ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΚΑ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 6 ΙΟΥΛΙΟΥ 1901 ΑΡΙΘ. 27

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Γρεβενῶν ΔΩΡΟΘΕΟΣ (πρόεδρος)
† Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
† Ὁ Ἀρχιγρ. τῆς Ἱ. Συνόδου ΦΩΤΙΟΣ
† Ὁ Μέγας Ἀρχιδιάκονος ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ (ταμίας)
ΧΡ. ΠΑΠΑ-Ἰ·ΩΑΝΝΟΥ (γραμματεύς)

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ. 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Ἰανουαρίου
ἀποστελλόμεναι πρὸς τὸν Πρόεδρον ἢ τὸν Ταμίαν.

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΙΠΕΡΑΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἀκοσμίαι ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς — Λόγος κατὰ ἀνθρωπαρεσκείας—Σχολῶν τελεταί— Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά—Κοινοποιήσεις.

ΑΚΟΣΜΙΑΙ ΕΝ ΤΟΙΣ ΙΕΡΟΙΣ ΝΑΟΙΣ *

Φρονῶν ὅτι πᾶς εὐσεβὴς χριστιανός, πολλῷ δὲ μᾶλλον πᾶς λειτουργὸς τοῦ Ὑψίστου ὀφείλει διά τε τοῦ λόγου καὶ τοῦ παραδείγματος νὰ συντελῇ πάντοτε εἰς τὴν εὐπρέπειαν καὶ εὐκοσμίαν τοῦ Οἴκου τοῦ Κυρίου, δὲν κρίνω οὔτε ἄσκοπον, οὔτε ἀπᾷδον εἰς τὸ ἱερὸν καθῆκόν μου νὰ ἀποστείλω τῇ «Ἐκκλ. Ἀληθείᾳ» πρὸς δημοσίευσιν τὴν παροῦσάν μου ταπεινὴν διατριβήν, δι' ἧς τοῦτο μὲν κακίζονται ἀκοσμίαι τινὲς ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς συμβαίνουσαι καὶ διὰ τοῦ χρόνου ἀβλαβεῖς καὶ ὅλως ἐπουσιώδεις θεωρούμεναι, τοῦτο δὲ προτρέπονται οἱ χριστιανοὶ ν' ἀποφεύγωσι πᾶν ὅ,τι ἀπάδει πρὸς τὴν εὐταξίαν καὶ ἱερότητα τοῦ Οἴκου τοῦ Κυρίου καὶ διὰ τῆς ἀνεπιλήπτου στάσεως καὶ συμπεριφορᾶς των παροτρύνονται εἰς τὴν ἀληθῆ προσευχὴν καὶ λατρείαν.

Οὐδεὶς ἡμῶν ἀγνοεῖ ὅτι, ὅταν εἰσερχώμεθα εἰς ἀνάκτορα βασιλέων, ἡγεμόνων καὶ λοιπῶν ἰσχυρῶν καὶ ἐπισήμων τῆς γῆς, ἢ ὅταν παρουσιαζώμεθα ἐνώπιον αὐτῶν τῶν εὐγενῶν καὶ ἐπισήμων προσώπων, ἀφ' ἧς στιγμῆς πατήσωμεν τὸ κατώφλιον μέχρι τῆς ἐξόδου, κατεχόμεθα ὑπὸ δέους καὶ ἰσχυροῦ τινος αἰσθήματος βαθέος σεβασμοῦ καὶ εὐλαβείας καὶ τιμῆς οὐ μόνον πρὸς τὰ ἔξοχα πρόσωπα, ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτὰ τὰ ἔπιπλα καὶ τὰ οἰκοδομήματα.

Δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι κατὰ τὰς ἐπισήμους ταύτας στιγμάς, ἀπαλλαττόμενοι χωρὶς νά το ἐννοήσωμεν ἀπὸ πάσης προηγουμένης σκέψεως ἰδίας, μεταβαλλόμεθα εἰς ὄντα πεπληρωμένα σεβασμοῦ καὶ προσοχῆς, ἄτινα ἐν μόνον περὶ πολλοῦ ποιούμεθα, τίνας τρόπους νὰ μεταχειρισθῶμεν καὶ ποίους εὐπρεπεῖς καὶ εὐφυεῖς λόγους νὰ εἴπωμεν, δι' ὧν δυνάμεθα νὰ κερδίσωμεν τὴν εὔνοιαν καὶ ν' ἀρέσωμεν τοῖς ἐπιγείοις τούτοις ἰσχυροῖς ἄρχουσιν.

Ἐν τούτοις ὁποία ἀντίθεσις εἰς τὰς ἀνθρωπίνας σκέψεις καὶ πράξεις!

---

* Σ. Σ. Ἀπεστάλη ἡμῖν πρὸς δημοσίευσιν ἡ ἀνωτέρω διατριβή, ἀφορῶσα εἰς τὰς ἐπισυμβαινούσας δυστυχῶς ἔν τισι τῶν παρ' ἡμῖν ἱερῶν ναῶν ἀταξίας, μάλιστα δὲ κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν μεγάλων ἑορτῶν, αἵτινες εἰσὶ συνήθως καὶ ἡμέραι μεγάλου ἐν αὐτοῖς συνωστισμοῦ. Τὸ ἄτοπον τοῦτο οὐχὶ ἄπαξ ἐφείλκυσε τὴν προσοχὴν τῶν παρ' ἡμῖν ἁρμοδίων ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν, ὡς εὐοίωνος δὲ ἀρχὴ πρὸς διόρθωσιν τῶν ἀναφερομένων ἀταξιῶν δέον νὰ χαιρετισθῇ ἡ ἀπό τινων τῶν ναῶν τῆς πρωτευούσης ἄρσις τῆς περιφορᾶς τῶν δίσκων, τῶν τοσαύτην προξενούντων ἐνόχλησιν κατὰ τὰς ἱερὰς στιγμὰς τῆς θείας λατρείας. Φρονοῦντες ἐπίσης, ὅτι τὸ συγκαλύπτειν τὰς τοιαύτας ἀταξίας καὶ μὴ ἐλέγχειν αὐτὰς δημοσίᾳ πρὸς γνῶσιν καὶ νουθέτησιν τῶν πολλῶν— εἰς οὐδὲν συμβάλλεται πρὸς τὴν ἐν τῷ μέλλοντι διόρθωσιν αὐτῶν, πρὸς δὲ ἔχοντες ὑπ' ὄψει, ὅτι ἐν τῇ προκειμένῃ διατριβῇ στηλιτεύονται οὐχὶ πρόσωπα, ἀλλ' ἕξεις κακαί, προϊὸν καὶ λείψανα σκοτεινοτέρων χρόνων, δὲν ἐδιστάσαμεν νὰ καταχωρίσωμεν ἐν τῷ ἡμετέρῳ φύλλῳ τὴν ἐν λόγῳ διατριβήν, ἐνθυμούμενοι πρὸ παντὸς τοὺς λόγους τοῦ Ἀποστόλου: **«Πάντα εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν γινέσθω»** (Α' Κορ. 14, 40).

Ἐκεῖνο, ὅπερ καθ' ἑκάστην πράττομεν πρὸς τοὺς κοσμικοὺς οἴκους καὶ μεγιστᾶνας, πρέπει εἰλικρινῶς νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι σπανίως λαμβάνει χώραν προκειμένου περὶ τῶν ἱερῶν ναῶν, ὅπου οἱ ἱεροὶ βωμοὶ τοῦ Ὑψίστου, πρὸ τοῦ ὁποίου ὡς σκιαὶ ὀνείρων ἐξαφανίζονται πᾶσαι αἱ ἐπίγειαι ἀρχαί, ἐξουσίαι καὶ μεγαλειότητες.

Ἀτυχῶς πλεῖστοι ἐξ ἡμῶν εἴτε ἐξ ἀπερισκεψίας εἴτε ἐξ ἀτελοῦς χριστιανικῆς μορφώσεως ἀπὸ τῆς εἰσόδου μέχρι τῆς ἐκ τῶν ναῶν ἐξόδου τοσοῦτον λησμονοῦσιν ἑαυτούς, τὴν ἱερότητα τοῦ τόπου καὶ τὸν σκοπόν, ὅστις ὡδήγησεν ἐκεῖ τὰ βήματά των, ὥστε, ἀπίστευτον εἰπεῖν, οὐ μόνον ὑπὸ στοιχειώδους αἰσθήματος εὐλαβείας δὲν κατέχονται, ἀλλὰ πολλάκις διὰ τῶν τρόπων των συμπεριφέρονται χεῖρον ἢ ἐν τῇ ἑαυτῶν οἰκίᾳ καὶ ἐν παντὶ ἄλλῳ οἰκήματι δημοσίῳ.

Οὐχὶ σπανίως λ. χ. συμβαίνει ν' ἀκούσητε ἐντὸς τῶν ναῶν τοὺς ἤχους γελώτων καὶ ὁμιλιῶν καὶ διαφόρων ἄλλων ἀξιομέμπτων κινήσεων καὶ θορύβων, ὡς συνηθως συμβαίνει ἐν τοῖς καφενείοις καὶ καπηλείοις.

Πλεῖστοι τῶν ἐκκλησιαζομένων πτύουσιν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ μετὰ τόσης ἀδιαφορίας, ὡς ἐὰν ἔπραττον τὸ θεμιτώτερον τῶν πραγμάτων. Πόσον δ' ἀνοίκειον εἶνε τοῦτο καὶ ὁποία ἁμαρτία, ἀντιλαμβάνεταί τις, ὅταν, παριστάμενος εἰς ἐπίσημόν τινα αἴθουσαν ὑποδοχῆς, ἴδῃ τινὰ μετ' ἀπαθείας καὶ πρὸ τῶν ἐκπλήκτων οἰκοδεσποτῶν καὶ δαιτυμόνων ἀποχρεμπτόμενον καὶ ἀπομυττόμενον ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Ἆρά γε ὁ ναὸς τοῦ Κυρίου, τοῦ Βασιλέως τῶν βασιλευόντων, εἶνε ὑποδεέστερος μιᾶς ἐπισήμου τῆς ὑποδοχῆς αἰθούσης;

Ἐκτείνατε περαιτέρω τὰ βλέμματά σας καὶ θὰ ἴδητε ἑτέρους συνδιαλεγομένους μετὰ σοβαρότητος ἢ περὶ ἐμπορίου ἢ περὶ ἐκκλησίας ἢ περὶ διαφόρων προσώπων καὶ πραγμάτων. Ἐκεῖ συνάπτονται ὅλαι αἱ συμφωνίαι καὶ συλλαμβάνονται τὰ πλεῖστα τῶν σχεδίων, ἅτινα ἐξερχόμενοι κατόπιν σπεύδουσι νὰ πραγματοποιήσωσιν ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ἢ, ὅπερ καὶ συνηθέστερον, σταυροκοπούμενοι ἐξέρχονται πρὸ τῆς ἀπολύσεως ἵνα μὴ καθυστερήσῃ ἡ ἐπωφελὴς ἐφαρμογὴ τοῦ ἐν καιρῷ τῆς προσευχῆς συλληφθέντος ἐπιτυχοῦς σχεδίου.

Χάριν τῆς ἀληθείας καὶ, ὡς ἐλπίζομεν, ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ἀντιρρήσεως, αἱ φιλόθρησκοι κυρίαι πρωταγωνιστοῦσιν ἐν τῷ ἀνοικείῳ τῶν φλυαριῶν καὶ θορύβων ἐν τοῖς ναοῖς ἀγῶνι καὶ ὁμολογουμένως πολὺ πλέον τῶν ἀνδρῶν λησμονοῦσαι τὴν ἱερότητα τοῦ τόπου δὲν ἀπαρέσκονται εἰς τὴν ἔκθεσιν ὅλων τῶν συμβάντων τῆς ἑβδομάδος μέχρι τῶν ἐλαχίστων λεπτομερειῶν καὶ εἰς τὰς ἀκριβεστάτας περιγραφὰς τῶν ἀμφιέσεων καὶ προσώπων τῶν παρισταμένων. Ἡ λήθη δ' αὕτη τοῦ τόπου ἐπὶ τοσοῦτο πολλάκις προβαίνει, ὥστε ὁ ἐπισκεπτόμενος τὸν γυναικωνίτην νομίζει ὅτι εὑρίσκεται εἰς γυναικεῖον καφενεῖον, ὅπου μόνον ἡ αἴθουσα εἶνε διάφορος.

Ἐὰν δὲ συμβιβάζωνται αἱ λίαν ἐπιδεικτικαὶ καὶ πολυτελεῖς ἐνδυμασίαι μὲ τὸν σκοπὸν τῆς προσευχῆς καὶ μὲ τὴν ἀφελῆ καὶ μὲ τὴν ταπεινὴν ἀμφίεσιν τῆς γυναικός, ἣν ἀπαιτεῖ τὸ πνεῦμα τῆς ἱερᾶς ἡμῶν θρησκείας, τοῦτο εἶνε ζήτημα, ὅπερ ἀδυνατοῦμεν νὰ θίξωμεν, ἵνα μὴ φανῶμεν λίαν αὐστηροὶ καὶ ὀπισθοδρομικοί.

Δυστυχῶς αἱ ἀκοσμίαι, ἃς ἀτελῶς περιεγράψαμεν, κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὴν αὔξησιν τῆς ἁγιότητος συναυξάνουσι κατὰ πάσας τὰς ἁγίας καὶ μεγάλας ἑορτάς, καθ' ἃς τελοῦνται αἱ ἱερώτεραι καὶ ὑψηλότεραι ἀναμνήσεις τῆς ἁγίας ἡμῶν θρησκείας.

Τίς δύναται νὰ περιγράψῃ τὸν πεισματώδη καὶ ἐριστικὸν συνωστισμὸν κατὰ τὴν μετάληψιν τῶν ἀχράντων μυστηρίων, τὴν παραλαβὴν τοῦ ἀντιδώρου, τοῦ ἁγιασμοῦ, τῶν ἡγιασμένων ἀνθέων τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς, τῶν λαμπάδων τοῦ Ἁγίου Ἐπιταφίου, καθ' ἃς περιστάσεις ἀνταλλάσσονται ὑπὸ τῶν χριστιανῶν ἀδελφῶν λέξεις καὶ φράσεις ἀνάρμοστοι καὶ ἀπρεπεῖς καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς τριόδοις, πολλάκις δὲ πολλοὶ ἐρχόμενοι εἰς χεῖρας χαιρετῶνται καὶ διὰ τρόπου ζωηροτέρου καὶ πραγματικωτέρου;

Καὶ ὅμως, ἐὰν τὰ στήθη τῶν ἡμετέρων χριστιανῶν διεπνέοντο ὑπὸ τῆς θερμότητος τῆς ἀληθοῦς χριστιανικῆς ἀγάπης, ἥτις εἶνε ἡ βάσις τῆς ἡμετέρας θρησκείας, ἡ κοσμιότης καὶ ἡ εὐταξία τῶν ἐκκλησιῶν θ' ἀνταπεκρίνετο πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς διδασκαλίας τοῦ Εὐαγγελίου, ἥτις σκοπεῖ νὰ ἐνσπείρῃ ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀνθρώπων τὰς ἰδέας τῆς εἰρήνης, εὐκοσμίας, τάξεως καὶ πραότητος.

Ἀκριβῶς ἐπειδὴ τὸ ἀληθὲς τοῦτο τοῦ χριστιανισμοῦ πνεῦμα ἐθέρμαινε τὰς καρδίας τῶν χριστιανῶν τῶν πρώτων αἰώνων, διὰ τοῦτο αἱ ἐκκλησίαι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἀκμάζουσαι κατὰ πάσας τὰς ἄλλας χριστιανικὰς ἀρετάς, οὐχ ἧττον ἤκμαζον καὶ κατὰ τὸ πρᾶον καὶ ἡσύχιον πνεῦμα, ὅπερ κατεῖχεν αὐτοὺς ἐν καιρῷ τῶν ἱεροτελεστιῶν. Οἱ μακάριοι ἐκεῖνοι χριστιανοὶ συνερχόμενοι ἐν τοῖς ναοῖς ἐλησμόνουν τὸν ἄνθρωπον τοῦ κόσμου καὶ φλο-

γιζόμενοι ὑπὸ διακαοῦς πίστεως, ἐλπίδος καὶ ἀγάπης μετηρσιοῦντο εἰς οὐρανίους σφαίρας, ὅπου διὰ τῶν ὀμμάτων τῆς ψυχῆς ἔβλεπον τελούμενα ἐν τῇ πραγματικότητι ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἐτελεσιούργουν ἐπὶ τῆς γῆς οἱ λειτουργοὶ τοῦ Ὑψίστου κατὰ τύπους καὶ ἐν αἰνίγματι.

Φρονοῦμεν πάντοτε, ὅτι δὲν ἀπαιτεῖται μεγάλη σκέψις διὰ νὰ πεισθῇ τις ὅτι ἡ ἐν τοῖς ναοῖς ψυχρότης καὶ ἀδιαφορία ἡμῶν, οἱ ἀνοίκειοι θόρυβοι, αἱ ὑπὲρ τὸ δέον πολυτελεῖς ἀμφιέσεις, οἱ ἀγροῖκοι συνωστισμοί, οἱ γέλωτες καὶ τὰ φληναφήματα καὶ σύμπασα ἡ λοιπὴ τῶν ἀκοσμιῶν σωρεία παροργίζουσι καὶ κακῶς διαθέτουσι τὸν Θεόν, ἀντὶ νὰ πραΰνωσι καὶ ἐξιλεώσωσιν αὐτόν· ἀποτέλεσμα δὲ τούτου ἄμεσον καὶ ἀναμφίβολον εἶνε ἡ ἐπίγειος δυστυχία ἀντὶ τῆς εὐτυχίας καὶ ἡ μετὰ θάνατον καταδίκη ἀντὶ τῆς αἰωνίου ζωῆς.

Τὴν ἀναμφίλεκτον δὲ ταύτην περὶ προσευχῆς σκέψιν ἔχουσα ὑπ' ὄψει ἡ μήτηρ ἡμῶν Ἐκκλησία καὶ προνοοῦσα περὶ τῶν πνευματικῶν αὐτῆς τέκνων εὐλόγως ὥρισεν, ὅπως μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου καὶ πρὸ τῆς θείας λειτουργίας ἐμμελῶς ψάλληται ὁ ἑξῆς ὡραῖος ὕμνος, ὁ ἐπικληθεὶς χερουβικός. «Οἱ τὰ Χερουβὶμ μυστικῶς εἰκονίζοντες καὶ τῇ ζωοποιῷ Τριάδι τὸν τρισάγιον ὕμνον προσᾴδοντες πᾶσαν τὴν βιωτικὴν ἀποθώμεθα μέριμναν, ὡς τὸν βασιλέα τῶν ὅλων ὑποδεξόμενοι ταῖς ἀγγελικαῖς ἀοράτως δορυφορούμενον τάξεσιν Ἀλληλούϊα».

Διὰ τοῦ θαυμασίου τούτου ὕμνου ἡ μήτηρ ἡμῶν Ἐκκλησία ὑπομιμνήσκουσα τοὺς πιστοὺς ὅτι διὰ τῆς ἐν Χριστῷ ἀναγεννήσεως ἀναπέμποντες τῇ ζωοποιῷ Τριάδι τὰς ἑαυτῶν δεήσεις ἐκπληροῦσι τὸ ὑψηλὸν ἔργον αὐτῶν τῶν ἀύλων δυνάμεων, διδάσκει ὅτι οὗτοι ὀφείλουσι πάντοτε μὲν, ἀλλὰ πρὸ πάντων ἅμα τῇ εἰς τοὺς ναοὺς εἰσόδῳ ἐπιλαθόμενοι τῶν ἐγκοσμίων ἀσχολιῶν καὶ μεριμνῶν μόνῳ τῷ Οὐρανίῳ Πατρὶ νὰ προσηλῶσι καὶ καρδίαν καὶ διάνοιαν, καθόσον μέλλουσι νὰ ὑποδεχθῶσι διὰ τῆς προσευχῆς καὶ μεταλήψεως Αὐτὸν περικυκλούμενον ἀοράτως ὑπὸ τῶν ἀγγελικῶν ταγμάτων.

Εἰς ὁποῖον ἀληθῶς ὕψος ἠθικῆς τελειότητος ἀναβιβάζει τοὺς πιστοὺς αὐτῆς ἡ χριστιανικὴ πίστις, καὶ ἡμεῖς ἐξ ἄλλου μέρους ἐξ ἐπιπολῆς ἐκπληροῦντες τὰ ἡμέτερα καθήκοντα, πόσον πόρρω ἐσμὲν τῆς μακαρίας ταύτης καὶ ἀπεριγράπτου χριστιανικῆς ζωῆς!.. Ὦ! πόσον εὐτυχὴς θὰ εἰμεθα, ἂν ἠδυνάμεθα νὰ ἐφαρμόσωμεν ἐν ἑαυτοῖς τὰς ἀρετὰς τοῦ Εὐαγγελίου οὕτως, ὡς ἐμπρέπει εἰς γνησίους καὶ ἀκραιφνεῖς μαθητὰς τοῦ Κυρίου!..

Πότε ἀρά γε θ' ἀξιωθῶμεν νὰ παραστῶμεν εἰς τὴν τελείαν πλήρωσιν τῶν ἁγίων τούτων καὶ ἱερῶν ὀνείρων, καθ' ὃν χρόνον ἐν τοῖς ναοῖς ἡμῶν πάντες ἀνεξαιρέτως θὰ λατρεύωσι, μὴ μόνον κατὰ τύπους καὶ κατ' ἐπίφασιν, ἀλλὰ κατ' ἐπίγνωσιν καὶ ἀλήθειαν, τῷ Θεῷ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀγάπης τῆς πραότητος καὶ τῆς ἐλπίδος;

Πότε ἀρά γε θὰ ἔλθῃ ἡ προσδοκωμένη ἐποχὴ, καθ' ἣν ὁ εἰσερχόμενος ἐντὸς τῶν ἱερῶν ναῶν θὰ παρίσταται οὐχὶ πρὸ τοῦ ἀναρμόστου τῆς δισκοφορίας θεάματος καὶ τῆς λοιπῆς κοσμικῆς τύρβης, ἀλλὰ πρὸ τοῦ λαμπροῦ καὶ ἐξαισίου θεάματος τῆς ἐνθουσιώδους πρὸς τὸ ὑπέρτατον Ὄν προσευχῆς καὶ λατρείας, καθ' ἣν ἀπὸ τοῦ λειτουργοῦ τοῦ Ὑψίστου μέχρι τοῦ ἐσχάτου χριστιανοῦ θὰ πάλλῃ ἐν ἐν μυστηριώδει ἁρμονίᾳ καὶ σιγῇ εἷς ἱερὸς παλμὸς καρδίας πεπληρωμένης ἀγάπης, κατανύξεως καὶ εὐλαβείας;...

Ὡς συμπλήρωσις δὲ τῆς ὑπερφυοῦς ταύτης καὶ ἀγγελικῆς προσευχῆς θὰ εἶνε τότε αἱ γλυκεῖαι ἐκεῖναι στιγμαὶ, καθ' ἃς κληρικοὶ μεμορφωμένοι καὶ ἐνάρετοι, πλήρεις ἐνθέου ὑπὲρ τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ καθήκοντος ζήλου, θὰ ἀναπτύσσωσιν εἰς τὸν λαὸν ἀκαταπαύστως τὰς ἀνεκτιμήτους ἀληθείας τῆς χριστιανικῆς πίστεως ἐν γλώσσῃ εὐλήπτῳ καὶ ἁπλοϊκῇ πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν πιστῶν ἐν τῇ ἀληθείᾳ καὶ τῇ ἀρετῇ!...

Ἀλλ' ἂς ἐλπίζωμεν θερμῶς εἰς τὴν θείαν Πρόνοιαν, τὴν τὰ πάντα πανσόφως διευθετοῦσαν καὶ τὴν σοφὴν τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας μέριμναν, ἥτις, ὡς ἐσμὲν εἰς θέσιν νὰ γινώσκωμεν, μετὰ πόνου ψυχῆς προσβλέπει εἰς τὰ κακῶς παρεισφρήσαντα διὰ τοῦ χρόνου ἄτοπα ταῦτα καὶ διακαῶς εὔχεται τὴν πλήρη ἄρσιν αὐτῶν. Ἂς θαρρῶμεν λοιπὸν καὶ ἂς ἐλπίζωμεν, διότι κατὰ τὸ ἀρχαῖον λόγιον «Θαρσεῖν χρὴ τἀχ' αὔριον ἔσετ' ἄμεινον»...

Ἀρχιμ. Ἀγαθάγγελος Παπαναστασιάδης

ἱερατικῶς προϊστάμενος Τζιβαλίου

ΛΟΓΟΣ

ΚΑΤΑ ΑΝΘΡΩΠΑΡΕΣΚΕΙΑΣ

ΤΗ Γ΄. ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΩΝ ΝΗΣΤΕΙΩΝ

ἀπαγγελθεὶς ἐν τῷ Πατριαρχικῷ ναῷ

ὑπὸ τοῦ ἱεροδιακόνου Δημητρίου Γεωργιάδου

Καθηγητοῦ τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς. *

Β΄.

Ἡ αἰτία, ἀγαπητοί, δι' ἣν προσπαθοῦμεν νὰ ἀρέσωμεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους (παραλειπομένης τῆς ἐξ ἁπλῆς κουφονοίας φιλαρεσκείας) εἶνε νὰ ἀποκτήσωμεν ὑπόληψιν καὶ δι' αὐτῆς νὰ ζήσωμεν εὐτεχέστεροι εἰς τὸν κόσμον τοῦτον· καὶ βεβαίως τοιαύτη τις προσπάθεια δὲν εἶνε κακὴ καὶ ἐπιτρέπεται τοῦτο μάλιστα ὑπὸ τοῦ χριστιανισμοῦ, καθόσον δι' αὐτῆς τῆς ὑπολήψεως δυνάμεθα νὰ πράττωμεν καὶ τὸ ἀγαθὸν εἰς τὸν πλησίον ἡμῶν «ἕκαστος τῷ πλησίον ἀρεσκέτω εἰς οἰκοδομήν», «ἀνθρωπάρεσκος εἰς τὸ ἀγαθόν», λέγει ὁ ἀπόστολος Παῦλος (Ρωμ. 15,2) (Α. Κορ. 10,33)· ἀλλ' ἡμεῖς ἐνταῦθα ἐννοοῦμεν καὶ φέγομεν τὴν κακὴν τάσιν τοῦ διὰ παντὸς θεμιτοῦ ἢ ἀθεμίτου μέσου ἀρέσκειν εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ συμμορφοῦσθαι πρὸς τὰς στρεβλὰς καὶ ἀντιθέτους ἀπαιτήσεις τοῦ κόσμου. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει διὰ νὰ **ἀπαλλαγῇ τις τοῦ πάθους τούτου πρέπει νὰ διδαχθῇ ποίου εἴδους ὑπόληψιν πρέπει νὰ ζητῇ καὶ παρὰ τίνων ἀνθρώπων νὰ ζητῇ ταύτην καὶ τί εἶνε εὐτυχία ἣν ἐπιζητεῖ διὰ τῆς ὑπολήψεως**· ἤτοι δέον νὰ διδαχθῇ ὁ ἄνθρωπος ὅτι πρέπει νὰ ζητῇ ὑπόληψιν βασιζομένην ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς πραγματικῆς ἀρετῆς αὐτοῦ καὶ παρ' ἀνθρώπων δυναμένων νὰ κρίνωσι, χρηστῶν καὶ ἀδιαφθόρων· ὅτι δὲν πρέπει νὰ δίδῃ ἀπόλυτον σημασίαν εἰς τὰς κρίσεις ὅλων καὶ μάλιστα τῶν κακῶν ἀνθρώπων, γνωρίζων ὅτι ἀρίστη σύστασις δι' ἕνα τίμιον ἄνθρωπον εἶνε νὰ ἐπαινῆται ὑπὸ τῶν καλῶν καὶ χρηστῶν καὶ ψέγηται ὑπὸ τῶν κακῶν καὶ διεφθαρμένων· ὅτι ὁ κόσμος ἐπαινεῖ συνήθως ἐκείνους οἵτινες συμμορφοῦνται πρὸς τὰς κακίας αὐτοῦ «ὁ κόσμος τὸ ἴδιον φιλεῖ», καὶ ὅτι οἱ ἀγαθοὶ «ἐν τῷ κόσμῳ θλῖψιν ἔχουσι». Πρέπει ὅμως ἐπὶ πᾶσι νὰ διδαχθῇ ὅτι ἡ ὑπόληψις πολλάκις ἀμαυροῦται, ἡ δὲ ἀρετὴ καὶ ἱκανότης παραβλέπονται ἕνα κατόπιν κάλλιον ἀναγνωρισθῶσι καὶ ἀναλάμψωσιν, ὡς ἥλιος κατόπιν βροχῆς ἢ ὁμίχλης.

Ἀφ' ἑτέρου ὅμως ἀπαιτεῖται πρὸς ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τοῦ πάθους τούτου ὀρθὴ ἐκτίμησις τοῦ κόσμου καὶ λελογισμένη χρῆσις τῶν τοῦ κόσμου ἀγαθῶν· ζητεῖ ὁ ἄνθρωπος τὴν ὑπόληψιν τοῦ κόσμου καὶ προσπαθεῖ νὰ ἀρέσῃ ἵνα καταστῇ εὐτυχὴς ἀλλὰ πρέπει νὰ μάθῃ ποίαν σημασίαν ἔχει διὰ τὸν χριστιανὸν ὁ κόσμος οὗτος καὶ πῶς πρέπει νὰ ἀπολαύῃ τῶν ἀγαθῶν αὐτοῦ ἤτοι τί εἶνε εὐτυχία. Ἐν ἄλλαις λέξεσι πρέπει νὰ διδαχθῇ ὅτι ὁ κόσμος οὗτος εἶνε μάταιος, ὅτι «παράγεται καὶ ἡ ἐπιθυμία αὐτοῦ» ὅτι «οὐκ ἔχομεν ὧδε μένουσαν πόλιν» ὅτι ἀληθῆ ἀγαθὰ εἶνε τὰ διαρκῆ καὶ πέραν τοῦ τάφου τοιαῦτα, τοῖς δὲ λοιποῖς δέον νὰ «ὦμεν ὡς χρώμενοι καὶ οὐχὶ καταχρώμενοι». Οὕτω δὲ διδαχθεὶς ὁ ἄνθρωπος ποίαν καὶ παρὰ τίνων ὑπόληψιν πρέπει νὰ ζητῇ καὶ τί εἶνε εὐτυχία ἣν διὰ ταύτης ἐπιζητεῖ δυσκόλως κυριεύεται ὑπὸ τοῦ πάθους τούτου.

Ἀλλ' ἰδίᾳ οὐδέποτε κυριεύεται ὑπ' αὐτοῦ **ὅταν τις εἶναι ἀρωσιωμένος ψυχῇ καὶ σώματι πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ἔχῃ πάντοτε πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τὸ φαεινὸν πρότυπον τῶν θεαρέστων μαρτύρων καὶ λοιπῶν πατέρων τῆς ἐκκλησίας,** ὅταν ὁ χριστιανὸς διὰ παντὸς μνημονεύῃ τὸ ἅγιον τοῦ **Θεοῦ** ὄνομα, ὅταν διὰ προσευχῶν ἀναζωπυροῖ ἑαυτόν, τότε ἡ φιλία τοῦ κόσμου τούτου, «ἡ ἔχθρα παρὰ τῷ Θεῷ», εἶνε ἀδύνατος· τότε ὁ χριστιανὸς μεταρσιοῦται πρὸς τὸν οὐράνιον Πατέρα καὶ τοῦτο μόνον ζητεῖ: πῶς νὰ ἀρέσῃ εἰς τὸν Θεόν, τοῦτο μόνον φοβεῖται: μή τι χωρίσῃ αὐτὸν τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, τοῦτο ἡ καρδία του θεωρεῖ ὡς εὐτυχίαν: νὰ ἦναι πλησίον εἰς τὸν Θεὸν καὶ νὰ ἐπαναπαύηται ἐν τῇ ἀγάπῃ αὐτοῦ, διότι ὁ Θεὸς εἶνε ὁ ἥλιος τῶν ψυχῶν καὶ πᾶσα ψυχὴ ἀπομακρυνομένη αὐτοῦ εἶνε ψυχὴ κατεψυγμένη.

Ἀλλὰ ποῦ σήμερον τοιαῦται ψυχαὶ ἀψηφοῦσαι τὸν κόσμον καὶ εἰς τὸν Θεὸν ἀφωσιωμέναι; ποῦ σήμερον οἱ καλλίνικοι ἐκεῖνοι μάρτυρες οἵτινες οὐδὲν ἐφοβήθησαν, οὔτε μαχαίρας, οὔτε πριονισμούς, οὔτε ὀδόντας λεόντων, οὔτε κέρατα ταύρων; Ποῦ σήμερον οἱ χριστομίμητοι ἐκεῖνοι πατέρες, οἱ βασιλεῖς περιφρονοῦντες, Ἀμβρόσιοι, Βασίλειοι καὶ Χρυσόστομοι;

Ἀλλὰ ποῦ εἶσαι, ὦ μακάριε καὶ πανεύφημε Παῦλε; Ἆρά γε ἐπῃσχύνεσο τὸ Εὐαγγέλιον, ἆρά γε ἐφοβεῖσο τοὺς κραταιοὺς τῆς γῆς τυπτόμενος πρὸ συνεδρίων, ἆρά γε ἐπεζήτεις ἐγκώμια καὶ στεφάνους, ἤρεσκες ἀνθρώποις;

Μὴ γένοιτο, ἀδελφοί, ἀνακράζει, «ἐγὼ χαίρω ἀξιούμενος ἀτιμασθῆναι ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ», «εἰ ἀνθρώποις ἤρεσκον Θεοῦ δοῦλος οὐκ ἂν ἤμην», «ἐγὼ θέατρον ἐγεννήθην καὶ ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις», «ἐγὼ μωρὸς διὰ Χριστόν, ἐγὼ περικάθαρμα τοῦ κόσμου καὶ πάντων περίψημα, ἐγὼ καθ' ἡμέραν ἀποθνήσκω ἐγὼ τὰ πάντα τοῖς πᾶσι».

Τοιούτοις, ἀγαπητοί, πατέρας ἔχομεν «μὴ ἐπαισχυνομένους τὸ μαρτύριον τοῦ Κυρίου καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ» καὶ σύ, χριστιανέ, ἐπαισχύνεσαι τίνα; αὐτὸν ἐκεῖνον τὸν ὁποῖον προσκυνεῖς ἐπὶ τοῦ σταυροῦ· δὲν ὑπομένεις τὸν χρηστὸν ζυγὸν τίνος; Ἐκεί-

---

* Συνέχεια καὶ τέλος ἀπὸ σελ. 259—261.

νου, ὅστις ἐνεπλήσθη ἐμπτυσμῶν ὑπὲρ σοῦ, αὐτὸν τὸν γλυκύτατον Ἰησοῦν; Καὶ σὺ τίς εἶσαι ὁ ἐπαισχυνόμενος αὐτόν; ὁ ἄφρων σκῶληξ ὁ ἕρπων ἐπὶ τῆς γῆς, τὸ ἐκ πηλοῦ σκεῦος.

Ἀλλά, χριστιανοί, ἀνανήψωμεν καὶ ἀποθώμεθα τὰ ἔργα τοῦ σκότους· Ἄνοιξον ἡμῶν, Κύριε, τὰς πύλας τοῦ ἐλέους Σου! Ἕως πότε θὰ δουλεύωμεν τῷ κόσμῳ «παριστῶντες τὰ μέλη ἡμῶν δοῦλα τῷ Σατανᾷ»; Ἀποταχθῶμεν αὐτῷ καὶ δουλεύσωμεν τῷ Θεῷ, ὦμεν θεάρεστοι καὶ οὐχὶ ἀνθρωπάρεσκοι. «Ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης . . . . . καταρτίσαι ἡμᾶς ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ, εἰς τὸ ποιῆσαι τὸ θέλημα αὐτοῦ, **ποιῶν ἐν ἡμῖν τὸ εὐάρεστον ἐνώπιον αὐτοῦ**, διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΣΧΟΛΩΝ ΤΕΛΕΤΑΙ

Τὰ ἐγκαίνια τοῦ νέου κτιρίου τῆς Πατριαρχικῆς Ἀστικῆς Σχολῆς Μαρασλῆ.

Τῇ παρελθούσῃ Παρασκευῇ, 29 Ἰουνίου, ἡ Πατριαρχικὴ Ἀστικὴ Σχολὴ Μαρασλῆ, τὸ νέον τοῦτο φαεινὸν τεκμήριον τῶν φιλομούσων καὶ φιλογενῶν αἰσθημάτων τῆς Α. Ε. τοῦ μεγατίμου ἐθνικοῦ εὐεργέτου Γρηγορίου τοῦ Μαρασλῆ, ἐν νεοδμήτῳ καλλιπρεπεῖ οἴκῳ ἐγκαθιδρυομένη, ἐτίμα καὶ ἐγέραιρεν ὑπὸ τὰς δαψιλεῖς εὐλογίας τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας τὸ ὄνομα μουσοτραφοῦς ἀνδρός, γνωριμωτάτου ἤδη οὐ μόνον τῇ καθ' ἡμᾶς παιδεύσει, ἀλλὰ καὶ παντὶ φιλανθρωπικῷ καὶ κοινωφελεῖ καθιδρύματι καταστάντος. Ἡ τελετὴ τῶν ἐγκαινίων διεξήχθη δημοτελέστατα καὶ μεγαλοπρεπέστατα. Προέστη ταύτης ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἰωακεὶμ ὁ Γ' περιστοιχούμενος ὑπὸ πολλῶν συνοδικῶν ἀρχιερέων, παρεπιδημούντων μητροπολιτῶν, τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἁγίων Τόπων καὶ ἄλλων ἐγκρίτων κληρικῶν. Πρὸς τούτοις παρέστησαν ἐν τῇ τελετῇ ἡ Αὐτοῦ Ἐξοχότης ὁ πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος Νικόλαος Μαυροκορδάτος μετά τινων ἐκ τῶν τοῦ προσωπικοῦ τῆς πρεσβείας, ὁ ἐν Σμύρνῃ γενικὸς πρόξενος τῆς Ἑλλάδος Στ. Ἀντωνόπουλος, ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει παρεπιδημῶν, οἱ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου Ἀλεξ. Γάγκος, Σόλων Καζανόβας, Ἐμμ. Ῥακτιβὰν καὶ Ἀντ. Σούρλας, ὁ Μ. Χαρτοφύλαξ τῆς Μ. Ἐκκλησίας Μανουὴλ Γεδεών, ὁ ἐν Σμύρνῃ δημοσιογράφων Γ. Χαμαδόπουλος καὶ πλῆθος ἄλλων λογίων ἐπιστημόνων καὶ δημοσιογράφων.

Τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην ὑπεδέξατο ἐν τῇ Πύλῃ τῆς Σχολῆς ὁ πρόεδρος τῆς ἐφορείας Μ. Πρωτοσύγκελλος Χρυσόστομος μετὰ τῶν μελῶν Ἀβραὰμ Βαπορίδου ἐφένδη, Ἀλεξ. Μελαχρινοῦ ἰατροῦ, Ν. Βασιλειάδου ἰατροῦ καὶ Κ. Ξανθοπούλου, δικηγόρου.

Τοῦ χοροῦ τῶν μαθητῶν ψάλαντος ὕμνον πρὸς τὸν Θεόν, ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, ἐτέλεσε τὸν εἰθισμένον ἁγιασμὸν εὐξάμενος ὑπὲρ ἀναπαύσεως μὲν τῆς ψυχῆς τοῦ ἀειμνήστου ἱδρυτοῦ τῆς Σχολῆς, τοῦ ἀοιδίμου ἐν Πατριάρχαις Κωνσταντίου, ὑπὲρ ὑγείας δὲ τοῦ κτίτορος τῆς νέας περικαλλοῦς οἰκοδομῆς τῆς Σχολῆς τοῦ ἐθνικοῦ εὐεργέτου Γρηγορίου Μαρασλῆ, καὶ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ πατριάρχου πρώην Κωνσταντινουπόλεως Κωνσταντίνου τοῦ Ε' τὰ μάλιστα συντελέσαντος εἰς ἀνέγερσιν τοῦ κτιρίου. Μετὰ τὸν ἁγιασμὸν ὁ πανσοφολογιώτατος Μ. Πρωτοσύγκελλος ἀνέγνω τὴν πρὸς τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, Ἰωακεὶμ τὸν Γ', ἐπιστολὴν τοῦ ἐξοχωτάτου Μαρκαλῆ ἀπαντητικὴν εἰς τὴν γενομένην αὐτῷ πρόσκλησιν ὅπως παραστῇ εἰς τὰ ἐγκαίνια.

Παναγιώτατε,

« Προῤῥόνως ἐπιτελοῦσα τὴν ἐντολὴν τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος παρέστη μοι ἡ ὑψηλῇ βουλῇ συστᾶσα σεπτὴ Ἐπιτροπεία καὶ ἐνεχείρισέ μοι τὰ γράμματα, δι' ὧν ἡ εὐμένεια τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος ἐτίμησέ με.

Καὶ ὑπερήσθην μέν, Παναγιώτατε, μαθὼν ἔκ τε τῶν τιμίων Γραμμάτων καὶ παρὰ τῆς σεπτῆς Ἐπιτροπείας ὅτι συντελέσθη θείᾳ εὐδοκίᾳ τὸ ἐπ' ἀγαθοῖς ἐλπίσιν ἀνεγερθὲν οἰκοδόμημα καὶ ὅτι, τελουμένων τῶν ἐγκαινίων τῇ 29 λήγοντος, ἑορτῇ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου, ἄρξεται προσεχῶς λειτουργοῦν, ἵνα πληρωθῇ ὁ ἱερὸς καὶ ὑψηλὸς σκοπός, πρὸς ὃν ἐκτίσθη. Ἀλλ' ὑπεράγαν εὐφροσύνως διέθηκέ με καὶ εὐοιώνιστον παρίσταταί μοι, ὅτι τῇ πανσόφῳ βουλῇ τοῦ Ὑψίστου τὰ ἐγκαίνια τελοῦνται ὑπὸ τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος, ἣν ἡ πάνδημος ψῆφος τὸ δεύτερον καλεῖ νὰ κλείσῃ τὸν γεραρὸν τῶν Χρυσοστόμων καὶ Φωτίων Θρόνον, καὶ δὴ ἅμα ἀναλαβούσης τοὺς οἴακας τῆς ἱερᾶς ὁλκάδος.

Εἶτα δεδοξασμένον τὸ ὄνομα τοῦ Ὑψίστου ὅτι ηὐδόκησε νὰ εὐλογήσῃ τοσοῦτον περιλάμπρως τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο.

Λυποῦμαι δ' ἄκρως ὅτι ἡ σωματικὴ κατάστασις δέν μοι ἐπιτρέπει, ἐκπληρῶν τὸν μύχιον πόθον τῆς ψυχῆς μου νὰ ἔλθω αὐτόσε, ἵνα παριστάμενος κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν ἐγκαινίων ἀξιωθῶ νὰ καταρτίσω τὴν δεξιὰν τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος. Ἀλλὰ βεβαιωθήτω Αὕτη ὅτι νοερῶς θὰ συνεορτάζω πᾶσι τοῖς αὐτόθι καὶ θὰ συνεύχωμαι πρὸς εὐόδωσιν τοῦ ὑψηλοῦ σκοποῦ, ὃν τὸ Σχολεῖον θὰ διώκῃ, ἀπεκδεχόμενος ἀγλαοὺς τοὺς καρποὺς αὐτοῦ.

Εὐλογῶν δὲ τὸ ὄνομα τοῦ Παναγάθου Θεοῦ ὅτι ἠξίωσέ με νὰ καταδείξω διὰ μικρῶν τό τε πρὸς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν σέβας καὶ τὴν πρὸς τὸ Γένος ἀγάπην, ἐπικαλοῦμαι εὐλαβῶς τὰς θεοπειθεῖς εὐχὰς καὶ τὴν εὐλογίαν καὶ ἀσπαζόμενος τὴν σεπτὴν δεξιὰν διατελῶ.

Τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος
τέκνον ἐν Χριστῷ ἐλάχιστον
Ἐν Ὀδησσῷ, τῇ 23 Ἰουνίου 1901.
Γ. ΜΑΡΑΣΛΗΣ »

Ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἀφορμηθεὶς ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῆς ἀνωτέρω ἐπιστολῆς ἔλεξε τότε πρὸς τὴν ὁμήγυριν τάδε:

« Μετὰ τὴν κατὰ καθῆκον ὀφειλομένην εὐχαριστίαν πρὸς τὸν Θεὸν εὐδοκήσαντα νὰ καθαγιάσῃ τὸ κοινωφελὲς τοῦτο ἔργον, ἔχομεν καὶ ἑτέραν ἐντολὴν νὰ ἐκπληρώσωμεν. Ἀποδόντες τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ, ὀφείλομεν ἤδη ν' ἀποδώσωμεν καὶ τὰ ἀνήκοντα τοῖς συντελέσασι πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ κοινωφελοῦς ἔργου, τοῦ κοσμοῦντος τὴν κοινότητα ταύτην, ἥτις κρίμασιν οἷς οἶδε Κύριος, περιέπεσε τελευταίως εἰς ὀλιθρὰν κατάστασιν.

» Προκειμένου περὶ αὐτῶν ἐν τοῖς πρώτοις καταλέγεται τὸ ὄνομα τοῦ φιλοκάλου ἡμῶν Σουλτάνου Ἀβδοὺλ Χαμὶτ χὰν

τοῦ παρασχόντος τὴν πρὸς ἀνέγερσιν τῆς σχολῆς ἄδειαν. Ὀφείλομεν ὅθεν τοῦτο μὲν εὐγνωμοσύνην αὐτῷ, τοῦτο δὲ νὰ εὐχηθῶμεν ὑπὲρ τῆς πολυτίμου αὐτοῦ ὑγείας.

» Ὀφείλομεν πρὸς τούτοις ἀπὸ καρδίας νὰ εὐγνωμονῶμεν τῷ Σεβασμιωτάτῳ καὶ Παναγιωτάτῳ Πατριάρχῃ τῷ προκατόχῳ ἡμῶν, ὅστις κατὰ τὴν τετραετῆ αὐτοῦ Πατριαρχείαν οὐκ ἐπαύσατο μεριμνῶν καὶ φροντίζων ὑπὲρ τῆς ἐπιτεύξεως τοῦ ἀγαθοῦ τούτου ἔργου.

» Ὀφείλομεν ὡσαύτως εὐγνωμοσύνην ἐγκάρδιον καὶ πρὸς τὸν μέγαν τοῦτον ἄνδρα (τὸν Γ. Μαρασλῆν), ὅστις σκοπίζων τὸν πλοῦτον αὐτοῦ δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ, ἐπῆλθεν ἀρωγὸς γενναῖος πρὸς ἀνάδρυσιν τῆς σχολῆς ταύτης. Ἡ σχολὴ ἐκήρυξεν αὐτὸν μέγαν εὐεργέτην καὶ μέγαν δωρητήν. Ἐὰν ἠδύνατο ἡ ἐφορία νὰ ἀνταποκριθῇ πρὸς τὰ αἰσθήματά του, ἔστω βεβαία ὅτι θὰ ἐστέφετο διὰ κλάδων δάφνης.

» Ἀλλ' ὅλου τοῦ ἔργου τούτου ὀτρηροὶ θεράποντες εἶναι ἡ Πανοσιολογιότης του (ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος) καὶ οἱ συνεργοὶ αὐτοῦ· εὐγνωμοσύνη ὅθεν ὀφείλεται καὶ αὐτοῖς, εὐχόμεθα δὲ ὅπως συνεχίσωσι τὴν ἐπωφελῆ αὐτῶν ἐργασίαν.

» Εὐγνωμονοῦμεν πρὸς τούτοις καὶ τῷ ἐξοχωτάτῳ ἐλληνι πρεσβευτῇ, τῷ ἀκουράστως παρακολουθοῦντι ἡμᾶς ἐν τῇ ἐκπαιδευτικῇ ἡμῶν πορείᾳ, ἥτις ἀποβλέπει εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν καὶ ἠθικὴν μόρφωσιν τῶν τέκνων μας καὶ εἰς οὐδὲν ἄλλο.

» Ἐπὶ τούτοις εὐχόμεθα, ὅπως ὁ Πανάγαθος Θεὸς διατηρῇ πάντας ἡμᾶς ὑπὸ τὴν σκέπην Του καὶ παρέχῃ πλουσία τὰ ἐλέη αὐτοῦ».

Ἔπειτα ἐψάλησαν ἄσματα πρὸς τὴν Α. Α. Μ. τὸν Ἄνακτα ἡμῶν καὶ τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, καὶ ἀκολούθως ὁ ἐκ τῶν ἐφόρων Ν. Βασιλειάδης ἰατρὸς ἀπήγγειλεν εὐφραδῶς ἔκθεσιν καλλιεπῆ, δι' ἧς ἔνθεν μὲν ἱστόρησε τὸν βίον τῆς Σχολῆς ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως αὐτῆς, ἔνθεν δὲ κατέδειξε τὰς καταβληθείσας φιλοτίμους προσπαθείας πρὸς συντέλεσιν τοῦ ἔργου. Μετὰ τὸ πέρας τῆς ἐκθέσεως ἐψάλη ὑπὸ τῶν μαθητῶν ὕμνος πρὸς τὸν μεγαλόφρονα κτίτορα Μαρασλῆν, εἶτα δὲ ἡ Α. Θ. Παναγιότης προσεῖπε:

«Ἡ Σεβαστὴ Ἐφορεία τοῦ λαμπροῦ τούτου ἱδρύματος, ἥτις μετὰ χαρᾶς βλέπει ἐπιστερόμενον τὸ ἔργον της, ἐπιθυμῶ νὰ μὴ σταματήσῃ ἕως ἐδῶ, ἀλλὰ νὰ ἐξακολουθήσῃ διαφλεγομένη ὑπὸ τοῦ πόθου νὰ ἴδῃ καὶ ἄλλως ὑποστηριζόμενον αὐτό. Ἡ Ἐφορεία ὑπέβαλέ μοι ἐὰν ἦτο δυνατὸν ἡ Ἐκκλησία ν' ἀπονείμῃ καὶ ἄλλον τινὰ τίτλον τιμῆς εἰς τὸν μεγάθυμον χορηγόν. Ἐκτιμῶν τὴν ἐπιθυμίαν ταύτην, ἔλαβον ἀπόφασιν καὶ προτίθεμαι μετὰ τῶν Δύο Ὑπάτων Σωμάτων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἔθνους νὰ σκεφθῶμεν περὶ τούτου».

Ἐν τέλει ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐπαινέσασα πάντα τὰ μέλη τῆς Ἐφορείας, ἐπεδαψιλεύσατο τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς Ἐκκλησίας.

Μετὰ τὴν τελετὴν ἡ Α. Θ. Παναγιότης προσεκάλεσεν εἰς γεῦμα τὴν Α. Ε. τὸν πρεσβευτὴν τῆς Ἑλλάδος Ν. Μαυροκορδᾶτον, τὸν Γεν. Πρόξενον ἐν Σμύρνῃ Στ. Ἀντωνόπουλον, καὶ τοὺς Ἐφόρους τῆς Σχολῆς.

Ἅμα τῷ πέρατι τῆς τῶν ἐγκαινίων τελετῆς ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἀπηύθυνε τῷ ἐξοχωτάτῳ Γρηγορίῳ Μαρασλῇ τὸ ἑπόμενον τηλεγράφημα:

Ἐξοχώτατον Γρηγόριον Μαρασλῆν.

Ὀδησσόν.

Ἐγκαινιάσαντες πανδήμως Πατριαρχικὴν Σχολὴν Μαρασλῆ ἐπευλογοῦμεν περιλημένον ἡμῖν ὄνομα γενναιοδώρου κτίτορος.

Πατριάρχης Ἰωακείμ.

Ὁμοίως ὁ πρόεδρος τῆς Ἐφορείας Μ. Πρωτοσύγκελλος διεβίβασε τὸ ἑξῆς:

Ἐξοχώτατον Γρηγόριον Μαρασλῆν.

Ὀδησσόν.

Πατριάρχης, Σύνοδος, Ἐφορία, λαός, ἀγαλλομένη ψυχῇ τελέσαντες ἐγκαίνια Πατριαρχικῆς Ἀστικῆς Σχολῆς Μαρασλῆ ἐκλιπαροῦμεν Ὕψιστον ὑπὲρ ὑγείας καὶ παντοτεινῆς εὐδαιμονίας Ὑμετέρας Ἐξοχότητος πρὸς χαρὰν καὶ δόξαν Ἐκκλησίας καὶ γένους.

Πρόεδρος Ἐφορείας

Μέγας Πρωτοσύγκελλος

Μουσικῆς Σχολῆς

τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Μουσικοῦ Συλλόγου.

Τῇ παρελθούσῃ Παρασκευῇ, 29 Ἰουνίου, ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν τελετῶν τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς ἐγένετο μεγαλοπρεπῶς ἡ τελετὴ τῆς ἐπιδόσεως τῶν ἀπολυτηρίων τοῖς ἐφέτος τὸ πρῶτον ἤδη ἀπολυομένοις τελειοφοίτοις τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς Σχολῆς τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἐδρεύοντος Ἐκκλησιαστικοῦ Μουσικοῦ Συλλόγου.

Τῆς τελετῆς προέστη ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἰωακεὶμ ὁ Γ', ἐπίτιμος πρόεδρος καὶ ἀνώτατος προστάτης τοῦ Συλλόγου, παρέστησαν δὲ οἱ ἐξοχώτατοι πρεσβευταὶ Ἑλλάδος Ν. Μαυροκορδᾶτος καὶ Σερβίας Σάββας Γρούϊτς ἐπίτιμα μέλη τοῦ Σωματείου ἀκολουθούμενοι ὑπὸ τῶν κκ. Θεοτόκη, Λαγουδάκη καὶ Γκρούπτσεβιτς, πολλοὶ τῶν σεβασμιωτάτων ἁγίων συνοδικῶν καὶ ἄλλων παρεπιδημούντων μητροπολιτῶν, οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἁγίων Τόπων, ὁ Σχολάρχης τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς ἀρχιμ. Μ. Κλεόβουλος καὶ πλῆθος ἄλλων ἐγκρίτων κληρικῶν, λογίων, ἐπιστημόνων, ὡς καὶ οἱ ἱεροψάλται καὶ μουσικοδιδάσκαλοι τῆς βασιλευούσης καὶ μέγας ἀριθμὸς κυριῶν τε καὶ κυρίων.

Ἡ τελετὴ ἤρξατο διὰ τῆς εἰς ἦχον πλ. Α' δοξολογίας Γρηγορίου τοῦ πρωτοψάλτου, ψαλείσης ὑπὸ τοῦ μουσικοῦ χοροῦ τοῦ Συλλόγου, χοραρχοῦντος τοῦ μουσικοδιδασκάλου Νηλέως Καμαράδου, μετ' αὐτὴν δ' ἐψάλη ὁ ὕμνος πρὸς τὸν πάτρωνα τοῦ Συλλόγου Ἅγιον Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνόν. Εἶτα ἀπὸ τοῦ βήματος ὁ ἐκ τῶν ἐφόρων, καθηγητὴς ἅμα τῆς σχολῆς καὶ γενικὸς γραμματεὺς τοῦ Συλλόγου κ. Γ. Ι. Παπαδόπουλος, ἀνέγνω λεπτομερῆ ἔκθεσιν περὶ τῶν κατὰ τὸ λῆξαν ἤδη σχολικὸν ἔτος πεπραγμένων, ἐν ᾗ πολλὰς παρενέτρε χρησίμους ὑποδείξεις ὡς πρὸς τὴν καθόλου πορείαν τοῦ ἔργου τῆς Σχολῆς.

Εἶτα ἐψάλη ὑπὸ τοῦ χοροῦ ἄσμα εἰς τὴν Α. Α. Μ. τὸν Σουλτάνον, ὅπερ ἐπὶ ποδὸς ἤκουσεν ἡ ὁμήγυρις, καὶ μετ' αὐτὸ ὁ Μ. Σύγκελλος Νικόδημος Νεοκλῆς ἐξετέλεσεν ἐπὶ τοῦ μουσικοῦ ὀργάνου, τοῦ κατασκευασθέντος πέρυσιν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς διαιρέσεως τοῦ Ἰωακειμείου Ψαλτηρίου, διάφορα ἐκκλησιαστικὰ

ἄσματα. Ψαλέντος εἶτα ἄσματος πρὸς τὴν Α. Θ. Παναγιότητα, Αὕτη ἐπέδωκε τοῖς 12 ἀπολυομένοις μαθηταῖς τὰ οἰκεῖα ἀπολυτήρια προσφωνήσασα αὐτοῖς ὡς ἑξῆς:

Ἐλλογιμώτατοι ἱεροψάλται,

Μὴ φανῇ παράδοξον ὅτι ἀποδίδω ὑμῖν τὸν τίτλον ἱεροψάλτου, καθόσον τὸν τίτλον τοῦτον ἀποδίδει ὑμῖν τόδε τὸ ἀπολυτήριον, ὅπερ πρόκειται νὰ λάβητε ἐκ τῶν ἐμῶν χειρῶν.

Καθῆκον ἱερὸν ἐκπληροῦντες ἤλθομεν εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην μετὰ τῶν σεβασμιωτάτων ἁγίων ἀρχιερέων ἐκπροσωποῦντες τὴν Μ. Ἐκκλησίαν, ὅπως τιμήσωμεν καὶ εὐλογήσωμεν τοὺς ὑπὲρ τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς κόπους ὑμῶν.

Ἡ ὥρα αὕτη ἐπιβάλλει ἡμῖν καθῆκον ὑπέρτατον ἵνα ἀπονείμωμεν θερμὰς εὐχαριστίας τῇ Αὐτοῦ σεβασμιωτάτῃ Παναγιότητι τῷ γεραρῷ προκατόχῳ ἡμῶν, ὅστις λόγῳ καὶ ἔργῳ οὐ μόνον ἔδρασεν, ἀλλὰ καὶ ἐνίσχυσε τὸν ὑμέτερον Σύλλογον.

Ὁμολογοῦμεν ἐνταῦθα παρρησίᾳ ὅτι υἱοθετοῦμεν τὸ ἔργον αὐτοῦ μέλλοντες νὰ πράξωμεν ὅ,τι ἀπαιτεῖται πρὸς εὐόδωσιν αὐτοῦ.

Ἐν τῷ ἔργῳ τούτῳ ἐπετελέσθη ἀληθῶς θαῦμα. Ὑπῆρξε λυχνία καὶ ἐπ' αὐτῆς θρυαλλὶς καίουσα ἄνευ ἐλαίου· ἀλλὰ τοῦ θαύματος τούτου ἐργάτης μὲν εἶναι τὸ διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Συλλόγου, ψυχὴ δὲ τοῦ Συλλόγου ὁ ἐλλόγιμος Γεώργιος Παπαδόπουλος, ὅστις ὑπὲρ τῆς μουσικῆς ἐργάζεται οὐ μόνον ἐξ ἔρωτος πρὸς αὐτὴν καὶ ἕνεκα γνώσεων, ἀλλὰ καὶ διότι ὑπὸ πάθους, ὑπὸ πραγματικοῦ πάθους πρὸς αὐτὴν κατέχεται. Δίκαιον δὲ νομίζω ν' ἀμείβῃ ἡ Ἐκκλησία διὰ τιμῶν καὶ ἠθικῶν ἀμοιβῶν, ἂν μὴ δι' ὑλικῶν, τοὺς οὕτω φιλοπόνως καὶ φιλοτίμως ὑπὲρ αὐτῆς ἐργαζομένους.

Εὐχαριστήρια ὄθεν ἀπονέμω αὐτῷ ὡς καὶ παντὶ ὑπὲρ τοῦ σκοποῦ τοῦ Συλλόγου μοχθοῦντι.

Θέλων νὰ δώσω ἐλάχιστον δεῖγμα τοῦ πρὸς τὸν Σύλλογον ἀτομικοῦ μου ἐνδιαφέροντος, ὑπόσχομαι νὰ χορηγῶ αὐτῷ εἴκοσι λίρας ἐτησίως καὶ θέλω προσπαθήσει νὰ ἐξεύρω μέσα τινὰ πρὸς συντήρησιν αὐτοῦ καὶ προκοπήν.

Εὐχαριστήρια ἀπευθύνω εἰς πάντας τοὺς παρισταμένους, ἰδίᾳ δὲ εἰς τοὺς ἐξοχωτάτους πρεσβευτὰς Ἑλλάδος καὶ Σερβίας ἐκπροσωποῦντας δύο φίλας τῆς αὐτοκρατορίας δυνάμεις, εὐχόμενος ἵνα αἱ μεταξὺ τῶν λαῶν αὐτῶν πρὸς τοὺς λαοὺς τῆς Α. Α. Μ. τοῦ Σουλτάνου ὑπάρχουσαι φιλικαὶ σχέσεις διατηρῶνται πάντοτε τοιαῦται.

Ἐπὶ πᾶσι τούτοις ἐπικαλοῦμαι τὰς εὐλογίας τοῦ Ὑψίστου ὅπως καταστέφωσι πάντας ὑμᾶς.

Μετὰ ταῦτα ὁ χορὸς ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ κ. Ν. Καμαράδου ἔψαλε τὸν πολυχρονισμὸν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος καὶ οὕτως ἔληξεν ἡ πανηγυρικὴ αὕτη τελετή.

Ἡ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ Σχολὴ ἀπαρτίζεται ἐκ τεσσάρων τάξεων, ὁ ὁλικὸς δὲ ἀριθμὸς τῶν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο φοιτησάντων εἰς αὐτὰς ἀνέρχεται εἰς 112, ὧν οἱ 102 ἐκ τῶν μαθητῶν τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

— *Θεολογικὴ Σχολὴ Χάλκης.* — Τῶν ἐξετάσεων τῶν μαθητῶν τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱ. Θεολογικῆς Σχολῆς ἀρχομένων, κατὰ τὴν ἐπικρατήσασαν συνήθειαν τῇ 1 Ἰουλίου, ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης μετέβη ἀπὸ τοῦ παρελθόντος Σαββάτου ἐπὶ τούτῳ εἰς Χάλκην μεθ' ἁπάσης τῆς ἁγίας καὶ Ἱ. Συνόδου. Κατὰ τὸ ἔκπαλαι δὲ ἐπικρατοῦν ἔθος προσεκλήθησαν διὰ πατριαρχικῶν πιττακίων ἵνα παραστῶσι κατ' αὐτὰς καὶ αἱ ΑΑ. ΘΘ. ΠΠ. οἱ ἐν ταῖς Πριγκηπονήσοις ἐφησυχάζοντες πατριάρχαι πρώην Κωνσταντινουπόλεως Νεόφυτος ὁ Η', Ἄνθιμος ὁ Ζ', αἱ ΑΑ. ΜΜ. οἱ πατριάρχαι πρώην Ἱεροσολύμων Νικόδημος, πρώην Ἀντιοχείας Σπυρίδων, αἱ ΑΑ. ΣΣ. οἱ μητροπολῖται Δέρκων καὶ Χαλκηδόνος ὡς καὶ ἡ Α. Ε. ὁ ἄρχων Μ. Λογοθέτης Στ. Ἀριστάρχης βέης. Τῇ Α. Θ. Π. τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ, ἀποβάντι εἰς Χάλκην ἐγένετο μεγαλοπρεπεστάτη ὑποδοχὴ ὑπὸ τοῦ πρεσβυτερίου τοῦ αὐτόθι ναοῦ τοῦ ἁγίου Νικολάου, τῶν ἐπιτρόπων, ἐφόρων, ὡς καὶ τοῦ διδάσκοντος προσωπικοῦ μετὰ τῶν μαθητῶν καὶ μαθητριῶν.

Τῇ ἐπαύριον Κυριακῇ μετὰ τὴν ἐν τῷ ναῷ τῆς Σχολῆς θείαν λειτουργίαν, καθ' ἣν ἐχοροστάτησεν ἡ Α. Θ. Παναγιότης μετὰ πάσης τῆς ἁγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου, ἐγένετο ὑπ' Αὐτῆς ἐν μέσῳ λογίας καὶ ἐπιλέκτου ὁμηγύρεως ἡ εἰθισμένη ἐπὶ ταῖς ἐνάρξεσι τῶν ἐξετάσεων ἱερὰ τελετή. Μεθ' ὃ ὁ διευθυντὴς τῆς Σχολῆς πανοσιολογ. ἀρχιμανδρίτης Ἀπόστολος Χριστοδούλου ἀπήγγειλε τὴν ἔκθεσιν τῶν κατὰ τὸ λῆξαν σχολικὸν ἔτος πεπραγμένων, παρενείρας σοφὰς ὑποδείξεις ἀφορώσας εἰς τὴν καθόλου πορείαν τῆς Σχολῆς καὶ εἶτα ἐπηκολούθησαν αἱ ἐξετάσεις τῶν ἀποφοίτων ἐξετασθέντων εἰς τὸ μάθημα τῆς Δογματικῆς Θεολογίας. Αἱ ἐξετάσεις ἐξακολουθήσασαι καθ' ὅλην τὴν ἑβδομάδα περατοῦνται αὔριον καὶ τῇ μεθαύριον Κυριακῇ γενήσεται ἡ ἀπονομὴ τῶν οἰκείων διπλωμάτων ἐκείνοις τῶν ἀποφοίτων, οἵτινες ἤδη ἱερώθησαν.

— *Ἐπέτειος ὀνόματος.* — Ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῶν Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου, ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης συνεχάρη τηλεγραφικῶς μὲν τῷ ἐν Γαλλίᾳ τὰς διατριβὰς ποιουμένῳ ἐριτίμῳ ὁμογενεῖ τραπεζίτῃ καὶ εὐθνικῷ εὐεργέτῃ Παύλῳ Στεφάνοβιτς Σκυλίτσῃ καὶ τῷ ἐν Ὀδησσῷ γραμματεῖ τοῦ ἔξοχ. Γρ. Μαρασλῆ Παύλῳ Λέρᾳ, διὰ δὲ τοῦ Μ. Ἀρχιδιακόνου Λαυρεντίου τῇ Α. Μ. τῷ ἐνταῦθα παρεπιδημοῦντι πατριάρχῃ τῶν Παλαιοσύρων Πέτρῳ καὶ τῷ ὁμογενεῖ Πέτρῳ Σκυλίτσῃ.

— *Ἐπισκέψεις.* — Τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Ἰωακεὶμ τὸν Γ', ἐν τῇ Ἱ. Θεολογικῇ Σχολῇ χάριν τῶν ἐξετάσεων αὐτῆς διατρίβοντα, ἡ Α. Θ. Π. ὁ πατριάρχης πρώην Κωνσταντινουπόλεως Κωνσταντῖνος ὁ Ε'.

Αὐθημερὸν ἐπεσκέψαντο τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην οἱ ἐκ τῶν ἐντίμων μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου Ἀλέξ. Γάγκος, καὶ Ἰωάννης Χατζόπουλος, ὁ πρόεδρος τοῦ λογοχριτικοῦ συμβουλίου ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῆς παιδείας Ἀβδουλλὰχ Χασὶπ ἐφέντης, ὁ Γιάγκος βέης Ἰωαννίδης καὶ ἄλλοι.

Μετὰ μεσημβρίαν τῆς Κυριακῆς ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἀντεπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Π. τὸν πατριάρχην πρώην Κωνσταντινουπόλεως Κωνσταντῖνον τὸν Ε' καὶ τὴν Α. Μ. τὸν πατριάρχην πρώην Ἱεροσολύμων Νικόδημον.

— *Πατριαρχικὸς ναός.* —Ἀνελώμασιν ἰδίοις τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἰωακεὶμ τοῦ Γ' ἤρξατο ἡ ἀνανέωσις τοῦ πλακοστρώτου δαπέδου τοῦ ἱεροῦ βήματος τοῦ σεπτοῦ Πατριαρχικοῦ Ναοῦ.

—*Ἐκκλησία Ἑλλάδος.* — Νέοι ἐπίσκοποι εἰς πλήρωσιν ὀκτὼ ἐκ τῶν χηρευουσῶν ἐν Ἑλλάδι ἐπισκοπικῶν ἑδρῶν διωρίσθησαν ὁριστικῶς οἱ ἐξῆς: Θηβῶν καὶ Λειβαδίας ὁ ἀρχιμ. Ἱερώνυμος Βλαχάκης· Εὐρυτανίας ὁ Σεραφεὶμ Δομβοΐτης· Κεφαλληνίας ὁ Δαμασκηνὸς Πολυδώρου· Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας ὁ Φιλάρετος Γιαννούλης· Ἠλείας ὁ Δαμασκηνὸς Σπηλιωτόπουλος· Γυθείου ὁ Παρθένιος Δημητρόπουλος· Γορτυνίας ὁ Ἰωάννης Μαρτῖνος· καὶ Κυθήρων ὁ ἀρχιμ. Εὐθύμιος Καββαθᾶς, τέως πρῶτος γραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου, ἀντικατασταθεὶς δὲ ὑπὸ τοῦ ἀρχιμ. Μελετίου Σακελλαροπούλου.

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΣ

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἐκτὸς τῶν διὰ διοικητικῆς φύσεως ὑποθέσεις διαβιβαζομένων εἰς τὰ Πατριαρχεῖα τηλεγραφημάτων, περὶ ὧν ἐπαρκῶς ἐμημερώθη ἐκοινοποιήθη, ὅτι δὲν θὰ λαμβάνωνται ὑπ' ὄψιν, ἔστιν ὅτε διαβιβάζονται τηλεγραφήματα καὶ περὶ ὑποθέσεων δικαστικῆς φύσεως, τοῦθ' ὅπερ ὅλως ἄσκοπον καὶ ἀνωφελὲς, διότι κατὰ νόμον οὐδεμία ἐνέργεια ἐπιτρέπεται, ἵνα γένηται ἐπ' αὐτῶν, ἐνέκρινεν ἵνα κοινοποιηθῇ, ὅτι ἐπὶ τοιούτων ὑποθέσεων οἱ ἐνδιαφερόμενοι ἀντὶ παντὸς ἄλλου ὀφείλουσι νὰ ἐπιδιώκωσι τὴν ἔκβασιν τῶν σχετικῶν ἀποφάσεων τῶν ἁρμοδίων Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καὶ νὰ ἐφεσιβάλωσιν αὐτὰ εἰς τὰ Πατριαρχεῖα.

Ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

Πατριαρχικοὶ ἀντιπρόσωποι εἰς ἐξετάσεις Σχολῶν κατὰ τὴν προσεχῆ Κυριακὴν 8 Ἰουλίου 1901.

Τεκίρ-σεραγίου Ἀρχιμανδρειτῶν· ὁ πανιερ. πρ. Ἐρσεκίου Ἰγνάτιος.— Βαλατᾶ Παρθεναγωγείων· ὁ Πανιερ. πρ. Δεβρῶν καὶ Βελισσοῦ Ἄνθιμος.— Χάσκιοϊ Παρθεναγωγείων· ὁ Πανιερ. πρ. Κώου Παῦλος.— Ἐγρί-καποῦ Παρθεναγωγείων· ὁ Πανιερ. πρ. Δισκάτης Ἰωαννίκιος.— Ταταούλων Παρθεναγωγείων· ὁ Θεοφιλ. Παμφίλου Μελισσηνός.— Διπλοκιονίου Ἐκπαιδευτήρια· ὁ Θεοφιλ. Συνάδων Εὐγένιος.— Φαναρίου Ἀστικὴ Σχολὴ Μαραλῆ· ὁ Πανοσιολ. Μ. Πρωτοσύγκελλος Χρυσόστομος.— Μουχλίου - Ποτηρᾶ Ἐκπαιδευτήρια· ὁ Πανοσιολ. Γρηγόριος Κωνσταντινίδης.— Ξυλοπόρτης Παρθεναγωγείων· ὁ Πανοσιολ. Μ. Σύγκελλος Νικόδημος.— Μεσαχώρου Ἀρρεναγωγείων· ὁ Πανοσιολ. Αἰμιλιανὸς Δάγγουλας.— Βλάγκας Ἐκπαιδευτήρια· ὁ Πανοσιολ. Ἀντώνιος Ἀντωνίνης.— Ἐξ Μαρμάρων Παρθεναγωγείων· ὁ Πανοσιολ. Μελέτιος Κοτρόζος.— Τζιβαλίου Ζαφειροπούλεια· ὁ Πανοσιολ. Ἀγαθάγγελος Ἀναστασιάδης.— Φερίκιοϊ Ἐκπαιδευτήρια· ὁ Πανοσιολ. Γερμανὸς Πολίτης.— Εὐαγγελιστρίας Ἐκπαιδευτήρια· ὁ Αἰδεσιμολ. Νέστωρ Σουσλίδης.— Ξηροκρήνης Ἀρρεναγωγείων· ὁ Αἰδεσιμ. Κωνσταντῖνος Καλλίνικος.— Ὑψωμαθείων Κυπαρισσᾶ Παρθεναγωγείων· ὁ Ἱερολ. Γρηγόριος Παπαδόπουλος.— Βαφειοχωρίου Ἐκπαιδευτήρια· ὁ Ἱερολ. Ἄνθιμος Ὀρφανίδης.— Τόκαποῦ Ἀρρεναγωγείων· ὁ Ἱερολ. Σεραφεὶμ Παπαπαϊσίου.

Ἐκ τοῦ Γραφείου

τῆς Π. Κ. Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Καλεῖται ὁ Κωνσταντῖνος Σταύρου Τσάκου, ὑπήκοος Ὀθωμανὸς, ἐκ Μαρμαρᾶ τῆς Προποντίδος, τέως καφεψὸς καὶ κάτοικος τῆς ἐνορίας Παλίνου, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὥραν 2 μ. μ. μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ, εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε διὰ πληρεξουσίου ἀντιπροσώπου νομίμως διωρισμένου, πρὸ τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Πνευματικοῦ Δικαστηρίου, ὡς ὑπὸ τοῦ Γεωργίου Ι. Σεραφειμίδου, ὑπηκόου ὀθωμανοῦ, καφεψοῦ, ἐν Παλίνῳ διαμένοντος, ἐκπροσωποῦντος τὴν ἀνήλικον αὐτοῦ θυγατέρα Ἄνναν, ἐναγόμενος ἐπὶ διαλύσει μνηστείας. Προσεπιδηλοῦται δ' αὐτῷ ὅτι, ἐὰν μὴ ἐμφανισθῇ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ὁριζομένην δικάσιμον ἡμέραν, ἡ κατ' αὐτοῦ περὶ διαλύσεως μνηστείας ἀγωγὴ ἐκδικασθήσεται ἐρήμην αὐτοῦ.

Ἡ παροῦσα κλῆσις τρὶς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένων φύλλων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Ταχυδρόμου».

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 3 Μαΐου 1901.

Ὁ Πρόεδρος

† **Ὁ Κορυτσᾶς ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ**

Ὁ Γραμματεὺς

Διάκονος ΑΝΘΙΜΟΣ Π. ΟΡΦΑΝΙΔΗΣ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΑΡΠΑΘΟΥ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Προσκαλεῖται ὁ Βασίλειος Μιχ. Παναρέτου, λιθοτόμος, ὑπήκοος ὀθωμανὸς, ὁρμώμενος ἐκ τοῦ δήμου Μεσοχωρίων τῆς Νήσου ταύτης, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς, ὅπως τὴν πρώτην Παρασκευὴν καὶ ὥραν 9 πρὸ μεσημβρίας μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Καρπάθου αὐτοπροσώπως, ἢ δι' ἀντιπροσώπου, ὡς ἐναγόμενος ὑπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ Μαριγῶς, τὸ γένος Γεωργίου Μοσχονᾶ, διαμενούσης ἐν τῷ αὐτῷ δήμῳ Μεσοχωρίων, ἐπὶ διαζεύξει· ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει ἡ κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴ δικασθήσεται ἐρήμην.

Ἡ παροῦσα κλῆσις δημοσιευθήσεται τρὶς κατὰ συνέχειαν διὰ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένου φύλλου τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας».

Ἐν Ἀπέργῃ Καρπάθου, τῇ 2 Ἰουνίου 1901.

Ὁ προεδρεύων

ΠΑΠΑ ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΥΚΟΝΙΑΤΗΣ

Ὁ γραμματεὺς

Α. Β. ΑΣΛΑΝΙΔΗΣ

Ὁ *ὑπεύθυνος* **Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ**

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΚΑ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 13 ΙΟΥΛΙΟΥ 1901 ΑΡΙΘ. 28

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Γρεβενῶν ΔΩΡΟΘΕΟΣ (πρόεδρος)
† Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
† Ὁ Ἀρχιγρ. τῆς Ἱ. Συνόδου ΦΩΤΙΟΣ
† Ὁ Μέγας Ἀρχιδιάκονος ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ (ταμίας)
ΧΡ. ΠΑΠΑ-Ι-ΩΑΝΝΟΥ (γραμματεύς)

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ. 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Ἰανουαρίου
ἀποστελλόμεναι πρὸς τὸν Πρόεδρον ἢ τὸν Ταμίαν.

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΙΠΕΡΑΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Δήλωσις — Ἐκπαιδευτικαὶ μεταρρυθμίσεις — Ἐκκλησιαστικὴ ἐπιθεώρησις — Ἀγγλικανὴ Ἐκκλησία — Ἀνάλεκτα ἐκ τῶν πατριαρχικῶν κωδίκων — Ἐκκλησιαστικὰ χρονικὰ — Κοινοποιήσεις.

ΔΗΛΩΣΙΣ

Σεπτῇ πατριαρχικῇ κελεύσει παρακαλοῦνται οἱ ἐν τῷ κλίματι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου σεβασμιώτατοι καὶ πανιερώτατοι μητροπολῖται, ὅπως μηδενὶ ἐκ τῶν τοῦ ἱεροῦ τῆς ἐπαρχίας αὐτῶν κλήρου ἐπιτρέπουσι τὴν εἰς βασιλεύουσαν ἔλευσιν πρὸς εὕρεσιν ἱερατικῆς θέσεως. Λύστηρὰ ἐδόθη παρὰ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ προσκυνητοῦ ἡμῖν δεσπότου καὶ πατριάρχου ἐντολή, ὅπως πάντα ἐπὶ τοιούτῳ σκοπῷ ἐρχόμενον εἰς τὴν ἀρχιεπισκοπὴν Κωνσταντινουπόλεως ἱερέα ἐξαποστέλλωμεν εἰς τὴν ἐπαρχίαν, ἐξ ἧς προῆλθεν, τῶν δαπανῶν τῆς ἐπιστροφῆς καταλογιζομένων εἰς βάρος τῶν οἰκείων μητροπολιτῶν.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 13 Ἰουλίου 1901.

† Ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑΙ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ*

III.

«Πᾶσα κοινωνικὴ μεταρρύθμισις, ἔγραφε σοφός τις τῶν νεωτέρων χρόνων, τότε μόνον ἔχει ἀξίαν ὅταν δὲν ἐγγίζῃ τὴν ἰδιοφυΐαν τοῦ λαοῦ. Διότι ἐκ τῆς ἰδιοφυΐας ταύτης προέρχεται ἡ δύναμις καὶ ἡ ζωὴ αὐτοῦ». αὕτη εἶναι ἡ δευτέρα φιλοσοφικὴ ἀρχή, ἐξ ἧς πρέπει νὰ ὁρμηθῶμεν καὶ εἰς τὰς ἐκπαιδευτικὰς τοῦ Γένους μας μεταρρυθμίσεις, τὰς ὁποίας ἡ ἀδήριτος ἀνάγκη τῆς ἐποχῆς μας ἐπιτακτικῶς μᾶς ἐπιβάλλει νὰ πραγματοποιήσωμεν.

Ἡ ἰδιοφυΐα ἢ τὸ αὐτορυὲς κατὰ Πλάτωνα εἶναι ἡ ἀναπαλλοτρίωτος φυσικὴ κληρονομία τῶν ἀτόμων καὶ τῶν λαῶν, ἐν μέρει καὶ ἐν συνόλῳ. Ἕκαστος γεννᾶται μὲ ἰδιαζούσας αὐτῷ μόνῳ σωματικὰς προδιαθέσεις καὶ τάσεις. «Πρῶτον μὲν φύεται, λέγει ὁ Πλάτων, ἕκαστος οὐ πάνυ ὅμοιος ἑκάστῳ, ἀλλὰ διαφέρων τὴν φύσιν ἄλλος ἐπ' ἄλλου ἔργου πρᾶξιν». Ἡ ἰδιοφυΐα, δημιούργημα τῆς ἰδιορρύθμου κατασκευῆς καὶ λειτουργίας τοῦ κυτταρώδους καὶ νευρικοῦ συστήματος καὶ τοῦ λοιποῦ ἀνθρωπίνου ὀργανισμοῦ ἀφ' ἑνός, καὶ τῆς ἀμέσου καὶ ἐμμέσου ἀφ' ἑτέρου ροπῆς, διεγερτικότητος καὶ ἐπενεργείας αὐτοῦ ἐπὶ τῶν ψυχικῶν φαινομένων ἀποτελεῖ τὴν βαρυσήμαντον προσωπικότητα ἑκάστου, καὶ θὰ ἤμεθα βέβηλοι καὶ κακοήθεις προκροῦσται, ἐὰν ἐτολμῶμέν ποτε νὰ ἀποπειραθῶμεν καθ' οἱονδήποτε τρόπον νὰ ἀφανίσωμεν αὐτήν. Ἡ προσωπικὴ ἰδιοφυΐα σχηματίζει τὸν πυρῆνα, τὸ ἀναφαίρετον ἀποθεματικὸν κεφάλαιον τοῦ ἀναπτυσσομένου κατὰ στάδια καὶ παραλάσσοντος μὲν βιολογικῶς, ἀλλ' οὐδέποτε ἀλλοιουμένου κατ' οὐσίαν προσωπικοῦ χαρακτῆρος. Ὁ προσωπικὸς χαρακτὴρ ἀναγωγικῶς εἶναι ἡ τελευταία ἀρχὴ καὶ ἡ ἄμεσος αἰτία τῶν ἑκουσίων πράξεων τῆς βουλήσεως καθόλου, καὶ ὁ ἀρτιγέννητος ἄνθρωπος φέρει μεθ' ἑαυτοῦ τὸ σπέρμα τοῦ φυσικοῦ χαρακτῆρος, ὅπερ εἶναι κατατεθειμένον εἰς τὸ μυστηριῶδες βάθος τῆς προσωπικῆς ἰδιοφυΐας καὶ συνειδήσεως. Διὰ τοῦτο διαστροφὴ καὶ πήρωσις τῆς προσωπικῆς ἰδιο-

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 549—252.

φυΐας καὶ συνειδήσεως θὰ συνεπῆγε διαστροφὴν καὶ ἀλλοίωσιν τοῦ προσωπικοῦ χαρακτῆρος.

Ὁ ἠθικὸς χαρακτὴρ ἢ τὸ «χρηστὸν καὶ τέλεον ἦθος» κατὰ τὸν Πλάτωνα, εἶναι ὁ ἄκμων, ἐφ' οὗ σφυρηλατεῖται ἡ τύχη καὶ τὸ μέλλον τῶν ἐθνῶν καὶ τῶν προσώπων, καὶ εἶχε πολὺ δίκαιον ὁ Ἡράκλειτος νὰ λέγῃ «ἦθος ἀνθρώπῳ δαίμων». Ὁ ἠθικὸς χαρακτὴρ εἶναι ἡ τελειοτάτη μορφὴ τῆς ψυχικῆς ἀναπτύξεως, τὸ ἰδεῶδες ἀριστούργημα τοῦ ἀνθρωπίνου βίου καὶ ἀκριβῶς ὁ τελικὸς σκοπός, πρὸς ὃν κατατείνει ἡ ἐκπαίδευσις.

Ἀλλὰ τοῦ ἠθικοῦ χαρακτῆρος ἀρραγὲς κρηπίδωμα χρηστιμεύει καὶ πρέπει νὰ χρησιμεύῃ πάντοτε ὁ προσωπικὸς χαρακτήρ, ὅστις εἶναι ἄμεσος καὶ φυσικὴ ἀπόρροια τῆς προσωπικῆς ἰδιοφυΐας καὶ συνειδήσεως. Ὥστε, ὅστις θελῃ νὰ μορφώσῃ ἠθικὸν χαρακτῆρα πρέπει πρὸ παντὸς νὰ φροντίσῃ νὰ μὴ παραμορφώσῃ καὶ καταστρέψῃ τὴν προσωπικότητά του, ἀλλὰ μετὰ λεπτῆς καὶ ὁλονὲν ἀνιούσης ἐπιρυλακτικότητος νὰ ρυθμίσῃ μόνον αὐτὴν καὶ ἐγκλιματίσῃ εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν τῆς ἀναπτύξεως καὶ τῆς προόδου.

Τὰ ἔθνη ἀπαρτίζονται ἐκ τῶν προσώπων· καὶ ὡς ἐκ τῆς προσωπικῆς ἰδιοφυΐας προκύπτει ὁ προσωπικὸς χαρακτήρ, οὕτω ἐκ τοῦ ἐθνικοῦ ὁ ἐθνικός. Ἡ ἐθνικὴ ἰδιοφυΐα εἶναι οὐσιωδὴς παραγωγικὸν στοιχεῖον τοῦ ἐθνικοῦ χαρακτῆρος καὶ ἐξ αὐτοῦ τὸ μεγαλεῖον καὶ ἡ δύναμις αὐτοῦ ἔν τε τῇ θεωρίᾳ καὶ τῇ πράξει.

Διὰ τοῦτο οἱ ἑκάστοτε νομοθέται καὶ ἀναμορφωταὶ τῶν λαῶν οἱ καλούμενοι νὰ κωδικοποιήσωσι τὸ πνεῦμα τῆς προοδευτικῆς μεταβατικῆς αὐτῶν ἐποχῆς, ἐὰν εἶναι γνήσιοι ἀντιπρόσωποι καὶ φορεῖς τῶν ἰδανικῶν ἐκείνων, ἐμφοροῦνται τῆς φιλοσοφικῆς ταύτης ἰδέας καὶ ἀποδυόμενοι εἰς τὸ μεταρρυθμιστικὸν αὐτῶν ἔργον προσέχουσι πρὸ παντὸς πῶς **αἱ μεταρρυθμίσεις των δὲν θὰ θίξωσιν ἐπιβλαβῶς τὴν ἰδιοφυΐαν τοῦ λαοῦ των.**

(ἕπεται συνέχεια).

Α. ΜΑΖΑΡΑΚΗΣ
Καθηγητὴς τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογ. Σχολῆς

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Ὁ παπισμὸς καὶ οἱ λαοὶ τῆς Δύσεως: Θέσις αὐτοῦ ἐν Ἀγγλίᾳ· Βαθμιαία Ἐλάττωσις τοῦ δηναρίου τοῦ ἁπ. Πέτρου. — Μεψιμοιρίαι τοῦ Πάπα ἐπὶ τῇ δυσχερεῖ θέσει τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας.

Παρουσιάσαντες ἐν προηγουμένῃ εὐκαιρίᾳ τοῖς ἀναγνώσταις τῆς «Ἐκκλησ. Ἀληθείας» ἀδιαρίλονείκητα γεγονότα, δι' ὧν χαρακτηρίζεται ἡ ἐν γένει σύγχρονος κατάστασις τοῦ παπισμοῦ ἐν Ἱσπανίᾳ καὶ Αὐστρίᾳ, τοῖς δυσὶ τούτοις κυριωτέροις κέντροις τῆς παπικῆς ἐπιρροῆς, παρέχομεν σήμερον ἕτερα γεγονότα, μαρτυροῦντα τὴν βαθμιαίαν παρακμὴν μεταξὺ τῶν λαῶν τῆς Δύσεως τοῦ παπικοῦ συστήματος. Πράττομεν δὲ τοῦτο, οὐχὶ ἐξ αἰσθήματος χαιρεκακίας ἢ μισαλλοδοξίας, ἐξ ὧν δυστυχῶς κινοῦνται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ μέχρι σήμερον ἔτι τὰ ἐν Ἀνατολῇ ἰδίᾳ συνταττόμενα Καθολικὰ θρησκευτικὰ φύλλα, προκειμένου νὰ γράψωσι περὶ τῶν καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ἢ προσώπων (διότι καὶ μέχρι **προσωπικῶν** συχνότατα κατέρχονται), ἀλλὰ χάριν τῆς διαρωτίσεως τῶν πολλῶν παρ' ἡμῖν, πρὸς οὓς ἡ ἐν Ἀνατολῇ Καθολικὴ Προπαγάνδα προσπαθεῖ πάντοτε πάντη διαφόρως νὰ παριστᾷ τὴν θέσιν τοῦ Παπισμοῦ ἐν τῇ Δύσει παρ' ὅ,τι πράγματι εἶνε αὐτή. Καὶ ὅμως, ἔχων τις ὑπ' ὄψιν τὴν καθόλου σύγχρονον πορείαν τοῦ παπισμοῦ ἐν τῇ Δύσει ἀφ' ἑνός, τὸν δὲ **στόμωμον** καὶ τὸ **θράσος** τῶν ἐν Ἀνατολῇ καθολικῶν προπαγανδιστῶν ἀφ' ἑτέρου, μηδενὸς φειδομένων μέσου, ὅπως σύρωσιν εἰς τὰ δίκτυα αὐτῶν τὴν ἀθῴαν ὀρθόδοξον ἐν Ἀνατολῇ νεολαίαν μάλιστα διὰ τῶν προπαγανδικῶν αὐτῶν Σχολείων, ἓν μόνον προσφόρως θὰ εἶχε νὰ ἐπιρρίψῃ, τὸ εὐαγγελικὸν ἐκεῖνο — **αἰατρέ, θεράπευσον σεαυτόν**». Παρακολουθοῦμενοι δὲ κατὰ τῶν οὕτωσι παρ' ἡμῖν ἐργαζομένων προπαγανδιστῶν καὶ θρασέως εἰς τὰ ἀλλότρια ἐπεμβαινόντων, ἐπιθυμοῦμεν συντονωτέραν νὰ ἐπιστήσωμεν τὴν προσοχὴν αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ἀκριβῶς χριστιανικοῦ, εὐρέος, φιλαδέλφου καὶ μὴ μισαλλοδόξου πνεύματος τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, τῆς μηδέποτε ἐπεμβαινούσης εἰς ξένα δίκαια, πνεύματος, ὅπερ τοσοῦτον γλαφυρῶς παρέστησεν ἐσχάτως ἐν τῷ ἐνθρονιστηρίῳ αὐτοῦ Λόγῳ ὁ καὶ αὖθις τοὺς οἴακας τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίας ἐμπιστευθεὶς Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἰωακεὶμ ὁ Γ'. Οὗτος διατρανῶν τὸ φιλειρηνικὸν καὶ ἀκραιφνῶς εὐαγγελικὸν τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας πνεῦμα εἶπε πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὅτι αὕτη «**οὐ κατηνέχθη κατὰ τῶν ἀλλοτρίων, οὐ προεκάλεσεν ὑπεναντίους, ἐπ' οὐδενὸς ἀλλοτρίου χεῖρα ἐπέβαλεν, οὐκ ἐπεθύμησε τὰ τῶν ξένων, ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπον ἀπὸ τῶν ἀντευαγγελικῶν, τῶν ἀντιχριστιανικῶν προσηλυτιστικῶν σκανδάλων, ὑπέμεινε δὲ καὶ καρτερικῶς τοὺς διωγμοὺς τῶν διαπορευομένων ἀντιχριστιανικῶς, δοξάζουσα καὶ αἰνοῦσα Χριστόν, τὸν ὑπὲρ αὐτῆς σταυρικὸν θάνατον κτησάμενον, καὶ εὐχομένη νὰ παύσωσι τὰ Ἐκκλησιαστικὰ σχίσματα, νὰ σβεσθῶσι τὰ ὀρυάγματα τῶν ἐθνῶν, νὰ καταλυθῶσι τῶν αἱρετικῶν αἱ ἐπαναστάσεις, ἐσεβάσθη δὲ τὰ τῶν ἄλλων δίκαια ἀπεκδεχομένη τύπῳ ἀμοιβαιότητος δικαιοσύνην ἐν ἴσῃ παρὰ τῶν ἄλλων μοίρᾳ . . . . . Εἰ καὶ ἐδίωξαν αὐτήν, αὕτη οὐδένα ἐδίωξεν, εἰ καὶ ἐμίσησαν αὐ-**

τήν, αὕτη οὐδένα ἐμίσησεν, ἐτήρησε δὲ τὸν θεῖον λόγον τοῦ **Νυμφίου** αὐτῆς, ἀγάπην καὶ εἰρήνην παρέχουσα, ἠγάπησε τὸν πλησίον αὐτῆς, ὡς ἑαυτήν». (Ἴδε φύλλ. «Ἐκκλησ. Ἀληθείας» ἀριθμ. 24).

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν παρεκβατικῶς. Ποία δ' ἡ σημερινὴ θέσις τοῦ παπισμοῦ ἐν Ἀγγλίᾳ; Τὸ Βατικανόν, ὡς γνωστόν, οὐδέποτε ἐπαύσατο τρέφον τὴν ἐλπίδα, ὅτι ἡμέραν τινὰ θὰ ἐπαναφέρῃ καθ' ὁλοκληρίαν τὴν Ἀγγλίαν εἰς τοὺς κόλπους τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας. "Αν δ' ἐρωτήσητε περὶ τούτου τοὺς θερμοτέρους παπιστάς, εἶνε ἕτοιμοι νὰ Σας διαβεβαιώσωσιν, ὅτι τὸ ὀνειροπόλημα τοῦτο τῶν ἐν τῷ Βατικανῷ ἐγγίζει ἤδη εἰς τὴν πραγματοποίησίν του. Οὕτως οἱ διάφοροι ἀντιπρόσωποι τοῦ Βατικανοῦ ἐν Ἀγγλίᾳ προσπαθοῦσιν ἑκάστοτε νὰ δημοσιεύωσι καταλόγους νέων προσηλύτων ἐν Ἀγγλίᾳ, καὶ μάλιστα ἐκ τῶν ἀνωτέρων κοινωνικῶν τάξεων καὶ τοῦ κλήρου. Πράγματι ὅμως αὔξησις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν Καθολικῶν ἐν τῇ Μ. Βρεταννίᾳ ἐν γένει δὲν παρατηρεῖται, ἀλλὰ τοὐναντίον σημαντικὴ ἐλάττωσις. Λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τοὺς ἀριθμούς, οἵτινες εὐγλωττότερον παντὸς ἄλλου δύνανται νὰ λαλήσωσιν ἐπὶ τοῦ προκειμένου. Ὡς σημειοῦται ἐν ἑνὶ τῶν τελευταίων φύλλων τοῦ «Ἐκκλησιαστικοῦ Μηνύτορος» Πετρουπόλεως, κατὰ τὴν τελευταίαν στατιστικὴν αὐτοῦ τούτου τοῦ ἐπισήμου ὀργάνου τοῦ ἐν Λονδίνῳ Καθολικοῦ ἀρχιεπισκόπου — ὁ ἀριθμὸς τῶν σήμερον ἐν Ἀγγλίᾳ Ἰρλανδίᾳ καὶ Σκωτίᾳ Καθολικῶν ἀνέρχεται εἰς 5,209,956 ψυχάς, ἐνῷ πρὸ δέκα ἐτῶν ἀκριβῶς (τῷ 1891) ἀνήρχοντο οὗτοι εἰς 5,640,891. Ὥστε ἐν διαστήματι δεκαετίας ὁ παπισμὸς ἀπώλεσεν ἐν Ἀγγλίᾳ ὑπὲρ τὰς 440,000 ψυχάς. Ποῦ λοιπὸν ἡ ὑμνουμένη πρόοδος;

Ἡ βαθμιαία αὕτη παρακμὴ τοῦ παπισμοῦ μεταξὺ τῶν διαφόρων λαῶν τῆς Δύσεως ὅσον ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῶν ἀριθμῶν, τόσον καὶ ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ ἠθικοῦ γοήτρου, εὐνόητον, ὅτι δὲν δύναται ἀλλ' ἢ ἐπιζημιώτατα νὰ ἐπιδράσῃ ἐπί τε τῆς **οἰκονομικῆς** καὶ τῆς **πολιτικῆς** αὐτοῦ θέσεως. Τοῦτο δὲ ἤρξαντο ἤδη νὰ συναισθάνωνται αὐτοὶ οἱ παπισταί. Μία τῶν γαλλικῶν κληρικορρόνων ἐφημερίδων ἐτόνισεν ἐσχάτως τὴν παρατηρουμένην ἀπό τινος βαθμιαίαν ἐλάττωσιν τοῦ περιπύστου **δηναρίου τοῦ Ἁπ. Πέτρου,** εἰς ὃ τοσαῦτα ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία ὀφείλει ὑπὸ οἰκονομικὴν ἔποψιν, καὶ ἐκφράζει τὴν ἰδέαν, ὅτι ἡ ἐλάττωσις αὕτη κυρίαν αἰτίαν ἔχει τὴν ὑπερβολικὴν ἐν τῇ συγχρόνῳ πολιτικῇ ἀνάμιξιν τοῦ Βατικανοῦ. Γνωστὰ δ' ἀφ' ἑτέρου τὰ λίαν δυσάρεστα διὰ τὸ Βατικανὸν τελευταῖα γεγονότα ἔν τε Ἱσπανίᾳ καὶ ἐν Αὐστρίᾳ, περὶ ὧν ἐγράφομεν πρηγουμένως, ὡς καὶ ἡ ἀνησυχία, ἣν προύξένησε τοῖς περὶ τὸν Πάπαν τὸ πολύκροτον ἐν Γαλλίᾳ περὶ μοναχικῶν ταγμάτων ζήτημα.

Καίτοι δὲ ὁ Πάπας Λέων ΙΓ' προέβη ἐσχάτως εἰς τὴν ἀνάδειξιν μεταξὺ τῶν διαφόρων καθολικῶν χωρῶν τῆς Δύσεως **12** νέων καρδιναλίων (προστιθεμένων εἰς τοὺς **56** τοιούτους, περὶ ὧν ἴδε τὴν σχετικὴν στατιστικὴν τοῦ Βατικανοῦ διὰ τὸ ἔτος 1901, φύλλ. «Ἐκκλησ. Ἀληθείας» ἀριθμ. 19.), οὐχ ἧττον ἐν τῷ τῆς 15 Ἀπριλίου ἐ. ἔ. λόγῳ αὐτοῦ πρὸς τοὺς ἐν τῷ Βατικανῷ, ὃν εὑρίσκομεν πρωτοτύπως (λατινιστὶ) ἐν τῷ ὑπ' ἀριθμ. 57—58 τεύχει τοῦ καθολ. «Bessarione» (Roma, 1901.), δὲν ἀπέκρυψε τὴν ἐπὶ τῇ συγχρόνῳ καταστάσει τῆς Παπικῆς Ἐκκλησίας βαθεῖαν θλῖψιν αὐτοῦ, προσθεὶς ἐπὶ λέξει, ὅτι «**αἱ δυσχέρειαι καὶ αἱ δοκιμασίαι τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας οὐ μόνον δὲν ἐλαττοῦνται, ἀλλ' ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἐπιδεινοῦνται** (in dies ingravescunt).

Α. Π.

ΑΓΓΛΙΚΑΝΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ἀπαντήσεις εἰς τὰ ἐρωτήματα*

Α'.

Ποία εἶναι ἡ ἐπίσημος ὁμολογία τῆς Ἀγγλικανῆς Ἐκκλησίας; ποῦ ἐμπεριέχεται αὕτη καὶ ποῖον τὸ κῦρος αὐτῆς;

Τὰ στοιχεῖα τῆς διδαχῆς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας εὑρίσκονται ἐν τοῖς τρισὶ Συμβόλοις, τουτέστι· (α') ἐν τῇ ὁμολογίᾳ τῆς πίστεως τῇ γνωστῇ ὡς Σύμβολον τῆς Νικαίας, ὅπερ συνεχῶς ἐπαναλαμβάνομεν κατὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν· (β') ἐν τῷ ὀνομαζομένῳ Συμβόλῳ τῶν Ἀποστόλων, ὅπερ ὁμολογεῖται ὑπὸ πάντων κατὰ τὸ Βάπτισμα· καὶ (γ') ἐν τῷ ὕμνῳ τῷ κοινῶς καλουμένῳ Σύμβολον τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου.

Ἀποδεχόμεθα τὰ Σύμβολα ταῦτα, οὐ μόνον διότι σέβομεν τήν τε ἀρχαίαν τῆς Ἐκκλησίας παράδοσιν καὶ τὰς Οἰκουμενικὰς Συνόδους, ἀλλὰ καὶ διότι πιστεύομεν ὅτι αἱ Ἅγιαι Γραφαὶ σαφέστατα μαρτυροῦσιν ὑπὲρ τῶν δογμάτων τῶν ἐν τοῖς Συμβόλοις τούτοις. Ἐπειδὴ τιμῶμεν τὰς Ἁγίας Γραφὰς ὡς τῆς θείας ἀληθείας κανόνα καὶ κριτήριον, δι' ὧν πᾶς τύπος δόγματος, εἴτε ἐξ ἀρχαίας παραδόσεως, εἴτε ἐκ θεολογικοῦ ὁρισμοῦ πηγάζων, ὀφείλει νὰ δοκιμάζηται·

Περαιτέρω, ἐπειδὴ κατὰ τὴν δημοσίαν ἡμῶν λατρείαν ἱστάμεθα ἐνώπιον τοῦ Παντοκράτορος καὶ Παντσόφου Θεοῦ, πρὸς ὃν δυνάμεθα οὐχὶ ἄλλως νὰ προσπελάσωμεν, ἢ ἐν πλήρει πίστει καὶ εἰλικρινείᾳ, θεωροῦμεν πάντες τὴν διδαχὴν τὴν περιεχομένην ἐν τῷ Εὐχολογίῳ ἡμῶν («Βιβλίον τῶν Δημοσίων Προσευ-

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 252—253.

χῶν καὶ τῆς τελέσεως τῶν Μυστηρίων καὶ ἄλλων Ἱεροπραξιῶν καὶ Τελετῶν τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὸ Ἔθος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας· ὁμοῦ μὲ τὸ Ψαλτήριον καὶ τὴν τάξιν καὶ τρόπον τοῦ καθιστᾶν, χειροτονεῖν καὶ καθιεροῦν Ἐπισκόπους, Ἱερεῖς καὶ Διακόνους.») θεωροῦμεν, λέγω, τὴν διδαχὴν τὴν ἐν τούτῳ τῷ βιβλίῳ,—ὅπερ εὑρίσκεται εἰς χεῖρας πάντων, καὶ αὐτῶν τῶν παιδίων—ὡς ἐπίσημον καὶ αὐθεντικὴν ἔκφρασιν τῆς πίστεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας. Τὸ βιβλίον τοῦτο ἀπολαύει τῆς ἀνωτάτης ἐρικτῆς αὐθεντίας· ἐπειδή, ἐπεκυρώθη μὲν πρῶτον ὑπὸ τῶν Συνόδων (Convocations) τῶν δύο Ἐπαρχιῶν, ἀκολούθως δ' ἐγένετο δεκτὸν δυνάμει Πράξεως (Νόμου) τοῦ Παρλαμέντου τῷ 1662. Ἐπὶ πλέον, ὑπάρχει ἐν αὐτῷ παρεντεθειμένη, μεταξὺ τῶν ἀκολουθιῶν τοῦ Βαπτίσματος καὶ τῆς Βεβαιώσεως[1] ἡ Ἐπιθέσεως τῶν Χειρῶν, ἡ Κατήχησις ἤτοι «Διδασκαλία ἣν πᾶς ἕκαστος ὀφείλει νὰ ἐκμάθῃ πρὶν ἢ παρουσιασθῇ πρὸς βεβαίωσιν ὑπὸ Ἐπισκόπου.» Τὴν Κατήχησιν ταύτην πᾶν παιδίον χρεωστεῖ ν' ἀποστηθίσῃ καὶ κατανοήσῃ τὴν ἔννοιαν αὐτῆς. Περιέχει δὲ αὕτη ἑρμηνείαν τοῦ Συμβόλου τῶν Ἀποστόλων, τοῦ Δεκαλόγου, καὶ τῆς Κυριακῆς Προσευχῆς, ὡς καὶ τὰς ἀναγκαιοτάτας εἰδήσεις περὶ τῶν δύο μεγάλων Μυστηρίων, τοῦ Βαπτίσματος, δηλονότι, καὶ τῆς Ἁγίας Κοινωνίας (Εὐχαριστίας).

Ἐκτὸς τοῦ Εὐχολογίου, ἀλλὰ συνήθως ἐν ἑνὶ τόμῳ μετ' αὐτοῦ δεδεμένα, ἔχομεν «Ἄρθρα Θρησκείας, συμφωνηθέντα ὑπὸ τῶν Ἀρχιεπισκόπων καὶ Ἐπισκόπων ἀμφοτέρων τῶν Ἐπαρχιῶν καὶ ὑπὸ παντὸς τοῦ Κλήρου κατὰ τὴν Σύνοδον τὴν συνελθοῦσαν ἐν Λονδίνῳ τῷ 1562, χάριν ἀποφυγῆς διχογνωμιῶν καὶ χάριν διαμορφώσεως κοινῆς ὁμολογίας ὡς πρὸς τὴν ἀληθινὴν Θρησκείαν.» Παρεθέσαμεν πλήρη τὸν τίτλον τῶν Ἄρθρων τούτων, ἅτινα συνήθως ὀνομάζονται «Τὰ ΛΘ' Ἄρθρα,» ἐπειδὴ ὁ τίτλος οὗτος διαλαμβάνει καὶ τὸν σκοπὸν οὗ ἕνεκα διετυπώθησαν. Εἶνε δὲ τὰ ΛΘ' Ἄρθρα ὁρισμοί τινες εἰς οὓς οἱ ἱερωμένοι δηλοῦσι τὴν συγκατάθεσιν αὐτῶν ἐγγράφως, ὁμολογοῦντες διὰ τῆς ὑπογραφῆς των ταύτης ὅτι οὐδὲν θέλουσι διδάξει ἀντιβαῖνον εἰς αὐτά, ἀλλ' ὅτι θεωροῦσι τὰ δόγματα τὰ ἐν αὐτοῖς καὶ τῷ Εὐχολογίῳ ὡς σύμφωνα μὲ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ.

Δέον νὰ παρατηρήσωμεν ἐν τούτοις, ὅτι τὰ Ἄρθρα ταῦτα, εἰ καὶ περιέχουσι πολλοὺς πολυτίμους ὁρισμοὺς τῆς Χριστιανικῆς ἀληθείας, εἶνε «Ἄρθρα θρησκείας» μᾶλλον, ἢ Ὁμολογία Πίστεως. Κύριος αὐτῶν σκοπὸς ὑπῆρξεν ἀνέκαθεν ἡ συντήρησις τῆς ὁμονοίας καὶ ἡ ἀποσόβησις τῆς πλάνης, «ἵνα πᾶν στόμα φραγῇ» τῶν ἐριστικῶς συζητούντων, καὶ ἵνα ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία διατελῇ εἰρηνεύουσα ἐν ἑαυτῇ. Οὐδεμία ὅμως ἀπαιτεῖται εἰς τὰ Ἄρθρα ταῦτα τυπικὴ συναίνεσις ἐκ μέρους τοῦ λαοῦ ἡμῶν, οὐδέ, ἀναγκαίως, ἐκ μέρους τοῦ κλήρου τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς ἡμετέρας κοινωνίας τῶν ἱδρυμένων ἐν τῇ ξένῃ. Αἱ σύνοδοι τῶν τοιούτων Ἐκκλησιῶν εἶνε ἐλεύθεραι νὰ ὁρίζωσιν οἱασδήποτε διατάξεις κρίνουσι σκοπίμους εἰς ἐξασφάλισιν τῆς ὀρθοδοξίας τοῦ κλήρου καὶ εἰς διαφύλαξιν τῆς ἑνότητος αὐτῶν μετὰ τοῦ ἐν γένει σώματος τῆς Ἀγγλικανῆς Κοινωνίας.

Ὅθεν τὰ ΛΘ' Ἄρθρα, ὑπὸ ἱστορικὴν ἄποψιν θεωρούμενα καὶ ἐξεταζόμενα, εἰσὶ μὲν λίαν χρήσιμος δεσμὸς ἑνότητος ἐσωτερικῆς, οὐδόλως δὲ παρακωλύουσι τὴν διατήρησιν ἐπικοινωνίας καὶ ἀδελφικῶν σχέσεων μετὰ τῶν ἐν ἄλλαις χώραις Χριστιανῶν, τῶν μὴ ἀποδεξαμένων τὰς πλάνας περὶ ὧν ἀναφέρουσι τὰ Ἄρθρα ταῦτα.

Πλὴν τούτων ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀγγλίας κέκτηται σῶμα κανόνων ἐκδοθέντων τὸ πλεῖστον τῷ 1603 ἔτει καὶ ὑποχρεωτικῶν ὄντων διὰ τὸν Κλῆρον. Πολλαχοῦ τῶν κανόνων τούτων ἀπαντῶσι καὶ σπουδαῖαι ἐκθέσεις δογμάτων. Ἄλλαι δὲ πάλιν τῶν μεθ' ἡμῶν κοινωνουσῶν Ἐκκλησιῶν ἔχουσιν ἰδίους κώδικας κανόνων ὁμοίας φύσεως.

(Ἕπεται συνέχεια)

1. Χρώμεθα τῷ ὀνόματι Confirmation ἐπὶ τῇ τελειώσει τοῦ Βαπτίσματος, κατὰ τὴν συνήθειαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς ἐν τῇ Δύσει· ἀλλαχοῦ ἐπεκράτησε τὸ ὄνομα Χρῖσμα, ἢ Σφράγισις. Καὶ τα τρία ταῦτα ὑπεμφαίνει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος λέγων· «Ὁ δὲ βεβαιῶν ἡμᾶς σὺν ὑμῖν εἰς Χριστὸν καὶ χρίσας ἡμᾶς Θεός, ὁ καὶ σφραγισάμενος ἡμᾶς καὶ δοὺς τὸν ἀρραβῶνα τοῦ Πνεύματος ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν» (Β' Κορινθ. α', 21, 22).

ΑΝΑΛΕΚΤΑ

ΕΚ ΤΩΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΩΝ ΚΩΔΙΚΩΝ

(Ἐπὶ τῇ μνήμῃ τῆς ἁγ. μεγαλομάρ. Εὐφημίας).

Ἐπὶ τῇ συγκυρίᾳ τῆς κατὰ τὴν παρελθοῦσαν τετάρτην ἐπισήμως τελεσθείσης ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ ναῷ ἑτησίας μνήμης τῆς ἁγίας μεγαλομάρτυρος Εὐφημίας, παραθέτομεν ὧδε τὸ πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν γράμμα τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Γαβριὴλ τοῦ Γ' τοῦ ἀπὸ Χαλκηδόνος (1702—1707), τὸ ἐκδοθὲν τῇ 9 Ἰουλίου 1704, δι' οὗ ἐθεσπίσθη ἵνα ἡ ἑορτὴ τῆς ἁγίας τελῆται εἰς τὸ διηνεκὲς ἐτησίως μετὰ πομπῆς ἐν τῷ Πατριαρχικῷ ναῷ, ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ τιθεμένου τοῦ ἱεροῦ λειψάνου.

Κ. Δ.

† Γαβριὴλ ἐλέῳ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

Ἐντιμότατοι κληρικοὶ τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, καὶ λοιποὶ εὐλαβέστατοι

ἱερεῖς, καὶ ὁσιώτατοι ἱερομόναχοι, οἱ ψάλλοντες ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ εὐγενέστατοι ἄρχοντες τῆς περιφήμου πολιτείας ταύτης, χρήσιμοι ἐπίτροποι πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν, καὶ πραγματευταί, οἵ τε προεστῶτες καὶ γέροντες τῶν ρουφετίων πάντων, καὶ οἱ λοιποὶ ἐν Κυρίῳ χριστιανοί, τέκνα ἀγαπητὰ τῆς ἡμῶν Μετριότητος, χάρις εἴη ὑμῖν ἅπασι καὶ εἰρήνη καὶ ἔλεος ἀπὸ Θεοῦ παντοκράτορος καὶ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, παρ' ἡμῶν δὲ εὐχὴ, εὐλογία καὶ συγχώρησις. Ὁ ἐν ἁγίοις ἐπαναπαυόμενος Θεός, τοῖς νομίμως κατὰ καιροὺς ἀθλήσασιν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, ἐπαξίως καὶ τοὺς ἀμαράντους στεφάνους τῶν ἄθλων ἀνταπέδωκε, θείᾳ δόξῃ καὶ τιμῇ αἰωνίῳ αὐτοὺς ἀναδησάμενος. Δίκαιος γὰρ ὢν Κύριος, τὰς δικαιοσύνας ἠγάπησε. Διὸ καὶ δικαίως τοὺς δικαίους ἀντεδόξασεν ὡς αὐτὸν δοξάσαντας τῇ ὑπερφυεῖ καρτερίᾳ ἐν τοῖς ὑπὲρ αὐτοῦ πολυκύθλοις ἀγωνίσμασι, περὶ ὧν καὶ ὁ ἱερὸς ψαλμῳδὸς προφητικῶς ἀνακρούων ἔκραζε «τοῖς ἁγίοις ἐν τῇ γῇ ἐθαυμάστωσεν ὁ Κύριος» τρανῶς προαναφωνήσας τὰ δι' ἐκείνων περιφανῆ καὶ ἐξαίσια τελεσθησόμενα θαύματα, ὡς μελλόντων ἰδίοις καιροῖς πάντα πληροῦν τὰ θεῖα θελήματα. Πολλὰ μὲν οὖν εἰσι τὰ εἴδη καὶ διάφορα τῆς εὐκλεοῦς ἀρετῆς, δι' ὧν οἱ ἐπὶ γῆς ἅγιοι δικαιωθέντες τῷ Κυρίῳ εὑηρέστησαν, υἱοὶ ὑψίστου κατὰ χάριν καὶ οὐρανοπολῖται γενόμενοι· μείζων δὲ ὅμως καὶ ἄλλη ἡ δόξα τῶν μαρτύρων παρὰ πᾶσιν ὡμολόγηται, καὶ τὸ κλέος ἄρατον, ὅπερ παρὰ Θεοῦ δαψιλείᾳ ἀπειλήφασι χάριτος. Διὰ γὰρ σαρκὸς καὶ αἵματος τῷ ἐχθρῷ ἀντιπαραταξάμενοι ὄντως ὑπὲρ φύσιν καὶ ἔννοιαν, τῇ κραταιᾷ δυνάμει εἰργάσαντο τὰ θαυμάσια, τὰς ἀρχὰς καὶ ἐξουσίας τοῦ σκότους θριαμβεύσαντες, καὶ τὴν τοῦ ἀντικειμένου ἀσθένειαν οὐδὲν οὖσαν ἀναδείξαντες, ἀνθ' ὅτου δικαίως τῇ ἀρρήτῳ αἴγλῃ λαμπρυνθέντες τοῦ πνεύματος, ὡς μιμηταὶ καὶ μαθηταὶ τοῦ ὑπὲρ ἡμῶν τὴν ἀλήθειαν μαρτυρήσαντος καὶ σταυρικὸν θάνατον ἑκουσίως ὑπομείναντος, ἄρτι τῷ θείῳ παρίστανται θρόνῳ ὑπὲρ ἡμῶν ἐντυγχάνοντες. Μεθ' ὧν τὰ πρῶτα φέρειν καὶ τὴν τοῦ Χριστοῦ μακαρίαν καὶ πανεύρημον μάρτυρα, τὴν ἁγίαν φημὶ καὶ πανένδοξον Εὐφημίαν σαφέστατα διεγνώκαμεν, ὑπὸ τῶν διεξοδικῶς περιγραψάντων τῆς Ἐκκλησίας ἁγίων, ὅσα ἡ πολύκθλος ὑπὲρ Χριστοῦ καμοῦσα νίκης ἀνεστύλωσε τρόπαια. Καὶ γὰρ αὕτη κατὰ τοὺς χρόνους τῶν δυσωνύμων Διοκλητιανοῦ τοῦ βασιλέως καὶ Πρίσκου τοῦ ἀνθυπάτου Εὐρώπης, θρέμμα οὖσα τῆς Χαλκηδόνος πόλεως, τῷ ἡγεμόνι ὡς χριστιανὴ διεβλήθη· καὶ μὴ πεισθεῖσα σέβας προσνῆμαι τοῖς ἀναισθήτοις εἰδώλοις αὐτίκα πυρὶ προσωμίλησεν, εἶτα καὶ ἀγρίοις παρεδόθη θηρίοις, ἑτέραις τε διαφόροις μηχαναῖς ἐτασθεῖσα κολάσεων, καὶ ὑπὲρ ἄνθρωπον ἐγκαρτερήσασα, τὸν τοῦ μαρτυρίου στέφανον ἄνωθεν λαμπρῶς ἐκομίσατο. Διὸ καὶ ὁ Θεὸς αὐτὴν ὑπερύψωσε καὶ ἀντεδόξασε, σημεῖα παμπληθῆ καὶ ἀπόρρητα δι' αὐτῆς κατὰ καιροὺς ἐργασάμενος, ὧν τὰ πολλὰ τοῖς βουλομένοις καταμαθεῖν ἐάσαντες ἀπὸ τῶν τὰ ἐκείνης ἱστορούντων ἱερῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν ἀνδρῶν, ἓν καὶ μόνον εἰπεῖν καὶ ἀναμνῆσαι, τό γε νῦν ἔχον, ἀρκετὸν ἡγησάμεθα, δι' οὗ τὴν τῆς μάρτυρος μεγάλην παρ' αὐτῷ παρρησίαν ὁ Κύριος τοῖς εὐσεβέσι διεγνώρισε. Καὶ γάρ, μετὰ τὸν τῆς ἀθλήσεως αὐτῆς χρόνον, πολλῶν ἐν τῷ μεταξὺ ἐτῶν παραρρυέντων, ἐν τοῖς τοῦ εὐσεβοῦς Μαρκιανοῦ καὶ Πουλχερίας τῶν βασιλέων καιροῖς, καθ' οὓς συνεκροτήθη ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ Δ' Σύνοδος κατὰ τῶν θεοστυγῶν αἱρετικῶν Εὐτυχοῦς καὶ Διοσκόρου, τῶν μίαν φύσιν καὶ ἐνέργειαν ἐπὶ Χριστοῦ φρενοβλαβῶς βλασφημησάντων, καθελεῖν θελήσαντες οἱ θεοφόροι Πατέρες τὸ ἀντίθεον ἐκείνων φρόνημα μηδαμῶς εὐσεβοφρονῆσαι πειθομένων, τὴν ἐκτεθεῖσαν ὀρθόδοξον πίστιν, τῇ θείᾳ ἐπιπνοίᾳ φωτισθέντες, ἑνὶ τόμῳ χωρὶς συνεγράψαντο, προτρεψάμενοι κἀκείνοις τὴν σφῶν αὐτῶν ὁμοίως ἐν ἑτέρῳ γράψαι. Καὶ δὴ τὴν λάρνακα τῆς πανευφήμου παρθενομάρτυρος διανοίξαντες, καὶ ἀμφοτέρους τοὺς τόμους τῷ στήθει ταύτης ἐπιθέντες, καὶ διὰ σφραγίδος καταφαλίσαντες ἀπηλλάγησαν· μεθ' ἡμέρας δέ τινας αὖθις τὴν σορὸν ἀνοίξαντες (ὦ τοῦ φρικτοῦ θαύματος!), τὸν μὲν τῶν αἱρετικῶν τόμον εὗρον ὑπὸ τοὺς πόδας τῆς ἁγίας ὡς βέλτιστον ἀπερριμμένον, τὸν δὲ τῶν ὀρθοδόξων ταῖς τιμίαις αὐτῆς χερσὶ κατεχόμενον. Ὅπερ ἰδόντες πάντες αἰσχύνης μὲν οἱ αἱρετικοί, χαρᾶς δὲ ἀνεκλαλήτου ἐπλήσθησαν οἱ ὀρθόδοξοι, ὕμνους εὐχαριστηρίους τῷ Θεῷ ἀναπέμψαντες. Ἀλλὰ καὶ πανήγυριν λαμπροφόρον συστησάμενοι, καὶ τὴν παρθενομάρτυρα Εὐφημίαν αἴνοις καὶ δοξολογίαις εὐφημήσαντες καὶ ἐκθειάσαντες, κατὰ τὴν ἑνδεκάτην τοῦ παρόντος Ἰουλίου μηνός, καθ' ἣν αὐτῆς τὸ τοσοῦτον ἐτελέσθη θαυματούργημα, τροπαρίοις τε κανονικοῖς καὶ τῇ λοιπῇ συνήθει ἐκκλησιαστικῇ ἀκολουθίᾳ αὐτὴν ἐριλοτιμήσαντο, εἰς μνήμην αἰώνιον τῶν τοῦ Θεοῦ θαυμασίων, ἵνα γνῶ ταῦτα καὶ γενεὰ ἑτέρα τῶν ἐρχομένων πιστῶν, καὶ μὴ τῷ τῆς ἀγνοίας ἀπαμαυρωθῇ βυθῷ.

Ἔδει μὲν οὖν πάντως, ἔδει καὶ μάλα δίκαιον ἦν καὶ πρέπον καὶ ἡμῖν ὀφειλόμενον, λαμπρῶς τελεῖσθαι κατὰ τήνδε τὴν ταύτης πανήγυριν, καὶ μὴ ἀψοφητὶ οὕτω καὶ ἐν παρόδῳ ταῖς λοιπαῖς παραμετρᾶσθαι ὁμοίως· ἀλλὰ μετὰ κρότων ἐμμελῶν καὶ ᾀσμάτων γεγονωτέρων καὶ μέλψεων, εὐλαβῶς τὴν μνήμην αὐτῆς ἀνασμενίζεσθαι, πατρίου πως οὔσης ἁγίας, καὶ πολλῶν ἡμῖν κατὰ καιροὺς δι' αὐτῆς ἐπισκηψάντων ἐλέων, καὶ πλουσίων θεοσημειῶν καὶ εὐεργετημάτων. Τὸ δὲ λίαν ἄξιον λόγου καὶ ἀναγκαιότατον, ὅτι καὶ παρ' ἡμῖν διατελεῖ τὸ πανάγιον αὐτῆς καὶ τερατουργὸν λείψανον, ὡς τις ἀτίμητος θησαυρὸς τῇ καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ ἐξ ἀμνημονεύτων

ταμιευόμενον χρόνων. Ταύτῃ τοίνυν καὶ ἡ Μετριότης ἡμῶν, ὡς ὑπό τινος θείας ὁμῆρος χρηματισθεῖσα, (οὐ γὰρ ἐξ ἡμῶν, ἀλλὰ τῆς ἄνωθεν ροπῆς τὸ δώρημα), τὰ περὶ ταύτης τῆς εὐσήμου ἑορτῆς ἐν ἀκριβείᾳ Συνοδικῶς προγυμνάσασα, δεῖν ἔγνω, καθ' ὅσιον καὶ δίκαιον λόγον, ἐτησίως τελεῖσθαι τὴν ταύτης φαιδρὰν πανήγυριν τοὐντεῦθεν καὶ εἰς τὸ ἑξῆς, ἥντινα μέλλομεν σὺν Θεῷ τελέσαι μεθαύριον, κατὰ τὴν ἑνδεκάτην τοῦ παρόντος μηνός, ἡμέρα τῇ τρίτῃ, ἐν ᾗ τοῦ ἱεροῦ αὐτῆς λειψάνου ἐν μέσῳ τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας προτεθέντος, ἐν ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς, τὴν ὁσίαν μνήμην αὐτῆς τῆς ἐνδόξου ἁγίας Εὐφημίας μετὰ χαρᾶς καὶ εὐφροτύνης ῥωτοχυτίαις λαμπραῖς πανηγυρίσωμεν, εἰς ἁγιασμὸν καὶ κάθαρσιν τῶν προσελευσομένων καὶ μετ' εὐλαβείας ἀσπασομένων αὐτὸ εὐσεβῶν χριστιανῶν. Τούτου χάριν διὰ τοῦ παρόντος ἡμετέρου Πατριαρχικοῦ καὶ Συνοδικοῦ γράμματος, κοινῇ γνώμῃ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων, τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῖν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, γράφοντες, παρέχομεν πᾶσιν ὑμῖν ἄδειαν καὶ πάντας προσκαλοῦμεν ἐπὶ τὴν πνευματικὴν συνεστίασιν τῆς εὐσήμου ταύτης ἑορτῆς τῆς μεγαλομάρτυρος ἁγίας Εὐφημίας, ἵνα, ὅσοι πιστοὶ καὶ εὐσεβεῖς, καὶ ὅσοι πρὸς τὰ θεῖα πόθῳ μυστικῷ κεχνηότες τυγχάνετε, ἄνδρες τε θεοσεβεῖς καὶ γυναῖκες, προσδράμετε μετὰ προθυμίας ἅπαντες τῇ διορισθείσῃ τῆς τελετῆς ἑορτασίμῳ ἡμέρᾳ, ἐφ' ᾧ κοινῶς πανηγυρίσαντες ἐν ἀληθείᾳ καὶ πνεύματι, δόμεν δόξαν τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ ἡμῶν, τῷ διὰ τῶν ἁγίων αὐτοῦ χορηγοῦντι ἡμῖν ἐλέη αὐτοῦ τὰ πλούσια, κοινῶς τε καὶ τῶν ἐξ αὐτῆς καὶ δι' αὐτῆς ἁγιασμὸν ἁρυσόμεθα, καὶ εὐρρανθῶμεν ψυχῇ τε καὶ σώματι, ἀποδόντες τὰς εὐχαριστηρίους ἡμῶν εὐχὰς τῷ Κυρίῳ, καὶ ταύτην ἐπαξίως τιμήσαντες. Αἱ γὰρ παρ' ἡμῶν τοῖς ἁγίοις μετ' εὐλαβείας προσφερόμεναι τιμαί, πάντως αὐτῷ τῷ Θεῷ τῷ δοξάσαντι αὐτοὺς ἀνάγονται, καὶ δι' αὐτῶν ἡμῖν σωτηρίαν καὶ θεῖον ἔλεος ἀντεπάγονται, τοῖς μετὰ πίστεως αἰτουμένοις παρ' αὐτῶν τὰ πρόσφορα. Οὐκοῦν ἔχοντες τὴν εἴδησιν ταύτην, μετὰ σπουδῆς προσέλθετε ἀλλήλοις διεγείροντες ἐπὶ τῇ ψυχωφελεῖ συνελεύσει ταύτῃ. Καὶ γὰρ διὰ τοῦτο ἡ τελετὴ τῆς ὁσίας μνήμης τῆς μάρτυρος, κυρωθεῖσα ἐτησίως γίνεσθαι ὡς προείρηται, κατὰ τὴν ἑνδεκάτην τοῦ παρόντος Ἰουλίου μηνός, κατεστρώθη συνοδικῶς ἐν τῷ ἱερῷ τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας Κώδικι τοῦ παγκαρίου, εἰς μνήμην αἰώνιον. Οὕτω ποιήσατε. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις εἴη μεθ' ὑμῶν.

ᾳφδ'.

Ἐν μηνὶ Ἰουλίῳ Ἰνδικτιῶνος ΙΒ'.

(Κῶδιξ Δ' σελ. 24—25).

ΣΗΜ. Τρία ἔτη μετὰ τὸ πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν τοῦτο γράμμα ἦτοι τῇ 11 Ἰουλίου 1707 ὁ πρέσβυς τῆς Μοσχοβίας Πέτρος Ἀνδρόβιτς ἀφιέρωσε τῇ Μ. Ἐκκλησίᾳ σορὸν ἐκ κυπαρίσσου πλουσίως κεκοσμημένην πρὸς ἐναπόθεσιν τοῦ ἱεροῦ λειψάνου τῆς ἁγίας ὡς καὶ ἑτέρας δύο σοροὺς διὰ τὰ λείψανα τῶν ἁγίων Θεοφανοῦς καὶ Σολωμωνῆς.

Κῶδιξ Δ' σελ. 46.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Λοροστασία. — Ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐχοροστάτησε τῇ παρελθούσῃ Τετάρτῃ κατὰ τε τὸν ἑσπερινὸν καὶ τὴν λειτουργίαν ἐπὶ τῇ μνήμῃ τῆς ἁγίας μεγαλομάρτυρος Εὐφημίας, ἧς τὸ ἱερὸν λείψανον φυλάσσεται, ὡς γνωστόν, ἐν τῷ πανσέπτῳ πατριαρχικῷ ναῷ ἐν μέσῳ πολλοῦ εὐσεβοῦς ἐκκλησιάσματος. Σχετικά τινα περὶ τῆς ἑορτῆς τῆς ἁγίας βλέπει ὁ ἀναγνώστης ἐν τῷ παρόντι φύλλῳ, ἅτινα δημοσιεύονται ἐκ κώδικος τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἀρχειοφυλακείου.

— *Ἐκλογὴ καὶ χειροτονία Σταυροπόλεως.* — Ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τοῦ παρελθόντος Σαββάτου, συγκροτηθείσῃ ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ Χάλκης, ἔνθα χάριν τῶν ἐξετάσεων αὐτῆς διέτριβεν ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος, ἐνεκρίθη ὑπ' αὐτῆς ὅπως ὁ Σχολάρχης τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τέως ἀρχιμ. Ἀπόστολος Χριστοδούλου προαχθῇ εἰς τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα, ἀμειβομένων οὕτω τῆς θεοφιλοῦς πολιτείας καὶ τῶν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν πιστῶν καὶ τελεσφόρων ὑπηρεσιῶν αὐτοῦ. Ὅθεν τεθέντων συνυποψηφίων αὐτῷ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Ἀγαθαγγέλου Κωνσταντινίδου, καθηγητοῦ τῆς αὐτῆς Σχολῆς, καὶ τοῦ διευθυντοῦ τῶν ἐν Ἀμισῷ σχολῶν Γερβασίου Σαραΐτου, καὶ ψήφων κανονικῶν γενομένων ἐν τῷ ναῷ τῆς Σχολῆς, ἡ Α. Π. ὁ Σχολάρχης τῆς Θ. Σχολῆς προήχθη εἰς ἀρχιερέα ὑπὸ τὸν ψιλὸν τίτλον Μητροπολίτου τῆς πάλαι ποτὲ διαλαμψάσης ἱερᾶς μητροπόλεως Σταυροπόλεως.

Μετὰ τὴν συνεδρίαν τῆς Ἱ. Συνόδου κατελθόντων τῶν σεβασμ. ἁγίων συνοδικῶν ἐν τῷ ναῷ, ἡ Α. Π. ὁ ἐκλεγεὶς ἐπῃτήσατο τὴν εἰθισμένην εὐχαριστίαν.

Τῇ ἐπαύριον δὲ Κυριακῇ ἐγένετο ἡ εἰς ἀρχιερέα χειροτονία, ἱερουργοῦντος τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου μετὰ τῶν σεβασμιωτάτων ἁγίων συνοδικῶν Ἰωαννίνων Γρηγορίου, Μηθύμνης Στεφάνου, Μεσημβρίας Χαρίτωνος καὶ Βάρνης Πολυκάρπου, παρόντων δὲ ἐν τῷ ναῷ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ πατριάρχου πρώην Κωνσταντινουπόλεως Νεοφύτου, τῶν ΑΑ. ΜΜ. τῶν πατριαρχῶν πρώην Ἀντιοχείας Σπυρίδωνος καὶ πρώην Ἱεροσολύμων Νικοδήμου. Πρὸς τούτοις δὲ παρῆσαν ἡ Α. Ε. ὁ πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος Ν. Μαυροκορδάτος καὶ ὁ γραμματεὺς Πέκλανατος καὶ διερμηνεὺς Κ. Κρούπτσεβιτς τῆς σερβικῆς πρεσβείας ἐκπροσωποῦντες τὴν Α. Ε. τὸν προσελθόντα μὲν, ἀλλ' ἀποχωρήσαντα ἕνεκα ἀδιαθεσίας πρεσβευτὴν τῆς Σερβίας στρατηγὸν Σάββαν Γκρούιτς, μέλη τινὰ τοῦ Δ.Ε.Μ. Συμβουλίου καὶ πλεῖστοι ἄλλοι ἔγχριτοι κληρικοὶ καὶ λαϊκοί.

Ἐν τῇ αὐτῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ ἐγένετο σκέψις ὡσαύτως καὶ περὶ προαγωγῆς τοῦ ἀρχιμ. Μιχαὴλ Κλεοβούλου, Σχολάρχου τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς, εἰς τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα· ἀλλὰ τὰ τῆς ψηφοφορίας εἶχον ἀναβληθῆ εἰς ἄλλην συνεδρίαν.

Θεολογικὴ Σχολὴ Χάλκης. — Περατωθεισῶν τῶν ἐπὶ ἑβδομάδα διαρκεσασῶν ἐξετάσεων τῶν μαθητῶν τῆς Θεολογικῆς

Σχολῆς, καθ' ἃς, ὡς ἔθος, παρέστη ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης μετὰ τῆς ἁγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου, τῇ Κυριακῇ, 8 ἰσταμένου, ἐγένετο ἐν μέσῳ πυκνοτάτης συρροῆς εὐσεβοῦς ἐκκλησιάσματος ἡ εἰθισμένη πατριαρχικὴ λειτουργία καὶ μετ' αὐτὴν ἡ τελετὴ τῆς ἐπιδόσεως τῶν διπλωμάτων τοῖς κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο τῆς Σχολῆς ἀποφοιτῶσι.

Τῇ Α. Θ. Π. τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ συνιερούργησαν οἱ σεβασμιώτατοι μητροπολῖται Ἰωαννίνων Γρηγόριος, Μηθύμνης Στέφανος, Μεσημβρίας Χαρίτων καὶ Βάρνης Πολύκαρπος, ὁ ἐκ τῶν καθηγητῶν τῆς Σχολῆς ἀρχιμ. Ἀγαθάγγελος Κωνσταντινίδης καὶ οἱ πανοσιολ. Μ. Ἀρχιδιάκονος Λαυρέντιος-Δευτερεύων Παρθένιος καὶ Τριτεύων Βενιαμίν. Κατὰ τὴν θείαν λειτουργίαν παρέστησαν καὶ οἱ προηγουμένως, ὡς ἐγράφη, προσκληθέντες πατριάρχαι πρώην Κωνσταντινουπόλεως Νεόφυτος ὁ Η', πρώην Ἀντιοχείας Σπυρίδων, πρώην Ἱεροσολύμων Νικόδημος, τοῦ πρώην Κωνσταντινουπόλεως Ἀνθίμου τοῦ Ζ' κωλυθέντος ἕνεκα ἀσθενείας· οἱ σεβασμ. ἅγιοι συνοδικοί, ἡ Α. Ε. ὁ πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς σερβικῆς πρεσβείας, ἡ Α. Ε. ὁ ἄρχων Μ. Λογοθέτης Στ. Ἀριστάρχης βέης, μέλη τινὰ τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου, ὁ καθηγητικὸς Σύλλογος τῆς Σχολῆς, ὁ Σχολάρχης τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς, ὁ Διευθυντὴς τῆς ἐμπορικῆς Σχολῆς, ὁ ἐρίτιμος ὁμογενὴς Λεωνίδας Ζαρίφης καὶ πλεῖστοι ἄλλοι ἐγχωριοι ὁμογενεῖς καὶ λαϊκοί.

Μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς ἐκκλησίας ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης μεθ' ἁπάντων τῶν πατριαρχῶν, τῶν σεβασμωτάτων μητροπολιτῶν καὶ τῶν λοιπῶν λαϊκῶν ἀνῆλθεν εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τῆς Σχολῆς καὶ μετὰ ἀνάπαυλαν μικρὰν κατῆλθε καὶ αὖθις εἰς τὸν ναόν, ἔνθα, κατὰ τὰ ἀνέκαθεν ἐπικρατήσαντα, ἐγένετο ἡ τελετὴ τῆς ἐπιδόσεως τῶν διπλωμάτων. Κατὰ τὴν ἱεροτελεστίαν ἡ Α. Θ. Π ἐμνημόνευσε τοῦ ὀνόματος τοῦ κτίτορος τῆς Σχολῆς Παύλου Στεφάνοβικ Σκυλίτση καὶ τῶν ἀειμνήστων Ζαριφῶν. Εἶτα ἡ Α. Π. ὁ Σχολάρχης, μητροπολίτης ἅγιος Σταυρουπόλεως Ἀπόστολος, ἀπέτεινε προσλαλιὰν πρὸς τοὺς ἀποφοιτῶντας ἓξ μαθητὰς μεστὴν σοφῶν ὑποθηκῶν. Οἱ ἀποφοιτήσαντές εἰσιν οἱ διάκονοι Γεράσιμος Θεολογίδης ἐκ Σερρῶν, Χρυσόστομος Καβουρίδης ἐκ Μαδύτου, Πολύκαρπος Ζάχος ἐκ Βώλου, Κωνσταντῖνος Κοϊδάκης ἐκ Κρήνης καὶ οἱ μήπω ἱερωθέντες Ἀπόστολος Τρύφωνος ἐκ Κριθίας τῆς Καλλιπόλεως καὶ Ἰωάννης Παπαδημητρίου ἐκ Σάμου. Μετὰ τὴν ἐπίδοσιν δὲ τῶν διπλωμάτων τοῖς τέσσαρσιν ἱερωμένοις, ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἰωακεὶμ ἔλεξε πρὸς τοὺς νέους στρατιώτας τῆς Ἐκκλησίας τὰ ἑπόμενα:

Προσφιλεῖς ἱεροδιδάσκαλοι,

«Κεκλημένοι ὡς ἐκ τοῦ καθήκοντος ἡμῶν ἵνα ἐπιστεγάσωμεν τὴν σημερινὴν πάνδημον ταύτην τελετήν, εἰς ἣν ἡ χάρις τοῦ παναγίου Πνεύματος συνήγαγεν ἡμᾶς, αὐτὴν πρώτην δέον νὰ ἐπικαλεσθῶμεν ὅπως ἐπευλογήσῃ τοὺς καρποὺς τῆς σχολῆς ταύτης.

» Τοῦτο ἐπαρκῶς πρὸ μικροῦ ἐπράξαμεν. Ἤδη, ἐξερχομένων ὑμῶν πρὸς καλλιέργειαν τοῦ ἀμπελῶνος τοῦ Χριστοῦ, ὀφείλομεν, πρὸς τοῖς σοφοῖς ῥήμασι τοῦ σχολάρχου μητροπολίτου Σταυροπόλεως, νὰ προσθέσωμεν καὶ ἡμεῖς ὀλίγα τινά. Μὴ ἀποθαρρῆτε, μὴ πτοῆσθε, μὴ ἔχητε τὸν φόβον ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν. Ὅσῳ καὶ ἂν νομίζητε τὸ ἔργον, ὅπερ ἀναλαμβάνετε πολύπλοκον καὶ σπουδαῖον, μάθετε ὅτι τοῦτο εἶναι ἁπλοῦν καὶ ἀφελέστατον, διότι ἐὰν βασίσητε τὴν πορείαν ὑμῶν ἐπὶ τῶν διδασκαλιῶν τοῦ Χριστοῦ, ἐὰν μόνον ἔχητε ἐν τῷ νῷ ὅτι εἶσθε ὀπαδοὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ ἔχητε ὡς ὑπόδειγμα τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς διδαχὰς ἐκείνου, εὐχερῶς θὰ δυνηθῆτε νὰ ὑπερπηδήσητε τὰς δυσχερείας, ἃς ἐν τῷ κόσμῳ θέλετε ἀπαντήσει.

» Συγκροτήσασα ὑμᾶς ἡ σχολή, ὡς συνεκρότησε, πέποιθεν ὅτι θέλετε ἐκτελέσει τὸ καθῆκόν σας ὡς ἀληθεῖς στρατιῶται. Ἐν τῇ πεποιθήσει ταύτῃ ἀκραδάντως ἐμμένουσα δέεται τοῦ Ὑψίστου ἵνα ἐνισχύσῃ ὑμᾶς εἰς τὸ ἔργον σας.

» Ἀλλ' ἡ ὑμετέρα συγκρότησις καὶ ἡ τῆς σχολῆς ταυτότη ἐπιβάλλει ἐμοὶ ὡς ἀρχηγῷ τῆς Ἐκκλησίας νὰ ἐκφράσω κατὰ τὴν ἐπίσημον ταύτην ὥραν εὐγνωμοσύνην πρὸς ἅπαντας τοὺς εὐεργετοῦντας τὴν σχολήν. Καὶ ἐν πρώτοις ἔπαινος καὶ τιμὴ ὀφείλεται τῇ ἱεραρχίᾳ, καθότι διὰ τοῦ ὁδηγοῦ αὐτῆς συντηρεῖται ἡ σχολὴ αὕτη. Εὐγνωμοσύνην προσέτι ἐκφράζω καὶ εἰς τοὺς κοπιῶντας ὑπὲρ τῆς σχολῆς καθηγητάς, οἱ ὁποῖοι εἰς παντοίας στερήσεις ἀντιτασσόμενοι καὶ ὑπὸ παντοίων πειρασμῶν περικυκλούμενοι ἐπιτελοῦσιν εὐόρκως τὸ καθῆκον αὐτῶν.

» Ὀφείλομεν πρὸς τούτοις εὐγνωμοσύνην καὶ πρὸς τοὺς παναγιωτάτους προκατόχους ἡμῶν πατριάρχας, τοὺς ἱδρύσαντας τὴν σχολὴν καὶ εἴτε λόγῳ, εἴτε ἔργῳ συντηρήσαντας καὶ ἀναδείξαντας αὐτήν.

» Εὐχαριστίας ἀποτείνω καὶ πρὸς τὸν ἀντιπρόσωπον τοῦ ὑπουργείου τῆς παιδείας, ὅπερ μετὰ πολλῆς δικαιοσύνης καὶ φρονήσεως ἐπιβλέπει καὶ τὴν σχολὴν ταύτην.

» Ἰδιάζουσα εὐγνωμοσύνη ὀφείλεται τῷ κυρίῳ Παύλῳ Στεφάνοβικ, ὅστις, κτίσας τὸ μεγαλοπρεπὲς τοῦτο οἰκοδόμημα, ἀπήλλαξε τὴν Ἐκκλησίαν ἀπὸ μεγάλης δυσχερείας. Ἡ πρὸς αὐτὸν εὐγνωμοσύνη τῆς σχολῆς ἔσται ἀΐδιος καὶ ἀδιάπτωτος.

» Ἐκφράζομεν εὐγνωμοσύνην καὶ πρὸς τὸν ἐξοχώτατον πρεσβευτὴν τῆς Ἑλλάδος, τὸν ἀντιπροσωπεύοντα τὸν βασιλέα τῶν Ἑλλήνων Γεώργιον παρὰ τῷ φίλῳ αὐτοῦ καὶ ἡμετέρῳ Ἄνακτι Ἀβδοὺλ Χαμὶτ Χάν, παραστάντα καὶ εἰς τὴν πνευματικὴν ταύτην τελετήν.

» Ἀλλ' ἐπὶ πᾶσι τούτοις ὀφείλομεν ἐγκάρδιον εὐγνωμοσύνην τῇ Α. Α. Μ. τῷ Σουλτάνῳ, πλήρη παρέχοντι ἡμῖν ἐλευθερίαν ἵνα ἐξασκῶμεν κατὰ βούλησιν τὰ τῆς παιδείας ἡμῶν. Ὡς ἐκ τῆς ὀφειλομένης ταύτης εὐγνωμοσύνης καθῆκον ἔχομεν νὰ εὐχώμεθα ὑπὲρ ὑγείας καὶ μακροημερεύσεως αὐτοῦ ἵνα οὕτως ἐξακολουθήσῃ ὢν εὐεργετικὸς πρὸς τοὺς ὑπηκόους αὐτοῦ ἄνευ ἐξαιρέσεως.

» Ἐπὶ τούτοις ἡ χάρις τοῦ Ὑψίστου εἴη μετὰ πάντων ἡμῶν».

Κατὰ τὴν ἐν Πριγκηπόννησις διαμονὴν τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἰωακεὶμ τοῦ Γ', παρέθηκαν πρὸς τιμὴν Αὐτῆς γεύματα τῷ μὲν Σαββάτῳ ἐν Πριγκήπῳ ὁ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου Ἰωάννης Χατζόπουλος, τῇ δὲ Δευτέρᾳ ἡ Α.Μ. ὁ πατριάρχης πρώην Ἱεροσολύμων Νικόδημος. Τῶν γευμάτων μετέσχον ἀρχιερεῖς καὶ ἄλλοι ἐγχωριοι ὁμογενεῖς.

—**Ἐκλογὴ μητροπολίτου Σάρδεων.** — Ἐν τῇ χθεσινῇ συνεδρίᾳ τῆς ἁγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου προὐβλήθη ἡ ἐν τινι τῶν προηγουμένων συνεδριῶν γενομένη μὲν, ἀλλ' ἀναβληθεῖσα σκέψις περὶ προαγωγῆς τοῦ πανοσιολογ. ἀρχιμανδρίτου Μιχαὴλ Κλεοβούλου, Σχολάρχου τῆς Πατριαρχικῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς, εἰς τὸ ὑψηλὸν τῆς ἀρχιερωσύνης ἀξίωμα ὑπὸ τὸν ψιλὸν τίτλον τῆς πάλαι ποτὲ διαλαμψάσης μητροπόλεως Σάρδεων. Τῆς ἁγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου ἀποδεξαμένης τὴν πρότασιν, ἐτέθησαν συνῳδὰ τῇ τάξει συνυποψήφιοι τῷ εἰρημ νῷ ὁ πανοσιολ.

ἀρχιμανδρίτης Ἰωάννης Εὐστρατίου, καθηγητὴς τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς καὶ Καλλίνικος Γεωργιάδης, πρωτοσύγκελλος τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως Δέρκων. Κατελθόντων δὲ μετὰ τὸ πέρας τῆς συνεδρίας τῶν σεβασμιωτάτων ἁγίων συνοδικῶν ἐν τῷ πανσέπτῳ πατριαρχικῷ ναῷ καὶ ψήφων κανονικῶν γενομένων προήχθη εἰς τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα ὑπὸ τὸ ὄνομα νησθέντα τίτλον ὁ ἀρχιμ. Μιχαὴλ Κλεόβουλος.

Ἡ χειροτονία τοῦ ἐψηφισμένου ἁγίου Σάρδεων γενήσεται μεθαύριον, Κυριακῇ, ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ ἱερουργοῦντος τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου.

—*Ἀφιξις τοῦ Μεγάλου Δουκὸς Ἀλεξάνδρου Μιχαήλοβιτς.*—Τῷ παρελθόντι Σαββάτῳ ἀφίκετο εἰς βασιλεύουσαν ἡ Α. Α. Υ. ὁ Μ. Δοὺξ τῆς Ρωσίας Ἀλέξανδρος Μιχαήλοβιτς, γαμβρὸς ἐπ' ἀδελφῇ τῆς Α. Α. Μ. τοῦ Τσάρου, ἐντεταλμένος ὅπως διερμηνεύσῃ τῇ Α. Α. Μ. τῷ ἡμετέρῳ σεπτῷ Ἄνακτι Σουλτὰν Ἀβδοὺλ Χαμὶτ Χὰν τὰς φιλικὰς προσρήσεις τῆς Α. Α. Μ. τοῦ Αὐτοκράτορος πασῶν τῶν Ρωσιῶν Νικολάου τοῦ Β'.

Μετὰ τὴν ὑπὸ τῆς Α. Α. Μ. τοῦ σεπτοῦ Ἄνακτος γενομένην τῇ Α. Α. Υ. τῷ μεγάλῳ δουκὶ ἐπίσημον ὑποδοχὴν ἐν τοῖς ἀνακτόροις, ἡ Α. Α. Υ. ἀνεχώρησε μετέβη εἰς Βαθυρρύακα. Ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἰωακεὶμ ὁ Γ' πληροφορηθεὶς τὴν ἄφιξιν τῆς Α. Α. Υ. ἀπέστειλεν εἰς Βαθυρρύακα ἐπιτροπὴν συγκειμένην ἐκ τῶν σεβασμιωτάτων ἁγίων συνοδικῶν Προύσης Ναθαναὴλ Χίου Κωνσταντίνου καὶ Κορυτσᾶς Γερβασίου, συνοδευομένην καὶ ὑπὸ τοῦ ρωσομαθοῦς καθηγητοῦ τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς ἀρχιμ. Εἰρηναίου καὶ ἠχρήθη δι' αὐτῆς τῇ Α. Α. Υ. τῷ μεγάλῳ δουκὶ Ἀλεξάνδρῳ Μιχαήλοβιτς τὸ «ὡς εὖ παρέστη» ἐπὶ τῇ αἰσίᾳ εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν ἀφίξει αὐτοῦ. Τὴν Α. Α. Ὑψηλότητα προσερώνησεν ἑλληνιστὶ ἡ Α. Σ. ὁ ἅγιος Προύσης καὶ τῆς προσφωνήσεως μεθερμηνευθείσης ρωσιστὶ ὑπὸ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Εἰρηναίου, ἡ Α. Α. Υ. ὁ Μ. Δοὺξ ἀπήντησεν ἐκφράσας τὰς εὐχαριστίας αὐτοῦ καὶ τὴν λύπην του, ὅτι δὲν θὰ δυνηθῇ ἕνεκα τῆς βραχυχρονίου αὐτοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει διαμονῆς νὰ ἐπισκεφθῇ τὰ ἡμέτερα Πατριαρχεῖα.

—*Ἐπισκέψεις.* — Ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κατερχόμενος τῇ παρελθούσῃ Δευτέρᾳ ἐκ Χάλκης διῆλθε διὰ Χαλκηδόνος καὶ ἀποβὰς ἐπεσκέψατο κατὰ πρῶτον τὴν Α. Σ. τὸν μητροπολίτην Χαλκηδόνος Γερμανόν, ὃς καὶ ἐποίησε τῇ Α. Θ. Παναγιότητι λαμπρὰν ὑποδοχήν, μετέπειτα δὲ ἐν συνοδίᾳ αὐτοῦ τὰς ΑΑ. ΕΕ. τὸν Ἰωάννην Βιθυνὸν ἐφέντην, Κ. Βαγιάννην ἐφέντην, πρώην ἡγεμόνα τῆς Σάμου, καὶ τὸν ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου Ἐμμ. Ραχτιβάν.

Πρὸς τούτοις ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐν συνοδίᾳ τοῦ σεβασμιωτάτου μητροπολίτου Χαλκηδόνος ἐπεσκέψατο καὶ ἐπεθεώρησε τὸν αὐτόθι ἐκ βάθρων ἀνεγειρόμενον ἱερὸν ναὸν τῆς ἁγίας Τριάδος.

— *Πατριαρχικαὶ προσρήσεις.*— Ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης εὐηρεστήθη νὰ διαβιβάσῃ τῇ παρελθούσῃ Τρίτῃ τὰς εὐχὰς καὶ προσρήσεις αὐτοῦ διὰ τοῦ Μ. Πρωτοσυγκέλλου Χρυσοστόμου τῇ Α. Ε. τῇ Ἀλεξάνδρᾳ Καραθεοδωρῇ-πασᾷ, ἀρχιμεταρραστῇ τῶν ἀνακτόρων, ἐπὶ τοῖς ἄρτι τελεσθεῖσι γάμοις τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ μετὰ τοῦ κ. Βεγληρῆ ἐφέντη, βοηθοῦ νομάρχου Τραπεζοῦντος.

— *Χειροτονία ἐπισκόπου Τρφάδος.* — Οἱ σεβασμιώτατοι μητροπολῖται Κυζίκου Κωνσταντῖνος, Γάνου καὶ Χώρας Κωνσταντῖνος καὶ Πρικονησσου Σωφρόνιος τηλεγραφικῶς ἤγγειλαν τῇ Ἐκκλησίᾳ τὴν εἰς ἀρχιερέα χειροτονίαν τοῦ ἐψηφισμένου Τρῳάδος Τιμοθέου.

Ἡ Α. Θ. ὁ χειροτονηθεὶς ἅγιος Τρῳάδος τηλεγραφικῶς ὑπέβαλε τῇ Ἐκκλησίᾳ τὰς εὐχαριστίας καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην ἐπὶ τῇ προαγωγῇ αὐτοῦ.

—*Ἐκλογὴ Ἐπισκόπου Ἀρδαμερίου.*—Ὁ σεβασμιώτατος μητροπολίτης Θεσσαλονίκης Ἀθανάσιος τηλεγραφικῶς τε καὶ διὰ γράμματος ἤγγειλε τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτι ἡ ἐπισκοπικὴ σύνοδος τῆς ἐπαρχίας συνελθοῦσα ὑπὸ τὴν προεδρείαν αὐτοῦ προέβη τῇ παρελθούσῃ Παρασκευῇ εἰς πλήρωσιν τῆς κενῆς ἐπισκοπικῆς ἕδρας Ἀρδαμερίου, ἀφ' ἧς τοῦ τέως ἐπισκόπου αὐτῆς Σωφρονίου προαχθέντος εἰς τὴν μητρόπολιν Στρωμνίτσης. Τεθέντων δὲ ὑποψηφίων τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου πρώην Κώου Παύλου καὶ τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων Περιστερᾶς Μελετίου, διευθυντοῦ τῆς ἐν Ἰωαννίνοις ἱερατικῆς Σχολῆς, καὶ Εὐδοξιάδος Δωροθέου, βοηθοῦ ἐπισκόπου τοῦ σεβασμ. ἁγίου Ἐφέσου Ἰωακεὶμ, καὶ ψήφων κανονικῶν γενομένων, ἐξελέγη ἐπίσκοπος Ἀρδαμερίου ὁ ἅγιος Εὐδοξιάδος Δωρόθεος. Ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος ἐνέκρινε τὴν γενομένην ἐκλογὴν καὶ διὰ γραμμάτων ἤγγειλε ταύτην πρός τε τὸν κυριάρχην μητροπολίτην Ἐφέσου Ἰωακεὶμ καὶ πρὸς τὸν ἐκλεγέντα ἅγιον Ἀρδαμερίου Δωρόθεον.

—*Μητροπολίτης Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης.* — Ὡσαύτως ἀδεία τῆς Ἐκκλησίας καὶ συγκατανεύσει τῆς Σ. Αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης Κοσμᾶς ἀπέρχεται εἰς Καρλσβὰδ χάριν λουτρῶν ἀφεὶς ἀρχιερατικὸν αὐτοῦ ἐπίτροπον τὸν πανοσιολ. ἀρχιμανδρίτην Πανάρετον.

— *Μητροπολίτης Ξάνθης* —Ὁ πρό τινος τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀδείας τυχὼν πανιερώτατος μητροπολίτης Ξάνθης Ἰωακεὶμ ἀφίκετο τῷ παρελθόντι Σαββάτῳ εἰς βασιλεύουσαν.

Ἡ Α. Πανιερότης κατευθυνθεῖσα τῇ ἐπαύριον εἰς Χάλκην ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμ. Πατριάρχην.

Πατριαρχικοὶ ἀντιπρόσωποι εἰς ἐξετάσεις Σχολῶν τῇ προσεχεῖ Κυριακῇ 13 Ἰουλίου 1901.

Χάσκιοϊ Ἐκπαιδευτήρια· ὁ Πανιερ. πρώην Κώου Παῦλος— Ταταούλων Ἐκπαιδευτήρια· ὁ Θεοφιλ. Παμφίλου Μελισσηνός.— Τόπ-καποῦ Παρθεναγωγεῖον· ὁ Πανοσιολ. Μελέτιος Κοτρόζος.— Φερίκιοϊ Ἐκπαιδευτήρια· ὁ Πανοσιολ. Γερμανὸς Πολίτης.— Μεσαχώρου Ἐκπαιδευτήρια· ὁ Πανοσιολ. Αἰμιλιανὸς Δάγκουλας.— Σωσθενίου Παρθεναγωγεῖον· ὁ Αἰδεσιμολ. Παναγιώτης Δημητρίου. — Ξηροκρήνης Παρθεναγωγεῖον· ὁ Ἱερολ. Γρηγόριος Παπαδόπουλος.— Σαρμασικίου Ἀρρεναγωγεῖον· ὁ Ἱερολ. Γεννάδιος Ἀλεξιάδης.— Βελιγραδίου Ἀρρεναγωγεῖον· ὁ Ἱερολ. Ἄνθιμος Ὀρφανίδης.— Ἐτ-μεϊδὰν Ἀρρεναγωγεῖον· ὁ Ἱερολ. Σεραφεὶμ Παπαπαϊσίου.

Ἐκ τοῦ Γραφείου
τῆς Π. Κ. Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

«Συμβολικὴ ἐξ ἐπόψεως Ὀρθοδόξου». ὑπὸ *Χρ. Ἀνδρούτσου.* 1901. Ἐν Ἀθήναις· σελ. 360, σχῆμ. μέγα 8ον. Εὑρίσκεται ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας», ἐν δὲ Κωνσταντινουπόλει παρὰ τοῖς βιβλιοπώλαις Δεπάστᾳ Γεράρδῳ καὶ τῷ συγγραφεῖ.

Ὁ *ὑπεύθυνος* Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΚΑ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ. 20 ΙΟΥΛΙΟΥ 1901 ΑΡΙΘ. 29

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Γρεβενῶν ΔΩΡΟΘΕΟΣ (πρόεδρος)
† Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
† Ὁ Ἀρχιγρ. τῆς Ἱ. Συνόδου ΦΩΤΙΟΣ
† Ὁ Μέγας Ἀρχιδιάκονος ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ (ταμίας)
ΧΡ. ΠΑΠΑ-Ἰ-ΩΑΝΝΟΥ (γραμματεύς)

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ. 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἀρχονται τὴν 1 Ἰανουαρίου
ἀποστελλόμεναι πρὸς τὸν Πρόεδρον ἢ τὸν Ταμίαν.

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΙΠΕΡΑΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τὸ ζήτημα τῆς ἀνορθώσεως τοῦ ἐνοριακοῦ κλήρου ἐν Μαυροβουνίῳ — Ἐκπαιδευτικαὶ μεταρρυθμίσεις — Περὶ τῆς θείας λειτουργίας — Ὁ ρωσικὸς τύπος περὶ τῆς ἐκλογῆς τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἰωακείμ τοῦ Γ' — Ἐπίσημα ἔγγραφα — Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Κοινοποιήσεις.

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΑΝΟΡΘΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ ΕΝ ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΩ

Τακτικὴ μισθοδότησις τῶν ἱερέων. — Διοργάνωσις ἱερατικῶν Συλλόγων.

Νῦν, ὅτε τὸ ζήτημα τῆς τε ἠθικῆς καὶ ὑλικῆς ἀνορθώσεως τοῦ ἐνοριακοῦ κλήρου ζωηρῶς καὶ πάλιν ἀπασχολεῖ τὰ πνεύματα παρ' ἡμῖν, ἡ δὲ ἀξιεπαίνῳ πρωτοβουλίᾳ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ σεπτοῦ ἡμῶν Πρωθιεράρχου συσταθεῖσα εἰδικὴ ἐπὶ τοῦ ζητήματος ἐπιτροπὴ φιλοτίμως πάνυ ἐπελάβετο τοῦ ἔργου αὐτῆς, δὲν εἶνε βεβαίως ἀδιάφορον τὸ νὰ γινώσκωμεν, τί ἐπὶ τοῦ προκειμένου διενεργεῖται σήμερον παρὰ τοῖς **ὁμοδόξοις λαοῖς**, καὶ δὴ ἐκείνοις τούτων, ὧν αἱ ἱστορικαὶ συνθῆκαι καὶ οἱ ὅροι τοῦ βίου, ἂν μὴ καθ' ὁλοκληρίαν, ἀλλ' ἐν πολλοῖς ὁμοιάζουσι πρὸς τὰ καθ' ἡμᾶς.

Εἷς τῶν λαῶν τούτων εἶνε καὶ ὁ ὀρθόδοξος λαὸς τοῦ Μαυροβουνίου, παρ'ᾧ ἐπετεύχθη ἐσχάτως ἡ ἐξασφάλισις τῆς τακτικῆς καὶ ἀξιοπρεποῦς συντηρήσεως τοῦ ἐνοριακοῦ κλήρου διὰ σχετικῆς διατάξεως, τεθείσης εἰς ἐφαρμογὴν ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους. Ἐκ δὲ τῆς γενομένης οἰκονομικῆς ταύτης ἐξασφαλίσεως τοῦ ἐνοριακοῦ κλήρου πλείονα σχετικῶς ἔχουσι νὰ παραδειγματισθῶσιν οἱ ἐν τῷ ἐλευθέρῳ βασιλείῳ ἀδελφοί, παρ' οἷς, μεθ' ὅλας τὰς τέως γενομένας προσπαθείας ἐκ μέρους τῆς τε Ἐκκλησίας καὶ τῆς βασιλικῆς Κυβερνήσεως, οὐδὲν δυστυχῶς ἀποτελεσματικὸν μέτρον ἐπετεύχθη.

Καθὰ πληροφορούμεθα ἐκ προσφάτου ἀνταποκρίσεως τοῦ «Θεολογικοῦ Μηνύτορος», περιοδικοῦ τῆς ἐν Μόσχᾳ Θεολογικῆς Ἀκαδημίας, ἀπὸ τῆς 1 Ἰανουαρίου 1900 ἐτέθη εἰς ἐφαρμογὴν ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ Μαυροβουνίου νόμος, διακανονίζων τὰ τῆς μισθοδοτήσεως τοῦ μαυροβουνιωτικοῦ ἐνοριακοῦ κλήρου, προϊὸν τῆς ἀπὸ κοινοῦ συνεργασίας τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Μαυροβουνίου Μητροφάνους καὶ τοῦ ἐξοχ. ὑπουργοῦ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Παιδείας Συμεὼν Ποπόβιτς.

Τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος νόμου τὰ κυριώτερα σημεῖά εἰσι τὰ ἑξῆς:

1) Ὁ ἐνοριακὸς κλῆρος, ἀπὸ τῆς 1 Ἰανουαρίου 1900 καὶ ἑξῆς, θέλει λαμβάνῃ ὡρισμένον ἐτήσιον μισθὸν διὰ τοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας καὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν.

2) Ἀπὸ τῆς 1 Ἰανουαρίου 1900 καὶ ἑξῆς ὁ λαὸς ἀπαλλάσσεται ἀπὸ τῆς ἐτησίας ὑπὲρ τοῦ κλήρου συνεισφορᾶς εἰς γεωργικὰ προϊόντα, ὡς καὶ ἀπὸ τῆς πληρωμῆς διὰ κηδείας καὶ στεφανώσεις.

3) Εἰς ἀντικατάστασιν τῆς εἰς γήϊνα προϊόντα συνεισφορᾶς καὶ τῆς πληρωμῆς διὰ στεφανώσεις

καὶ κηδείας θὰ εἰσπράττηται ἐπιπρόσθετος φόρος, ὅστις ἀναλόγως τῆς οἰκονομικῆς θέσεως τῶν ἐνοριτῶν θέλει διαιρεῖσθαι εἰς τρεῖς τάξεις: Οἱ τῆς **πρώτης τάξεως** θὰ συνεισφέρωσι κατ' ἔτος 2 φλωρίνια καὶ 50 ἑκατοστά. Οἱ τῆς δευτέρας φλωρ. 2 καὶ 30 ἑκατ. καὶ οἱ τῆς τρίτης 1 φλωρίνιον.

4) Διὰ τὰς προαιρετικὰς ἱεροτελεστίας οἱ προσκαλοῦντες ἰδιαιτέρως τὸν ἱερέα χριστιανοὶ ὑποχρεοῦνται ν' ἀνταμείβωσιν αὐτὸν καθ' ὡρισμένον ἐκ τῶν προτέρων τιμολόγιον. Οὕτως ὁρίζεται διὰ τὴν τέλεσιν τοῦ εὐχελαίου 1 φλωρίνιον, διὰ παρακλήσεις 50 ἑκατοστὰ, ἐπίσης 50 ἑκατ. δι' ἁγιασμὸν, καὶ οὕτω καθεξῆς.

Κατὰ ταῦτα ἡ νέα αὕτη διαρρύθμισις τοῦ ἐνοριακοῦ κλήρου ἐν Μαυροβουνίῳ ἠκολούθησε μέσην τινὰ ὁδὸν, ἔνθεν μὲν παρασχοῦσα τακτικήν τινα μισθοδοσίαν εἰς τὸν ἐνοριακὸν κλῆρον, καὶ μὴ ἀφήσασα αὐτὸν νὰ ἐξαρτᾶται τοῦ λοιποῦ ἐκ μόνων τῶν τυχηρῶν, ἑτέρωθεν δὲ πάλιν κανονίσασα τὴν παροχὴν τῶν τελευταίων διὰ τρόπου, αἴροντος τὰς ἀφορμὰς τῶν μεταξὺ κλήρου καὶ λαοῦ, ἱερέως καὶ πνευματικῶν αὐτοῦ τέκνων, τοσοῦτον λυπηρὰς καὶ οὐχὶ σπανίως σκανδαλώδεις ἀντεγκλήσεις. Ἀξιοσημείωτοι ἐκ τῆς ἀπόψεως ταύτης οἱ ἐξῆς λόγοι τοῦ Σ. Μητροπολίτου Μαυροβουνίου, οὓς ἀποσπῶμεν ἐκ τῆς συστατικῆς Ἐγκυκλίου αὐτοῦ, δι' ἧς συνώδευσε τὰ νέα περὶ μισθοδοτήσεως τοῦ κλήρου μέτρα. «Κατὰ τὸ διάστημα τῆς πολυετοῦς ποιμαντορίας μου, γράφει ἡ Α. Σεβασμιότης, παρετήρησα, ὅτι μεταξὺ τοῦ ἐνοριακοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ, τοῦ προσφιλοῦς ποιμνίου μου, γεννῶνται παρεξηγήσεις ὡς πρὸς τὴν ἀμοιβὴν, τὴν ὑπὸ τῶν ἱερέων λαμβανομένην διὰ τὰς διαφόρους ἱεροτελεστίας. Ἐπὶ πλέον παρετήρησα, ὅτι τοιαῦται παρεξηγήσεις ψυχραίνουσι μέχρι τινὸς βαθμοῦ τὴν ὀφειλομένην ἀγάπην καὶ πνευματικὴν μέριμναν τοῦ ἱερέως πρὸς τοὺς ἐνορίτας αὐτοῦ, καὶ τἀνάπαλιν αὗται μειοῦσι τὸ πρὸς τὸν ἱερέα. τὸν λειτουργὸν τοῦ Ὑψίστου, σέβας τῶν ἐνοριτῶν. Καὶ ἐμόρφωσα τὴν πεποίθησιν, ὅτι τοιαύτη πραγμάτων κατάστασις δὲν δύναται νὰ μείνῃ ἄνευ ἐπιβλαβῶν ἀποτελεσμάτων ὅσον ἀφορᾷ τὸ θρησκευτικὸν τοῦ λαοῦ συναίσθημα, ὅπερ εἶνε ἡ ἰσχυροτάτη βάσις τῆς τε λαϊκῆς εὐημερίας καὶ τῆς ψυχικῆς σωτηρίας».

Ἡ νέα αὕτη περὶ συντηρήσεως τοῦ ἐνοριακοῦ κλήρου διάταξις μετὰ μεγάλης χαρᾶς ἠκούσθη πανταχοῦ τῆς μικρᾶς Ἡγεμονίας, εἰς δὲ τῶν ἱερέων, ἐκφράζων τῷ Σ. Μητροπολίτῃ Μαυροβουνίου τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ ἐνοριακοῦ κλήρου, γράφει πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τάδε: «Ζωηρῶς ἐνθυμοῦμαι, πῶς ἡμέραν τινὰ ἡ Ὑμετέρα Σεβασμιότης ἐξεφράσθητε ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου, εἰπόντες, ὅτι θ' ἀπήρχεσθε τοῦ κόσμου τούτου μὲ ἀναπεπαυμένην ψυχὴν, ἐὰν προὐφθάνετε νὰ φέρητε εἰς αἴσιον πέρας τὰς περὶ τῆς ἀξιοπρεποῦς συντηρήσεως τοῦ κλήρου προθέσεις ὑμῶν».

Τῇ ἀξιεπαίνῳ πρωτοβουλίᾳ καὶ ὁδηγίᾳ τοῦ αὐτοῦ Μητροπολίτου ἐξακολουθοῦσι νὰ ἱδρύωνται εἰς διάφορα τμήματα τῆς Ἡγεμονίας ἱερατικοὶ Σύλλογοι, οἵτινες σκοποῦσιν ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν περαιτέρω πνευματικὴν προαγωγὴν αὐτῶν τούτων τῶν ἱερέων διὰ καταλλήλων ἀναγνωσμάτων καὶ μελετῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸν φωτισμὸν καὶ τὴν στήριξιν ἐν τῇ εὐσεβείᾳ τοῦ οἰκείου λαοῦ.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑΙ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ*

IV

Ὁ σύγχρονος εὐρωπαϊκὸς πολιτισμὸς ἐπέχει θέσιν φωτιστικοῦ καὶ ζωογόνου ἡλίου ἐν τῇ καθόλου σταδιοδρομίᾳ τῶν συγχρόνων λαῶν. Καὶ ἤρξατο ὁ ἥλιος ὑψούμενος ἀπὸ πολλῶν δεκαετηρίδων εἰς τὸν ὁρίζοντά μας καὶ εἰς τὴν εὐεργετικὴν λάμψιν αὐτοῦ ὀρείλομεν τὴν ἐκ τοῦ ληθάργου ἐξέγερσίν μας καὶ τὴν ἐκ τοῦ θανάτου πνευματικὴν ἀναγέννησιν.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ὁ ἥλιος δὲν ἀνατέλλει πάντοτε διὰ νὰ ζωογονήσῃ, ἀλλὰ διὰ νὰ ἀπορροφήσῃ πολλάκις καὶ τὰς τελευταίας ῥανίδας τῆς δροσοβόλου αὔρας τοῦ πλανήτου μας καὶ νὰ διασκορπίσῃ φλόγας πυρός, αὐχμὸν καὶ λιμόν, ἐρήμωσιν καὶ θάνατον.

Τοιοῦτόν τι πολλοὶ προαισθανόμενοι φοβοῦνται τὸ ἄπλετον φῶς τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ· φοβοῦνται μὴ ἡ ταχεῖα ἐξάπλωσις τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἐπιστημῶν ἐνισχύσῃ τὰς φάλαγγας τῶν ὑλοδοξούντων, μὴ ἀποθεώσῃ τὴν ἰδιοτέλειαν καὶ τὸν ἐγωϊσμὸν καὶ ἐπὶ τοῦ ἐγειρομένου βωμοῦ τῆς λατρείας αὐτῶν μὴ ἀντὶ εὐτελοῦς λιβανωτοῦ συνεισφέρωμεν τὰ τιμαλφέστατα καὶ ἱερώτατα κειμήλια τῆς ἡμετέρας προγονικῆς κληρονομίας, τοὺς εὐγενεῖς πόθους καὶ τὰ ὑψηλὰ ἰδεώδη τοῦ πνεύματός μας. Φοβοῦνται καὶ ὁμολογῶ ὅτι ἔχουσι πολὺ δίκαιον νὰ φοβῶνται, ἕως οὗ διανύομεν ἐθνικῶς στάδιον μεταβατικῆς ἡλικίας,

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 273—274.

ἕως οὗ ἀναπτύσσεται ὁ ἐθνικός μας χαρακτὴρ καὶ περιβάλλεται τὸ πνεῦμα τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ.

Ἀλλὰ δὲν θὰ κατορθώσωμεν ποτὲ θαυματουργοῦντες νὰ σταματήσωμεν τὴν πορείαν τοῦ ἀνατείλαντος ἡλίου, οὐδὲ νὰ ἀναχαιτίσωμεν τὸ ρεῦμα τῆς παγκοσμίας προόδου, ὅσον ὑψηλὸν καὶ εὐρύτερον σινικὸν τεῖχος αὐστηρᾶς συντηρητικότητος καὶ ἐὰν ἐθέλωμεν ἐγείρῃ περὶ ἡμᾶς. Ὁ ἥλιος θὰ φθάσῃ παρὰ πᾶσας τὰς ἡμετέρας διαμαρτυρήσεις εἰς τὸ μεσουράνημα τῆς δόξης του καὶ ἀντὶ νὰ κρυπτώμεθα εἰς τὰς τρώγλας τῆς ἀρχαιοπρεποῦς σχολαστικότητος, ἂς ἐξέλθωμεν εἰς τὸν εὐλεύθερον ἀέρα τῶν προοδευτικῶν μεταρρυθμίσεων καὶ ἂς ἀφήσωμεν τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ νὰ ἀναλύσωσι καὶ ἀναπτύξωσι φυσικώτατα τὰ χρώματα τοῦ ἐθνικοῦ μας χαρακτῆρος, ὅστις κατὰ τὸν εἰλικρινέστον πατριώτην φιλόσοφον τῆς ἐνδόξου Γερμανίας Fichte εἶναι «ὁ νόμος τῆς διαιωνίσεως ἑνὸς αὐτόχθονος λαοῦ καὶ ὁ νόμος τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἐν αὐτῇ ἐνοικούσης ἀνάρχου καὶ θείας δυνάμεως».

Ὁ εὐρωπαϊκὸς πολιτισμὸς δὲν εἶναι κατὰ πάντα πολιτισμὸς τῆς ὑλορροσύνης καὶ τοῦ ἐγωιστικοῦ εὐδαιμονισμοῦ, ἀλλ' ὑπεράνω αὐτῶν περιίπτανται δύο ἰδεώδη, **δύο ἀπειροτέλεια τῶν ἰδεῶν τῆς ἐθνικοποιήσεως καὶ τῆς χριστιανικῆς κοινωνικῆς ἀδελφοποιήσεως.** Αἱ δύο αὗται ἰδέαι εἶναι ἡ ἀόρατος καὶ θεία δύναμις, ἡ ψυχὴ ἡ ἐμπνέουσα καὶ συντηροῦσα τὸν ἐκπολιτιστικὸν ὀργανισμὸν τοῦ σημερινοῦ εὐρωπαϊκοῦ κόσμου καὶ ταὐτοχρόνως ὁ κρίκος ὁ συνδέων τὸν νεώτερον καὶ τὸν ἀρχαῖον πολιτισμὸν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

Ἀφ' οὗ λοιπὸν πέπεισται ὁ ἥλιος τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ νὰ διανύσῃ τροχιὰν εἰς τὸν ὁρίζοντά μας, ἀφ' οὗ συμφέρει νὰ ἐκτεθῶμεν ὑπὸ τὸ φέγγος καὶ τὴν ἐπίδρασιν τῶν ζωογόνων ἀκτίνων του, αἱ ἐκπαιδευτικαὶ μεταρρυθμίσεις μας υἱοθετοῦσαι τρόπον τινὰ τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς των πρέπει νὰ ὁρμηθῶσιν ἐκ τῆς προοδευτικῆς φιλοσοφικῆς ἀρχῆς τοῦ συγχρόνου πολιτισμοῦ, **τῆς ἰδέας τῆς ἐθνικῆς καὶ τῆς χριστιανικῆς κοινωνικῆς ἀγάπης.**

(ἕπεται συνέχεια)

Α. ΜΑΖΑΡΑΚΗΣ
Καθηγητὴς τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολ. Σχολῆς.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΛΕΙΤΟΤΡΓΙΑΣ

Τὸ ζωτικώτατον κέντρον καὶ τὴν ψυχὴν τῆς θείας λατρείας καὶ τοῦ καθόλου θρησκευτικοῦ βίου τῶν πρώτων χριστιανῶν ἀπετέλει τὸ μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας, διότι ἐναυλοι ἦτι ἐν τοῖς ὠσὶν αὐτῶν ἦσαν οἱ λόγοι τοῦ Κυρίου «τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν» καὶ ἤθελον διηνεκῶς νὰ ὦσιν ἀχώριστοι ἀπὸ τοῦ Κυρίου, εἰπόντος «ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα, καὶ πίνων μου τὸ αἷμα, ἔχει ζωὴν αἰώνιον . . . ἐν ἐμοὶ μένει, κἀγὼ ἐν αὐτῷ» (Ἰωάνν. 6, 54, 56). Ἐπειδὴ δὲ τὸ ζήτημα τοῦτο ἦτο καιριώτατον καὶ σπουδαιότατον, ἀφορῶν εἰς τὴν ὅλην Ἐκκλησίαν, διὰ τοῦτο ἡ οὐσία καὶ ὁ τύπος τοῦ μυστηρίου τούτου δὲν ἐξηρτᾶτο ἐκ τῆς γνώμης καὶ τῆς θελήσεως ἐπὶ μέρους ἀτόμων. Ἀφ' οὗ τοσοῦτος θόρυβος ἐγένετο ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ κατὰ Παῦλου τοῦ Σαμοσατέως, διότι πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐτόλμησε νὰ καταργήσῃ τοὺς εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἀρχαίους ψαλμοὺς καὶ νὰ εἰσαγάγῃ νέους (Εὐσεβ. Ἐκκλησ. Ἱστορ. VII, 30, 10), πρόδηλον ὅτι ὁ ἄλλως ἢ κατὰ τὴν παραδεδομένην τάξιν τολμῶν νὰ τελέσῃ τὸ μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας ἀπεχωρίζετο τοῦ Ἐπισκόπου καὶ ἀπεκλείετο τῆς Ἐκκλησίας.

Ἀλλὰ πόθεν ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἠρύετο τὴν διάταξιν τῆς λειτουργίας; μὴ ἐκ τῶν κανονικῶν βιβλίων; ἀνιστόρητον καὶ ἀδύνατον τὸ τοιοῦτοπως ἡ Ἐκκλησία δὲν προῆλθεν ἐκ τῆς Γραφῆς, ἀλλ' ἡ Γραφὴ προῆλθεν ἐκ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐν αὐτῇ ἐγράφη, οὕτω καὶ ἡ λειτουργία δὲν προῆλθεν ἐκ τῶν κανονικῶν βιβλίων τῆς Καινῆς Διαθήκης καὶ μάλιστα τῶν λειτουργικῶν ἐνδείξεων τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων· τοῦτο δὲν παραδέχεται οὔτε διατείνεται οὐδὲ ὁ θερμότερος Διαμαρτυρόμενος, ὁ ἐμπαθῶς τῇ Γραφῇ προσκείμενος· ἡ Λειτουργία διετάχθη, ὑπῆρχε καὶ ἐτελεῖτο ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ πολλὰ ἔτη πρὸ τῆς συγγραφῆς τῶν βιβλίων τῆς Καινῆς Διαθήκης καὶ δὴ τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων· ἡ λειτουργία δὲν ἐμορφώθη ἐπὶ τῇ βάσει τῶν βιβλίων τῆς Καινῆς Διαθήκης, ἀλλ' οἱ θεόπνευστοι Ἀπόστολοι, συγγράφοντες, εἶχον πρὸ ἑαυτῶν τὴν λειτουργίαν ὑπάρχουσαν καὶ τελουμένην ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ ταύτης μόνον σημεῖά τινα καὶ στοιχεῖα ἀναφέρουσιν. Ἐντεῦθεν ἡ ἀνεπάρκεια τῆς Γραφῆς ἐν τῷ ζητήματι τῆς λειτουργίας. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ὁμιλήσας πρότερον περὶ τῆς ἱεροπραξίας τῆς θείας Εὐχαριστίας, ἐπάγει «τὰ δὲ λοιπά, ὡς ἂν ἔλθω, διατάξομαι» (α' Κορινθ. 11, 34)· «ἐγὼ γὰρ παρέλαβον ἀπὸ τοῦ Κυρίου, ὃ καὶ παρέδωκα ὑμῖν», ἤτοι τὰ κατὰ τὸ μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας (ἔνθ' ἀνωτ. 11, 23). Ὁ φιλόσοφος καὶ μάρτυς Ἰουστῖνος ὁμιλῶν περὶ τοῦ αὐτοῦ, λέγει ὅτι οὕτω παραδέδοται ἡμῖν (Διαλογ. πρὸς Τρύφ. κεφ. 116 καὶ 117)· ὁ δὲ μέγας ἀπολογητὴς τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, Τερτυλλιανός, πρὸς δι-

καιολογίαν καὶ ὑποστήριξιν λειτουργικῶν συνηθειῶν ἐπικαλεῖται τὴν Παράδοσιν· ἀναφέρων δὲ πολλὰς τῶν τοιούτων συνηθειῶν, ἐπάγει, μάτην ζητεῖς ὁδηγίας περὶ τούτων ἐν ταῖς Γραφαῖς οὐδεμίαν εὑρήσεις· «Traditio tibi prætendetur auctrix, consuetudo confirmatrix et fides observatrix» (Tertul. de coron. c. 4). Οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι συνήθειαι λειτουργικαὶ ἀναφερόμεναι ὑπὸ συγγραφέων τοῦ Β' αἰῶνος, οἷοι ὁ Ἰουστῖνος καὶ ὁ Τερτυλλιανός, ἀνάγκη νὰ ἀναχθῶσι μέχρι τῶν πολιῶν ἀποστολικῶν χρόνων. Ὅτι οἱ Ἀπόστολοι μετὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου καὶ τὴν ἐπ' αὐτοὺς ἐπιφοίτησιν τοῦ Παναγίου Πνεύματος, πρὶν ἢ διασκορπισθῶσιν εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα καὶ κηρύξωσι τὸ Εὐαγγέλιον, ὅτε ἔτι οὐδὲν βιβλίον τῆς Καινῆς Διαθήκης ἦτο γεγραμμένον, ἐτέλουν τακτικῶς τὸ μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας, τοῦτο οὐδεὶς δύναται νὰ διαμφισβητήσῃ. Οἱ ἐν Ἱεροσολύμοις Ἀπόστολοι, ἐπὶ δώδεκα ἔτη μὴ χωρισθέντες τῆς Ἱερουσαλὴμ κατὰ προσταγὴν τοῦ Κυρίου κατά τινα παράδοσιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ συγγραφέως Ἀπολλωνίου, ἀκμάζοντος ἐν τῷ Β' αἰῶνι (Εὐσεβ. Ἐκκλ. Ἱστορ. V, 18, 14), ἐτέλουν οὕτω συχνῶς τὸ μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας, ἀναμιμνησκόμενοι καθ' ἑκάστην τοῦ Κυρίου καὶ συνενούμενοι αὐτῷ ὁλοψύχως, ὥστε ὁ τρόπος τῆς τελέσεως αὐτοῦ βαθέως ἐνεχαράχθη ἔν τε τῇ μνήμῃ καὶ τῇ καρδίᾳ αὐτῶν, καὶ ἔλαβεν ὡρισμένον τύπον καὶ τακτικὸν διάγραμμα. Οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι οἱ Ἀπόστολοι ἐξελθόντες εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα, κηρύξαντες τὸ Εὐαγγέλιον καὶ ἱδρύσαντες χριστιανικὰς Ἐκκλησίας, μετέδωκαν καὶ μετεφύτευσαν ἐν αὐταῖς πανταχοῦ τὸν αὐτὸν τύπον καὶ τὸ αὐτὸ διάγραμμα τῆς θείας Εὐχαριστίας· μετέδωκαν οὐ μόνον τὴν αὐτὴν διδασκαλίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν αὐτὴν λειτουργίαν, ἐπαγρυπνοῦντες οὐ μόνον ἐπὶ τῆς παρακαταθήκης τῆς πίστεως, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς θείας λατρείας καὶ ἰδίᾳ τῆς θείας εὐχαριστίας, ὅπως τὰ πάντα ὦσι καλῶς διατεταγμένα, εὐσχημόνως γίγνωνται καὶ ἐναίσιως καὶ ὀργανικῶς ἀναπτύσσωνται (α' Κορινθ. 11, 34. 14, 40). Ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται ἡ συμφωνία ἐν τῇ πανταχοῦ γῆς τελουμένῃ κοινῇ ἀποστολικῇ Λειτουργίᾳ, ἐκτεινομένῃ οὐ μόνον εἰς τὴν οὐσίαν καὶ τὸ περιεχόμενον αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὰς πολλάκις τὰς λέξεις· διότι οὐδείς ποτε θὰ ὑποπτεύσῃ ὅτι ὁ Ἀπόστολος Πέτρος ἄλλως ἐτέλεσε τὴν θείαν Εὐχαριστίαν ἐν Ἱεροσολύμοις ἢ ἐν Ἀντιοχείᾳ, καὶ ἄλλως πάλιν ἐνταῦθα ἢ ἐν Ρώμῃ, καίτοι πάντοτε καὶ πανταχοῦ δὲν μετεχειρίζετο τὰς αὐτὰς λέξεις· οὔτε ὅτι ὁ Ἀπόστολος Παῦλος δὲν εἰσήγαγε τὴν αὐτὴν θείαν λειτουργίαν καὶ ἐν Ἐφέσῳ καὶ ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν Κορίνθῳ. Ἐν τῇ ἀγράφῳ ταύτῃ Λειτουργίᾳ, τῇ πανταχοῦ ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων τελουμένῃ ἐν ταῖς ὑπ' αὐτῶν ἱδρυθείσαις Ἐκκλησίαις, κεῖται ἡ ἑνότης καὶ ἡ διαφορὰ τῆς ἀποστολικῆς Λειτουργίας. Φιλονεικίαι καὶ συζητήσεις ἐγείρονται ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἐκκλησίᾳ περὶ διαφόρων ζητημάτων, οὐδέποτε ὅμως ἀναφέρεται τοιαύτη τις διὰ διαφορὰν λειτουργίας, ὅπερ τρανότατα μαρτυρεῖ τὴν ἐν πάσῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ ὕπαρξιν μιᾶς κοινῆς λειτουργίας, ὀφειλούσης τὴν σύστασιν καὶ διάταξιν αὐτῆς εἰς τοὺς Ἀποστόλους. Διὰ τὸ ζήτημα τοῦ Πάσχα μεταβαίνει ὁ ἱερὸς Πολύκαρπος, Σμύρνης ἐπίσκοπος, εἰς Ρώμην, καὶ ὁ Πάπας Ἀνίκητος τιμῆς χάριν ἐπιτρέπει αὐτῷ νὰ τελέσῃ ἐν Ρώμῃ τὴν μυστικὴν ἱερουργίαν μεθ' ὅλην τὴν περὶ τὰ ἄλλα διαφωνίαν, ὅπερ ἀναντιρρήτως ἀποδεικνύει τὴν ταὐτότητα τῆς λειτουργίας ἔν τε Ρώμῃ καὶ Σμύρνῃ καὶ Ἐφέσῳ, ὅπως ἀλλαχόθεν πάλιν ἀποδεικνύεται ἡ ταὐτότης τῆς λειτουργίας Ρώμης καὶ Ἀλεξανδρείας, διότι Μάρκος ὁ ἑρμηνευτὴς Πέτρου ἵδρυσε τὴν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἐκκλησίαν, καὶ εὐχή τις ἐν τῇ Α' πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῇ Κλήμεντος Ρώμης κεῖται σχεδὸν κατὰ λέξιν ἐν τῇ λειτουργίᾳ τοῦ Μάρκου, ἡ δὲ ἀρχαία λειτουργία τῶν Γαλλιῶν ὁμοιάζει πολὺ πρὸς τὴν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας λειτουργίαν. Ἀλλὰ καὶ τὰ συγγράμματα τῶν Πατέρων καὶ διδασκάλων τῆς Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς Ἐκκλησίας παρέχουσι λαμπρὰν εἰκόνα τῆς ταὐτότητος τῆς λειτουργίας ἔν τε τῇ Ἀνατολῇ καὶ τῇ Δύσει.

Ταῦτα πάντα σαφῶς μαρτυροῦσι καὶ ἀναντιρρήτως ἀποδεικνύουσιν ὅτι ἡ λειτουργία πανταχοῦ καὶ κατ' οὐσίαν καὶ καθ' ὅλην αὐτῆς τὴν διεξαγωγὴν καὶ ἐξέλιξιν ἐτελεῖτο καθ' ἓν καὶ τὸ αὐτὸ ὑπόδειγμα καὶ πρότυπον, παραδοθὲν καὶ καταγόμενον ἀπὸ τοῦ Κυρίου καὶ τῶν Ἀποστόλων· διότι οἱ Ἀπόστολοι, ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐμπνεόμενοι καὶ τοῦ αὐτοῦ ἀξιώματος καὶ τῶν αὐτῶν δικαιωμάτων ἀπολαύοντες, ἰσοβάθμιοι καὶ ἰσοστάσιοι, ἓν καὶ τὸ αὐτὸ σκοποῦντες, ἱδρύσαντες ἕκαστος ἰδίας Ἐκκλησίας παρέδωκαν τὸν αὐτὸν τύπον τῆς λειτουργίας· τὸ δὲ λέγειν ὅτι κατ' ἀρχὰς διεδόθη ἐξ Ἱεροσολύμων ἡ τοῦ Ἀδελφοθέου λειτουργία εἰς τὰς λοιπὰς Ἐκκλησίας, καὶ εἶτα κατ' ὀλίγον ἐν ταῖς ἐπισημοτέραις τούτων συνετάχθησαν εἴτε ὑπὸ τῶν ἱδρυτῶν αὐτῶν Ἀποστόλων, εἴτε τῶν πρώτων ἐπισκόπων ἰδιαι λειτουργίαι, εἶνε ὅλως

ἀνιστόρητον καὶ ἀκατανόητον, προσβάλλον ἅμα τὸ ἀποστολικὸν ἀξίωμα· διότι πῶς ὁ εἷς Ἀπόστολος ἐξεσύριττε καὶ κατήργει τὴν λειτουργίαν τοῦ ἄλλου καὶ εἰσῆγεν ἰδίαν λειτουργίαν; μήπως πάντες δὲν παρέδωκαν τὴν αὐτὴν λειτουργίαν, ἕκαστος ἐλευθέρως ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις, ἃς ἵδρυεν; Ἡμεῖς πόρρω ἀπέχομεν τοῦ νὰ διασπάσωμεν τὴν μίαν κοινὴν ἀποστολικὴν λειτουργίαν καὶ νὰ συγκρούσωμεν τοὺς πανευφήμους Ἀποστόλους, οὔτε ἐξαρτῶμεν τὸν ἕνα ἐκ τοῦ ἄλλου, ὥστε ὁ εἷς ὡς ἀδαὴς καὶ ἀνίκανος νὰ μεταφέρῃ τὴν λειτουργίαν τοῦ ἄλλου εἰς τὴν ἰδίαν Ἐκκλησίαν, ὡς ὄντος τοῦ ἄλλου γενικοῦ ἐπισκόπου τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς λειτουργίας αὐτοῦ ἐχούσης καθολικὸν χαρακτῆρα, οὐχὶ δὲ τοπικόν, ὡς αἱ τῶν ἄλλων Ἀποστόλων καὶ τῶν διαδεξαμένων αὐτοὺς ἐπισκόπων. Ἡμεῖς φρονοῦμεν ὅτι ἅπαντες οἱ θεοφόροι Ἀπόστολοι μίαν καὶ τὴν αὐτὴν κοινὴν ἀποστολικὴν λειτουργίαν παρέδωκαν πάσαις ταῖς Ἐκκλησίαις καὶ ταύτην πολλάκις ἐνώπιον τῶν ἀκολούθων αὐτῶν καὶ μελλόντων διαδόχων καὶ πάντων τῶν χριστιανῶν τελέσαντες καθώρισαν τὰ ὅρια αὐτῆς, ἐπιτρέψαντες τῷ ἱερουργοῦντι ὅπως ἐντὸς τοῦ ἀποστολικοῦ τούτου περιβόλου τῆς λειτουργίας ἐλευθέρως κινῆται.

(ἕπεται συνέχεια)

ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Μ. Ἀρχιδιάκονος τοῦ Ἱεροσολυμιτικοῦ Θρόνου.

Ο ΡΩΣΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΚΛΟΓΗΣ ΤΗΣ Α. Θ. ΠΑΝΑΓΙΟΤΗΤΟΣ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΙΩΑΚΕΙΜ ΤΟΥ Γ΄

1.

«Ἐκκλησιαστικαὶ Εἰδήσεις»

(ἐπίσημον ὄργανον τῆς ρωσικῆς Συνόδου)

2 Ἰουνίου 1901.

Ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «**Ὁ νέος Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως**» καταχωρίζεται ὑπὸ τοῦ τακτικοῦ συνεργάτου τοῦ φύλλου Ἰ. Βυζαντίσκη (ψευδώνυμον ἀντὶ Σοκολώφ, γραμματέως τῆς ἁγιωτάτης Συνόδου), περιγράφοντος τακτικῶς τὰ κυριώτερα σύγχρονα γεγονότα τῶν ἐν Ἀνατολῇ ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ ἰδίᾳ τῶν τεσσάρων Πατριαρχείων καὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίας μετὰ πολλῆς πάντοτε συμπαθείας, ἐκτενὲς ἐνυπόγραφον ἄρθρον, περιλαμβάνον τὴν βιογραφίαν τῆς **Α. Θ. Παναγιότητος**, τὴν δρᾶσιν αὐτοῦ κατὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ πατριαρχείαν καὶ τὰ μετέπειτα μέχρι τῆς τελευταίας διετέρας ἐκλογῆς αὐτοῦ.

» Ἡ ἐκλογὴ αὕτη, λέγει, πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς λίαν σημαντικὸν γεγονὸς ἐν τῷ ἐσωτερικῷ βίῳ ἁπάσης τῆς ἑλληνοανατολικῆς Ἐκκλησίας, διότι ὁ Πατριάρχης Ἰωακεὶμ ὁ Γ΄ συγκαταριθμεῖται μεταξὺ τῶν ἐξοχωτάτων ἱεραρχῶν τῆς ἑλληνικῆς Ἀνατολῆς κατὰ τὴν τελευταίαν ἑκατονταετηρίδα, ὡς τοῦτο ἐν μέρει δύναται νὰ κατίδῃ τις καὶ ἐκ τῶν ἑπομένων συντόμων περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς δράσεως αὐτοῦ εἰδήσεων».

2.

«Ἐκκλησιαστικὸς Ἀγγελιαφόρος»

(ἐκδιδόμενος ὑπὸ τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας τῆς Πετρουπόλεως)

7 Ἰουνίου 1901.

«Ἡ πατριαρχικὴ κρίσις ἐν Κωνσταντινουπόλει ἔληξε, δύναταί τις νὰ εἴπῃ, αἰσίως. Εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον ἐξελέγη ὁ Παναγιώτατος Ἰωακεὶμ ὁ Γ΄, χρηματίσας ἤδη ἅπαξ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης (1878—1884), ἐφησυχάζων δὲ ἐν Ἀθωνι. Ὁ νέος Πατριάρχης, ἡλικίας νῦν 67 ἐτῶν, εἶνε γνωστὸς διὰ τὴν δραστηριότητα καὶ τὸν ἰσχυρὸν καὶ εὐθὺν χαρακτῆρα αὐτοῦ, μὴ ἀνεχόμενον τὸ ψεῦδος, ὁθενδήποτε καὶ ἂν προέρχηται. Τὸ ἀκλόνητον ἀκριβῶς αὐτοῦ τοῦτο ἐν τῇ πρὸς τὸ ψεῦδος πάλῃ ὑπῆρξεν ἡ αἰτία τῆς παραιτήσεως αὐτοῦ κατὰ τὸ 1884. Ὁ λαὸς ὅμως ὡς ἐξ ἐνστίκτου ἐνόει τὴν ὑψηλὴν ἀξίαν τῆς ψυχῆς Ἰωακεὶμ τοῦ Γ΄, καὶ ἐν ἑκάστῃ ἐκλογῇ συνήθως μεγαλοφώνως ἀνεκήρυττε τὸ ὄνομα τοῦ ἀγαπητοῦ αὐτοῦ.

» Ἡ παροῦσα ἐκλογὴ παρίσταται ὡς ἱκανοποίησις τοῦ ἐπιμόνου πόθου τοῦ λαοῦ νὰ ἴδῃ καὶ πάλιν τὸν γεραρὸν ἱεράρχην ἐπὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου. Ἕνεκα τῆς ὑψηλῆς ἀξίας προσωπικότητος τοῦ νέου Πατριάρχου, γνωρίζοντος νὰ ἵσταται ὑπεράνω οἱωνδήποτε κομμάτων, ἃς ἐλπίσωμεν ὅτι μετὰ τῆς ἀνόδου αὐτοῦ εἰς τὸν Πατριαρχικὸν Θρόνον πρὸ τοῦ μεγαλείου τοῦ ἠθικοῦ αὐτοῦ χαρακτῆρος θὰ κοπάσῃ ὁ τάραχος τῶν παθῶν».

Ἀκολούθως ἀπαριθμοῦνται πάντες οἱ Οἰκουμενικοὶ Πατριάρχαι τῆς τελευταίας ἑκατονταετηρίδος καὶ ἀναγράφεται ἡ δρᾶσις τῆς **Α. Θ. Π.** τοῦ Πατριάρχου Ἰωακεὶμ κατὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ πατριαρχείαν, ἀναφερομένης ἐν τέλει καὶ τῆς περὶ αὐτοῦ κρίσεως τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου Διομήδους Κυριακοῦ.

3.

«Φύλλον τῆς Μόδχας»

(εἰκονογραφημένον παράρτημα τῆς ὁμωνύμου ἐφημερίδος)

3 Ἰουνίου 1901.

Καταχωρίζει βιογραφίαν τῆς **Α. Παναγιότητος** μετὰ τῆς εἰκόνος αὐτοῦ, καταλήγουσαν ὡς ἑξῆς.

«Διακρινόμενος ἐπὶ δραστηριότητι καὶ εὐτόλμῳ χαρακτῆρι, ἀξιοσημειώτῳ ἐγκαρδιότητι, ἀφιλοκερδείᾳ, εὐφραδείᾳ καὶ ἄλλαις ἐξεχούσαις ἀρεταῖς, ὁ Πατριάρχης Ἰωακεὶμ ὁ Γ' ἐπεσπάσατο τὴν γενικὴν ἀγάπην καὶ τὸν σεβασμὸν οὐ μόνον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀλλὰ καὶ παντὸς τοῦ ὀρθοδόξου κόσμου, καὶ ἡ εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον ἐκλογὴ αὐτοῦ, ἣτις ἀνυπομόνως ἀπὸ πολλοῦ ὑπὸ πάντων ἀνεμένετο, μετὰ χαρᾶς καὶ συμπαθείας ἠκούσθη ὑπὸ παντὸς τοῦ ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ Ἀνατολῇ πληθυσμοῦ».

4.

«Θεολογικὸς Μηνύτωρ»

(περιοδικὸν τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας Μόσχας)

Ἰούνιος τοῦ 1901.

Ἐν τῇ μακρᾷ περιγραφῇ τοῦ ἀνὰ τὴν Ἀνατολὴν ταξειδίου του ὑπὸ τὸν τίτλον **Ἐν τῇ χώρᾳ τῶν ἱερῶν παραδόσεων,** ὁ ἐπίσκοπος Βολοκολάμης Ἀρσένιος, Πρύτανις τῆς ἐν Μόσχᾳ Θεολογικῆς Ἀκαδημίας, περιγράφων λεπτομερῶς τὴν κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1900 ἐπίσκεψιν τοῦ ἁγίου Ὄρους, γενομένην ὑπ' αὐτοῦ ἐν συνοδείᾳ καὶ ἄλλων καθηγητῶν καὶ φοιτητῶν τῆς Ἀκαδημίας Μόσχας, ἐνδιατρίβει ἰδίᾳ εἰς τὰ κατὰ συνάντησιν αὐτοῦ μετὰ τοῦ τότε ἐν ἁγίῳ Ὄρει ἐρημοχάζοντος Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἰωακεὶμ τοῦ Γ'. Ἀφορμὴν δὲ λαμβάνων ἐκ τῆς τοῦ δευτέρου ἐκλογῆς τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ὡς Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ὁ ρηθεὶς ἐπίσκοπος κατοχωρίζει ἐν τῇ ἰδίᾳ περιγραφῇ τὴν εἰκόνα τῆς Α. Θ. Παναγιότητος μετὰ σημειώσεων περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς δράσεως αὐτοῦ, ὡς καὶ περὶ τῶν ἐκ τῆς συναντήσεως ἐκείνης ἐντυπώσεών του. Ἐκ τῶν τελευταίων τούτων ἀποσπῶμεν τὰ ἑξῆς: «Ἐν γένει δέ, παρατηρεῖ ἡ Α. Θεοφιλία λόγον ποιουμένη περὶ τοῦ ἐν Ψιλοπετάμῳ ἀναχωρητικοῦ βίου τοῦ Πατριάρχου, ὁ ἀναχωρητὴς παρήγαγεν ἐν ἡμῖν ἀνεξάλειπτον ἐντύπωσιν, ἔνθεν μὲν διὰ τῆς ἐπιβλητικότητος τοῦ παρεστήματος αὐτοῦ, ἑτέρωθεν δὲ διὰ τῆς μεγάλης δυνάμεως τοῦ πνεύματος, χάρις τῇ ὁποίᾳ, ἐν πλήρει ὑποταγῇ εἰς τὸ θεῖον θέλημα, ὑπέμεινε τὴν ἀπὸ τῆς ματαιότητος τοῦ κόσμου ἀποσυνάκρυνσιν αὐτοῦ. Ἡ μορφὴ αὐτοῦ οὐδέποτε ἐξαλειφθήσεται ἐκ τῆς ἡμετέρας μνήμης, παράγουσα ἐν αὐτῇ σύγκρισιν πρὸς τοὺς ἀρχαίους μεγάλους ἀναχωρητάς». Ὡς γνωστόν, ἡ Α. Θεοφιλία συνεχάρη τῇ Α. Θ. Παναγιότητι ἐπὶ τῇ τοῦ δευτέρου ἀναρρήσει Αὐτῆς εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον καὶ διὰ θερμοτάτης ἐπιστολῆς ἀναγνωσθείσης ἐπὶ Συνόδου.

ΕΠΙΣΗΜΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

Τιμιώτατοι ἔφοροι καὶ ἐλλόγιμοι διευθυνταὶ καὶ διευθύντριαι τῶν Σχολῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἀριθ. (Πρωτ. 3340 / Διεκπ. 2083)

Λήγοντος προσεχῶς τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1900—1901 ἡ Π. Κ. Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπὴ ἐπίκαιρον θεωρεῖ ἵνα ἐκ καθήκοντος τοῦτο μὲν ὑπομνήσῃ τοῖς τιμιωτάτοις Ἐφόροις καὶ τοῖς ἐλλογίμοις διευθυνταῖς καὶ διευθυντρίαις τῶν Σχολῶν τὰς ἀκολούθους διατάξεις τοῦ ἐν ἰσχύϊ γενικοῦ Κανονισμοῦ τῶν Σχολῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως, τοῦτο δὲ γνωρίσῃ αὐτοῖς τὰ πρὸς συμπλήρωσιν τῶν διατάξεων τούτων ἐπενεχθείσας τροποποιήσεις εἰς τὸ συμφέρον αὐτῶν τῶν Σχολῶν ἀφορώσας.

Α'] Κατὰ τὸ 16ον ἄρθρον τοῦ Κανονισμοῦ τῶν Σχολῶν ὀφείλει ὁ ταμίας ἑκάστης Σχολῆς ἵνα καταρτίσῃ ἐγκαίρως τὸν ἀπολογισμὸν ὁλοκλήρου τοῦ Σχολικοῦ ἔτους (1 Σεπτεμβρίου—31 Αὐγούστου), ὃν θὰ παρουσιάσῃ εἰς τὴν ὑπὸ τῆς Κοινότητος ἐκλεγομένην ἐξελεγκτικὴν ἐπιτροπὴν καὶ εἰς τὸ ἐλεγκτικὸν Γραφεῖον τῶν Πατριαρχείων.

Β'] Κατὰ νεωτέραν ἀπόφασιν τῆς Π. Κ. Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἡ Ἐφορεία ὀφείλει ὅπως ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπιτροπῆς τῆς κοινότητος καταστρώσῃ τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ νέου σχολικοῦ ἔτους 1901—1902 καὶ ἐξαποστείλῃ αὐτὸν ὑπογεγραμμένον παρ' ἀμφοτέρων πρὸς τὴν Ἐκπαιδευτικὴν Ἐπιτροπὴν μέχρι τῆς 1ης προσεχοῦς Αὐγούστου ἀνυπερθέτως πρὸς ἔγκρισιν.

Γ'] Αἱ Διευθύνσεις τῶν Σχολῶν σύμφωνος τῷ 41 ἄρθρῳ τοῦ Κανονισμοῦ ὑποχρεοῦνται ἵνα ὑποβάλωσι τῇ Ἐκπαιδευτικῇ Ἐπιτροπῇ ἔκθεσιν περὶ τῆς ἐν γένει καταστάσεως τῆς Σχολῆς αὐτῶν κατὰ τὸ λῆξαν σχολικὸν ἔτος. Ἀποφάσει τῆς Π. Κ. Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἡ ἔκθεσις αὕτη διὰ λόγους ἀποχρῶντας ἀντικαθίστησι τοὐντεῦθεν τὴν κατὰ τὰς ἐξετάσεις ἀπαγγελλομένην λογοδοσίαν τῆς διευθύνσεως, ἥτις θὰ διαβιβάζηται ὑπὸ τῆς ἐφορείας λίαν ἐγκαίρως τῇ Ἐκπαιδευτικῇ Ἐπιτροπῇ καὶ θὰ περιέχῃ τὴν λογοδοσίαν τῆς διευθύνσεως συντεταγμένην συμφώνως τῷ 39 ἄρθρῳ τοῦ Κανονισμοῦ τῶν Σχολῶν, ἧς μνεία ἐγένετο καὶ ἐν τῇ ὑπ' ἀριθ. πρωτ. 2,747 καὶ ἡμερομ. 15 Μαΐου ἐ. ἔ. ἐγκυκλίῳ περὶ ἐξετάσεων.

Δ'] Ἡ ὡς ἄνω ἔκθεσις, ἥτις δὲν θὰ ὑπόκηται εἰς τὸν ἔλεγχον τῆς Ἐφορείας, θὰ περιλαμβάνῃ πρὸς τούτοις καὶ τὰ λοιπά, γνωστὰ ταῖς διευθύνσεσι, σχετικὰ σημεῖα ἤτοι α'] Στατιστικὴν τῶν ἐγγραφέντων ἐν τῷ μητρῴῳ τῆς σχολῆς μαθητῶν καθ' ὅλον τὸ ἔτος ἐν συνόλῳ τε καὶ κατὰ τάξεις ὡς καὶ τῶν κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτοῦ διὰ διαφόρους αἰτίας ἀποχωρησάντων. β'] Μέχρι τίνος ἐποχῆς παρετάθησαν αἱ ἐγγραφαὶ καὶ ἐπὶ τίνι βάσει ἐγένοντο δεκτοὶ καὶ κατετάχθησαν εἰς τὰς τάξεις τῆς σχολῆς οἱ κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας τοῦ σχολικοῦ ἔτους προσελθόντες μαθηταί. γ'] Πότε ἤρξατο ἡ τακτικὴ διδασκαλία τῶν μαθημάτων καὶ ἂν ἐχώρησεν αὕτη ὁμαλῶς μέχρι τῶν ἐξετάσεων ἢ ἕνεκα λόγων ἀποχρώντων ἐδέησεν ἵνα διακοπῇ αὕτη προσωρινῶς καὶ τίνες οἱ προκαλέσαντες τὴν διακοπὴν ταύτην λόγοι. δ'] Περὶ τῆς προόδου ἐν γένει τῶν μαθητῶν. ε'] Περὶ τῶν ἀπουσιῶν διδασκόντων τε καὶ διδασκομένων καὶ

ς'] Περὶ τῶν ἀναγκῶν καὶ ἐλλείψεων τῆς Σχολῆς, τοῦ δυνατοῦ τῆς ὁλοσχεροῦς ἢ ἐν μέρει διορθώσεως αὐτῶν καὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν φρονεῖ ἡ Διεύθυνσις ὅτι δυνατή ἐστιν ἡ ἐπίτευξις τοῦ ἀποτελέσματος τούτου.

Ε'] Ἐν αἷς Σχολαῖς ἐπισραγίζονται αἱ ἐξετάσεις ἅμα τῇ λήξει αὐτῶν διὰ τῆς τελετῆς συμφώνως τῷ ἰδιαιτέρῳ ταύτης προγράμματι, ἡ τόπον λογοδοσίας ἐπέχουσα ἔκθεσις τῆς Διευθύνσεως δεον νὰ ἀναφέρῃ πρὸς τοῖς ὡς ἄνω ἐκτεθειμένοις καὶ τὰ περὶ τῶν ἐνιαυσίων ἐξετάσεων, τοῦ τρόπου καθ' ὃν διεξήχθησαν αὗται καὶ περὶ τῶν μέτρων, ἅτινα ἐλήφθησαν διὰ τοὺς μὴ προσελθόντας εἰς αὐτὰς μαθητάς· ἐπίσης δὲ καὶ πόσοι μαθηταὶ ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν ἐξ ἑκάστης τάξεως ἔμειναν στάσιμοι, πόσοι δὲ ἠρίστευσαν. Συνιστᾶται δὲ καὶ αὖθις ἑκάστῃ Διευθύνσει ἡ κατ' ἰδίαν σύνταξις τῆς ἀναφερομένης οἰκείας ἐκθέσεως καὶ ἡ ἀποφυγὴ τῆς ὑποβολῆς ταὐτοσήμου σχεδὸν τοιαύτης διὰ τὰς δύο ἢ πλείονας σχολὰς τῆς Κοινότητος.

Τὰς διατάξεις ταύτας τῆς Π. Κ. Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἀνακοινούμενοι πᾶσιν Ὑμῖν τοῖς τε τιμιωτάτοις Ἐφόροις καὶ τοῖς ἐλλογίμοις Διευθυνταῖς καὶ Διευθυντρίαις τῶν Σχολῶν, προτρεπόμεθα ἵνα ἀπαρεγκλίτως συμμορφωθῆτε αὐταῖς ἐνεργοῦντες μετὰ ζήλου καὶ προθυμίας τὰ δέοντα ἐντὸς τῆς ὁρισθείσης προθεσμίας. Εἴητε δὲ ἐπὶ τούτοις ὑγιαίνοντες ἐν Κυρίῳ.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 24 Ἰουνίου 1901.

Ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

— *Χειροτονία Μητροπολίτου Σάρδεων.*—Τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ ἐν μέσῳ μεγάλης συρροῆς εὐσεβοῦς ἐκκλησιάσματος ἐγένετο ἐν τῷ πανσέπτῳ πατριαρχικῷ ναῷ ἡ εἰς ἀρχιερέα χειροτονία τοῦ ἐψηφισμένου μητροπολίτου Σάρδεων Μιχαὴλ, Σχολάρχου τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς ἱερουργοῦντος τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἰωακεὶμ μετὰ τῶν σεβασμιωτάτων Συνοδικῶν Ἀμασείας Ἀνθίμου, Ἰωαννίνων Γρηγορίου, Προύσης Ναθαναὴλ, Βερροίας Κωνσταντίου, Βάρνης Πολυκάρπου, Μηθύμνης Στεφάνου, Μεσημβρίας Χαρίτωνος, Χίου Κωνσταντίνου καὶ Γρεβενῶν Δωροθέου, παρισταμένων δὲ ἐν τῷ ἱερῷ βήματι καὶ τῶν σεβασμιωτάτων Ἡρακλείας Ἱερωνύμου, Λέρου καὶ Καλύμνου Ἰωάννου, πρώην Δρυϊνουπόλεως Γρηγορίου, πρώην Μελενίκου Κωνσταντίνου, πρώην Ἐρσεκίου Ἰγνατίου, πρώην Μεσημβρίας Ἀνθίμου, τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἁγίων Τόπων καὶ ἄλλων ἐγκρίτων κληρικῶν· καὶ ἐν τῷ σωλέᾳ τοῦ Μ. Χαρτοφύλακος τῆς Μ. Ἐκκλησίας Μανουὴλ Γεδεών, τῶν ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου Σόλωνος Καζανόβα καὶ Ἐμμ. Ῥακτιβὰν, τῶν ἐριτίμων Δημ. Εὐγενίδου, τῆς Α. Ε. τοῦ πρώην ἡγεμόνος τῆς Σάμου Κ. Βαγιάννη, τῶν καθηγητῶν τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς καὶ ἄλλων. Τὸν χειροτονούμενον προσηγόρευσε καταλλήλως ἀπὸ τῆς ὡραίας πύλης ἡ Α. Θ. Παναγιότης, μετὰ δὲ τὸ πέρας τῆς λειτουργίας ὁ χειροτονηθεὶς διένειμεν ἀπὸ τοῦ θρόνου τὸ ἀντίδωρον περιβεβλημένος τὴν ἀρχιερατικὴν στολὴν καὶ εἶτα ἀνελθὼν εἰς τὴν αἴθουσαν ἠσπάσατο τὴν δεξιὰν τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου δεξάμενος καὶ τὰ συγχαρητήρια πολλῶν ἁγίων ἀρχιερέων καὶ ἄλλων ἐγκρίτων ὁμογενῶν.

Ἡ Α. Π. ὁ μητροπολίτης Σάρδεων μεταβὰς κατόπιν εἰς τὴν Μ. τοῦ Γένους Σχολὴν, ἔνθα τὸ ἰδιαίτερον αὐτοῦ οἴκημα, ἐξηκολούθησεν αὐθημερὸν καὶ τὴν ἐπιοῦσαν δεχόμενος τὰς συγχαρητηρίους εὐχὰς πολλῶν κληρικῶν καὶ λαϊκῶν φίλων αὐτοῦ.

Τὴν Α. Πανιερότητα ἐπεσκέψατο μετὰ μεσημβρίαν καὶ ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

— *Συνεδρία δύο Σωμάτων.* — Τῇ παρελθούσῃ Δευτέρᾳ συνῆλθον ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου τὰ δύο Σώματα πρὸς συζήτησιν τῶν ἐν προηγουμένῃ κοινῇ συνεδρίᾳ ὑπὸ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ὑποβληθεισῶν προτάσεων. Τῆς συνεδρίας δὲ ἀρξαμένης πρὸ πάσης συζητήσεως ὁ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου ἀξιότιμος Ἰωάννης Χατζόπουλος ἀνέγνω μακρὸν ἴδιον ὑπόμνημα ἀναφερόμενον εἰς τὸν τρόπον τῆς πραγματώσεως τῶν εἰρημένων προτάσεων καὶ ἐνεκρίθη ὅπως τοῦτο διανεμηθῇ ἐν ἀντιγράφοις μεταξὺ τῶν μελῶν πρὸς μελέτην.

Μετὰ ταῦτα τὰ δύο Σώματα προβάντα εἰς ἀντικατάστασιν τῶν ἐκ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ζαππείου Παρθεναγωγείου ἀποχωρούντων μελῶν, ὧν ἔληξεν ἡ ὡρισμένη περίοδος, ἐξελέξαντο διὰ ψηφοφορίας τὰς ΑΑ. ΕΕ. Ἀλεξ. Παντζίρην βέην, Κωνσταντῖνον Καραθεοδωρῆν ἐφέντην, Βασίλειον Δεσίρην, διοικητόρον, καὶ Γ. Νούλην, ἰατρόν.

— *Ἐπαρχία Κυζίκου* —Ὁ σεβασμιώτατος μητροπολίτης Κυζίκου Κωνσταντῖνος καὶ διὰ γραμμάτων ἤγγειλε τῇ Ἐκκλησίᾳ τὴν χειροτονίαν τοῦ βοηθοῦ ἐπισκόπου αὐτοῦ ἁγίου Τρωάδος Τιμοθέου ἐπισυνάψας ἅμα καὶ τὴν νενομισμένην αὐτοῦ ὁμολογίαν.

— *Πατριαρχικαὶ προσρήσεις.* — Ἐντολῇ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἰωακεὶμ ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος Χρυσόστομος διεμήνευσε πᾶς συγχαρητηρίους προσρήσεις τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τῇ Α. Ε. τῷ Ἀλεξάνδρῳ Παντζίρῃ βέῃ, βοηθῷ διευθυντῇ τῆς Αὐτοκρατορικῆς Ὀθωμανικῆς Τραπέζης, ἐπὶ τῇ ἐσχάτως ὑπὸ τῆς Σ. Αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως γενομένῃ αὐτῷ ἀπονομῇ τοῦ παρασήμου Ὀσμανιὲ Α' τάξεως, καὶ τῷ ἐριτίμῳ ὁμογενεῖ τραπεζίτῃ καὶ ἐθνικῷ εὐεργέτῃ Παύλῳ Στεφάνοβικ Σκυλίτση ἐπὶ τῇ αἰσίᾳ εἰς βασιλεύουσαν ἐπανόδῳ αὐτοῦ.

Ὁμοίως αἱ πατριαρχικαὶ προσρήσεις διεβιβάσθησαν καὶ τῇ Α. Ε. τῷ Ἀνδρέᾳ Κοπάσῃ, μέλει τοῦ Συμβουλίου τοῦ κράτους.

— *Συγχαρητήριοι ἐπιστολαὶ ἐπὶ τῇ ἀναρρήσει τοῦ Πατριάρχου.*—Ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Βολοκολάμης, βικάριος τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως Μόσχας καὶ πρύτανις τῆς Ἀκαδημείας Μόσχας Ἀρσένιος, ὡς καὶ ὁ ἐπίσκοπος Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας Παρθένιος διὰ θερμοτάτων συγχαρητηρίων γραμμάτων, ἀναγνωσθέντων ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς παρελθούσης Τρίτης, συνεχάρησαν τῇ Α. Θ. Π. τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ Ἰωακεὶμ τῷ Γ' ἐπὶ τῇ τὸ δεύτερον εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον ἀναρρήσει αὐτοῦ.

Τοῖς ἀνωτέρω θεοφιλεστάτοις ἐπισκόποις τοῖς οὕτω διάπυρον σεβασμὸν πρὸς τὸ πρόσωπον τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ἐπιδειξαμένοις ἐγένετο ἡ προσήκουσα ἀπάντησις.

—*Ἐπισκέψεις.* — Τῷ παρελθόντι Σαββάτῳ ἐπεσκέψαντο τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην αἱ ΑΑ. ΕΕ. ὁ ἄρχων Μ. Λογοθέτης Σταυράκης βέης Ἀριστάρχης καὶ ὁ ἀρχιτέκτων τῶν ἀνακτόρων Βασιλάκης ἐφέντης Ἰωαννίδης.

Ὡσαύτως προχθὲς ἐπεσκέψαντο τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην αἱ ΑΑ. ΕΕ. ὁ Ἀλέξ. Παντζίρης βέης καὶ ὁ Β. Σαρακιώτης βέης, τῇ Δευτέρᾳ δὲ ὁ ἐρίτιμος ὁμογενὴς τραπεζίτης Εὐγενίδης.

— *Ἀπονομὴ ἐκκλησιαστικοῦ ὀφφικίου.* — Λίαν εὐφροσύνως ἀναγράφομεν ὅτι, προτάσει τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἰωακεὶμ τοῦ Γ', ὁμοθύμῳ δὲ ἐγκρίσει τῆς ἁγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου, ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς παρελθούσης Τρίτης ἀπενεμήθη τὸ ἐκκλησιαστικὸν ὀφφίκιον τοῦ *Μεγάλου Ἰατροσυμβούλου* τῷ ἐν Πετρουπόλει διαπρεπεῖ ὁμογενεῖ βυζαντινολόγῳ καὶ φερεπονωτάτῳ μεσαιωνοδίφῃ ἐλλογίμῳ Ἀθανασίῳ Παπαδοπούλῳ Κεραμεῖ διὰ τὰς πολλὰς καὶ πολυτιμοτάτας περὶ τὴν μεσήλικα ἐθνικὴν ἱστορίαν συγγραφὰς καὶ ἰδίᾳ τὰς πρωτοτύπους ἐκκλησιαστικάς.

Ἡ ἐκ μέρους τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας δικαία αὕτη ἠθικὴ ἀμοιβὴ τῶν πολυετῶν καὶ ἀτρύτων τοῦ λογίου ἀνδρὸς πόνων ἀποτελεῖ περίτρανον ἐκτίμησιν τῆς ζηλωτῆς φερεπονίας καὶ τῶν ἐμβριθῶν αὐτοῦ μελετῶν, δι' ὧν ἀπὸ πολλοῦ τοῦ χρόνου τὸ μὲν ἴδιον αὐτοῦ ὄνομα εὐρημότατα ἐγνώρισε τῷ ἐν Εὐρώπῃ ἐπιστημονικῷ κόσμῳ, τὸ δὲ ἑλληνικὸν ἐν γένει ἐπαξίως ἐτίμησεν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, συμβολὴν σπουδαιοτάτην ἐν τῇ μεσαιωνικῇ ἱστορίᾳ καταθέμενος.

—*Ἰωακείμιον Παρθεναγωγεῖον.*—Ἡ ἐφορεία τοῦ ἐθνικοῦ Ἰωακειμίου Παρθεναγωγείου εἶχε διορίσει ἐσχάτως διευθύντριαν αὐτοῦ τὴν τέως ὑποδιευθύντριαν δεξιῶς πάνυ διευθύνουσαν αὐτὸ ἐλλόγιμον δεσποινίδα Ἰουστίνην Λαγουδάκη. Ὁ διορισμὸς οὗτος ὑποβληθεὶς ἔτυχε τῆς ἐγκρίσεως τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου. Ὡσαύτως τὸ Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον λαβὸν ὑπ' ὄψει τὴν παραίτησιν τοῦ τέως ταμίου τοῦ παιδευτηρίου ἐξοχ. Ἀβραὰμ Βαπορίδου ἐφέντη, διώρισεν εἰς ἀντικατάστασιν τὸν κ. Ἀλέξανδρον Σπυρόγλουν.

—*Πένθιμα.*—Ὁ ἐρίτιμος ὁμογενὴς τραπεζίτης Λεωνίδας Ζαρίφης ἐπὶ τῇ ἀναρρήσει τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἰωακεὶμ τοῦ Γ' παρέθετο τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ ἐν τῷ ἐν Θεραπείοις θερέτρῳ αὐτοῦ γεῦμα τιμητικὸν, οὗ μετέσχον αἱ ΑΑ. ΣΣ. οἱ μητροπολῖται Δέρκων καὶ Προύσης καὶ ἄλλοι ἔγκριτοι ὁμογενεῖς.

— *Μητροπολίτης Μελενίκου.*—Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Μελενίκου Ἰωακεὶμ διὰ γράμματος ἤγγειλεν ὅτι αἰσίως ἀφίκετο εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ καὶ ἐγκρίσει ἔτυχεν ὑποδοχῆς παρὰ τῷ ποιμνίῳ αὐτοῦ ἔν τε Δεμιρισαρίῳ, τμήματι τῆς ἐπαρχίας, καὶ ἐν Μελενίκῳ.

— *Μητροπολίτης Νεοκαισαρείας.*—Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Νεοκαισαρείας Ἀλέξανδρος αἰτησάμενος ἄδειαν τῆς Ἐκκλησίας ἵνα ἔλθῃ εἰς βασιλεύουσαν πρὸς περίθαλψιν τῆς πασχούσης ὑγείας αὐτοῦ, ἔτυχε τοιαύτης τῇ παρελθούσῃ Τρίτῃ.

—*Ἄφιξις.*—Ἀφίκετο εἰς βασιλεύουσαν τυχὸν προηγουμένως τῆς ἀδείας τῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἐγράψαμεν, ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Ἀγκύρας Νικόλαος.

— *Γέρας Χαμηδιέ.* — Τοῦ κατὰ τὴν εἰκοσιπενταετηρίδα τοῦ σεπτοῦ ἡμῶν Ἄνακτος Σουλτὰν Ἀβδοὺλ Χαμὴτ τοῦ Β' ἱδρυθέντος ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας γέρατος ἔτυχον ἐν τῇ ὀθωμανικῇ γλώσσῃ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο μετὰ προηγηθείσας αὐστηρὰς ἐξετάσεις ὑπὸ εἰδικῆς ἐπιτροπῆς οἱ ἐκ τῶν μαθητῶν τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀριστοτέλης Νικολαΐδης τοῦ δεκαπενταλίρου καὶ Δημήτριος Χρηστίδης τοῦ δεκαλίρου, τοῦ Χαριλάου Φιλιππίδου ἀξιωθέντος πολλῶν ἐπαίνων.

Ἐπίσης πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν μέλλουσι νὰ ἐξετασθῶσι καὶ οἱ τελειόφοιτοι τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς, ἐξ ὧν οἱ ἀριστεύοντες θὰ λάβωσι τὸ γέρας τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἐπετείου τῆς ἀναρρήσεως τῆς Α. Α. Μ. τοῦ Σουλτάνου παρὰ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου.

— *Πατριαρχικὸν Ἀρχειοφυλάκιον.* — Ἐξακριβωθέντος ὅτι κῶδιξ τις ἀνήκων εἰς τὸ Ἀρχειοφυλάκιον τῶν ἡμετέρων Πατριαρχείων ἦν ἀπὸ πολλοῦ κατατεθειμένος ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ ἐνταῦθα Μετοχίου τοῦ Παναγίου Τάφου, μετὰ συνεννόησιν μεταξὺ τῆς Σιωνίτιδος Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἡμετέρων Πατριαρχείων, ἤδη ἐπιτευχθεῖσαν, ἐνεκρίθη, ὅπως ὁ εἰρημένος κῶδιξ ἐπιστραφῇ εἰς τὸ οἰκεῖον μέρος, ἀντίγραφον δ' αὐτοῦ πιστὸν κατατεθῇ καὶ ἐν τῇ ἐνταῦθα βιβλιοθήκῃ τοῦ Παναγίου Τάφου.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Καλεῖται ἡ Λουκία Ἐπαμεινώνδα Νεστορίδου, ὑπήκοος Ὀθωμανή, τὸ γένος Ἰωάννου Μοσχοβέλη, Ἕλληνος ὑπηκόου, τῶν μὲν κάτοικος Ἀλεῖν Πακὰλ Πέραν Κωνσταντινουπόλεως, ὑπ' ἀριθμ. 14, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὥραν 8 εὐρωπαϊστὶ πρὸ μεσημβρίας μετὰ τὴν παρελευσιν 31 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ πρὸ τοῦ Πνευματικοῦ τῶν Πατριαρχείων Δικαστηρίου, εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε δι' ἀντιπροσώπου νομίμως διωρισμένου, ὡς ἐναγομένη ἐπὶ διαζυξει ὑπὸ τοῦ συζύγου αὐτῆς Ἐπαμεινώνδα Λεωνίδα Νεστορίδου, ὑπηκόου ὀθωμανοῦ, κατοίκου Κωνσταντινουπόλεως, προσωρινῶς διαμένοντος καὶ τὸν ἐμπορικὸν πράκτορα ἐπαγγελλομένου ἐν Ἀκ Σεραῖ τῆς ἐπαρχίας Ἰκονίου. Προσεπιδηλοῦται δ' αὐτῇ ὅτι, ἐὰν μὴ ἐμφανισθῇ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ὁριζομένην δικάσιμον, ἡ κατ' αὐτῆς περὶ διαζυγίου ἀγωγὴ ἐκδικασθήσεται ἐρήμην αὐτῆς.

Ἡ παροῦσα τρὶς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένων φύλλων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας», «Κωνσταντινουπόλεως» καὶ «Moniteur Oriental».

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 11 Ἰουλίου 1901.

Ὁ Πρόεδρος 1

✝ **Κορυτσᾶς ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ**

Ὁ Γραμματεὺς

Διάκ. Ἄνθιμος Π. Ὀρφανίδης

—*Ι. Ε. Μεσολωρᾶ.* «Συμβολικὴ τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας». — Τόμος δεύτερος, τεῦχος πρῶτον. —Ἐν Ἀθήναις, 1901· σελ. 288, τιμᾶται δραχμ. 5.

—*Γερμανοῦ Βασιλάκη.* Μ. ἀρχιδιακόνου τοῦ Α. καὶ Π. Θρόνου τῶν Ἱεροσολύμων: *Ἐξήγησις τῆς Καθολικῆς Ἐπιστολῆς Ἰακώβου τοῦ Ἀδελφοθέου.*—Ἐν Ἱεροσολύμοις, 1901.

Περὶ ἑκατέρου τῶν βιβλίων τούτων ἡ σύνταξις τῆς «Ἐκκλ. Ἀληθείας» θὰ γράψῃ ἐκτενέστερον ἐν πρώτῃ εὐκαιρίᾳ.

Ὁ *ὑπεύθυνος* Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΤΕΥΧΟΣ ΜΗΝΟΣ ΙΟΥΛΙΟΥ

ΣΥΝ ΤΩ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΩ ΔΕΛΤΙΩ

ΕΤΟΣ ΚΑ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 27 ΙΟΥΛΙΟΥ 1901 ΑΡΙΘ. 30

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Γρεβενῶν **ΔΩΡΟΘΕΟΣ** (πρόεδρος)
† Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
† Ὁ Ἀρχιγρ. τῆς Ἱ. Συνόδου ΦΩΤΙΟΣ
† Ὁ Μέγας Ἀρχιδιάκονος ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ (ταμίας)
ΧΡ. ΠΑΠΑ-ΙΩΑΝΝΟΥ (γραμματεύς)

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ. 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Ἰανουαρίου
ἀποστελλόμεναι πρὸς τὸν Πρόεδρον ἢ τὸν Ταμίαν.

Ἀρχισυντάκτης Ἱερόδ. **ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΙΠΕΡΑΣ**

Ἕνεκα τῆς χθὲς ἑορτῆς ἡ «Ἐκκλ. Ἀλήθεια» ἐκδίδεται σήμερον.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἡ ἁρπαγὴ τῆς μονῆς τῆς ἁγίας Ἀναστασίας—Περὶ τῆς θείας λειτουργίας—Χειρόγραφα καὶ διορθώσεις—Ἀγγλικανὴ Ἐκκλησία—Μελέτη περὶ τῆς δυνάμεως τῆς θελήσεως τοῦ ἀνθρώπου ἐν σχέσει πρὸς τὴν πρόοδον καὶ βελτίωσιν αὐτοῦ ἐν γένει—Κώδικες ἐπαρχίας Βελεγράδων—Ἐπίσημα ἔγγραφα—Βιβλιολογία—Παλαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία—Ἐκκλησιαστικὰ χρονικὰ—Κοινοποιήσεις.

Η ΑΡΠΑΓΗ
ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΤΗΣ ΑΓ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΣ

Γεγονὸς ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις δυσάρεστον ἔλαβεν ἐσχάτως χώραν ἐν τῇ περιοχῇ Πύργου (Ἀνατολικὴ Ρωμυλία), ὅπερ σπουδαίως ἀνησύχησε τὸ ἐκεῖ ὁμογενὲς στοιχεῖον καὶ βαθέως ἐλύπησε τὴν Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, καὶ ὅπερ ἐμβάλλει εὐλόγως εἰς θλιβερὰς σκέψεις πάντα ἀληθῆ χριστιανόν, ἐπιποθοῦντα νὰ βλέπῃ τὴν εἰρήνην κυριαρχοῦσαν μεταξὺ πασῶν τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν.

Πρόκειται περὶ τῆς πρό τινος γενομένης ἁρπαγῆς τῆς Σταυροπηγιακῆς Μονῆς τῆς ἁγίας Ἀναστασίας καὶ τῆς κατασχέσεως τῶν τε ἐξαρτημάτων καὶ τῶν κτημάτων αὐτῆς, ἥτις ἁρπαγὴ καὶ κατάσχεσις ἔρχεται μετὰ τὴν τῆς Μονῆς τοῦ ἁγίου Δημητρίου παρὰ τὴν Βάρναν, καὶ μετὰ τὴν τῆς Μονῆς ἁγίου Κωνσταντίνου παρὰ τὴν Βάρναν ἐπίσης, καὶ μετὰ τὴν τῆς Μονῆς τοῦ Μπατσκόβου παρὰ τὴν Στενήμαχον, ἱερῶν Μονῶν ἀνηκουσῶν τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριαρχείῳ, καὶ εὑρισκομένων ἀρχῆθεν ἐν μέσῳ ὁμογενοῦς πληθυσμοῦ, τὰς ὁποίας ὅμως ὁ βουλγαρικὸς λαὸς διὰ τακτικῆς ὑπὸ πᾶταν ἔποψιν ἀξιομέμπτου ἁφήρπασε τὴν μίαν μετὰ τὴν ἄλλην ἀπὸ τοῦ νομίμου αὐτῶν ἰδιοκτήτου, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῶν ἐκεῖ ἑλληνικῶν κοινοτήτων διὰ πρωτοφανῶν ἐν τῇ ἱστορίᾳ πεπολιτισμένων λαῶν μέσων. Ἰδοὺ ἐν ὀλίγοις ὁ γενικὸς τύπος τῆς τοιαύτης τακτικῆς: Ὀλίγοι τινὲς τυχοδιῶκται καταλαμβάνουσιν ἔνοπλοι τὴν Μονὴν κακοποιοῦντες καὶ ἐκδιώκοντες τοὺς τέως ἐν αὐτῇ διὰ τρόπου βανδαλικοῦ, ὑπενθυμίζοντος σελίδας ἀρεγγῶν καὶ ἀπολιτίστων χρόνων. Ἔρχεται κατόπιν ἡ ἀρχὴ τοῦ τόπου, ἥτις, εἴτε ἀμέσως περιβάλλει διὰ τοῦ κύρους της τὸ ἀνόσιον πραξικόπημα, εἴτε δι' ὀπισθοβούλου ἀναβολῆς κατορθοῖ ὥστε ἐντελῶς τὸ ζήτημα νὰ λησμονηθῇ εἴτε, τέλος, προσποιουμένη, ὅτι θέλει δῆθεν νὰ βαδίσῃ τὴν ὁδὸν τῆς δικαιοσύνης, παραπέμπει τὴν ὑπόθεσιν εἰς βουλγαρικὰ δικαστήρια, ὅπου πλέον τὸ ἀποτέλεσμα εἶνε γνωστὸν σχεδὸν ἐκ τῶν προτέρων.

Τοιοῦτον περίπου τύπον φέρει καὶ ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος ἁρπαγὴ καὶ εἰς τοιαύτην σκολιὰν ἀπωλείας ὁδὸν ζητεῖ νὰ ἐξωθήσῃ τὴν ὑπόθεσιν ἡ ἐπιτόπιος βουλγαρικὴ ἀρχή, ὡς δύναταί τις νὰ συμπεράνῃ ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε γενομένων. Ἵνα δὲ καλῶς ἐννοήσῃ ὁ ἀναγνώστης τὸ μέγεθος τοῦ περὶ οὗ νῦν ὁ λόγος ἀδικήματος πρὸς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν, ὅπερ δικαίως ἱεροσυλία δύναται νὰ ὀνομασθῇ, ἀνάγκη νὰ ἐκθέσωμεν ἐν δυνατῇ συντομίᾳ τὰ κατὰ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην, ἥτις οὐ μικρὸν ἀπό τινος ἀπασχολεῖ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον.

Ἡ ἱερὰ Μονὴ τῆς ἁγ. Ἀναστασίας, κειμένη παρὰ τὴν πόλιν Πύργον ἐπὶ νησιδίου, εἰς ἀπόστασιν τριῶν περίπου μιλίων ἀπὸ τῆς παραλίας, εἶνε **Μο-**

νὴ Σταυροπηγιακή, καὶ καθὸ τοιαύτη ὑπάγεται ὑπὸ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον. Ἡ Μονὴ ἔχει καὶ παραρτήματα ἐπὶ τῆς ἀπέναντι παραλίας, κέκτηται δὲ προσέτι καὶ ἀκίνητον περιουσίαν εἰς γαίας. Αἱ πρόσοδοι αὐτῆς πρὸ πολλοῦ συνοδικῇ ἀποφάσει εἶχον ἀφιερωθῇ πρὸς ὄρελος τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογ. Σχολῆς. Ἀλλὰ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ἔχον ὑπ' ὄψιν ἀφ' ἑνὸς τὸ γλίσχρον τῶν ἐν λόγῳ προσόδων, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὰς ἐπανειλημμένως ἐκδηλωθείσας ἁρπακτικὰς τάσεις ἐν τοῖς τελευταίοις χρόνοις παρὰ τοῦ βουλγαρικοῦ πληθυσμοῦ ἐν σχέσει πρὸς τὰς ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ρωμυλίᾳ πατριαρχικὰς μονάς, **κατόπιν συνοδικῆς ἀποφάσεως**· διενήργησε τὴν μεταβίβασιν τῶν εἰς τὴν Μονὴν ἀνηκουσῶν γαιῶν, **τῶν γαιῶν καὶ μόνων,** οὐχὶ δὲ καὶ τῆς Μονῆς αὐτῆς, ὡς κακοβούλως διαστρέφοντες τὰ πράγματα ἰσχυρίζονται νῦν οἱ ἅρπαγες αὐτῆς. Καὶ τοῦτο ἐπὶ τῷ σκοπῷ, ὅπως, συμφώνως τοῖς ἱεροῖς κανόσι, τὸ ἐκ τῆς μεταβιβάσεως ἢ ἐκχωρήσεως χρῆμα διατεθῇ εἴτε ὑπὲρ ἀγορᾶς ἑτέρων κτημάτων, εἴτε ὑπὲρ ἑτέρας τινὸς ἀνάγκης τῶν Πατριαρχείων ἢ τῆς Θεολογ. Σχολῆς. Μετὰ τὰ ἀναγκαῖα διαβήματα ἡ μεταβίβασις ἐγένετο εἰς δύο τῶν κατοίκων Πύργου, ὧν ὁ εἷς Ἕλλην ὁ δ' ἕτερος Βούλγαρος, μέχρι δὲ τῆς ἡμέρας τῆς γενομένης κατασχέσεως τῶν τε κτημάτων καὶ τῆς Μονῆς λεπτομέρειαί τινες τῆς ἐκχωρήσεως δὲν εἶχον εἰσέτι λάβῃ τέλειον πέρας. Ἅμα δμως ἐνόησαν τὸ πρᾶγμα τινὲς τῶν ἐν Πύργῳ βουλγάρων ἀρχόντων, ἐκεντήθη ἡ πρὸς ἁρπαγὴν ὄρεξις αὐτῶν, καὶ ἐνόμισαν κατάλληλον τὴν εὐκαιρίαν, ὅπως προβῶσιν εἰς κατάσχεσιν μὴ μόνον τῶν τῇ Μονῇ ἀνηκόντων κτημάτων, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς Μονῆς. Τοῦτο δὲ λεκτέον ἰδίᾳ περὶ μελῶν τινων τῆς οὕτω καλουμένης «διαρκοῦς νομαρχιακῆς Ἐπιτροπῆς Πύργου», ἅτινα φαίνονται ἐκ τῶν εἰθισμένων ν' ἀποβλέπωσι πρὸς τὴν τὰ νάματα τοῦ χριστιανισμοῦ γαλουχήσασαν αὐτοὺς Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν ὡς πρὸς ὄρον, ἀφ' ἧς πᾶς ὁ παραπορευόμενος δικαιοῦται νὰ ξυλεύηται.

Κατὰ προληφθεῖσαν λοιπὸν τῆς ἐν λόγῳ ἐπιτροπῆς ἀπόφασιν, διατάσσουσαν τὴν κατάσχεσιν τῶν τε κτημάτων καὶ τῆς Μονῆς, ἀπόφασιν πρωτάκουστον εἰς τὸ εἶδός της, καταπατοῦσαν θείους τε καὶ ἀνθρωπίνους νόμους, ἀποκύημα δὲ ἐξημμένων κεφαλῶν καὶ μυωπαζουσῶν σωβινιστικῶν τάσεων, τυχοδιῶκταί τινες ὡπλισμένοι καταλλήλως, ἔχοντες δ' ἐπὶ κεφαλῆς ἀγροφύλακας, διαπεραιωθέντες εἰς τὸ ἐφ' οὗ ἡ Μονὴ νησίδιον κατέσχον βίᾳ αὐτήν, κακοποιήσαντες καὶ ἐκδιώξαντες τὸν ἐν αὐτῇ ὀρθόδοξον ἕλληνα ἱερέα καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ. Ταῦτα ἐγένοντο τὴν 29ην παρελθόντος Ἰουνίου, ἡμέραν τῶν ἁγίων ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου, καὶ παραμονὴν τῆς εἰς Πύργον ἀφίξεως τοῦ Μ. Δουκὸς τῆς Ρωσίας Ἀλεξάνδρου Μιχαήλοβιτς. Κατὰ τῶν γενομένων ἐκνόμων τούτων διαβημάτων τῆς ἐν Πύργῳ Νομαρχιακῆς Ἐπιτροπῆς διεμαρτυρήθη ἡ Α. Σ. ὁ ἅγιος Ἀγχιάλου, καθὸ ἐπόπτης τῆς Μονῆς, πρός τε τὸν Νομάρχην Πύργου καὶ πρὸς τὴν Α. Υ. τὸν Ἡγεμόνα τῆς Βουλγαρίας Φερδινάνδον, διεβίβασε δὲ ἐν ταὐτῷ τηλεγραφικῶς καὶ διὰ γραμμάτων τὰ καθέκαστα εἰς τὰ Πατριαρχεῖα. Σημειωτέον δ' ὅτι ἡ τοιούτῳ τῷ τρόπῳ γενομένη ἐκδίωξις τοῦ ἱερέως καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ ἐκ τῆς Μονῆς ἐπανελήφθη καὶ αὖθις μετά τινας ἡμέρας, ὅτε ἡ Α. Σ. ὁ ἅγιος Ἀγχιάλου, ἐκπληρῶν πατριαρχικὴν ἐντολήν, ἔστειλε καὶ πάλιν κατὰ τὴν συνήθειαν ἱερέα ἐκ τῆς Μητροπόλεως, ὅπως ἱερουργήσῃ ἐν τῇ Μονῇ, ἣν ἐν τῶν βίᾳ κατασχόντων αὐτὴν δι' ἀγνώστους λόγους ἀπομακρυνθέντων καὶ πάλιν αὐτῆς κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας. Ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία, ἥτις εἶνε φυσικῷ τῷ λόγῳ ὁ κύριος ἰδιοκτήτης τῆς Μονῆς, ἐξακολουθεῖ νὰ ποιῆται τὰ προσήκοντα διαβήματα ὅπου δεῖ, θλιβομένη καιρίως διὰ τὸ μέγεθος τῆς προσγινομένης αὐτῇ ἐκ νέου μεγάλης ἀδικίας.

Ἀλλὰ τῶν εἰς ἐφαρμογὴν τεθέντων τέως βιαίων τούτων διαβημάτων οὐχ ἧττον θλιβερὰ εἶνε ἡ τάσις τῶν σφετεριστῶν, ὅπως στηρίξωσι **καὶ νομικῶς** τὴν γενομένην ἁρπαγὴν καὶ ἱεροσυλίαν. Ἐνῷ δὲ μετὰ τὴν οὕτωσὶ διαπραχθεῖσαν ἁρπαγὴν μία μόνον τοῖς ὑπελείπετο ὁδὸς τὸ νὰ κρυβῶσιν ὄπισθεν τοῦ ἀκαταλογίστου, οἱ κύριοι οὗτοι μετὰ θράσους ἀκατανοήτου τολμῶσι νὰ ἐπικαλῶνται εἰς δικαιολόγησιν τῆς πράξεώς των **τὸ ἐκκλησιαστικὸν Δίκαιον,** διατρανοῦντες οὕτω τὴν ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἄγνοιαν αὐτῶν, ἣ, ὅπερ δὲν εἶνε κάλλιον συστατικόν, τὴν πρωτοφανῆ αὐτῶν ἐπὶ διαστροφῇ τῶν πραγμάτων τάσιν. Οὕτως ἡ ἐν Πύργῳ ἐκδιδομένη βουλγαρικὴ ἐφημερὶς «Νέα ἐποχὴ» («Νόβα Ἐπόχα»), ἥτις, καίπερ ἐκτραχηλιζομένη εἰς γυδαίας ὕβρεις κατὰ προσώπων καὶ ἱδρυμάτων σεβαστῶν, καυχᾶται δμως, ὅτι ὑπῆρξεν ὁ πολύφωτος Μέντωρ τῆς Νομαρχιακῆς Ἐπιτροπῆς Πύργου ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ, διϊσχυρίζεται ὅτι δῆθεν ἡ ἐκχώρησις ἢ ἐκποίησις κτημάτων ἀνηκόντων εἰς Ἐκκλησίας καὶ Μοναστήρια ὄχι μόνον δὲν ἐπιτρέπεται ἀλλὰ καὶ ρητῶς ἀπαγορεύεται» (ἴδε φύλλον τῆς 12 Ἰουλίου 1901, ἀριθμ. 38).

Προδήλως ὁ σοφὸς ἀρθρογράφος ἀγνοεῖ ἢ προσποιεῖται ὅτι ἀγνοεῖ τὰς σχετικὰς διατάξεις τῶν ἱερῶν Κανόνων, καθ' ἃς ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἀρχή, ἡ ἔχουσα τίτλους ἰδιοκτησίας, δικαιοῦται ἐν ὡρισμέναις περιστάσεσιν, ὑφ' ἃς δυνατὸν νὰ ὑταχθῇ καὶ ἡ παροῦσα, νὰ ἐκχωρήσῃ ἢ ἐκποιήσῃ γαίας ἀνηκούσας εἰς Ἐκκλησίας ἢ Μοναστήρια. Καὶ ὅμως οἱ σχετικοὶ ἱεροὶ κανόνες ἔχουσιν ὑπ' ὄψιν παρομοίας περιπτώσεις, καθ' ἃς παρέχεται τὸ δικαίωμα ἐκχωρήσεως ἢ ἐκποιήσεως παρομοίων κτημάτων εἰς τὴν ἁρμοδίαν ἐκκλησιαστικὴν ἀρχήν. Οὕτως ὁ 26ος Κανὼν τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου, καίτοι ἀπαγορεύει γενικῶς τὴν πώλησιν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων καθόλου, ἀλλ' ὅμως ἐπιτρέπει αὐτὴν ἐν ὡρισμέναις περιστάσεσιν καὶ ὑπὸ ὡρισμένους ὅρους: «Ὁμοίως ἤρεσε, λέγει, ἵνα πρᾶγμα Ἐκκλησιαστικὸν μηδεὶς πιπράσκῃ. Ὅπερ πρᾶγμα, **ἐὰν προσόδους μὴ ἔχῃ καὶ πολλή τις** ἐπείγῃ ἀνάγκη, τοῦτο ἐμφανίζεσθαι τῷ πρωτεύοντι τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας (ἄλλ· γρ.—τῆς Ἐκκλησίας) **καὶ** μετὰ τοῦ ὡρισμένου ἀριθμοῦ τῶν Ἐπισκόπων βουλεύεσθαι, τί δεῖ πρᾶξαι· κλπ.». Τὸν κανόνα τοῦτον ἑρμηνεύων ὁ Ἀριστηνὸς γράφει: «Ἄπρατα τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα, εἰ δὲ μὴ πρόσοδον ἔχει, **γνώμῃ τῶν Ἐπισκόπων πιπράσκεται**». Καὶ περαιτέρω. « . . Εἰ δέ τις κτῆμα ἔχων ἀπρόσοδον καὶ τὴν Ἐκκλησίαν αὐτοῦ βαρυνομένην χρέεσιν, ἢ περιστάσεσιν ἄλλαις πιεζομένην, καὶ βουληθῇ τοῦτο διαπράσαι, ὥστε τὴν τιμὴν αὐτοῦ καταβαλεῖν εἰς ἀπόρλησιν τῶν χρεῶν ἢ εἰς ἄλλας τινὰς κατεπειγούσας ἀνάγκας, μή τοῦτο πωλείσθω ἄνευ γνώμης τοῦ μητροπολίτου τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας καὶ τῶν συνεπισκόπων αὐτοῦ» (ὁποῖοι προδήλως ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ εἰσὶν οἱ ἀποτελοῦντες τὴν ἱερὰν Σύνοδον Κων]πόλεως Ἀρχιερεῖς, ἅτε δὴ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν ἀντιπάλων ἀναγνωριζομένου ὡς νομίμου Κυριάρχου τῆς Μονῆς). Ὑπὸ τὸ αὐτὸ πνεῦμα εἰσι συντεταγμένοι καὶ ἄλλοι ἱεροὶ κανόνες σχετικοὶ πρὸς τὴν προκειμένην περίπτωσιν, εἰς οὓς χάριν συντομίας ἀρκούμεθα νὰ παραπέμψωμεν ἁπλῶς τὸν ἀναγνώστην, καθὼς καὶ εἰς τὰ ὑπ'αὐτοὺς σχόλια τοῦ Βαλσαμῶνος καὶ τῶν λοιπῶν ἑρμηνευτῶν (ἴδε Ἀγκύρι 15, Ζ' Οἰκουμ. 12, κλπ.). Ἐπίσης ὑπὸ τὸ αὐτὸ πνεῦμα ἐκφράζονται καὶ οἱ ἐν τῷ συντάγματι Ματθαίου τοῦ Βλαστάρη εὑρισκόμενοι σχετικοὶ Νόμοι (Ἴδε Ἐκδ. Ράλλη καὶ Ποτλῆ, τόμ. τρίτ., σελ. 269.).

Ἀλλὰ καὶ μεθ' ὅλας τὰς σαφεῖς διακελεύσεις τῶν ὑποδειχθέντων ἀνωτέρω Ἐκκλησιαστικῶν Κανόνων καὶ νόμων, οὓς βεβαίως ἀποδέχονται ἥτε βουλγαρικὴ Ἐκκλησία καὶ Πολιτεία, ἂν ὑποθέσωμεν πρὸς στιγμήν, ὅτι ἰδιαίτεραί τινες τοπικαὶ διατάξεις ἀπηγόρευον τὴν ἐκχώρησιν Ἐκκλησιαστικῶν κτημάτων, ὁποῖον ἆρά γε θὰ εἶπετο ἄμεσον συμπέρασμα, προκειμένου μάλιστα περὶ ἐκποιήσεως, ἥτις οὐδὲν εἰσέτι ἔλαβε τέλειον πέρας; Θὰ εἶπετο ἆρά γε τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ Νομαρχιακὴ Ἐπιτροπὴ Πύργου δικαιοῦται νὰ προβῇ εἰς τὴν κατάσχεσιν τῶν τε κτημάτων καὶ αὐτῆς τῆς Μονῆς τῆς ἁγ. Ἀναστασίας, περὶ ἧς οὐδὲ λόγος κἂν ἐγένετο ἐν ταῖς περὶ μεταβιβάσεως διαπραγματεύσεσι, καὶ ἥτις, οὖσα κτῆμα ἀποκλειστικῶς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, εὑρηται ἀνέκαθεν ἐν μέσῳ ὀρθοδόξου Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ, οὗ τῇ συνδρομῇ καὶ ἐκτίσθη, οὐδὲν ἀντιτάσσοντος παράπονον καθ' οἱασδήποτε σχετικῆς πρὸς τὰς κτήσεις αὐτῆς ἀποράσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου; Καὶ ποῦ λοιπὸν τότε ἀπομένει ἡ ἰσχὺς τῶν διεθνῶν περὶ ἰδιοκτησίας νόμων, ἐπὶ τῇ τελειοποιήσει τῶν ὁποίων δικαίως καυχῶνται οἱ νεώτεροι χρόνοι καὶ οἱ εἰς τὴν ἀληθῆ πρόοδον καὶ τὸν πολιτισμὸν βαδίζοντες λαοί;

Δὲν εἶνε παράδοξον, ἄνθρωποι σκεπτόμενοι, ὡς σκέπτονται οἱ περὶ τὴν «Νέαν Ἐποχήν», ἣν χαρακτηρίζει πνεῦμα σωβινιστικόν, νὰ ἐναβρύνωνται ὡς γενόμενοι παραίτιοι παρομοίων διαβημάτων. Φρονοῦμεν ὅμως, ὅτι αὐτὴ ἡ ἀξιοπρέπεια τοῦ τε βουλγαρικοῦ λαοῦ καὶ τοῦ βουλγαρικοῦ τύπου ἀπαιτεῖ, ὅπως μὴ ἐπικυρῶσι διὰ τῆς συναινέσεως αὐτῶν τοιαῦτα ἄδικα, ἔκτροπα, καὶ πρὸς ἔχθρας καὶ διαπληκτισμοὺς ἄγοντα μέτρα, ἔχομεν δὲ δι' ἐλπίδος, ὅτι ἡ σεβ. Κυβέρνησις τῆς Α. Υ. τοῦ Ἡγεμόνος Φερδινάνδου, μὴ ἀρεσκομένου εἰς παρομοίας συγκρούσεις, θ' ἀποδοκιμάσῃ τὰς ἐσπευσμένας ἐνεργείας τῶν ἐπαρχιακῶν ἀρχῶν Πύργου, παρασυρθεισῶν, ὡς μὴ ὤφελε, εἰς τοσοῦτον ἐκθέσμους ἀποφάσεις καὶ τοσοῦτον βίαια διαβήματα.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ*

Ἤδη γεννᾶται τὸ ζήτημα, πότε ἐγράφη ἡ τοιαύτη λειτουργία; ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων βεβαίως οὐχί· οὐ μόνον ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, προκειμένου περὶ τῆς ἱεροπραξίας τῆς θείας Εὐχαριστίας, ἐπι-καλεῖται πάντοτε τὴν Παράδοσιν καὶ οὐδέποτε Γρα-

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 283—285.

φήν τινα, ἀλλὰ καὶ ὁ χαρακτὴρ τῆς πρώτης ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ἧς ζωτικώτατον στοιχεῖον καὶ δαψιλεστάτη τροφὴ εἶνε ὁ προφορικὸς καὶ οὐχὶ ὁ γραπτὸς λόγος, ἀπαιτεῖ τοιαύτην τινὰ μετάδοσιν τῆς θείας λειτουργίας. Τὰ ἅγια καὶ πάνσεπτα μυστήρια διετηροῦντο καὶ μετεδίδοντο διὰ τῆς Παραδόσεως ἐν ἀπολυπραγμονήτῳ σιγῇ, προφυλαττόμενα μετὰ πολλῆς τῆς προσοχῆς καὶ ἀκριβείας ἀπὸ βεβήλων ὀμμάτων καὶ ἀκοῶν· «ἃ γὰρ οὐδὲ ἐποπτεύειν ἔξεστι τοῖς ἀμύητοις, τούτων πῶς ἂν ἦν εἰκὸς τὴν διδασκαλίαν ἐκθριαμβεύειν ἐν γράμμασι» (Μ. Βασιλ. περὶ ἁγ. Πνεύματ. 27). Ἀλλ' ἴσως εἴποι τις ἄν, πῶς ἠδύνατο ὁ ἱερεὺς νὰ ἀπαγγείλῃ ἀπὸ μνήμης οὕτω μακρὰς εὐχάς; Τὸ τοιοῦτο δὲν ἦτο δύσκολον, διότι ἡ ἀρχαία λειτουργία εἶχε δύο μόνον εὐχὰς μακράς, τὴν εὐχὴν ὑπὲρ τῶν πιστῶν πρὸ τοῦ φιλήματος τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀγάπης, καὶ τὴν εὐχὴν τῆς εὐχαριστίας πρὸ τῆς εὐλογίας τῶν προκειμένων, διότι καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν εὐχαριστήσας ηὐλόγησε· πρὸς δὲ ἡ εὐχὴ τῆς εὐχαριστίας ἐχρησιμοποιεῖτο ἐν ταῖς κατηχήσεσι καὶ διὰ τοῦτο ἦτο γνωστὴ καὶ πρόχειρος τοῖς τε ποιμέσι καὶ πᾶσι τοῖς πιστοῖς, μεταβληθεῖσα, οὕτως εἰπεῖν, εἰς αἷμα καὶ σάρκα τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας καὶ ἐν τοῖς συγγράμμασι τῶν Πατέρων ἀντηχοῦσα ἡμῖν· ὁ δὲ λειτουργός, ὡς καὶ ἀνωτέρω εἴπομεν, δὲν ἦτο προσδεδεμένος εἰς τὴν λέξιν τῶν εὐχῶν, ὡς μαρτυρεῖ ὁ μάρτυς Ἰουστῖνος, διότι οὗτος εἰπὼν ὅτι «ὁ προεστὼς λαβὼν (τὰ προσενεχθέντα δῶρα), αἶνον καὶ δόξαν τῷ Πατρὶ τῶν ὅλων διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου ἀναπέμπει· καὶ εὐχαριστίαν ὑπὲρ τοῦ κατηξιῶσθαι τούτων παρ' αὐτοῦ ἐπὶ πολὺ ποιεῖται» ἐπάγει μετ' ὀλίγον «καὶ ὁ προεστὼς εὐχὰς ὁμοίως καὶ εὐχαριστίας, ὅση δύναμις αὐτῷ, ἀναπέμπει» (Β' Ἀπολογ. ἐν τέλει). Εἰς ἐπικύρωσιν καὶ ἀσφάλειαν τῶν πρειρημένων ἔρχεται ἡ αὐθεντικὴ μαρτυρία Πατρὸς μεγάλου καὶ κατ' ἐξοχὴν λειτουργικοῦ· «Τὰ τῆς ἐπικλήσεως ῥήματα ἐπὶ τῇ ἀναδείξει τοῦ ἄρτου τῆς εὐχαριστίας καὶ τοῦ ποτηρίου τῆς εὐλογίας, τίς τῶν ἁγίων ἐγγράφως ἡμῖν καταλέλοιπεν; Οὐ γὰρ δὴ τούτοις ἀρκούμεθα, ὧν ὁ Ἀπόστολος καὶ τὸ Εὐαγγέλιον ἐπεμνήσθη, ἀλλὰ καὶ προλέγομεν καὶ ἐπιλέγομεν ἕτερα ὡς μεγάλην ἔχοντα πρὸς τὸ μυστήριον τὴν ἰσχύν, ἐκ τῆς ἀγράφου διδασκαλίας παραλαβόντες» (Μ. Βασιλ. Περὶ ἁγ. Πνεύμ. κεφ. 27). Τὸ χωρίον τοῦτο καὶ θέλων τις δὲν δύναται νὰ παρεξηγήσῃ ἢ νὰ διαστρέψῃ, ἀφομοιῶν καὶ ὑποτάσσων τῷ ἰδίῳ φρονήματι, ἀλλ' ἀνάγκη, αἰδούμενος τὴν σαφήνειαν τῶν λέξεων καὶ τὴν ἐνάργειαν τῶν πραγμάτων, νὰ παραδεχθῇ καὶ νὰ ὁμολογήσῃ μετὰ τοῦ Μεγάλου Βασιλείου ὅτι οὐδεὶς τῶν ἁγίων Ἀποστόλων παρέδωκεν ἡμῖν **ἐγγράφως** τὰ τῆς ἐπικλήσεως ῥήματα καὶ ἄλλα προηγούμενα τούτων καὶ ἑπόμενα, ἀλλὰ παρελάβομεν αὐτὰ ἐκ τῆς ἀγράφου παραδόσεως. Ἡμεῖς, λέγει ὁ ἅγιος Πατήρ, τελοῦντες τὸ μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας, δὲν περιοριζόμεθα εἰς ἐκεῖνα μόνον, ἅτινα ὁ Ἀπόστολος (Α' Κορινθ. 11, 23—34) καὶ τὸ Εὐαγγέλιον ἀναφέρουσι περὶ τοῦ μυστηρίου τούτου, ἀλλὰ λέγομεν καὶ ἄλλα, ὧν κέντρον εἶνε τὰ ῥήματα τῆς ἐπικλήσεως, δι' ὧν ὁ ἱερουργῶν ἐπικαλεῖται τὸν οὐράνιον Πατέρα ὅπως καταπέμψῃ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ προκείμενα δῶρα τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον πρὸς τὸ εὐλογῆσαι αὐτὰ καὶ ἁγιάσαι καὶ ἀναδεῖξαι σῶμα καὶ αἷμα Χριστοῦ· ταῦτα δὲ ἐν οὐδενὶ βιβλίῳ τῆς Καινῆς Διαθήκης ἀναγεγραμμένα εἰσὶν, οὐδεὶς τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ἐγγράφως ἡμῖν παρέδωκεν αὐτὰ, ἀλλ' ἐκ τῆς ἀγράφου παραδόσεως παραλαβόντες φυλάττομεν, ὡς μεγάλην ἔχοντα σημασίαν καὶ σπουδαιότητα καὶ δύναμιν πρὸς τὸ τελούμενον μυστήριον· ἐὰν ὁ Πέτρος ἢ ὁ Ματθαῖος ἢ ὁ Ἰάκωβος ἢ ὁ Μάρκος ἔγραφε τὰ ῥήματα ταῦτα τῆς ἐπικλήσεως καὶ τὰ ἄλλα τὰ προηγούμενα τούτων καὶ ἑπόμενα, ἐὰν εἷς τούτων παρέδιδεν ἐγγράφως καὶ συντομώτατον διάγραμμα λειτουργίας, τότε δὲν θὰ ἔλεγεν ὁ μέγας Βασίλειος ὅτι ἔχομεν ταῦτα ἐξ ἀγράφου παραδόσεως, διότι, πᾶν ὅ,τι ἔγραψαν οἱ Ἀπόστολοι, δὲν εἶνε ἄγραφος παράδοσις, ἀλλὰ ἁγία Γραφή. Οὕτω λοιπὸν ἡ ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων παραδοθεῖσα κοινὴ λειτουργία ἐτηρεῖτο καὶ ἐτελεῖτο πανταχοῦ ἡ αὐτὴ κατ' οὐσίαν καὶ καθ' ὡρισμένον διάγραμμα τῆς ἑνότητος αὐτῆς μὴ προχωρούσης μέχρι τῆς κατὰ λέξιν ταὐτότητος, διότι οὐδεμία ὑπῆρχεν ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων ἀναγεγραμμένη λειτουργία· τὴν ἑνότητα δὲ ταύτην καὶ ταὐτότητα ἀπῄτει ἡ ἑνότης τῶν Ἀποστόλων καὶ ἡ ἑνότης τῆς Ἐκκλησίας ἐν ζητήματι λίαν σοβαρῷ καὶ οὐχ ἧττον σπουδαίῳ παρὰ τὴν διδασκαλίαν. Τὴν τοιαύτην ἀποστολικὴν λειτουργίαν καθωρισμένην πανταχοῦ κατ' οὐσίαν καὶ κατὰ τύπον, σταθερὰν καὶ ἀναλλοίωτον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ γενομένην, μετὰ τὴν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἔξοδον τῶν Ἀποστόλων οἱ θεόσοροι προεστῶτες καὶ ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας λίαν ἐνωρὶς, πάντως ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος τοῦ σταθερῶς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μένοντος καὶ ὁδηγοῦντος αὐτὴν εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν, κινηθέντες, ἤρξαντο νὰ ἀναγράφωσιν εὐκολίας χάριν καὶ πρὸς διατήρησιν ἀλωβήτου καὶ

ἀπαρχαράκτου τῆς ἀποστολικῆς παραδόσεως καὶ παρακαταθήκης. Ἐπειδὴ δὲ πᾶς ποιμὴν ἐδικαιοῦτο καὶ ὤφειλε πιστῶς νὰ καταγράψῃ τὴν ἐν τῇ ἰδίᾳ Ἐκκλησίᾳ κατὰ παράδοσιν ἐμπολιτευομένην λειτουργίαν, καὶ ἡ κοινὴ αὕτη λειτουργία σὺν τῷ χρόνῳ ἀναλόγως τῶν τόπων καὶ τῶν ἀνθρώπων προσέλαβε καί τι ἰδιαίτερον, μὴ διαταράττον τὴν ἑνότητα καὶ εἰρήνην τῆς καθ' ὅλου Ἐκκλησίας, διὰ τοῦτο ἐμορφώθησαν αἱ ἐπὶ μέρους λειτουργίαι τῶν διαφόρων Ἐκκλησιῶν, ἔχουσαι ἅπασαι τοπικὸν χαρακτῆρα, ἐξ ἴσου ἀποστολικαὶ κατ' οὐσίαν καὶ κατὰ τύπον, ἡνωμέναι καὶ σύμφωνοι, διότι ἐγγὺς ἔτι ἦτο ἡ κοινὴ αὐτῶν ἀρχὴ καὶ καταγωγὴ καὶ σύστασις· ὅσῳ δ' ἐγγυτέρα ἡ ἀρχή, τοσούτῳ μείζων ἡ συμφωνία· ἡ συμφωνία δ' αὕτη τῶν ἐπὶ μέρους λειτουργιῶν ὠφείλετο καὶ εἰς τοῦτο, ὅτι ἡ λειτουργία δὲν εἶνε συμπίλημα καὶ συνονθύλευμα διαφόρων εὐχῶν καὶ πράξεων, ἀλλ' ἀληθὴς καὶ τέλειος ὀργανισμός, ἐν ᾧ πάντα τὰ μέλη στοιχειωδῶς προϋπάρχουσι καὶ μόνον σὺν τῷ χρόνῳ ἀναπτύσσονται, καὶ ὅστις πάντα τὰ ἀλλότρια στοιχεῖα καὶ ξένα πλάσματα ἀποκρούει διὰ τῆς ἐσωτερικῆς αὐτοῦ ζωτικῆς δυνάμεως, ἐὰν ταῦτα ἀποπειραθῶσι νὰ ἐγκεντρισθῶσιν ἐν αὐτῷ. Αἱ τοιαῦται κατὰ τόπους λειτουργίαι, ἐξ ἴσου ἀποστολικαὶ ὡς ἐκ τῆς ἀρχῆς αὐτῶν καὶ καταγωγῆς, τῆς οὐσίας, τοῦ τύπου καὶ τοῦ γενικοῦ αὐτῶν διαγράμματος, εἶχον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τὴν αὐτὴν αἰδεσιμότητα καὶ τὴν αὐτὴν σημασίαν καὶ ἀξίαν. Οὕτω πως ἐμορφώθησαν αἱ ἐπὶ μέρους λειτουργίαι καὶ τοιαύτην σημασίαν εἶχον, περιωρισμέναι ἑκάστη ἐν τῇ ἰδίᾳ περιφερείᾳ καὶ δικαιοδοσίᾳ· οὐχὶ λοιπὸν αὐτοὶ οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι, ἀλλ' οἱ τοὺς Ἀποστόλους διαδεξάμενοι θεῖοι ποιμένες καὶ διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας, τὴν τῆς μυστικῆς λειτουργίας ἔκθεσιν ἐγγράφως ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καταλιπόντες παραδεδώκασιν· ὁ δὲ Ἰάκωβος δὲν εἶνε ἐκ τῶν διαδεξαμένων τοὺς Ἀποστόλους, ἀλλ' ἐκ τῶν Ἀποστόλων, ἡ δ' ἀποστολικὴ καὶ ποιμαντικὴ αὐτοῦ δρᾶσις δὲν ἦτο ἀνωτέρα τῶν ἄλλων καὶ προνομιοῦχος, ὥστε οὗτος νὰ ἐπιβάλῃ τύπον λειτουργίας ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀποστολικῶν Ἐκκλησιῶν. Αἱ λειτουργίαι αὗται οὐ μόνον ἀφ' οὗ ἐγράφησαν διετήρησαν τὸν αὐτὸν ἀποστολικὸν τύπον, ἀλλὰ καὶ πρότερον ἦσαν αἱ αὐταὶ καὶ ὡς τοιαῦται παρίστανται ἐν τῇ ἱστορίᾳ· οἷον ὁ φιλόσοφος Ἰουστῖνος πολλάκις καὶ ἐπὶ πολὺ διατρίψας ἐν Ρώμῃ, ὅτε τὸν καλὸν τῆς πίστεως ἀγῶνα ἠγωνίζετο κατὰ τοῦ κυνικοῦ ἀφιλοσόφου καὶ φιλοκόμπου Κρήσκεντος, ἐπέδωκε τῇ συγκλήτῳ καὶ τῷ αὐτοκράτορι τῆς Ρώμης ἀπολογίαν, ἐν ᾗ πρὸς τοῖς ἄλλοις περιέγραφε τὴν λειτουργίαν τῶν χριστιανῶν· ἀρά γε ποίαν λειτουργίαν περιέγραφε; τὴν τῆς Συρίας, ὁπόθεν κατήγετο, ἢ τὴν τῆς Ρώμης; πάντως δὲν θὰ ἔγραφε περὶ τῆς κοινῆς τῶν χριστιανῶν λειτουργίας, ἐὰν αὕτη δὲν ἦτο πράγματι μία καὶ ἡ αὐτὴ παντοῦ· τοιαύτη δὲ παρίσταται καθ' ὅλου καὶ ἐν τοῖς συγγράμμασι τῶν Πατέρων, καὶ πρὸ τοῦ Μ. Βασιλείου οὐδεὶς τούτων γινώσκει μεταβολήν τινα ἢ τροποποίησιν τῆς λειτουργίας. Τοσαύτη δὲ ἦτο ἡ δύναμις τῆς ἀποστολικῆς Παραδόσεως ἐν τῇ λειτουργίᾳ ὥστε κατὰ τοὺς τέσσαρας πρώτους αἰῶνας οὐδεμία ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀνεφύη διαφορὰ καὶ φιλονεικία περὶ τῆς ἱεροπραξίας τῆς θείας λειτουργίας· ἀλλὰ καὶ οἱ αἱρετικοὶ αὐτοί, ἀποσπώμενοι τῆς Ἐκκλησίας δὲν ἠδύναντο νὰ ἀποτινάξωσι τὸ κράτος καὶ τὸ κῦρος τῆς Παραδόσεως ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ, ἀλλὰ διεφύλαττον τὴν τῇ διδασκαλίᾳ αὐτῶν ἀντικειμένην λειτουργίαν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας· οὕτως οἱ Δοκηταὶ καὶ οἱ Ἀντιτάκται τοῦ Β' αἰῶνος ἐτέλουν τὸ μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας διὰ μεταβολῆς τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου εἰς σῶμα καὶ αἷμα Χριστοῦ καὶ ταῦτα προσέφερε τῷ Θεῷ ὡς θυσίαν· ἐφ' ᾧ καὶ ἐλέγχων αὐτοὺς ὁ ἱερὸς Εἰρηναῖος λέγει «Ergo aut sententiam mutent, aut abstineant offerendo, quæ prædicta sunt» (c. haireses l. c. n. 2)· καὶ οἱ Ἀρειανοὶ διετήρησαν τὴν τῆς Ἐκκλησίας λειτουργίαν (Σωζομ. Ἐκκλ. Ἱστ. βιβλ. 2. κεφ. 32)· περὶ δὲ τῶν Νεστοριανῶν καὶ Μονοφυσιτῶν (Ἰακωβιτῶν, Ἀρμενίων, Κοπτῶν καὶ Ἀβυσσινίων) τοῦ Ε' αἰῶνος λέγει ὁ περίφημος λειτουργικὸς Ρενωδῶτος ὅτι μετεχειρίσθησαν καὶ μεταχειρίζονται τὴν αὐτὴν λειτουργίαν, ἣν καὶ οἱ Ὀρθόδοξοι. Ἀφοῦ λοιπὸν καὶ οἱ αἱρετικοὶ ἐσεβάσθησαν καὶ ἀλώβητον διετήρησαν τὴν ἱερὰν ταύτην καὶ πολύτιμον παρακαταθήκην τῶν Ἀποστόλων, ἥκιστα ἠδύνατό τις νὰ περιμένῃ ἀντίθετον διαγωγὴν παρὰ τῶν Ὀρθοδόξων. Ἀφοῦ δὲ οὕτως ἄθικτος καὶ ἀναλλοίωτος διετηρήθη ἡ ἀποστολικὴ Παράδοσις ἐν τῇ λειτουργίᾳ, διὰ τοῦτο, φυσικῷ τῷ λόγῳ, αἱ ἐπὶ μέρους λειτουργίαι ἀνήχθησαν κατ' ἀρχὴν ἐφεξῆς εἰς τοὺς πρώτους ἱδρυτὰς καὶ ἐπισκόπους τῶν Ἐκκλησιῶν τῶν πόλεων ἐκείνων, ἐν αἷς ἐτελοῦντο, οἷον εἰς τὸν Πέτρον, Ματθαῖον, Ἰάκωβον, Μάρκον, Κλήμεντα, Βαρνάβαν καὶ ἄλλους· διότι ὅλαι κατ' οὐσίαν καὶ κατὰ τύπον εἶνε ἀποστολικαί. Ὅ,τι ἔγραφεν ὁ θεοφόρος Ἰγνάτιος πρὸς τοὺς ἐν Φιλαδελφείᾳ χριστιανούς, ταὐτὸ φαίνεται ἔλεγεν ἡ Ἐκκλησία καθ' ὅλου πρὸς τὰ τέκνα αὐτῆς· «Σπου-

δάσατε οὖν μιᾷ Εὐχαριστίᾳ χρῆσθαι· μία γὰρ σὰρξ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἓν ποτήριον εἰς ἕνωσιν τοῦ αἵματος αὐτοῦ· ἓν θυσιαστήριον, ὡς εἷς ἐπίσκοπος ἅμα τῷ πρεσβυτερίῳ καὶ διακόνοις, τοῖς συνδούλοις μου· ἵνα, ὃ ἐὰν πράσσητε, κατὰ Θεὸν πράσσητε» (Ἰγνατ. Θεοφόρ. πρὸς Φιλαδελφ. IV)· καὶ ἀληθῶς ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία μαρτυρεῖ ὅτι πάντες οἱ χριστιανοὶ τῶν τεσσάρων πρώτων αἰώνων ἐχρῶντο μιᾷ εὐχαριστίᾳ, καὶ ἐν ταῖς ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην Ἐκκλησίαις τοῦ Θεοῦ ἐπεκράτει καὶ ἐτελεῖτο ἡ μία, ἁγία, καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ λειτουργία.

(ἕπεται συνέχεια)

ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Μ. Ἀρχιδιάκονος τοῦ Ἱεροσολυμιτικοῦ Θρόνου.

ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ ΚΑΙ ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ

Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου Τυπικὸν (1280) τῆς .... μονῆς Μιχαὴλ τοῦ Ἀρχαγγέλου, ἐκδιδόντος τὸ πρῶτον Μανουὴλ Ἰω. Γεδεών.

Α΄.

Πρεσβεύει ἡ καθ' ἡμᾶς κριτικὴ ἐπιστήμη ἡ περὶ τὰ ἀρχαῖα Ἑλληνικὰ βιβλία τάδε:

Α΄) Συγγραφέων ἔργα κατὰ πρῶτον ἐκ χειρογράφων ἐκδοθέντα καὶ ἐκδιδόμενα σπανίως, μᾶλλον δὲ σπανιώτατα ἀνεγνώσθησαν καὶ ἀναγινώσκονται ἐπὶ τὸ ἀκριβέστατον· ἡμαρτεν ὁ πρῶτος ἐκδότης καὶ ἁμαρτάνει περὶ τὴν τῶν χειρογράφων ἀνάγνωσιν ἤτοι πολλὰ ἢ γε ὀλίγα (ἡμαρτε δ' οὖν καὶ ἁμαρτάνει), τῶν δ' οὑτωσὶν ἡμαρτημένων ἡ ἐπανόρθωσις καὶ εἶναι ἡ πρώτη φροντὶς τοῦ δευτέρου καὶ τοῦ τρίτου ἐκδότου.

Β΄) Ἡ μὴ κατὰ πάντα ἀκριβὴς τῶν χειρογράφων ἀνάγνωσις τοῦ πρώτου ἐκδότου οὐδέποτε οὔτε ἀπέτρεψε καὶ ἐκώλυσεν οὔτε ἀποτρέπει καὶ κωλύει τοὺς ἀληθεῖς κριτικοὺς τῆς ἐξ εἰκασίας διορθώσεως χωρίων τῶν ἔργων, ὅσα ἐσφαλμένα ἐλέγχουσι λόγοι ἤτοι γραμματικοὶ ἢ συντακτικοὶ ἢ καὶ τῆς ἐννοίας αὐτῆς· οὐδὲ ὀφείλει νὰ ἀποτρέπῃ καὶ κωλύῃ ποτὲ· ἄλλως, περὶ προόδου ἐν τῇ ἐπιστήμῃ ἤτοι οὐδεὶς ἢ μικρός γε δύναται νὰ γίνηται λόγος.

Γ΄) Ἂν τινες τῶν ἐξ εἰκασίας μεταβολῶν τῶν κριτικῶν ἄλλως καθ' ἑαυτὰς ὀρθαὶ οὖσαι ἀπεδείχθησαν ἔπειτα διὰ τῆς ἀκριβεστέρας ἀναγνώσεως τῶν χειρογράφων **διπλωματικῶς**, ὅπως καὶ ἡμεῖς καταφύγωμεν εἰς τὸν ἐν χρήσει ὄντα τοῦτον ὅρον, ἀστήρικτοι, ἀλλ' ὅμως ἄλλαι αὐτῶν ἐφανερώθησαν αὐτὸ τοῦτο γραφαὶ τῶν χειρογράφων οὖσαι. Αἱ συνεμπτώσεις δὲ αὗται καὶ ἄλλων τινῶν πραγμάτων ἐγένοντο καὶ γίνονται διδακτικαὶ καὶ τοῦ ἑξῆς πράγματος, ὅτι ἡ ἀληθὴς κριτικὴ καὶ περὶ ἔργα ἀσχολουμένη οἷς δὲν ὑπόκειται ἀείποτε ἡ μεγίστη ἀκρίβεια, λέγομεν δὴ τὴν πιστοτάτην ἀνάγνωσιν καὶ ἔκδοσιν τῶν χειρογράφων, οὐδαμῶς εἶναι ματαιόσχολός τις χρόνου τριβή, ὡς ὑπό τινων νομίζεται, ἀλλὰ πολλῷ τοὐναντίον, χρησιμωτάτη ἐπιστήμη.

Β΄.

Ταῦτα, τὰ οὐδεμίαν παρ' οὐδενὸς δεχόμενα εὔλογον ἀντίρρησιν, ἐκρίναμεν ἀναγκαῖον νὰ τάξωμεν πρὸ τῆς κυρίας διατριβῆς ἡμῶν ὡς ἀπόκρισιν πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ κ. Ἀθανασίου Παπαδοπούλου τοῦ Κεραμέως ἐν τῇ «**Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ**» ἔτους 1900 ἐν σελίδι 594 γεγραμμένα: «Ἡ ἐν τῇ Byzantinische Zeitschrift, τόμ. 8, σελ. 674—677, γενομένη ὑπὸ τοῦ κ. Πέτρου Παπαγεωργίου **κριτικὴ δοκιμὴ** πρὸς ἐκκαθάρισιν τῶν στίχων [εὐχαριστηρίων ὡς ἀπὸ τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου πρὸς τὸν ἀρχιστράτηγον Μιχαήλ], οὓς ὁ κ. Γεδεὼν κατεχώρισεν ἐν τῷ τυπωθέντι παρ' αὐτοῦ Τυπικῷ, . . . » καί: «Τῶν στίχων ἡ ἐκκαθάρισις, ἣν ὁ κ. Παπαγεωργίου ἀνέλαβε νὰ κάμῃ φιλοτίμως, **βαδίζεται εἰς ἀνακριβῆ τοῦ κ. Γεδεὼν ἀντιγραφὴν**» καὶ ἐν σελ. 295: «Ἡ φιλότιμος τοῦ κ. Παπαγεωργίου **ἀπόπειρα διορθώσεως** ἐβασίσθη **εἰς ἔκδοσιν ἀνακριβῆ**».

Λοιπόν: ἡ τοῦ κ. Παπαδοπούλου ἀνάγνωσις τοῦ χειρογράφου τοῦ Τυπικοῦ, σῳζομένου ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐφανέρωσεν ἐν τοῖς εὐχαριστηρίοις στίχοις 17 νέας γραφὰς ὧν 15 εἶναι ὀρθαὶ καὶ 2 ἐσφαλμέναι.

Αἱ πρῶται, ὀρθαί, εἶναι αἱ ἑξῆς: 1) Στίχ. 3 **αἰθρίαν**· 2) Στίχ. 4 **διεξέλθη**· 3) Στίχ. 10 **ταχινὲ** (Γεδεὼν **ταχυνέ**)· 4) Στίχ. 26 **καταπεμφθέντος**· 5) Στίχ. 27 **οὐδ' ἐλυμήναντό με** (Γεδεὼν **οὐδὲ λυμήναντά με**)· 6) Στίχ. 35 **μοι**· 7) Στίχ. 36 **καὶ τῶν κρατούντων πρὸς Θεὸν φρουρὸς φύλαξ**· 8 καὶ 9) Στίχ. 41 **ἔκκλινας** (Γεδεὼν **ἐγκλίνας**) καὶ **λύγον** (Γεδεὼν **λυγόν**)· 10) Στίχ. 46 **τῶν ἀπαγωγῶν**· 11) Στίχ. 70 **προσῆξεν**· 12) Στίχ. 71 **πάππος τὸ πρὶν ἐμός τε καὶ φυτοσπόρος** (Γεδεὼν **πάππος πρὶν ἐμός τε καὶ φ.**)· 13) Στίχ. 75 **καινίσας** (Γεδεὼν **κομίσας**)· 14) Στίχ. 89 **τέθεικα**· 15) Στίχ. 99 **παγκοσμίᾳ** (Γεδεὼν **παγκοσμίῳ**).

Αἱ δεύτεραι, αἱ ἐσφαλμέναι, εἶναι: 1) Στίχ. 60 **ἐπέθου** (Γεδεὼν **ὑπέθου**)· 2) Στίχ. 61 **σκήλων** (Γεδεὼν **σκύλλων**, ἡμεῖς **σκύλων** = τῷ **σκυλμῶν**, Eduard Kurtz ἐν ἐπιστολῇ **σκώλων**).

Ἀφοῦ νῦν εἴπωμεν ὅτι ἐκ τῶν 15 ὀρθῶν γραφῶν, ἃς ὁ κ. Παπαδόπουλος εὗρεν ἀναγνούς ἐν τῷ χειρογράφῳ, ἡμεῖς εὕρομεν ἀναγνόντες ἐν τῷ νῷ 5 καὶ ἐδημοσιεύσαμεν αὐτὰς ἐν τῇ Byz. Zeitschrift, ἔπειτα ὁ ἀναγνώστης τῆς «**Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας**», καὶ ὅστις ἂν μὴ ἐξ ἐπαγγέλματος φιλολογῇ, ἐννοεῖ

εὐκόλως τὰ τρία ἐκεῖνα κριτικὰ ἀξιώματα. Εἶναι δὲ αἱ ἐξ εἰκασίας γενόμεναι 5 διορθώσεις ἡμῶν, αἱ διὰ τῆς ἀντιβολῆς τοῦ κ. Παπαδοπούλου φανερωθεῖσαι γραφαὶ τοῦ χειρογράφου οὖσαι, αἱ ἑξῆς: 3), 5), 8) **ἔκλινας**, 9) καὶ 12) «πάππος ἐμὸς **τὸ** πρίν τε καὶ φυτοσπόρος». Ὁ κ. Παπαδόπουλος καλὸν ἔκρινε μόνον περὶ τῆς γραφῆς 5) νὰ παρατηρήσῃ τὰ «**Ὡς ὁ κ. Παπαγεωργίου διώρθωσεν**», περὶ δὲ τῶν λοιπῶν νὰ σιγήσῃ.

Τῶν ἄλλων διορθώσεων ἡμῶν ἡ τοῦ χειρογράφου ἀνάγνωσις τοῦ κ. Παπαδοπούλου ἀνατρέπει 2, 2 δὲ καὶ ἐξαγοράζομεν νῦν ἡμεῖς τὰ ἀνθρώπεια ἀστοχήματα. Τοὺς στίχους 12—23 ὁ κ. Γεδεὼν εἶχεν ἀναγνοὺς καὶ ἐκδοὺς ὧδε:

. 12
κἀκ τῆς βρεφικῆς ἁπαλῆς ἡλικίας
ἀπὸ ψυχῆς ἤλπισα ταῖς πτέρυξί σου,
ἃς καὶ δίεις εἰς πλάτος αὐτὸς **ἔπετον-** 15
π[άντας] συνέσχες ἔνδον ὡς ἂν μὲ σκέπῃς.
Τοίνυν λύπης φλόγωσις οὐκ ἔρλεξέ με
χειμών τε δεινῶν καὶ τινα **μετριάζει**
τοῦ κοσμικοῦ κλύδωνος οὐκ ἔτρεψέ με·
φθόνου βέλεμνα πάμπαν οὐχ ἥψαντό μου 20
καὶ ταῦτα παρὰ **πάντα** πολλὰ πολλάκις,
εἰς δι' ἀντίτυπον ὡσανεὶ κεκρουκότα
ῥοῦδα μετερροίζησαν **ἐξοπισθίως**.

Πρῶτον ἀστόχημα ἦτο τὸ ἐν στίχῳ 15 **ἔπετον**, τοῦ χειρογράφου ἔχοντος κατὰ τὸν κ. Παπαδόπουλον τὰ «**ὦ πόδον**», καὶ δεύτερον τὸ ἐν στίχῳ 18 **ροιζήματα**, τοῦ χειρογράφου ἔχοντος τὰ «**κρία ζαλ΄**», οὐδὲ βοηθεῖ τὸ ἐν δευτέρᾳ διατριβῇ ἡμῶν, περὶ ἧς κατωτέρω ἔσται λόγος, προταθὲν **ροιζημάτων** καὶ προταθὲν διὰ τονικὸν λόγον ὃν εὐθὺς μετὰ τὴν πρώτην διατριβὴν καὶ ἡμεῖς συνείδομεν καὶ ὁ φίλος Kurtz ὑπέδειξεν ἐπιστείλας τὰ ἑξῆς: «Gegen Ihre geistreiche Konjektur **ροιζήματα** erhebt sich das schwere Bedenken, dass dann das im ganzen Gedichte sonst streng durchgeführte Gesetz über die Betonung der vorletzen Silbe jeden Verses hier allein nicht beachtet ist. . ».

Ἐξαγοράζονται δὲ νῦν τὰ ἀστοχήματα ὧδε. Τοῦ κ. Γεδεὼν εἰς τὸν στίχον 12 παρατηρήσαντος τὰ «**Τὸ ἡμισυ καὶ πλέον τοῦ στίχου ἐξίτηλον, ἀκατάληπτός μοι δ' ὅλος ὁ στίχος**», ἡμεῖς ἀντιπαρετηρήσαμεν τὰ «Schade, dass er uns die Ueberbleibsel nicht angegeben hat». Ὁ δὲ κ. Παπαδόπουλος γράψας τὰ «Ὁ 12ος στίχος ἀληθῶς εἶναι ἐφθαρμένος, ὅτι δ' ἐγὼ διέκρινον ἐν αὐτῷ, ἔχει οὕτως· **εἰ μ . . . . ιφηην ἀνηδύος**» προέτεινε τὴν συμπλήρωσιν

ἐγὼ γὰρ ἀφ' οὗ πέφηνα ἐκ νηδύος.
Καθ' ἡμᾶς δέ γεγραμμένα ἔκειντο τὰ
ἀεὶ μὲν ἐξ οὗ πίφην, ἀπὸ νηδύος.

Μεταβαίνομεν εἰς τὸ ἕτερον τῶν ἀστοχημάτων. Ὁ κ. Παπαδόπουλος τὰ ἐν στίχῳ 18 «**κρία ζαλ΄**» μετέγραψε

κρύα ζάλα

παρατηρήσας τὰ ἑξῆς: Τὸ **τινὰ** μὲ βιάζει νὰ ἀναγνώσω **ζάλα**=**ζάλαι**· ὅτι δὲ τὸ **ζάλα** ἦτο γνωστόν, ἀποδεικνύει ἡ παρὰ τῷ Ἡσυχίῳ γλῶσσα **ζάλα· θόρυβος**».

Πολλοῦ γε, μᾶλλον δὲ τοῦ παντὸς δεῖ. Τὸ τοῦ Ἡσυχίου **ζάλα** δὲν εἶναι οὐδετέρου γένους καὶ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ (**τὸ ζάλον—τὰ ζάλα**), ὡς ἐνόμισεν ὁ κ. Παπαδόπουλος, ἀλλὰ Δωρικὸς τύπος τοῦ ὀνόματος **ἡ ζάλη—τῆς ζάλης**. Λοιπόν: α΄) τί ποτε καὶ βούλεται ὁ Δωρικὸς τύπος ἐν τῷ ποιήματι; β΄) πῶς ποτε δυνάμεθα οἱ λοιποὶ νὰ ἐγκρίνωμεν ὄνομα **τὸ ζάλον**, ἀνύπαρκτον ὄν, ὄνομα πλασθὲν ὑπὸ τοῦ κ. Παπαδοπούλου βιασθέντος, κατὰ τὴν ἰδίαν ὁμολογίαν, ἐκ τοῦ **τινὰ** καὶ ἐπικαλεσαμένου ἔπειτα τὴν τοῦ Ἡσυχίου **ζάλαν**; Ὡς ἐκ περισσοῦ δὲ εἰρήσθω ὅτι ἐν τῇ τοῦ Ἀλεξανδρείας Κυρίλλου Συναγωγῇ λέξεων, ἣν μεταγενέστεροι διασκευασταὶ ἐνήρμοσαν εἰς τὴν τοῦ Ἡσυχίου, φέρονται, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Moriz Schmidt ἐν τῇ μείζονι ἐκδόσει ἐν τόμ. Β΄ σελ. 252, τὰ «**ζάλη(α)· θόρυβος**». Αὐτοὶ δὲ οἱ ἐκδόται τοῦ Στεφάνου Θησαυροῦ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, εἰς ὃν καὶ μόνον φαίνεται προσδραμὼν ὁ κ. Παπαδόπουλος, τὸ **ζάλα** ὑπάγουσιν εἰς τὸ **ζάλη** γράφοντες ἐν Τόμ. Δ΄ σελ. 6 τὰ ἑξῆς: «**Ζάλα.** Vide **Ζάλη**» καὶ «**Ζάλη— Ζάλα**, Hesychio θόρυβος, Tumultus». Καθ' ἡμᾶς ἐγέγραπτο τὸ

χειμών τε δεινῶν καὶ τινα **κρύα ζάλης**

ἀδιαφοροῦντας ἂν αὐτὸς ὁ ποιητὴς μετεχειρίσθη τὸ **κρύα** ὡς ἐκ τῆς λέξεως **τὸ κρύον** ἀντὶ τοῦ **κρύη** (**τὸ κρύος**) ἢ ὁ ἀντιγραφεὺς ἔγραψεν ἐκεῖνο ἀντὶ τούτου. Τὸ «**κρύος ζαλόεν**» ἀνεγράφη ἐν τῷ Θησαυρῷ ἐν Τόμ. Δ΄ σελ. 6 ἐν τῇ λέξει **ζάλος** (**ὁ**).

Συγκεχυμένη εἶναι καὶ ἡ ἑξῆς τοῦ κ. Παπαδοπούλου παρατήρησις: «Ἀντὶ τοῦ ἐν 16ῳ στίχῳ **π[άντας]**, ὅπερ ὁ κ. Παπαγεωργίου ἠναγκάσθη **προσκαίρως** νὰ διορθώσῃ **π[άλιν]**, ἐγὼ ἀνέγνων ἐν τῷ κώδικι τέλειον τὸ **π[άντων]** τουτέστιν ὡς ὁ κ. Παπαγεωργίου εἶχεν εἰκάσῃ».

Ἡμεῖς ἐν τῷ στίχῳ 16 οὔτε **προσκαίρως** ἠναγκάσθημεν νὰ διορθώσωμεν **π[άλιν]**, ἐγράψαμεν δὲ διαρκῶς ἐν αὐτῷ τὸ **π[άλιν]**, οὔτε εἴχομεν εἰκάσῃ τὸ **π[άντων]**· τὸ **πάντων** ἐπέχοντες (**πάντων**ε) ἁπλῶς προετείναμεν ἐν στίχῳ 21 ἀντὶ τοῦ παραδεδομένου **πάντα** καὶ δὲν μετανοοῦμεν καὶ νῦν ἐπ' αὐτῷ. Ὅσον δ' εἰς τὸ ἐν στίχῳ 16 **πάντων**, ὃ ἀντὶ τοῦ **π[άντας]** τοῦ κ. Γεδεὼν τέλειον ἐν τῷ χειρογράφῳ εὗρεν ὁ κ. Παπαδόπουλος, καὶ εἰς αὐτὸ προσκρούομέν πως ἡμεῖς (συντακτέον τὸ **πάντων** πρὸς τὸ **πόσον**ε πρὸς τὸ **ἔνδον**ε πρὸς τὸ **σκέπῃς**· πρὸς τὸ **μεν**), προσκρούων δ' ἐλέγχεται καὶ ὁ κ. Παπαδόπουλος ἐν οἷς γράφει: «Ὁ

νοῦς—εἶναι σαφὴς—· ὁ αὐτοκράτωρ πιστεύει ὅτι ὁ ἀρχάγγελος **συνέσχεν αὐτὸν ἔνδον τῶν πτερύγων**· πιστεύομεν καὶ ἡμεῖς καὶ πᾶς ἄλλος χριστιανὸς καὶ ἑλληνικὰ γράμματα εἰδώς· ἀλλ' εἰς τὸ **πάντων** ὡς εἰς πέτραν σκανδάλου προσέκρουσε καὶ ὁ κ. Παπαδόπουλος. Πῶς; . . . ὑπερπηδήσας ὅλως αὐτὸ ἐν τῷ ἑαυτοῦ διασαρηνισμῷ τοῦ νοῦ τοῦ χωρίου.

Τέλος: δὲν μετανοοῦμεν καὶ ἐπὶ τῷ ἐν στίχῳ 23 «**ἐξ ὀπισθίων**» ἀντὶ τοῦ **ἐξοπισθίως**, οὗ ἐπιρρήματος τὴν ὕπαρξιν καὶ πάλαι ἐγινώσκομεν.

Τῶν λοιπῶν εἰς τοὺς στίχους διορθώσεων ἡμῶν οὐδεμίαν ἀνατρέπει ἡ ἀνάγνωσις τοῦ χειρογράφου ἡ τοῦ κ. Παπαδοπούλου· ἐν στίχῳ 75 ὁ κ. Γεδεὼν ἀνέγνω καὶ ἐξέδωκεν οὐχὶ **κομήσας**, ὡς λέγει ὁ κ. Παπαδόπουλος, ἀλλὰ **κομίσας**. Τὸ **κομήσας** ἐπῆλθεν ἡμῖν, ἐγγύτερον δ' αὐτῷ κατὰ τὰ γράμματα κεῖται τὸ **κομίσας** τοῦ κ. Γεδεών· καὶ ἐνταῦθα ἀποδεικνύεται ὅτι αἱ **παλαιογραφικῶς πιθανώτεραι εἰκασίαι δὲν εἶναι πάντοτε καὶ αἱ ἀληθεῖς γραφαί.**

Ἐν Θεσσαλονίκῃ.

(ἕπεται τὸ τέλος).

Πέτρος Ν. Παπαγεωργίου

ΑΓΓΛΙΚΑΝΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Β'.

Τί διδάσκει ἡ Ἀγγλικανὴ Ἐκκλησία περὶ τοῦ ἀλαθήτου τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων;

Ἡ Ἀγγλικανὴ Ἐκκλησία μετ' εὐγνωμοσύνης ἀποδέχεται τὰς γενικὰς ἐν τῇ ἁγίᾳ Γραφῇ ἐπαγγελίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ὅτι πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσι τῆς Ἐκκλησίας Αὐτοῦ (Ματθ. ις'. 18), ὅτι τὸ Πνεῦμα Αὐτοῦ ὁδηγήσει τοὺς Ἀποστόλους Αὐτοῦ εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν (Ἰωάν. ις'. 13), καὶ ὅτι Αὐτὸς ἔσται μετὰ τῶν μαθητῶν Αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας, ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος (Ματθ. κη'. 20). Πιστεύει ὅτι ὁ Σωτὴρ εἶνε, διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, παρὼν ὁπουδήποτε ὁ λαὸς Αὐτοῦ εὐρίσκεται συνηγμένος εἰς τὸ ὄνομα Αὐτοῦ, οὐ μόνον ἐν δημοσίαις λατρείαις, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς δικαστικαῖς καὶ νομοθετικαῖς συνάξεσι τῆς Ἐκκλησίας· καὶ ὅτι καθῆκον τῶν Χριστιανῶν εἶνε τὸ ἀκούειν τῆς Ἐκκλησίας (Ματθ. ιη'. 15—20). Ἐπίσης ὁμολογεῖ εὐγνωμόνως ὅτι οἱ τῆς πίστεως ὁρισμοί, οὓς κατήρτισαν αἱ ἀδιαιρέτως Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι, εἰσὶν ἀκριβεῖς καὶ πιστὰ ἐκφράσεις τῶν ἀληθειῶν περὶ τῆς ἐν ἑνότητι ὑπερευλογημένης Τριάδος, περὶ τῆς Ὑποστάσεως καὶ τῆς Ἐνανθρωπήσεως τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ περὶ τῆς Ὑποστάσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἃς ἀληθείας ἡ Ἐκκλησία ἀρχῆθεν ἀπεδέχετο, ἐκπερρασμένως ἢ ὑπονοουμένως.

Ἡ ἀπὸ τῆς πλάνης ὅμως προφύλαξις εἶνε ἔργον τοῦ Θεοῦ, οὐχὶ τῶν ἀνθρώπων· τὸ δὲ ἀλάθητον οὐδόλως ὑπάρχει συμφυὲς τῷ ἀνθρώπῳ, οὐδὲ δύναται ἐκ τῶν προτέρων νὰ προσνέμηται εἰς ἄτομον οἱονδήποτε, οὐδ' εἰς ὁμάδα τινα ἀνθρώπων, ὁσονδήποτε ἐξόχων ἢ πολυαρίθμων. Ἄλλαι τινὲς τῶν πολυπλοκωτάτων ἀλλ' οὐχὶ Οἰκουμενικῶν τῆς Ἐκκλησίας Συνόδων παρεσύρθησαν εἰς δογματικὰς πλάνας. Κατ' ἀκολουθίαν, βάσανος τοῦ ἐγκύρου ἢ μὴ τῶν πράξεων Συνόδου τινὸς εἶνε μᾶλλον ἡ μὲ τὴν Γραφὴν συμφωνία αὐτῶν, ὡς καὶ ἡ ἀποδοχὴ τῶν τοιούτων ἀποφάσεων ὑπὸ συμπάσης τῆς Ἐκκλησίας, ἥτις οὕτως ἐπιστρατεύει τὰς συνοδικὰς ἀποφάσεις μετὰ τὴν ἔκδοσιν αὐτῶν.

Πλὴν τούτου, ἡ Ἐκκλησία πάντοτε διέστειλε μεταξὺ ἄρθρων πίστεως καὶ διατάξεων πειθαρχικῶν ἢ ἱεροτελεστικῶν· οὐδὲ προσνέμει τὴν αὐτὴν βαρύτητα εἰς ταύτας ὡς εἰς ἐκεῖνα. Διὰ τοῦτον, ἐν ἄλλοις, τὸν λόγον ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀγγλίας θεωρεῖ ἑαυτὴν οὐχὶ δεσμευομένην ὑπὸ τῶν διατάξεων, τῆς Ἑβδόμης Συνόδου (ἐν Νικαίᾳ), διατάξεων ἃς δὲν ἀπεδέχθη ἡ ἀνὰ τὴν Δύσιν Ἐκκλησία, καθ' ὃν χρόνον συνῆλθεν ἡ Σύνοδος ἐκείνη, καὶ αἵτινες ἀφορῶσιν εἰς διατυπώσεις τὰς ὁποίας ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία θεωρεῖ οὐχὶ ἐκ τῶν βοηθητικῶν καὶ ἀπολύτως ἀναγκαίων τῷ λαῷ τῷ τεταγμένῳ ὑπὸ τὴν ῥοντίδα αὐτῆς. Ἀποδέχεται ὅμως τὴν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἡμῶν παράστασιν ἱερῶν πραγμάτων καὶ προσώπων, χάριν ἐποικοδομήσεως τῶν πιστῶν· καταδικάζει δὲ πάντας τοὺς βλάπτοντας ἢ παρατρίβοντας αὐτά.

Γ'.

Τί διδάσκει ἡ Ἀγγλικανὴ Ἐκκλησία περὶ πίστεως καὶ καλῶν ἔργων, ὅ ἐστι, τί ἀπαιτεῖται πρὸς σωτηρίαν καὶ δικαίωσιν;

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀγγλίας διδάσκει, σύμφωνα μὲ τὴν Ἁγίαν Γραφήν, ὅτι «δικαιωθέντες ἐκ πίστεως, εἰρήνην ἔχομεν πρὸς τὸν Θεόν» (Ῥωμ. ε.1). Ἡ πίστις αὕτη βασίζεται, ὡς εἰκός, ἐπὶ τῆς ἐν ταπεινότητι πεποιθήσεως εἰς τὴν ἀξίαν τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ οὐχὶ εἰς ἀξίαν τινὰ ἡμετέραν. Λέγοντες ὅμως πίστιν νοοῦμεν, οὐχὶ τὴν νεκράν, ἀλλὰ τὴν ζῶσαν πίστιν, ἥτις τόσῳ φυσικῶς παρορμᾷ τὸν πιστεύοντα εἰς καλὰ ἔργα, ὅσῳ δένδρον καλὸν ἀναγκαίως φέρει καρποὺς καλούς. Οὐδεμία ὑρίσταται ἀντίθεσις μεταξὺ πίστεως καὶ καλῶν ἔργων· καὶ μόλις δύναται νὰ λεχθῇ ὅτι ὑπάρχει θετική τις διάκρισις μεταξὺ τῶν δύο, ἀφοῦ Αὐτὸς ὁ Κύριος ἡμῶν διδάσκει ὅτι, «Τοῦτό ἐστι τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ, ἵνα πιστεύσητε εἰς ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος» (Ἰωάν. ς'.29). Τὰ καλὰ ἔργα ἀντίκεινται προσηκόν-

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 275—276.

τως εἰς τὰ κακά, τὰ φίλαυτα, τὰ νεκρὰ ἔργα, οὐχὶ δὲ εἰς χάριν χριστιανικὴν οἱανδήποτε.

Ἐπὶ πλέον, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀγγλίας διδάσκει ὅτι ἡ μετάνοια, ἡ πίστις καὶ ἡ ὑπακοὴ εἰς τὸ θεῖον θέλημα εἶνε ἀναπόδραστοι ὅροι εἰς πρόσληψιν τῶν δύο καθόλου ἀναγκαίων εἰς σωτηρίαν Μυστηρίων, τοῦ Βαπτίσματος, δηλονότι, καὶ τῆς Εὐχαριστίας. Μὴ ἐπαγγελλομένη νὰ θέτῃ ὅρια εἰς τὴν δύναμιν τῆς θείας χάριτος, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀγγλίας ἄλλους δὲν γνωρίζει ὅρους σωτηρίας ἢ τούτους. Διδάσκει ὅμως τὰ τέκνα αὐτῆς νὰ ἐλπίζωσιν ὅτι οἱ ἐν καιρῷ ἀρρωστίας στρέφοντες τὰς καρδίας πρὸς τὸν Θεὸν μὲ ἀπόφασιν διορθώσεως, εἰσῆλθον ἤδη εἰς τὴν ὁδὸν τῆς εἰς τὸ θεῖον θέλημα ὑπακοῆς, ἀκόμη καὶ ἂν μὴ δοθῇ αὐτοῖς ἡ εὐκαιρία τοῦ τελέσαι ἐξωτερικὰς πράξεις δυναμένας νὰ παράσχωσι μαρτυρίαν τῆς πίστεως αὐτῶν ταύτης.

(ἕπεται συνέχεια)

ΜΕΛΕΤΗ

περὶ τῆς δυνάμεως τῆς θελήσεως τοῦ ἀνθρώπου ἐν σχέσει πρὸς τὴν πρόοδον καὶ βελτίωσιν αὐτοῦ ἐν γένει.*

Ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην σπουδαιοτάτη παρουσιάζεται ἡ ἔντιμος ἀπόλαυσις καὶ ἡ φρόνιμος τῶν χρημάτων χρῆσις· διότι τὸ ἔντιμον κέρδος εἶναι ἀπόδειξις ὑπομονητικῆς καὶ ἐπιμόνου δραστηριότητος, γενναίας ἀντιστάσεως, ἐν ὥραις πειρασμοῦ καὶ αὐτενεργείας εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις· ἡ δὲ καλὴ τῶν χρημάτων χρῆσις εἶναι ἀπόδειξις συνέσεως, προνοητικότητος καὶ αὐταπαρνήσεως, αἱ ἀρεταὶ δὲ αὗται ἀποτελοῦσι τὰς ἀληθεῖς βάσεις τοῦ ἀνδρικοῦ χαρακτῆρος. Καίτοι τὰ χρήματα ἀντιπροσωπεύουσι καὶ πλεῖστα ὅσα ἄνευ ἀξίας καὶ ἄχρηστα πράγματα, ἐν τούτοις ὅμως ἀντιπροσωπεύουσι καὶ τὰ ἀναγκαιότατα πρὸς τὸ ζῆν πράγματα, οἷον τὴν τροφήν, τὴν ἐνδυμασίαν, τὴν κατοικίαν, ἐκτὸς δὲ τούτων καὶ τὸ κυριώτατον πάντων τὴν ἀτομικὴν ἀνεξαρτησίαν. Ἑπομένως τὸ ἀποτεταμιευμένον ποσὸν τοῦ ἐργάτου γίνεται ὀχύρωμα κατὰ τῆς ἐνδείας καὶ ἐπιτρέπει αὐτῷ τὴν εὔθυμον ἐλπίδα εὐτυχεστέρας ἐποχῆς. Ὁ βλέπων διαρκῶς ἐνώπιόν του τὸ φάσμα τῆς ἐνδείας διάγει σχεδὸν ἐν δουλείᾳ· δὲν εἶναι ἐλεύθερος, διότι ἀδιακόπως κινδυνεύει νὰ ἐμπέσῃ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν ἄλλων καὶ δεχθῇ οἱουσδήποτε ὅρους· κατ'ἀνάγκην ταπεινοφρονεῖ, διότι προβλέπων, ὅτι θέλει καταντήσει ἡμέραν τινὰ εἰς ἐπαιτείαν δὲν τολμᾷ θαρραλέως νὰ ἐγείρῃ τὴν κεφαλήν. Ἀλλ' ὅπως ἀποκτήσῃ τις ἀνεξαρτησίαν, ἀρκεῖ νὰ ποιῇται χρῆσιν τῆς ἁπλουστέρας οἰκονομίας· ἡ δὲ χρῆσις αὐτῆς οὔτε μεγάλην γενναιότητα, οὔτε σπανίας ἀρετὰς ἀπαιτεῖ, ἀλλὰ δεῖται μόνον μικρᾶς δόσεως ἰσχυρᾶς θελήσεως καὶ κοινοῦ νοός. Ἡ οἰκονομία εἶναι μόνον πνεῦμα τάξεως καὶ εὐρυθμίας εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ οἴκου ἐφαρμοζόμενον, δηλαδὴ φρόνιμος διαγωγή, προνοητικότης καὶ πρὸ πάντων ἀπορυγὴ τῆς σπαταλης. Ὁ Κύριος ἡμῶν ἐξήγησε τί ἐστι πνεῦμα οἰκονομίας εἰπὼν «συναγάγετε τὰ περισσεύσαντα κλάσματα, ἵνα μή τι ἀπόληται» (Ἰωάν. 5, 12—13). Ἡ παντοδυναμία του οὐδόλως καταφρονεῖ τὰς μικρὰς τοῦ βίου λεπτομερείας, καὶ καθ' ἣν στιγμὴν ἐφανέρου εἰς τὰ πλήθη τὴν θείαν δύναμίν του, ἐδίδασκε συγχρόνως τὸ καρποφόρον καὶ εἰς πάντας ὠφέλιμον μάθημα τῆς οἰκονομίας. Προσέτι ἀποδεικνύει ὁ ἄνθρωπος διὰ τῆς οἰκονομίας τὴν ὑπεροχὴν τοῦ λογισμοῦ ἐπὶ τῆς κτηνώδους ὁρμῆς, ἥτις θυσιάζει τὸ μέλλον πρὸς ἀπολαυὴν μικρᾶς τινος ἐν τῷ παρόντι εὐχαριστήσεως. Μεγάλως δὲ σφάλλονται οἱ ποιοῦντες σύγχυσιν οἰκονομίας καὶ φιλαργυρίας, διότι διὰ τῆς οἰκονομίας κυρίως δυνάμεθα νὰ διαθέσωμεν βοήθειάν τινα ὑπὲρ τῶν πασχόντων· ὡς ἐκ τῆς συγχύσεως δὲ ταύτης ἐνῷ πολλοὶ τὴν οἰκονομίαν μόνον καθ' ὅλον τὸν βίον αὐτῶν ἐξήσκησαν, παρενοήθησαν, φιλάργυροι χαρακτηρισθέντες, καὶ μόνον τὰ μετὰ θάνατον ὑπὲρ τῶν πασχόντων ἀδελφῶν αὐτῶν ἔργα κατέδειξαν ὅτι πόρρω ἀπεῖχον τῆς φιλαργυρίας· ἡ οἰκονομία θεωρεῖ τὰ χρήματα ὡς μέσον χρήσιμον καὶ ὄχι ὡς ἡ φιλαργυρία εἰδωλον ἄξιον λατρείας. Δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν τὴν οἰκονομίαν ὡς θυγατέρα τῆς προνοίας, ὡς ἀδελφὴν τῆς ἐγκρατείας καὶ ὡς μητέρα τῆς ἐλευθερίας. Εἶναι λίαν συντηρητική, συντηρεῖ τὴν τιμιότητα, τὴν οἰκογενειακὴν εὐτυχίαν καὶ τὴν κοινωνικὴν εὐημερίαν· καταπαύει τοὺς βλαβεροὺς ἐρεθισμοὺς καὶ παρέχει εἰρήνην καὶ εὐθυμίαν· διαθέτει δὲ τοὺς ἀνθρώπους φιλικῶς πρὸς τὴν τάξιν καὶ τὴν δημοσίαν ἀσφάλειαν. Καθήκον ἄρα παντὸς φρονίμου, τὴν πρόοδον ἑαυτοῦ ἐπιδιώκοντος, εἶναι ἡ προσεκτικὴ τῶν ὑποθέσεων γνῶσις, ὁ τακτικὸς ὑπολογισμὸς τῶν εἰσοδημάτων καὶ ἐξόδων, μὲ ἄλλας λέξεις, ἡ οἰκονομία· πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον ἡ καθημερινὴ χρῆσις τῶν ἁπλουστάτων τῆς ἀριθμητικῆς στοιχείων, θέλει ἀποβῆ αὐτῷ λίαν ὠφέλιμος. Ἡ φρόνησις ἀπαιτεῖ νὰ γίνωνται αἱ δαπάναι οὐ μόνον ἐν ἴσῃ πρὸς τὰ εἰσοδήματα ἀνα-

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 166—167.

λογίαν, ἀλλὰ καθ' ἕνα τοὐλάχιστον βαθμὸν ἐλάττονες· πρέπει ὅμως προηγουμένως νὰ ἀποφασίσῃ τις σταθερῶς, ἵνα τηρῇ τρόπον τοῦ ζῆν, ἀκριβῶς οὐδέποτε ὑπερβαίνοντα τὸ ὡρισμένον ποσόν· καὶ ἰδοὺ πάλιν ἡ ἀνάγκη τῆς ἐπιμονῆς καὶ ὑπομονῆς, ἡ ἀνάγκη τῆς ἰσχυρᾶς θελήσεως, ἡ δύναμις τῆς ὁποίας, (καθὼς πάντα τὰ μὴ ἐκγυμναζόμενα καὶ ἀδρανοῦντα) χαλαροῦται, καὶ τέλος ἐξασθενεῖ. Ἀρχὴ δέ τοι ἡμισυπαντός, καὶ πράγματι τὸ πᾶν εἶναι ἡ καλὴ ἀρχή, διότι, ἡ κατ' ἀρχὴν ἐφαρμογὴ τῶν τοιούτων ἀρχῶν, ἐπιδρᾷ ἐπὶ τοῦ λοιποῦ βίου καὶ γίγνεται πλέον συνήθεια.

Ἀλλ' ὑπάρχουσι δυστυχῶς, ἄπειροι ἄνθρωποι στερούμενοι ἐν γένει τῶν ἀρχῶν τούτων. Αἱ κατώτεραι κυρίως τάξεις ρέπουσαι ἀπαύστως πρὸς τὴν ἐπίδειξιν καὶ τὰς ματαίας δαπάνας, καταναλίσκουσιν οὐ μόνον ὁλόκληρον τὸ εἰσόδημα τοῦ ἔτους, ἀλλὰ πολλάκις ὑπερβαίνουσιν αὐτό· θέλουσι νὰ ἀφομοιῶσι τὰ τέκνα των πρὸς τοὺς πλουσίους τῆς ἀριστοκρατίας νέους, καὶ λησμονοῦσιν ὅτι ὁ ἀληθὴς ἀριστοκρατικὸς φαίνεται τοιοῦτος διὰ τῶν πράξεων καὶ αἰσθημάτων, διὰ τῆς μορφώσεως ἐν γένει, καὶ ὅτι νέος στερούμενος τῶν ἀρετῶν τούτων, καίτοι κομψῶς ἐνδεδυμένος καὶ πολυτελῶς διάγων, εἶναι μόνον λυπηρὰ τοῦ ἀριστοκρατικοῦ γελοιογραφία. Ὁ κόσμος παρασύρεται ἀληθῶς, οὕτως εἰπεῖν, ὑπὸ εὐγενομανίας. Θεωρεῖ ἀπαραίτητον τὴν ἐπίδειξιν, καὶ χάριν αὐτῆς θυσιάζει πολλάκις τὰ τιμαλφέστερα· ἐὰν δὲν εἶναι τις πλούσιος, φρονεῖ ὅτι πρέπει τοὐλάχιστον νὰ φαίνηται τοιοῦτος, ὅπως δῆθεν ἀπολαύσῃ ὑπολήψεως, καταβιβάζων οὕτω τὴν ὑπόληψιν εἰς εὐτελῆ τῆς ματαιότητος σεβασμόν· δὲν ἔχει τὸ θάρρος ὁ τοιοῦτος νὰ μείνῃ ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ὁρισθείσῃ αὐτῷ θέσει καὶ νὰ προοδεύσῃ τελειοποιούμενος διὰ τῆς ἐξασκήσεως τῆς δυνάμεως τῆς θελήσεως αὐτοῦ ἐν τῇ βελτιώσει καὶ ἀρετῇ, ἀλλὰ προτιμᾷ διὰ πάσης θυσίας νὰ εἰσέλθῃ, ἔστω καὶ διὰ τῶν παραθύρων εἰς τὴν τοῦ συρμοῦ λεγομένην κοινωνίαν, ἀναίσθητος καὶ πρὸς τὸ γελοῖον γενόμενος. Κοπιάζει, παλαίει, πολλάκις δὲ καὶ ὑβρίζει, ὅπως καταλάβῃ ὠθῶν καὶ ὠθούμενος πρώτην ἐν τῷ κοινωνικῷ ἀμφιθεάτρῳ θέσιν καὶ κατὰ τὴν τύρβην ταύτην καταπατεῖται δυστυχῶς πᾶσα γενναία ἀπόφασις καὶ πνίγονται τόσαι ὡραῖαι ὑπὸ τῆς φύσεως πλασθεῖσαι ψυχαί. Περιττὸν δὲ νὰ εἴπωμεν, περὶ τῶν δυστυχιῶν τῶν καταστροφῶν καὶ τῶν πτωχεύσεων, αἵτινες ἐπιγίνονται ὡς λυπηραὶ συνέπειαι τῆς κενοδοξίας ταύτης. Τὰ ὀλέθρια ταῦτα ἀποτελέσματα πανταχόθεν καὶ πολυτρόπως δείκνυνται, ἄλλοτε μὲν διὰ τῶν στερουμένων τιμιότητος πράξεων τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων, οἵτινες δειλιάσαντες πρὸ τοῦ ἀγῶνος τῆς πενίας, ἔχουσιν ὅμως τὸ θάρρος τῆς ἀντιθέτου τῆς τιμῆς καὶ ὑπολήψεως κακίας, ἄλλοτε δὲ διὰ τῆς μανιώδους πρὸς τὸν πλοῦτον φορᾶς, ἥτις τοσαῦτα θύματα ἀθρόα παρασύρει. Καὶ πάντες μέν, ἀλλ' οἱ νεώτεροι πρὸ πάντων, καθόσον προβαίνουσι κατὰ τὴν ἡλικίαν, ἔχουσι νὰ διέλθωσι διπλῆν καὶ μακρὰν σειρὰν πειρασμῶν, καὶ ἐὰν τυχὸν ἐνδώσωσιν εἰς αὐτούς, ἡ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον βεβαία ἐξαχρείωσις εἶναι ἡ συνέπεια τῆς ἀδυναμίας τῆς θελήσεως αὐτῶν. Πᾶσα σχέσις μετὰ τῶν πειρασμῶν τούτων ὅσον ψυχρὰ καὶ ἂν ὑποτεθῇ, ἐλαττοῖ τὸν θεῖον σπινθῆρα, τὸν ἀποτελοῦντα τὸ ἄριστον τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως μέρος· ὁ μόνος δὲ τρόπος πρὸς σωτηρίαν εἶναι ἡ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς διὰ λόγου καὶ πράξεων ἰσχυρᾶς θελήσεως ἀποφασιστικὴ ἄρνησις. Δὲν πρέπει νὰ σκέπτηταί τις ἢ νὰ διστάζῃ τις, ἀλλ' ἀμέσως νὰ ἀποφασίζῃ ἀρνητικῶς πρὸς πᾶσαν τῶν πειρασμῶν πρόκλησιν, διότι οἱ διστάζοντες νέοι καθὼς καὶ αἱ ταλαντευόμεναι νέαι, ἀπωλέσθησαν ἤδη. Πολλοὶ ἀμφιταλαντεύονται, μηδὲν ἀποφασίζοντες, ἀλλὰ τὸ νὰ μὴ λαμβάνῃ τις μηδεμίαν ἀπόφασιν ἰσοδυναμεῖ ἤδη πρὸς κακὴν ἀπόφασιν. Βαθεῖα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως γνῶσις καταφαίνεται ἐν τῇ δεήσει «μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν»· Ἀνάγκη ὅμως νὰ δοκιμασθῇ ἡ δύναμις τῆς ἀρετῆς τῶν νέων, ἀλλ' ἐὰν ἅπαξ ἐνδώσωσιν, ἐπειδὴ ἡ δύναμις αὐτῆς καθ' ἑκάστην ἐλαττοῦται, ἀπώλεσαν ἤδη τὴν ἀρετὴν καὶ μετ' αὐτῆς τὴν τῆς θελήσεως δύναμιν, ὑποδουλωθείσης ἤδη εἰς τὰ πάθη· ἐὰν δὲ γενναίως ἀντέσχον κατὰ πρῶτον, ἡ δύναμις τῆς θελήσεως ἐν τῇ ἀρετῇ, ἔλαβεν ἤδη νέας δυνάμεις, καὶ ἡ ἀρετὴ γενήσεται πλέον συνήθεια δι' αὐτούς. Αἱ δὲ καλαὶ συνήθειαι καθ' ἑκάστην ἐφαρμοζόμεναι καὶ εἰς τὰς πλέον ἀδιαφόρους πράξεις τοῦ βίου, ἀποτελοῦσι τέλος τὸ σπουδαιότερον τῆς ἠθικῆς τοῦ ἀνθρώπου τελειοποιήσεως ἐλατήριον. Ἀλλ' ὅπως ἀποκτήσωμεν καλὰς συνηθείας καὶ ἕξεις ἢ καταβάλωμεν ἐπιτυχῶς κακήν τινα ἕξιν, δὲν ἀρκεῖ μόνον ν' ἀποφεύγωμεν τὰς ἀφορμὰς τοῦ πειρασμοῦ, ἀλλὰ πρέπει ἀδιακόπως νὰ τείνωμεν πρὸς τὴν ἰδανικὴν τελειότητα, τὴν ὁποίαν ἀδυνατοῦμεν βεβαίως νὰ ἀποκτήσωμεν, δυνάμεθα ὅμως νὰ πλησιάσωμεν διὰ τῆς ἐνισχύσεως καὶ ἀγνοποιήσεως τῶν ἀρχῶν ἡμῶν. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον πρέπει νὰ σπουδάζωμεν ἑαυτούς, νὰ ἐπιτηρῶμεν διαρκῶς τὰς πράξεις ἡμῶν καὶ νὰ παραβάλωμεν τάς τε σκέψεις καὶ πράξεις

πρὸς τὴν ἰδανικὴν ἐκείνην τελειότητα· ὅσον δὲ πλησιέστερον θέλομεν γνωρίσει ἑαυτούς, τόσον καλλίτερον θέλομεν πεισθῇ περὶ τῆς εὐκολίας τῆς ὑποδουλώσεως τῆς θελήσεως ἡμῶν εἰς τὰ πάθη, θέλομεν ἐννοήσει ὅτι πρὸς διατήρησιν τῆς ἐλευθερίας ταύτης, δεῖται ὁ ἄνθρωπος ἀκαταπαύστου προσοχῆς, διότι ἡ σὰρξ εἶναι ἀσθενής, καὶ οὕτω μόνον θέλομεν μείνει σεμνοὶ καὶ ἐνάρετοι.

(ἔπεται συνέχεια)

Ὁ Δευτερεύων ΠΑΡΘΕΝΙΟΣ Κ. ΒΑΡΔΑΚΑΣ

ΚΩΔΙΚΕΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΒΕΛΕΓΡΑΔΩΝ

Ματθ.

ΚΑ, 3. ἀποστελεῖ αὐτούς. Τοῦτο δὲ — [αποστελει αυτους (ωδε). Τουτο δε].

ΚΑ, 5. ὁ βασιλεύς σου ἔρχεταί σοι πραὺς— [ο βασιλευς σου ερχεται (σοι) πραυς]

ΚΑ, 10. ἐν τοῖς ὑψίστοις. Καὶ εἰσελθόντος — [εν τοις υψιστοις (απηντων δε αυτω πολλοι χαιροντες και δοξαζοντες τον Θεον περι παντων ων ιδον) και εισελθοντος].

ΚΑ, 21 ἐὰν ἔχητε πίστιν, καὶ μὴ διακριθῆτε— [εαν εχητε πιστιν (ως κοκκον συναπεως) και μη διακριθητε].

ΚΑ, 38. ἀποκτείνομεν αὐτὸν, καὶ κατάσχωμεν τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. Καὶ—[και ημων εσται η κληρονομια (αυτου). Και λαβοντες].

ΚΒ, 3. αὐτοῦ καλέσαι τοὺς κεκλημένους — [αυτου «ειπειν τοις κεκλημενοις»].

ΚΔ, 41. καὶ μία ἀφίεται— [και (η) μια αφιεται].

ΚΕ, 21. ἔφη δὲ αὐτῷ ὁ Κύριος— [εφη δε (αυτω) ο κυριος].

ΚΣΤ, 53. ἢ δοκεῖς, ὅτι—[η «δοκιτε» οτι].

ΚΣΤ, 65. ἠκούσατε τὴν βλασφημίαν αὐτοῦ—[ηκουσατε την βλασφημιαν (εκ του στοματος αυτου).

ΚΖ, 1. οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ κατὰ τοῦ Ἰησοῦ ὥστε θανατῶσαι αὐτὸν — [οι πρεσβυτεροι του λαου (κατα του Ιησου) ωστε θανατωσαι τον «Ιησουν» και

ΚΖ, 16. εἶχον δὲ τότε δέσμιον ἐπίσημον λεγόμενον Βαραββᾶν. — Συνηγμένων οὖν αὐτῶν [ειχον τοτε δεσμιον επισημον λεγομενον βαραββαν (ος δια φονον και στασιν ην βεβλημενος εις φυλακην) συνηγμένων δε αυτων].

ΚΖ, 46. Ἠλί, Ἠλί, λαμὰ σαβαχθανί, τοῦτ' ἔστι Θεέ μου Θεέ μου ἵνα τί μὲ ἐγκατέλιπες;—[ηλει ηλει λιμα σαβαχθανει· τουτεστι Θεε μου Θεε μου ινα τι με εγκατελειπας].

Μάρκ.

Α, 17. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς—[και ειπεν αυτοις (ο Ιησους) δευτε].

Β, 3. καὶ ἔρχονται πρὸς αὐτὸν, παραλυτικὸν φέροντες—[και ερχονται προς αυτον (τινες) φεροντες παραλυτικον].

Β, 26. οὐκ ἔξεστι φαγεῖν, εἰμὴ τοῖς ἱερεῦσι, καὶ ἔδωκε—[ουκ εξεστιν φαγειν ειμη τοις (αρχ)ιερευσι μονοις].

Δ, 10. ἠρώτησαν αὐτὸν οἱ περὶ αὐτὸν σὺν τοῖς δώδεκα τὴν παραβολὴν—[ηρωτησαν αυτον οι περι αυτον συν τοις ιδωδεκα (φρασον ημιν) την παραβολην].

Δ, 33. ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον, καθὼς ἠδύναντο ἀκούειν—[ελαλει αυτοις τον λογον (καθως ηδυναντο ακουειν).

Ε, 10. ἵνα μὴ αὐτοὺς ἀποστείλῃ ἔξω τῆς χώρας. Ἦν δὲ—[ινα μη εξω της χωρας αυτους αποστειλη. ην δε εκει].

Ε, 26. δαπανήσασα τὰ παρ' ἑαυτῆς πάντα—[δαπανησασα τα (υπαρχοντα) αυτης].

ΣΓ, 14. καὶ ἔλεγεν ὅτι — [και ειπεν (τοις παισιν αυτου) οτι].

ΣΓ, 35. οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγουσιν—[οι μαθηται αυτου «ειπον» οτι].

ΣΤ, 51. καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος· καὶ λίαν—[και εκοπασεν ο ανεμος (και περισσως αυτους) και λιαν].

Η, 30. ἵνα μηδενὶ λέγωσι περὶ αὐτοῦ—[ινα μηδενι λεγωσι (τουτο) περι αυτου].

Η, 38. ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ μοιχαλίδι καὶ ἁμαρτωλῷ—[εν τη γενεα ταυτη τη (πονηρα και) μοιχαλιδι και αμαρτωλω].

Θ, 47. ἔκβαλε αὐτόν· καλόν σοί ἐστι—[εκβαλε αυτον (και βαλε απο σου) καλον σοι].

ΙΑ, 3. καὶ εὐθέως αὐτὸν ἀποστελεῖ ὧδε—[και αποστελει αυτον ευθεως ωδε].

ΙΑ, 4. ἔξω ἐπὶ τοῦ ἀμφόδου — [εξω (επι) του αμφοδου].

ΙΑ, 24. Διὰ τοῦτο—(και) δια τουτο].

ΙΓ, 9. ἀρχαὶ ὠδίνων ταῦτα—(αρχαι ωδινων ταυτα).

ΙΔ, 5. τοῦτο πραθῆναι ἐπάνω — [τουτο πραθηναι το μυρον].

ΙΔ, 11. ἀργύριον δοῦναι—[δουναι αργυριον].

(ἔπεται συνέχεια).

† Ὁ Ἀμασείας ΑΝΘΙΜΟΣ

---

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 160.

ΕΠΙΣΗΜΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

ΙΩΑΚΕΙΜ

ἐλέῳ Θεοῦ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ

ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

Ἀριθ. Πρωτ. 3478 / Διεκπ. 2168

Ἱερώτατε Μητροπολῖτα . . . . , ὑπέρτιμε καὶ ἔξαρχε . . . . ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὲ ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν μετριότητος κύριε . . . . , χάρις εἴη τῇ αὐτῆς Ἱερότητος καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ. Ἐλέῳ καὶ εὐδοκίᾳ Θεοῦ, ψήφοις τε κανονικαῖς τῶν νομίμων ἀντιπροσώπων τῆς σεβασμίας χορείας τῶν ἱεραρχῶν καὶ τοῦ εὐσεβοῦς καὶ ὀρθοδόξου λαοῦ κληθέντος καὶ δεύτερον νῦν ἐπὶ τὸν κενωθέντα ἁγιώτατον Ἀποστολικὸν καὶ Πατριαρχικὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τυχόντες δὲ καὶ τῆς εὐμενεστάτης ὑψηλῆς αὐτοκρατορικῆς, κατὰ τὰ νομίμως τεθεσπισμένα, εὐσήμου ἀναγνωρίσεως καὶ τῆς ἐπισήμου παραστάσεως πρὸ τῆς Α. Μεγαλειότητος τοῦ τρισεβάστου ἡμῶν Ἄνακτος, ἀσμένως προαγόμεθα τὴν αἰσίαν ἡμῶν κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου ἐγκαθίδρυσιν ἐξαγγέλλοντες διὰ τῆς ἡμετέρας ταύτης Πατριαρχικῆς ἐγκυκλίου ἐπιστολῆς, τῆς πνευματικῆς καταρξασθαι ἐπικοινωνίας μετὰ τῶν λίαν ἡμῖν ἀγαπητῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, τῶν τὴν πνευματικὴν καὶ ποιμαντορικὴν ἐντεταλμένων διακυβέρνησιν τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ καθ' ἡμᾶς κλίματος, ἀμέσως δ' ἡμῖν συγκαμνόντων ἐν τῷ ἀμπελῶνι τοῦ Κυρίου ὡς φερεπόνων συνεργατῶν ἐν τῇ διακήσει τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὸ ἐκκλησιαστικὸν ἡμῶν κανονικὸν πολίτευμα.

Καὶ πρώτιστα μὲν ἐν παρρησίᾳ εἰλικρινοῦς ὁμολογίας δηλοῦμεν ὅτι, πεῖραν ἤδη σχόντες τῆς βαρυτάτης εὐθύνης καὶ τῶν ἀπείρων δυσχερειῶν, ὑφ' ὧν ἡ ἁγία αὕτη τοῦ Χριστοῦ Μεγάλη Ἐκκλησία περιστοιχίζεται, οὐκ ἂν ἐπειθόμεθα τοῦ μονήρους ἐν εὐαγεῖ τόπῳ παραιτήσασθαι βίου, εἰμὴ καθῆκον πειθαρχίας πᾶσι τοῖς ἐν τῇ στρατευομένῃ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ ἐργαζομένοις ἐπιβεβλημένον ἐλογιζόμεθα τὴν ὑποταγὴν εἰς τὴν καλοῦσαν ἡμᾶς φωνὴν τοῦ χριστεπωνύμου πληρώματος ὡς εἰς κέλευσμα Θεοῦ, φωνὴν μετὰ τοσαύτης ἱερᾶς ἐπιθλιπτικῆς ὁμοφωνίας ἐκδηλωθεῖσαν. Εὐπειθῶς τοίνυν τὸ βαρὺ καὶ ὑπὲρ τὰς δυνάμεις ἡμῶν φορτίον ἀναλαβόντες, πλήρεις μὲν ἐσμὲν θάρρους καὶ πίστεως ὅτι «ἡ βοήθεια ἡμῶν παρὰ Κυρίου τοῦ ποιήσαντος τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν», «τὸ δὲ ἔλεος αὐτοῦ προφθάσει ἡμᾶς», πλήρεις δ' ἐλπίδων ὅτι οὐκ ἐπιλείψει ἡμᾶς ἡ τῶν ἐν Χριστῷ ἀγαπητῶν ἀδελφῶν συναντίληψις καὶ ἡ τῶν εὐσεβῶν λογάδων τοῦ Γένους φερέπονος προθυμία.

Πρὸς οὗτω δὲ περισπουδάστους ἀδελφοὺς ἐν Χριστῷ, πρὸς ποιμένας καὶ διδασκάλους τὴν σωτηρίαν τῶν ψυχῶν εἰς δόξαν Θεοῦ καταργαζομένους, πρὸς πνευματικοὺς ἀρχηγοὺς τήν τε ἱερὰν αὐτῶν ἐντολὴν καλῶς συνειδότας καὶ τὰς καιρικὰς περιστάσεις εὐθυρρόνως σταθμίζοντας, ἡ ἐν γράμμασιν ἀναγραφὴ καθηκόντων γνωστῶν καὶ ἐνδεδειγμένων εἶη ἂν πλεονάζουσα· οὐδεὶς γὰρ ὁ ταῦτα ἀγνοῶν· καὶ οὐδεὶς ὁ ἐπιλανθανόμενος ὅτι, ὡς ἡ πίστις ὁ θεμέλιός ἐστι τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς τῆς νῦν καὶ τῆς μελλούσης, οὕτω καὶ τῶν καθηκόντων ἁπάντων ἡμῶν ἱερώτατόν ἐστι, κατὰ τὰ Ἀποστολικὰ παραγγέλματα, «ἀγρυπνεῖν, γρηγορεῖν καὶ νήφειν», προσέχειν τε ἑαυτοῖς ὅπως ἂν, στερεοὶ τῇ πίστει ἑστηκότες ἐπὶ τὴν φυλακὴν αὐτῆς καὶ ἐπὶ τὴν φρούρησιν πάντων τῶν ἀπ' αἰῶνος θεσμίων καὶ ἱερῶν παραδόσεων, ἅμα δὲ τηροῦντες τὴν ἑνότητα τοῦ πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης, ἐποικοδομῶμεν λόγῳ τε καὶ ἔργῳ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, ἣν περιεποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος.

Ἐν τῇ κοινῇ δὲ ταύτῃ ἐποικοδομήσει, καθ' ἣν ἕκαστος διακονοῦμεν «ἔχοντες χαρίσματα κατὰ τὴν χάριν τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν διάφορα», εἴ που τυχὸν ὑστεροῦμεν, οὐκ ἐξ ἀγνοίας τοῦ καθήκοντος τοῦτο πάσχομεν, καὶ γὰρ ἐν τε Εὐαγγελίοις καὶ ἐν τοῖς τῶν θεοφόρων Πατέρων συγγράμμασι πάντα, ἃ ὀφείλομεν ποιεῖν, ἀρκούντως διδασκόμεθα, ἀλλ' ἐκ τῆς περὶ τὴν ἐκτέλεσιν τούτου ὀλιγότητος ἴσως ἡμῶν, ἣν θερμότερός τις τῆς ζήλος καὶ ῥιλότιμος μίμησις τῶν προηγησαμένων ἡμῖν ὁσίων ἀνδρῶν δύναται συμπληρῶσαι ἐπ' ἀγαθῷ, τῇ ἀντιλήψει τοῦ Θεοῦ «τοῦ » δυναμένου ὑπὲρ πάντα ποιῆσαι ὑπὲρ ἐκ περισσοῦ, ὧν αἰτούμεθα ἢ νοοῦμεν, κατὰ τὴν δύναμιν τὴν ἐνεργουμένην ἐν » ἡμῖν».

Πρόσχωμεν τοίνυν, ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, τίνα τὰ καθυστερήματα τῆς πίστεως καὶ τῶν ἔργων ἡμῶν ἐπὶ τῷ καταρτίσαι αὐτὰ ἐν καιρῷ. Ἀφιδεῖς ὦμεν εἰς δαπάνην χρόνου καὶ πρόθυμοι εἰς πάντα πόνον καὶ μόχθον, ὅπως ἑκάστης ἐλλείψεως τὴν αἰτίαν διερευνήσωμεν καὶ ἑκάστου ὑστερήματος τὴν θεραπείαν προσηκόντως ἀναζητήσωμεν. Οὐκ ὀλίγα πάντως εἰσὶ τὰ ἐπιγεύσης ἐπιστασίας χρήζοντα σημεῖα τῆς ἐπαρχιακῆς πνευματικῆς διοικήσεως, ἐφ' ὧν ἡμεῖς μὲν σὺν τῇ περὶ ἡμᾶς Ἱ. Συνόδῳ ἐγκαίρως τὴν προσοχὴν ἡμῶν ἐπιστήσομεν, παρὰ δὲ τῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν τὰς ἑκάστοτε χρησίμους, ἀκριβεῖς καὶ μεμελετημένας ἐκθέσεις καὶ γνώμας ἀναμενοῦμεν.

Τῶν τὰ μάλιστα δὲ λυπηρῶν ἐλλείψεων πρωτεύουσαν κρίνομεν τὴν περὶ τὸν βίον, τὴν πολιτείαν καὶ τὴν πνευματικὴν ἀξίαν τοῦ ἱεροῦ κλήρου, ὃς, ἐντεταλμένος τὴν ὁδηγίαν καὶ στήριξιν τῶν πιστῶν οὐ δύναται θεοφιλῶς τὴν ὑψηλὴν ταύτην τελεῖν διακονίαν, ἀλλ' οὐδὲ τῆς εὐπειθείας καὶ ὑπακοῆς τῶν χριστιανῶν ἀρκούντως ἀπολαύειν, εἰμὴ αὐτὸς οὗτος παρέχει ἑαυτὸν τύπον ἀκραιφνοῦς εὐσεβείας καὶ ὑπογραμμὸν ἀρετῆς. Ὁπόσον δὲ πρὸς στήριξιν τῶν πιστῶν συμβάλλεται αὐτοῦ τοῦ ποιμένος ἡ ἐν ἔργῳ ἀρετὴ καὶ ὁ ὅσιος βίος, λέγει ἡμῖν ὁ ἱερώτατος Φώτιος, ὅς, ἐν θαυμαστῇ ἀπὸ τοῦ Πατριαρχικοῦ τούτου θρόνου ὁμιλίᾳ ὑποδεικνύων ὅποτον πολυτιμότατον ἐπινίκιον δῶρον ἑκάστη τάξις χριστιανῶν δύναται ὡροφορῆσαι τῷ νικητῇ τοῦ θανάτου Σωτῆρι ἡμῶν, προτρέπεται τοῖς ποιμέσιν ἵνα προσενέγκωσιν αὐτῷ ὡς δῶρον «τὴν ἄγρυπνον ἐπιστασίαν τοῦ ποιμνίου καὶ τὸ τύπον » ἑαυτοὺς τοῖς ποιμανομένοις προτιθέναι καὶ πλέον ἕλκειν πρὸς τὴν ἀρετὴν τῇ μιμήσει ἢ ταῖς ἀπὸ τῶν λόγων παραινέσεσιν».

Ἰδιαιτάτης ἅμα φροντίδος ἀξία τυγχάνει οὖσα ἀναντιρρήτως ἡ ἐν ταῖς κοινότησι καὶ ἐνορίαις στερέωσις τῆς εἰρήνης καὶ ὁμοφροσύνης, ὅπου ἂν αὗται ἐπιτοπίων ζητημάτων ἢ προσωπικῶν λόγων ἕνεκεν διαταράττωνται ἐπὶ μεγίστῃ μὲν ἠθικῇ βλάβῃ τῶν τὰς ἔριδας προκαλούντων, ἐπὶ σπουδαίᾳ δὲ ζημίᾳ καὶ ἐκπτώσει τοῦ κοινοτικοῦ συμφέροντος. Γνωστοῦ δ' ὄντος ὅτι ἐκ μικρῶν ἀφορμῶν σπουδαῖαι πολλάκις γεννῶνται δυσχέρειαι τάς τε κατὰ τόπους καὶ αὐτὴν δήπου τὴν κεντρικὴν Ἐκκλησιαστικὴν ἀρχὴν εἰς ἀγόνους φροντίδας ἐμβάλλουσαι, ἐγκαίρως τις πρόνοια καὶ πατρικὴ ἐν πραότητι καὶ συνέσει ἐπὶ τόπου

ἐνέργεια, τὰς μὲν διχοστασίας ἐν αὐτῇ τῇ γενέσει αὐτῶν δύνανται καταστέλλειν, τὴν δὲ τάσιν τινῶν πρὸς ἔκνομα βήματα ἀνακόπτειν, καὶ τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἀρχὰς ἀπαλλάττειν ματαιοσχόλων μεριμνῶν καὶ ἀπωλείας χρόνου τὰ μάλιστα ἐν τοῖς νῦν καιροῖς πολυτίμου, οὗ πάντες ἐπιμελῶς ὀφείλομεν φείδεσθαι καὶ μὴ καταδαπανᾶν ἐφ' ἃ μὴ δεῖ, ἵνα μὴ ὑστερῶμεν, ὡς εἴρηται, ἐφ' ἃ δεῖ, «ἀλλ' ἐν παντὶ πάντοτε πᾶσαν αὐτάρκειαν ἔχοντες, περισσεύωμεν εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν». «δυνατὸς δὲ ὁ Θεὸς πᾶσαν χάριν περισσεῦσαι εἰς ἡμᾶς».

Οὐ μόνον δὲ ἡ πρὸς ἀλλήλους εἰρήνη ἀναπόρευκτος καὶ ἀναγκαιοτάτη ἐστὶν, ἀλλὰ καὶ ἡ πρὸς τοὺς συνοίκους λαοὺς εἰρηνικὴ συμβίωσις καὶ φιλία σχέσις ὑπὸ τοῦ κοινῇ συμφέροντος ἐπιβάλλεται καὶ συνιστᾶται μετὰ σπουδῆς ἐκκλησιαστικῶς, ὥσπερ ἄριστον ἔρεισμα ἀμοιβαίας ἐπωφελοῦς ἀγάπης καὶ βοηθείας, ὡς ἐπίσης ἡ ἐπιμελὴς ἑκάστου τῶν χριστιανῶν προσοχὴ περὶ τὴν τήρησιν τῆς δημοσίας τάξεως καὶ ἡσυχίας, ἡ εἰς τοὺς νόμους τοῦ Κράτους ὑποταγὴ καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἡ ἐκδήλωσις πίστεως, ἀφοσιώσεως καὶ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν τρισέβαστον ἡμῶν Ἄνακτα, οὗ ἀπὸ τὴν ὑψηλὴν προστασίαν καὶ τὴν κραταιὰν αἰγίδα σεβαστὰ τηροῦνται τὰ δίκαια καὶ προνόμια τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους ἡμῶν, καὶ οὗ ἀπὸ τῶν αὐτοκρατορικῶν χειρῶν εὐμενέσταται χάριτες δαψιλῶς καὶ γενναίως ἡμῖν καθ' ἑκάστην προχέονται. Διὸ καὶ συνιστῶμεν τὴν προσήκουσαν ἐπαγρύπνησιν εἰς τὴν τῶν καθηκόντων τούτων ἀκριβῆ ἐκπλήρωσιν παρὰ τῶν ἀπαρτιζόντων τὸ λογικὸν ποίμνιον εὐσεβῶν πολιτῶν.

Ἐπίσης καλὸν καὶ λυσιτελὲς κρίνομεν δηλῶσαι τοῖς ἐν Χριστῷ ἀγαπητοῖς ἀδελφοῖς ὅτι πόθος ἡμῶν ἐστιν ἡ μετὰ πάσης προσοχῆς καὶ εὐλαβείας συμπεριφορὰ πρὸς τὰς σεβαστὰς ἀρχὰς τῆς ὑψηλῆς Αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως καὶ πρὸς πάντας τοὺς συνεφαπτομένους ταῖς κατὰ τόπους ἐκκλησιαστικαῖς ἀρχαῖς. Γνωστὸν δὲ καὶ ἀναμφίβολον ἡμῖν τυγχάνει ὅτι καὶ ἡ αὐτῆς Ἱερότης οὕτως ἐν τῇ ποιμαντορικῇ αὐτῆς συνέσει προθυμεῖται πολιτεύεσθαι.

Βεβαιοῦντες ἐπὶ τούτοις τοὺς ἐν Χριστῷ ἀδελφοὺς περὶ τῆς προθυμοτάτης παρ' ἡμῶν καὶ τῆς περὶ ἡμᾶς Ἱερᾶς Συνόδου σκέψεως καὶ καταλλήλου ἐνεργείας ἐν ταῖς ἀναφερομέναις πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἐπαρχιακαῖς ὑποθέσεσι καὶ ὑπομιμνήσκοντες τὴν κανονικὴν τάξιν τοῦ μνημονεύειν τοῦ πατριαρχικοῦ ὀνόματος ἡμῶν ἐν ταῖς ἱεροτελεστίαις, αἰτούμεθα τῇ αὐτῆς Ἱερότητι τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος.

Ἐν Κων/πόλει τῇ α΄ Ἰουλίου ε΄.

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ΙΩΑΚΕΙΜ ἐν Χρ. ἀγαπητὸς ἀδελφ.

Τιμιώτατοι ἔφοροι καὶ ἐλλόγιμοι διευθυνταὶ καὶ διδάσκαλοι τῶν σχολῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἀριθμ. πρωτ. 3701 / διεκπερ. 2205

Ἐπὶ τῇ προσεχεῖ ἀνανεώσει τῶν ἐτησίων συμβολαίων τοῦ διδάσκοντος προσωπικοῦ τῶν Σχολῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἡ Π. Κ. Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπὴ ἐν τῇ ἰδιαζούσῃ αὐτῆς ὑπὲρ τῶν Σχολῶν μερίμνῃ ἔγνω, ἵνα διὰ τῆσδε τῆς ἐγκυκλίου διαβιβάσῃ τοῖς ἐνδιαφερομένοις τὰς ἐκ τοῦ Κανονισμοῦ ἀπορρεούσας σχετικὰς διατάξεις αὐτῆς, ἐχούσας ὡς ἑξῆς:

Α΄] Συμφώνως τῷ 22 ἄρθρῳ τοῦ Κανονισμοῦ τῶν Σχολῶν ἡ Ἐφορεία ὀφείλει ἀνεξαρτήτως πάσης ἄλλης Κανονικῆς Ἀρχῆς ἵνα μέχρι τῆς 20 Ἰουλίου προβῇ ἀνυπερθέτως εἰς τὴν σύναψιν τῶν οἰκείων συμβολαίων μετὰ τοῦ διδάσκοντος προσωπικοῦ διὰ τὸ ἐπιὸν σχολικὸν ἔτος. Πάντα ἀνεξαιρέτως τὰ συμβόλαια συντεταγμένα κατὰ τὸν γνωστὸν ὁμοιόμορφον τύπον δέον ἵνα φέρωσι τὰς ὑπογραφὰς πάντων τῶν μελῶν τῆς Ἐφορείας καὶ τὴν σφραγῖδα τῆς Σχολῆς, ὑποβαλλόμενα ἀκολούθως πρὸς ἐπικύρωσιν εἰς τὴν Π. Κ. Ἐκπαιδευτικὴν Ἐπιτροπὴν ἐντὸς τῆς ὑπὸ τοῦ Κανονισμοῦ ὁριζομένης προθεσμίας. Ἐν ᾗ δὲ περιπτώσει ἡ μειοψηφία ἀρνηθῇ ἵνα ὑπογράψῃ, θὰ ἀγγελληται τὸ πρᾶγμα ἐγκαίρως καὶ ἀμοιβαίως τῇ Ἐκπαιδευτικῇ Ἐπιτροπῇ διὰ τὰ περαιτέρω.

Β΄] Ἐὰν ἡ Ἐφορεία κατὰ τὴν 23 ἄρθρον τοῦ Κανονισμοῦ ἀμελήσῃ ἐντὸς τοῦ τεταγμένου χρόνου ἵνα ἐκτελέσῃ τὰς ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 22 ἀπαιτουμένας διατυπώσεις, τὸ προσωπικὸν θεωρηθήσεται ὡς παραμένον ἐν ἐνεργείᾳ ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς ὅρους καὶ διὰ τὸ ἐπιὸν σχολικὸν ἔτος. Περὶ δὲ τῶν τυχὸν προσληφθησομένων νέων προσώπων ἡ Ἐφορεία ὑποχρεοῦται ἵνα ἐξαιτήσηται πρότερον γραπτῶς παρὰ τῆς Π. Κ. Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς δι' ἐκθέσεως πρὸς τὴν Α. Θ. Παναγιότητα τὴν ἔγκρισιν αὐτῆς περὶ τῶν προσόντων καὶ τῆς ἱκανότητος τῶν νέων τούτων προσώπων, μεθ' ὧν, ἐγκριθέντων, συμβάλλεται ἀκολούθως ἡ Ἐφορεία καθ' ὃν τρόπον ἐν τοῖς ἄνω δεδήλωται· ἡ ἔκθεσις δὲ αὕτη ὑπογεγραμμένη παρὰ τῶν μελῶν τῆς Ἐφορείας δέον νὰ ᾖ σεσημασμένη καὶ τῇ σφραγῖδι τῆς Σχολῆς. Ἐὰν δὲ προκύψῃ διαφωνία τις ὑφ' ἑνὸς ἢ δύο τῶν μελῶν πρὸς τὴν ἀπόφασιν τῆς πλειοψηφίας δικαιοῦνται οἱ διαφωνοῦντες ἵνα δηλώσωσι τοῦτο ἐν τῇ ἐκθέσει ἢ ὑποβάλωσιν ἀμοιβαίως ἑτέραν ἔκθεσιν διὰ τὰ περαιτέρω. Πᾶς δὲ ἄλλως γινόμενος διορισμὸς οὐκ ἔστι δεκτὸς ὑπὸ τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς.

Γ΄] Συμφώνως τοῖς περὶ προσόντων τῶν διδασκάλων κεκανονισμένοις οἱ προσλαμβανόμενοι διδάσκαλοι ἐν ταῖς δημοτικαῖς Σχολαῖς ἀμφοτέρων τῶν φύλων δέον ἵνα ὦσιν ἐκ τῶν ἀποφοίτων πλήρους καὶ ἀνεγνωρισμένου Γυμνασίου ἢ Διδασκαλείου, διευθυνταὶ δὲ οἱ φέροντες δίπλωμα ἐπικεκυρωμένον ὑπὸ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου καὶ παρέχον τὸ δικαίωμα τοῦ δημοσίᾳ διδάσκειν. Διευθυνταὶ τῶν εἰρημένων Σχολῶν διορίζονται καὶ οἱ ὡς ἄνω διδάσκαλοι κεκτημένοι πρὸς τούτῳ δωδεκαετῆ πεῖραν εὐδοκίμου διδασκαλίας ἐν τῷ κλίματι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου. Ταῖς δὲ ἀποφοίτοις ἀνεγνωρισμένων Νηπιαγωγείων παρέχεται ἡ ἄδεια τοῦ διδάσκειν μέχρι τῆς Β΄ τάξεως τῆς δημοτικῆς Σχολῆς συμπεριλαμβανομένης.

Δ΄] Οἱ ὡς διδάσκαλοι τῶν 3 ἀνωτέρων τάξεων τῶν Ἀστικῶν Σχολῶν ἀμφοτέρων τῶν φύλων προσλαμβανόμενοι ὀφείλουσιν ἵνα ὦσιν ἐφωδιασμένοι διὰ πτυχίου ἐπικεκυρωμένου ὑπὸ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου καὶ παρέχοντος τὸ δικαίωμα τοῦ δημοσίᾳ διδάσκειν, κέκτηνται δὲ πρὸς τούτοις τετραετῆ τοὐλάχιστον πεῖραν εὐδοκίμου διδασκαλίας. Διευθυνταὶ δὲ διορίζονται οἱ αὐτοὶ μέν, ἀλλὰ μετὰ πλειόνων ἐτῶν εὐδοκίμων διδασκαλίαν, πρὸς δὲ οἱ ὑψηλοτέρων ἀκροασάμενοι μαθημάτων καὶ διδάξαντες εὐδοκίμως ἐν τῷ κλίματι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου. Ὡς διδάσκαλοι ἐν ταῖς ἀνωτέραις τάξεσι τῶν Ἀστικῶν Σχολῶν διορίζονται καὶ οἱ ἀπόφοιτοι πλήρους καὶ ἀνεγνωρισμένου Γυμνασίου ἢ Διδασκαλείου τῶν ἐπαρχιῶν μετὰ δωδεκαετῆ ὅμως εὐδόκιμον διδασκαλίαν, διευθυνταὶ δὲ ἐξ

αὐτῶν οἱ φέροντες τὰ προσόντα δεκαπενταετοῦς τοιαύτης εὐδοκίμου διδασκαλίας, καὶ ἐὰν κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἐπιτυχῶς ἐδίδαξαν πάντες οὗτοι ἐν τῷ κλίματι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου.

Ε'| Κατὰ τὰ τεθεσπισμένα οὐδεμία ἀντικατάστασις διδασκάλων ἐπιτρέπεται εἰς τὸ τέλος τοῦ σχολικοῦ ἔτους, ἐὰν μὴ ὑπάρχωσι πρὸς τοῦτο ἀποχρῶντες λόγοι καὶ μὴ λάβωσι πρότερον οἱ ἀπολυόμενοι διδάσκαλοι πλήρεις τοὺς μισθοὺς αὐτῶν παρὰ τῆς Ἐφορείας. Κατὰ ταῦτα δὲ πᾶσα ἀπόλυσις διδασκάλων ἀνενεργουμένη εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔτους δέον ἵνα πρὸ τῆς 20 Ἰουλίου ἀνακοινῶται ἀρεύκτως εἰς τὴν Π. Κ. Ἐκπαιδευτικὴν Ἐπιτροπὴν δι' ἐκθέσεως τῶν Ἐφόρων πρὸς τὴν Α. Θ. Παναγιότητα, περιεχούσης τοὺς λόγους τῆς ἀπολύσεως καὶ συντεταγμένης κατὰ τὸ πνεῦμα τοῦ 25 ἄρθρου τοῦ Κανονισμοῦ

Τὰς ἀνωτέρω διατάξεις τῆς Π. Κ. Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἀνακοινούμενοι πᾶσιν ὑμῖν τοῖς τε τιμιωτάτοις Ἐφόροις καὶ ἐλλογίμοις διευθυνταῖς καὶ διδασκάλοις τῶν Σχολῶν ἀμφοτέρων τῶν φύλων προτρεπόμεθα ὅπως κατὰ πάντα συμμορφωθῆτε αὐτὰς ἐνεργοῦντες καὶ ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ συμφώνως τοῖς διατεταγμένοις.

Εἴητε δὲ ὑγιαίνοντες ἐν Κυρίῳ.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 10 Ἰουλίου 1901.

Ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Η ΤΕΧΝΗ ΤΗΣ ΕΥΤΥΧΙΑΣ

μεθερμηνευμένη ἐκ τῆς 8 γαλλικῆς ἐκδόσεως

ὑπὸ ΔΗΜ. Χ'' ΔΑΝΙΗΛ

Ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον περιζήλθεν εἰς τὰς χεῖράς μας βιβλιάριον, μικρὸν μὲν τὴν ὄψιν, μεγάλας δὲ καὶ σοφὰς περικλείον ἐν ἑαυτῷ συμβουλάς. Σκοπὸς τοῦ βιβλιαρίου τούτου, οὗτινος ἡ μεταγλώττισις ὀφείλεται εἰς τὸν φιλόπονον ἐν Βάρνῃ συντάκτην τῆς ἐφημερίδος «Φωνὴ» ἐλλόγιμον κ. Δημήτριον Χ'' Δανιὴλ, εἶνε, ὡς καὶ ὁ τίτλος δεικνύει, τὸ νὰ μᾶς διδάξῃ τῆς εὐτυχίας τὴν τέχνην, ἣν ὁ μὲν κόσμος θηρεύει ἐν τῇ ὕλῃ καὶ τῷ σώματι, ὁ δὲ γνήσιος μαθητὴς τοῦ Εὐαγγελίου ἀλλαχοῦ που δέον νὰ ἀναζητήσῃ. Ποῦ δέ; Ἐν τῇ εἰρήνῃ τῆς συνειδήσεως, ἐν τῇ διαπράξει τῆς ἀρετῆς, ἐν τῇ ἀποφυγῇ τῆς ἁμαρτίας, ἐν τῇ πρὸς τοὺς ἄλλους εὐποιΐᾳ, ἐν τῇ αὐταρκείᾳ καὶ τῇ κατὰ τὸ δυνατὸν ἐλαττώσει τῶν ἡμετέρων ἀναγκῶν, ἐν τῇ κατὰ Χριστὸν οἰκογενείᾳ, ἐν τῇ ἀναγνώσει βιβλίων περιεχομένου αἰθερίου καὶ ὑψηλοῦ, ἐν τῷ διηνεκῶς μειδιῶντι προσώπῳ, ἐν τῇ πρὸς Θεὸν ἀκλονήτῳ ἐλπίδι, ἐν τῇ ἀδιαλείπτῳ προσευχῇ, ἐν τῇ ἀκαταπαύστῳ προσηλώσει τοῦ νοῦ ἡμῶν πρὸς τὸν Τίμιον Σταυρόν, ἐν τῇ συχνῇ μεταλήψει τοῦ ζωοπαρόχου σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐν τῇ ἀδιαφορίᾳ πρὸς τὰς ἀτάκτους καὶ ἐξαντλητικὰς ἡδονὰς τοῦ κόσμου, ἐν τῇ ἀποφυγῇ τῶν θορυβωδῶν ἐπιδείξεων καὶ ἐν τῇ ζωῇ τῇ ἀφανεῖ καὶ ταπεινόφρονι. Ὁ συγγραφεὺς δὲν λαλεῖ ἐξ ἑαυτοῦ, ἀλλὰ παραθέτει τὰς γνώμας ἐξόχων θεολόγων, ἠθικολόγων, φιλοσόφων καὶ νομομαθῶν, οὕτω δὲ περιάπτει κῦρος πλειότερον εἰς τὰς παρατιθεμένας συμβουλάς του. Ἀξίζει τῇ ἀληθείᾳ τὸ ἐν λόγῳ βιβλιάριον οὐ μόνον ἅπαξ ν' ἀναγνωσθῇ, ἀλλὰ καὶ σύντροφος ἀχώριστος παντὸς γράμματα εἰδότος νὰ γένῃ, ὅπως συχνάκις λαλῇ πρὸς αὐτὸν τὸ συμφέρον καὶ καθοδηγῇ ἐν τῇ ἀναζητήσει τῆς ἀληθοῦς εὐτυχίας, τῆς τε ἐπιγείου καὶ ἐπουρανίου.

Κ. Καλ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΠΑΛΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΩΝ

Ἰωσὴφ Λάγγεν.

Ἡ Παλαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία ἐστερήθη ἐσχάτως ἑνὸς τῶν γενναιοτέρων καὶ πολυτιμοτέρων αὐτῆς στρατιωτῶν. Ὁ ἐν τῇ θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βόννης τακτικὸς καθηγητὴς **Ἰωσὴφ Λάγγεν,** ὁ ἐκ τῶν πρώτων ὑπερμάχων τοῦ Παλαιοκαθολικισμοῦ ἀπέθανε τῇ 1 τοῦ ῥθίνοντος Ἰουλίου.

Ὁ μεταστὰς ἀνὴρ ἐγεννήθη ἐν Κολωνίᾳ καὶ μετὰ τὰς πλήρεις ἐπιστημονικὰς αὐτοῦ σπουδὰς διωρίσθη ἐν διαφόροις θέσεσι, ἐν αἷς διεκρίθη. Τῷ 1867 διωρίσθη τακτικὸς καθηγητὴς τῆς ἐξηγητικῆς τῆς Καινῆς Διαθήκης ἐν τῷ ἐν Βόννῃ Πανεπιστημίῳ. Τῷ 1870 ἀπετέλεσε θερμὸν μέλος τῆς ἀντιπολιτεύσεως τῆς διαμαρτυρηθείσης κατὰ τῶν ἀποφάσεων τῆς ἐν Βατικανῷ Συνόδου καὶ δὴ κατὰ τοῦ περὶ ἀλαθήτου τοῦ Πάπα δόγματος.

Ἐκ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ ἄξια ἰδιαιτέρας ἐνταῦθα μνείας εἶσιν «ἡ Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην» καὶ τελευταῖαι ἡμέραι τοῦ βίου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ» ὡ Ἰουδαϊσμὸς κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Χριστοῦ» ὡς καὶ τὸ μετὰ τὸ 1870 ἐκδοθὲν «τὸ δόγμα τοῦ Βατικανοῦ ἐν σχέσει πρὸς τὴν Καινὴν Διαθήκην καὶ τὴν παρὰ τοῖς θείοις Πατράσιν ἐξηγητικήν». Ἐκ τῶν ἱστορικῶν δὲ πονημάτων αὐτοῦ ἄξιον πολλοῦ λόγου τυγχάνει «ἡ Ἱστορία τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας», ἥτις ἐν τέσσαρσι τόμοις ἐκδοθεῖσα ἄρχεται ἀπὸ τοῦ ἀποστόλου Πέτρου καὶ τῶν ἀρχῶν τῆς ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, καὶ φθάνει μέχρι Ἰννοκεντίου τοῦ Γ', ἤτοι μέχρι τοῦ 1216.

Συλλυπούμεθα ἐγκαρδίως τῇ Ἐκκλησίᾳ τῶν Παλαιοκαθολικῶν ἐπὶ τῇ στερήσει πολυτίμου τέκνου αὐτῆς, οὗ ὁ πλήρης θεοφιλοῦς δράσεως βίος ὑπῆρξε διηνεκὴς ὑπὲρ τῆς χριστιανικῆς ἀληθείας ἀγών.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΝΟΡΙΑΚΟΣ ΚΛΗΡΟΣ

Ὑπὸ τῆς Κ. Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς ὑπεβλήθη τῇ Α. Θ. Π. τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ ἡ ἀκόλουθος σχετικῶς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς διαθεσιμότητος τῶν ἐν τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ ἱερέων ἔκθεσις, ἥτις καὶ ἐνεκρίθη ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π.

Παναγιώτατε Δέσποτα,

Ἐπανειλημμένως συνεδριάσασα ἡ Π. Κ. Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ ἐπελάβετο τοῦ σπουδαιοτάτου ζητήματος τῆς ὅσον ἔστι δυνατὸν τό γε νῦν ἔχον μελέτης περὶ τῆς ὑλικῆς καὶ ἠθικῆς βελτιώσεως τοῦ κλήρου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς. Συνῳδὰ δὲ τῇ ἐξενεχθείσῃ ὑπὸ τὴν ὑμετέραν σεπτὴν προεδρείαν τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων καὶ τῶν θεολόγων κληρικῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ἀποφάσει περὶ ἀπολύσεως μὲν καὶ ἀποστολῆς εἰς τὰς οἰκείας ἐπαρχίας τῶν πρὸ ὀλίγου χρόνου καὶ ἰδίᾳ τῶν ἐν καιρῷ τῆς χηρείας τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου ἀφικομένων εἰς βασιλεύουσαν κληρικῶν ἄλλων ἐπαρχιῶν, ἡ Π. Κ. Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ κατήρξατο τοῦ ἑαυτῆς ἔργου ἐκ τῆς διαλογῆς τῶν ἱερέων μεταξὺ τῶν ἐχόντων τὰς ὀλιγωτέρας ἐλλείψεις καὶ τὰ περισσότερα δικαιώματα. Ἐπειδὴ ἐν τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ Κωνσταντινουπόλεως σύμπαντες οἱ ἐν ἐνεργείᾳ ἱερεῖς συμποσοῦνται

εἰς 127, ἐξ ὧν 26 ἐξ Ἠπείρου, 12 ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, 15 ἐκ Χίου, 24 ἐκ τῶν γειτονικῶν ἐπαρχιῶν Ἡρακλείας, Χαλκηδόνος, Γάνου καὶ Χώρας καὶ ἐπισκοπῆς Μυριοφύτου, 10 ἐκ Τραπεζοῦντος καὶ Χαλδείας καὶ οἱ λοιποὶ ἐκ διαφόρων ἄλλων ἐπαρχιῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἐπειδὴ ἐκτὸς τούτων διαμένουσιν ἐνταῦθα καὶ ἕτεροι 23 ἐν διαθεσιμότητι ἱερεῖς, ὧν ἱκανοὶ πολλῷ πλείονα κέκτηνται δικαιώματα ἢ ἄλλοι ἐπ' ἐσχάτων ἀφικόμενοι καὶ καταλαβόντες θέσεις ἄλλων ἐκτοπισθέντων, διὰ ταῦτα ἡ Π. Κ. Ἐκκλ. Ἐπιτροπὴ χρωμένη ὡς μέτρῳ τῇ ἀνωτέρω τεθείσῃ ἀρχῇ τῆς προτιμήσεως μὲν τῶν ἐχόντων τὰ περισσότερα δικαιώματα καὶ τὰς ὀλιγωτέρας ἐλλείψεις, τῆς ἀπολύσεως δὲ τῶν διὰ διαφόρων μέσων καὶ συστάσεων ὑπεισελθόντων συνέταξε τὸν συνημμένον ὧδε κατάλογον, καθ' ὃν ὀφείλουσιν ἐκ μὲν τῶν ἐν ἐνεργείᾳ ἱερέων νὰ ἀπέλθωσιν εἰς τὰς οἰκείας ἐπαρχίας 13, ἐκ δὲ τῶν διαθεσίμων 8. Εἰς τὰς οὕτω κενωθησομένας θέσεις μέλλουσι νὰ διορισθῶσιν οἱ ἐν διαθεσιμότητι τελοῦντες ὅσοι ἔχουσι προκεκτημένα δικαιώματα καὶ ἐκρίθησαν ἄξιοι νὰ καταταχθῶσιν ἐν τῷ κλήρῳ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς.

Ταῦτα καθυποβάλλουσα ὑπὸ τὴν ἔγκρισιν τῆς ὑμετέρας προσκυνητῆς ἡμῖν Παναγιότητος ἡ Π. Κ. Ἐκκλ. Ἐπιτροπὴ ὑποσημειοῦται μετὰ σεβασμοῦ

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 24 Ἰουλίου 1901.

Ὁ Πρόεδρος

† Ο ΜΕΣΗΜΒΡΙΑΣ ΧΑΡΙΤΩΝ

Ὁ Γραμματεὺς

Ὁ Τριτεύων Βενιαμὶν Κυριακός.

—*Χυροστασία*—Τοῦ ἐν Χάσκιοϊ ἱεροῦ ναοῦ τῆς ἁγίας Παρασκευῆς πανηγυρίζοντος, ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἰωακεὶμ ὁ Γ', ἀποδεξάμενος ὑποβληθεῖσαν παράκλησιν τῆς ἐπιτροπῆς τῆς Ἐκκλησίας, μετέβη χθὲς καὶ ἐχοροστάτησεν ἐν αὐτῇ ἐν μέσῳ πολλῆς συρροῆς εὐσεβοῦς ἐκκλησιάσματος.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν διέμεινε τῷ ἐκκλησιάσματι τὸ ἀντίδωρον καὶ εἶτα ἐπεσκέψατο τοὺς ἐκ τῶν ὁμογενῶν αὐτόθι ἐγκατεστημένους Α. Νέτην καὶ Κωνσταντῖνον Ρηγόπουλον, πρὸς δὲ καὶ τὸν αὐτόθι Ραββῖνον τῆς Ἰσραηλιτικῆς Κοινότητος παρ' ᾧ θερμῆς ἔτυχεν ὑποδοχῆς.

— *Ἐφορεία σχολῶν Γαλατᾶ.*— Ἐν τῇ σημερινῇ συνεδρίᾳ τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου συνεπληρώθη τὸ ἑπταμελὲς τῆς Ἐφορείας τῶν ἐκπαιδευτηρίων Γαλατᾶ, ἐκλεγέντων εἰς ἀντικατάστασιν τῶν παραιτηθέντων τεσσάρων, τῶν ἀξιοτίμων κκ. Ἀντωνίου Καραντώνη, Βαβάκη ἰατροῦ, Θεοφίλου Χρυσοστόμου καὶ Γεωργίου Πισκιτζῆ, οἵτινες μετὰ τῶν ὑπολειφθέντων Παύλου Οἰκονομίδου, Δ. Ἀναστασιάδου καὶ Κ. Πουρῆ ἀποτελοῦσι νῦν ταύτην. Πρὸς τούτοις τὸ Δ. Ε. Δ. Συμβούλιον ἐνέκρινεν ὅπως, πᾶσαι αἱ μέχρι τοῦδε ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς οὕτω ὑφισταμένης ἐφορείας ἐνεργηθεῖσαι πράξεις, ὡσιν ἔγκυροι, μηδεμιᾶς ἐπιτρεπομένης τροποποιήσεως ἐπ' αὐτῶν.

—*Πατριαρχικαὶ προσῳρήσεις*.— Τῇ Α. Μακαριότητος τοῦ Πατριάρχου τῶν ἀνατολικῶν Ἀρμενίων Μαλαχίου ἄγοντος τὴν παρελθοῦσῃ Τρίτην τὴν ἐπέτειον ὀνοματικὴν αὐτοῦ ἑορτήν, ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης διεβίβασεν αὐτῷ τὰς συγχαρητηρίους αὐτοῦ προσῳρήσεις διὰ τοῦ Μ. Πρωτοσυγκέλλου Χρυσοστόμου, μεταβάντος εἰς Κοντοσκάλιον αὐθημερὸν ἐν συνοδίᾳ τοῦ ἐκ τῶν πατριαρχικῶν διαγγελέων Δημητρίου Τσολακίδου.

Σήμερον δὲ ἡ Α. Θ. Παναγιότης διεβίβασε διὰ τοῦ αὐτοῦ ἀπεσταλμένου τὰς πατριαρχικὰς αὐτοῦ προσῳρήσεις τῇ Α. Ε. τῷ κ. Στσερμπατσεῦ, συμβούλῳ τῆς ρωσικῆς πρεσβείας, ἅρτι αἰσίως εἰς τὴν ἡμετέραν πόλιν ἐπανακάμψαντι.

— *Πατριαρχικὰ συλλυπητήρια*.— Ἐπὶ τῷ θανάτῳ τῆς ἀειμνήστου πρώην αὐτοκρατείρας τῆς Γερμανίας Βικτωρίας, μητρὸς τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας Γουλιέλμου καὶ ἀδελφῆς τοῦ βασιλέως τῆς Μεγάλης Βρεττανίας Ἐδουάρδου τοῦ Ζ', ἡ Α. Θ. Παναγιότης διεβίβασε σήμερον τὰ θερμὰ συλλυπητήρια αὐτοῦ τατς ΑΑ. ΕΕ. τοῖς πρεσβευταῖς Γερμανίας καὶ Ἀγγλίας διὰ τοῦ Μ. Πρωτοσυγκέλλου Χρυσοστόμου.

—*Ἐπισκέψεις*.— Ὁ ἄρτι ἐξ Ἀθηνῶν εἰς τὴν ἡμετέραν πόλιν ἐπανακάμψας φιλογενέστατος ὁμογενὴς Παῦλος Στεφάνοβικ Σκυλίτσης ἐπεσκέψατο τῷ παρελθόντι Σαββάτῳ τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Ἰωακεὶμ τὸν Γ' ἐφ' ἱκανὸν συνδιαλεξάμενος. Τῆς εὐκαιρίας ταύτης δραξαμένη ἡ Α. Θ. Παναγιότης τὸ μὲν συνεχάρη ἐκ τοῦ σύνεγγυς τῷ ἐριτίμῳ ὁμογενεῖ ἐπὶ τῇ ἐκ βάθρων γενναιόφρονι δαπάνῃ αὐτοῦ ἀνεγέρσει λαμπροῦ κτιρίου τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, τὸ δὲ ἐπηυλόγησε καὶ ἐπέστεψε τατς εὐχατς τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, ἀΐδιον ὀφειλούσης τῷ οἴκῳ αὐτοῦ εὐγνωμοσύνην διὰ τὰ εὐσεβῆ καὶ φιλογενῆ ταῦτα αἰσθήματα.

Τῇ Τρίτῃ δὲ ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐν συνοδίᾳ τοῦ ἐκ τῶν ἁγίων συνοδικῶν σεβασμιωτάτου μητροπολίτου Γρεβενῶν Δωροθέου, ἀντεπεσκέψατο ἐν Χαλκηδόνι τὸν ἐρίτιμον ὁμογενῆ, μετὰ ζωηρῶν ἐνδείξεων σεβασμοῦ γενόμενος δεκτός. Μετὰ ταῦτα ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐπεσκέψατο καὶ τὸν ἀξιότιμον ὁμογενῆ Ζαχάρωφ.

Τῇ Δευτέρᾳ δὲ ἐπεσκέψαντο τὴν Α. Θ. Παναγιότητα αἱ ΑΑ. ΕΕ. οἱ πρώην ἡγεμόνες τῆς Σάμου Στεφανάκης βὲης Μουσοῦρος καὶ Κ. Βαγιάννης ἐφέντης, ὁ ἄρχων Μέγας Λογοθέτης Σταυράκης βὲης Ἀριστάρχης καὶ ὁ διευθυντὴς τοῦ ἐν Βαγδάτῃ καταστήματος τοῦ Δημοσίου Χρέους Σύρος ὀρθόδοξος Φεχμῆ ἐφέντης· προχθὲς δὲ αἱ ΑΑ. ΕΕ. ὁ Κ. Καραθεοδωρῆς ἐφέντης, ὁ Γιάγκο βὲης Ἰωαννίδης, ὁ Ι. Βιθυνὸς ἐφέντης καὶ ἄλλοι.

Τῇ παρελθούσῃ ἑβδομάδι ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐπεσκέψατο τὸ ἐν Σισλῇ νεοκρατεῖον τῆς ἑλληνικῆς ὀρθοδόξου Κοινότητος Σταυροδρομίου περιεργασθεὶς τὰ περικαλλῆ κοιμητήρια τῶν οἴκων Ζαρίφη, Στεφάνοβικ καὶ Ζαφειροπούλων, ὡς καὶ τὸν ἐν τῷ περιβόλῳ λαμπρὸν ναὸν τῆς Μεταμορφώσεως ἀνεγερθέντα, ὡς γνωστόν, δαπάνῃ τοῦ εὐσεβοῦς τέκνου τῆς Ἐκκλησίας Παύλου Στεφάνοβικ Σκυλίτση.

Ἐντεῦθεν ἡ Α. Θ. Παναγιότης μετέβη εἰς τὸ αὐτοκρατορικὸν Πτωχοκομεῖον καὶ περιεργάσθη καὶ τὰ ἐν αὐτῷ τμήματα, ἐν οἷς καὶ τὸν ἱερὸν ναὸν τοῦ φιλανθρωπικοῦ ἱδρύματος. Μετέπειτα ἡ Α. Θ. Παναγιότης κατελθοῦσα εἰς Πέραν ἐπεσκέψατο τὸν ἐκ τῶν ἐγκρίτων νομομαθῶν τῆς πρωτευούσης Γεώργιον Ἀποστολίδην, πρόεδρον τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου, ἐφεξῆς δὲ τὸν παρακείμενον ἱερὸν ναὸν τῆς ἁγίας Τριάδος.

—*Τιμητικὸν γεῦμα*.— Ὁ ἐρίτιμος ὁμογενὴς τραπεζίτης κ. Δημοσθένης Εὐγενίδης παρέθηκε τῇ Α. Θ Π. τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ τιμητικὸν γεῦμα, οὗ μετέσχον καὶ ἄλλοι λογάδες. Μετὰ τὸ γεῦμα ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐπεσκέψατο ἐν Θεραπείοις τὸν ἐρίτιμον τραπεζίτην Θεόδωρον Μαυρογορδάτον· κατελθὼν δὲ δι' ἀτμακάτου ἐκ τοῦ Βοσπόρου μετέβη εἰς Μακροχώριον, ἔνθα μετὰ πολλοῦ τοῦ σε-

βασμοῦ γενόμενος δεκτὸς μετέβη εἰς τὸν αὐτόθι ἱερὸν ναόν, ὅπου προσεφώνησε τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ὁ προϊστάμενος τῆς Κοινότητος ἀρχιμ. Τιμόθεος.

Κατόπιν ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐπεσκέψατο καὶ τὸν αὐτόθι παραθερίζοντα σύμβουλον ἀξιότιμον κ. Ἱπποκράτη Ζαχαριάδην, τὸν Σταῦρον Κέπιτζην καὶ τοὺς ἀδελφοὺς Λαζαρίδας.

— *Ἐκκλησιαστικὸν Μουσικὸν Σύλλογον.* — Ὁ ἐν τοῦ πατριαρχείοις ἐδρεύων Ἐκκλησιαστικὸς Μουσικὸς Σύλλογος ἐψηφίσατο ἐν τῇ τελευταίᾳ αὐτοῦ συνεδριάσει *Μέγαν Εὐεργέτην* αὐτοῦ τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Ἰωακεὶμ τὸν Γ', ἕνεκα τῆς εἰκοσαλέπτου ὡρεᾶς, ἣν θὰ χορηγῇ ἐτησίως ἡ Α. Θ. Π. ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς σχολῆς τοῦ συλλόγου. Τὴν ὡρεὰν τῆς Α. Θ. Π. ἐξῆρε δεόντως ἐν τῇ συνεδριάσει τοῦ συλλόγου ἐξ ὀνόματος τοῦ προεδρεύοντος ὁ ἐλλόγιμος μουσικολόγος Γ. Ι. Παπαδόπουλος.

— *Μητροπολίτης Βεροίας.* — Τῇ παρελθούσῃ Δευτέρᾳ ἀπῆλθεν εἰς τὴν θεόσωστον ἐπαρχίαν αὐτοῦ ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Βεροίας καὶ Ναούσης Κωνστάντιος, προπεμφθεὶς ὑπὸ πολλῶν κληρικῶν καὶ λαϊκῶν αὐτοῦ φίλων.

Τὴν Α. Παναγιότητα προέπεμψεν ἐκ μέρους τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ὁ Δευτερεύων Παρεδρος.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΞΑΝΘΗΣ
ΚΛΗΣΙΣ

Ὁ ἀπὸ χωρίου Μεσορὶπ (ἐπαρχία Ξάνθης) Ἀθανάσιος Μανασῆ Τζέντος νυμφευμένος ἀπὸ 7—8 ἐτῶν εἰς Μαρώνειαν μετὰ τῆς Χαρακλείας Ἀνδρονίκου, εἰς πρῶτον γάμον, καὶ ἀπὸ 5 ἤδη ἐτῶν τυγχάνων ἀγνώστου διαμονῆς κλητεύεται ἵνα προσέλθῃ εἰς τὴν ἐν Γκιουμουλτζίνῃ Ἱερ. Μητρόπολιν ἐντὸς δύο μηνῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ παρόντος, ἐναγόμενος ὑπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ· ἄλλως δικασθήσεται ἐρήμην.

Τὸ παρὸν δημοσιεύεται εἰς δύο κατὰ συνέχειαν ἀριθμοὺς τῶν ἐφημερίδων «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια», «Κωνσταντινουπόλεως» καὶ «Ταχυδρόμος».

Ἐν Γκιουμουλτζίνῃ, τῇ 11 Μαρτίου 1901. 3

Ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς Μητροπόλεως.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Καλεῖται ἡ Λουκία Ἐπαμεινώνδα Νεστορίδου, ὑπήκοος Ὀθωμανή, τὸ γένος Ἰωάννης Μοσχοβέλη, Ἕλληνος ὑπηκόου, τέως μὲν κάτοικος Ἀλτὶν Πακλὰ Πέραν Κωνσταντινουπόλεως, ὑπ' ἀριθμ. 14, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὥραν 8 εὐρωπαϊστὶ πρὸ μεσημβρίας μετὰ τὴν παρέλευσιν 31 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ πρὸ τοῦ Πνευματικοῦ τῶν Πατριαρχείων Δικαστηρίου, εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε δι' ἀντιπροσώπου νομίμως διωρισμένου, ὡς ἐναγομένη ἐπὶ διαζεύξει ὑπὸ τοῦ συζύγου αὐτῆς Ἐπαμεινώνδα Λεωνίδα Νεστορίδου, ὑπηκόου ὀθωμανοῦ, κατοίκου Κωνσταντινουπόλεως, προσωρινῶς διαμένοντος καὶ τὸν ἐμπορικὸν πράκτορα ἐπαγγελλομένου ἐν Ἂκ Σεραῒ τῆς ἐπαρχίας Ἰκονίου. Προσπιδηλοῦται δ' αὐτῇ ὅτι, ἐὰν μὴ ἐμφανισθῇ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ὁριζομένην δικάσιμον ἡμέραν, ἡ κατ' αὐτοῦ περὶ διαλύσεως μνηστείας ἀγωγὴ ἐκδικασθήσεται ἐρήμην αὐτοῦ.

Ἡ παροῦσα κλῆσις τρὶς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένων φύλλων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας», «Κωνσταντινουπόλεως» καὶ «Moniteur Oriental».

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 11 Ἰουλίου 1901.

† **Κορυτσᾶς** ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς 2

Διάκ. Ἄνθιμος Π. Ὀρφανίδης

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Καλεῖται ὁ Κωνσταντῖνος Σταύρου Τσάκου, ὑπήκοος Ὀθωμανός, ἐκ Μαρμαρᾶ τῆς Προποντίδος, τέως καφεψὸς καὶ κάτοικος τῆς ἐνορίας Παλίνου, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὥραν 2 μ. μ. μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ, εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε διὰ πληρεξουσίου ἀντιπροσώπου νομίμως διωρισμένου, πρὸ τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Πνευματικοῦ Δικαστηρίου, ὡς ὑπὸ τοῦ Γεωργίου Ι. Σεραφειμίδου, ὑπηκόου ὀθωμανοῦ, καφεψοῦ, ἐν Παλίνῳ διαμένοντος, ἐκπροσωπουμένου τὴν ἀνήλικον αὐτοῦ θυγατέρα Ἄννην, ἐναγόμενος ἐπὶ διαλύσει μνηστείας. Προσεπιδηλοῦται δ' αὐτῷ ὅτι, ἐὰν μὴ ἐμφανισθῇ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ὁριζομένην δικάσιμον ἡμέραν, ἡ κατ' αὐτοῦ περὶ διαλύσεως μνηστείας ἀγωγὴ ἐκδικασθήσεται ἐρήμην αὐτοῦ.

Ἡ παροῦσα κλῆσις τρὶς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένων φύλλων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Ταχυδρόμου».

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 3 Μαΐου 1901.

Ὁ Πρόεδρος

† **Ὁ Κορυτσᾶς ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ**

Ὁ Γραμματεὺς 2

Διάκονος ΑΝΘΙΜΟΣ Π. ΟΡΦΑΝΙΔΗΣ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΑΡΠΑΘΟΥ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Προσκαλεῖται ὁ Βασίλειος Μιχ. Παναρέτου, λιθοτόμος, ὑπήκοος ὀθωμανός, ὁρμώμενος ἐκ τοῦ δήμου Μεσοχωρίων τῆς Νήσου ταύτης, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς, ὅπως τὴν πρώτην Παρασκευὴν καὶ ὥραν 9 πρὸ μεσημβρίας μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Καρπάθου αὐτοπροσώπως, ἢ δι' ἀντιπροσώπου, ὡς ἐναγόμενος ὑπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ Μαριγῶς, τὸ γένος Γεωργίου Μοσχονᾶ, διαμενούσης ἐν τῷ αὐτῷ δήμῳ Μεσοχωρίων, ἐπὶ διαζεύξει· ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει ἡ κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴ δικασθήσεται ἐρήμην.

Ἡ παροῦσα κλῆσις δημοσιευθήσεται τρὶς κατὰ συνέχειαν διὰ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένου φύλλου τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας».

Ἐν Ἀπέργῃ Καρπάθου, τῇ 2 Ἰουνίου 1901. 2

Ὁ προεδρεύων

ΠΑΠΑ ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΥΚΟΝΙΑΤΗΣ

Ὁ γραμματεὺς

Α. Β. ΑΣΛΑΝΙΔΗΣ

Ὁ *ὑπεύθυνος* Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΚΑ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 3 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1901 ΑΡΙΘ. 31

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Γρεβενῶν ΔΩΡΟΘΕΟΣ (πρόεδρος)
† Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
† Ὁ Ἀρχιγρ. τῆς Ἱ. Συνόδου ΦΩΤΙΟΣ
† Ὁ Μέγας Ἀρχιδιάκονος ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ (ταμίας)
ΧΡ. ΠΑΠΑ ΓΙΩΑΝΝΟΥ (γραμματεύς)

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ. 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Ἰανουαρίου
ἀποστελλόμεναι πρὸς τὸν Πρόεδρον ἢ τὸν Ταμίαν.

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΙΠΕΡΑΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐπιστολαὶ ἐξ Ἀνατολῆς — Ἐκπαιδευτικαὶ μεταρρυθμίσεις — Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Κοινοποιήσεις.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΕΞ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

Πρὸς μόρφωσιν πλήρους **αὐτοσυνειδήσεως** παρά τινι λαῷ, ἤτις αὐτοσυνείδησις, ὡς διὰ τὰ ἐπὶ μέρους ἄτομα οὕτω καὶ διὰ τὰς κοινωνίας καὶ τοὺς λαούς καθόλου εἶνε ἐκ τῶν ἀπαραιτήτων τῆς βελτιώσεως καὶ προόδου αὐτῶν ὅρων, οὐ μικρόν, ὡς γνωστόν, συντελεῖ καὶ ἡ γνῶσις τῶν περὶ τοῦ λαοῦ ἐκείνου κρίσεων τῶν ξένων, καὶ δὴ ἐκείνων ἐξ αὐτῶν, οἵτινες ὡς ἐκ τῆς θέσεως αὐτῶν φέρουσι τὰ ἐχέγγυα τοῦ ἀκριβοῦς παρατηρητοῦ καὶ τοῦ ἀμερολήπτου κριτοῦ. Ἐκ τοιαύτης ἀρχῆς ὁρμώμενοι, ἐθεωρήσαμεν λίαν ἐνδιαφέρουσαν τὴν ἐν ταῖς στήλαις τοῦ ἡμετέρου φύλλου μετάδοσιν τοῦ περιεχομένου σειρᾶς «**Ἐπιστολῶν ἐξ Ἀνατολῆς**», ἣν ἤρξατο καταχωρίζων ἀπό τινος τῶν τελευταίων φύλλων τοῦ ἐπισήμου τῆς ρωσσικῆς Συνόδου ὀργάνου «**τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Εἰδήσεων**» ρῶσσος συγγραφεὺς ὑπὸ τὰ στοιχεῖα **Ι. Π.**, βαθὺς, ὡς φαίνεται, γνώστης τοῦ καθ' ἡμᾶς ἐκκλησιαστικο-κοινωνικοῦ βίου καὶ ἀμερόληπτος αὐτοῦ κριτής. Τὴν σπουδαιότητα δὲ τῶν περὶ οὗ ὁ λόγος κρίσεων τοῦ ρώσσου ἐπιστολογράφου ἐξαίρει ἰδίᾳ τὸ γεγονός, ὅτι καθὰ δῆλον γίνεται ἐκ τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ τούτων, οὗτος ἔχει πλήρη καὶ ἀκριβῆ γνῶσιν πολλῶν μεροληπτικῶν καὶ ἥκιστα εὐμενῶν κρίσεων καὶ διαδόσεων περὶ τῶν καθ' ἡμᾶς ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ἐν τῷ συγχρόνῳ ρωσσικῷ τύπῳ, ὑπόδειγμα τῶν ὁποίων παρέσχομεν ἄλλοτε ἐν τῇ «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ» ἐξ ἀφορμῆς ἄρθρου τινὸς τοῦ «Νέου Χρόνου» Πετρουπόλεως (Ἴδε ἐν τεύχει μηνὸς Μαρτίου, ἐ. ἔ., σχετικὸν ἄρθρον ὑπὸ τὸν τίτλον «**Ἀδικοι καὶ ἀνευλαβεῖς ἐπιθέσεις**»). Ἀρχόμεθα ἀπὸ τῆς σήμερον τῆς μεταδόσεως τοῦ περιεχομένου τῆς πρώτης ἐπιστολῆς, καταχωρισθείσης ἐν τῷ ὑπ' ἀριθμ. 28 (14 Ἰουλίου, ἐ. ἔ.) φύλλῳ τοῦ ἐπισήμου τῆς ρωσσικῆς Συνόδου ὀργάνου, καὶ διαλαμβανούσης τὰς κρίσεις τοῦ ἐπιστέλλοντος ἐπὶ τῶν ἑξῆς σημείων: **τῆς θρησκευτικῆς** καθόλου καὶ **ἐκκλησιαστικῆς** ἰδίᾳ σημασίας τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς ἐν αὐτῇ καταστάσεως τοῦ ὀρθοδόξου **κλήρου**, τῶν **μοναχῶν** καὶ τοῦ **λαοῦ**. Ὡς πρὸς τὸ πρῶτον σημεῖον ὁ ἐπιστέλλων ἀποφαίνεται ὡς ἑξῆς:

«Ἡ Ἀνατολὴ εἶνε ἡ κοιτὶς τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἡ Ἀνατολὴ μὲ τὴν διδακτικὴν ἱστορίαν της, μὲ τὴν ἀμετάβλητον ἐμμονήν της ἐν τῷ πνεύματι καὶ ταῖς παραδόσεσι τῆς χριστιανικῆς ἀρχαιότητος, μὲ τοὺς ἁγίους τόπους της καὶ τὰ ἅγια λείψανα τῶν ἁγίων μαρτύρων καὶ ὁσίων της ὑπῆρξε πάντοτε οὐ μόνον ἡ κοιτὶς τῆς ὀρθοδοξίας, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀκένωτος πηγὴ καθαρῶν καμάτων ἀληθοῦς ἐκκλησιαστικῆς διδασκαλίας. Καὶ καθὸ μὲν κοιτὶς τῆς ὀρθοδοξίας ἡ χριστιανικὴ Ἀνατολὴ ἔχει δι' ἡμᾶς τοὺς Ρώσσους σημασίαν μεγαλοπρεποῦς ἱεροϊστορικοῦ μνημείου, καθὸ δὲ πηγὴ τοῦ ὀρθοδόξου πνεύματος καὶ τῆς ὀρθοδόξου διδασκαλίας παρίσταται δι' ἡμᾶς καὶ τὴν ἡμετέραν ἐν Ρωσσίᾳ ὀρθοδοξίαν ὡς θεμέλιον, ὡς περιβρίκωμα καὶ ὡς φρούριον. Καὶ πράγματι, ἡ Ἐκκλησία, ὡς ὁ κόκκος ἐκεῖνος τοῦ σινάπεως ἐν τῇ εὐαγγελικῇ παραβολῇ, ἐφυτεύθη τὸ πρῶτον, ηὔξησε καὶ ἠνθησεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς Ἀνατολῆς, ἥτις ἐδωρήσατο τῇ οἰκουμένῃ τὸν Χριστὸν κατὰ σάρκα, τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους, τοὺς Μάρτυρας καὶ τοὺς Πατέρας καὶ Διδασκάλους τῆς Ἐκκλησίας. Ἐνταῦθα ἡ πεσοῦσα ἀνθρωπότης

ἀνεγεννήθη εἰς νέαν ζωὴν διὰ τοῦ ἐκχυθέντος τιμίου αἵματος τοῦ θεανθρώπου Λυτρωτοῦ, ἐνταῦθα ἐξεχύθη τὸ αἷμα τῶν ἁγίων Μαρτύρων, ὅπερ ἐφεξῆς ἐχρησίμευσεν ὡς σπέρμα διὰ τὸν πολλαπλασιασμὸν τῶν γνησίων τῆς Ἐκκλησίας τέκνων, ἐντεῦθεν ἡ ἀνθρωπότης ἐφωτίσθη διὰ τῆς διδασκαλίας καὶ τῶν μεγαλουργημάτων τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας».

Ἐξακολουθῶν ἐν τῷ αὐτῷ πνεύματι νὰ ἐξαίρῃ τὴν μεγάλην θρησκευτικὴν καθόλου καὶ ἐκκλησιαστικὴν ἰδίᾳ σημασίαν τῆς Ἀνατολῆς, ὁ ἐπιστολογράφος ἀνακηρύττει, ὅτι ἐκ τῆς ἀπόψεως ταύτης οὐδὲν ἕτερον τμῆμα τῆς γῆς δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς τὴν σεπτὴν Ἀνατολήν, «τὴν καθαγιασθεῖσαν, ὡς λέγει, διὰ τῆς παρουσίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ διὰ τοῦ αἵματος Αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἁγίων αὐτοῦ Ἀποστόλων. «Ἀκόμη, παρατηρεῖ περαιτέρω, καὶ ἐκεῖνοι μεταξὺ τῶν χριστιανῶν, οἵτινες ἀρνοῦνται τοὺς ἐξωτερικοὺς τύπους ἐν τῇ θρησκείᾳ καὶ δι' οὓς πᾶσα γῆ καὶ πᾶσα χώρα ἔχουσιν ἐξ ἴσου τὴν αὐτὴν ἀξίαν ὑπὸ θρησκευτικὴν ἔποψιν, ὡς ἐξ ἐναντίας τείνουσιν εἰς τοὺς ἁγίους τόπους καὶ παρὰ τὰς ἰδίας πεποιθήσεις ὑπείκουσιν εἰς τὰ θέλγητρα τῆς ἐξαιρετικῆς ἁγιότητος τῆς χριστιανικῆς Ἀνατολῆς».

Μεταβαίνων ἐφεξῆς εἰς τὴν σύγχρονον κατάστασιν τῆς ὀρθοδόξου Ἀνατολῆς ὁ ἐπιστολογράφος ἀναγνωρίζει, ὅτι ὑπὸ ἔποψιν ὑλικήν, ἐξωτερικήν, ὑπὸ ἔποψιν πλούτου ἡ κατάστασις τῶν ἐν Ἀνατολῇ ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν δὲν εἶνε «ἐπιζηλος». Ἀλλὰ παρὰ τὰς ἀρχῆθεν κρατούσας προλήψεις ἐπὶ τοῦ προκειμένου παρὰ πολλοῖς τῶν ὁμογενῶν αὐτῷ, καὶ δὴ παρὰ τοῖς Ρασκολνίκοις, τονίζει ἐν ἀντιπαραθέσει πρὸς τὴν κατὰ κόσμον πτωχείαν τὸν πνευματικόν, τὸν ἐν Θεῷ, πλοῦτον τῆς ὀρθοδόξου Ἀνατολῆς.

Ἐνταῦθα ἀνασκευάζων ἐν πρώτοις διαφόρους ἀνακριβεῖς μεταξὺ τῶν Ρώσσων διαδόσεις ὡς πρὸς τὸν **μοναχικὸν βίον** ἐν Ἀνατολῇ, γράφει πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὰ ἑξῆς: «Ἐκ διηγήσεων τυχαίων περιηγητῶν, πολὺ ὀλίγον γνωριζόντων τὸν ἐν Ἀνατολῇ βίον καὶ οὐχὶ σπανίως ἐχθρικῶς διακειμένων πρὸς τὸν μοναχικὸν βίον καθόλου, τὸ ρωσσικὸν δημόσιον γνωρίζει τοὺς ἐν Ἀνατολῇ μοναχοὺς μόνον ἐξ ἀπόψεως τῆς περιχρᾶς αὐτῶν ἐξωτερικῆς καταστάσεως. Οὕτως ἐγένοντο τοῖς πᾶσι γνωσταὶ αἱ διαδόσεις περὶ ἐρημώσεως καὶ πτωχείας τῶν μονῶν τῆς Ἀνατολῆς, περὶ τοῦ εὐαριθμου καὶ τῆς ἀταξίας τῶν ἐν αὐταῖς ζώντων περὶ φιλοχρηματίας αὐτῶν, καὶ τὰ παρόμοια. Ἀλλ' οὐδεὶς δὲν κατέστησεν ἡμῖν γνωστὸν, ὁπόσον μεγάλη εἶνε ἡ ἀναλογία προκειμένου περὶ τῶν ἀφιερούντων ἑαυτοὺς ἐν Ἀνατολῇ εἰς τὴν λατρείαν τοῦ θείου διὰ τῆς μοναχικῆς πολιτείας. Οὐδεὶς αὐτῶν ἔγραψε περὶ τοῦ καταπληκτικῶς λιτοῦ καὶ περιχροῦ τρόπου τῆς διαίτης τῶν μοναχῶν τούτων, περὶ τῶν ὑψηλῶν αὐτῶν ἀσκητικῶν ἀγώνων καὶ τῆς ἐσωτερικῆς πνευματικῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς, περὶ τῶν πολλῶν μεταξὺ αὐτῶν φωστήρων, τῶν ἀξιοθαυμάστων ὡς ἐκ τοῦ ἀσκητικοῦ βίου καὶ τῆς ἀθλήσεως, ἴσης ἀληθῶς πρὸς τὴν ἄθλησιν τῶν ἀρχαίων ἀναχωρητῶν, οὓς διὰ βαθέως ἐνταῦθα σεβασμοῦ περιβάλλουσι καὶ αὐτοὶ οἱ ἀλλόθρησκοι, οὐχὶ σπανίως ἐξαιτούμενοι τὰς νουθεσίας καὶ τὰς δεήσεις αὐτῶν».

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν κατάστασιν τοῦ **κλήρου** παρ' ἡμῖν ὁ ἐπιστέλλων ἐντόνως ἀποκρούει τὰς περὶ αὐτοῦ ψευδεῖς διαδόσεις ἐν τῷ ρωσσικῷ τύπῳ. Παραθέτομεν ἐπίτηδες αὐτολεξεὶ τοὺς λόγους αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου: «Ὁπόσον ἀλλόκοτοι, ὁπόσον ἀνόητοι διηγήσεις, ἀναφωνεῖ, δὲν μετεδίδοντο ἐν τῇ ρωσσικῇ φιλολογίᾳ περὶ τῆς Ἀνατολῆς ἐν σχέσει πρὸς τὸ σημεῖον τοῦτο! Σχεδὸν ὡς ἀξίωμα δέχονται παρ' ἡμῖν (τοῖς Ρώσσοις) τὸ ὅτι ὁ ὀρθόδοξος κλῆρος ἐν Ἀνατολῇ εἶνε ἀμαθὴς, ψυχρὸς πρὸς τὴν θρησκείαν, φιλοχρήματος, ἠθικῶς ἐκλελυμένος, καὶ τὰ παρόμοια. Ὅπως γείνῃ καταφανὲς, ὁποια μερὶς ἀληθείας, ἢ μᾶλλον, ἠλίκη πλάνη ἐνυπάρχει ἐν τῇ ἰδέᾳ ταύτῃ, λέγει ὁ ἐπιστολογράφος, θὰ προσπαθήσωμεν νὰ παραστήσωμεν ἐν συντομίᾳ τοὺς ὅρους, ὑφ' οὓς ἐκλήθησαν νὰ ζήσωσι καὶ νὰ δράσωσιν οἱ ἐν Ἀνατολῇ ὀρθόδοξοι κληρικοί, καὶ τοῦτο ἔσται πάντως συνηγορία ὑπὲρ αὐτῶν.»

Οἱ ἡμέτεροι ἀναγνῶσται γινώσκουσι βεβαίως ἀρκετὰ καλὰ τοὺς δυσχερεῖς ὅρους, ὑφ' οὓς κέκληται νὰ ζήσῃ καὶ νὰ ἐργασθῇ παρ' ἡμῖν τὴν σήμερον ὁ ἱερὸς κλῆρος. Θεωροῦμεν ἄρα περιττὸν νὰ παραθέσωμεν ἐνταῦθα αὐτολεξεὶ πάντα τὰ τοῦ ἐπιστέλλοντος σχετικὰ, ὅστις, σημειωτέον, πλήρη ἔχει συναίσθησιν τῆς δυσχερείας τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος ὅρων καὶ συνθηκῶν. Περὶ τῆς μορῳώσεως τοῦ ἡμετέρου κλήρου ὁ ἐπιστολογράφος ἀποραίνεται εὐμενῶς, ποιεῖται δὲ γνωστὸν εἰς τοὺς ἐπὶ ἀμαθείᾳ κατηγοροῦντας τοῦ ἡμετέρου κλήρου ὁμογενεῖς αὐτῷ, ὅτι ὁ ἀνώτερος παρ' ἡμῖν κλῆρος λαμβάνει τὴν μόρφωσιν αὐτοῦ ἐν ταῖς διαφόροις ὀρθοδόξοις Θεολογικαῖς Σχολαῖς τῆς Ἀνατολῆς, καὶ τονίζει τὸ ὅτι οὐκ ὀλίγοι τῶν παρ' ἡμῖν ἀνωτέρων κληρικῶν συνεχίζουσι τὰς σπουδὰς αὐτῶν εἴτε ἐν Εὐρώπῃ εἴτε ἐν Ρωσσίᾳ, «ὥσστε, ἐπάγει, μεταξὺ τῶν ἐνταῦθα, ἐν Ἀνατολῇ τουτέστι, κληρικῶν συχνὰ δύναταί τις ν' ἀπαντήσῃ πρόσωπα λαβόντα πλήρη εὐρωπαϊκὴν μόρφωσιν καὶ κατέχοντα δύο ἢ καὶ τρεῖς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας. Τοιαῦται δὲ βάσιμοι θεολογικαὶ γνώσεις, παρατηρεῖ, καὶ τοιαύτη εὐρεῖα εὐρωπαϊκὴ μόρφωσις εἶνε μάλιστα ἀναγκαιότερα διὰ τοὺς ἐνταῦθα κληρικοὺς ἢ δι' ἡμᾶς τοὺς Ρώσσους, καθότι οἱ ἐνταῦθα κληρικοὶ ἐν ἑκάστῳ βήματι αὐτῶν ἐν ἑκάστῃ γωνίᾳ τῆς οἰκείας περιοχῆς συναντῶνται πρὸς τὰς ἐνεργείας τῆς ξένης προπαγάνδας, καὶ κατὰ πᾶσαν ὥραν ὀφείλουσι νὰ ὦσιν ἕτοιμοι «λόγον δοῦναι περὶ τῆς ἐν αὐτοῖς ἐλπίδος παντὶ τῷ αἰτοῦντι.

Ἔτι γέγει δὲ, λέγει, ἡ δρᾶσις τῶν ἐνταῦθα κληρικῶν εἶνε πολυπλοκωτέρα, δυσκολωτέρα καὶ φέρει πλείονας εὐθύνας ἢ πανταχοῦ ἀλλαχοῦ».

Καὶ ἐν σχέσει, τέλος, πρὸς τὸν ἡμέτερον λαὸν οὐκ ὀλίγας προλήψεις κρατούσας παρὰ τοῖς Ρώσσοις διασκεδάζει ὁ ἐπιστολογράφος. «Ἔν Ρωσσίᾳ, λέγει, εἴθισται νὰ φρονῶσι περὶ τοῦ ἐν Ἀνατολῇ χριστιανοῦ, ὅτι εἶνε πονηρὸς, κρυφίους, δύσπιστος, φιλοχρήματος καὶ διεφθαρμένος. Ὡς πρὸς τὴν κρυφιότητα καὶ δόσιν τινὰ πονηρίας ὀφείλομεν, λέγει, νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ταῦτα ἀπαντῶσι παρὰ τοῖς ἐν Ἀνατολῇ χριστιανοῖς. Ἀλλὰ ταυτοχρόνως ὀφείλομεν νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τάς τε ἱστορικὰς ἐπιρροὰς καὶ τὰς συνθήκας τοῦ βίου, ὑφ' ἃς ἐμορφώθησαν αἱ ἰδιότητες αὗται ἐν τῷ χαρακτῆρι τῶν χριστιανῶν τῆς Ἀνατολῆς, καὶ τότε δὲν θέλομεν κρίνῃ αὐστηρῶς τὰς ἐλλείψεις αὐτῶν ταύτας». Ἀπέναντι δὲ τῶν ἐλλείψεων τούτων ἐξαίρει ὁ ἐπιστέλλων τὸ ὑπὲρ τῆς οἰκείας Ἐκκλησίας θερμὸν ἐνδιαφέρον τοῦ ἡμετέρου λαοῦ, ὃν, λέγει, ἀποκαλεῖ οὗτος «Μητέρα Ἐκκλησίαν», τονίζει τὰς ὑπὸ διαφόρων ὁμογενῶν γινομένας συχνὰς δωρεὰς ὑπὲρ ἐκπαιδευτικῶν καὶ φιλανθρωπικῶν καταστημάτων, καὶ ἐπαινεῖ τὴν ἐν τῷ κοινωνικῷ βίῳ μεταδοτικότητα τοῦ ἡμετέρου λαοῦ. Ἐν τοῖς λεγομένοις δ' αὐτοῦ περὶ τῶν μεταξὺ λαοῦ καὶ κλήρου σχέσεων παρ' ἡμῖν ἅπτεται καὶ τοῦ ζητήματος τῆς ἀποτελεσματικότητος τῶν ἐνεργειῶν τῶν παρ' ἡμῖν ἀλλοδόξων προπαγανδῶν, περὶ ἧς ἀποτελεσματικότητος ὑπερβολικαὶ ἐπίσης διαδόσεις ἀναφαίνονται ἐνίοτε ἐν τῷ ρωσσικῷ τύπῳ. Ἐξηγῶν, ὅτι κύριοι λόγοι τῆς μερικῆς ἔστιν ὅτε ἀποτελεσματικότητος τῶν ξένων προπαγανδῶν εἶνε τὰ κατὰ κόσμον, τὰ ὑλικὰ, συμφέροντα (ἐξασφάλισις θέσεως κοινωνικῆς, πόρων ζωῆς, ἐκμάθησις ξένων γλωσσῶν καὶ τὰ τοιαῦτα) ἐπάγεται τὰ ἑξῆς ἀξιοσημείωτα: «Προβήλως τὰ θεμέλια τῆς προπαγάνδας βασίζονται ἐπὶ καθαρῶς οἰκονομικοῦ καὶ ὄχι θρησκευτικοῦ ἐδάφους, διὸ καὶ ὁ ἐνταῦθα πενόμενος κλῆρος δὲν εἶνε εἰς θέσιν ν' ἀντιστῇ αὐτῇ διὰ τῶν αὐτῶν ὅπλων. Βεβαίως δὲ καὶ αὐτοὶ οἱ προσηλυτιζόμενοι εἴτε εἰς τὸν Καθολικισμὸν εἴτε εἰς τὸν Προτεσταντισμὸν διὰ τοιούτου τρόπου δὲν παρουσιάζουσι κτῆσιν πολύτιμον διὰ τοὺς ἑτεροδόξους, καὶ οἱ ἴδιοι οὐδόλως πιστεύουσιν εἰς τὸ ὅτι ἡ διδασκαλία τῶν τελευταίων περιέχει ὑψηλοτέραν ἀλήθειαν, ἀλλὰ συλλαμβάνονται εἰς τὸ δίκτυον τῆς προπαγάνδας ἁπλῶς διὰ τοῦ δελέατος τῆς χρηματικῆς ἀρωγῆς ἢ τῆς ἐξωτερικῆς αἴγλης τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ».

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑΙ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ*

V.

Μόνη ἡ φιλοσοφικὴ παιδαγωγικὴ διαφώτισις προλειαίνει καὶ προπαρασκευάζει τὸ κατάλληλον ἔδαφος πάσης ἐκπαιδευτικῆς ἐπὶ τὸ βέλτιον μεταρρυθμίσεως, ἡ δὲ πρακτικὴ ἐφαρμογὴ καὶ εὐδοκίμησις αὐτῆς ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἠθικοῦ σθένους, μεθ' οὗ οἱ διδάσκαλοι ἀποδύονται εἰς τὸ στάδιον τῆς πρακτικῆς αὐτῶν δράσεως. Ἡ παιδαγωγικὴ διαφώτισις ὑποδεικνύει τὸν τρόπον τῆς βελτιώσεως τῶν παιδαγωγικῶν μέσων καὶ συνθηκῶν καὶ ἐνισχύει οὕτως τὴν ζωηφόρον πηγήν, ἥτις θὰ μεταγγίσῃ εἰς ὅλα τὰ μέλη τοῦ παιδαγωγικοῦ ὀργανισμοῦ νέας ζωτικὰς καὶ ἀναπλαστικὰς δυνάμεις.

Πᾶσα μεταρρύθμισις προϋποθέτει καθεστὼς ἢ σαθρόν, ἢ ἀνεπαρκές. Ἡ σαθρότης καὶ ἡ ἀνεπάρκεια ἐξωτερικεύεται καὶ καταφαίνεται εἰς τὰ μέσα καὶ τὰς συνθήκας, ὑφ' ἃς ἐκεῖνο λειτουργεῖ. Ἡ ἀνόρθωσις καὶ ἡ βελτίωσις αὐτῶν θὰ καταργήσῃ τὸ παλαιὸν καὶ θὰ δημιουργήσῃ νέον δυνάμενον νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τὰς ἀνάγκας καὶ τοὺς πόθους τοῦ μεταρρυθμισιῶντος.

Αἱ ἐκπαιδευτικαὶ μεταρρυθμίσεις, τὰς ὁποίας ἐπιδιώκομεν ἐν Κωνσταντινουπόλει προϋποθέτουσιν ἐπίσης καθεστὼς ἢ σαθρὸν ἢ ἀνεπαρκές. Τὸ δημόσιον ἐγνωμοδότησε καὶ ἐχαρακτήρισεν αὐτὸ διὰ τῶν ἐπισήμων ὀργάνων του, τῆς ἡμερησίας καὶ περιοδικῆς δημοσιογραφίας, σαθρὸν ἅμα καὶ ἀνεπαρκές. Τὸ δημόσιον ἀπατᾶται ἐνίοτε, ἀλλὰ αὐτὴν τὴν φορὰν δὲν ἠπατήθη. Δὲν ἠπατήθη, διότι τὰ φῶτα τοῦ αἰῶνός του ἀρκετὰ τὸ διεφώτισαν καὶ εἰς τὸ ἐκπαιδευτικὸν ζήτημα ὡς καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα ζητήματα. Ἡ παροιμιώδης φράσις «τώρα ξύπνησεν ὁ κόσμος», τὴν ὁποίαν λαός μας καθιέρωσεν εἰς τὴν γλῶσσάν του διὰ νὰ παραστήσῃ τὴν ψυχολογικὴν ἀνάπτυξίν του, ἐφαρμόζεται καὶ ἐπὶ τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ ζητήματος.

Ἐὰν πρόκηται λοιπὸν πραγματικῶς νὰ μεταρρυθμίσωμεν τὰ ἐκπαιδευτικά μας καὶ νὰ ἀνταποκριθῶμεν εἰς τοὺς προοδευτικοὺς πόθους τοῦ λαοῦ μας καὶ νὰ θεραπεύσωμεν κατεπειγούσας ἀνάγκας αὐτοῦ, πρέπει νὰ φροντίσωμεν πρὸ παντὸς νὰ βελτιώσωμεν τὰ παιδαγωγικὰ μέσα καὶ τὰς συνθήκας, δι' ὧν τὸ νέον ἐκπαιδευτικὸν καθεστὼς θὰ δημιουργηθῇ καὶ εὐδοκίμως θὰ λειτουργήσῃ. Διότι τότε μόνον, ἂν οὐχὶ διὰ μιᾶς, ἀλλὰ βαθμιαίως θὰ ἐκλίπῃ ἡ σαθρότης καὶ θὰ κλείσῃ τὸ χαῖνον κενὸν ἐν τοῖς ἐκπαιδευτικοῖς μας.

Παιδαγωγικὰ μέσα καὶ συνθῆκαι εἶναι πάντα,

* Συνέχεια καὶ τέλος, ἀπὸ σελ. 282—283.

ὅσα διαθέτει καὶ ἐφαρμόζει ὁ παιδαγωγὸς ἢ ὁ διδάσκαλος πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ γενικοῦ καὶ εἰδικοῦ σκοποῦ του, ἢ διὰ νὰ ὁμιλήσωμεν σαφέστερον, εἰς τὴν δημώδη σχολικὴν γλῶσσαν παιδαγωγικὰ μέσα εἶναι οἱ παιδαγωγοὶ ἢ οἱ διδάσκαλοι, αἱ μέθοδοι καὶ τὰ σχολεῖά των.

Οἱ διδάσκαλοι εἶναι ἡ ψυχή, ἡ κινητήριος δύναμις τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ ὀργανισμοῦ, διότι πράγματι ἡ τελεσφόρως λειτουργία αὐτοῦ ἐξαρτᾶται σχεδὸν πάντοτε καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ τῆς ἀρίστης ποιότητος τοῦ προσωπικοῦ τῶν σχολείων. Διδάσκαλος ἰδιοφυής, πεφωτισμένος εἰς τὸ ἔργον του διὰ συστηματικῆς καὶ εἰδικῆς μορφώσεως, φιλόπονος καὶ ἀνεξάντλητος αἰσθηματίας, ἀδαμάντινος χαρακτήρ, εἶναι ὁ ἀληθὴς προμηθεὺς τοῦ ἔθνους καὶ τῆς ἀνθρωπότητος, ὁ ἥλιος ἐν τῇ κοινότητι, ἐν ᾗ ζῇ, καὶ ἐν τῇ χορείᾳ τῶν μικρῶν φίλων του, ἐν ᾗ διδάσκει. Ἀνάγνωτε τὸ ἀξιόλογον βιβλιάριον τοῦ Βλασίου Σκορδέλη, «Ἡμερολόγιον Δημοδιδασκάλου» καὶ θὰ ἴδητε τί δύναται νὰ κατορθώσῃ ὁ διδάσκαλος, ἔστω καὶ δημοδιδάσκαλος ἀσημάντου κοινότητος. Εἶναι κοινωφελέστερος καὶ εὐεργετικώτερος εἰς τὸ ἔθνος του ἢ πολλοὶ ἄλλοι μεγαλόσχημοι καθηγηταὶ μεγαλωνύμων ἀκαδημιῶν καὶ πανεπιστημίων.

Οἱ παιδαγωγοὶ καὶ διδάσκαλοι παιδαγωγοῦσι διὰ τῆς διδασκαλίας καὶ διὰ τοῦ προσωπικοῦ αὐτῶν χαρακτῆρος. Ἡ παιδαγωγοῦσα διδασκαλία σκοπεῖ κυρίως νὰ μορφώσῃ εἰς τοὺς παῖδας ἦθος καὶ φρόνημα, νὰ διαφωτίσῃ καὶ συγκινήσῃ τὴν ψυχὴν αὐτῶν, νὰ ἠλεκτρίσῃ καὶ ἐνθουσιάσῃ· σκοπεῖ νὰ καταστήσῃ αὐτὴν δύναμιν διερευνῶσαν καὶ ἀσπαζομένην τὸ ἀληθές, δύναμιν υἱοθετοῦσαν καὶ θεοποιοῦσαν τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ καλόν. Ἀλλὰ διὰ νὰ εἶναι τοιαύτη ἡ διδασκαλία πρέπει νὰ διεξάγηται μεθοδικῶς καὶ συστηματικῶς. Μόνον ἡ συστηματικὴ καὶ μεθοδικὴ διδασκαλία ἐναποταμιεύει εἰς τὴν ψυχήν μας πάγια καὶ ἐνεργητικὰ κεφάλαια γνώσεων. Ἡ διδακτικὴ μέθοδος, ἤτις εἶναι ὅλως διάφορος τοῦ διδακτικοῦ τρόπου παντὸς διδασκάλου, εἶναι ἐπίκτητον προτέρημα εἰδικῆς μορφώσεως καὶ μόνη αὕτη γεννᾷ καὶ προάγει τὴν σύνεσιν καὶ ἐμβρίθειαν εἰς τὸ πνεῦμά μας. Τὸ σύστημα εἶναι τὸ ἅλας, τοῦ ὁποίου ἡ συνεκτικὴ ἰδιότης προλαμβάνει τὴν σῆψιν, εἶναι ὁ λύχνος τοῦ διδαχθέντος θησαυροῦ ὡς ἡ συνείδησις τοῦ ψυχικοῦ. Ἡ συστηματικὴ διδασκαλία συγκεντρόνει εἰς τὴν συνείδησιν ὅλας τὰς γνώσεις καὶ ἐνεργείας τῆς ψυχῆς καὶ ἀποτελεῖ τὴν βάσιν ὀργανικοῦ καὶ ἐναρμονίου ἑνότητος καὶ διδάσκει συνάμα εἰς τοὺς ἀνθρώπους, πῶς νὰ συστηματοποιῶσι τὰς ἐργασίας των. Ἡ συστηματοποίησις τῆς ἐργασίας εἶναι ὁ κυριώτερος λόγος, δι' ὃν κατώρθωσαν οἱ λαοὶ τῆς Δύσεως νὰ προαχθῶσι τόσον πολὺ πρακτικῶς. Διὰ ταῦτα πάντα συνίστα ὁ Pestalozzi εἰς τοὺς συναδέλφους νὰ μάθωσι πρὸ παντὸς νὰ διδάσκωσι μεθοδικῶς καὶ θὰ ἴδωσι μετ' ἐκπλήξεως πόσα δύνανται νὰ μάθωσιν οἱ μικροὶ μαθηταί των καὶ ἐν μιᾷ καὶ μόνῃ ἡμέρᾳ.

Καὶ ὅμως ὁ προσωπικὸς χαρακτὴρ εἶναι μορφωτικώτερος παράγων τῆς συστηματικῆς διδασκαλίας. Οὐδὲν ἄλλο ἐπιδρᾷ τόσον ἐπὶ τῶν θυμικῶν τῆς ψυχῆς τοῦ παιδὸς καὶ τοῦ νεανίου, ὅσον αὐτὸς ὁ διδάσκαλος προσωπικῶς. Ὁ διδάσκαλος εἶναι πάντοτε πρότυπον τελειότητος διὰ τοὺς μαθητάς του, εἶναι ὁ πολικὸς ἀστὴρ δι' αὐτοὺς καὶ πρὸς αὐτὸν στρέφουσι καὶ νοῦν καὶ καρδίαν. Τὸ ἰδανικὸν των εἶναι, πῶς νὰ μιμηθῶσι τὸν διδάσκαλον καὶ οὐχὶ τὸ ἰδεῶδες τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ. Δὲν ἔχουσιν εἰσέτι τὴν κρίσιν τόσον ἀνεπτυγμένην καὶ δὲν δύνανται ἐπομένως νὰ κάμωσι σαρῆ διάκρισιν καὶ ἐκλογὴν μεταξὺ διδασκάλων καὶ διδασκαλίας. Ἡ ἀρίστη καὶ μεθοδικωτάτη διδασκαλία, αἱ ὑψηλότεραι ἀλήθειαι καὶ αἱ ἐπαγωγότεραι ἰδέαι διδασκάλου ἀπολέσαντος εἰς τὰς συνειδήσεις τῶν μαθητῶν του τὸ ἠθικὸν γόητρον, δὲν συγκινοῦσι καὶ δὲν κατακτῶσι τὰς ψυχὰς τῶν μαθητῶν τόσον, ὅσον τὸ ἔμψυχον τοῦ διδάσκαλου παράδειγμα καὶ ὁ προσωπικὸς αὐτοῦ χαρακτήρ. Διότι ἡ ψυχὴ ἐκείνου μυστηριωδῶς ἐπικοινωνεῖ μετὰ τῆς ψυχῆς αὐτῶν, ἐτάζει, ἐμπνέεται καὶ ἀποκομίζει τὸ ἦθος αὐτῆς. Διὰ τοῦτο πρὶν ἢ ὁ διδάσκαλος κατορθώσῃ νὰ σπουδάσῃ καὶ γνωρίσῃ ἑαυτὸν καὶ τοὺς μαθητάς του, γνωρίζουσιν ἤδη οὗτοι κάλλιστα τοὺς τρόπους καὶ τὸν χαρακτῆρα τοῦ διδασκάλου των. Εἶναι νόμος ψυχικὸς οἱ μαθηταὶ νὰ μανθάνουν μᾶλλον καὶ ῥᾴδιον ὅ,τι βλέπουν ἢ ὅ,τι ἀκούουν καὶ ὑπὸ τὸν νόμον τοῦτον διατελεῖ πᾶσα ψυχὴ νῦν καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας, διότι οἱ ψυχικοὶ νόμοι ἔχουσι πάντοτε ἀπόλυτον κῦρος διὰ τὸ κράτος τῆς ψυχικῆς ὡς οἱ φυσικοὶ διὰ τὸ κράτος τοῦ σώματος.

Ἐντεῦθεν ἐννοεῖται διατὶ ἀνωτέρω διισχυρίσθην ὅτι ὁ προσωπικὸς χαρακτὴρ εἶναι παράγων μορφωτικώτερος τῆς συστηματικῆς διδασκαλίας καὶ διατὶ προκειμένου νὰ γνωμοδοτήσω περὶ ἐκπαιδευτικῶν μεταρρυθμίσεων δικαιοῦμαι νὰ ἐρωτήσω: Ἔχομεν γνησίους διδασκαλικοὺς χαρακτῆρας δηλ. μορφωτικούς ἢ ἔχομεν τοὐλάχιστον μεθοδικῶς καὶ συστηματικῶς μεμορφωμένους διδασκάλους; Τὰ διδασκαλεῖα εἶναι τὰ μόνα ἐργαστήρια, ἐν οἷς μορφοῦνται εἰδικῶς καὶ τελείως οἱ διδασκαλικοὶ χαρακτῆρες καὶ ἐν οἷς σφυρηλατεῖται ἡ τύχη τῶν ἐκπαιδευτικῶν παντὸς ἔθνους. Δυστυχῶς τοιαῦτα δὲν ἔχομεν καὶ εἶναι ἐθνικὴ ἀνάγκη νὰ ἀποκτήσωμεν. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι αἱ διδασκαλικαὶ ἐξοχότητες εἶναι αὐτοφυεῖς καὶ ἀναφαίνονται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ αὐτεπαγγέλτως. Ναί, ἀλλὰ εἶναι σπανιώταται καὶ ἐμφανίζονται μόνον κατὰ περιόδους, ὡς οἱ κομῆται, ἐν ᾧ ἡμεῖς χρειαζόμεθα ποσότητας διδασκάλων διὰ νὰ μορφώσωμεν γενεὰς γενεῶν εἰς διαφόρους καὶ ἀναριθμήτους

κοινότητας. Ἐὰν δὲν ἐννοήσωμεν ταύτην τὴν ἐθνικὴν καὶ χαίνουσιν ἀνάγκην καὶ ἐὰν δὲν ἀποφασίσωμεν νὰ μορφώσωμεν παιδαγωγικοὺς καὶ νὰ ἱδρύσωμεν ἀνώτερα καὶ κατώτερα διδασκαλεῖα εἰς διάφορα κέντρα τοῦ κλίματος τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κων]πόλεως, ἂς μὴ ὀνειρευώμεθα ἐκπαιδευτικὰς μεταρρυθμίσεις καὶ ἂς μὴ βαττολογῶμεν καὶ συγκροτῶμεν ἐκπαιδευτικὰ συνέδρια διὰ νὰ συντάξωμεν μετὰ μακροχρόνιον θυελλώδη συζήτησιν προγράμματα ὑποχρεοῦντα τοὺς τριτοετεῖς καὶ τεταρτοετεῖς μαθητὰς τοῦ δημοτικοῦ σχολείου νὰ ψελλίζωσι γαλλικὰ καὶ νὰ περιπίπτωμεν οὕτως εἰς τοιαῦτα ἀσυγχώρητα παιδαγωγικὰ λάθη. **Μόνον ἡ ἐξάπλωσις παιδαγωγικῶν ὡρῶν, ἡ μόρφωσις, ἐπαναλαμβάνομεν, παιδαγωγικῶν καὶ ἡ ἵδρυσις διδασκαλείων θὰ προλειάνῃ τὸ ἔδαφος ἐκπαιδευτικῶν μεταρρυθμίσεων, τῶν ὁποίων ἡ ἐφαρμογὴ ἔσται ζήτημα καὶ μέριμνα ἀπωτέρου μέλλοντος.**

Αὕτη εἶναι ἡ τετάρτη ἀρχή, ἐξ ἧς ῥέπω ὅτι πρέπει νὰ ὁρμηθῶμεν εἰς τὰς ἐκπαιδευτικὰς μεταρρυθμίσεις καὶ ὑπὲρ αὐτῆς ἐπικαλοῦμαι τὰς μαρτυρίας τῆς φιλοσοφικῆς ἱστορικῆς παιδαγωγικῆς.

Ὁ πρῶτος καὶ μέγιστος, μεταρρυθμιστὴς (Reformator) τῆς διδασκαλίας καὶ τῶν ἐκπαιδευτικῶν τῆς Γερμανίας Wolfgang Ratichius κατεῖδεν ὅτι αἱ ἐκπαιδευτικαὶ μεταρρυθμίσεις του τότε μόνον θὰ πραγματοποιηθῶσιν **ὅταν κατορθώσῃ νὰ μορφώσῃ καταλλήλως τὸ προσωπικὸν τῶν σχολείων.** Καὶ συνεφώνησε πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον μετὰ τοῦ ἡγεμόνος Ludwig νὰ ἱδρύσῃ ἐν Koethen τῆς Σαξωνίας ἐν ἔτει 1618 τὸ πρῶτον τῆς Γερμανίας διδασκαλεῖον.

Ὁ πρῶτος καὶ σπουδαιότατος διοργανωτὴς τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως τῆς Γαλλίας ὁ Rolland, ὅτε τῷ 1768 ὡς πρόεδρος τοῦ συμβουλίου τοῦ κράτους προΰτεινε ριζικὴν διαρρύθμισιν τῶν ἐκπαιδευτικῶν τοῦ βασιλείου ἀνέγραφεν εἰς τὴν ἔκθεσίν του ὡς **κατεπείγουσαν καὶ ἀδιάτρεπτον ἀνάγκην τοῦ ἔθνους τὴν ἵδρυσιν ἑνὸς ἀνωτέρου παιδαγωγικοῦ ῥοντιστηρίου,** τοῦ ὁποίου τὴν ἰδέαν ἤδη πρὸ αὐτοῦ ὁ ἀββᾶς, Pelissier ἔν τινι ὑπομνήματί του ἀνέπτυξεν ἐν ἐκτάσει.

Δύο τῶν διασημοτέρων ἐρβαρτιανῶν ἀντιπροσώπων τῆς συστηματικῆς καὶ Πρακτικῆς Παιδαγωγικῆς τοῦ αἰῶνός μας, ὁ ἀοίδιμος καθηγητὴς τοῦ πανεπιστημίου τῆς Μαρβούργης Theodor Waitz καὶ ὁ σεβαστὸς καθηγητής μου ἐν Ἰένῃ W. Rein ἰδοὺ πῶς ἀποφαίνονται περὶ ἐκπαιδευτικῶν μεταρρυθμίσεων.

Ὁ μὲν Waitz ἀπαντῶν εἰς ἐν διαγώνισμα προκηρυχθὲν ὑπὸ τῆς πόλεως Ζυρίχης «Πῶς δύναται νὰ μεταρρυθμισθῇ ἡ διδασκαλία ἐν τῇ δημοτικῇ σχολῇ καὶ νὰ ἀποβῇ καρποφορωτέρα» ἔγραφεν ἔν τινι διατριβῇ δημοσιευθείσῃ τῷ 1851 ἐν Χάλλῃ ὑπὸ τὸν τίτλον «Μεταρρύθμισις τῆς διδασκαλίας» σὺν πολλοῖς ἄλλοις καὶ τὰ ἑξῆς βαρυσήμαντα «Δὲν χρειαζόμεθα προτάσεις ἀφορώσας νέας τροποποιήσεις καὶ διαρρυθμίσεις τῶν σχολειακῶν μας, ἀλλὰ κατάλληλον προσωπικὸν τῶν σχολείων ἐμπνεόμενον ὑπὸ τοιούτου ἐνθουσιασμοῦ, ὑφ' οὗ καὶ ὁ Πεσταλότσης. **Τὰ διδασκαλεῖα εἶναι τὰ μόνα ἐργαστήρια, ἐξ ὧν τοιαύτη τις ὁρμὴ ἀποκλειστικῶς δύναται νὰ προέλθῃ».**

Ὁ δὲ Rein ἐν εἰσαγωγῇ τοῦ περὶ «Θεωρίας καὶ Πράξεως τῆς δημοτικῆς διδασκαλίας» συγγράμματος ὁμιλῶν περὶ σχολικῆς μεταρρυθμίσεως, περὶ ἧς ἐν ἐκτάσει καὶ εἰδικώτερον ἔγραφεν ἐν τῷ κατὰ τὸ ἔτος 1893 δημοσιευθέντι συγγράμματι του «Ἐν τέλει τῆς σχολικῆς μεταρρυθμίσεως» προσέθηκε καὶ τὰ ἑξῆς: **Ἐννοεῖται ὅτι αἱ ἄριστα προτάσεις περὶ τροποποιήσεως τῶν σχολειακῶν εἶναι ἀνωφελεῖς, ἐὰν δὲν εὑρίσκωνται τὰ κατάλληλα πρόσωπα, τὰ ὁποῖα ἐν ὅλῃ αὐτῶν τῇ δυνάμει καὶ ἀφοσιώσει πρὸς τὸ καθῆκον θὰ ἐπιληφθῶσι τοῦ ἀνατεθέντος αὐτοῖς ἔργου καὶ θὰ προσπαθήσωσι μετὰ αὐτοθυσίας νὰ πραγματοποιήσωσι τὰ ἰδανικὰ σχέδια τῶν μεγαλεπηβόλων εἰσηγητῶν . . . . . Τί ὠφελεῖ νὰ κατασκευάσῃ τις θαυμάσιον στόλον, ὅταν δὲ πρόκηται οὗτος νὰ ἐκπλεύσῃ νὰ μὴ ἔχῃ τότε πληρώματα, τὰ ὁποῖα θὰ δυνηθοῦν νὰ τὸν κυβερνήσουν; Ὅστις λοιπὸν σκέπτεται νά βελτιώσῃ τὰ ἐκπαιδευτικά, χωρὶς συγχρόνως νὰ ῥροντίσῃ πρὸ παντὸς ἄλλου νὰ μορφώσῃ καλλιτέρους διδασκάλους, οὗτος κλείει κατὰ τὸ κοινῶς λεγόμενον τοὺς λογαριασμούς του χωρὶς τὸν νοικοκύρη».**

Αἱ τέσσαρες ἀναπτυχθεῖσαι ἀνωτέρω **ἀρχικαὶ ἰδέαι:**

α'] Τὸ ἐκπαιδευτικὸν ζήτημα εἶναι ζωτικώτατον καὶ μάλιστα κατεπεῖγον, διότι τὰ σχολεῖα εἶναι τὸ μέλλον τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους.

β'] Αἱ ἐκπαιδευτικαὶ μεταρρυθμίσεις δὲν πρέπει νὰ θιξωσιν ἐπιβλαβῶς τὴν ἰδιοῦσαν τοῦ λαοῦ μας.

γ'] Τὸ προοδευτικὸν πνεῦμα τοῦ συγχρόνου πολιτισμοῦ καὶ τὸ ἰδεῶδες τῆς ἐθνικῆς καὶ χριστιανικῆς κοινωνικῆς ἀγάπης πρέπει νὰ πρωτανεύσωσιν εἰς τὰς ἐκπαιδευτικὰς μεταρρυθμιστικὰς σκέψεις μας.

δ'] Ἡ ἐξάπλωσις παιδαγωγικῶν ὡρῶν θὰ προπαρασκευάσῃ καταλλήλως τὰς ἐκπαιδευτικὰς μεταρρυθμίσεις καὶ ἡ μόρφωσις εἰδικοῦ προσωπικοῦ θὰ πραγματοποιήσῃ αὐτάς. Οὗτοι εἶναι οἱ τέσσαρες θεμέλιοι καὶ ἀκρογωνιαῖοι λίθοι, ἐφ' ὧν δυνάμεθα ἀσφαλῶς νὰ στηρίξωμεν τὸ ἐθνικὸν οἰκοδόμημα τῶν μελετωμένων ἐκπαιδευτικῶν μεταρρυθμίσεων.

Α. ΜΑΖΑΡΑΚΗΣ
Καθηγητὴς τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογ. Σχολῆς

Ἐξ ἀφορμῆς τῆς πρὸς τὴν Σύνοδον ἀπαντήσεως τοῦ Κόμητος Τολστόη.

Ἐξ ἀφορμῆς τῆς πρὸς τὴν ἱερ. Σύνοδον τῆς Ρωσσίας ἀπαντήσεως τοῦ κόμητος Λ. Τολστόη, ἡ Α. Π., ὁ Μητροπολίτης Πετρουπόλεως Ἀντώνιος δημοσιεύει ἐν ἑνὶ τῶν τελευταίων φύλλων τοῦ «**Ἐκκλησιαστικοῦ Μηνύτορος**», περιοδικοῦ τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας Πετρουπόλεως παρατηρήσεις λίαν ἐνδιαφερούσας ὡς πρὸς τὴν ρηθεῖσαν ἀπάντησιν. Ἐλλείψει χώρου ἀναβάλλομεν τὰ σχετικὰ διὰ τὸ προσεχὲς φύλλον.

ΔΗΛΩΣΙΣ

Ἐπειδὴ τὰ ὑπὸ πολλῶν χριστιανῶν ἔκ τε τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κων]πόλεως καὶ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ κλίματος τοῦ Οἰκουμ. Θρόνου προσαγόμενα εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ἔγγραφα πιστοποιητικὰ γεννήσεων, βαπτίσεων, γάμων, θανάτων κ.τ.τ., πρὸς κύρωσιν καὶ ἐπιβεβαίωσιν αὐτῶν ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου φέρουσιν ἔστιν ὅτε οὐσιώδεις ἐλλείψεις, εἴτε δηλονότι γράφονται ἐπὶ χάρτου κοινοῦ καὶ ὅλως ἀκαταλλήλου, εἴτε δὲν φέρουσιν τὸν ἐπὶ κεφαλῆδος ἀπαιτούμενον πρὸς κύρωσιν καὶ ὑπογραφὴν χῶρον, ἐφ' ᾧ καὶ ἐνίοτε καθίσταται ἀναγκαία προσθέτου τεμαχίου χάρτου προσκόλλησις, εἴτε εἰσὶ γεγραμμένα διὰ γραφῆς δυσαναγνώστου, τοῦθ' ὅπερ πάντη ἄκοσμον καὶ ἀπᾴδον πρὸς ἔγγραφον ἐπίσημον, διὰ ταῦτα ἐνετάλημεν νὰ δηλώσωμεν ἐρισταῖς τὴν προσοχὴν τῶν ἐνδιαφερομένων ὅτι τοὐντεῦθεν πᾶν παραπλήσιον ἔγγραφον μὴ γεγραμμένον ἐπὶ χάρτου ἀρίστης ποιότητος καὶ μὴ φέρον τὸν προσήκοντα πρὸς ἐπιβεβαίωσιν ἢ κύρωσιν χῶρον καὶ μὴ γεγραμμένον εὐαναγνώστως δὲν θὰ λαμβάνηται ὑπ' ὄψει, ἀλλὰ θὰ ἐπιστρέφηται πρὸς ἀναπλήρωσιν τῶν ἐλλείψεων αὐτοῦ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐν τοῖς ἀνακτόροις.— Τῇ παρελθούσῃ τρίτῃ ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἰωακεὶμ ἐν συνοδείᾳ τοῦ ἄρχοντος Καπουκεχαγιὰ Ἀντωνίου ἐφέντη Οἰκιάδου ἐπεσκέψατο τὴν Α. Ε. τὸν ἀρχιγραμματέα τῶν ἀνακτόρων Ταχσὶν βέην. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ἡ Α. Θ. Π. ἐφωτήσατο λόγον πρὸς τὴν Α. Ε. περί τινων ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων.

Ἡ Α. Α. Μ. ὁ σεπτὸς Ἄναξ πληροφορηθεὶς περὶ τῆς εἰς τὰ ἀνάκτορα παρουσίας τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ἠὐδόκησε νὰ διαβιβάσῃ Αὐτῇ ἁρμοδίως τὰς αὐτοκρατορικὰς αὐτοῦ προσρήσεις.

— *Συνεδρία δύο Σωμάτων.* — Τῇ παρελθούσῃ Δευτέρᾳ συνῆλθον καὶ αὖθις τὰ δύο Διοικητικὰ τῆς Ἐκκλησίας Σώματα ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἰωακεὶμ τοῦ Γ'. Κατὰ τὴν συνεδρίαν ταύτην, ἧς ἀπῆσαν οἱ ἐκ τῶν συμβούλων κκ. Ἀντ. Σούρλας καὶ Ἱππокρ. Ζαγαναρίης, ἡ Α. Θ. Παναγιότης εἰσηγήσατο τὰς ἑπομένας προτάσεις, αἵ καὶ κατ' ἀρχὴν ἐγένοντο ἀποδεκταί· α') τὴν ἐκπόνησιν κοινοῦ κανονισμοῦ διέποντος τὰ κοινοτικὰ πράγματα πασῶν τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Οἰκουμ. Θρόνου β') τὴν ἀγορὰν πασῶν τῶν πρὸ τῶν ἡμετέρων Πατριαρχείων κειμένων οἰκιῶν, ὅπως ἐπὶ τοῦ χώρου τούτου ἀνεγερθῶσι τὸ μὲν οἰκήματα ἴδια χάριν τῶν κατὰ καιροὺς συνοδικῶν ἀρχιερέων, τὸ δὲ ἐγκαταστῶσι τὰ διάφορα γραφεῖα τῶν Πατριαρχείων.

Ἐν τῇ αὐτῇ συνεδρίᾳ προὐτάθη πρὸς τούτοις ὅπως ἐκ τοῦ Ἐθνικοῦ Ταμείου βοηθῶσιν ὡς δάνειον τῇ Ἐφορείᾳ τῆς Πατριαρχικῆς Ἀστικῆς Σχολῆς Μαρασλῆ 500 λίραι πρὸς ἀποπληρωμὴν μικρῶν τινων ὀφειλῶν καθυστερουσῶν. Πρὸς τούτοις τῆς Α. Θ. Παναγιότητος εἰσηγουμένης, ἐνεκρίθη ἡ κατάργησις τῆς περιαγωγῆς τῶν ὄσχων ἐν τῷ πανσέπτῳ πατριαρχικῷ ναῷ, ἐπεδοκιμάσθη δὲ, μὴ περιβληθεῖσα ὅμως ὁριστικὴν ἀπόφασιν, ἡ ὑπαγωγὴ πάντων τῶν ἐν τῇ ἀρχιεπισκοπῇ Κωνσταντινουπόλεως λειτουργούντων διαφόρων σωματείων ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν καὶ ἔγκρισιν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου.

Ὡσαύτως κατὰ τὴν συνεδρίαν ταύτην δεκτῆς γενομένης τῆς παραιτήσεως τῆς Α. Ε. τοῦ Κωστάκη Καραθεοδωρῆ ἐφέντη, μέλους τοῦ Συμβουλίου τοῦ Κράτους, ἐκλεγέντος προσφάτως μέλους τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ζαππείου Παρθεναγωγείου, ἐξελέγη εἰς ἀντικατάστασιν ὁ ἀξιότιμος Γεώργιος Ἀποστολίδης, δικηγόρος.

Χθὲς δὲ ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἰωακεὶμ, ἐν συνοδίᾳ τοῦ σεβασμ. ἁγίου Προύσης Ναθαναὴλ, Προέδρου τῆς Ἐφορείας τῶν Ἐθν. Φιλανθρ. Καταστημάτων, ἐπεσκέψατο καὶ αὖθις τὰ εὐαγῆ ταῦτα καθιδρύματα.

—Ἐκλογὴ ἐπισκόπων Ναζιανζοῦ καὶ Εἰρηνουπόλεως. —Ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τοῦ παρελθόντος Σαββάτου ληφθεισῶν ὑπ' ὄψει αἰτήσεων τῶν σεβασμιωτάτων μητροπολιτῶν Καισαρείας Ἰωάννου καὶ Ἐφέσου Ἰωακεὶμ ζητησάντων τὴν ἀνάδειξιν βοηθῶν ἐπισκόπων ἐν ταῖς ἐπαρχίαις αὐτῶν, ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος προβᾶσα εἰς ἐκλογὴν τοιούτων ἐξελέξατο διὰ μὲν τὴν ἐπαρχίαν Καισαρείας τὸν τέως διευθυντὴν τῶν ἐν Ἀμισῷ ἐκπαιδευτηρίων Γερβάσιον Σαρασίτην ὑπὸ τὸν ψιλὸν τίτλον τῆς πάλαι ποτὲ διαλαμψάσης ἐπισκοπῆς Ναζιανζοῦ συνυποψηφίων αὐτῷ τεθέντων τοῦ ἀρχιμανδρίτου Γερμανοῦ Πολίτου καὶ τοῦ ἱεροδιακόνου Φωτίου Γεωργιάδου, διὰ δὲ τὴν ἐπαρχίαν Ἐφέσου τὸν πρωτοσύγκελλον τῆς μητροπόλεως ταύτης Ἀρσένιον Ἀφεντούλην ὑπὸ τὸν ψιλὸν τίτλον τῆς πάλαι ποτὲ διαλαμψάσης ἐπισκοπῆς Εἰρηνουπόλεως συνυποψηφίων αὐτῷ τεθέντων τοῦ ἀρχιδιακόνου τῆς μητροπόλεως Ξάνθης Ἰωακεὶμ καὶ τοῦ πρωτοσυγκέλλου τῆς μητροπόλεως Χίου Κυρίλλου Τρεχάκη.

Ἀμφότεραι αἱ ἐκλογαὶ ἀνεκοινώθησαν τηλεγραφικῶς τοῖς μνησθεῖσι σεβασμιωτάτοις μητροπολίταις ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου.

Τῇ Α. Θ. τῷ ὑψηφισμένῳ ἁγίῳ Ναζιανζοῦ παραστάντι ἐνώπιον τῆς ἁγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς

Τρίτης ἐγένετο τὸ εἰθισμένον Μήνυμα καὶ εἶτα ἡ ἐν τῷ ναῷ νενομισμένη τελετὴ τῆς εὐχαριστίας.

—*Ἐπισκέψεις.*—Τῇ παρελθούσῃ Δευτέρᾳ ἐπεσκέφατο τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην ἡ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει παρεπιδημοῦσα εὐγενεστάτη σύζυγος τοῦ πρωθυπουργοῦ τῆς Ἑλλάδος Θεοτόκη συνοδευομένη ὑπὸ τῆς δεσποινίδος θυγατρὸς αὐτῆς καὶ τοῦ κ. Καλβοκορέση ἀνεψιοῦ τοῦ ἐριτίμου Παύλου Στεφάνοβικ Σκυλίτση, παρ' ᾧ καὶ φιλοξενεῖται ἡ κ. Θεοτόκη.

Ἡ κ. Θεοτόκη λιαν τιμητικῶς γενομένη δεκτὴ ὡδηγήθη ὑπὸ τοῦ Μ. Πρωτοσυγκέλλου Χρυσοστόμου εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ Μ. Συνοδικοῦ, ἔνθα προσῆλθε μετὰ μικρὸν καὶ ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἀναγκασθεῖσα ἵνα διακόψῃ τὴν συνεδρίαν τῶν δύο Σωμάτων, περιστοιχιζομένη ὑπὸ πάντων τῶν μελῶν τῆς συνεδρίας.

Ἡ ἐπίσημος ἐπισκέπτις ὑπέβαλε τῇ Α. Θ. Παναγιότητι τὰ συγχαρητήρια αὐτῆς ἐπὶ τῇ τὸ δεύτερον ἀνόδῳ Αὐτῆς εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον, ἡ δὲ Α. Θ. Παναγιότης ἀφοῦ ἐξέφρασε τὰς εὐχαριστίας καὶ ἐπεδαψιλεύσατο τῇ εὐγενεῖ κυρίᾳ καὶ τῷ οἴκῳ αὐτῆς τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς Μ. Ἐκκλησίας, ἐδωρήσατο εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἐπισκέψεως αὐτῇ μὲν ἱερὰν εἰκόνα τοῦ ἁγίου Γεωργίου, τῇ δὲ δεσποινίδι θυγατρὶ αὐτῆς ἑτέραν ὁμοίαν τῆς Θεομήτορος καὶ κομβολόγιον πολύτιμον.

Ἡ κυρία Θεοτόκη ἀσπασαμένη τὴν δεξιὰν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ἀπῆλθε τιμητικῶς προπεμφθεῖσα.

— Τῇ Κυριακῇ ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην ἡ Α. Ε. ὁ ἐνταῦθα σύμβουλος τῆς ρωσικῆς πρεσβείας Στσερμπάτσεν, καὶ ὁ ἄρτι ἐξ Ἱεροσολύμων εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν ἐπανακάμψας μετὰ τῆς συζύγου αὐτοῦ πατὴρ Λουαζών.

Αὐθημερὸν ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐπεσκέψατο τοὺς παρεπιδημοῦντας μητροπολίτας Ἰκονίου Ἀθανάσιον Ἀγκύρας Νικόλαον, Ξάνθης Ἰωακεὶμ, Στρωμνίτσης Σωφρόνιον καὶ Κασσανδρείας Λεόντιον.

—*Γενέθλια βασιλέως Σερβίας Ἀλεξάνδρου.* — Τῆς Α. Μ. τοῦ βασιλέως τῆς Σερβίας Ἀλεξάνδρου ἄγοντος προχθὲς τὴν ἐπέτειον τῶν γενεθλίων αὐτοῦ ἑορτὴν, ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἰωακεὶμ διεβίβασε τῇ Α. Ε. τῷ ἐνταῦθα πρεσβευτῇ τῆς Σερβίας στρατηγῷ Σάββα Γκρούϊτς τὰς συγχαρητηρίους προσρήσεις αὐτοῦ καὶ εὐχὰς διὰ τοῦ Μ. Πρωτοσυγκέλλου Χρυσοστόμου καὶ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ Α' Πατριαρχικοῦ Γραφείου Ἰωάννου Ταντελίδου.

—*Μητροπολίτης Βερροίας.* —Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Βερροίας καὶ Ναούσης Κωνστάντιος ἤγγειλε τῇ Ἐκκλησίᾳ τὴν εἰς τὴν ἐπαρχίαν αἰσίαν ἄφιξιν αὐτοῦ.

—*Ἐπέτειος ὀνόματος.*— Τῷ σεβασμιωτάτῳ μητροπολίτῃ Δέρκων Καλλινίκῳ ἄγοντι τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ τὴν ἐπέτειον τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἑορτὴν, ἡ Α. Θ. Παναγιότης συνεχάρη τηλεγραφικῶς.

Ὡσαύτως ἡ Α. Θ. Παναγιότης συνεχάρη τηλεγραφικῶς καὶ τῷ πανιερωτάτῳ μητροπολίτῃ Παραμυθίας καὶ Φιλιατῶν Καλλινίκῳ. Τῷ δὲ ἀρχειοφύλακι τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἀρχειοφυλακείου ἀρχιμ. Καλλινίκῳ Δελικάνῃ, ἡ Α. Θ. Παναγιότης διεβίβασε τὰς συγχαρητηρίους αὐτοῦ εὐχὰς διὰ τοῦ Τριτεύοντος Βενιαμίν.

—*Ἀπονομὴ παρασήμου.*— Εὐαρέστως ἀναγράφομεν ὅτι ἡ Σ. Αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις εὐηρεστήθη ν' ἀπονείμῃ τῇ Α. Π. τῷ μητροπολίτῃ Χαλδείας Γερβασίῳ τὸ παράσημον Ὀσμανιὲ β' τάξεως.

—*Θεολογικὴ Σχολὴ Χάλκης.*—Ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς παρελθούσης τρίτης, παρακαθημένου καὶ τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου Σταυροπόλεως Ἀποστόλου, διευθυντοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης, ἀνεγνώσθησαν διάφορα ὑπομνήματα, ἤτοι ἓν μὲν τοῦ ἁγίου Σταυροπόλεως, τέσσαρα δὲ τῶν λοιπῶν Θεολόγων καθηγητῶν τῆς Σχολῆς, πλὴν τοῦ ἀρχιμ. Ἰωάννου Χ'' Εὐστρατίου, ὑποδεικνύοντα τὰ ἐν ταύτῃ μεταρρυθμιστέα καὶ τροποποιητέα. Ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τούτων κατήρτισε δεκαμελῆ ἐπιτροπὴν ἐκ τῶν σεβασμ. ἁγίων συνοδικῶν Ἰωαννίνων Γρηγορίου, προέδρου, Μηθύμνης Στεφάνου, Χίου Κωνσταντίνου, Γρεβενῶν Δωροθέου, τῶν σεβασμ. μητροπολ. Σταυροπόλεως Ἀποστόλου, Σάρδεων Μιχαήλ, Σχολάρχου τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς, καὶ τῶν καθηγητῶν ἀρχιμ. Εἰρηναίου, ἱεροδ. Δ. Γεωργιάδου, Β Ἀντωνιάδου καὶ Π. Κομνηνοῦ, ὅπως μελετήσῃ αὕτη πάντα τὰ ὑπομνήματα καὶ ὑποβάλῃ εἶτα ἔκθεσιν διὰ τὰ περαιτέρω.

—*Πατριαρχικὴ Ἀστικὴ Σχολὴ Μαρασλῆ.*—Ἡ Ἐφορεία τῆς Πατριαρχικῆς Ἀστικῆς Σχολῆς Μαρασλῆ συνελθοῦσα τῇ προχθὲς Πέμπτῃ ἐν συνεδρίᾳ ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἰωακεὶμ διώρισε διευθυντὴν τοῦ παιδευτηρίου τὸν ἐν Ρουμανίᾳ εὑρισκόμενον ἑλλόγιμον Ἀπόστολον Βασακόπουλον, ἀρχαῖον ἀπόφοιτον τοῦ διδασκαλείου Θεσσαλονίκης, εὐδοκίμως ἄλλοτε ἐν τῷ ἑλληνογαλλικῷ Λυκείῳ τοῦ ἑλλογ. Χρ. Χατζηχρήστου ἐργασθέντα, συγγραφέα δὲ εὐμεθόδων διδακτικῶν πονημάτων.

—*Σχολὴ Ἐμινέϊσεως.*— Ὁ ἐκ Νικοπόλεως τῆς ἐπαρχίας Κολωνίας καταγόμενος, ἐν Νοβοροσίσκῃ δὲ τῆς Ρωσίας ἀπὸ πολλοῦ ἐγκατεστημένος φιλόπολις ὁμογενὴς κ. Εὐθύμιος Π. Ἐμινόδης, διὰ γράμματος αὐτοῦ, ἀναγνωσθέντος ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς παρελθούσης Τρίτης, ἤγγειλε τῇ Α. Θ. Π. τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ Ἰωακεὶμ τῷ Γ' ὅτι ἐπισκεψάμενος πρὸ ἔτους τὴν ἰδιαιτέραν αὐτοῦ γενέτειραν καὶ ἐκ τοῦ σύνεγγυς μελετήσας τὰς πολλὰς καὶ ἐπειγούσας αὐτῆς ἀνάγκας θέλων δὲ ὅπως ἀεμπράκτως μετάσχῃ τοῦ παντοιοτρόπως πρὸς τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ἐκδηλωθέντος σεβασμοῦ» ἀπεφάσισεν ἵνα ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Σχολὴ Ἐμινέϊσεως» ἰδίοις ἀναλώμασιν ἀνεγείρῃ ἐν αὐτῇ Πρακτικὸν Λύκειον οὐχὶ μόνον χάριν τῶν ἐν τῇ πόλει Νικοπόλει μονίμων κατοίκων, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῶν ἐν ταῖς πέριξ χωρίοις ἐνδεῶν πληθυσμῶν ἐξασφαλίζων κατὰ τὸ ἐνὸν τὴν λειτουργίαν τοῦ ἱδρύματος καὶ προικοδοτῶν αὐτὸ διὰ τοῦ ἡμίσεως τῶν προσόδων τοῦ ἐν Νοβοροσίσκῃ κτήματος αὐτοῦ.

Ὁ φιλογενὴς καὶ φιλόμουσος ἀνὴρ ὑποβάλλων ταῦτα τῇ Μητρὶ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἐξαιτούμενος τὰς πρὸς εὐόδωσιν τοῦ ἔργου εὐχὰς καὶ εὐλογίας ἐξαιτεῖται ἅμα ὅπως τὰ μὲν γένωνται τὰ προσήκοντα διαβήματα παρὰ τῇ Σ. Αὐτοκρατορικῇ Κυβερνήσει πρὸς ἔκδοσιν τῆς σχετικῆς ἀδείας τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ κτιρίου, τὸ δὲ κατοχυρωθῇ ταῦτα διὰ τοῦ προσήκοντος πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ σιγιλλιώδους γράμματος.

Ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος ἐπαινέσασα τὰ φιλόμουσα καὶ φιλογενῆ αἰσθήματα τοῦ εὐσεβοῦς τούτου τέκνου τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐπευλογήσασα τὸ θεοφιλὲς ἔργον, προτάσει τῆς Α. Θ.

Παναγιότητος, ἀπένειμε τῷ ἀνδρὶ τὸν τίτλον τοῦ «**ἐντιμοτάτου κληρικοῦ τῆς Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας**» διαβεβαιωσαμένη ὅτι πάνυ προθύμως θέλει προβῆ εἰς ἔκδοσιν τοῦ σχετικοῦ σιγιλλιώδους γράμματος, ἅμ' ὡς διαβιβασθῶσι παρ' αὐτοῦ αἱ σχετικαὶ περὶ τούτου λεπτομέρειαι.

—*Τριακονταετηρὶς Μ. Γεδεών*.—Τοῦ Μεγάλου Χαρτοφύλακος τῆς Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἐλλογιμ. Μανουὴλ Γεδεὼν, τοῦ ἀκαμάτου παρ' ἡμῖν μεσαιωνοδίφου καὶ βυζαντινολόγου συμπληροῦντος ἤδη τριακονταετηρίδα τῆς γονίμου αὐτοῦ δράσεως ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς φιλολογικῷ σταδίῳ, ἰδίᾳ δὲ ἐν τῷ ἡμελημένῳ τέως δυστυχῶς σταδίῳ τῆς ἐρεύνης καὶ ἀναδιφήσεως τῶν τὴν βυζαντινολογίαν ἀφορώντων, συνέστη πρό τινος ἰδιαιτέρα ἐπιτροπὴ ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ ἐκ τῶν συνοδικῶν σεβ. μητροπολίτου Γρεβενῶν Δωροθέου προτιθεμένη ἵνα φιλολογικὴν ἐπὶ τῇ τριακονταετηρίδι ταύτῃ τελέσῃ πανήγυριν ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Ἑλλ. Φιλ. Συλλόγου τῇ 14 προσεχοῦς Ὀκτωβρίου. Ἡ εἰρημένη ἐπιτροπὴ ἀγγείλασα τὴν τελεσθησομένην πανήγυριν τῇ Α. Θ. Π. τῷ Οἰκ. Πατριάρχῃ Ἰωακεὶμ δι' ἐπιστολῆς αὐτῆς, ἀναγνωσθείσης ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς παρελθούσης Τρίτης, παρεκάλεσε τὴν ἁγίαν καὶ ἱερὰν Σύνοδον ὅπως, ἐπειδὴ ὁ ἄρχων Μ. Χαρτοφύλαξ τῆς Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας πρὸς ἀνάμνησιν τῆς ἀγομένης φιλολογικῆς αὐτοῦ τριακονταετηρίδος προτίθεται ἐκδοῦναι τύποις τὸ δεύτερον τὴν «Ἱστορίαν πάντων ἐπισκόπων καὶ Πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως» τριπλασίως ἐπηυξημένην, ἐκδῷ σχετικὴν πατριαρχικὴν καὶ συνοδικὴν ἐγκύκλιον συνιστῶσα τὴν νέαν πολύτιμον ταύτην συγγραφὴν τοῖς σεβασμιωτ. μητροπολίταις τοῦ κλίματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, καὶ ἰδιαιτέραν συστατήριον ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς Πατριάρχας τῶν τεσσάρων θρόνων, πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν ἀπαιτουμένων σπουδαίων δαπανῶν ἐπὶ τῇ ἐκτυπώσει τοῦ ἔργου. Ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος ὁμοθύμως ἀπεδέξατο τὴν πρότασιν τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης.

—*Ἰφιξις*.—Τῇ παρελθούσῃ Τρίτῃ ἀρίκετο εἰς βασιλεύουσαν ἐρχόμενος ἐκ τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ, ἡ Α. Π. ὁ Μητροπολίτης Ταρσοῦ καὶ Ἀδάνων Γερμανός. Ἡ Α. Π. ἐλθοῦσα εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, ἐπεσκέφθη τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, παραμένει δὲ ταὐτὸν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις. Ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἀρίξεως τῆς Α. Π. σημειούμεθα, ὅτι αἱ Κοινότητες τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ, ὡς ἄλλοτε, οὕτω καὶ ἐσχάτως, δι' ἀναφορῶν αὐτῶν πρός τε τὴν σεβ. Αὐτοκρατορικὴν Κυβέρνησιν καὶ πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐξεδήλωσαν τὴν τε θέλησιν αὐτῶν, ὅπως ἔχωσιν καὶ εἰς τὸ ἑξῆς ὡς Μητροπολίτην τὴν Α. Πανιερότητα, καθὼς καὶ τὸν πόθον αὐτῶν, ὅπως ἡ Ἐπαρχία Ταρσοῦ καὶ Ἀδάνων προσαρτηθῇ εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Καλεῖται ἡ Λουκία Ἐπαμεινώνδα Νεστορίδου, ὑπήκοος Ὀθωμανή, τὸ γένος Ἰωάννης Μοσχοβίλη, Ἕλληνος ὑπηκόου τέως μὲν κάτοικος Ἀλτὶν Πακκὰλ Πέραν Κωνσταντινουπόλεως, ὑπ' ἀριθμ. 14, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὥραν 8 εὐρωπαϊστὶ πρὸ μεσημβρίας μετὰ τὴν παρέλευσιν 31 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ πρὸ τοῦ Πνευματικοῦ τῶν Πατριαρχείων Δικαστηρίου, εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε δι' ἀντιπροσώπου νομίμως διωρισμένου, ὡς ἐναγομένη ἐπὶ διαζυξει ὑπὸ τοῦ συζύγου αὐτῆς Ἐπαμεινώνδα Λεωνίδα Νεστορίδου, ὑπηκόου Ὀθωμανοῦ, κατοίκου Κωνσταντινουπόλεως, προσωρινῶς διαμένοντος καὶ ἐμπορικὸν πράκτορα ἐπαγγελλομένου ἐν Ἂκ Σεραῖ τῆς ἐπαρχίας Ἰκονίου. Προσεπιδηλοῦται δ' αὐτῇ ὅτι, ἐὰν μὴ ἐμφανισθῇ καὶ τὰ τὴν ὡς ἄνω ὁριζομένην δικάσιμον, ἡ κατ' αὐτῆς περὶ διαζυγίου ἀγωγὴ ἐκδικασθήσεται ἐρήμην αὐτῆς.

Ἡ παροῦσα τρὶς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένων φύλλων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας», «Κωνσταντινουπόλεως» καὶ «Moniteur Oriental».

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 11 Ἰουλίου 1901.

† **Κορυτσᾶς** ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς 3
Διάκ. Ἄνθιμος Π. Ὀρφανίδης

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΠΕΛΑΓΩΝΕΙΑΣ

Καλεῖται ὁ Σωτήριος παπᾶ Βασιλείου ὑπήκοος Ὀθωμανός, Χριστιανὸς Ὀρθόδοξος, τέως μὲν κάτοικος τοῦ χωρίου Μποῦρ καὶ γεωργὸς τὸ ἐπάγγελμα, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὥραν 2 τουρκιστὶ π. μ. μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τοῦ φύλλου δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε δι' ἀντιπροσώπου νομίμως διωρισμένου, ἐνώπιον τοῦ ἐν τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει Πελαγωνείας ἐδρεύοντος Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου ὡς ὑπὸ τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς Νέσσιας Σ. Παπαβασιλείου τὸ γένος Ἰωάννου Τ. Μάντσε, ὑπηκόου Ὀθωμανῆς, Χριστιανῆς Ὀρθοδόξου κατοίκου Νιζοπόλεως, ἐναγόμενος ἐπὶ πενταετεῖ ἐγκαταλείψει. Προσεπιδηλοῦται δ' αὐτῷ ὅτι, ἐὰν μὴ ἐμφανισθῇ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ὁριζομένην δικάσιμον, ἡ κατ' αὐτοῦ περὶ διαζυξεως ἀγωγὴ θεωρηθήσεται ἐρήμην αὐτοῦ. Ἡ παροῦσα κλῆσις τρὶς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένου φύλλου «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας».

Ἐν Μοναστηρίῳ, τῇ 20 Μαρτίου 1901. 2

Ὁ Πρόεδρος
† **Ὁ Πελαγωνείας ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ**

Ὁ Γραμματεὺς
Α. Π. Νέτσος

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ

Ἀρθέντος ἤδη ὁριστικῶς τοῦ κωλύματος τῆς ὑπὸ τοῦ κ. Ν. Παγανᾶ ἐκδόσεως τοῦ **Δοξασταρίου Πέτρου τοῦ Πελοποννησίου**, παρακαλοῦνται οἱ κρατοῦντες εἰσέτι ἀγγελίας αὐτοῦ ὅπως ἀποστείλωσιν αὐτὰς πρὸς τὸν ἴδιον ἐκδότην διὰ τὰ περαιτέρω.

Ὅσαι δ' αὐτῶν ἀπωλέσθησαν, δύνανται ν' ἀντικατασταθῶσι παρὰ τοῦ ἰδίου ἐκδότου δι' ἄλλων ἀντιτύπων ἀγγελιῶν.

Ὁ *ὑπεύθυνος* Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΚΑ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 10 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1901 ΑΡΙΘ. 32

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Γρεβενῶν ΔΩΡΟΘΕΟΣ (πρόεδρος)
† Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
† Ὁ Ἀρχιγρ. τῆς Ἱ. Συνόδου ΦΩΤΙΟΣ
† Ὁ Μέγας Ἀρχιδιάκονος ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ (ταμίας)
ΧΡ. ΠΑΠΑ-Ι-ΩΑΝΝΟΥ (γραμματεύς)

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ. 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Ἰανουαρίου
ἀποστελλόμεναι πρὸς τὸν Πρόεδρον ἢ τὸν Ταμίαν.

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΙΠΕΡΑΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Δηλώσεις — Ἐξ ἀφορμῆς τῆς πρὸς τὴν ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ρωσσίας ἀπαντήσεως τοῦ κόμητος Λέοντος Τολστόη — Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἐν Ἀθήναις — Περὶ τῆς θείας λειτουργίας — Πορφυροῦν χειρόγραφον τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου — Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Κοινοποιήσεις.

ΔΗΛΩΣΕΙΣ

Σεπτῇ πατριαρχικῇ κελεύσει παρακαλοῦνται οἱ ἐν τῷ κλίματι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου σεβασμιώτατοι καὶ πανιερώτατοι μητροπολῖται, ὅπως μηδενὶ ἐκ τῶν τοῦ ἱεροῦ τῆς ἐπαρχίας αὐτῶν κλήρου ἐπιτρέπουσι τὴν εἰς βασιλεύουσαν ἔλευσιν πρὸς εὕρεσιν ἱερατικῆς θέσεως. Αὐστηρὰ ἐδόθη παρὰ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ προσκυνητοῦ ἡμῖν δεσπότου καὶ πατριάρχου ἐντολή, ὅπως πάντα ἐπὶ τοιούτῳ σκοπῷ ἐρχόμενον εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν Κωνσταντινουπόλεως ἱερέα ἐξαποστέλλωμεν εἰς τὴν ἐπαρχίαν, ἐξ ἧς προῆλθε, τῶν δαπανῶν τῆς ἐπιστροφῆς καταλογιζομένων εἰς βάρος τῶν οἰκείων μητροπολιτῶν.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 10 Αὐγούστου 1901.

† Ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ἐν σχέσει πρὸς τὸ ὑπὸ τῆς Πατριαρχικῆς Κεντρικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς, σεπτῇ κελεύσει τῆς Αὐτοῦ Θειοτάτης Παναγιότητος, τοῦ προσκυνητοῦ ἡμῖν Δεσπότου καὶ Πατριάρχου, ἀποφασισθὲν μέτρον τῆς ἀποστολῆς μὲν εἰς τὰς οἰκείας ἐπαρχίας, τῆς τοποθετήσεως δὲ ἐν ταῖς οὕτω κενωθησομέναις θέσεσι τῶν ἐκ τοῦ κλήρου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐχόντων τὰ ὀλιγώτερα ἢ καὶ περισσότερα δικαιώματα κληρικῶν, ἐνετάλημεν νὰ δηλώσωμεν ὅτι οὐδεμία ἐγένετο, οὐδ' ἠτό ποτε δυνατὸν νὰ γένηται διάκρισις ἐκ λόγων δῆθεν τοπικιστικῶν ἢ ἄλλων παρομοίας φύσεως, ὡς τινες οὐχὶ ὀρθῶς ὑπέλαβον καὶ που ἐδημοσίευσαν, ὅτι ἐκ τῶν ἱερέων τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, ἀνερχομένων εἰς τὸν αὔξοντα ἀριθμὸν τῶν ἑκατὸν εἴκοσι καὶ ἑπτά, ἐξ Ἠπείρου μὲν ὁρμῶνται εἴκοσιν ἑπτά, ἐκ δὲ τῶν ἀπολυομένων ἐκ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς εἴκοσι καὶ ἑνὸς ἐν συνόλῳ πέντε εἶναι οἱ ἐξ Ἠπείρου, ὅτι περιπλέον ἡ Αὐτοῦ Θειοτάτη Παναγιότης θέλουσα ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ καταρτίσῃ κλῆρον ἐπαρχιακὸν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ προλάβῃ ὅλα τὰ συμπαρομαρτυροῦντα μετὰ τῆς τοιαύτης ἐλλείψεως κλήρου μονίμου καὶ σταθεροῦ ἐν ταῖς οἰκείαις ἐνορίαις ἄτοπα, ἀπόφασιν ἔχει καὶ ἄλλων ἱερέων νὰ διατάξῃ τὴν εἰς τὰς οἰκείας ἐπαρχίας ἀπέλευσιν καὶ τὴν πλήρωσιν τῶν θέσεων τούτων διὰ τῶν προχειρισθησομένων εἰς τὸ ἱερατικὸν ἀξίωμα ἐκείνων ἐκ τῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς διδασκάλων ἢ λογίων, ὅσοι ἔχοντες τὰ ἀπαιτούμενα πνευματικὰ καὶ ἠθικὰ προσόντα καὶ ἐφόδια ἀπέφευγον ἄχρις ὥρας νὰ καταλεχθῶσιν ἐν τῷ κλήρῳ, ἐφ' ὅσον οὐδεμία ἀποτελεσματικὴ περὶ αὐτοῦ ἐλαμβάνετο πρόνοια καὶ μέριμνα. Τὸ γενικὸν καὶ αὐστηρὸν πως, ἄνευ ὅμως διακρίσεώς τινος προσώπων, μέτρον τοῦτο κρίνει ἄλλως τε ἡ Αὐτοῦ Θειοτά-

τη Παναγιότης τοσούτῳ μᾶλλον δικαιότερον, ὅσῳ βαθύτερον παντὸς ἄλλου συναισθάνεται, ὅτι ἄνευ τῆς λήψεως τοιούτων γενικωτέρας φύσεως καὶ αὐστηροτέρων πως μέτρων ἀδύνατον ὅλως ἔσται νὰ γίνῃ καλόν τι καὶ σωτήριον, ὡς ἔχουσι τὰ καθ' ἡμᾶς πράγματα. Οὐδὲν δὲ ἄλλο ἀναμένει ἡ Αὐτοῦ Θειοτάτη Παναγιότης εἰμὴ τὴν εἰλικρινῆ σύμπραξιν πάντων τῶν δυναμένων εἴτε οὕτως εἴτε ἄλλως νὰ συνεργήσωσιν εἰς τὴν πραγμάτωσιν τῶν σωτηρίων τούτων βουλευμάτων καὶ ἀποφάσεών της, δι' ἃς συντόνως ἐργάζεται ἡ σεπτὴ πατριαρχικὴ κελεύσει ἐπιλαβομένη τοῦ ζωτικωτάτου τούτου ζητήματος Πατριαρχικὴ Κεντρικὴ Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπή.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 10 Αὐγούστου 1901.

† Ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος **ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ**

Σεπτῇ πατριαρχικῇ προνοίᾳ καὶ κελεύσει ἤρθησαν ἀπὸ τῆς παρελθούσης Κυριακῆς ἐκ τοῦ Πατριαρχικοῦ Ναοῦ οἱ δύο, τό γε νῦν ἔχον, ἐκ τῶν περιφερομένων τεσσάρων διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ Ναοῦ καὶ τοῦ κλήρου δίσκων. Τὸ μέτρον τοῦτο ἐκρίθη τοσούτῳ μᾶλλον ἐπειγόντως ἐπιβαλλόμενον, ὅσῳ ζωηρότερον καὶ εἰλικρινέστερον τρέφει ὁ σεπτὸς ἡμῶν Δεσπότης καὶ Πατριάρχης τὸν πόθον, ὅπως ἀπὸ τοῦ θρησκευτικοῦ ἡμῶν κέντρου παρέχηται ἑκάστοτε ἐν παντὶ καλῷ ἔργῳ καὶ ἐγχειρήματι τὸ μιμήσεως ἄξιον καὶ ἐπαινετὸν παράδειγμα. Οἱ περιφερόμενοι δίσκοι ἐπὶ τοῦ παρόντος περιωρίσθησαν εἰς δύο, ὁ εἷς μὲν διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ Πατριαρχικοῦ Ναοῦ, ὁ δὲ ἕτερος διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ Πατριαρχικοῦ κλήρου. Ἕτεροι δύο δίσκοι θὰ ὦσιν ἐκτεθειμένοι διὰ παντὸς ἐν τῷ Νάρθηκι ἐπὶ τοῦ Παγκαρίου χάριν τῶν εὐλαβῶν προσκυνητῶν καὶ πάντων ἐκείνων τῶν εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων χριστιανῶν ὅσοι δὲν ἐπιθυμοῦσιν, ἵνα ἡ ἀριστερὰ αὐτῶν γιγνώσκῃ τῆς δεξιᾶς τὸ ἔργον καὶ τὰς προσφοράς. Ἅπαξ δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ θὰ περιάγηται βιβλίον, ἐν ᾧ ἰδιοχείρως θέλει ἐγγράφεσθαι ἕκαστος ἐκ τῶν ἐνοριτῶν Φαναρίου εἰς ὅ,τι ἂν προαιρῆται ποσὸν πρὸς ἐλάφρυνσιν τῶν πολλῶν καὶ ὑπερόγκων βαρῶν καὶ ἀναγκῶν τοῦ Πατριαρχικοῦ Ναοῦ. Θερμὴ δὲ ἀπευθύνεται ἔκκλησις πρὸς πάντας τοὺς εὐσεβεῖς καὶ ἀγαπῶντας τὴν εὐπρέπειαν τοῦ οἴκου τοῦ Κυρίου ὀρθοδόξους χριστιανοὺς καὶ φιλοθρήσκους ὁμογενεῖς, ὅπως ὑποβοηθοῦντες τὸ θεάρεστον τοῦτο ἔργον τῆς Αὐτοῦ Θειοτάτης Παναγιότητος, τοῦ προσκυνητοῦ ἡμῶν Δεσπότου, ἀποστέλλωσιν ἐνιαυσίως τὸ τάλαντον μὲν αὐτῶν οἱ εὐπορώτεροι, τὸν ὀβολὸν δὲ τῆς χήρας οἱ τοσοῦτο μόνον δυνάμενοι ἐπ' ὀνόματι τῶν Πατριαρχείων, χάριν τῆς ὅσον ἐνεστιν ἀξιοπρεπεστέρας συντηρήσεως τοῦ Πατριαρχικοῦ Ναοῦ, τοῦθ' ὅπερ καὶ ὡς ἱερὸν θρησκευτικὸν καθῆκον καὶ ὡς ἰδιαιτέραν ἐθνικὴν ἀνάγκην δέον νὰ λογίζωνται τά τε ἐγγὺς καὶ τὰ μακρὰν εὑρισκόμενα πνευματικὰ καὶ ἀγαπητὰ τέκνα τῆς κοινῆς πάντων Μητρὸς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 10 Αὐγούστου 1901.

† Ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος **ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ**

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ Ι. ΣΥΝΟΔΟΝ ΤΗΣ ΡΩΣΣΙΑΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΚΟΜΗΤΟΣ ΛΕΟΝΤΟΣ ΤΟΛΣΤΟΗ

Εἰς τὴν περὶ αὐτοῦ ἀπολυθεῖσαν ἀπόφασιν τῆς ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ρωσσίας, ἧς πιστὴν μετάφρασιν παρέσχεν ἄλλοτε τοῖς ἀναγνώσταις αὐτῆς ἡ «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» (ἴδε φυλλ. μηνὸς Μαρτ. ἀριθ. 10), ὁ κόμης Λ. Τολστόη ἀπήντησε διὰ μακρᾶς ἐπιστολῆς, ἥτις ἐξετυπώθη ἔν τε μεταφράσεσι καὶ ἐν τῷ πρωτοτύπῳ ἐσχάτως (ἴδε «Ἐκκλησ. Μηνύτορα» φύλλ. 5 Ἰουλίου ἐ. ἔ.).

Δυστυχῶς—γράφομεν τοῦτο μετὰ βαθείας λύπης—ἐν τῇ ἀπαντήσει αὐτοῦ ταύτῃ ὁ κόμης Λ. Τολστόη οὐδὲν πλέον ἔπραξεν ἀλλ' ἢ ἐντονώτερον καὶ πανηγυρικώτερον νὰ διαπιστώσῃ τὴν περὶ αἱρετικῶν κακοδοξιῶν αὐτοῦ φήμην, κατηγορηματικῶς ἀρνούμενος ἐν αὐτῇ ν' ἀποδεχθῇ οὐσιωδέστατα τοῦ χριστιανισμοῦ δόγματα, καὶ ἐντελῶς ἀποπηδῶν τοῦ ἱεροῦ περιβόλου τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, ἐφ' ἧ ἐκαυχῶντο μεγάλα καὶ προνομιοῦχα τῆς ἀνθρωπότητος πνεύματα, διάσημοι φιλόσοφοι, ῥήτορες καὶ ποιηταί, οἷοι οἱ **Ἰουστῖνοι**, οἱ **Βασίλειοι**, οἱ **Γρηγόριοι**, οἱ **Χρυσόστομοι**, οἱ **Φώτιοι**, οἱ Bossuet, οἱ Pascal, οἱ Chateaubriand, οἱ **Λαμεναί**, οἱ **Λαμαρτῖνοι**, οἱ **Λουθάρδοι**. Εἶνε λίαν θλιβερὸν ὄντως τὸ φαινόμενον, καίτοι οἱ γνωρίσαντες τὸν κόμητα Λέοντα Τολστόην, μάλιστα διὰ τῶν συγγραφῶν αὐτοῦ ἐκείνων, ἐν αἷς θίγονται οὐσιώδη τοῦ χριστιανισμοῦ δόγματα, δὲν περιέμενον διάφορον ἀπάντησιν. Ὡς ἐν τῇ προμνησθείσῃ ἀπαντήσει αὐτοῦ, οὕτω καὶ ἐν ταῖς περὶ ὧν ὁ λόγος συγγραφαῖς, ὁ Λέων Τολστόη παρίσταται ἐν σχέσει πρὸς τὸ **δογματικὸν** τοῦ χριστιανισμοῦ μέρος ὡς εἷς ἐπὶ πλέον **ὀρθολογιστής**, δεχόμενος ἐκ τῆς-

χριστιανικῆς διδασκαλίας μόνον ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δὲν ἔχει ἀνάγκην πίστεως ἐκ μέρους τοῦ ἀνθρώπου ὅπως γείνῃ ἀποδεκτόν, ἀπορρίπτων δὲ πᾶν τὸ ἀπαιτοῦν ὡς ὅρον τὴν **πίστιν,** συμφώνως πρὸς τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου: «**Ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται, ὁ δὲ ἀπιστήσας κατακριθήσεται**». Ἐκ τῆς ἀπόψεως ταύτης ὁ διάσημος ρῶσσος ποιητὴς καὶ φιλόσοφος παρίσταται ὡς ἕτερος Ρενὰν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ εὐσεβοῦς ρωσσικοῦ λαοῦ, μὲ τὴν ἔκτακτον περιγραφικήν δεινότητά του, μὲ τὸν παρόμοιον θρησκευτικὸν ὀργασμόν του, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸν παρόμοιον ἄκρατον ὀρθολογισμόν του. Γνωστὴ ἄλλως τε ἡ στενὴ σχέσις καὶ ἐπικοινωνία τοῦ κόμητος Τολστόη πρὸς τὴν σύγχρονον φιλολογικὴν καθόλου ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ κίνησιν, προφανὴς δ' ἡ ἐπ' αὐτοῦ ἐπιρροὴ συγχρόνων ἀρνητικῶν ὡς πρὸς τὸ δογματικὸν τοῦ χριστιανισμοῦ μέρος τάσεων, εἰς τρόπον ὥστε, ἀναγινώσκων τις τὰς περὶ Μυστηρίων τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας κρίσεις τοῦ κόμητος, νομίζει, ὅτι διεξέρχεται σελίδας ἐκ τοῦ τελευταίου συγγράμματος τοῦ Γερμανοῦ Harnack «**Ἡ οὐσία τοῦ χριστιανισμοῦ**» («Das Wesen des Christentums»), γνωστοῦ ἐπίσης διὰ τὰς ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἀρνητικὰς τάσεις του, καθ' οὗ ὅμως καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν Διαμαρτυρομένων οὐκ ὀλίγοι οὐδ' ἀσήμαντοι ἀντεπεξῆλθον. Ὁ χαράττων τὰς γραμμὰς ταύτας ἐνθυμεῖται, πῶς ἔν τινι συγγράμματι αὐτοῦ ὁ Λ. Τολστόη κηρύττει μετὰ περισσῆς ἐμφάσεως, ὅτι ἀδυνατεῖ ν' ἀποδεχθῇ τὸ περὶ ἁγίας Τριάδος δόγμα, διὰ τὸν λόγον, ὅτι δὲν κατανοεῖ αὐτό! Βαθεῖ τῆς σεμνοτυφίας! Ὡσανεὶ κατώρθωσεν ἤδη νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὴν οὐσίαν τῆς καθ' ἑκάστην ὑπὸ τὰ ὄμματα ἡμῶν εὑρισκομένης ὁρατῆς κτίσεως, ὡσανεὶ κατώρθωσε νὰ κατανοήσῃ ἤδη τὴν **ἀρχὴν** καὶ τὴν **οὐσίαν** τοῦ μυστηριώδους ἐκείνου φαινομένου, ὅπερ καλοῦμεν **ζωήν,** καὶ ὅπερ τοσαύτας παρουσιάζει ποικιλίας ἐν ταῖς ἀνὰ τὰ διάφορα βασίλεια τῆς φύσεως ἐκφάνσεσιν αὐτοῦ, ὡσανεί, λέγομεν, κατώρθωσεν ἤδη νὰ κατανοήσῃ τὰ περικυκλοῦντα τὸν σκεπτόμενον ἄνθρωπον μυστήρια τῆς φύσεως, καὶ ἓν μόνον ὑπελείφθη αὐτῷ—νὰ **κατανοήσῃ διὰ τοῦ πεπερασμένου ἀνθρωπίνου πνεύματος τὴν οὐσίαν, τὴν φύσιν καὶ τὴν ἐσωτερικὴν ζωὴν τοῦ ἀπείρου καὶ ἀπεριλήπτου Θεοῦ!** Ἀλλ' ἐὰν ἦτο δυνατὴ διὰ τὸν ἐπὶ γῆς ἄνθρωπον ἡ τοιαύτη κατανόησις, πρὸς τί τότε ἡ περὶ Τριάδος διδασκαλία νὰ ὀνομασθῇ «**μυστήριον**». Καὶ πάλιν, ἂν ἡ διὰ μόνου τοῦ ὀρθοῦ λόγου κατανόησις τῶν τοιούτων μυστηρίων ἦτο δυνατή, τότε πρὸς τί νὰ τεθῇ ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις ὡς ἀπαραίτητος τῆς σωτηρίας ὅρος ἡ **πίστις,** περὶ ἧς γέγραπται: «**Ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν (τὸν Υἱὸν) οὐ κρίνεται, ὁ δὲ μὴ πιστεύων ἤδη κέκριται, ὅτι μὴ πεπίστευκεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ** κτλ. (Ἰωάν. 3, 18).

Γράψαντες ἐπανειλημμένως ἐν τῷ ἡμετέρῳ φύλλῳ τὰ σχετικὰ πρὸς τὴν ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἀπόφασιν τῆς ἐν Ρωσσίᾳ ἱερᾶς Συνόδου, δὲν ἐσκοποῦμεν νὰ ἐπανέλθωμεν ἐπὶ τῆς θλιβερᾶς ταύτης ὑποθέσεως ἂν μὴ πρὸς τοῦτο ἔδιδεν ἡμῖν καὶ αὖθις ἀφορμὴν παρατήρησις ἀξιοσημείωτος τοῦ Σ. Μητροπολίτου Πετρουπόλεως Ἀντωνίου, δημοσιευθεῖσα ἐν ἑνὶ τῶν τελευταίων φύλλων τοῦ «Ἐκκλησ. Μηνύτορος» Πετρουπόλεως καὶ ἀναφερομένη εἰς τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος ἀνωτέρω ἀπάντησιν τοῦ κόμητος Τολστόη πρὸς τὴν ἱερὰν Σύνοδον. Ἡ παρατήρησις αὕτη στρέφεται περὶ τὸ ἑξῆς σημεῖον. Ἐν τῇ ἀπαντήσει αὐτοῦ ὁ κόμης Τολστόη γράφει πρὸς τοὺς ἄλλους καὶ τάδε: «*Ἡ περὶ ἐμοῦ ἀπόφασις τῆς ἱερᾶς Συνόδου περιέχει προφανὲς ψεῦδος, διότι ἐν αὐτῇ λέγεται, ὅτι ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας ἐγένοντο σχετικῶς πρός με ἀπόπειραι νουθετήσεως, μὴ στεφθεῖσαι ὑπὸ ἐπιτυχίας. Οὐδὲν τοιοῦτον ἔλαβε χώραν*». Ἀπαντῶν ὁ Σ. Μητροπολίτης Πετρουπόλεως καὶ ἐκφράζων καὶ αὖθις τὴν λύπην αὐτοῦ διὰ τὴν θλιβερὰν ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἀποστασίαν καὶ τὸ ἀμετανόητον τοῦ κόμητος, ἀναγκάζεται, ὡς λέγει, ἀμυνόμενος καὶ χάριν τῆς ἀληθείας νὰ δώσῃ εἰς τὴν δημοσιότητα ἔγγραφον, δι' οὗ ὁ ὡς ἀνωτέρω ἰσχυρισμὸς τοῦ κόμητος καταδείκνυται ἀνυπόστατος. Τὸ ἔγγραφον, περὶ οὗ ὁ λόγος, εἶνε ἐπιστολὴ φίλου τοῦ κόμητος Τολστόη πρὸς τὸν Μητροπολίτην Πετρουπόλεως, ὅστις φίλος, στοιχῶν τῷ ἀρχαίῳ ἐκείνῳ λογίῳ «**φίλος μὲν Πλάτων, φιλτέρα δὲ ἀλήθεια**» ἐθεώρησε καθῆκον αὐτοῦ δι' οὗ ἐν τῇ ἐπιστολῇ ἀναπτύσσει λογους ὄχι μόνον ν' ἀναφερῇ ὅ,τι ἐγνώριζε σχετικὸν πρὸς τὴν ἀνωτάτην αὐτοῦ ἐκκλησιαστικὴν ἀρχήν, ἀλλὰ καὶ ἐρωτηθεὶς νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν δημοσίευσιν τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἐπιστολῆς.

Ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος ἐπιστολὴ ἔχει ἐν μεταφράσει ὧδε:

Πανιερώτατε Δέσποτα,

Χθὲς ἑσπέρας ἀνέγνων τὴν κυκλοφοροῦσαν ἀπάντησιν πρὸς τὴν Ἐγκύκλιον τῆς ἱερᾶς Συνόδου τοῦ κόμητος Λ. Τολστόη καὶ ἐν ταῖς πρώταις γραμμαῖς ἀλγεινὴν ἔκπληξιν ἐνεποίησέ μοι ἡ δήλωσις τοῦ κόμητος περὶ τοῦ ὅτι οὐδὲν μέτρον ἐλήφθη ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας πρὸς νουθέτησιν αὐτοῦ. Ὁ κόμης Λέων ἀποκαλεῖ μάλιστα ψευδῆ τὸν περὶ τούτου ἰσχυρισμὸν τῆς Συνόδου. Ἐπειδὴ δ' ἡ τοιαύτη κατὰ τῆς Συνόδου κατηγορία εἶναι δριμεῖα καὶ σοβαρὰ κατ' οὐσίαν, διὰ τοῦτο θεωρῶ καθῆκόν μου ν' ἀνακοινώσωμαι πρὸς τὴν Ὑμετέραν Πανιερότητα ἐκεῖνο, ὅπερ ἤκουσα σχετικῶς πρὸς τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ζήτημα παρ' αὐτοῦ τοῦ κόμητος Λέοντος Τολστόη.

Πρὸ ἑνὸς ἔτους περίπου εὑρισκόμην παρὰ τῷ κόμητι, καὶ γνωρίζων, ὅτι ἐπανειλημμένως

εἶχεν ἐπισκεφθῇ αὐτὸν ἐν Πολυάνῃ ὁ ἱερεὺς τῶν φυλακῶν Τούλας, ἠρώτησα μεταξὺ τῶν ἄλλων αὐτὸν, ὁποίαν ἐντύπωσιν τῷ προὐξένησεν ὁ ἱερεὺς οὗτος. Εἰς ἀπάντησιν ὁ κόμης μοὶ εἶπεν, ὅτι ὁ ἱερεὺς τῶν φυλακῶν εἶνε κατὰ τὸ φαινόμενον πολὺ καλὸς καὶ εἰλικρινῶς πιστεύων ἄνθρωπος, καὶ ὅτι μετ' εὐχαριστήσεως συνομιλεῖ μετ' αὐτοῦ, πλὴν τὴν εὐχαρίστησίν του καταπνίγει ἡ ἰδέα, ὅτι ὁ ἱερεὺς οὗτος στέλλεται ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως μας **πρὸς νουθέτησίν του.** Ἀποφασίζω νὰ ἀνακοινώσωμαι ὑμῖν τοῦτο οὐχὶ διὰ λόγους πολεμικοὺς, ἀλλὰ χάριν τῆς ἀληθείας· Ἐὰν ἐσιώπων, θὰ μ' ἐβασάνιζεν ἡ συνείδησις καὶ διαρκῶς θὰ συνησθανόμην, ὅτι, φοβηθεὶς τὸν διωγμὸν ἢ τὴν παγκόσμιον δόξαν τοῦ συγγραφέως, δὲν ἐξεπλήρωσα τὸ ἐμὸν καθῆκον πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ἀληθείας.

Ὑμεῖς, Πανιερώτατε, θὰ ἔχητε πιθανῶς πολλὰς τρανὰς ἀποδείξεις ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τὸ ὁποῖον ἔθιξα, ἀλλά μοι φαίνεται, ὅτι ἡ φερομένη ἐνταῦθα ὁμολογία αὐτοῦ τοῦ κόμητος Τολστόη ἐνέχει πολλὴν σπουδαιότητα διὰ τὴν προκειμένην ὑπόθεσιν. Ἡ περίπτωσις αὕτη θὰ δικαιολογήσῃ τὸ διάβημα τῆς ἀμέσου καὶ αὐτεπαγγέλτου ἀποτάσεώς μου πρὸς τὸν πρῶτον τῶν ἱεραρχῶν τῆς Ρωσσικῆς Ἐκκλησίας.

Θεωρῶ καθῆκόν μου νὰ προσθέσω, ὅτι ἐπέτρεψα εἰς ἐμαυτὸν νὰ θίξω τὸ ζήτημα τοῦ Λ. Τολστόη, ἔχων ὑπ' ὄψιν τὴν εὐτυχῆ ἐξαίρεσιν, ἐν ᾗ εὑρίσκεται ὁ συγγραφεὺς οὗτος, μὴ ὑποκείμενος εἰς ποινικὰ μέτρα ἀπὸ μέρους τῶν ἐπιτοπίων ἀρχῶν.

Ἐξαιτούμενος τὰς εὐχὰς τῆς Ὑμετέρας Πανιερότητος, ὑποσημειοῦμαι κτλ.

Ἐν Μόσχᾳ, τῇ 23 Ἀπριλίου 1901.

Ὁ κόμης ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ ΒΟΒΡΙΝΣΚΗ

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ δὲν θεωροῦμεν περιττὸν νὰ μεταδώσωμεν εἰς τοὺς ἡμετέρους ἀναγνώστας καὶ τὰς ἐξῆς σχετικὰς πρὸς τὸν χαρακτῆρα τοῦ κόμητος Τολστόη πληροφορίας, ἃς ἀναφέρει ἐν σχετικῷ ἄρθρῳ τὸ γαλλικὸν «Σύμπαν» (L'Univers), γραφέντι ὑπὸ Ἐ. Tavernier.

«Ὁ κόμης Τολστόη, γράφει οὗτος, ἐξήγησεν ἄλλοτε διὰ τίνος τρόπου ἐπελήφθη τῆς μελέτης τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου. Ὁ τρόπος οὗτος ἀποτελεῖ ἀξίαν οἰκτου παιδιάν. Ὁ Τολστόη ἐσημείου διὰ μολυβδοκονδύλου κυκνοῦ τὰς σελίδας, αἵτινες τῷ ἐφαίνοντο σαφεῖς, καὶ διὰ μολυβδοκονδύλου ἐρυθροῦ τὰς σελίδας αἵτινες τῷ ἐφαίνοντο ἀσαφεῖς. Ἐφεξῆς, μετὰ νέας σκέψεις, χωρῶν πάντοτε συμφώνως πρὸς τὴν ἀτομικὴν αὐτοῦ ἀντίληψιν, προέβαινεν εἰς νέαν ἐξέτασιν καὶ ἔκαμνε τὴν τελειωτικὴν ἐκλογήν. Καὶ τοιούτῳ τρόπῳ ἐξωβέλισε τὸ πλεῖστον μέρος τῆς ἱερᾶς βίβλου. Καὶ πᾶν ὅ,τι διετήρησε εἶνε, ὡς τὰ πολλά, μία μεγάλη καὶ παιδαριώδης γελοιογραφία. Πάντα τὰ λεχθέντα ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ σχετικῶς πρὸς τὴν ὑποστατικὴν αὐτοῦ μετὰ τοῦ Πατρὸς ἑνότητα, ὡς καὶ τὰ περὶ τῆς ἀποστολικῆς ἐξουσίας τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν, τὰ περὶ φόρου πρὸς τὸν Καίσαρα, τὰ περὶ τῆς κοινῆς προσευχῆς καὶ τὰ περὶ ᾅδου, πάντα ταῦτα εὑρέθησαν ἐξωβελισμένα ὑπὸ τὸ ἀλάθητον μολυβδοκόνδυλον τοῦ κόμητος». Καὶ περαιτέρω: «Ἐνώπιον φίλου του, ὅστις ἐτόλμα νὰ τῷ ἀντιλέγῃ, ἐγερθεὶς ἡμέραν τινὰ, μὲ ὅλην ἄλλως τε τὴν εὐγένειαν, παρετήρησε μὲ τόνον αὐστηρόν: «Δὲν δύναμαι νὰ ὑποφέρω ὅπως οἱ ἄλλοι μὴ ἀσπάζωνται τὴν γνώμην μου!»

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ*

Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς Ἐπικουρείους ἐδίδασκον οἱ Στωϊκοὶ τὸ «ἀνέχου καὶ ἀπέχουν· πᾶς τις δηλονότι περιφρονῶν τὰς συμφορὰς καὶ δυστυχίας τοῦ παρόντος βίου, ὀφείλει μεθ' ὑπομονῆς καὶ ἀγογγύστως νὰ ὑπομένῃ ταύτας. Τὰ ἐπίγεια ἀγαθά, αἱ τιμαὶ καὶ ἀπολαύσεις, ἡ δόξα καὶ τὰ πλούτη, εἶναι πράγματα καθ' ὁλοκληρίαν ἀδιάφορα καὶ ἀνωφελῆ. Κατὰ ταῦτα ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται ἡ φιλοσοφικὴ αὕτη αἵρεσις τοσοῦτον προσεγγίζουσα εἰς τὸν χριστιανισμόν, ὥστε ὁ μὲν Ὠριγένης ἐφρόνει ὅτι ὁ Ἐπίκτητος ἦν ὀπαδὸς τοῦ χριστιανισμοῦ, ὁ δὲ μακάρ. Ἱερώνυμος ὑπελάμβανε χριστιανὸν τὸν Σενέκαν· ἀλλ' ἐὰν ἀπολύτως ἐξετάσωμεν τὸν χριστιανισμὸν καὶ τὸν Στωϊκισμόν, παρατηροῦμεν ὅτι ἐκεῖνος μὲν τυγχάνει θρησκεία ἐξ ἀποκαλύψεως, οὗτος δὲ προϊὸν ἀνθρωπίνης φιλοσοφίας, πλῆρες ἀγρίων, ἀπανθρώπων καὶ ἀντιχριστιανικῶν δοξασιῶν καὶ δογμάτων· οὐδεὶς βεβαίως ἀρνεῖται τὴν μείζονα σχετικῶς προσέγγισιν τῆς στωϊκῆς φιλοσοφίας πρὸς τὸν χριστιανισμὸν μεταξὺ ὅλων τῶν γνωστῶν ἡμῖν ἀρχαίων φιλοσοφικῶν συστημάτων, διότι ἐὰν ἐπισταμένως ἀναγνώσωμεν τὰς Διατριβὰς τοῦ Ἐπικτήτου, εὑρίσκομεν τοιαύτην σχέσιν καὶ συγγένειαν τῆς φιλοσοφίας ταύτης πρός τινα χωρία τῆς Κ. Διαθήκης, ὥστε ἀναγινώσκοντες ἐὰν ἠγνοοῦμεν τὸν συγγραφέα τῶν Διατριβῶν θὰ ὑπελαμβάνομεν τοῦτον ὡς ἕνα τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας· Οὕτω λ. χ. ἡ στωϊκὴ δόξα κατὰ περὶ τὸ σῶμα μέχρι τῆς χρείας ψιλῆς παρελάμβανε, οἷον

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 251—252.

τροφάς, πόμα, ἀμπεχόνην, οἰκίαν, οἰκετίαν» ὑπομιμνήσκει ἡμῖν τὸ τοῦ ἀποστόλου «ἔχοντες δὲ διατροφὰς καὶ σκεπάσματα, τούτοις ἀρκεσθησόμεθα». Τὸ παρὰ τῷ Ἐπικτήτῳ «εἰς δὲ βίος ἦ καὶ κόσμος ὥσπερ ἀγέλης συννόμου νόμῳ κοινῷ συστρεφομένης» ὑπενθυμίζει τὸ τοῦ Εὐαγγελίου «καὶ γενήσεται μία ποίμνη εἷς ποιμήν»· ἀλλαχοῦ δὲ πάλιν τοσοῦτον ἐκπεφασμένως διαλέγεται περὶ Θεοῦ οὗτος, ὥστε κινδυνεύει τις νὰ ἐκλάβῃ τοῦτον ὡς χριστιανὸν ψαλμῳδόν· «ὅταν κλείσητε τὰς θύρας καὶ ἔνδον σκότος ποιήσητε, μέμνησθε μηδέποτε λέγειν, ὅτι μόνοι ἐστέ, ἀλλ' ὁ Θεὸς ἔνδον ἐστὶ» καὶ πάλιν· «Εἰ γὰρ νοῦν εἴχομεν, ἄλλο τι ἔδει ἡμᾶς ποιεῖν καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ ἢ ὑμνεῖν τὸ θεῖον καὶ εὐφημεῖν καὶ ἐπεξέρχεσθαι τὰς χάριτας; οὐκ ἔδει καὶ σκάπτοντας καὶ ἀροῦντας καὶ ἐσθίοντας ᾄδειν τὸν ὕμνον εἰς τὸν Θεόν; Μέγας ὁ Θεός· ὅτι ἡμῖν παρέσχεν ὄργανα τοιαῦτα, δι' ὧν τὴν γῆν ἐργασόμεθα. Τί γὰρ ἄλλο δύναμαι γέρων χωλός, ἢ ὑμνεῖν τὸν Θεόν; εἰ γοῦν ἀηδὼν ἦμην, ἐποίουν ἂν τὰ τῆς ἀηδόνος· εἰ κύκνος τὰ τοῦ κύκνου· νῦν δὲ λογικὸς εἰμι, ὑμνεῖν με δεῖν τὸν Θεόν, καὶ ὑμᾶς ἐπὶ τὴν αὐτὴν ᾠδὴν παρακαλῶ»· ἄλλοτε δὲ πάλιν μετὰ τοσαύτης κατανύξεως δέεται τοῦ Θεοῦ, ὡσανεί τις ἤκουεν ἀσκητὴν ἐκ τοῦ βάθους τοῦ κελλίου του ἐκλιπαροῦντα τὴν εὐσπλαγχίαν τοῦ Θεοῦ. «Ἐν δεινοῖς εἰμι Κύριε καὶ δυστυχῶ, οὐδείς μοι ἐπιστρέφεται, οὐδείς μοι δίδωσιν οὐδέν, οὐδέν, πάντες ψέγουσι, πάντες κακολογοῦσι . . . Κύριε ἐλέησον ἐπίτρεψόν μοι ἐξελθεῖν». Ἂν ὁμολογουμένως ἐξαιρέσωμεν τὴν παροιμιώδη αὐτῶν ἀπάθειαν τὴν χωροῦσαν μέχρι σκληρότητος καὶ ἀπανθρωπίας καὶ τὰς λοιπὰς δοξασίας τὰς τεινούσας μᾶλλον πρὸς ἐξαγρίωσιν τῶν ἀνθρώπων, ἡ στωϊκὴ φιλοσοφία παρίσταται τὸ ἐξοχώτατον τῶν φιλοσοφικῶν συστημάτων. Ἀλλὰ καίτοι εἰς τοιοῦτον ὕψος ἠθικῶν δογμάτων ἐπήρθησαν οὗτοι, εἰς πρακτικὴν τούτων ἐφαρμογὴν ἥκιστα ἐπέτυχον, οὐδὲ συνέφερεν αὐτοῖς ν' ἀκολουθῶσιν ὅσα θεωρητικῶς μόνον ἐδόξαζον, διότι τοῦτο ἦν πρόσκομμα εἰς τὰς ἀπολαύσεις καὶ ἡδονάς, ἃς κατ' ἀρχὴν ἐπολέμουν. Εὐνόητον δ' ὅτι καὶ τὸν ἀπόστολον Παῦλον, κηρύττοντα νόμους καὶ νομοθέτην, καὶ κριτὴν ζώντων καὶ νεκρῶν, καὶ κρίσιν καὶ ἀνταπόδοσιν θὰ ἀπεδοκίμαζον καὶ χλευαστικῶς θὰ ἠρώτων «Τί ἂν θέλοι ὁ σπερμολόγος οὗτος λέγειν; οἱ δὲ ἔλεγον, Ξένων δαιμονίων δοκεῖ καταγγελεὺς εἶναι»· βεβαίως διὰ τὰς περὶ κόσμου καὶ ἀνθρώπου θεωρίας ἀμφοτέρων τῶν μνημονευθέντων συστημάτων ἡ περὶ ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν τοῦ Παύλου διδασκαλία ἦν κάρφος εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, διὸ καὶ ἐπιλαβόμενοι αὐτοῦ ἤγαγον ἐπὶ τὸν Ἄρειον Πάγον.

Ὁ Ἄρειος Πάγος ἦν ὡς γνωστὸν τὸ ἀνώτατον ἐν Ἀθήναις δικαστήριον, κληθὲν οὕτω ἐκ τοῦ παρακειμένου ναοῦ, τοῦ ἱεροῦ εἰς τὸν Θεὸν τοῦ πολέμου Ἄρην· περὶ τοῦ δικαστηρίου τούτου λέγει ὁ Κικέρων ὅτι μετὰ τοσαύτης αὐστηρότητος καὶ σπουδαιότητος ἐλειτούργει, ὥστε ἐπιστεύετο ὅτι ἀντὶ δικαστῶν ἑκάθητο θεοὶ τοῦ πολέμου κρίνοντες τὰ ἀδικήματα τοῦ λαοῦ*.

Ἐνώπιον τοῦ ἀδεκάστου τούτου δικαστηρίου ἕνεκεν τῶν δημοσίων αὐτοῦ ξένων κηρυγμάτων ἄγεται ὁ ἀπόστολος ἵνα ἀπολογηθῇ. Εἰς ποίας ἄρα γε σκέψεις βεβυθισμένος ἀνήρχετο τὸν λόφον, ὅπου ἔκειτο τὸ δικαστήριον! ὁποίας ἀναμνήσεις ρεμβάζων ἀνεπόλει ἐκεῖ, ἔνθα πρὸ 400 περίπου ἐτῶν ἐπὶ τῇ αὐτῇ καταγγελίᾳ κατεδικάσθη νὰ πίῃ τὸ κώνειον ἕτερος τῆς ἀληθείας μάρτυς ὁ Σωκράτης!

Βεβαίως ἂν πρὸ τῆς φαντασίας αὐτοῦ συνεσωρεύοντο τὴν στιγμὴν ταύτην πάντες οἱ κίνδυνοι, οὓς μέχρι τοῦδε εἶχεν ὑποστῇ κηρύττων τὸν Χριστόν, ἴσως νομίσῃ τις ὅτι ἐν τῷ ῥητορικῷ τῆς βεβαίας καταδίκης τόπῳ ἤθελε σιγήσῃ. Καὶ ὅμως τὰ ἐν Λύστροις καὶ Ἰκονίῳ καὶ Ἀντιοχείᾳ παθήματα καὶ οἱ διωγμοί, ἀντὶ τοῦ καταστῆσαι αὐτὸν φυλακτικώτερον, τοὐναντίον παρεθάρρυναν νὰ κηρύξῃ ἀπροκαλύπτως ἐν βαθυτάτῃ σκοτίᾳ καὶ σιωπῇ τῆς νυκτὸς τὰς ἐξ ἀποκαλύψεως θείας ἀληθείας ἀτενίζων νοερῶς ὀρθίοις ὄμμασιν εἰς τὸ φάσμα τοῦ Σωκράτους, ὃν ἡ φωνὴ τῶν δικαστῶν διὰ τῆς γενομένης καταγγελίας «ἀδικεῖ Σωκράτης οὓς μὲν ἡ πόλις νομίζει θεοὺς μὴ νομίζων, ἀδικεῖ δὲ καὶ τοὺς νέους διαφθείρων» εἰς θάνατον κατεδίκασε. Ἔπειτα δὲ ἐγίνωσκεν ὅτι οὐδεὶς τῶν ἐθνικῶν περιφανέστερον καὶ μεγαλοπρεπέστερον ἐλάλησεν, ἢ ὁ Σωκράτης κατάδικος ἐν τῇ φυλακῇ, ὅστις ἔχων ἐν χερσὶ τὸ ποτήριον τοῦ θανάτου, ἐδίδασκε τοὺς φίλους εὐλαβῶς νὰ ὑπακούωσιν εἰς τοὺς κειμένους νόμους, ὧν τὴν αὐστηρὰν τήρησιν αὐτὸς πρῶτος ἐκήρυττεν.

Δὲν πτοεῖται λοιπὸν οὐδὲ δειλιᾷ πρὸ τῆς ἰδέας τοῦ θανάτου ὁ ἀπαράμιλλος ἥρως, ὅστις πρὸς τοὺς Φιλιππησίους γράφων ἔλεγε «ἐμοὶ γὰρ τὸ ζῆν Χριστός, τὸ δὲ ἀποθανεῖν κέρδος» ἀλλ' ἀπόρασιν ἔχει νὰ καταγγείλῃ πεπαρρησιασμένως τὸν Λυτρωτὴν τοῦ κόσμου καὶ τὸν Σταυρόν του, τὸν Ἰουδαίοις μὲν σκάνδαλον, Ἕλλησι δὲ μωρίαν».

---

* Σημ. Τὸ δικαστήριον τοῦτο κατήρτισεν πρῶτος ὁ Κέκροψ, ὁ δὲ Σόλων ἐπεξέτεινε τὸν κύκλον τῆς ἐνεργείας αὐτοῦ καὶ ὥρισεν ἵνα μόνον οἱ γενόμενοι ἤδη ἄρχοντες τ. ε. οἱ περιβεβλημένοι τέως τὰ ὕπατα πολιτικὰ ἀξιώματα, ἀποβαίνωσι τούτου μέλη μετὰ προηγουμένας εὐθύνας. Ὁ Ἀριστείδης ἐκάλει τὸν Ἄρειον Πάγον, τὸ ἄπεμπτον καὶ ἱερὸν τῆς ὅλης Ἑλλάδος δικαστήριον, ὁ δὲ Δημοσθένης διαβεβαιοῖ ὅτι οὐδέποτε ἐξηνέχθη ἐξ αὐτοῦ ἀπόφασις μὴ ἐπαρκοῦσα εἰς ἀμφοτέρους τοὺς κρινομένους. Αἱ συνεδριάσεις ἐτελοῦντο ἐν ὥρᾳ νυκτὸς, ἵνα μὴ τὰ δάκρυα καὶ ἡ ὠχρότης τοῦ προσώπου τῶν δικαζομένων ἐπηρεάζωσι τοὺς δικαστάς, οἷς οὐδαμῶς ἐπετρέπετο ἡ συνομιλία πρὸς ἀλλήλους κατὰ τὴν διεξαγωγὴν τῆς δίκης.

Ἐδίδαξε μὲν καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος ὅπως καὶ ὁ Σωκράτης τὴν ὑποταγὴν εἰς τοὺς κοσμικοὺς νόμους καὶ τὰς ὑπερεχούσας ἀρχὰς καὶ ἐξουσίας, ἀλλὰ τὴν ὑποταγὴν εἰς τὸ θεῖον θέλημα ἐθεώρει πολλῷ ἀναγκαιοτέραν τῆς τῶν κειμένων νόμων, λέγων «Πειθαρχεῖν δεῖ Θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις», διὸ καὶ ὅπως ἐκεῖνος μὲ τὴν γλυκεῖαν ἠρεμίαν τοῦ συνειδότος ἐκαρτέρει, ἀναμένων τὴν ἐπάνοδον τοῦ πλοίου ἐκ Δήλου ἵνα πίῃ τὸ ποτήριον τοῦ θανάτου καὶ κυρώσῃ διὰ τῆς τιμιωτάτης θυσίας τὰς ἀρχάς του, οὕτω καὶ οὗτος γαλήνιος καὶ ἤρεμος, περιεζωσμένος τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ ἐν ἀληθείᾳ, ἐνδεδυμένος τὸν θώρακα τῆς δικαιοσύνης, μὲ τὸν θυρεὸν τῆς πίστεως καὶ τὴν μάχαιραν τοῦ πνεύματος (Ἐφ. 6,14) ἀναβαίνει τὸν λόφον τῆς κρίσεως, βέβαιος ὢν ὅτι Ἐκεῖνος δώσει αὐτῷ λόγον καὶ σοφίαν, ᾗ οὐ δυνήσονται ἀντειπεῖν οὐδὲ ἀντιστῆναι πάντες οἱ ἀντικείμενοι αὐτῷ». (Λουκ. 21,15).

(ἕπεται συνέχεια).

ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΗΣ

Διάκονος

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ*

Εἴπομεν ὅτι πᾶσαι αἱ ἐπὶ μέρους καὶ κατὰ τόπους λειτουργίαι εἶνε κατ' οὐσίαν καὶ κατὰ τύπον ἀποστολικαί, καὶ ὅτι πάσαις ταύταις ὡς βάσις ὑπόκειται ἡ μία, ἁγία, καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ λειτουργία· ἀλλ' ἡ τὴν μίαν ταύτην ἀποστολικὴν λειτουργίαν κατ' ἐξοχὴν ἀντιπροσωπεύουσα καὶ ἀνταναklῶσα, ἡ ἀρχαιοτάτη πασῶν τῶν λειτουργιῶν, ὁ τύπος τῆς ἀρχαίας λειτουργίας, εἶνε ἡ ἐν τῷ ὀγδόῳ βιβλίῳ τῶν Ἀποστολικῶν Διαταγῶν διασωθεῖσα, ἡ Ἀποστολικὴ λεγομένη ἢ τοῦ Κλήμεντος ἢ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου (οὗ τὸ Α' Κορινθ. 7, 1 ἑπτάκις ἁπαντᾷ ἐν τῇ λειτουργίᾳ ταύτῃ) ἡ σήμερον γενικῶς θεωρουμένη ὡς ἡ λειτουργία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀντιοχείας. Ἡ λειτουργία αὕτη ἔχει μεγάλην ὁμοιότητα κατά τε τὴν λέξιν καὶ τὴν ἔννοιαν πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ φιλοσόφου καὶ μάρτυρος Ἰουστίνου ἐν τῇ Α' 'Απολογίᾳ περιγραφομένην λειτουργίαν καὶ τὴν λατρείαν καθ' ὅλου τῶν ἀρχαίων χριστιανῶν καὶ τὴν Α' ἐπιστολὴν Κλήμεντος, ἐπισκόπου Ρώμης, καὶ μεγάλην σχέσιν πρὸς τὰς ἐπιστολὰς Ἰγνατίου τοῦ Θεοφόρου καὶ τὰ πρὸς Αὐτόλυκον συγγράμματα Θεοφίλου τοῦ Ἀντιοχείας, καὶ κατά τινα ἔκφρασιν διασήμου καθολικοῦ λειτουργικοῦ (Probst) ὡς κάτοπτρον συγκεντροῖ ἐν ἑαυτῇ πάσας τὰς ἀπὸ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας περὶ τῆς λειτουργίας καθόλου ἐξερχομένας φωτεινὰς ἀκτῖνας· κατά τινας πρέπει νὰ ἀναχθῇ μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ Β' αἰῶνος ὡς ἡ κατ' ἐξοχὴν ἀποστολική, διότι ἡ διάταξις καὶ οἰκονομία τῆς ὅλης ἱεροπραξίας, ἡ ἀλληλουχία τῶν εὐχῶν, καὶ ὁ εἰρμὸς τῶν ἐννοιῶν εὐχῶν τινων, μαρτυροῦσι τρανώτατα ὅτι πολλάκις μέχρι καὶ τῆς λέξεως αὐτῆς ἀνακτέα εἰς τοὺς Ἀποστόλους, χωρὶς νὰ ἀποκλείωμεν ἐνταῦθα καὶ τὴν παρατήρησιν, ὅτι αὕτη ἢ ἐκείνη ἡ εὐχὴ ἐν τῇ πορείᾳ τῶν περιπλομένων ἐνιαυτῶν προσέλαβε χροιὰν ἀνάλογον ταῖς καιρικαῖς περιστάσεσι καὶ ἀνάγκαις. Τὴν ἀρχαϊκότητα αὐτῆς μαρτυροῦσιν ἐκτὸς ἄλλων 1) τὸ ἐν ὅλῃ τῇ αὐστηρότητι σωζόμενον τμῆμα τῆς λειτουργίας τῶν Κατηχουμένων, ἐν ᾧ ἡ Ἐκκλησία εὔχεται ὑπὲρ τῶν κατηχουμένων, ἐνεργουμένων καὶ μετανοούντων· 2) ἡ ἔλλειψις τῆς Κυριακῆς Προσευχῆς, ἣν οὐδεὶς τῶν Πατέρων καὶ συγγραφέων τῶν δύο πρώτων αἰώνων ἀναφέρει προκειμένου περὶ λειτουργίας, πρῶτος δὲ ὁ Τερτυλλιανὸς ἐν τῷ περὶ προσευχῆς συγγράμματι αὐτοῦ ἀναφέρει ὅτι ὁ ἱερεὺς ἀπήγγελλεν αὐτήν, ἐκτεταμένας ἔχων τὰς χεῖρας (de orat. 9. 11. 13) καὶ μετ' αὐτὴν ἐδίδοτο τὸ ἅγιον καὶ ἀδελφικὸν φίλημα, ᾧτινι ἐπηκολούθει ἡ μετάληψις τῶν μυστηρίων· 3) τὸ μῆκος τῶν εὐχῶν, ἃς ἐπέτεμον ἐφεξῆς οἱ μεγάλοι Πατέρες Βασίλειος καὶ Χρυσόστομος καὶ 4) ἐν διακρίσει ἀπὸ τῆς λεγομένης τοῦ Ἰακώβου, καὶ τῶν λειτουργιῶν τῶν προηγουμένων Πατέρων Βασιλείου καὶ Χρυσοστόμου, οὐ μόνον οὐδὲν γινώσκει περὶ τῶν προπαρασκευαστικῶν εὐχῶν τοῦ ἱερέως, τῶν ἔπειτα προστεθεισῶν ἐν τῇ μεταρρυθμίσει τῆς θείας λατρείας, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μνημοσύνῳ τῶν τεθνεώτων οὐδενὸς ἁγίου ὀνομαστὶ μνημονεύει, οὐδ' αὐτῆς τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, ἐν δὲ ταῖς ὑπὲρ τῶν ζώντων δεήσεσι δὲν μνημονεύει μοναχῶν, ὅπως ὅλαι αἱ ἄλλαι λειτουργίαι, ἀλλ' ἀσκητῶν ἐν παρθενίᾳ καὶ ἁγνείᾳ ζώντων, ἀποτελούντων ἰδίαν τάξιν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ περὶ τὰ τέλη τοῦ Β' αἰῶνος καὶ μετὰ τοὺς κληρικοὺς προσερχομένων εἰς τὴν μετάληψιν. «Μετὰ ταῦτα μεταλαμβανέτω ὁ ἐπίσκοπος, ἔπειτα οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ διάκονοι καὶ ὑποδιάκονοι καὶ οἱ ἀναγνῶσται καὶ οἱ ψάλται καὶ οἱ ἀσκηταί, καὶ ἐν ταῖς γυναιξὶν αἱ διακόνισσαι καὶ αἱ παρθένοι καὶ αἱ χῆραι· εἶτα τὰ παιδία, καὶ τότε πᾶς ὁ λαὸς κατὰ τάξιν μετὰ αἰδοῦς καὶ εὐλαβείας ἄνευ θορύβου» (Ἀποστολικ. Διαταγ. βιβλ. 8 κεφ. 13). Ἡ ἐπισταμένη καὶ ἀπρόληπτος μελέτη τῆς λειτουργίας ταύτης καὶ ἡ σύγκρισις αὐτῆς πρὸς πάσας τὰς ἄλ-

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 291—294.

λας καταδεικνύει καὶ ἡλίου φαεινότερον ὅτι αὕτη εἶνε ἡ ἀρχαιοτάτη πασῶν. Δικαίως ἄρα εἷς τῶν ἀρίστων λειτουργικῶν τῶν τελευταίων χρόνων, ὁ Φερδινάνδος Probst, καθολικὸς πρωθιερεὺς καὶ καθηγητὴς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Βρεσλαυΐας, συγγράψας λαμπρὸν καὶ ὄντως κλασικὸν ἔργον περὶ τῆς λειτουργίας τοῦ Δ΄ αἰῶνος καὶ τῆς μεταρρυθμίσεως αὐτῆς, προϊὸν βαθείας καὶ ἀκριβοῦς μελέτης τῶν πηγῶν, λέγει ὅτι ἡ λειτουργία αὕτη εἶνε ἡ πιστοτάτη καὶ πληρεστάτη εἰκὼν τῆς μιᾶς, ἁγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς λειτουργίας, ἡ βάσις πασῶν τῶν ἄλλων, ἡ μόνη ἐκ πασῶν μὴ ἐπηρεασθεῖσα ἐκ τῆς μεταρρυθμίσεως τῆς περὶ τὰ τέλη τοῦ Δ΄ αἰῶνος γενομένης «das treueste und vollstæntigste Bild der una, sancta, catholica et apostolica Liturgia, die Grundlage aller übrigen Liturgien . . . auf welche die Reforme zu Ende des vierten Jahrhunderts keinen Eifluss übte (F. Probst, Liturgie des vierten Jahrhunderts und deren Reform 1893, σελ. 341—354).

(ἕπεται συνέχεια).

ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Μ. Ἀρχιδιάκονος τοῦ Ἱεροσολυμιτικοῦ Θρόνου

ΠΟΡΦΥΡΟΥΝ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟΝ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΜΑΤΘΑΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ

Ἐν τῷ τελευταίῳ τεύχει τῆς Revue Archéologique τῶν Παρισίων (μηνὸς Μαΐου—Ἰουνίου) ἀναγινώσκομεν τὴν ἑξῆς περικοπὴν ἔχουσαν ἐπὶ λέξει ὧδε :

«Συνεδρία τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν κατὰ τὴν 8 Φεβρουαρίου».

«Ὁ κ. Omont ἀναγινώσκει εἰς ἐπήκοον ἐπιστολὴν τοῦ κ. Σμιρνώφ, ἐπιμελητοῦ τοῦ Μουσείου τῆς Πετρουπόλεως (Ermitage), καθ' ἣν ἀγγέλλεται ἡ ὕπαρξις ἐν τῷ Μουσείῳ τοῦ Γυμνασίου τῆς Μαριουπόλεως πρὸς Β. τῆς Ἀζοφικῆς, ἑνὸς μόνου φύλλου τοῦ πορφυροῦ χειρογράφου ἐν χρυσοῖς κεφαλαίοις γράμμασι τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ ἁγίου Ματθαίου (en lettres onciales d'or) τοῦ εὑρεθέντος ἐν Σινώπῃ καὶ ἀποκτηθέντος τὸ τελευταῖον ἔτος ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης. Τὸ νέον τοῦτο φύλλον περιέχει τὸ κείμενον τῶν ἐδαφίων 6—16 τοῦ ΙΖ΄ κεφαλαίου τοῦ Εὐαγγελίου».

Γνωστὸν ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν μέχρι τοῦδε ἀνακαλυφθέντων πορφυρῶν καλουμένων (purpureus), ὡς ἐκ τοῦ χρώματος αὐτῶν, ἀρχαίων χειρογράφων τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου δὲν εἶνε μικρότερος τῶν δέκα (10).

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

— *Χοροστασίαι.* — Κατὰ τὸν ἑσπερινὸν τῆς παρελθούσης Κυριακῆς ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἰωακεὶμ ἐχοροστάτησεν ἐν μέσῳ μεγάλης συρροῆς εὐσεβοῦς ἐκκλησιάσματος ἐν τῷ ἐν Γαλατᾷ ἱερῷ ναῷ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, κατὰ δὲ τὴν θείαν λειτουργίαν ἐν τῷ ἐν Ποτηρᾷ ναῷ τοῦ Ἀντιφωνήτου.

— *Χειροτονία Ναζιανζοῦ* — Ἐν μέσῳ πολυπληθεστάτου ἐκκλησιάσματος ἐτελέσθη τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ ἐν τῷ πανσέπτῳ πατριαρχικῷ ναῷ ἡ εἰς ἀρχιερέα χειροτονία τοῦ θεοφιλεστάτου ἁγίου Ναζιανζοῦ Γερβασίου, βοηθοῦ ἐπισκόπου τοῦ ἁγίου Καισαρείας Ἰωάννου. Τὴν θείαν καὶ ἱερὰν λειτουργίαν ἐτέλεσαν οἱ σεβασμ. ἅγιοι συνοδικοὶ ἀρχιερεῖς Ἰωαννίνων Γρηγόριος, Κορυτσᾶς Γερβάσιος, Γρεβενῶν Δωρόθεος καὶ Λιτίτσης Νικηφόρος.

Ὁ χειροτονηθεὶς ἀφοῦ ἐπὶ ὥραν διένειμε τῷ ἐκκλησιάσματι τὸ ἱερὸν ἀντίδωρον, ἀνῆλθεν μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς ἐκκλησίας εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν Πατριαρχείων καὶ ὑπέβαλε τῇ Α. Θ. Π. τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ, τὴν εὐγνωμοσύνην καὶ τὰς εὐχαριστίας αὐτοῦ ἐπὶ τῇ προαγωγῇ. Κατόπιν δὲ ἐξηκολούθησε καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν δεχόμενος τὰς συγχαρητηρίους ἐπισκέψεις πολλῶν ἀρχιερέων καὶ ἄλλων κληρικῶν καὶ λαϊκῶν φίλων ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ ἁγίου Κορυτσᾶς, παρ' ᾧ καὶ φιλοξενεῖται.

— *Ἐπετηρὶς γενεθλίων αὐτοκράτορος Αὐστρίας.* — Τῆς Α. Καισαροβασιλικῆς Μεγαλειότητος τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Αὐστροουγγαρίας Φραγκίσκου Ἰωσὴφ ἄγοντος τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ τὴν ἐπετηρίδα τῶν γενεθλίων αὐτοῦ, ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἰωακεὶμ Γ' διεβίβασε τὰς ἐπὶ τούτῳ πατριαρχικὰς αὐτοῦ προσρήσεις τῇ Α. Ε. τῷ ἐνταῦθα πρεσβευτῇ τῆς Αὐστρίας βαρόνῳ Κάλιτς διὰ τοῦ Μ. Πρωτοσυγκέλλου Χρυσοστόμου καὶ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ Α' Πατριαρχικοῦ Γραφείου Ἰωάννου Δ. Τανταλίδου.

— *Ἐπισκέψεις.* — Τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ ἡ ἐν τῇ πόλει ἡμῶν παρεπιδημοῦσα κ. Ἀμαλία Θεοτόκη, σύζυγος τοῦ πρωθυπουργοῦ τῆς Ἑλλάδος, κατῆλθεν μετὰ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς Ζαΐρας καὶ ἄλλων συνοδῶν ἐκ Χαλκηδόνος δι' ἀτμακάτου τοῦ ἐσιτίμου ὁμογενοῦς Παύλου Στεφάνβικ Σκυλίτση, παρ' ᾧ φιλοξενεῖται, εἰς Φανάριον, ἐκκλησιασθεῖσα ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ, ἐν ᾧ ἐχοροστάτει καὶ ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

Μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς ἐκκλησίας ἡ εὐγενεστάτη κυρία ἀνελθοῦσα εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν πατριαρχῶν ἠσπάσατο μετὰ τῶν συνοδῶν αὐτῆς τὴν δεξιὰν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, περιστοιχιζομένης ὑπὸ τινων τῶν ἁγίων συνοδικῶν ἀρχιερέων καὶ συμβούλων, καὶ μετὰ βραχεῖαν ἀνάπαυλαν ἀπῆλθε τιμητικῶς προπεμπομένη.

— Τῇ παρελθούσῃ Δευτέρᾳ ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐπεσκέψατο τὴν Α. Π. τὸν ἐνεστῶτα βασιλεύουσαν παρεπιδημοῦντα μητροπολίτην Ἀγκύρας Νικόλαον.

— Αὐθημερὸν ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ἡ Α. Ε. ὁ ἐνταῦθα πρεσβευτὴς τῆς Σερβίας στρατηγὸς Σάββας Γκρούϊτς ἐν συνοδίᾳ τοῦ πρώτου γραμματέως τῆς πρεσβείας κ. Μ. Ἀποστολοβιτς.

—Ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης μετὰ πολλοῦ τοῦ ἐνδιαφέροντος σὺν ἅπαντι τῷ ὀρθοδόξῳ πληρώματι παρακολουθῶν τὰ περὶ τῆς πολυτίμου ὑγείας τοῦ ἀπό τινος ἀσθενοῦντος ἐριτίμου ὁμογενοῦς καὶ ἐθνικοῦ εὐεργέτου Παύλου Στεφάνοβικ Σκυλίτση διεπυνθάνετο κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον τὰ περὶ τῆς καταστάσεως τῆς ὑγείας αὐτοῦ.

Ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς παρελθούσης Τρίτης, τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἐν συγκινήσει ἀνακοινωσαμένου τοῖς ἁγίοις συνοδικοῖς ὅτι ἀσθενεῖ ὁ φιλογενέστατος ἀνὴρ, ἐνεκρίθη ὅπως, εἰς ἔνδειξιν στοργῆς τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας πρὸς τὸ εὐσεβὲς αὐτῆς τέκνον, τελῆται καθ' ἑκάστην ἓν τε τῷ πατριαρχικῷ ναῷ καὶ τῷ ἐν Χάλκῃ ναΐδριῳ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς παράκλησις ἰδιαιτέρα ὑπὲρ ταχείας ἀναρρώσεως τοῦ ἐριτίμου ἀνδρός.

Ἤδη δὲ μετὰ χαρᾶς σημειούμεθα, ὅτι ὁ ἀσθενὴς βαίνει ὅλονὲν εἰς ἀναρρωσιν ἀποσοβηθέντος παντὸς κινδύνου.

—Τῇ Τρίτῃ ἐπεσκέψατο ὡσαύτως τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ὁ ἐρίτιμος ὁμογενὴς τραπεζίτης κ. Εὐστάθιος Εὐγενίδης ἐν συνοδίᾳ τῆς συζύγου καὶ τῶν θυγατέρων αὐτοῦ, προσφάτως ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς ἐπαναπλεύσας, καὶ ἡ Α. Ε. ὁ ἄρχων Μ. Λογοθέτης Σταυράκης Ἀριστάρχης βέης.

—Προχθὲς δὲ ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἀντεπεσκέψατο τὴν Α. Ε. τὸν πρεσβευτὴν τῆς Σερβίας στρατηγὸν Σάββαν Γκρουΐτς.

Ἐντεῦθεν ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἀνῆλθεν εἰς τὸν λόφον τῶν Ταταούλων καί, ἀφοῦ μετὰ τοῦ θεοριλεστάτου ἐπισκόπου ἁγίου Παμφίλου ἔψαλε τὸν Ἑσπερινὸν ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Δημητρίου, ἐξελθὼν κατόπιν περιεργάσθη ἐν συνοδείᾳ τοῦ ἁγίου Παμφίλου καί τινων προκρίτων τῆς Κοινότητος τὸ ὑπὸ ταύτης ἐκχωρούμενον γήπεδον πρὸς ἀνέγερσιν τοῦ Ζαριφείου Νοσοκομείου.

—Ἐφιξις.—Προχθὲς ἐπανέκαμψεν εἰς βασιλεύουσαν ἐξ Ἑσπερίας, ἔνθα χάριν λουτρῶν εἶχε μεταβῆ, ἡ Α. Σ. ὁ ἅγιος Νεαπόλεως Ἀρσένιος, ἐπίτροπος τοῦ Πανσέβ. Ταφου ἐν Κωνσταντινουπόλει, προϋπαντηθεὶς ἐν τῷ σταθμῷ ὑπὸ τῶν σεβ. Γρεβενῶν Δωροθέου, Ἀμάσιας Βενιαμὶν, Χαλκηδόνος Νεκταρίου, τοῦ προσωπικοῦ τοῦ ἐνταῦθα ἁγιοταφιτικοῦ Μετοχίου καὶ πολλῶν ἄλλων φίλων αὐτοῦ.

Αὐθημερὸν ἡ Α. Σ. ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην συγχαρεῖσα αὐτῷ καὶ προφορικῶς ἐπὶ τῇ τὸ δεύτερον ἀνόδῳ αὐτοῦ εἰς τὸν Πατριαρχικὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον.

—Ἔκφρασις εὐαρεσκείας.—Ἐγγράφῳ αἰτήσει τοῦ ἐκ τῶν ἁγίων συνοδικῶν σεβασμιωτάτου μητροπολίτου Λέρου καὶ Καλύμνου Ἰωάννου, ἀναγνωσθείσῃ ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς παρελθούσης Τρίτης, ἐγκρίσει δὲ καὶ ἐπιδοκιμασίᾳ τῆς ἁγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου, ἐξεφράσθη διὰ γράμματος πατριαρχικοῦ ἡ εὐαρέσκεια τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὸν ἐν Λέρῳ ἔγκριτον ὁμογενῆ Νικόλαον Τσιγαρᾶν βέην, πρωτεργάτην τῆς Χελδικῆς αὐλῆς, ἐπὶ διαφόροις κοινωφελέσι καὶ φιλανθρωπικοῖς ἔργοις, ἅτινα ὁ ἔγκριτος ὁμογενὴς ἐξακολουθεῖ πράττων ἐν τῇ γενετείρᾳ αὐτοῦ χώρᾳ, πολλαχῶς αὐτῇ ὠφέλιμος καθιστάμενος.

—Ἐπέτειος ὀνόματος.—Σήμερον ἄγει τὴν ἐπέτειον τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἑορτὴν ἡ Α. Π. ὁ Μέγας Ἀρχιδιάκονος Λαυσέντιος, μέλος τῆς τὴν «Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν» Διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς. Τῷ ἑορτάζοντι συνεχάρησαν ζεύξαμενοι τὰ εἰκότα ἡ Α. Θ. Π. Οἰκουμεν. Πατριάρχης, οἱ σεβασμιώτατοι συνοδικοί, οἱ πατριαρχικοὶ ὑπάλληλοι καὶ πληθὺς ἄλλη κληρικῶν καὶ λαϊκῶν φίλων αὐτοῦ.

—*Μονὴ Πατμου.*—Διατυπωθέντων ἐπανειλημμένως παραπόνων κατὰ τῆς διοικήσεως τῶν τὴν ἐν Πάτμῳ ἱερὰν Μονὴν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου ἀφορώντων ὑπό τε τῶν Δημογερόντων καὶ ἐνίων Πατέρων, ἐν τῇ χθεσινῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ ἐνεκρίθη ἡ ἀποστολὴ ἐξάρχικῶς εἰς τὴν νῆσον τοῦ θεοφιλεστάτου ἁγίου Ξανθουπόλεως Ἰωάννου πρὸς ἐξέτασιν τῶν παραπόνων καὶ τῆς ἐν γένει καταστάσεως τοῦ εὐαγοῦς σκηνώματος.

—*Ἐπισκευαὶ τῶν Πατριαρχείων.*—Χάριν τῶν ἐπιτελουμένων ἐν τοῖς Πατριαρχείοις μερικῶν ἐπισκευῶν οἱ φιλογενέστατοι ὁμογενεῖς τραπεζῖται Παῦλος Στεφάνοβικ Σκυλίτσης καὶ Λεωνίδας Ζαρίφης ἀπέστειλαν τῇ Α. Θ. Π. τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ Ἰωακεὶμ ἀνὰ ἑκατὸν λίρας ὀθωμανικάς.

—*Ζωγράφειον Γυμνάσιον.*—Προχθὲς ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην ὁ ἄρτι διορισθεὶς νέος διευθυντὴς τοῦ ἐν Πέραν Ζωγραφείου Γυμνασίου ἑλλογ. κ. Ζαμαρίας, ὃν συνέστησε τῇ Α. Θ. Π. ὁ ἐκ τῶν συμβούλων κ. Ζήσης Θ. Ζήση ὁ καὶ Πρόεδρος τῆς Ἐφορείας τοῦ Ζωγραφείου.

Ἡ Α. Θ. Π. συγχαρεῖσα τῷ κ. Ζαμαρίᾳ ἐπὶ τῷ διορισμῷ αὐτοῦ ἐξέφρασε τὴν πεποίθησιν ὅτι οὗτος θέλει ἀνταποκριθῆ εἰς τὰς χρηστὰς προσδοκίας τῆς τε φιλογενοῦς Ἐφορείας καὶ τῆς ἐγκρίτου καὶ μεγαλωνύμου Κοινότητος, ἀπεκδεχομένων ἐκ τῶν παιδαγωγικῶν αὐτοῦ φώτων τὴν πρὸς τὰς ἐνεστώσας κοινωνικὰς ἀνάγκας διαρρύθμισιν τῶν παιδευτηρίων αὐτῆς.

—*Πατριαρχικὴ Ἀστικὴ Σχολὴ Μαρασλῆ.*—Ὡς ἐν τῷ τελευταίῳ ἡμῶν φύλλῳ εἴχομεν ἀναγράψῃ, λόγον ποιούμενοι περὶ τῶν ἐργασιῶν τῆς τελευταίας συνεδρίας τῶν Δύο Σωμάτων, *πρότασις ἐγένετο* περὶ παροχῆς 500 λ. τ. ἐκ μέρους τοῦ Ἐθνικοῦ ταμείου εἰς τὴν Ἐφορείαν τῆς Πατριαρχικῆς Ἀστικῆς Σχολῆς Μαρασλῆ πρὸς ἀποπληρωμὴν χρεῶν τινων τῆς ἐν λόγῳ Ἐφορείας.

Ἐν τῇ σημερινῇ δὲ συνεδρίᾳ τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου ἐνεκρίθη ὅπως ἔναντι τῶν αἰτηθεισῶν ἤδη 500 λιρῶν δοθῶσι τῇ Ἐφορείᾳ τῆς ἐν λόγῳ Σχολῆς 100 λ. τ. πρὸς τὸ παρὸν ὑπὸ τύπον δανείου.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΑΡΠΑΘΟΥ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ

Προσκαλεῖται ὁ Βασίλειος Μιχ. Παναρέτου, λιθοτόμος, ὑπήκοος ὀθωμανός, ὁρισθεὶς ἐκ τοῦ δήμου Μεσοχωρίων τῆς Νήσου ταύτης, οὗ δὲ ἀγνώστου διαμονῆς, ὅπως τὴν πρώτην Παρασκευὴν καὶ ὥραν 9 πρὸ μεσημβρίας μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Καρπάθου αὐτοπροσώπως, ἢ δι' ἀντιπροσώπου, ὡς ἐνάγόμενος ὑπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ Μαριγῶς, τὸ γένος Γεωργίου Μοσχονᾶ, διαμενούσης ἐν τῷ αὐτῷ δήμῳ Μεσοχωρίων, ἐπὶ διαζεύξει· ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει ἡ κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴ δικασθήσεται ἐρήμην.

Ἡ παροῦσα κλῆσις δημοσιευθήσεται τρὶς κατὰ συνέχειαν διὰ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένου φύλλου τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας».

Ἐν Ἀπέργῃ Καρπάθου, τῇ 2 Ἰουνίου 1901. 3

Ὁ προεδρεύων
ΠΑΠΑ ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΥΚΟΝΙΑΤΗΣ

Ὁ γραμματεὺς
Α. Β. ΑΣΛΑΝΙΔΗΣ

Ὁ ὑπεύθυνος Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΚΑ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 17 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1901 ΑΡΙΘ. 33

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Γρεβενῶν ΔΩΡΟΘΕΟΣ (πρόεδρος)
† Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
† Ὁ Ἀρχιγρ. τῆς Ἱ. Συνόδου ΦΩΤΙΟΣ
† Ὁ Μέγας Ἀρχιδιάκονος ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ (ταμίας)
ΧΡ. ΠΑΠΑ-Ἰ·ΩΑΝΝΟΥ (γραμματεύς)

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ. 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Ἰανουαρίου
ἀποστελλόμεναι πρὸς τὸν Πρόεδρον ἢ τὸν Ταμίαν.

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΙΠΕΡΑΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Δήλωσις — Περὶ τῆς θείας λειτουργίας — Χριστιανικὴ Κατήχησις τῆς τῶν Παλαιοκαθολικῶν ὁμολογίας — Ἀγγλικανὴ Ἐκκλησία — Βιβλιολογία — Ἐκκλησιαστικὰ χρονικὰ — Καινοπαιήσεις.

ΔΗΛΩΣΙΣ.

Τελουμένης τῇ μεθαύριον Κυριακῇ, 19 ὑπερμεσοῦντος μηνός, ἀμέσως μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν ἤτοι περὶ ὥραν 2,30′ τουρκιστὶ δοξολογίας ὑπὸ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, καὶ τῆς περὶ Αὐτὸν ἁγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου, ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ ναῷ ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τῆς ἀναρρήσεως τοῦ τρισεβάστου ἡμῶν Ἄνακτος Σουλτὰν Ἀβδοὺλ Χαμὶτ Χὰν αὐθέντου ἡμῶν, ἀγγέλλεται τοῦτο πᾶσι τοῖς βαθμούχοις καὶ λογάσι ὅπως παραστῶσιν ἐν ἐπισήμῳ στολῇ.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 17 Αὐγούστου 1901.

† Ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ*

Ὅτι δὲ οἱ Πατέρες τῶν τεσσάρων πρώτων αἰώνων γνωρίζουσι καὶ παραδιδοῦσι μίαν καὶ τὴν αὐτὴν Λειτουργίαν, γίνεται δῆλον ἐκ τῆς μελέτης τῶν συγγραμμάτων αὐτῶν· οὕτως ὁ φιλόσοφος καὶ μάρτυς Ἰουστῖνος, περιγράφων τὴν λειτουργίαν τοῦ Β′ αἰῶνος, ἀναφέρει τὰ ἑξῆς αὐτῆς μέρη· Ἀνάγνωσιν, Γραφὴν, κήρυγμα, προσευχὴν μετὰ τῶν κατηχουμένων, προσευχὴν τῶν πιστῶν, τὸ φίλημα τῆς ἀγάπης, προσφορὰν, εὐχαριστίαν, καθαγιασμὸν, αἰτήσεις, διάδοσιν καὶ μετάληψιν τῆς εὐχαριστίας. Ἐν τῷ Γ′ αἰῶνι ὁ Ὠριγένης τὸ μὲν πλατύνει τὰς πληροφορίας τοῦ Ἰουστίνου, τὸ δὲ διὰ βραχειῶν σημειώσεων καὶ διὰ τύπων, εἰλημμένων ἐκ τῆς Παλαιᾶς, χαρακτηρίζει τὸ περιεχόμενον διαφόρων εὐχῶν· οὕτω κατὰ τὸν Ὠριγένη ἐν τῷ πρώτῳ ἡμίσει τοῦ τρίτου αἰῶνος ἡ λειτουργία περιεῖχε τὰ ἑπόμενα μέρη· ἀναγνώσματα ἐκ τῆς Παλαιᾶς καὶ Καινῆς, κήρυγμα, εὐχὰς ὑπὲρ τῶν κατηχουμένων, μετανοούντων, ἐνεργουμένων καὶ τῶν πιστῶν, φίλημα τῆς ἀγάπης, προσφορὰν ἄρτου καὶ οἴνου, εὐχαριστίαν μετὰ τοῦ Τρισαγίου, καθαγιασμὸν τῶν τιμίων δώρων, ἐξομολόγησιν, δεήσεις ὑπὲρ τῶν ζώντων καὶ τεθνεώτων μετὰ δοξολογίας μετάληψιν καὶ εὐχαριστίαν, ὕμνον εὐχαριστήριον, ἐπὶ τῇ μεταλήψει. Ἐν ᾗ σχέσει διατελοῦσιν αἱ πληροφορίαι τοῦ Ἰουστίνου πρὸς τὰς τοῦ Ὠριγένους ἐν τῇ αὐτῇ καὶ αἱ τοῦ Ὠριγένους πρὸς τὰς δηλώσεις τῶν Πατέρων τοῦ Δ′ αἰῶνος. Οὐ μόνον τὰ αὐτὰ μέρη τῆς Λειτουργίας ἀναφέρονται ἐν τῇ αὐτῇ σειρᾷ, ἀλλὰ καὶ αἱ παρατηρήσεις τῶν Πατέρων τούτων περὶ τοῦ περιεχομένου τῶν εὐχῶν ὁμοιάζουσι πρὸς τὰς τοῦ Ἰουστίνου καὶ τοῦ Ὠριγένους πληροφορίας. Οὕτως οἱ νεώτεροι λειτουργικοὶ, καὶ μάλιστα οἱ καθολικοὶ, ἐξήγαγον

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 318—319.

τὴν αὐτὴν λειτουργίαν ἐκ τῶν συγγραμμάτων Εὐσεβίου Καισαρείας (270—338), Κυρίλλου Ἱεροσολύμων (315—386), Μ. Ἀθανασίου (296—373), Μ. Βασιλείου (330—379), Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου (330—390), Γρηγορίου Νίσσης (331—395), Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου (347—407), Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου (300—379), Ἀμβροσίου (340—397) καὶ Αὐγουστίνου (353—430). Ἀπὸ τῶν ἡμερῶν τῶν Ἀποστόλων μέχρι τοῦ τέλους τοῦ Δ΄ αἰῶνος μία καὶ ἡ αὐτὴ εἰκὼν τῆς θείας λατρείας παρίσταται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν. Τῆς εἰκόνος ταύτης τὴν λέξιν καὶ τὴν φωνὴν παραδίδωσι πλήρη ἡ Λειτουργία τῶν Ἀποστολικῶν Διαταγῶν, συμφωνοῦσα ταῖς πληροφορίαις καὶ ταῖς παρατηρήσεσι τῶν Πατέρων τῶν τεσσάρων πρώτων αἰώνων. Ἡ συμφωνία δ' αὕτη τῶν κατὰ τόπους Λειτουργιῶν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Δ΄ αἰῶνος ἀποτελεῖ τὴν πρώτην προϋπόθεσιν τῆς ἐν τῷ τέλει τοῦ αἰῶνος τούτου διὰ τοῦ Μ. Βασιλείου γενομένης μεταρρυθμίσεως τῆς λειτουργίας. Ἐὰν ἑκάστη διοίκησις ἢ ἐπαρχία ἐτέλει τὰ μυστήρια κατὰ τρόπον πολὺ παραλλάσσοντα τῶν ἄλλων, τότε ἡ μεταρρύθμισις τοῦ Μ. Βασιλείου θὰ περιωρίζετο μόνον εἰς τὴν Καισάρειαν, ἢ εἰς τὴν ἐπαρχίαν τοῦ Πόντου. Ἐὰν λάβωμεν πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν μεγάλην αὐστηρότητα, μεθ' ἧς αἱ ἐπὶ μέρους Ἐκκλησίαι ἀντείχοντο τῶν ἑαυτῶν παραδόσεων, δὲν θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἐξηγήσωμεν πῶς ἡ λειτουργία τοῦ Μ. Βασιλείου καὶ εἶτα τοῦ θείου Χρυσοστόμου τόσον ταχέως καὶ γενικῶς ἐπεκράτησεν ἄνευ βίας καὶ οὐδεμιᾶς φιλονεικίας καὶ συγκρούσεως· ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα καθίσταται εὐνόητον ἐὰν σκφθῶμεν ὅτι ἡ λειτουργία ἦτο μία καὶ ἡ αὐτὴ πανταχοῦ ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις τοῦ Χριστοῦ, καὶ ὅτι ἡ διὰ τοῦ Μ. Βασιλείου ἐπελθοῦσα μεταρρύθμισις ἀνταπεκρίνετο κατεπειγούσῃ ἀνάγκῃ.

Τέσσαρες δὲ κυρίως ἦσαν οἱ λόγοι οἱ προκαλέσαντες τὴν διὰ τοῦ Μ. Βασιλείου γενομένην μεταρρύθμισιν τῆς λειτουργίας· 1) παρὰ πολλοῖς τῶν χριστιανῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἕνεκα διαφόρων λόγων καὶ ἀφορμῶν ἐγεννήθη ὁ πόθος καὶ ἐντόνως ἀπητήθη ὅπως συντμηθῇ ἡ, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῆς λειτουργίας τῶν Ἀποστολικῶν Διαταγῶν, μακρὰ θεία λατρεία· ἡ δὲ Ἐκκλησία μητρικῶς καὶ σοφῶς μεριμνῶσα περὶ τῆς οἰκοδομῆς τῶν πιστῶν, δὲν ἠθέλησε κατὰ καθῆκον νὰ παρίδῃ τὴν τοιαύτην τῶν τέκνων αὐτῆς ἐπιθυμίαν. 2) Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ λειτουργίᾳ ἐλέγετο «εὐλογοῦμεν τὸν ποιητὴν τῶν πάντων διὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ διὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου» καὶ ὁ ἱερεὺς ἐν τῇ εὐχῇ τῆς εὐχαριστίας «αἶνον καὶ δόξαν τῷ Πατρὶ τῶν ὅλων διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου ἀναπέμπει» (Ἰουστίν. Ἀπολογ. β΄ § 65 καὶ 67). Ἅπασαι δηλαδὴ αἱ εὐχαὶ τῆς λειτουργίας συντεταγμέναι πρὸ τῆς ἐν Νικαίᾳ Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, δὲν καθώριζον ἐπακριβῶς τὴν σχέσιν τῶν τριῶν προσώπων τῆς Παναγίας Τριάδος· τὸ τοιοῦτο δὲν διέφυγε τὴν παρατήρησιν τῶν Ἀρειανῶν, οἵτινες πρὸς ὑποστήριξιν τῆς ἰδίας πλάνης κατέφυγον εἰς τὰ λειτουργικὰ βιβλία τῆς Ἐκκλησίας· διότι ὁ περίφημος σοφὸς βιβλιοθηκάριος τῆς ἐν Βατικανῷ βιβλιοθήκης, Ἄγγελος Μάϊος ἀνεκάλυψε παλίμψηστον κώδικα περιέχοντα τεμάχια συγγράμματος Ἀρειανοῦ συγγραφέως, διατεινομένου ὅτι αἱ λειτουργικαὶ εὐχαὶ τῆς Ἐκκλησίας διδάσκουσιν ὑπόταξιν τοῦ Υἱοῦ ὑπὸ τὸν Πατέρα, καὶ ζητοῦντος νὰ ἀποδείξῃ τοῦτο διὰ τῶν εὐχῶν τῆς χειροτονίας, τοῦ χρίσματος καὶ τῆς εὐχαριστίας (Angelo Maï, scriptorum veterum nova collectio, tom. III. pars II. pag. 190)· τὸν τοιοῦτον κίνδυνον ἀπέκρουσεν ἡ Ἐκκλησία διὰ τοῦ θεοσόφου Πατρὸς Μ. Βασιλείου, οὐ μόνον ἐπιταμόντος τὰς εὐχάς, ἀλλὰ καὶ εἰσαγαγόντος νέους θεολογικοὺς ὅρους, πιστῶς καὶ ἀκριβῶς καθορίζοντας τὸ δόγμα τῆς Ἐκκλησίας. 3) Ἡ Ἐκκλησία ὥρισε κατ' ἀρχὰς τὸν θεσμὸν τῶν κατηχουμένων, διότι οἱ ἐξ ἐθνικῶν καὶ ἰουδαϊκῶν οἰκογενειῶν θέλοντες νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν δὲν ἠδύναντο νὰ τύχωσιν ἐν αὐτῇ χριστιανικῆς κατηχήσεως, μορφώσεως καὶ ἀγωγῆς· ἀλλ' ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ Δ΄ αἰῶνος τὸ πρᾶγμα μετεβλήθη· ὁ Χριστιανισμὸς ἐπεκράτησεν ἐν τῷ ρωμαϊκῷ κράτει, ὁ δὲ ἐθνισμὸς ἔπνεε τὰ λοίσθια, ἐπομένως οἱ εἰς τὸ βάπτισμα προπαρασκευαζόμενοι ἦσαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον βλαστοὶ χριστιανικῶν οἰκογενειῶν καὶ ἠξιοῦντο χριστιανικῆς μορφώσεως καὶ ἀγωγῆς ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ καὶ ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην μεγάλην ἐπιρροὴν ἐξήσκουν αἱ ἅγιαι γυναῖκες, ἃς μετ' ἐπαίνου πολλοῦ ἀναφέρει ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, οἷον ἡ Ἀνθοῦσα, ἡ Νόννα, ἡ Ἐμμέλεια, ἡ Μονίκη καὶ ἄλλαι. Πρὸς τούτοις ἐξηκολούθει μὲν ἔτι ἡ ἀρχαία συνήθεια τοῦ βαπτίζεσθαι ἐν ἡλικίᾳ, ἀλλὰ τὰ συχνὰ καὶ ἔντονα κηρύγματα τῶν Πατέρων κατὰ τῆς ἀναβολῆς τοῦ βαπτίσματος καὶ ἡ ἀντίθεσις πρὸς τὸν Πελαγιανισμὸν κατέστησαν τὸν νηπιοβαπτισμὸν λίαν συνήθη καὶ ἐπικρατέστερον, ἑπομένως καὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης ὁ θεσμὸς τῶν κατηχουμένων καθίστατο ἀσθενέστερος καὶ αἱ ὑπὲρ τῶν κατηχουμένων εὐχαὶ ἐν τῇ λειτουργίᾳ ἔπρεπε νὰ

παραλειφθῶσι καὶ 4) Ὁ θεσμὸς τῶν μετανοούντων ἔπρεπε νὰ τροποποιηθῇ, διότι ἡ δημοσία ἐξομολόγησις βαρέων ἁμαρτημάτων, τὸ ἵστασθαι ἐν ἰδιαιτέρῳ τόπῳ τοὺς μετανοοῦντας ἐν καιρῷ τῆς θείας λατρείας μακρὰν τῶν καθαρῶν, καὶ τὸ δημοσίᾳ διέρχεσθαι τὰς διαφόρους τάξεις τῆς μετανοίας, ἐθεωροῦντο πολὺ δοκιμαστικὰ καὶ προύκάλουν ἔστιν ὅτε σκάνδαλα, διότι τινὲς προὐτίμων νὰ μεταστῶσιν εἰς τὰς τάξεις τῶν αἱρετικῶν μᾶλλον ἢ νὰ ταχθῶσι δημοσίᾳ ἐν τῇ τάξει τῶν μετανοούντων· καὶ οἱ Ἀρειανοὶ δὲ ὠνείδιζον τὴν Ἐκκλησίαν καὶ οὐκ ὀλίγον ἠρέθιζον τοὺς ὀρθοδόξους, παριστῶντες ὡς λίαν βαρὺ καὶ σκληρὸν τὸ δημοσίᾳ ὑποβάλλεσθαι τοῖς ὅροις τῆς μετανοίας. Γνωστὸν τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπὶ πατριάρχου Νεκταρίου γενόμενον σκάνδαλον διά τι ζήτημα μετανοίας, καὶ ἡ ἐντεῦθεν ληφθεῖσα ἀπόφασις τοῦ πατριάρχου τούτου (Σωκράτ. Ἐκκλησ. Ἱστορ. βιβλ. 5 κεφ. 19. Σωζομ. Ἐκκλησ. Ἱστορ. βιβλ. 7. κεφ. 16). Ὅπως δὲ οἱ μετανοοῦντες ἵσταντο ὑπὸ τῇ ἐπηρείᾳ τοῦ διαβόλου, οὕτω καὶ οἱ ἐνεργούμενοι μερικώτερον, ὥστε τροποποιουμένου τοῦ θεσμοῦ ἐκείνων, θὰ ἐτροποποιεῖτο καὶ ὁ θεσμὸς τούτων. Ἐντεῦθεν κατεφαίνετο ἡ ἀνάγκη καὶ διηνοίγετο ἡ ὁδὸς εἰς μεταρρύθμισιν τῆς λεγομένης λειτουργίας τῶν κατηχουμένων.

(ἕπεται συνέχεια)

ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Μ. Ἀρχιδιάκονος τοῦ Ἱεροσολυμιτικοῦ Θρόνου.

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ
ΤΗΣ ΤΩΝ ΠΑΛΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΩΝ ΟΜΟΛΟΓΙΑΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΖΟΝΤΟΣ ΙΕΡΟΔ. ΑΘ. ΠΙΠΕΡΑ

(Μετάφρασις ἀκριβὴς ἐκ τῆς τρίτης Γερμανικῆς Ἐκδόσεως, ἀπαραλλάκτου τῇ προηγουμένῃ. Βέρνη, 1896).

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Περὶ τῆς χριστιανικῆς καθολικῆς πίστεως.

Ι. Περὶ τῶν συμβόλων τῆς πίστεως.

1. Διὰ τίνων λέξεων δυνάμεθα συντόμως νὰ μεταδόσωμεν τὸ κυριώτερον περιεχόμενον τῆς χριστιανικῆς καθολικῆς πίστεως;

α') Διὰ τῶν τριῶν ἁγίων ὀνομάτων — Πατρός, Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος.

β') Διὰ τῶν λόγων τοῦ ἀποστολικοῦ Συμβόλου, ἔχοντος, ὡς ἑπεται[2]:

1. Πιστεύω εἰς Θεὸν Πατέρα, Παντοκράτορα, Ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς.

2. Καὶ εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν, τὸν μονογενῆ αὐτοῦ Υἱόν, τὸν Κύριον ἡμῶν,

3. Τὸν συλληφθέντα ἐξ ἁγίου Πνεύματος, καὶ γεννηθέντα ἐκ Μαρίας τῆς Παρθένου,

4. Παθόντα τε ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, σταυρωθέντα, θανόντα καὶ ταφέντα,

5. Κατελθόντα μέχρις ᾅδου καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐξαναστάντα ἐκ τῶν νεκρῶν,

6. Ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ καθήμενον ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ, τοῦ παντοδυνάμου Πατρός,

7. Ὅθεν ἔρχεται κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς.

8. Πιστεύω εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα.

9. Εἰς μίαν ἁγίαν, Καθολικὴν Ἐκκλησίαν, Κοινωνίαν τῶν ἁγίων,

10. Εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν,

11. Ἀνάστασιν τῆς σαρκὸς

12. Καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Ἀμήν!

γ') Διὰ τῶν λόγων τοῦ Συμβόλου τῆς Νικαίας ὅπερ λέγει:

Πιστεύω εἰς ἕνα Θεόν, Πατέρα παντοκράτορα, Ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων. Καὶ εἰς ἕνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα πρὸ πάντων τῶν αἰώνων, (**Θεὸν ἐκ Θεοῦ**) (οὕτω)[3], φῶς ἐκ φωτός, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ Πατρί, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο. Τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν καὶ σαρκωθέντα ἐκ Πνεύματος ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου καὶ ἐνανθρωπήσαντα. Σταυρωθέντα τε ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, καὶ παθόντα καὶ ταφέντα. Καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς Γραφάς. Καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρός. Καὶ πάλιν ἐρχόμενον μετὰ δόξης κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς, οὗ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος.—Καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ κύριον, τὸ

2. Σ. Μ. Γνωστοῦ ὄντος, ὅτι τοῦ ἀποστολικοῦ λεγομένου Συμβόλου ὑπάρχουσι δύο τύποι, ὁ σύντομος καὶ ὁ ἐπηυξημένος, ἔν τε τῇ ἑλληνικῇ καὶ τῇ λατινικῇ γλώσσῃ, ὁ ἐν τῇ Παλαιοκαθολικῇ Κατηχήσει κείμενος τύπος οὗτος εἶνε ὁ ἐπηυξημένος λατινικός.

3. Σ. Μ. Οὕτως ἔχει τὸ κείμενον τῆς Παλαιοκαθολικῆς Κατηχήσεως, ὅπερ προδήλως εἶνε ἐπανάληψις περιττὴ, ἀφοῦ ὑπάρχει εὐθὺς ἀμέσως τὸ «*θεὸν ἀληθινὸν ἐκ θεοῦ ἀληθινοῦ*».

ζωοποιόν, **τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον**[1], τὸ σὺν Πατρὶ καὶ Υἱῷ συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον, τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν Προφητῶν.—Καὶ εἰς μίαν ἁγίαν καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν. Ὁμολογῶ ἓν βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. Προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Ἀμήν.

2. Τίς ἐδίδαξεν ἡμᾶς νὰ συνοψίζωμεν τὴν χριστιανικὴν καθολικὴν περὶ πίστεως διδασκαλίαν ἐν τοῖς τρισὶν ὀνόμασι —τοῦ Πατρὸς, τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος;

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν τῇ συστάσει τοῦ μυστηρίου τοῦ ἁγίου βαπτίσματος (Ματθ. 28, 19).

3. Τί ἤθελε νὰ εἴπῃ διὰ τῶν λόγων τούτων ὁ Ἰησοῦς Χριστός;

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἤθελε διὰ τῶν λόγων τούτων νὰ εἴπῃ, ὅτι οἱ βεβαπτισμένοι ὤφειλον νὰ πιστεύωσιν εἰς τὸν οὐράνιον Πατέρα, ὅστις ἀπεκάλυψεν ἡμῖν ἑαυτὸν διὰ τοῦ ἰδίου Υἱοῦ καὶ ὅστις διηνεκῶς ἐπιδαψιλεύσει ἡμῖν τὴν ἰδίαν χάριν διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

4. Διὰ τίνος σημείου ἐξωτερικεύομεν συνήθως τὴν πίστιν ἡμῶν ταύτην;

Διὰ τοῦ σημείου τοῦ Σταυροῦ, μεθ' οὗ ἐπιλέγομεν τό: Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

5. Εἰς ποίας περιστάσεις ποιούμεθα συνήθως τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ.

Πρὸ τῆς προσευχῆς καὶ ἐν ἀρχῇ ἄλλων σπουδαίων θρησκευτικῶν πράξεων.

6. Πόθεν προέκυψε τὸ ἀποστολικὸν λεγόμενον Σύμβολον;

Ἐκ τούτου, ὅτι σαφέστερον ἤθελον νὰ ἐπεξηγήσωσι τὸ τί δυνάμεθα ἡμεῖς νὰ νοῶμεν προκειμένου περὶ τῶν τριῶν ἁγίων ὀνομάτων τοῦ Πατρὸς, τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

7. Γινώσκομεν τίς συνέταξε τὸ Σύμβολον τοῦτο τῆς πίστεως;

Οὐχί. Τοῦτο μόνον γινώσκομεν, ὅτι τοῦτο λίαν ἐνωρὶς ἤδη ἦν ἐν χρήσει παρὰ τοῖς εἰς Χριστὸν πιστεύουσι.

8. Διὰ τί λοιπὸν καλεῖται τοῦτο Σύμβολον ἀποστολικόν;

Διότι περιλαμβάνει διδασκαλίας, ὑπ' αὐτῶν τῶν ἀποστόλων κηρυχθείσας.

9. Πότε ποιούμεθα χρῆσιν τοῦ Συμβόλου τούτου:

Κατὰ τὴν μετάδοσιν τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος, καὶ κατὰ διαφόρους ἄλλας περιστάσεις.

10. Τί περιέχει τὸ Σύμβολον τῆς Νικαίας;

Τὸ Σύμβολον τῆς Νικαίας περιλαμβάνει ἐπίσης σαφέστερον μόνον προσδιορισμὸν τῶν θρησκευτικῶν ἐκείνων ἀληθειῶν, αἵτινες δέον νὰ νοῶνται προκειμένου περὶ τῶν τριῶν ἁγίων ὀνομάτων Πατρὸς, Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος.

11. Πόθεν ἡ ὀνομασία τοῦ Συμβόλου τῆς Νικαίας;

Ἐκ τῆς πόλεως Νικαίας, ἔνθα συνεκροτήθη κατὰ τὸ 325 Σύνοδος Οἰκουμενική. Ἐκ τῶν συμπερασμάτων τῆς ἐν λόγῳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου προῦκυψε τὸ οὕτω καλούμενον Σύμβολον τῆς Νικαίας.

12. Περιέχει ἄρα τὸ Σύμβολον τοῦτο διδασκαλίαν, ἥτις τὸ πρῶτον κατὰ τὸ 325 ἔλαβε τὴν ἀρχήν;

Οὐχί. Καθότι πᾶσα Ἐκκλησιαστικὴ Σύνοδος διετύπωσε μόνον πᾶν ὅ,τι ἀπ' ἀρχῆς γενικῶς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐδιδάχθη καὶ ἐπιστεύθη.

13. Πότε ποιούμεθα χρῆσιν τοῦ Συμβόλου τῆς Νικαίας;

Ἐν τῇ τελέσει τῆς θείας λειτουργίας.

(ἕπεται συνέχεια)

ΑΓΓΛΙΚΑΝΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ*

Δ'.

«Πόσα Μυστήρια παραδέχεται ἡ Ἀγγλικανὴ Ἐκκλησία; τί διδάσκει ἐν γένει περὶ Μυστηρίων, καὶ ἰδίᾳ περὶ Βαπτίσματος, καὶ Εὐχαριστίας, καὶ Ἱερωσύνης;»

Πᾶν ὅ,τι ἀποκαλύπτει τῷ ἀνθρώπῳ τὸν Θεὸν καὶ ἀνυψοῖ τὸν ἄνθρωπον πρὸς τὸν Θεόν, εἴτε ἐν τῇ δημιουργημένῃ φύσει, εἴτε ἐν τῷ κανονικῷ βίῳ τῆς Ἐκκλησίας, εἶνε κατ' ἀληθῆ ἔννοιαν, μυστηριῶδες (Sacramental). Τῆς φύσεως ἥτε εὐταξία καὶ ἡ καλλονὴ προωρίσθησαν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἵνα ὑποβοηθῶσι τὸν θρησκευτικὸν τοῦ ἀνθρώπου βίον. Τῷ αὐτῷ τρόπῳ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ἀναγινωσκόμενος ἢ κηρυττόμενος, καὶ αἱ δεήσεις τῶν πιστῶν Χριστιανῶν, αἱ δημοσίᾳ ἢ κατ' οἶκον ἀναπεμπόμεναι, ἔχουσι χαρακτῆρα πάντως μυστηριώδη (Sacramental)· ἐπειδὴ ἡνίκα τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ σύνδεσις δύο ἢ τριῶν πιστῶν ἐπισύρει ἐφ' ἡμῶν τὴν θαυμασίαν εὐλογίαν τῆς παρουσίας Αὐτοῦ.

Ἀλλὰ τὸ ἐρώτημα τοῦτο φαίνεται ἀποβλέπον εἰς στενώτερον κύκλον ἱεροπραξιῶν. Κατὰ τὴν ἔννοιαν

---

1. Σ. Μ. Ἐνταῦθα σημειωτέα ἡ ἀπάλειψις τῆς προσθήκης τοῦ filioque (καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ) ἀπὸ τοῦ Συμβόλου τῆς Παλαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, ἥτις προσθήκη ἐχρησίμευεν, ὡς γνωστὸν, καὶ χρησιμεύει μέχρι σήμερον ὡς ἓν τῶν κυριωτάτων σημείων διαφωνίας μεταξὺ ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀφ' ἑνὸς, καταχρινούσης τὴν προσθήκην καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν Δυτικῆς Ρωμαϊκῆς, Ἀγγλικανῆς καὶ τῆς τῶν Διαμαρτυρομένων ἀφ' ἑτέρου, διατηρουσῶν εἰσέτι αὐτήν. Προσσημειωτέον δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι τὸ ἐν λόγῳ Σύμβολον καὶ *ἀναγινώσκεται ἐπ' ἐκκλησίας* τὴν σήμερον ἄνευ τῆς προσθήκης παρὰ τοῖς Παλαιοκαθολικοῖς, ὡς τοὐλάχιστον ἡμεῖς αὐτοὶ ἠκούσαμεν αὐτὸ ἐν διαφόροις Παλαιοκαθολικοῖς ναοῖς τῆς Δύσεως, καὶ ὡς ἐπίσης εὑρίσκομεν αὐτὸ ἐκτετυπωμένον ἐν ταῖς Λειτουργικαῖς βιβλίοις τῆς Παλαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας.

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 296—297.

ταύτην δυνάμεθα νὰ ὁρίσωμεν τὰ Μυστήρια ὡς ἐπισήμους καὶ ἱερὰς πράξεις τελουμένας ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ, κατὰ καιροὺς διατεταγμένους καὶ ὑπὸ διαγεγραμμένους ὅρους, σύμφωνα μὲ τὴν διδαχὴν τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐν ταπεινῇ ἡμῶν πεποιθήσει εἰς τὴν δύναμιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Τὸ δ' ἐν ταῖς πράξεσι ταύταις ἐξωτερικὸν καὶ ὁρατὸν σημεῖον γίνεται σύμβολον ἐν ταὐτῷ καὶ ὄργανον τῆς ἐσωτερικῆς καὶ πνευματικῆς χάριτος. Τῶν τοιούτων Μυστηρίων τὸν ἀριθμὸν ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀγγλίας ἀκριβῶς δὲν ὥρισεν. Ἀνομολογεῖ ὅμως ὅτι δύο αὐτῶν εἶνε τῶν ἄλλων ἀνώτερα τὸ ἀξίωμα, ὡς σαφῶς ὁρισθέντα ὑπ' Αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ κατὰ τὴν ἐπίγειον Αὐτοῦ διακονίαν, καὶ ὡς ὄντα, κατὰ τὴν ἰδίαν Αὐτοῦ διδαχήν, καθόλου ἀναγκαῖα εἰς σωτηρίαν (Ἰωάν. γ'. 5, ς'. 53). Ταῦτα συνήθως ὀνομάζονται παρ' ἡμῖν «τὰ δύο μεγάλα Μυστήρια,» ἢ «τὰ Εὐαγγελικὰ Μυστήρια».

Πλὴν τούτων, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀγγλίας τελεῖ λίαν ἐπισήμως τὰς Χειροτονίας, ὡς ἐχέγγυον τοῦ τηρεῖντὴν πα ρακαταθήκην τῆς πίστεως, τοῦ κυβερνᾶν ὀρθῶς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ τοῦ τελεῖν τὰ Μυστήρια μετὰ κύρους. Μεγάλην προσνέμει σπουδαιότητα εἰς τὴν Βεβαίωσιν (ἤτοι τὸ Χρῖσμα), ὡς εἰς παρεπόμενον συμπλήρωμα τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος. Ἀναγνωρίζει τὸ ἱερὸν καὶ ὅσιον τοῦ χριστιανικοῦ γάμου καὶ προνοεῖπερὶ τῆς τελέσεως αὐτοῦ ἐνώπιον τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῇ εὐλογίᾳ τοῦ ἱερέως. Ἐν κατανύξει προσφέρει τοῖς μετανοοῦσι, καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ, τὴν καταλλακτικὴν δύναμιν τοῦ Σωτῆρος. Διατάσσει εἰδικὴν ἱεροτελεστίαν δι' ἐπισκεψιν τῶν καμνόντων, μετὰ δεήσεως ὑπὲρ ἀναρρώσεως τοῦ νοσοῦντος· ἰδίᾳ δ' ἐπιτάσσει τοῖς ἐπισκόποις αὐτῆς τὸ «θεραπεύειν τοὺς νοσοῦντας» (βλ. σ. 30). Πάσας τὰς ἱεροτελεστίας ταύτας θεωρεῖ ὡς προσήκουσαν οἰκονομίαν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ καὶ Κανονικὰ μέσα χάριτος, κατέχοντα σταθερὰνκαὶ μόνιμον θέσιν ἐν τῷ βίῳ τῆς Ἐκκλησίας.

Πλὴν τῶν πράξεων τούτων, αἵτινες ἰδίᾳ δικαιοῦνται νὰ ὀνομάζωνται μυστηριώδεις (sacramental), ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀγγλίας ποιεῖται χρῆσιν εἰδικῶν ἱεροτελεστιῶν κατὰ τὴν εὐχαριστίαν μετὰ λοχείαν, καὶ κατὰ τὴν ταφὴν τῶν νεκρῶν. Ἐγκαινίζει ἐκκλησίας καὶ εὐλογεῖ τὰ ἐν αὐταῖς, καὶ καθιεροῖ κοιμητήρια καὶ νεκροταφεῖα, τάσσουσα αὐτὰ ἐς ἀεὶ πέραν πάσης βεβήλου καὶ ἀνιέρου χρήσεως.

Πιστεύομεν ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, εἰς πλήρωσιν τῆς ἐπαγγελίας τοῦ Σωτῆρος, καθωδήγησε τὴν καθόλου Ἐκκλησίαν εἰς γενικήν τινα συμφωνίαν περὶ τῶν θεμάτων τούτων—συμφωνίαν ἑκατονταχοῦ ἐκδηλουμένην μέ τινας διαφορὰς ὡς πρὸς τὰ καθέκαστα —καὶ ὅτι αἱ πράξεις αὗται εἰσι πᾶσαι, ἑκάστη ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ αὐτῆς, ἀποτελεσματικὰ σημεῖα χάριτος. Τὸν τρόπον τοῦτον τοῦ θεωρεῖν τὸ πρᾶγμα αἰνίσσεται καὶ ὁ τίτλος τοῦ ἡμετέρου Εὐχολογίου ὅστις, καθὰ ἤδη διελάβομεν (σελ. 11), ἔχει ὡς ἑξῆς· «Βιβλίον τῶν Δημοσίων Προσευχῶν καὶ τῆς τελέσεως τῶν Μυστηρίων καὶ ἄλλων ἱεροπραξιῶν καὶ τελετῶν τῆς Ἐκκλησίας [δηλαδή, τῆς καθόλου Ἐκκλησίας], κατὰ τὸ ἔθος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας,» κ.τ.λ. Ἐπίσης περὶ τῶν καταργηθεισῶν ἢ τηρηθεισῶν ὑφ' ἡμῶν τελετῶν ὁ πρόλογος τοῦ ἡμετέρου Εὐχολογίου διαλαμβάνει ῥητῶς· «Ταῦτα πράττοντες, οὔτε τὰ ἄλλα ἔθνη κατακρίνομεν, οὔτε διατάσσομέν τι, εἰμὴ διὰ τὸν ἡμέτερον λαὸν μόνον. Ἐπειδὴ θεωροῦμεν προσῆκον ὅπως πᾶσα χώρα ποιῆται χρῆσιν τελετῶν τοιούτων, οἵας κρίνει μάλιστα ἁρμοζούσας εἰς ἐκδήλωσιν τῆς δοξης καὶ τιμῆς τοῦ Θεοῦ καὶ σκοπίμους εἰς καθοδήγησιν τοῦ λαοῦ, εἰς βίον τέλειον καὶ θεοσεβῆ, ἀπηλλαγμένον πλάνης ἢ δεισιδαιμονίας.»

[ἀκολουθεῖ]

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ἰουστινιανοῦ Νεαρὰ ΙΑ'. — Ὑπὸ Μεγ. Λογοθέτου Σταυράκη βέη Ἀριστάρχου. — Ἀνατύπωσις ἐκ τῶν «Εἰδήσεων τοῦ ρωσσικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ἱνστιτούτου ἐν Κωνσταντινουπόλει». — Τόμος VI. τεῦχος 2—3.

Ἔχομεν ὑπ' ὄψιν τὴν ἐσχάτως γενομένην κριτικὴν ἔκδοσιν καὶ μελέτην τῆς ὡς ἄνω Νεαρᾶς, παρὰ τῆς Α. Ε. τοῦ ἄρχοντος Μ. Λογοθέτου Σταυράκη βέη Ἀριστάρχη. Ἡ Α. Ε. μετὰ ἐπισταμένην μελέτην τῶν σχετικῶν πηγῶν, ἃς ἐν τῷ προλόγῳ ἀναφέρει, ἐκδίδωσι τὴν ἐν λόγῳ Νεαρὰν μετὰ κριτικῶν διορθώσεων ἐπί τε τοῦ λατινικοῦ πρωτοτύπου καὶ τῆς ἑλληνικῆς μεταφράσεως. Τὰ δὲ συμπεράσματα, εἰς ἃ καταλήγει ὁ φιλοπονώτατος ἐκδότης εἶνε ἄξια ἰδιαιτέρας προσοχῆς καὶ ἀναγραφῆς, λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς σημασίας, ἥτις ἀπεδόθη ἐσχάτως εἰς τὴν ἐν λόγῳ Νεαρὰν διὰ τὴν ἀναφορὰν αὐτῆς πρὸς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν «πρώτης Ἰουστινιανῆς» ἢ Ἀχριδῶν. Παραθέτομεν ἐνταῦθα χάριν τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος συμπεράσματα. Καὶ πρῶτον ὡς πρὸς τὴν μετάφρασιν ὁ ἄρχων Μ. Λογοθέτης ἀποφαίνεται ὡς ἑξῆς:

Ἡ μετάφρασις αὕτη φαίνεται ἔργον τοῦ Γ' αἰῶνος ἐξ ἄλλων τε τεκμηρίων καὶ ἐκ τῶν ἑξῆς. Τὸ ἐπὶ τῆς προμετοπίδος φερόμενον ὄνομα Ἀχριδῶν μόλις ἀπὸ τοῦ 1001 μ. Χ. ἦν ἐν χρήσει. Αἱ παρενθετέσαι ἐπαρχίαι ἀνωτέρω Ἀλβανία, Θεσσαλία, Ἤπειρος, Λευκαδία καὶ Εὔριπος εἰσὶν ἐπίσης οὐχὶ προγενέστεραι τοῦ ΙΑ' αἰῶνος. Τὸ προστεθὲν δικαίωμα τοῦ ποιεῖν

κόμητας, ἱππεῖς, πατρικίους, τοῦ καταχρίνειν εἰς ζωὴν καὶ εἰς θάνατον, τοῦ τυποῦν νομίσματα, τοῦ ἰσομοιοῦσθαι ῥήγεσι καὶ κράντορσι, τοῦ φορεῖν ἐσθῆτα πορφυρᾶν ὁλοσηρικήν, ὅζουσιν ἐπηρείας τῆς Δύσεως, καταφανοῦς μάλιστα κατὰ τὰς χώρας ἐκείνας γενομένης ἀπὸ τοῦ ΙΒ' αἰῶνος καὶ ἐφεξῆς. Τὸ αὐτὸ ῥητέον καὶ περὶ τῶν βασιλικῶν βουλλῶν, σημείων καὶ συμβόλων καὶ τοῦ κραντορικοῦ στέμματος τοῦ ἀρχιεπισκόπου, ὡς καὶ περὶ τοῦ ὀνόματος ὑπέρτατος ἀρχιερεύς (Summus Pontifex), καὶ περὶ τῆς διρυοῦς αὐτοῦ ἐξουσίας οὐ μόνον ἐκκλησιαστικῆς ἀλλὰ καὶ πολιτικῆς, μάλιστα δὲ περὶ τῆς σφραγῖδος αὐτοῦ, κεχαραγμένης καθ' ὅλους τοὺς παραδεδεγμένους τύπους τῆς σφραγιδογλυφίας ἐν Δύσει (art héraldique). Ἡ δὲ φράσις αὐτῆς ἱερᾶς ἀμφοτέρας ἡμετέρας ρωμαϊκῆς βασιλείας» προδίδωσι, κατὰ τὸν πολὺν Zachariæ, τὸν παρεγχαράκτην τοῦ ΙΓ' αἰῶνος, ὁπότε, ἀλωθείσης τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Φράγκων, διενεμήθη τὸ κράτος εἰς δύο.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, οὐδόλως ἠθέλομεν διστάσει ἵνα ὁρίσωμεν ἀκριβεστέραν χρονολογίαν τοῦ ὡς εἰλήφθαι ἀναπτυχθέντος τούτου ἐγγράφου τὸ ἔτος 1223, ὁπότε Θεόδωρος ὁ Δεσπότης τῆς Ἠπείρου, ὅστις εἶχεν ἤδη ὑποτάξει τὴν Ἀλβανίαν, τὴν Θεσσαλίαν καὶ Μακεδονίαν ἐκυρίευσε καὶ τὴν Θεσσαλονίκην, καὶ ἀνεκηρύχθη αὐτόθι αὐτοκράτωρ τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἀποποιουμένου τοῦ Θεσσαλονίκης Κωνσταντίνου, ἐστέφθη ὑπὸ τοῦ Ἀχριδῶν Δημητρίου. Ἴσως δὲ ἐπὶ τοῦ ἐρημέρου τούτου αὐτοκράτορος συνεπληρώθη καὶ τὸ πολυθρύλητον τοῦτο ἔγγραφον.

Ὡς πρὸς δὲ τὸ λατινικὸν κείμενον ἡ Α. Ε., ὁ ἄρχων Μ. Λογοθέτης φθάνει εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι τοῦτο περιέχει σπουδαίας ἀντιρρήσεις καὶ προφανεῖς ἀναχρονισμούς, πράγματα, ἅτινα δὲν δύνανται φυσικῶς νὰ ὑπάρχωσιν ἐν γνησίῳ ἐπισήμῳ ἐγγράφῳ. Ἰδοὺ τί παρατηρεῖ ἐπὶ τοῦ κειμένου τούτου.

«Ἐν πρώτοις παρατηρεῖται ἀντίφασίς τις περὶ τῆς ἐπαρχίας ἔνθα ἔκειτο ἡ τοῦ Ἰουστινιανοῦ πατρίς. Ἡ μὲν ΙΑ' Νεαρὰ τοῦ Ἰουστινιανοῦ τίθησι τὴν πατρίδα αὐτοῦ ἐν τῇ μεσογείῳ Δακίᾳ (tam ipsa mediterranea Dacia), ἀφ' ἧς οὐ πολὺ ἀπέχει ἡ δευτέρα Παννονία (quum nihil quidem magni distat a Dacia mediterranea secunda Pannonia)· ὁ δ' ἐπίσημος τοῦ αὐτοκράτορος τούτου ἱστοριογράφος ἐν τῇ εὐρωπαίᾳ Δαρδανίᾳ. Ὡσεὶ δὲ μὴ ἤρκει ἡ ἀντίφασις αὕτη ὁ Ἰουστινιανός, ὅστις ἐν τῇ ΙΑ' Νεαρᾷ ὁμολογεῖ πατρίδα αὐτοῦ τὴν μεσόγειον Δακίαν, ἐπιλαθόμενος ἑαυτὸν ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τῆς παρούσης Νεαρᾶς ἀνακηρύττει τοιαύτην τὴν δευτέραν Παννονίαν (Pannoniam Secundam, id est Justinianam Primam).

Παραλείποντες δ' ὅτι ἡ ἐν τέλει τοῦ ἐγγράφου χρονολογία ἐστὶ κατὰ 9 μῆνας μεταγενεστέρα τοῦ θανάτου τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἀποθανόντος τῇ 14 Νοεμβρίου 565, παρατηροῦμεν μόνον ὅτι τὸ ἀπὸ Χριστοῦ ἔτος οὐκ ἦν ἐν χρήσει κατὰ τὴν Ἀνατολὴν ἐπὶ τῶν ἐπισήμων ἐγγράφων μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς ἁλώσεως, καίτοι σύνηθες ὂν ἐν τῇ Δύσει ἀπὸ τοῦ Ι' αἰῶνος καὶ ἐφεξῆς.

Ἐνῷ δὲ κατὰ τὴν Νεαρὰν ὁ ἔπαρχος τοῦ Ἰλλυρικοῦ (præfectura Illyrici) ἦν πρότερον ἐν Φιρμίῳ, καὶ μόνον μετὰ τὰς ἐπιδρομὰς τοῦ Ἀττίλα (445 ἔτει μ. Χ.) κατέφυγεν εἰς Θεσσαλονίκην, ἐν τούτοις γνωστὸν ὑπάρχει, ὅτι ἤδη τῷ 390 μ. Χ. ὁ τοῦ Ἰλλυρικοῦ ἔπαρχος διέμενεν ἐν Θεσσαλονίκῃ.

Ἕνεκα δὲ τῆς ἀπὸ τοῦ 445 μ. Χ. ἔτους ἀρξαμένης τοῦ ἐπάρχου παρουσίας ἀπενεμήθησαν, κατὰ τὸ λέγειν τῆς Νεαρᾶς, ἐκκλησιαστικαὶ τῇ Θεσσαλονίκῃ προνομίαι, καὶ οὐχὶ ἐξ ἰδίας ἐξουσίας (tunc ipsam præfecturam et sacerdotalis honor secutus est et Thessaloniceniis episcopus non sua auctoritate, sed sub umbra præfecturæ meruit aliquam prærogativam). Καὶ ὅμως ἡ ἐκκλησία τῆς Θεσσαλονίκης, ὡς ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου Παύλου ἱδρυθεῖσα, κατεῖχεν ἐξαιρετικὴν θέσιν καὶ κατ' αὐτοὺς τοὺς χρόνους τῆς Α' ἐν Νικαίᾳ οἰκουμενικῆς συνόδου (325 μ. Χ.), καὶ τῆς ἐν Σαρδικῇ τοπικῆς συνόδου (347 μ. Χ.).

Εἰ δὲ τὸ βορειότερον μέρος τοῦ Ἰλλυρικοῦ ἀποσπῶσα φαίνεται ἡ Νεαρὰ ἀπὸ τοῦ ἐπάρχου τῆς Θεσσαλονίκης, εἰς ὃν ὑπολείπεται τὸ νοτιώτερον μέρος, οὐδὲν ὅμως ἀναφέρει καὶ περὶ τοῦ πρωτείου τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ τῶν ἐπισκόπων τῆς ἐπαρχίας τοῦ Ἰλλυρικοῦ· ἐνῷ τῷ μὲν 400 μ. Χ. ἀνῆκε τῷ ἀνατολικῷ Κράτει μέγα μέρος τῆς ἐπαρχίας ταύτης, συγκειμένου ἐκ τῆς διοικήσεως τῆς Δακίας (μετὰ τῶν ἐπαρχιῶν τῆς μεσογείου καὶ τῆς ὀχθείου Δακίας, τῆς πρώτης Μοισίας, τῆς Δαρδανίας καὶ τῆς Πρεβαλιτάνης) καὶ τῆς διοικήσεως τῆς Μακεδονίας (μετὰ τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Μακεδονίας, τῆς Θεσσαλίας, τῆς Ἀχαΐας, τῆς νέας καὶ παλαιᾶς Ἠπείρου καὶ μέρους τῆς Μακεδονίας salutaris περὶ δὲ τὰ μέσα τῆς Ε' ἑκατονταετηρίδος καὶ τὸ λοιπὸν μέρος τῆς διοικήσεως τοῦ Ἰλλυρικοῦ (μετὰ τῶν ἐπαρχιῶν τῆς πρώτης καὶ δευτέρας Παννονίας, τῆς Σαβίας, τῆς Δαλματίας καὶ τοῦ Νορικοῦ τοῦ τε μεσογείου καὶ τοῦ ὀχθείου) προσηρτήθη τῷ ἀνατολικῷ Κράτει. Ἑπομένως καὶ ἐκκλησιαστικῶς ὑπέκειτο, κατὰ τὸν Zachariæ, τῷ Κωνσταντινουπόλεως τὸ ὡς εἴρηται Ἰλλυρικόν, περιλαμβάνον, πλὴν ἄλλων, καὶ ἁπάσας τὰς τῆς Νεαρᾶς ἐπαρχίας.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

—*Χοροστασία.*— Ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐν μέσῳ πολυπληθεστάτης συρροῆς εὐσεβοῦς ἐκκλησιάσματος ἐχοροστάτησε κατὰ μὲν τὸν ἑσπερινὸν τῆς παρελθούσης Τρίτης ἐν τῷ ἐν Γαλατᾷ ἱερῷ ναῷ τῆς Παναγίας Καφφατιανῆς, κατὰ δὲ τὴν θείαν καὶ ἱερὰν λειτουργίαν ἐν τῷ ἐν Μουχλίῳ ναῷ τῆς Παναγίας.

— *Συνεδρία δύο Σωμάτων.* — Τῇ παρελθούσῃ Δευτέρᾳ συνεκροτήθη ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἰωακεὶμ κοινὴ τῶν δύο Σωμάτων συνεδρία, καθ' ἣν πρῶτον ἀνεγνώσθη μακρὸν ὑπόμνημα τ' μὲν διατυποῦν σκέψεις περὶ ἐξασφαλίσεως τῶν μοναστηριακῶν κτημάτων καὶ γαιῶν, τὸ δὲ προτεῖνον μέτρα τινὰ συντείνοντα εἰς διαρρύθμισιν καὶ βελτίωσιν τῆς ἐθνικῆς ταύτης περιουσίας συνῳδὰ τοῖς μοναχικοῖς θεσμοῖς τῆς Ἐκκλησίας, καὶ σκοπιμωτέραν καὶ τελεσφορωτέραν λειτουργίαν αὐτῶν. Ἐν τέλει δὲ ἐνεκρίθη ὅπως τὸ εἰρημένον ὑπόμνημα τυπωθῇ καὶ διανεμηθῇ τοῖς ἁρμοδίοις πρὸς μελέτην ἐμβριθεστέραν.

Κατὰ τὴν αὐτὴν συνεδρίαν ἀνεγνώσθη ὑπουργικὸς τεσκερὲς λύων τὸ ζήτημα τῆς ἐν τοῖς διοικητικοῖς συμβουλίοις τῶν ὑποδιοικήσεων (καζάδων) παρεδρείας τῶν μητροπολιτῶν ἢ τῶν ἐπιτρόπων αὐτῶν καὶ διατάσσων τὴν ἐπάνοδον τοῦ πρώην καθεστῶτος, ἤτοι ὁ μητροπολίτης θέλει παρακάθεσθαι ἐν τοῖς εἰρημένοις συμβουλίοις μετὰ τὸν χαχίμην καὶ μουρτήν.

Τὰ δύο Σώματα εὐαρέστως ἐνωτισθέντα τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος τούτου ἐνέκριναν ὅπως διὰ τακριρίου πρὸς τὴν Α. Υ. τὸν ὑπουργὸν τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν Θρησκευμάτων Ἀβδουρραχμὰν πασᾶν ἅμα μὲν ἐκφρασθῶσιν αἱ εὐχαριστίαι τῆς Ἐκκλησίας τῇ Σ. Αὐτοκρατορικῇ Κυβερνήσει, ἅμα δὲ διατυπωθῇ ἡ εὐχὴ περὶ ἐπανύδου τοῦ αὐτοῦ καθεστῶτος καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐν τοῖς Διοικητικοῖς συμβουλίοις τῶν Διοικήσεων (λιβάδων) παρεδρείαν.

Ὡσαύτως ἀναγνωσθὲν ἐνεκρίθη σχέδιον ἐγκυκλίου πρὸς τοὺς μητροπολίτας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου συνιστώσης αὐτοῖς ὅπως καταβάλλωσι τὴν προσήκουσαν μέριμναν περὶ γενικεύσεως τοῦ ἐπὶ τῆς πατριαρχείας Ἀνθίμου τοῦ Ζ' θεσπισθέντος μέτρου τῆς καταβολῆς ἐτησίας δόσεως ἐκ μέρους τῶν ναῶν τῶν ἐπαρχιῶν χάριν τῶν ἀναγκῶν τοῦ Ἐθνικοῦ Ταμείου, συμμορφουμένων πάντων ἀνεξαιρέτως πρὸς τὸ μέτρον τοῦτο.

Πρὸς τούτοις κατὰ τὴν συνεδρίαν ταύτην, τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ἀνακοινωσαμένης ἐπισήμως τὰ κατὰ τὴν ἀσθένειαν τοῦ μεγατίμου ὁμογενοῦς Παύλου Στεφάνοβικ Σκυλίτση, ἐνεκρίθη ὁμοφώνως ὅπως ἐκφρασθῇ ἡ λύπη μὲν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους ἐπὶ τῇ ἀσθενείᾳ τοῦ ἐριτίμου ὁμογενοῦς, ἡ εὐχὴ δὲ ὑπὲρ ταχείας ἀναρρώσεως αὐτοῦ. Πρὸς τοῦτο ἐπιτροπὴ καταρτισθεῖσα ἐκ τοῦ πρώτου τῇ τάξει τῶν ἀγ'ων συνοδικῶν σεβασμιωτάτου μητροπολίτου Ἀδριανουπόλεως Κυρίλλου καὶ τοῦ ἐκ τῶν συμβούλων γεραιτέρου Ζήση Θ. Ζήση μετέβη αὐθημερὸν εἰς τὸ ἐν Χαλκηδόνι θέρετρον τοῦ ἀσθενοῦντος καὶ ἐξεπλήρωσε τὴν ἀνατεθεῖσαν αὐτῇ ἐντολὴν ἐγγραφεῖσα ἐν τῷ ἐπὶ τούτῳ βιβλίῳ.

Ἐν τῇ αὐτῇ συνεδρίᾳ λόγου γενομένου περὶ τοῦ τόπου ἐν ᾧ δέον νὰ ἱδρυθῇ τὸ Ὀρφανοτροφεῖον Συγγροῦ, τούτου μὲν ἐν τῇ διαθήκῃ ὁρίζοντος ὅπως τὸ φιλανθρωπικὸν ἵδρυμα μὴ ἀνεγερθῇ πλησίον τῶν ἤδη ὑφισταμένων λοιπῶν εὐαγῶν καθιδρυμάτων, τῆς δὲ Ἐφορείας κρινούσης πρόσφορον ὑπὲρ πᾶσαν ἔποψιν τὴν παρ' αὐτοῖς ἵδρυσιν, ἐνεκρίθη ὅπως ἐπαφεθῇ τῇ Α. Θ. Π. τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ, ἵνα συνεννοηθῇ περὶ τούτου μετὰ τῆς συζύγου τοῦ ἀειμνήστου κυρίας Ἰφιγενείας Συγγροῦ.

Ὁμοίως ἐνεκρίθη ὅπως ἡ ἐκλογὴ τῆς ἐφορείας τοῦ ἐν Νεοχωρίῳ τοῦ Βοσπόρου Ζωγραφείου Παρθεναγωγείου ἀνατεθῇ τῇ Α. Θ. Παναγιότητι.

Χθὲς δέ, ἀναγγελθέντος τῇ Α. Θ. Παναγιότητι, ὅτι δυστυχῶς ἡ κατάστασις τοῦ ἀσθενοῦς ἐδεινώθη, ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος μετακαλεσαμένη ἐν τῇ συνεδρίᾳ αὐτῆς τὸν Μ. Πρωτοσύγκελλον Χρυσόστομον ἐνετείλατο ὅπως μεταβῇ καὶ αὖθις εἰς τὸ ἐν Χαλκηδόνι οἴκημα τοῦ ἀσθενοῦντος καὶ ἐγγραφῇ ἐν τῷ ἐπὶ τούτῳ βιβλίῳ ἐκφράζων τὴν λύπην μὲν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος καὶ τῆς ἁγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου ἐπὶ τῇ δεινώσει τῆς ἀσθενείας, τὰς ἐγκαρδίους δὲ καὶ διαπύρους εὐχὰς τῆς τε Α. Θ. Παναγιότητος καὶ πάντων τῶν ἁγίων συνοδικῶν ὑπὲρ ταχείας ἀναρρώσεως τοῦ φιλογενοῦς ἀνδρός.

Σήμερον δὲ τὴν πρωΐαν ἡ Α. Θ. Παναγιότης παραλαβοῦσα ἐκ τοῦ Σκευοφυλακίου τὸν τίμιον Σταυρὸν καὶ συνοδευομένη ὑπὸ τοῦ Μ. Ἀρχιδιακόνου Λαυρεντίου μετέβη δι' ἁτμακάτου εἰς τὸ θέρετρον τοῦ ἀσθενοῦς καὶ ἐποιήσατο παράκλησιν ὑπὲρ ὑγιείας τοῦ πολυτίμου τῆς Ἐκκλησίας τέκνου.

—*Ἐπισκέψεις.*— Τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐπιβὰς ἐκ Φαναρίου ἀτμακάτου μετέβη εἰς Χαλκηδόνα καὶ διηρώτησε τὰ περὶ τῆς ὑγείας τοῦ ἐριτίμου ὁμογενοῦς Παύλου Στεφάνοβικ Σκυλίτση, ἤδη ἐν ἀναρρώσει διατελοῦντος. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ἡ Α. Θ Παναγιότης ἠθέλησε νὰ ἐπισκεφθῇ καὶ τὴν εὐγενεστάτην κ. Ἀμαλίαν Θεοτόκη, σύζυγον τοῦ πρωθυπουργοῦ τῆς Ἑλλάδος, ἐπειδὴ ὅμως ἀπὶν κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην ἀφῆκεν αὐτῇ ἐπισκεπτήριον.

Ἐντεῦθεν ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἀνῆλθεν εἰς τὸν ἄνω Βόσπορον καὶ ἐπεσκέψατο ἐν Νεοχωρίῳ τὸν ἐρίτιμον ὁμογενῆ τραπεζίτην Εὐστάθιον Εὐγενίδην

Ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ κ. Ε. Εὐγενίδου ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐδέξατο καὶ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ ἐπιτετραμμένου τῆς περσικῆς πρεσβείας Μιρζᾶ Ἀχμὲτ χὰν συνοδευόμενον ὑπὸ τοῦ διερμηνέως αὐτῆς Ὀχανὲς χάν.

— Προχθὲς δ' ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐπεσκέψατο τὴν Α. Σ. τὸν ἄρτι ἐκ τῆς Ἑσπερίας ἐπανακάμψαντα ἀρχιεπίσκοπον Νεαπόλεως Ἀρσένιον, ἐπίτροπον τοῦ Παναγίου Τάφου ἐνταῦθα.

Τῇ Δευτέρᾳ δ' ἐπεσκέψαντο τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ὁ ἐρίτιμος ὁμογενὴς τραπεζίτης Λεωνίδας Ζαρίφης μετὰ τοῦ ἐν τῇ πόλει ἡμῶν οἰκογενειακῶς παρεπιδημοῦντος ἀδελφοῦ αὐτοῦ Περικλέους Γ. Ζαρίφη.

— Προχθὲς Τετάρτῃ ὁ Πανοσιολ. Μ. Πρωτοσύγκελλος Χρυσόστομος μεταβὰς εἰς τὸν ἄνω Βόσπορον διηρμήνευσε ἐκ μέρους τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμεν. Πατριάρχου τῇ συζύγῳ τοῦ ἐριτίμου ὁμογενοῦς Εὐσταθίου Εὐγενίδου τὰς πατριαρχικὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας ἐπὶ τῇ ἀγομένῃ ἑπετείῳ ἑορτῇ τοῦ ὀνόματος αὐτῆς.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ἡ Α. Πανοσιολογιότης ἐπεσκέψατο καὶ τὰς οἰκογενείας τῶν ἐριτίμων Α. Ζαρίφη, Π. Ζαρίφη καὶ Δημοσθένους Εὐγενίδου.

—*Ἀνωνύμου σωρεά.* — Ἀξιότιμος κύριος προσελθὼν τῇ παρελθούσῃ Δευτέρᾳ εἰς τὰ Πατριαρχεῖα καὶ ζητήσας νὰ ἴδῃ κατ' ἰδίαν τὴν Α.Θ. Παναγιότητα τὸν Οἰκουμεν. Πατριάρχην, μετὰ πολλῆς τῆς χάριτος καὶ τοῦ σεβασμοῦ προσήνεγκεν αὐτῷ λίρας ὀθωμανικὰς 30 παρακαλῶν νὰ διαθέσῃ ταύτας ὡς οἶδε, μὴ γνωστοποιουμένου τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. Ὁ καλὸς κἀγαθὸς ὁμογενὴς εὐαγγελικῶς πολιτευόμενος ἠθέλησε νὰ εὐεργετήσῃ χωρὶς νὰ γνωσθῇ. Εὐχαριστίαι καὶ ἔπαινος ὀφείλονται αὐτῷ διά τε τὴν χριστιανικὴν ταύτην ἀγαθοεργίαν αὐτοῦ καὶ δι' ἄλλην ὁμοίαν.

— *Θεολογική Σχολή.*—Τοῦ καθηγητοῦ τῆς ὀθωμανικῆς γλώσσης ἐν τῇ κατὰ Χάλκην Ἱερᾷ Θεολογικῇ Σχολῇ ἐλλογιμωτάτου Ἀποστόλου Φωτιάδου παραιτησαμένου ἀπὸ τῆς θέσεως αὐτοῦ, ἡ ἐφορεία τῆς Σχολῆς διώρισεν εἰς ἀντικατάστασιν τὸν γνωστὸν τουρκομαθῆ ὁμογενῆ Νικόλαον Σουλλίδην, ἐν διαφόροις θέσεσι εὐδοκίμως καὶ λυσιτελῶς ἐργασθέντα καὶ ἐπὶ χρηστότητι ἤθους καὶ χαρακτῆρος διακριθέντα. Τοῦ διορισμοῦ δὲ τούτου ὑποβληθέντος τῇ ἁγίᾳ καὶ ἱερᾷ Συνόδῳ πρὸς ἔγκρισιν, αὕτη ἐν τῇ συνεδρίᾳ τοῦ παρελθόντος Σαββάτου ἐνέκρινεν αὐτόν, μεθ' ὃ καὶ ἀπεστάλη τὸ σχετικὸν πατριαρχικὸν πιττάκιον.

— *Μονὴ Φανερωμένης.* — Τῶν πληρεξουσίων Περάμου καὶ Ἀρτάκης ἕνεκα τοῦ μεταξὺ αὐτῶν ὑφισταμένου ζητήματος τῆς ἰδιοκτησίας τῆς μονῆς Φανερωμένης διαφωνησάντων καὶ ἐν τῷ ζητήματι τῆς ἁρμοδιότητος τοῦ δικαστηρίου τοῦ μέλλοντος ἵνα ἐκδικάσῃ τὴν ὑπόθεσιν αὐτῶν ταύτην, τὸ Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον ἐκήρυξεν ἑαυτὸ πρὸς τοῦτο ἁρμόδιον. Ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ συνεδρίᾳ αὐτῆς τοῦ παρελθόντος Σαββάτου ἐπεκύρωσε τὴν ἀπόφασιν ταύτην τοῦ Συμβουλίου καὶ ἀνεκοίνωσε τοῦτο ἁρμοδίως τοῖς ἐνδιαφερομένοις.

— *Ἀπονομὴ παρασήμου.* — Ἐπὶ τῇ ἐσχάτως ὑπὸ τῆς Σ. αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως γενομένῃ τιμητικωτάτῃ διακρίσει πρὸς τὴν Α.Ε. τὸν Ἀβραὰμ Βαπορίδην ἐρέντην, ἐξελεγκτὴν τῶν Ἑλλην. Τυπογραφείων καὶ μέλος τοῦ συμβουλίου τοῦ βιβλιοκριτικοῦ τμήματος τοῦ ὑπουργείου τῆς παιδείας διὰ τῆς ἀπονομῆς αὐτῷ τοῦ παρασήμου Μετζιτιὲ δ' τάξεως, ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης εὐηρεστήθη ἵνα συγχαρῇ τῇ Α. Ἐξοχότητι τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ διὰ τοῦ Μ. Πρωτοσυγκέλλου Χρυσοστόμου.

— *Ἀρχιερατικὸς ἐπίτροπος Μητροπολίτου Βοδενῶν.*— Τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἐπιτρόπου τοῦ μητροπολίτου Βοδενῶν Νικοδήμου ἀρχιμ. Δαμασκηνοῦ Μοσχοπούλου παραιτηθέντος, ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς παρελθούσης Τρίτης ἐνεκρίθη ἵνα διορισθῇ εἰς ἀντικατάστασιν αὐτοῦ ὁ ἀρχιμανδρίτης Ἀγαθόνικος.

— *Ἐξαρχία Μετσόβου.* — Αἰτιάσεων διατυπωθεισῶν κατὰ τοῦ ἐξάρχου Μετσόβου ἀρχιμανδρίτου Βενεδίκτου, ἐνετάλη οὗτος ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ὅπως διορίσας πρότερον κατάλληλον ἐπίτροπον αὐτοῦ, ἔλθῃ εἰς βασιλεύουσαν διὰ τὰ περαιτέρω.

—*Τὸ περιοδικὸν «Ὀρθόδοξος Ρωμουνικὴ Ἐκκλησία» περὶ τῆς ἐκλογῆς τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου.* — Ἐπὶ τῇ τὸ δεύτερον ἐκλογῇ τῆς Α. Θ. Π. Ἰωακεὶμ τοῦ Γ'. ὡς Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου τὸ ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον ἐν Βουκουρεστίῳ ἐκδιδόμενον Ἐκκλησιαστικὸν Περιοδικὸν ἐκτίθησιν ἐν ἐλαιτέρῳ ἄρθρῳ τοῦ μηνιαίου τεύχους Ἰουνίου τὰ κατὰ τὴν ἐκλογὴν ταύτην. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ τὸ αὐτὸ περιοδικὸν παρέχει τοῖς ἰδίοις ἀναγνώσταις διαφόρους βιογραφικὰς πληροφορίας περὶ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος.

—*Περιοδικὸν «Ἡ Ὀρθόδοξος Ἀνατολὴ»* (L'Orient Orthodoxe).—Ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦτον ἤρχισεν ἐσχάτως νὰ ἐκδίδωται ἐν Βουκουρεστίῳ Περιοδικὸν εἰς τὰς γλώσσας ρωσσικὴν καὶ γαλλικήν, σκοποῦν τὴν κατὰ τὸ δυνατὸν πλειοτέραν προσέγγισιν τῶν ἐπὶ μέρους αὐτοκεφάλων ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Ψυχὴ τοῦ ὅλου ἐγχειρήματος εἶνε ὁ γνωστὸς ἐπὶ τῷ θερμῷ αὐτοῦ ζήλῳ ὑπὲρ εἰρηνικῶν μεταξὺ τῶν διαφόρων αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν σχέσεων ρῶσσος δημοσιογράφος Νικόλαος Δουρναβώ.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΠΕΛΑΓΩΝΕΙΑΣ

Καλεῖται ὁ Σωτήριος παπᾶ Βασιλείου ὑπήκοος Ὀθωμανός, Χριστιανὸς Ὀρθόδοξος, τέως μὲν κάτοικος τοῦ χωρίου Μπουῒρ καὶ γεωργὸς τὸ ἐπάγγελμα, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὥραν 2 τουρκιστὶ π. μ. μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τοῦ φύλλου δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε δι' ἀντιπροσώπου νομίμως διωρισμένου, ἐνώπιον τοῦ ἐν τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει Πελαγωνείας ἐδρεύοντος Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου ὡς ὑπὸ τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς Νέσσιας Σ. Παπαβασιλείου τὸ γένος Ἰωάννου Τ. Μάντσε, ὑπηκόου Ὀθωμανῆς, Χριστιανῆς Ὀρθοδόξου κατοίκου Νιζοπόλεως, ἐναγόμενος ἐπὶ πενταετεῖ ἐγκαταλείψει. Προσεπιδηλοῦται δ' αὐτῷ ὅτι, ἐὰν μὴ ἐμφανισθῇ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ὁριζομένην δικάσιμον, ἡ κατ' αὐτοῦ περὶ διαζεύξεως ἀγωγὴ θεωρηθήσεται ἐρήμην αὐτοῦ. Ἡ παροῦσα κλῆσις τρὶς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένου φύλλου «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας».

Ἐν Μοναστηρίῳ, τῇ 20 Μαρτίου 1901. 3

Ὁ Πρόεδρος Ὁ Γραμματεὺς

† Ὁ Πελαγωνείας ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ Α. Π. Νέτσος

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Καλεῖται ὁ Κωνσταντῖνος Σταύρου Τσάκου, ὑπήκοος Ὀθωμανός, ἐκ Μαρμαρᾶ τῆς Προποντίδος, τέως καφεψὸς καὶ κάτοικος τῆς ἐνορίας Παλίνου, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὥραν 2 μ. μ. μεθ' παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ, εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε διὰ πληρεξουσίου ἀντιπροσώπου νομίμως διωρισμένου, πρὸ τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Πνευματικοῦ Δικαστηρίου, ὡς ὑπὸ τοῦ Γεωργίου Ι. Σεραφειμίδου, ὑπηκόου ὀθωμανοῦ, καφεψοῦ, ἐν Παλίνῳ διαμένοντος, ἐκπροσωποῦντος τὴν ἀνήλικον αὐτοῦ θυγατέρα Ἄνναν, ἐναγόμενος ἐπὶ διαλύσει μνηστείας. Προσεπιδηλοῦται δ' αὐτῷ ὅτι, ἐὰν μὴ ἐμφανισθῇ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ὁριζομένην δικάσιμον ἡμέραν, ἡ κατ' αὐτοῦ περὶ διαλύσεως μνηστείας ἀγωγὴ ἐκδικασθήσεται ἐρήμην αὐτοῦ.

Ἡ παροῦσα κλῆσις τρὶς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένων φύλλων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Ταχυδρόμου».

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 3 Μαΐου 1901.

Ὁ Πρόεδρος

† Ὁ Κορυτσᾶς ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς 3

Διάκονος ΑΝΘΙΜΟΣ Π. ΟΡΦΑΝΙΔΗΣ

Ὁ ὑπεύθυνος Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΚΑ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 24 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1901 ΑΡΙΘ. 34

ΠΑΥΛΟΣ ΣΚΥΛΙΤΣΗΣ
ΣΤΕΦΑΝΟΒΙΚ

Ὁ ἐπισήμως ἀνακηρυχθεὶς μέγας τοῦ Γένους εὐεργέτης, τὸ εὐσεβέστατον καὶ ἀφωσιωμένον τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας τέκνον, ὁ πατρώζων κατὰ τὴν εὐσέβειαν, τὴν εὐγένειαν τῆς καρδίας, τὴν μεγαθυμίαν, τὴν εὐσπλαγχνίαν, τὰς παγκοίνους εὐεργεσίας καὶ τὴν ἁπλότητα τῶν τρόπων, ὁ πατὴρ τῶν ὀρφανῶν, ὁ ἀθόρυβος προστάτης δεκάδων ὅλων ἀπόρων οἰκογενειῶν, ὁ λόγῳ τε καὶ ἔργῳ ὑποστηρικτὴς τῆς ἀπόρου σπουδαζούσης νεότητος, ὁ παρ' ὁμογενέσι καὶ ξένοις πολυσέβαστος καὶ πολυφίλητος ἐρίτιμος

ΠΑΥΛΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΒΙΚ

ἐξέλιπεν αἴφνης καὶ παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν ἐκ μέσου ἡμῶν καὶ οὐκ ἔστι πλέον ἐν τοῖς ζῶσιν! Μετὰ πολυώδυνον ἀσθένειαν, καθ' ἣς μάτην ἐπάλαισαν πάντα τὰ δυνατὰ μέσα τῆς συγχρόνου ἐπιστήμης, παρέδωκε χθὲς περὶ ὥραν 1,40′ μ. μ. τὸ πνεῦμα πρὸς τὸν Πλάστην, ἐν ἡλικίᾳ 58 περίπου ἐτῶν, βυθίσας εἰς πένθος ἄφατον Ἐκκλησίαν καὶ Γένος. Οὕτως ἔδοξε τῷ Ὑψίστῳ! Εἴη τὸ ὄνομα αὐτοῦ εὐλογημένον!

Καὶ ἐσβέσθη λοιπὸν αἴφνης καὶ παρ' ἐλπίδα ἐκ μέσου ἡμῶν ἡ συμπαθὴς μορφὴ τοῦ εὐεργετικωτάτου **Παύλου Στεφάνοβικ,** ὅστις πρόθυμος ἔσπευδε πάντοτε ἀρωγὸς εἰς πᾶσαν ἐκκλησιαστικὴν, ἐθνικὴν καὶ κοινωνικὴν ἀνάγκην, ἐξέλιπεν ἐκ μέσου ἡμῶν, καὶ μετ' αὐτοῦ συνεξέλιπε μέγα τῆς δυστυχίας καὶ τῆς στερήσεως ἄσυλον, ἰσχυρότατος μοχλὸς τῆς παρ' ἡμῖν ἐκκλησιαστικῆς καὶ κοινωνικῆς ὁράσεως, ἑστία ζωογόνος κοινωνικῆς περιθάλψεως, στῦλος περιφανὴς τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους.

Ὁ ἀοίδιμος μέγας ἐθνικὸς εὐεργέτης ἦν ἀνὴρ κατ' ἐξοχὴν ἀφωσιωμένος τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ Γένει, ὅθεν καὶ μετὰ παλιμῶν καρδίας ἅπαν τὸ ὁμογενὲς δημόσιον, ἔν τε τῇ πρωτευούσῃ καὶ ταῖς ἐπαρχίαις, παρηκολούθει τὴν πορείαν τῆς ἀσθενείας τοῦ πολυτίμου καὶ πολυφιλήτου ἀσθενοῦς. Τὸ ἐν Χαλκηδόνι περίλαμπρον θέρετρον τοῦ μεγατίμου ὁμογενοῦς ἤδη ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς ἀσθενείας αὐτοῦ εἶχε καταστῇ κοινὸν προσκύνημα τῶν ἐπισημοτέρων μελῶν τῆς παρ' ἡμῖν κοινωνίας, τὰ δὲ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ τηλεγραφήματα ἤρχοντο ἀλλεπάλληλα διερωτῶντα τὰ τῆς νόσου αὐτοῦ. Ἀλλὰ λαμπρότερον καὶ συμπαθέστερον κόσμον διὰ τὸν θανόντα ἀπετέλουν κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο, ὡς καὶ νῦν μετὰ τὸ ἐπελθὸν θλιβερὸν τέλος, τὰ θερμὰ δάκρυα τῶν πολλῶν ἀπόρων καὶ ἀπορφανισμένων οἰκογενειῶν, δι' ἃς ὁ ἀοίδιμος ἦν ἄλλος πατὴρ, αἱ αὐθόρμητοι ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ἐγκάρδιοι δεήσεις πρὸς τὸν Κύριον ζωῆς καὶ θανάτου ἔκ τε τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ, καὶ ἡ γενικὴ ἁπάντων κατήφεια ἐπὶ τῷ θανάτῳ αὐτοῦ.

Ἡ ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ ἀοιδίμου ἀνδρὸς προσγινομένη ἀπώλεια τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ Γένει, τὰ ὑπὲρ τῶν ὁποίων ἔξοχα τοῦ ἀνδρὸς εὐεργετήματα πασίγνωστα τυγχάνουσι, εἶνε μεγίστη. Ὅθεν Ἐκκλησία καὶ Γένος, ἐν ταῖς δέλτοις τῶν ὁποίων χρυσοῖς γράμμασι θὰ μένῃ διὰ παντὸς ἐγ-

κεχαραγμένον τὸ ὄνομα τοῦ μεγάλου ἐθνικοῦ εὐεργέτου, ἀπεφάσισαν διὰ τῶν νομίμων αὐτῶν ἀντιπροσώπων, ὅπως διὰ τοῦ περιφανεστάτου τρόπου ἐκδηλώσωσι τὸ γενικὸν πένθος καὶ περιβάλωσι τὸν νεκρὸν τοῦ μεγάλου ὁμογενοῦς διὰ τῶν ὑψίστων τιμῶν καὶ πάσης τῆς δυνατῆς αἴγλης, ὡς δῆλον γίνεται ἐκ τοῦ ἑξῆς ἀποσπάσματος τῆς κοινῆς Συνεδρίας τῶν Δύο Σωμάτων, ἣ ἐκτάκτως χθὲς, ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ ἀοιδίμου, συνεκάλεσεν ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης. Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἀπόσπασμα τῆς χθεσινῆς συνεδρίας ἔχει ὡς ἑξῆς:

Ἀπόσπασμα τῆς συνεδρίας τῶν Δύο Σωμάτων.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης, ἐν τῇ σημερινῇ συνεδριάσει τῶν δύο Σωμάτων προτάξασα, ὅτι συνεκάλεσεν αὐτὰ εἰς ἔκτακτον συνέλευσιν, διότι ἔκτακτον εἶναι καὶ τὸ γεγονὸς τὸ προκαλέσαν αὐτὴν ἔλεξε τάδε.

«Γόνος ἀρχαίας, περικλεεστάτης καὶ ἐντιμοτάτης ἐν τοῖς ἡμετέροις οἰκογενείαις· μέλος τῆς ἡμετέρας Ὀρθοδόξου Ἑλληνικῆς Κοινωνίας ἀγαπώμενον, τιμώμενον καὶ πρόθυμον πάντοτε ὅπως ἔλθῃ εἰς ἀρωγὴν τῶν πολυειδῶν ἀναγκῶν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους ἡμῶν· μέλος, ὡς εἶπον, τῆς ἡμετέρας Ὀρθοδόξου κοινωνίας παρ' οὗ ἡ Ἐκκλησία καὶ τὸ Γένος ἡμῶν ἤλπιζον πολλὰ ἐκ τοῦ ζηλωτοῦ ὑπὲρ αὐτῶν αἰσθήματος, εἰς ὃ ἐξ ἀγάπης καρδίας ἐξωθεῖτο· μέλος τὸ ὁποῖον ἔσωσε τὴν Ἐκκλησίαν ἐκ δυσχερεστάτης θέσεως εἰς ἣν εὑρέθη ἐν καιρῷ τῆς ἐκ τοῦ σεισμοῦ πανωλεθρίας, ὅτε κατέρρευσεν ἡ Ἱερὰ Θεολογικὴ Σχολή, δι' ἣν ἡ φιλογένεια αὐτοῦ περικαλλέστατον, ὡς γνωστὸν, ἤγειρε διὰ δαπάνης χιλιάδων λιρῶν νέον οἰκοδόμημα· μέλος τὸ ὁποῖον ἱκανὸν ἐδαπάνησε χρῆμα, ἄνω τῶν δέκα χιλιάδων λιρῶν, εἰς ἀνέγερσιν τοῦ ἐν τῷ Νεκροταφείῳ τῆς μεγάλης κοινότητος Σταυροδρομίου περιλάμπρου ναοῦ, ὁ Παῦλος Στεφάνοβικ κεῖται ἀσθενῶν βαρέως καὶ ψυχορραγῶν παραδοὺς ἴτως τὴν στιγμὴν ταύτην τὸ πνεῦμα πρὸς τὸν Κύριον. Κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἀσθενείας αὐτοῦ καθῆκόν μου ἐθεώρησα ἐπιβαλλόμενον, ὅπως διερευνῶ τὰ τῆς πορείας τῆς ἀσθενείας αὐτοῦ, ἐκ τοῦ σύνεγγυς δὲ ἐξετάζω τὰ κατ' αὐτὴν, δὶς παρ' αὐτῷ μεταβὰς αὐτοπροσώπως, ἅπαξ μὲν ὅπως δεηθῶ ὑπὲρ τῆς ὑγείας αὐτοῦ καὶ σωτηρίας, χθὲς δὲ πάλιν ὅτε εἶδον αὐτὸν διὰ τελευταίαν φοράν· κατὰ τὴν συνάντησιν ταύτην ἁπάντων σὺν ἄλλοις εἰς ἐρώτησίν μου, ἐὰν ἔχῃ νά μοι εἴπῃ τι, εἶπεν· «ὄχι. Εὐχαριστῶ. Χαίρετε, Παναγιώτατε, εὐχαριστῶ»· αὗται δὲ ἦσαν αἱ τελευταῖαι αὐτοῦ πρός με λέξεις, μεθ' ἃς ἐτραύλισε καὶ ἄλλας τινὰς λέξεις, ὧν δὲν ἀντελήφθην. Ἐν τούτοις καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἀσθενείας αὐτοῦ οὐδὲν, ὅσον γινώσκω, εἶπεν ἀφορῶν τὸ μέλλον του, ἐξ οὗ ἐξάγεται ὅτι θὰ ἐφρόντισε περὶ τῆς διευθετήσεως τῶν κατ' αὐτόν. Ὡς ἤκουσα παρ' ἀνδρὸς ἀξιοτίμου, ἔχει ἤδη ἐν Λονδίνῳ κατατεθειμένην διαθήκην, ἥτις, ὡς ἐλπίζει ὁ εἰπών μοι, μένει εἰσέτι ἐκεῖ. Ἤδη ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν ἅπαντα τὰ ἀνωτέρω εἰρημένα καὶ ὅσα ἄλλα ἄγνωστα ἡμῖν διατελοῦσιν ἀγαθοεργήματα αὐτοῦ, εὐεργετοῦντος εὐαγγελικώτατα ἐν ἀγνοίᾳ τῆς ἀριστερᾶς τί ἡ δεξιὰ ἐποίει, νομίζω πρέπον καὶ προτείνω διά τε τὸ παρελθὸν αὐτοῦ τὸ τοσοῦτον χρήσιμον, διὰ τὸ περιφανὲς τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ καὶ διὰ τὰς ἐκ τῆς πολλῆς αὐτοῦ φιλογενείας καὶ στοργῆς πρὸς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν καὶ τὸ εὐσεβὲς ἡμῶν Γένος ἀγαθὰς προσδοκίας, ὅπως σκεφθῶμεν τί ὀφείλομεν νὰ πράξωμεν ἐν τῇ θλιβερᾷ ταύτῃ περιστάσει». Ἁπάντων τῶν μελῶν τῆς συνελεύσεως τῶν Δύο Σωμάτων εὐχαριστησάντων τῇ Α. Θ. Παναγιότητι ἐφ' οἷς διὰ τῶν ἀνωτέρω ἐκ προνοίας ἐκκλησιαστικῆς εἰσηγήσατο καὶ ἀποδεξαμένων αὐτὰ, κατὰ τοσοῦτο μᾶλλον καθόσον οὗτος οὐ μόνον ἦν παρὰ πᾶσι σεβαστὸς καὶ προσφιλὴς, ἀλλὰ καὶ παράγων ἐθνικὸς σπουδαιότατος καὶ πολυσήμαντος, ἡ Α. Θ. Παναγιότης προέτεινε τὰ ἑξῆς ὁμοφώνως ἀποδεκτὰ γενόμενα.

α΄] Νὰ ἀποσταλῶσι συλλυπητήρια ἀπὸ μέρους τῆς ἱερᾶς Συνόδου καὶ τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου πρὸς τὴν ἐντιμοτάτην ἀδελφικὴν αὐτοῦ οἰκογένειαν καὶ τοὺς λοιποὺς συγγενεῖς αὐτοῦ.

β΄] Νὰ περιβάλῃ αὐτὸν ἡ Ἐκκλησία δι' ὅλης τῆς αἴγλης αὐτῆς, τουτέστιν ὁ Πατριάρχης μεθ' ὅλων τῶν Συνοδικῶν Ἀρχιερέων νὰ προστῇ τῆς κηδείας.

γ΄] Ὁ Πρόεδρος τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου μεταβαίνων μετὰ τῶν μελῶν αὐτοῦ ἐν τῷ οἴκῳ νὰ προσφωνήσῃ καταλλήλως τὸν νεκρὸν, τὰ δὲ μέλη τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου παριστάμενα

ἐν τῇ ἐκφορᾷ νὰ περιστοιχίζωσι τὸ νεκρικὸν φέρετρον ὡς ἀντιπρόσωποι τοῦ ἔθνους, καὶ

δ'] Νὰ διακοπῶσιν ἐπὶ πενθήμερον ἀπὸ τῆς σήμερον αἱ ἐργασίαι τῆς τε Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ χρησίμου καὶ εὐσεβοῦς τέκνου τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους.

Ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία ψαλήσεται αὔριον τὴν 1ην ὥραν μ. μ. ἐν τῷ ἐν Χαλκηδόνι ἱερῷ ναῷ τῆς ἁγίας Εὐφημίας προεξάρχοντος τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου μετὰ πάσης τῆς ἁγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου. Περὶ τὴν ἑσπέραν τὸ σκῆνος μετακομισθήσεται εἰς τὸν ἐν Πέραν ἱερὸν ναὸν τῆς ἁγίας Τριάδος ἔνθα καὶ κατατεθήσεται, τῇ δὲ ἐπαύριον Κυριακῇ, ὅτε καὶ αὖθις θέλει προΐστασθαι ἡ Α.Θ. Παναγιότης μετὰ τῶν ἁγίων συνοδικῶν γενήσεται ἐκεῖθεν δημοτελεστάτη ἐκφορὰ τοῦ νεκροῦ, μεταφερομένου εἰς τὸν ἐν τῷ ἐθνικῷ Νεκροταφείῳ τῆς ὀρθοδόξου Κοινότητος ναὸν τῆς Μεταμορφώσεως. Ἐπικηδείους λόγους ἐκφωνήσουσι ἡ Α. Π. ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος Χρυσόστομος καὶ ὁ Π. Ἀγαθάγγελος Κωνσταντινίδης, Καθηγητὴς τῆς Θεολογ. Σχολῆς.

Η ΚΣΤ' ΕΠΕΤΗΡΙΣ ΤΗΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΘΡΟΝΟΝ ΑΝΑΡΡΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ Α. Α. Μ. ΤΟΥ ΣΟΥΛΤΑΝ

ΑΒΔΟΥΛ ΧΑΜΙΤ ΧΑΝ ΤΟΥ Β'.

Ἐπὶ τῇ ΚΣΤ' ἐπετηρίδι τῆς εἰς τὸν Θρόνον ἀναρρήσεως τῆς Α. Α. Μ. τοῦ τρισεβάστου ἡμῶν Ἄνακτος ἡ «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» ἐξέδοτο ἔκτακτον παράρτημα, ὃ καὶ ἐκρίθη καλὸν ν' ἀναδημοσιευθῇ ἐνταῦθα, ὡς ἔπεται:

Ἡ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἐπὶ τούτῳ γενομένη τελετή.

Μετ' ἐκτάκτου λαμπρότητος, εὐκοσμίας καὶ ἐπιβλητικότητος διεξήχθη κατὰ τὰ τεθεσπισμένα ἀπό τινων ἐτῶν καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἡ ἐπὶ τῇ κς' ἐπετηρίδι τῆς εἰς τὸν Θρόνον ἀναρρήσεως τῆς Α. Α. Μ. τοῦ τρισεβάστου ἡμῶν Ἄνακτος Σουλτὰν Ἀβδοὺλ Χαμὶτ Χὰν τοῦ Β', νενομισμένη τελετή, τοῦ πανσέπτου πατριαρχικοῦ ναοῦ κατακλυσθέντος ὑπὸ πυκνοτάτου εὐσεβοῦς ἐκκλησιάσματος.

Ἀποπερατωθείσης τῆς θείας καὶ ἱερᾶς λειτουργίας, καθ' ἣν, ὡς ἔθος, ἐχοροστάτησεν ἡ Α. Θ. Παναγιότης μετὰ πάντων τῶν ἁγίων συνοδικῶν καὶ τῶν παρεπιδημούντων ἁγίων ἀρχιερέων, ἀνῆλθον πάντες καὶ ἠθροίσθησαν ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν Πατριαρχῶν, ἐν ᾗ προσήρχοντο καὶ οἱ προσκεκλημένοι λογάδες καὶ βαθμοφόροι καὶ τὰ μέλη τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου. Ἐπιστάσης δὲ τῆς ὥρας καὶ τῶν κωδώνων ἀρξαμένων τὴν ἀναγγελίαν τῆς ἐνάρξεως καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς τελετῆς πάντες ἐγερθέντες κατῆλθον εἰς τὸν ἱερὸν ναόν, ὑπέρπλεων ἐκκλησιάσματος.

Πάντων δὲ τὰς οἰκείας θέσεις καταλαβόντων ἤρξατο ἡ ἱκετήριος καὶ εὐχαριστήριος ἱεροτελεστία κατὰ τὸ ἀκόλουθον πρό-γραμμα:

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΙΕΡΟΤΕΛΕΣΤΙΑΣ

Μετὰ τὸν εὐλογητὸν καὶ τρισάγιον ἐψάλησαν τὰ τροπάρια «**ὡς τῶν αἰχμαλώτων . . .**» καὶ ἐ «**τῇ προσδοκίᾳ Κύριε·**» εἶτα δ' οἱ ἑξῆς τέσσαρες ψαλμικοὶ στίχοι:

«Ὁ Θεὸς τὸ κρῖμά Σου τῷ βασιλεῖ δὸς . . .»

«Κρινεῖ τοὺς πτωχοὺς τοῦ λαοῦ . . .»

«Ἀνατελεῖ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ δικαιοσύνη.»

«Κύριε σῶσον τὸν βασιλέα . . .»

Εἶτα τὸ: **«ἐλέησον ἡμᾶς»**

«ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν εὐσεβῶν . . .»

«ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου»

«ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν ἁγίων ἀρχιερέων»

Εἶτα ὁ Πατριάρχης ἀνέγνω τὴν ἑπομένην εὐχήν.

Οἰκτίρμον εὔσπλαγχνε καὶ ἐλεῆμον Θεὲ, Θεὲ τῶν πατέρων ἡμῶν. Βασιλεῦ τῶν βασιλευόντων καὶ Κύριε τῶν κυριευόντων, Σοῦ δεόμεθα καὶ Σὲ παρακαλοῦμεν ἅγιε ἁγίων, ἐπίβλεψον ἐξ οὐρανοῦ καὶ ἴδε καὶ ἐπίσκεψαι τὴν Α. Α. Μεγαλειότητα τὸν Αὐτοκράτορα καὶ Βασιλέα ἡμῶν Σουλτὰν Ἀβδοὺλ Χαμὶτ Χὰν ἐφένδην ἡμῶν, περίβαλε Αὐτὸν διὰ τῆς θεϊκῆς Σου χάριτος, ἐνίσχυσον αὐτὸν ἐν τῇ Βασιλικῇ Αὐτοῦ διακονίᾳ, ἔμπνευσον ἐν τῇ καρδίᾳ Αὐτοῦ ἀγαθὰ ὑπὲρ τῶν λαῶν Αὐτοῦ τῶν ὄντων πλάσμα τῆς παντοδυναμίας Σου· ὅτι ἐδικαίωσας Αὐτὸν βασιλεύειν ἐπ' αὐτῶν. Χάρισαι Αὐτῷ ὑγείαν ἰσχυρὰν, ἀπάλλαξον Αὐτὸν ἀπὸ πάσης ἐπηρείας ἀντικειμένης, ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι τῷ Σῷ, ἐν τῇ ἀπὸ τοῦ θρόνου τῆς δόξης Σου ἐκπορευομένῃ δικαιοσύνῃ διοικῶσιν οἱ ὑπ' Αὐτοῦ ἐντεταλμένοι τοὺς ὑπὸ τὰ αὐτοκρατορικὰ Αὐτοῦ σκῆπτρα διατελοῦντας λαούς, ὡς τὸ θέλημα τὸ Σὸν, τὸ ἅγιον, τὸ πανάγιον ἐπιτάσσει βασιλεῦσι καὶ ἡγεμόσι καὶ ἄρχουσι καὶ διοικηταῖς, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἤρεμον καὶ ἡσύχιον βίον διάγοντες δοξάζωσι τὸ πανάγιον ὄνομά Σου, διατελῶσι δὲ πιστοὶ καὶ ἀφωσιωμένοι ὑπήκοοι τῷ Βασιλεῖ καὶ Σουλτάνῳ αὐτῶν. Ἐπάκουσον ἡμῶν Βασιλεῦ αἰώνιε καὶ σῶζε τὸν Σουλτά-

νον Βασιλέα ἡμῶν Ἀπδοὺλ Χαμὶτ Χὰν, ἐφέντην ἡμῶν. Ἀμήν.

Μετὰ τὴν εὐχὴν ταύτην καὶ μετὰ τὴν ἐκφώνησιν **Ὅτι ἐλεήμων**, γενομένης τῆς ἀπολύσεως, ἡ Α. Θ. Π. ἀπήγγειλε τὴν ἑπομένην προσλαλιάν.

Εὐσεβὲς, φιλόθρησκον καὶ φιλόχριστον ἐκκλησίασμα,

Εἶν τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν πάντων ἕνεκα εὐλογημένον, καταξιώσαντος ἡμᾶς διελθεῖν αἰσίως τὸν κύκλον τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ καταντῆσαι ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, τῇ εὐσήμῳ καὶ χαροποιᾷ, ἐν ᾗ ἑορτάζεται ἐν τῇ μεγάλῃ Αὐτοκρατορίᾳ τῇ ὀθωμανικῇ, ἀνεξαιρέτως ὑφ' ὅλων τῶν κατ' αὐτὴν λαῶν, ἡ ἀμφιετηρὶς τῆς ἀναρρήσεως εἰς τὸν ἔνδοξον θρόνον τῶν Μεγάλων καὶ Ἐνδόξων Αὐτοῦ προγόνων τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος τοῦ Αὐτοκράτορος καὶ Βασιλέως ἡμῶν Σουλτὰν Ἀπδοὺλ Χαμὶτ Χὰν ἐφένδου ἡμῶν.

Εὐλογητὸν τὸ ὄνομα τοῦ Ὑψίστου Θεοῦ, τοῦ Θεοῦ τῶν πατέρων ἡμῶν ὅτι κὐλόγησε τὰς εἰσόδους καὶ ἐξόδους ἡμῶν ἀγαγὼν ἡμᾶς εἰς τὴν εὔσημον ταύτην ἡμέραν, ἐν ᾗ ἅπαντες οἱ ὑπὸ τὰ Αὐτοκρατορικὰ Αὐτοῦ σκῆπτρα λαοὶ, οἱ πιστοὶ καὶ ἀφωσιωμένοι Αὐτοῦ ὑπήκοοι, ἄνευ τινὸς χωρισμοῦ γνώμης, χαίροντες καὶ ἀγαλλόμενοι δεήσεις καὶ ἱκεσίας ἄγουσι τῷ πάντων Θεῷ ὑπὲρ τῆς ὑγείας καὶ μακροημερεύσεως, ὑπὲρ τῆς εὐδαιμονίας καὶ ἀστεμφοῦς διαμονῆς Αὐτοῦ, ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ καὶ ἐνδόξου θρόνου, τοῦ θρόνου ὃν ἐκλεῖσαν οἱ γενναῖοι προπάτορες Αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς πληρώσεως τῶν σωτηρίων ὑπὲρ τῶν λαῶν Αὐτοῦ βουλευμάτων. Ναὶ, φίλον ἐκκλησίασμα, χαίροντες εὔχονται πάντες πρὸς Θεὸν, ὑπὲρ ὧν εἴπομεν.

Ἐκ τῶν ἰδίων τοίνυν αἰσθημάτων καὶ ὑπὸ τῆς αὐτῆς μερίμνης ἐμφορούμενοι καὶ ἡμεῖς καὶ διὰ τῶν αὐτῶν συνδεόμενοι ὑποχρεώσεων, οἱ ἄλλως τε καὶ ἐν τοῖς πρώτοις ὄντες καὶ καταλεγόμενοι, τὴν ὀφειλὴν τῆς ὑπηκοότητος καὶ τῆς εὐχαριστίας ἐκτῖσαι πρεπόντως βουλόμενοι πάρεσμεν παραγενόμενοι ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐν τῷ πανσέπτῳ τούτῳ Πατριαρχικῷ ναῷ θερμὰς τὰς δεήσεις ἡμῶν ποιούμενοι τῷ πάντων Ποιητῇ καὶ Δεσπότῃ, τῷ ἐπουρανίῳ ἡμῶν Θεῷ ἱκετευομένῳ διαφυλάττειν τὸν Βασιλέα ἡμῶν Σουλτὰν Ἀπδοὺλ Χαμὶτ Χὰν ἐφένδην ἡμῶν πάσης ἐπιβουλῆς ἀνώτερον, ἀπὸ πάσης ἐπηρείας καὶ ἀνιαροῦ ἀπηλλαγμένον.

Ἡ Βασιλεία τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος τοῦ Σουλτάνου ἡμῶν εἶναι εὐτυχῶς μακρὰ, ἐπιβλητικὴ καὶ πολυσήμαντος. Εἶναι Βασιλεία δράσεως προνοητικῆς καὶ εὐεργετικῆς ὥστε πάντες οἱ πιστοὶ Αὐτοῦ λαοὶ εὐγνωμόνως ὀφείλουσι τὴν ὡς ὑπηκόων συμβολὴν αὐτῶν, βιούντων ἐν εἰρήνῃ, ὁμονοίᾳ καὶ εὐπιστίᾳ, ἵνα ἐν δικαίῳ ἀπολαύσωσι τῶν εὐεργετημάτων τῆς Αὐτοῦ Βασιλείας, τῆς Βασιλείας πατρικῶς μεριμνῶντος Βασιλέως. Νομοταγῶς πρέπον νὰ συμπεριφέρωνται πρὸς τὰς Αὐτοκρατορικὰς Ἀρχὰς καὶ φιλίως πρὸς τοὺς μετ' αὐτῶν συνοίκους, οὕτω δὲ πολιτευόμενοι ἐφελκύουσι πλειότερον ἐν δικαιοσύνῃ τὴν ὑπὲρ αὐτῶν Βασιλικὴν Αὐτοῦ μέριμναν, τὴν φιλόλαον καὶ εὐεργετικὴν Αὐτοῦ διοίκησιν. Σῶσον Κύριε τὸν Βασιλέα ἡμῶν καὶ ἐπάκουσιν ἡμῶν. Ἀμήν.

Τελευταῖον ἐψάλη ὁ **Πολυχρονισμὸς**, τό: **τὸν Δεσπότην καὶ Ἀρχιερέα** καὶ τὸ **Δι' εὐχῶν.**

Κατὰ τὴν ἱεροτελεστίαν παρῆσαν, ὡς εἴρηται οἱ ἅγιοι συνοδικοὶ καὶ οἱ παρεπιδημοῦντες ἀρχιερεῖς ἤτοι οἱ σεβασμιώτατοι Ἡρακλείας Ἱερώνυμος, Ἀδριανουπόλεως Κύριλλος, Ἀμασείας Ἄνθιμος, Ἰωαννίνων Γρηγόριος, Προύσης Ναθαναὴλ, Ἀγκύρας Νικόλαος, Μηθύμνης Στέφανος, Μεσημβρίας Χαρίτων, Βάρνης Πολύκαρπος, Χίου Κωνσταντῖνος, Κορυτσᾶς Γερβάσιος, Στρωμνίτσης Σωφρόνιος, Γρεβενῶν Δωρόθεος, Λιτίτσης Νικηφόρος Λέρου καὶ Καλύμνου Ἰωάννης καὶ Σάρδεων Μιχαὴλ, Σχολάρχης τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς, οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἁγίων Τόπων, ἤτοι ὁ τοῦ Παναγίου Τάφου ἅγιος Νεαπόλεως Ἀρσένιος, ὁ τοῦ ἁγίου Ὄρους πανοσιώτ. Γεράσιμος Λαυριώτης καὶ ὁ τοῦ ὄρους Σινᾶ ἀρχιμ. Γαβριὴλ.

Ἐκ δὲ τῶν λογάδων καὶ βαθμούχων προσῆλθον ἐν στολῇ καὶ τὰ παράσημα αὐτῶν φέροντες, συμφώνως πρὸς τὴν ὑπὸ τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας γενομένην πρόσκλησιν, αἱ Α.Α. Ε.Ε. ὁ ἄρχων Μ. Λογοθέτης Σταυράκης Ἀριστάρχης βέης, ἱστάμενος ἐν τῷ παραθρονίῳ, ὁ Ἀλέξ. Καραθεοδωρῆ πασᾶς, ἀρχιμεταρραστὴς τῶν ἀνακτόρων, ὁ Κ. Βαγιάννης ἐφέντης, μέλος τοῦ Ἀκυρωτικοῦ, ὁ Νικόλαος Βεγκλίδης πασᾶς ἰατρὸς, ὁ Ἰωάννης Βιθυνὸς ἐφέντης, ὁ Ἀνδρέας Κοπάσης ἐφέντης, ὁ Κοτσώνης ἐφέντης ἰατρὸς, ὁ Συμεωνάκης ἐφέντης Σινιόσογλους μετὰ τοῦ ἀνέψιοῦ αὐτοῦ Ἀλ. Σινιόσογλου, ὁ Παυλάκης πασᾶς Φενερλῆς, ὁ Ἀλέξανδρος Ζωηρὸς πασᾶς, ὁ Ἀναστασάκης ἐφέντης Λαζαρίδης, ὁ Ἀβραὰμ Βαπορίδης ἐφέντης, ὁ Δόσιος πασᾶς, ὁ Ἐλευθέριος πασᾶς Ἐλευθεριάδης, ὁ Σπυράκης Λαζαρίδης ἐφέντης, ὁ Γεώργιος Λαμπίκης βέης, ὁ Ἀλέξανδρος Ἀλεξανδρίδης ἐφένδης, ὁ Στ. Κυριακίδης ἐφέντης, ὁ Ἀθανάσιος Ἀποστολίδης ἐφέντης, ὁ Κωνστ. Νικολαΐδης, πρωτονοτάριος τοῦ οἰκουμεν.

θρόνου, ὁ Μιλτιάδης ἐφέντης Ἀσμανίδης, ὁ Γεώργιος Χιδίρογλους, ὁ Ἰορδάνης Καρολίδης ἐφέντης, ὁ Φατὶν βέης Οἰκιάδης, ὁ Δ. Οἰκιάδης ἐφέντης, ὁ Ρωμύλος Σπαθάρης ἀνθυπίλαρχος τῆς αὐτοκρ. φρουρᾶς, ὁ Χ'' Γεώργιος Καραμπέογλους, ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ ἡγεμόνος τῆς Σάμου Κωνστ. Στεφανίδης, οἱ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου Ζήσης Θ. Ζήση, Ἀλ. Γάγκος, Σόλων Καζανόβας, Ἰωάννης Μαμμόπουλος, Ἐμμ. Ρακτιβάν, ὁ ἄρχων Καπουκεχαγιᾶς Ἀντώνιος Οἰκιάδης ἐφένδης, ὁ Κωνσταντῖνος Λαδόπουλος ἐφένδης, ὁ Κοκκολᾶτος ἰατρός, πρὸς τούτοις δὲ οἱ ἐν τῇ βασιλευούσῃ παρεπιδημοῦντες ἕλληνες βουλευταὶ Κωνστ. Παπαμιχαλόπουλος καὶ Βρασίδας Λεώπουλος, ὡς καὶ οἱ πατριαρχικοὶ ὑπάλληλοι.

Πάσης τῆς ἐπισήμου πομπῆς ἀνερχομένης εἰς τὸ Μ. Συνοδικόν, μετὰ τὸ τέλος τῆς ἱεροτελεστίας, ἡ Α. Θ. Π., ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, ἀπὸ τῆς ἀνωτάτης βαθμίδος τῆς κλίμακος τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας εὐλογῶν, ὡς τὸ σύνηθες, τὸν ἐν τῷ προαυλίῳ τοῦ ἱεροῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ περιεστῶτα καὶ συνωστιζόμενον ἐν αὐτῷ λαόν, εἶπεν αὐτῷ, ὅτι ἤδη ἐν ᾧ ἵστανται τόπῳ δύνανται νὰ ἐκχύτωσι τὸ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν ἐνυπάρχον αἴσθημα ὑπὲρ τῆς Α.Α. Μεγαλειότητος, ἀναφωνοῦντες ζήτω ὁ Σουλτάνος. Τὸ πλῆθος πάραυτα τότε ἐζητωκραύγησε ζωηρῶς ὑπὲρ τοῦ φιλολάου Ἄνακτος. Ἐν τῷ Μ. Συνοδικῷ ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐδέξατο πάντων τῶν παρεστώτων σεβασμ. ἀγ. ἀρχιερέων, ὡς καὶ τῶν βαθμούχων καὶ λογάδων, τὰ εἰλικρινῆ συγχαρητήρια καὶ τὰς εὐχαριστίας. Εἶτα δὲ προσελθόντων ἐνώπιον τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τῶν δύο μαθητῶν τῆς Θεολογ. Σχολῆς Ἀριστοτέλους Νικολαΐδου καὶ Δημητρίου Χρηστίδου, καὶ δύο τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς Ἀβερκίου Μετρηνοῦ καὶ Φιλοκτήτου Τσελλέντη, τῶν κατὰ τὸ λῆξαν σχολικὸν ἔτος ἐν τῇ ὀθωμανικῇ γλώσσῃ ἀριστευσάντων, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἤγγειλεν αὐτοῖς, ὅτι ἡ ἐπὶ τούτῳ ἐξεταστικὴ Ἐπιτροπὴ ἔκρινεν αὐτοὺς ἀξίους τοῦ ἐπὶ τῇ εἰκοσιπενταετηρίδι τοῦ Ἄνακτος ἐγκρίσει καὶ ἀποφάσει τῶν Δύο Σωμάτων τῆς Ἐκκλησίας ἱδρυθέντος γέρατος καὶ ἀπονέμεται αὐτοῖς τοῦτο σήμερον δημοσίᾳ, ἀμειβομένων τῶν προόδων αὐτῶν ἐν τῇ ἐπισήμῳ τοῦ κράτους γλώσσῃ, ἧς ἐξῆρε διὰ βραχέων τὴν σημασίαν.

Ὁ Πατριάρχης ἐν τοῖς Ἀνακτόροις.

Περατωθείσης οὕτω λαμπρῶς τε καὶ εὐπρεπῶς τῆς ἐν τοῖς Πατριαρχείοις τελετῆς, ἡ Α. Θ. Παναγιότης, συμφώνως πρὸς τὰ ἀπό τινων ἐτῶν εἰθισμένα, παραλαβοῦσα τὸν Ἄρχοντα Μ. Λογοθέτην Σταυράκην βέην Ἀριστάρχην καὶ τὸν ἄρχοντα Καποῦ Κεχαγιᾶν μετέβη εἰς τὰ Ἀνάκτορα, ἔνθα ὑπεδέξαντο τὴν Α. Θ. Π. τιμητικώτατα, ὁδηγηθεῖσαν εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν Ὑπουργῶν, ἐν ᾗ ἦν καὶ ἡ Α. Ἐξοχ. ὁ ἀρχιθαλαμηπόλος Χατζῆ Ἀλῆ βέης.

Προσελθόντων δὲ καὶ τῶν λοιπῶν θρησκευτικῶν ἀρχηγῶν παρεγένετο ὁ Μ. τελετάρχης ἐξοχ. Ἰβραχὴμ βέης, ὅστις προσκαλέσας ὡδήγησε πάντας εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ Θρόνου.

Ἡ Α. Α. Μ., ὁ τρισέβαστος ἡμῶν Ἀναξ Σουλτὰν Ἀπδοὺλ Χαμὶτ Χὰν αὐθέντης ἡμῶν, ἱστάμενος ἐπιχαρίτως καὶ προσμειλιῶν, ἐδέξατο πάντας, μεθ' ὃ ἡ Α. Θ. Π. ἱσταμένη ἐνώπιον Αὐτοῦ γεγωνυίᾳ τῇ φωνῇ ἀνέγνω τὴν ἑξῆς προσφώνησιν.

Μεγαλειότατε Αὐτοκράτορ καὶ βασιλεῦ!

Οἱ ἐνώπιον τῆς ὑμετέρας Αὐτοκρατορικῆς Μεγαλειότητος ἱστάμενοι ταπεινοὶ Αὐτῆς θερμοὶ εὐχέται οἱ τῶν πιστῶν Σου λαῶν πνευματικοὶ ἀρχηγοὶ καὶ ποιμένες δοξάζομεν πρώτιστα τὸν Πανάγαθον Θεὸν τὸν ἀξιώσαντα ἡμᾶς νὰ φθάσωμεν αἰσίως μετὰ τοῦ ἐνιαυσίου κύκλου τὴν δίοδον ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ τῆς εὐτυχοῦς ἀναβάσεως Αὐτῆς ἐπὶ τοῦ ἐνδόξου καὶ ὑψηλοῦ θρόνου τῶν μεγάλων καὶ γενναίων Προγόνων Αὐτῆς.

Παριστάμενοι λοιπὸν καθηκόντως ὑποβάλλομεν μετὰ τῆς δεούσης τιμῆς καὶ εὐλαβείας τὰ θερμὰ σεβάσματα καὶ τὸ θερμὸν αἴσθημα ἡμῶν τε καὶ τῶν πνευματικῶν ἡμῶν τέκνων πιστῶν δὲ καὶ ἀφωσιωμένων ὑπηκόων τῆς ὑμετέρας τρισεβάστου ἡμῖν Μεγαλειότητος εἴς τε τὸ σεπτὸν βασιλικὸν πρόσωπον Αὐτῆς καὶ τὰ δίκαια τοῦ ὑψηλοῦ Κράτους Αὐτῆς.

Ὁ Ὕψιστος Θεὸς ἡμῶν δεόμεθα ἵνα περιφρουρῇ, περιβάλλῃ διὰ δόξης καὶ αἴγλης καὶ δωρῆται τῇ ὑμετέρᾳ Αὐτοκρατορικῇ Μεγαλειότητι βίον καὶ εὐτυχίαν μακραίωνα ὅπως παράσχῃ πλούσια τὰ αὐτοκρατορικὰ Αὐτῆς ἐλέη τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς βασιλικῆς διοικήσεως. Ἀμήν.

Μετὰ τὴν ἑλληνιστὶ ἀνάγνωσιν τοῦ προσφωνήματος ὁ ἄρχων Μ. Λογοθέτης Σταυράκης βέης Ἀριστάρχης ἀνέγνω τὴν μετάφρασιν αὐτοῦ.

Ἡ Α. Α. Μ. ἀκροασαμένη τῶν ἀναγνωσθέντων ἀπέτεινε τὸν λόγον πρὸς πάντας ἐκφράζων τὰς αὐτοκρατορικὰς αὐτοῦ εὐχαριστίας πρὸς τοὺς πνευματικοὺς ἀρχηγοὺς καὶ τοὺς λαοὺς Αὐτοῦ, διαβεβαιωσάμενος ὅτι ἀείποτε προνοεῖ ὑπὲρ αὐτῶν καὶ ὅτι οὐ παύσεται καὶ ἐν τῷ μέλλοντι προνοῶν ὅπως πάντες ζῶσιν ἐν εὐημερίᾳ καὶ εὐνομίᾳ, πρὸς δὲ ηὐδόκησε νὰ διαβιβάσῃ τοὺς αὐτοκρατορικοὺς αὐτοῦ χαιρετισμούς.

Μετὰ τοῦτο ἡ Α. Α. Μεγαλειότης στραφεῖσα πρὸς τὸν ἐπὶ κεφαλῆς τῶν θρησκευτικῶν ἀρχηγῶν ἡμέτερον Πατριάρχην ἐξέφρασεν ἰδίᾳ αὐτῷ αὐτοκρατο-

καὶ εὐχαριστίας καὶ προσρήσεις, ἅμα δὲ καὶ τὴν αὐτοκρατορικὴν αὐτοῦ ἐκτίμησιν.

Τῶν τῆς ἐπιτήμου ἀκροάσεως οὕτωσὶ περατωθέντων, ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς Πατριάρχης μετέβη μετὰ τῶν λοιπῶν θρησκ. ἀρχηγῶν εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ ἀρχιγραμματέως τῶν ἀνακτόρων ἔξοχ. Ταχτὶν βέη, μεθ' ὃ ἐπανέκαμψεν μετὰ τῆς ἀκολουθίας αὐτῆς εἰς τὰ Πατριαρχεῖα.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΕΞ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

Ἐπιστολὴ δευτέρα.

Τῇ πρώτῃ ἐξ Ἀνατολῆς ἐπιστολῇ τοῦ ῥώσσου ἐπιστολογράφου, ἧς περίληψιν παρέσχομεν ἐν προηγουμένῳ φύλλῳ τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» (ἴδε φυλλ. 3 Αὐγ. σελ. 305—307) ἀκολουθεῖ δευτέρα, καταχωρισθεῖσα ἐν τῷ ὑπ' ἀριθμὸν 31 φύλλῳ τῶν «Ἐκκλησιαστικῶν Εἰδήσεων», τοῦ ἐπισήμου ὀργάνου τῆς ἐν Ρωσσίᾳ ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Θεωροῦντες δι' οὓς τότε ἀνεπτύξαμεν λόγους λίαν ἐνδιαφέρον καὶ τὸ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης περιεχόμενον, παρέχομεν ὧδε σύντομον αὐτῆς περίληψιν.

Διαλαβὼν ἐν τῇ προηγηθείσῃ ἐπιστολῇ κρίσεις περὶ τῶν τριῶν κυρίων ἐκκλησιαστικῶν παρ' ἡμῖν τάξεων, ἤτοι τοῦ **κλήρου**, τῶν **μοναχῶν** καὶ τοῦ **λαοῦ**, ὁ ἐπιστολογράφος ἐν τῇ ὑπ' ὄψιν δευτέρᾳ ἐπιστολῇ ἀνέρχεται εἰς σκέψεις γενικωτέρας ἐπὶ τοῦ καθόλου χαρακτῆρος τῶν ἐν Ἀνατολῇ λαῶν ἐν γένει, καὶ τῶν ὀρθοδόξων ἰδίᾳ, καὶ προβαίνει εἰς τὸν καθορισμὸν τῆς πολλοπλῆς ὠφελείας, ἣν ἐκ θρησκευτικῆς ἀπόψεως δύναται νὰ προσπορίσῃ εἰς τοὺς ἐν Ρωσσίᾳ ὁμοδόξους ἡ ἀμερόληπτος καὶ σοβαρά, οὐχὶ δὲ μεροληπτικὴ καὶ ἐπιπόλαιος, μελέτη τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ βίου τῶν ἐν Ἀνατολῇ ὀρθοδόξων.

«Ἐν ἐκ τῶν κυριωτέρων προσόντων, γράφει ἀρχόμενος, τοῦ ἐν Ἀνατολῇ βίου εἶνε ἡ θιγεκὴς πρὸς τὴν θρησκείαν ἀφοσίωσις, ἥτις θρησκεία ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος βίου. Ὁ κάτοικος τῆς Ἀνατολῆς ζῇ πρὸ παντὸς βιον θρησκευτικὸν, τὰ δὲ θρησκευτικὰ ζητήματα κεῖται παρ' αὐτῷ πάντοτε ἐν τῇ πρώτῃ γραμμῇ. Ὅπως δὲ ἅπας ὁ βίος τοῦ συγχρόνου Εὐρωπαίου (Σ. Μ. κατά γε τὸ πλεῖστον) εἶνε ἀπησχολημένος μὲ πολιτικὰ καὶ κοινωνικὰ ζητήματα οὕτως ἐξ ἐναντίας τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ βίου τῶν κατοίκων τῆς Ἀνατολῆς συγκεφαλαιοῦται σχεδὸν ἀποκλειστικῶς ἐν τοῖς ζητήμασι τῆς θρησκείας καὶ τῶν χρηστῶν ἠθῶν (Σ. Μ. τοῦτο ὑπερβολικῶς πως εἴρηται). Ἐντεῦθεν ἡ φαινομένη ἀκινησία καὶ ἡ δῆθεν νέκρωσις τῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς ἐν Ἀνατολῇ—θέμα τόσον προσφιλὲς εἰς συγγραφεῖς γνωστῆς κατηγορίας —ἐντεῦθεν ἡ φιλολογικὴ αὐτῆς στασιμότης . . . . . Ἀλλ' ἡ Ἀνατολή, ἐπάγει, ἵσταται στερεὰ ἐν τῇ πίστει, γινώσκει τὰ ζῇ δι' αὐτῆς καὶ ἐν ἀνάγκῃ τὰ θυσιασθῇ ὑπὲρ αὐτῆς. Οὐ μόνον δὲ ἐν τῷ ἀτομικῷ καὶ κοινωνικῷ αὐτοῦ βίῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς πολιτικαῖς αὐτοῦ σχέσεσιν ὁ κάτοικος τῆς Ἀνατολῆς ἔχεται στερρῶς πάντοτε τῶν θρησκευτικῶν ἀρχῶν».

Ἐρεξῆς φέρων τὸν λόγον ἐπὶ τῆς σημασίας, ἣν ὁ τοιοῦτος χαρακτὴρ τῶν ἐν Ἀνατολῇ ὀρθοδόξων κέκτηται ἐν σχέσει πρὸς τοὺς ἐν Ρωσσίᾳ, παρατηρεῖ τὰ ἑξῆς ἀξιοσημείωτα: «Ἐξαίρομεν ἰδιαζόντως τὸν τοιοῦτον εἰδικῶς θρησκευτικὸν χαρακτῆρα τοῦ ἐν Ἀνατολῇ βίου, τὴν ἔκτακτον ταύτην ἀφοσίωσιν τῶν ἐν Ἀνατολῇ πρὸς τὴν θρησκείαν, ὡς ὑψηλὸν προτέρημα, δυνάμει τοῦ ὁποίου ἡ Ἀνατολὴ κέκτηται ἰσχυρὰν ὑπεροχὴν ἐν σχέσει πρὸς τοὺς ἄλλους, καὶ δὴ καὶ πρὸς τὸν ἡμέτερον (τὸν ἐν Ρωσσίᾳ δηλαδὴ) σύγχρονον βίον. Ἡ φράσις— «ἡ Ὀρθοδοξία εἶνε ἡ βάσις τοῦ ἡμετέρου ἐθνικοῦ καὶ πολιτειακοῦ βίου» εἶνε τοῖς πᾶσι γνωστὴ, ἐπαναλαμβάνεται δὲ συχνὰ ὑπὸ ἀνθρώπων ἥκιστα μὲν θρησκευτικῶν, ἀλλ' ἐπιποθούντων τὸ ἀγαθὸν καὶ τὴν πρόοδον τῆς οἰκείας πατρίδος. Καὶ ὅμως τί βλέπομεν ἐν τῇ πραγματικότητι; Τὸ παρ' ἡμῖν δημόσιον πνεῦμα, ἐφ' ὅσον τοὐλάχιστον τοῦτο ἐκδηλοῦται ἐν τῇ συγχρόνῳ φιλολογίᾳ, κατέστη ἂν ὄχι καθ' ὁλοκληρίαν ἀθεϊστικὸν, ἀλλ' ὅμως ἀμφιταλαντευόμενον, ἐλευθεριάζον, ὀλιγοπιστοῦν. Ὁμπώδεις ἐνθουσιασμοὶ ὑπὲρ τῶν ἰδεῶν τοῦ κόμητος Τολστόη, ποικίλαι διαμαρτυρίαι ὑπὲρ τῶν σχισματικῶν καὶ τῶν αἱρετικῶν, ὑπόκωφος δυσαρέσκεια κατὰ τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας,—ἰδοὺ τί κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον σαφῶς διαφαίνεται ἐν ταῖς διαθέσεσι τῶν παρ' ἡμῖν χειραγωγῶν τῆς δημοσίας γνώμης. Ποῦ δὲ κρύπτεται, ἐρωτᾷ, ἡ αἰτία τοῦ τοιούτου φαινομένου τῆς ἡμιαπιστίας. Μεθ' ὅλην, λέγει, τὴν ἔλλειψιν θρησκευτικῶν γνώσεων παρὰ τοῖς ἡμετέροις λογίοις, μεθ' ὅλην τὴν παρ' αὐτοῖς σύγχυσιν τῶν ἐννοιῶν, προκειμένου περὶ θρησκευτικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων, ἀδυνατοῦμεν νὰ δεχθῶμεν, ὅτι οὗτοι δὲν εἶνε εἰς θέσιν νὰ ἐννοήσωσιν, ὅτι ἡ ἱστορικὴ ἀλήθεια τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἀφορώντων τὴν διακυβέρνησιν αὐτῆς, καθὸ βασιζομένη ἐπὶ τῆς διδασκαλίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δὲν εἶνε δυνατὸν οὐδὲ σύγκρισιν κἂν νὰ ὑποστῇ ἐν σχέσει πρὸς τὰ ἐπινοήματα τοῦ κόμητος Τολστόη καὶ τῶν λοιπῶν αἱρετικῶν· ἀδυνατοῦμεν νὰ δεχθῶμεν ὅτι ὁ ῥῶσσος λόγιος ἀπώλεσε τὴν ἰκανότητα νὰ πιστεύῃ σπουδαίως καὶ νὰ ζῇ βίον πράγματι θρησκευτικὸν, ἀφοῦ ἐπὶ τέλους εἶνε ῥῶσσος. Ἡ αἰτία τῆς ἡμιαπιστίας του κρύπτεται ἐν τῇ μανιώδει ἐπιθυμίᾳ του νὰ ᾖ «**εὐρωπαΐζων**».

«Διὰ ταῦτα, ἐπιφέρει, διισχυριζόμεθα, ὅτι εἶνε λίαν ὠφέλιμον καὶ τὰ μάλιστα ἀναγκαῖον διὰ τὸν μεμορφωμένον ῥῶσσον νὰ στραφῇ πνευματικῶς πρὸς τὴν Ἀνατολὴν, νὰ διδαχθῇ παρὰ τῶν χριστιανῶν

τῆς Ἀνατολῆς τὴν ἐμμονὴν αὐτῶν ἐν τῇ πίστει καὶ τὴν ἀφοσίωσιν αὐτῶν εἰς τὰς πατρικὰς παραδόσεις. Ἐνταῦθα, ἀναφωνεῖ ὁ ρῶσσος ἐπιστολογράφος, τὰ μνημεῖα τῆς ἱερᾶς ἀρχαιότητος, ἡ ζῶσα παράδοσις τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν, αὐτὸ τὸ ἔδαφος, τέλος, θὰ ὑπομνήσωσιν αὐτῷ, ὅτι εἶνε γόνος μεγάλων πνευματικῶν προγόνων καὶ κληρονόμος αὐτῶν τῶν πηγῶν τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ . . . Ἐρχόμενος εἰς τὴν Ἀνατολήν, ἀναγνωρίζων ἐνταῦθα τὴν ἰδίαν πνευματικὴν πατρίδα, πρὸς δὲ ἀναστρεφόμενος μεταξὺ τῶν ὁμοπίστων αὐτῷ, ὁ ρῶσσος δὲν θέλει ἀποφαίνεσθαι περὶ αὐτῶν ἐπιπολαίως οὐδὲ θέλει φέρεσθαι πρὸς αὐτοὺς ἀλαζονικῶς, ὡς πρὸς ἀνθρώπους μήπω οἰκειοποιηθέντας τοὺς καρποὺς τοῦ πολιτισμοῦ μηδὲ τὸν τελευταῖον λόγον τῆς εὐρωπαϊκῆς ἐπιστήμης, ἀλλὰ κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν ὄντως νοημόνων εὐρωπαίων θέλει καὶ αὐτὸς βασίζει τὰς σχέσεις αὐτοῦ πρὸς τοὺς κατοίκους τῆς Ἀνατολῆς ἐπὶ θρησκευτικοῦ ἐδάφους, καὶ οὐχὶ ἐπὶ μηδαμινῶν συμφερόντων τυχαίως ὑπ' αὐτοῦ ἐγκολπωθείσης πολιτικῆς, ἥκιστα δὲ ἐπὶ τῆς ἰσχύος τοῦ οἰκείου γρόθου, ἀφοῦ ἡ μὲν τῶν δύο τελευταίων βάσεων εἶνε σφαλερά, ἡ δ' ἑτέρα οὐχὶ πάντοτε φέρελπις».

Ἀλλ' ἡ ἐκ τῆς μελέτης τοῦ θρησκευτικοῦ βίου τῶν ἐν Ἀνατολῇ Ὀρθοδόξων ὠφέλεια ἐπεκτείνεται κατὰ τὸν ἐπιστολογράφον καὶ ἐπὶ ἄλλων, παρεκτὸς τῆς τῶν λογίων, τάξεων τῆς ρωσσικῆς κοινωνίας. Οὕτως ἐν τῇ ὑπ' ὄψιν ἐπιστολῇ ἀναπτύσσει τὴν ἐκ τῆς μελέτης τοῦ παρ' ἡμῖν θρησκευτικοῦ βίου προσγινομένην ὠφέλειαν τοῖς τὴν μοναχικὴν ἀσπασαμένοις πολιτείαν ἐν Ρωσσίᾳ. Ἐκ τῶν ἐν αὐτῇ σχετικῶν ἀποσπῶμεν τὰ ἑξῆς: «Γνωστόν, λέγει, ὅτι διὰ τὸν ἐθνικὸν βίον τοῦ ρωσσικοῦ λαοῦ τὰ μοναστήρια καὶ ὁ μοναχικὸς βίος ἔσχον πάντοτε μεγάλην ἠθικοποιὸν καὶ ἐκπολιτιστικὴν σημασίαν. Περὶ τούτου μαρτυρεῖ αὐτὴ ἡ ἱστορία τοῦ ρωσσικοῦ λαοῦ . . . Ἀλλ' ἀξιοπαρατήρητον, ὅτι, ὅπως ἐν τῇ ἀρχαιότητι, οὕτω καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους, ὁ ἐν Ρωσσίᾳ μοναχικὸς βίος ἔζη πάντοτε καὶ ἐνεψυχοῦτο διὰ τοῦ πνεύματος τῶν ἀρχαίων καὶ νεωτέρων ἀσκητῶν πατέρων τῆς ὀρθοδόξου Ἀνατολῆς. Αὐτὸς ὁ ἀρχηγέτης τοῦ ἐν Ρωσσίᾳ μοναχικοῦ βίου, ὁ ὑπὸ τῆς Ρωσσικῆς Ἐκκλησίας ἀνακηρυχθεὶς ἅγιος Ἀντώνιος (Σ. Μ. ὁ πρῶτος ἱδρυτὴς τῆς ἐν Κιέβῳ Λαύρας), ἦν ἐκ τῶν μοναχῶν μιᾶς τῶν ἑλληνικῶν Μορῶν τοῦ ἁγίου Ὄρους, ὁπόθεν κατὰ παρακέλευσιν τῶν ἐν Ἄθωνι πατέρων μετέβη εἰς τὴν νεοφώτιστον τέως Ρωσσίαν πρὸς μεταφύτευσιν ἐν αὐτῇ τοῦ μοναχικοῦ βίου. Ὁ πατὴρ Παΐσιος Βελητσκόφσκη, οἱ Πατέρες τοῦ Ὀπτίνου, ὁ πανιερώτατος Θεοφάνης (διάσημος ἀσκητικὸς συγγραφεὺς ἐν Ρωσσίᾳ Σ. Μ.) ἐδίδασκον καὶ ἔγραφον ἐπίσης, ἐμπνεόμενοι ἐκ τῶν ἁθλων καὶ τῶν συγγραφῶν τῶν ἀρχαίων ἀσκητῶν πατέρων τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας . . . Τοιουτοτρόπως βλέπομεν, ὅτι ἡ πρώτη ὥθησις τῆς τε ἐμφανίσεως καὶ τῆς ἐμπνεύσεως τοῦ μοναχικοῦ βίου ἐν Ρωσσίᾳ ἔρχεται πάντοτε ἐξ Ἀνατολῆς, ὅθεν καὶ τὰ ζωτικὰ συμφέροντα τοῦ ἐν Ρωσσίᾳ μοναχικοῦ βίου ἀπαιτοῦσιν ὅπως οὗτος ἵσταται, ὅσον τὸ δυνατόν, ἐγγύτερον πρὸς τὴν πρώτην αὐτοῦ πηγήν, καὶ εὑρηται ἐν στενοτάτῃ κατὰ τὸ δυνατὸν πνευματικῇ ἐπικοινωνίᾳ πρὸς αὐτήν. Ἂν λείψῃ τὸ τοιοῦτον, τότε θέλει ξηρανθῇ ἐν αὐτῇ τὸ ζωηφόρον ῥῆμα καὶ θέλει σβεσθῇ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀληθοῦς ἀσκητικοῦ βίου, θέλει δὲ παραμείνῃ μόνον ὁ τύπος, μόνη ἡ «σὰρξ» τοῦ μοναχικοῦ βίου, «ἥτις οὐκ ὠφελεῖ οὐδέν». Τὸ δένδρον τοῦ μοναχικοῦ βίου, ὡς καὶ τὸ τῆς Ἐκκλησίας, εἶνε ζῶν ὀργανισμός. Πᾶς κλάδος, ἀποκοπτόμενος τοῦ δένδρου, δὲν δύναται πλέον νὰ ἔχῃ πραγματικὴν ἐν ἑαυτῷ ζωήν».

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

—*Συγχαρητήρια ἐπὶ ἀνάρρησει Πατριάρχου.* — Ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς παρελθούσης Τρίτης ἀνεγνώσθη γράμμα τοῦ ῥώσου ἐπισκόπου Οὔφας καὶ Μανζελέυου κ. Ἀντωνίου ὑποβάλλοντος θερμὰ συγχαρητήρια τῇ Α. Θ. Π. τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ ἐπὶ τῇ τὸ δεύτερον ἀναρρήσει αὐτοῦ εἰς τὸν Οἰκουμεν. Πατριαρχικὸν Θρόνον.

Διὰ παραπλησίας ἐπιστολῆς, ἀποσταλείσης ἐξ Ἀκρωτηρίου τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς ὑπὸ τοῦ κ. Ἀποστόλου Καψοπούλου, ὑποβάλλονται τῇ Α. Θ. Παναγιότητι τὰ σέβη καὶ τὰ συγχαρητήρια ἐξ ὀνόματος τῶν ἐν Τρασβάλῃ καὶ τῇ λοιπῇ Νοτίῳ Ἀφρικῇ διεσπαρμένων εὐσεβῶν τῆς Ἐκκλησίας τέκνων.

—*Ἐπισκευαὶ Πατριαρχείων.* — Εὐσεβέστατον τῆς Ἐκκλησίας τέκνον ἀπέστειλε προχθὲς τῇ Α. Θ. Π. τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ Ἰωακεὶμ χάριν τῶν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις γινομένων ἐπισκευῶν διακοσίας ὀθωμαν. λίρας, συστήσας ἅμα τῇ Α. Θ. Π. ἵνα τὸ ὄνομα αὐτοῦ διαμείνῃ ὑπὸ τὸν πέπλον τῆς ἀνωνυμίας.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐπεδαψιλεύσατο τῷ ἀνωνύμῳ δωρητῇ τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τοῖς γενναιόφροσι τούτοις αἰσθήμασιν αὐτοῦ.

—*Ἐκκλησία Ἱεροσολύμων.* — Ὅπως ἐγκαίρως διὰ τηλεγραφήματος, οὕτω καὶ ἐσχάτως διὰ γραμμάτων ἡ Α. Μ., ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Δαμιανός, ἀνακοινοῦται τῷ ἐνταῦθα Ἐπιτρόπῳ τοῦ Παναγίου τάφου, Σεβ. ἁγίῳ Νεαπόλεως, ὅτι καιρίως θλιβεῖς ἐπὶ τῇ τηλεγραφικῶς διαδοθείσῃ ὑπὸ τῆς Α. Σ. εἰδήσει περὶ τῆς ἀσθενείας τοῦ μεγάλου ἐθνικοῦ εὐεργέτου Παύλου Στεφάνοβικ ἔσπευσεν αὐτοπροσώπως κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου νὰ τελέσῃ εὐχὰς καὶ δεήσεις ἐπὶ τοῦ τάφου τῆς Θεομήτορος ὑπὲρ τοῦ πάσχοντος εὐσεβοῦς τέκνου τῆς Ἐκκλησίας.

—*Μητροπολίτης Ἐφέσου.* — Ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς παρελθούσης Τρίτης ἀνεγνώσθη γράμμα τοῦ σεβασμιωτά-

του μητροπολίτου Ἐφέσου Ἰωακεὶμ ἀγγείλαντος τῇ Ἐκκλησίᾳ τὴν τέλεσιν τῆς εἰς ἀρχιερέα χειροτονίας τοῦ θεοφιλεστάτου βοηθοῦ ἐπισκόπου αὐτοῦ Εἰρηνουπόλεως κ. Ἀρσενίου.

— *Ἐθνικὸν Ταμεῖον.* — Ἐν τινι τῶν τελευταίων συνεδριῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου ἀνεγνώσθη ἔκθεσις τῆς ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς, ἀπαρτιζομένης ἐκ τοῦ ἀειμνήστου καθηγητοῦ τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς Ἀνδρέου Σπαθάρη καὶ τοῦ ἀξιοτίμου κ. Γρ. Βαννιέρη, ἐξελεγξάσης τὴν διαχείρισιν τοῦ Ἐθνικοῦ Ταμείου ἀπὸ τοῦ 1896 μέχρι τοῦ 1898.

Ἡ ἐξελεγκτικὴ ἐπιτροπὴ μετ' ἐπιστασίας πολλῆς τὸ ἔργον αὐτῆς ἐπετελέσασα ἀπεφήνατο ὅτι τὰ βιβλία ἦσαν ἐν πληρεστάτῃ λογιστικῇ τάξει καὶ ἀκριβείᾳ καὶ ἡ διαχείρισις χρηστὴ καὶ εὐσυνείδητος, ἐφ' ᾧ καὶ εὐφημότατον ἐποιήσατο λόγον ἐν τῇ ἐκθέσει αὐτῆς περὶ τοῦ Ταμίου τοῦ Ἐθνικοῦ Ταμείου κ. Συμεὼν Παπαδάκη.

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν ταύτης, τὸ Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον ἐνέκρινεν ὅπως ἐκφρασθῶσιν αἱ προσήκουσαι μὲν εὐχαριστίαι τῷ ἐπιζῶντι τῆς Ἐπιτροπῆς ταύτης μέλει Γ. Βαννιέρῃ, οἱ ὀφειλόμενοι δὲ ἔπαινοι πρὸς τὸν τὴν διαχείρισιν τοῦ Ἐθνικοῦ Ταμείου ἀπὸ δεκάδων ἐτῶν οὕτως εὐσυνειδήτως καὶ χρηστῶς διεξάγοντα κ. Συμεὼν Παπαδάκην.

— *Πατριαρχικὸν Σκευοφυλάκιον.* — Ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ζηλωτὴν σπουδὴν καταβάλλων πρὸς θεραπείαν πάσης ἐν τοῖς Πατριαρχείοις παρατηρουμένης ἐλλείψεως ἐπεσκέψατο τῇ παρελθούσῃ Δευτέρᾳ τὸ Πατριαρχικὸν Σκευοφυλάκιον ἐν συνοδίᾳ τοῦ προέδρου τῆς Ἐπιτροπῆς σεβασμ. ἁγίου Λιτίτσης Νικηφόρου καὶ τοῦ Μ. Ἀρχιδιακόνου Λαυρεντίου, περιεργασθεὶς ἐπὶ ὥραν πάντα τὰ ἐν αὐτῷ πολύτιμα σκεύη καὶ ἄμφια, καὶ διατάξας ὅπως γένηται ἐν τάχει ἡ δέουσα φροντὶς περὶ ἀσφαλεστέρας προφυλακῆς ἐνῶν ἐξ αὐτῶν. Εἶτα ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐπεσκέψατο καὶ τὸ Πατριαρχικὸν Ἀρχειοφυλάκιον ἀντιληφθεῖσα καὶ τῆς καταστάσεως αὐτοῦ.

— *Ἀτονομὴ παρασήμων καὶ βιβλίων.* — Λίαν εὐαρέστως ἐξαγγέλλομεν ὅτι ἡ Σ. Αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις εὐηρεστήθη ν' ἀπονείμῃ τὸ παράσημον Μετζηδὲ β' τάξεως τοῖς σεβασμιωτάτοις μητροπολίταις Γρεβενῶν Δωροθέῳ, προέδρῳ τῆς τὴν α' Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν διευθυνούσης ἐπιτροπῆς καὶ Σερβίων - Κοζάνης Κωνσταντίῳ, καὶ τοῖς πανοσιολ. ἀρχιμαν. Ἰακώβῳ Βατοπεδινῷ, Ἡγουμένῳ καὶ Διευθυντῇ τοῦ ἐν Μόσχᾳ Μετοχίου τοῦ Οἰκουμεν. Θρόνου, τῷ προϊσταμένῳ τῆς ἐν ἁγίῳ ὄρει Μονῆς Λαύρας Ἀλεξάνδρῳ Λαυριώτῃ καὶ τῷ Δικαίῳ τῆς Σκήτης τοῦ Προφήτου Ἠλιοῦ κ. Γαβριὴλ· τὸ Μετζηδὲ β' τάξεως τοῖς μητροπολίταις Λιτίτσης Νικηφόρῳ, Φιλιππουπόλεως Φωτίῳ καὶ Μελενίκου Ἰωακεὶμ· τὸν βαθμὸν δὲ σίνφι-ἐβδίλ, ἤτοι Α' βαθμὸν Α' τάξεως, εἰς τοὺς πατριαρχικοὺς ὑπαλλήλους Ἀντώνιον Οἰκιάδην βέην, Καπουκεχαγιὰν τῶν Πατριαρχείων, καὶ Ἰωάννην Χλωρόν, Διευθυντὴν τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Ὀθωμαν. Γραφείου.

Ὡσαύτως ἡ Σ. Αὐτοκρ. Κυβέρνησις εὐηρεστήθη ν' ἀπονείμῃ τὸ παράσημον Ὀσμανιὲ Γ' τάξεως καὶ τῷ ἀρχιάτρῳ τοῦ ἐν Προύσῃ Ἐθνικοῦ Νοσοκομείου. κ. Πέτρῳ Σαββαΐδῃ.

— *Μητροπολίτης Διδυμοτείχου.* — Τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου Διδυμοτείχου Φιλαρέτου αἰτησαμένου παρὰ τῆς Ἐκκλησίας ὅπως δοθῇ ἄδεια αὐτῷ ἵνα, εἰς Δεδεαγὰτς τῆς ἐπαρχίας Αἴνου μεταβαίνων, μετάσχῃ τῶν ἐγκαινίων τοῦ αὐτόθι ἀνεγερθέντος μητροπολιτικοῦ ναοῦ, ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος ἐχορήγησεν αὐτῷ ταύτην.

— *Δωρεαὶ ὑπὲρ τοῦ πατριαρχικοῦ Ναοῦ.* — Ἐνετάλημεν νὰ δηλώσωμεν, ὅτι ἀνακριβῶς ἐγράφησαν ἔν τισι τῶν ἐγχωρίων φύλλων τῆς πρωτευούσης τὰ κατὰ τὰς γενομένας ἐσχάτως εἰς ἄμφια δωρεὰς ὑπὲρ τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ. Τὸ πρᾶγμα ἔχει ὡς ἑξῆς: Εἰς τὸ πατριαρχικὸν Σκευοφυλάκιον ἐστάλησαν δύο στολαί, μία ἱερατικὴ καὶ μία διακονική, ἡ μὲν ἀπὸ μέρους τῆς σκήτης τοῦ προφήτου Ἠλιοῦ, ἡ δὲ ἀπὸ τῆς τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου, μέσον τῶν ἐνταῦθα οἰκονόμων αὐτῶν, οὐχὶ δὲ ἀπ' εὐθείας ἐκ μέρους τῶν τελευταίων τούτων, ὡς ἀνακριβῶς ἐγράφη. Προσέτι ἡ ἐν Ρωσσίᾳ παραγγελία τῶν ἱερῶν κωδώνων ἐγένετο ἐκ μέρους τῆς Σκήτης τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου, ἡ δὲ Μονὴ τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος ὑπεσχέθη μὲν, ἀλλ' εἰσέτι οὐδὲν ἔστειλεν ὑπὲρ τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ, ὡς ἐσπευσμένως ἐγράφη.

— *Ἐκκλησιαστικὸς Μουσικὸς Σύλλογος.* — Τῇ παρελθούσῃ ἑβδομάδι ἐν τῇ συνεδριάσει τῆς Ἐφορίας τῆς Μουσικῆς Σχολῆς τοῦ παρ' ἡμῖν Ἐκκλησιαστικοῦ Μουσικοῦ Συλλόγου κατηρτίσθη τὸ ἐν τῇ σχολῇ διδάξον προσωπικὸν κατὰ τὸ νέον σχολικὸν ἔτος. Διδάξουσι δὲ ἐν μὲν τῇ Α' τάξει ὁ κ. Πέτρος Γ. Φιλανθίδης, πρωτοψάλτης τῆς μητροπόλεως Κυζίκου, μουσικὸς δὲ καὶ μελοποιὸς ἐκ τῶν διαπρεπεστέρων, ἐν δὲ τῇ Β' ὁ κ. Φώτιος Σ. Παπαδόπουλος, ὁ καὶ πέρυσιν εὐδοκίμως διδάξας, ἐν τῇ Γ' τὴν μὲν ψαλμῳδίαν ὁ κ. Ἰάκωβος Ναυπλιώτης Α' Δομέστικος τῶν Πατριαρχείων, τὴν δὲ θεωρίαν ὁ κ. Ἀλέξανδρος Βυζάντιος, ἄλλοτε διδάσκαλος ἐν τῇ κατὰ Χάλκην Θεολογικῇ Σχολῇ, ἐν τῇ Δ' τάξει, τῇ ἀνωτάτῃ, τὴν πρᾶξιν, τὴν θεωρίαν καὶ τὴν ὀρθογραφίαν τῆς μουσικῆς ὁ ἐπὶ τριετίαν ὅλην ἐπιτυχῶς ἐν τῇ σχολῇ διδάξας κ. Νηλεὺς Καμαράδος, τὸ ἐκκλησιαστικὸν Τυπικὸν ὁ ἄρχων Πρωτοψάλτης τῆς Μ. Ἐκκλησίας κ. Γ. Βιολάκης, τὴν ἱστορίαν τῆς μουσικῆς ὁ κ. Γ. Ι. Παπαδόπουλος, τὴν ἀσιατικὴν μουσικὴν καὶ τὴν εὐρωπαϊκὴν μουσικὴν ὁ κ. Εὐστράτιος Παπαδόπουλος, ἐκ τῶν πρωτευόντων παρ' ἡμῖν μουσικοδιδασκάλων, τὴν δὲ ὀργανικὴν μουσικὴν ὁ κ. Ἀλέξανδρος Βυζάντιος.

Ἐν τῇ αὐτῇ συνεδριάσει τῆς Ἐφορίας διωρίσθη **Ἐπόπτης τῆς Μουσικῆς Σχολῆς** ὁ ἐκ τῶν ἐφόρων καὶ καθηγητῶν τῆς σχολῆς καὶ γενικὸς γραμματεὺς τοῦ Μουσικοῦ Συλλόγου κ. Γ. Ι. Παπαδόπουλος.

Κελεύσει δὲ πατριαρχικῇ, προσκαλοῦνται ὑπὸ τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας 58 ἐκ τῶν ἱεροψαλτῶν τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως ὅπως ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς Σεπτεμβρίου ἐγγραφῶσιν εἰς τὴν Μουσικὴν Σχολὴν τοῦ παρ' ἡμῖν Ἐκκλησιαστικοῦ Μουσικοῦ Συλλόγου καὶ ἐπὶ τὸ τελειότερον ἐν αὐτῇ καταρτισθῶσιν ὑπὸ τὴν εὐδόκιμον διδασκαλίαν τῶν παρ' ἡμῖν κορυφαίων μουσικοδιδασκάλων.

Ἡ Διεύθυνσις τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου ἀγγέλλει τῷ δημοσίῳ ὅτι ἐν τῷ καταστήματι τούτῳ γίνονται δεκταὶ παραγγελίαι ἐκτυπώσεως **βιβλίων, ἐκκλησιαστικῶν μουσικῶν βιβλίων, φυλλαδίων, διπλοτύπων, πινάκων, ἀγγελτηρίων, ἐπισκεπτηρίων** καὶ παντὸς εἴδους ἐντύπων εἰς τὴν ἑλληνικήν, τουρκικὴν καὶ τὰς λοιπὰς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας.

Ὁ *ὑπεύθυνος* Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΤΕΥΧΟΣ ΜΗΝΟΣ ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ

ΣΥΝ ΤΩ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΩ ΔΕΛΤΙΩ

ΕΤΟΣ ΚΑ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 31 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1901 ΑΡΙΘ. 35

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἀρχονται τὴν 1 Ἰανουαρίου
ἀποστελλόμεναι πρὸς τὸν Πρόεδρον ἢ τὸν Ταμίαν.

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Γρεβενῶν **ΔΩΡΟΘΕΟΣ** (πρόεδρος)
† Ὁ Μέγας **Πρωτοσύγκελλος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ**
† Ὁ Ἀρχιγρ. τῆς Ἱ. Συνόδου ΦΩΤΙΟΣ
† Ὁ Μέγας Ἀρχιδιάκονος ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ (ταμίας)
ΧΡ. ΠΑΠΑ-Ἰ-ΩΑΝΝΟΥ (γραμματεύς)

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. **ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΙΠΕΡΑΣ**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κηδεία Παύλου Σκυλίτση Στεφάνοβικ — Ἐνθρονιστικαὶ ἐπιστολαὶ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμ. Πατριάρχου Ἰωακεὶμ τοῦ Γ' τὸ δεύτερον—Χειρόγραφα καὶ διορθώσεις — Ἐγκύκλιος Πατριαρχικῆς Κεντρ. Ἐκπαιδευτ. Ἐπιτροπῆς— Τὸ Ζήτημα τῆς ἁρπαγῆς τῆς ἱερᾶς Μονῆς τῆς ἁγίας Ἀναστασίας— Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά.

ΚΗΔΕΙΑ
ΠΑΥΛΟΥ ΣΚΥΛΙΤΣΗ
ΣΤΕΦΑΝΟΒΙΚ

Ὡς ἤδη ἐν τῷ προηγουμένῳ ἡμῶν φύλλῳ εἴχομεν προαναγγείλῃ, ἡ κηδεία τοῦ ἀοιδίμου μεγάλου ἐθνικοῦ εὐεργέτου **Παύλου Στεφάνοβικ** ἔμελλε νὰ φέρῃ τὸν τύπον τῶν ἐξαιρετικῶν ἐκείνων κηδειῶν, ἃς ὁλόκληρος ὁ λαὸς καὶ σύσσωμος ἡ Ἐκκλησία υἱοθετοῦσι, καὶ ὧν τὸ πένθος, ἐξερχόμενον τοῦ στενοῦ οἰκογενειακοῦ κύκλου, καθίσταται πάγκοινον, διανοιγόμενον εἰς κύκλον εὐρυτάτης περιφερείας, ἀνάλογον πρὸς τὸν εὐρύτατον κύκλον τῆς εὐεργετικῆς δράσεως, ἐφ' ᾗ διακρίνονται ἄνδρες τῆς περιωπῆς τοῦ πολυκλαύστου **Παύλου Στεφάνοβικ.** Καὶ ὅπως ἐκεῖνος ζῶν εἶχεν υἱοθετήσῃ ἐν τῇ εὐρείᾳ αὐτοῦ καρδίᾳ τὰ συμφέροντα τοῦ Γένους καὶ τῆς Ἐκκλησίας, τοιουτοτρόπως καὶ ὁ θάνατος αὐτοῦ ἐθεωρήθη δικαίως κοινὴ τοῦ Γένους καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἀπώλεια, καθ' ἣν δὲ ἡμέραν τὸ γηρὸν τοῦ ἀοιδίμου σκῆνος ἀπεδίδοτο εἰς τὴν κοινὴν πάντων μητέρα γῆν, νέα εἰκὼν τοῦ **Παύλου Στεφάνοβικ,** εἰκὼν ἀλήστου μνήμης, ἀνίστατο ἐν ταῖς καρδίαις πάντων. Ἀφ' ἑνὸς ἡ μόρσιμος τῶν βροτῶν φύσις ἀπέδιδε τὸν κοινὸν φόρον, καὶ ἀφ' ἑτέρου Ἐκκλησία καὶ Γένος ὡς ἐν μιᾷ ψυχῇ, ὡς εἷς ἄνθρωπος, προσήρχοντο, ὅπως διὰ πάντων τῶν δυνατῶν μέσων, διὰ πάσης τῆς ἐρικτῆς αἴγλης ἐκδηλώσωσι τὴν ὑφ' ἧς κατακλύζονται θερμῆς πρὸς τὸν μεταστάντα συμπαθείας καὶ εὐγνωμοσύνης, ἥτις εὐγνωμοσύνη, ὡς λίαν εὐστόχως παρετήρησέ ποτε ὁμιλῶν ὁ σεπτὸς ἡμῶν Πρωθιεράρχης, ἀποτελεῖ ἓν τῶν κυριωτέρων γνωρισμάτων τοῦ ἡμετέρου λαοῦ.

Κατὰ τὴν κοινὴν δ' ὁμολογίαν, ὁ ἔνθερμος ζηλωτὴς τῆς εὐκλείας τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους, ὁ μετ' ἀπαραμίλλου γενναιοφροσύνης καὶ φιλοστοργοτάτης ἀφοσιώσεως προσεχόμενος ἑκάστοτε εἰς τὴν θεραπείαν πολυειδῶν παρ' ἡμῖν ἐκκλησιαστικῶν, ἐθνικῶν καὶ κοινωνικῶν ἀναγκῶν, ὁ ἐν τῇ εὐποιΐᾳ, τῇ ἀγαθοεργίᾳ καὶ τῇ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπῃ στεφανηφόρως ἀθλήσας **Παῦλος Στεφάνοβικ** ἐκηδεύθη ἐν πρωτοφανεῖ μεγαλοπρεπείᾳ καὶ δημοτικότητι, καθ' ἣν πάνδημοι καὶ ἔνθερμοι ἀνήρχοντο πρὸς τὸν Ὕψιστον αἱ ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς τοῦ ἀοιδίμου ψυχῆς δεήσεις.

Τὰ κατὰ τὴν πάνδημον ταύτην κηδείαν, ἄξια ἰδιαιτέρας ἐνταῦθα περιγραφῆς, ἔχουσιν ἐν δυνατῇ συντομίᾳ ὡς ἑξῆς :

Τῷ παρελθόντι Σαββάτῳ, συμφώνως τοῖς ἤδη ἠγγελμένοις, ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἰωακεὶμ ὁ Γ', περιστοιχούμενος ὑπὸ πάντων τῶν σεβασμίων μελῶν τῆς ἁγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου ὡς καὶ τῶν μελῶν τοῦ ἐντίμου Δ. Κ. Μ. Συμβουλίου, ἐπέβη ἐκ Φαναρίου ἀτμακάτου, καί, ἀκολουθούσης ἐν δευτέρᾳ ἀτμακάτῳ πάσης τῆς λοιπῆς πατριαρχικῆς συνοδείας καὶ ὑπαλληλίας σὺν ἅπαντι τῷ πρεσβυτερίῳ τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ, μετέβη εἰς τὸ ἐν Χαλκηδόνι

θερινὸν μέγαρον τοῦ νεκροῦ. Τῆς Α. Θ. Παναγιότητος φερούσης τὸν μανδύαν, ἐγκόλπια ἐπὶ τοῦ στήθους καὶ τὴν ποιμαντορικὴν ῥάβδον, καὶ μεθ' ἁπάσης τῆς ἐπισήμου συνοδίας προσελθούσης εἰς τὸν νεκρικὸν θάλαμον, ὁ πρόεδρος τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου σεβασμ. μητροπολίτης Ἰωαννίνων Γρηγόριος προσεφώνησε τὸν νεκρὸν συγκεκινημένως τῇ ἀποράσει τῶν Δύο τῆς Ἐκκλησίας Σωμάτων, διὰ τῶν ἑξῆς:

Μεγάτιμε ἄνερ,

Ἡ Ἐκκλησία καὶ τὸ Γένος συνῆλθον ἐν τῷ πενθοῦντι θερέτρῳ σου, ἵνα ἀποδώσωσιν εἰς τὸν νεκρόν σου τὰς ἐξόχους τιμάς, ὧν καθ' ὅλον τὸν βίον ἐγένου ἀντάξιος. Ἐπὶ τῷ θλιβερῷ ἀγγέλματι τοῦ θανάτου σου, μετὰ βαρυαλγούσης καρδίας συνελθόντα, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς Α. Θ. Π. τοῦ σεπτοῦ ἡμῶν Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, τὰ δύο τῆς Ἐκκλησίας Σώματα, ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος καὶ τὸ Δ. Ἐθνικὸν Μικτὸν Συμβούλιον καὶ λαβόντα ὑπ' ὄψει τὰς περιφανεῖς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ εὐσεβὲς ἡμῶν Γένος εὐεργεσίας σου, φόρον ἱερᾶς καὶ ὁσίας εὐγνωμοσύνης προσφέροντες ἐκφράζουσι δι' ἡμῶν τὰς εὐχαριστίας καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτῶν καὶ ὡς ἀπὸ προσώπου ὅλου τοῦ Ἔθνους τελοῦσι πάνδημον τὴν κηδείαν σου.

Καὶ ἰδού, ἡ Α. Θ. Π. ὁ σεπτὸς ἡμῶν Πατριάρχης προΐσταται τοῦ πένθους σου, καὶ πάρεστιν ἱλαστήριους εὐχὰς πρὸς τὸν Κύριον ἀναπέμπουσα ἡ τῶν Σεβασμιωτάτων ἁγίων ἀρχιερέων καὶ παντὸς τοῦ κλήρου τῆς πρωτευούσης χορεία, καὶ παρ' αὐτὴν τὸ Ἐθνικὸν Συμβούλιον, οἱ λογάδες τοῦ Γένους καὶ πάντα τὰ σωματεῖα καὶ πάντες ἐν γένει οἱ ἡμέδαποί καὶ ξένοι θαυμασταί σου συνοδοὶ γίνονται τῆς κηδείας σου· καὶ συνθλίβεται αὐθόρμητος πᾶσα τάξις καὶ πᾶσα ἡλικία τῶν κατοίκων τῆς μεγαλουπόλεως ταύτης, ὑπὸ εὐσεβοῦς εὐγνωμοσύνης καὶ ἐκτιμήσεως τῶν ἀρετῶν σου προσελκυόμενοι.

Ἀλλὰ σύγγνωθί μοι, μεγάτιμε ἄνερ, ἐάν, παρὰ τὴ ἐγνωσμένην εὐαγγελικὴν μετριοφροσύνην σου, μεθ' ἧς ἀείποτε ἐξετέλεις τὰ ἔργα τῆς προγονικῆς φιλανθρωπίας καὶ εὐποιΐας, ἀναγκάζομαι νὰ ἐκδηλώσω τὴν ὀφειλομένην εἰς τοὺς εὐεργέτας τοῦ Ἔθνους εὐγνωμοσύνην.

«Μακάριοι οἱ νεκροί, οἱ ἐν Κυρίῳ ἀποθνήσκοντες ἀπ' ἄρτι. Ναί, λέγει τὸ πνεῦμα, ἵνα ἀναπαύσωνται ἐκ τῶν κόπων αὐτῶν. Τὰ δὲ ἔργα αὐτῶν ἀκολουθεῖ μετ' αὐτῶν». (Ἀποκαλ. ιδ' 13). Εἰς ταύτην τὴν ἀνάπαυσιν εἰσάγαγε, Κύριε ὁ Θεὸς τῶν πνευμάτων καὶ πάσης σαρκός, καὶ τοῦτον τὸν πιστόν σου δοῦλον Παῦλον, καὶ ἄρες αὐτῷ, ὅσα καὶ αὐτὸς ὡς ἄνθρωπος ἐπὶ γῆς ἐπλημμέλησε. Δὸς δὲ ἵνα ἡ μνήμη τῶν ἀρετῶν καὶ τῶν κόπων αὐτοῦ παραμείνῃ ἀγήρατος καὶ ἀειθαλὴς ἐν ἡμῖν καὶ ὁ ἀπαράμιλλος αὐτοῦ χαρακτὴρ χρησιμεύσῃ πρὸς μίμησιν ἀρετῆς.

Τοῦ πιστοῦ υἱοῦ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἔθνους **Παύλου** τοῦ **Στεφάνοβικ** αἰωνία ἡ μνήμη· αἰωνία ἡ μνήμη.

Εἶτα προσεφώνησε τὸν νεκρὸν διὰ βραχέων ἐξ ὑπογυίου ὁ σεβασμ. μητροπολίτης Χίου Κωνσταντῖνος ἐκπληρῶν ἰδιαιτέραν ἐντολὴν καὶ ἁπάσης μὲν τῆς νήσου Χίου τῆς ἰδιαιτέρας τοῦ ἀειμνήστου ἀνδρὸς πατρίδος, μάλιστα δὲ τῶν κοινοτικῶν ἀρχῶν καὶ ἐκπαιδευτικῶν καὶ φιλανθρωπικῶν τῆς εὐάνδρου νήσου καθιδρυμάτων, ἅτινα τοσαῦτα ὡς γνωστὸν ὀφείλουσιν εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ ἀοιδίμου. Τῆς ὥρας τῆς ἐκφορᾶς τοῦ νεκροῦ ἐπιστάσης, τὸ φέρετρον κατεβιβάσθη ἀπὸ τοῦ ὀκρίβαντος, κελεύσει πατριαρχικῇ ὑπὸ τῶν ἀνωτέρων πατριαρχικῶν ὑπαλλήλων καὶ εἶτα ἤρθη ὑπὸ εὐγνωμονούντων φίλων τοῦ κηδευομένου, καὶ ἡ συνοδεία ἐξεκίνησεν ἐν μέσῳ σπανίῳ ἐν τοῖς χρονικοῖς τῶν κηδειῶν συνωστισμῷ, ἐν μέσῳ χιλιάδων λαοῦ τιμῶντος τὸν σεπτὸν νεκρόν, ἐν μέσῳ παμπόλλου κλήρου, τοῦ κλήρου διαφόρων ἐνοριῶν τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῆς μητροπόλεως Χαλκηδόνος καὶ τῶν πριγκηποννήσων. Μετὰ τὸν κλῆρον ἤρχοντο οἱ θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι Παμφίλου Μελισσηνός, Κλαυδιουπόλεως Μιχαὴλ καὶ ὁ ἀρχιερατικὸς προϊστάμενος Σταυροδρομίου μητροπολίτης πρώην Μεσημβρίας Γεννάδιος καὶ εἶτα οἱ σεβασμιώτατοι ἅγιοι συνοδικοί, Λέρου καὶ Καλύμνου, Λιτίτσης, Γρεβενῶν, Κορυτσᾶς, Χίου, Βάρνης, Μεσημβρίας, Μηθύμνης, Προύσης, Ἰωαννίνων, Ἀμασείας καὶ Ἀδριανουπόλεως καὶ ὕστατος παρὰ τὸ φέρετρον ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης περιεστοιχισμένος ὑπὸ τριῶν ἑκατέρωθεν διακόνων. Τὰς τοῦ φερέτρου ταινίας ἐκράτουν αἱ ΑΑ. ΕΕ. ὁ πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος κ. Ν. Μαυροκορδάτος, ὁ ἐπιτετραμμένος τῆς ἰταλικῆς πρεσβείας κόμης Γκαλλίνα, ὁ ἐπιτετραμμένος τῆς γαλλικῆς πρεσβείας Βάψτ, ὁ γενικὸς πρόξενος τῆς Ἑλλάδος Ἐπαμ. Φίλων, ὁ πρόξενος τῆς Ἰταλίας κόμης Σολιβέργ, οἱ τραπεζῖται Λεωνίδας Ζαρίφης, Οὐίτταλ καὶ Ὠβοανὼ, τὰς δὲ λαμπάδας οἱ κκ. Δ. Καλλέργης, Α. Ἰακωβίδης, Σισμάνογλους, Α. Ράλλης, Β. Κόρπης, Πῆερς καὶ Ι. Καστέλλης. Μετέπειτα ἤρχετο τὸ διπλωματικὸν σῶμα, ἀντιπρόσωποι διαφόρων σωματείων, οἱ διευθυνταὶ τῆς τῆς Θεολογικῆς καὶ τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς, μητροπολῖται Σταυρουπόλεως Ἀπόστολος καὶ Σάρδεων Μιχαήλ, καὶ ἀναρίθμητον ἄλλο πλῆθος λογίων, ἐπιστημόνων, λογάδων, βαθμούχων καὶ προκρίτων ὁμογενῶν. Τέλος ἡ νεκρικὴ πομπὴ μόλις μετὰ ὥραν ἔφθασεν εἰς τὸν ναὸν τῆς ἁγίας Εὐφημίας. Ἐν αὐτῷ εἶχον προσέλθῃ ἐν τῷ ἱερῷ ἱστάμενοι ἡ Α. Θ. Π. ὁ Πατριάρχης πρώην Κωνσταντινουπόλεως Ἄνθιμος καὶ οἱ σεβασμ. μητροπολῖται Χαλκηδόνος Γερμανὸς καὶ Δέρκων Καλλίνικος.

Τῆς νεκρωσίμου ἀκολουθίας ψαλείσης ἐν ἄκρᾳ συγκινήσει, ὁ ἐκ τῶν καθηγητῶν τῆς Θεολογ. Σχολῆς ἀρχιμανδρίτης Ἀγαθάγγελος Κωνσταντινίδης ἐξεφώνησε τὸν παρὰ πόδας σύντομον πλὴν περιεκτικὸν ἐπικήδειον λόγον :

«Καὶ ἔκλαυσαν αὐτόν . . . πᾶς Ἰσραὴλ κοπετὸν μέγαν . . . καὶ εἶπον. Πῶς ἔπεσε δυνατὸς σώζων τὸν Ἰσραήλ.».
(Μακκ. Θ' 20).

Ἔπεσε λοιπόν, Παναγιώτατε Δέσποτα, τὴν μόρσιμον πτῶσιν καὶ ὁ μέγας τοῦ Ἔθνους καὶ τῆς Ἐκκλησίας εὐεργέτης **Παῦλος ὁ Στεφάνοβικ!** Ἔπεσεν ὁ δυνατὸς τῆς εὐποιΐας, ὅστις πολλάκις ἔσωζε τὸν νέον παρ' ἡμῖν τῆς χάριτος Ἰσραὴλ ἀπὸ ποικίλων στενοχωριῶν, καὶ ἀμέσως, ἅμα τῇ ἐπιδεβαιώσει τῆς ἐπὶ δύο τῶν ἐσχάτων ἡμερῶν αὐτοῦ διαδιδομένης ἀπαισίου φήμης, θλῖψις καὶ κατήφεια, ἀληθὴς καὶ τηκεδόνιος κατέλαβε τοὺς ἐγγὺς καὶ πόρρω ἠνωτισμένους τὸ θλιβερώτατον ἄγγελμα. Θλίβεσαι καὶ κατατήκεσαι τὰ πατρικὰ σπλάγχνα, Σὺ πρῶτος, Παναγιώτατε Δέσποτα, ὁ νύκτωρ τε καὶ ἡμέραν οὐ μόνον εὐχὰς πρὸς τὸν Κύριον ἀναπέμψας, ἀλλὰ αὐτοπροσώπως πλειστάκις ἐν κατωδύνῳ ψυχῇ ἐπισκεψάμενος τὸν ἀοίδιμον ἀσθενοῦντα καὶ ἐνδιαφέρον θερμότατον, Σὺ ὁ τηλέκλυτος Πρωθιεράρχης ὑπὲρ τοῦ πολυκλύτου τοῦ Γένους καὶ τῆς Ἐκκλησίας εὐεργέτου ἐπιδειξάμενος. Θλίβεται μέσην τὴν καρδίαν καὶ ὁ γηραιὸς τῆς ἱερᾶς ταύτης μητροπόλεως ἱεράρχης, ὁ στενότατα μετὰ τοῦ ἀειμνήστου συνδεδεμένος δι' ἀμοιβαίας ἐκτιμήσεως, καὶ βαρύτατα τὸ πένθος φέρει ἐπὶ τῇ ἀπροσδοκήτῳ καὶ θλιβερωτάτῃ ἐθνικῇ συμφορᾷ.

Θλίβεται ἅπασα ἡ καθ' ἡμᾶς σεπτὴ ἱεραρχία, ἐνδημοῦσά τε καὶ ἀποδημοῦσα, σύμπας ὁ ἡμέτερος εὐαγὴς κλῆρος, καὶ δὴ τὸ χάρμα καὶ ἀγλάϊσμα τοῦ ἀειμνήστου, ἡ ἱερὰ Χαλκῖτις Θεολογικὴ Σχολή, καθ' ὅσον τὸν ἀοίδιμον κτίτορα αὐτῆς μετὰ πεποιθήσεως ὑπελαμβάνομεν ὡς εὐγνωμονέστατον τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας τέκνον, δι' ἀριζήλων ἔργων τὴν πρὸς αὐτὴν στοργὴν ἐπιδεικνύμενον. Θλίβονται τοῦ Γένους ἡμῶν σύμπαντος οἱ μεγάτιμοι ἡγέται καὶ λογάδες, οἱ λόγοις τε καὶ ἔργοις τὰ ἐθνικὰ βάρη σὺν τῷ ἀοιδίμῳ ὑποβαστάζοντες, ἅτε δὴ ἀνεπιστρεπτεὶ ἀπολέσαντες οἱ μὲν προσφιλέστατον συγγενῆ ἢ φίλον, οἱ δὲ προθυμότατον ἀντιλήπτορα τῶν ἐθνικῶν ἀναγκῶν, ἅπαντες δὲ ἄνδρα μεγάτιμον καὶ ἐθνωφελέστατον. Θλίβεται ἡ τοῦ Βύζαντος εὐρεῖα καὶ πολύφημος πόλις βαρέως· πενθεῖ δικαιότατα ἡ ἐνταῦθα φιλότιμος καὶ φιλοπρόοδος ὁμογενὴς Κοινότης, τὸ κυριώτατον ἔρεισμα ἀπολέσασα, στοναχὴ δὲ ἀκούεται βαρεῖα καὶ ἀπὸ τοῦ περικλεοῦς τῆς Ἀκροπόλεως βράχου, καθ' ὅσον καὶ τὸ κλεινὸν ἰοστέφανον τῶν Ἀθηνῶν ἄστυ μετέχει τῆς δεινῆς συμφορᾶς ἅτε δὴ πολλάκις ἀπολαῦσαν τῶν γενναιοδωριῶν τοῦ ἀοιδίμου.

Θλίβονται τέλος οἱμοι! Παναγιώτατε Δέσποτα! ἑκατοντάδες χηρῶν καὶ ὀρφανῶν, πολυάριθμοι ἄποροι, ἄλλοτε δ' εὔποροι οἰκογένειαι, πλεῖστοι τρόφιμοι μαθηταὶ καὶ μαθήτριαι, πάντα τὰ καθ' ἡμᾶς ἐκπαιδευτικὰ καὶ φιλανθρωπικὰ καθιδρύματα, τὰ ἐγγὺς καὶ πόρρω τυγχάνοντα, τὰ δὲ δάκρυα κρουνηδὸν πλέον καταρρέουσι καὶ ἀφθόνως ἐπὶ πολὺ θερμότατα θὰ καταρρέωσιν ἐπὶ τῇ ἀπαισιωτάτῃ συμφορᾷ. Ταῦτα δὲ πάντα λίαν εἰκότως συμβαίνουσιν. Αἱ εὐεργεσίαι τοῦ ἀοιδίμου οὕτω συνεχῶς καὶ πλειστάκις εὐαγγελικῶς ἐγίγνοντο, ἡ καλοκαγαθία αὐτοῦ καὶ ἡ πρὸς τὴν εὐποιΐαν τάσις, ἡ ἄχρι πάθους ἀξιομιμήτου ἐξικνουμένη, οὐτωσὶ πασίγνωστος ἦν, αἱ δ' ἐπ' αὐτὸν ἐλπίδες διὰ μείζονα ἔργα, ἀεὶ μέν, μάλιστα δ' ἐφεξῆς τηλικαῦται ἐτύγχανον ὥστε ἅμα τῇ ἐνάρξει τῆς ἀσθενείας αὐτοῦ, ἰδίᾳ δὲ ἀπὸ τῆς δεινώσεως αὐτῆς, ἐν ἀπάσῃ τῇ εὐρυτάτῃ πρωτευούσῃ καὶ ἐκτὸς αὐτῆς, ἡμέτεροί τε καὶ ἀλλογενεῖς ἀδρόφρονες, ὑπὸ βαθυτάτης θλίψεως κατελήφθησαν, εὐχαὶ πάγκοινοι πρὸς Κύριον ἀνεπέμποντο, αἱ δὲ διάφοροι φάσεις τῆς ἀσθενείας αὐτοῦ οὐ μόνον θέμα πρωτίστης συνδιαλέξεως ἀπετέλουν, ἀλλὰ καὶ τηλεγραφικῶς εἰς ἄλλα κέντρα τοῦ Γένους ἡμῶν κατεπειγόντως μετεδίδοντο. Μέγας ὄντως ἐγένετο παρ' ἡμῖν ὁ κοπετός, καθ' ὅσον μεγάτιμος ἦν καὶ ὁ πεσὼν ἐν εἰρήνῃ! Ἐπιτρεψάτω δὲ ἡ ἐγκάρδιος θλῖψις Σοῦ τε, Παναγιώτατε Δέσποτα, καὶ τῶν ἐν τῷ ναῷ τούτῳ παρισταμένων εὐγενεστάτων καὶ ἐξοχωτάτων Πρέσβεων καὶ τῶν ἄλλων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους σεπτῶν προσώπων, ἵνα δι' ὀλιγίστων λέξεων σκιαγραφήσωμεν τὸν μεγάτιμον προκείμενον ἄνδρα, διότι διὰ τοιοῦτον ἐρίτιμον πολύτιμον νεκρόν, λόγοι ἐκτενεῖς, οὐ μόνον περιττοί εἰσιν, ὡς ἀριγνώτου μεγάλου εὐεργέτου κηδευομένου, ἀλλ' ἴσως καὶ ἐπιβαρυντικοί, διὰ τὴν κατ' ἀνάγκην στενότητα τόπου καὶ χρόνου, δικαίως ἀποβαίνουσιν.

Οὐδόλως, Παναγιώτατε Δέσποτα, φαντασιώδεις ἀρετὰς ἐγκωμιάζοντες, οὐδὲ ὑπερβολικὰς ἐκφράσεις μεταχειριζόμενοι, ὡς ἀμφοτέρων τούτων ἐπιμέμπτων, ὡς γνωστὸν, ὄντων, ἀλλὰ καὶ τὴν ἡμετέραν θλῖψιν μικρὸν καταστέλλοντες τὴν ἀξιόζηλον δρᾶσιν τοῦ μεγατίμου **Παύλου Στεφάνιβικ** ἐν δυσὶ λέξεσι συνοψίζοντες, χαρακτηρίζομεν **ὡς δρᾶσιν ἐξόχως φιλανθρώπου καὶ φιλογενοῦς ἀνδρός.**

Ἡ Θεία Πρόνοια ηὐδόκησεν ἵνα φύσει ὁ ἀοίδιμος πατρίδα μὲν ἔχῃ τὴν κλεινὴν Κωνσταντινούπολιν, πατέρα τὸν εὐαγγελικώτατον ἐκεῖνον Ζαννῆν, ἀριπρεπέστατον τέκνον τῆς εὐάνδρου Χίου, μητέρα τὴν καλοκάγαθον καὶ εὐγενόφρονα Ἑλένην, ἧς ὡς Βενιαμὶν φίλτατος ἐλογίζετο, πολυτάλαντος δ' ἐκ κληρονομίας ἀμφοτέρων τῶν τοκήων ἐγένετο. Ἀλλ' ὁ ἀοίδιμος Παῦλος ταῖς φιλανθρώποις καὶ φιλογενέσιν ἐμπνεύσεσι τῆς μεγάλης αὐτοῦ καρδίας ἑπόμενος, πατρίδα μὲν ἐθεώρησε σύμπαν τὸ Γένος καὶ τὴν Ἐκκλησίαν, συγγενεῖς

δὲ προσφιλεῖς πάντας τοὺς ὑπὲρ αὐτῶν τελεσφόρως ἐργαζομένους, τέκνα καὶ ἀδελφοὺς εὐαγγελικῶς ὑπελάμβανε πάντας τοὺς προστρέχοντας αὐτῷ ἐνδεεῖς διαφόρου φυλῆς καὶ γένους· τὴν δὲ πολυτάλαντον πατρικὴν κληρονομίαν οὐ μόνον ἄχρι τέλους διετήρησεν, ὅπερ σπάνιον παρ' ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ ἐπ' εὐλογίαις σπείρων εἰς διάφορα φιλανθρωπικὰ καὶ ἐκπαιδευτικὰ καθιδρύματα, ἐπ' εὐλογίαις ἐθέριζεν εὐχύμους τοὺς καρποὺς, ἀπολαύων τῆς θείας ἀρωγῆς καὶ τῆς ἐγκαρδιωτάτης εὐγνωμοσύνης παρὰ τῶν εὐεργετουμένων. Οὐδόλως βεβαίως εἶναι ἀνάγκη, Παναγιώτατε Δέσποτα, νὰ μακρηγορήσωμεν, περιγράφοντες ὅσας εὐποιΐας ἐκ φιλοπτώχων αἰσθημάτων ὁρμώμενος ἔπραττεν ὁ ἀοίδιμος, παρέχων ἰδιορρύθμως μὲν ἐνίοτε, ἀλλὰ πάντοτε καλοκἀγάθως καὶ ἐπαρκῶς τοῖς χρῄζουσι βοηθημάτων. Ἡ ἐπάνοδος αὐτοῦ ἐνταῦθα εἰς πόσας ἀναξιοπαθούντων καρδίας βάλσαμον παρηγορίας ἐπέχεε! πόσα δάκρυα πενομένων ἀπέμασσεν! εἰς πόσας δὲ οἰκογενείας διαφοροτρόπως τὸν ἄρτον παρεῖχε! Ταῦτα πάντα μεθ' ὅλον τὸν εὐαγγελικὸν τρόπον τῆς ἐπιτελέσεως, γνωστὰ ἐπὶ τέλους γιγνόμενα, δικαίως παρεῖχον αὐτῷ τὴν ἐντιμοτάτην προσωνυμίαν φιλοπτώχου καὶ φιλανθρώπου ἀνδρὸς καὶ τοὺς δεομένους τῆς παρ' αὐτοῦ βοηθείας πλεῖον ἐνεθάρρυνον. Διὰ τοῦτο, ἐάν τις ἔκρουε τὴν θύραν τοῦ ἀδραμαίου οἴκου αὐτοῦ, ἢ κατώρθωνε νὰ ἐκθέσῃ εἰς τὸν ἴδιον τὰ δεινοπαθήματα, ἐγνώριζεν ὅτι οὐ μόνον δὲν θὰ ἀπήρχετο κεναῖς ταῖς χερσίν, ἀλλὰ καὶ ἔβλεπε τὸν ἀοίδιμον Παῦλον συγκινούμενον καὶ πολλάκις δακρύοντα ἐπὶ τοῖς ἀτυχήμασιν ἀλλοτρίων. Ὁ ἀττικίζων Μωϋσῆς, ὁ ἐκ τῶν μεγάλων τοῦ κόσμου φιλοσόφων Πλάτων ἀνακηρύττει ὡς βέλτιστον ἄνδρα ἐκεῖνον, ὅστις διαφερόντως ἀγαθὸς καὶ διαφερόντως ἅμα πλούσιος τυγχάνει. Οὐδεμία βεβαίως ὑπερβολὴ θὰ θεωρηθῇ ἐὰν εἴπῃ τις, ὅτι τοῦτο ἀκριβῶς διὰ τὸν ἀείμνηστον Παῦλον ἐφηρμόζετο, ὅστις συγχρόνως ἦτο λίαν πλούσιος καὶ λίαν καλοκἀγαθος ἀνήρ, διότι πασίγνωστον, ὅτι ὁ ἀνὴρ ἦτο ἔχθιστος πάσης κακοβουλίας καὶ πονηρίας. Ἀλλὰ τὴν καλοκἀγαθίαν ταύτην δὲν ἐξεδήλου ὁ ἀοίδιμος, παρέχων ἁπλῶς βοηθήματα τοῖς προστρέχουσιν, ἀλλὰ πολλάκις προέβαινε καὶ εἰς ἐρευνήσεις περὶ αὐτῶν· ἐὰν δ' ἐμάνθανεν ὅτι ἦτο πρόσωπον πράγματι ἄξιον ὑποστηρίξεως, τότε δὴ ἡ χαρὰ αὐτοῦ πολλῷ μείζων ἐγένετο, ἡ βοήθεια ἀφθονωτέρα παρείχετο, καὶ δὴ καὶ τὸ μέλλον αὐτῶν ἐσαεὶ ἐξησφάλιζε, παρέχων οὐχὶ πλέον βοηθήματα, ἀλλὰ τὰ μέσα πρὸς διαφόρους ἐπικερδεῖς ἐπιχειρήσεις, ἵνα ἔτι μᾶλλον οὕτως οἱ ἄξιοι ἀναδεικνύωνται. Ἐσκόρπιζεν, ἔδιδε λοιπὸν τοῖς πένησιν, ἀλλ' ἅμα παρεῖχε προφρόνως καὶ τὰ ὑλικὰ μέσα τοῖς δυναμένοις νὰ ἐργασθῶσι, διπλῆν οὕτω καὶ ἀξιοπρεπεστέραν τὴν βοήθειαν ποιούμενος. Ἐὰν δὲ ὡς καλοκἀγαθον καὶ φιλάνθρωπον πάντες ὑπελάμβανον τὸν ἀείμνηστον, οὐχ ἧττον καὶ ἡ φιλομουσία αὐτοῦ οὐδόλως κατωτέρα τῆς φιλοπτωχίας παρ' αὐτῷ ἐτύγχανε. Μαθηταὶ καὶ μαθήτριαι, ἐπιμελούμενοι καὶ φιλομαθέστατοι, ἀλλ' ἀπροῦντες τοῦ μέσου πρὸς ἐξακολούθησιν τῶν σπουδῶν, ἐν τοῖς πρωτίστοις ὀνόμασι φιλομούσων ὁμογενῶν ἀνεμιμνήσκοντο ἐπὶ δεκάδας ἐτῶν τοῦ Παύλου Στεφάνοβικ καὶ ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτοῦ ἅπαξ ταχθέντες, ἐθεώρουν ἐξησφαλισμένην τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν ἰδίων σπουδῶν, τὴν ἐκπλήρωσιν δηλαδὴ τοῦ διακαεστέρου αὐτῶν πόθου. Ἐντεῦθεν δ' εὐνόητόν ἐστιν ἐκ πόσων νεαρῶν καρδιῶν, ἐκ πόσων γονέων καὶ συγγενῶν, οὓς οἱ σπουδάζοντες εἶτα θὰ συνετήρουν, εὐγνωμοσύνη ἄϊδιος καὶ εὐχαὶ πρὸς Κύριον ὑπὲρ αὐτοῦ ἀνεπέμποντο, ἐὰν μάλιστα δηλωθῇ ὅτι ἄνω τῶν τετρακοσίων μαθητῶν καὶ μαθητριῶν ὑπεστήριζεν ὑλικῶς ὁ ἀοίδιμος, ἀποφεύγων πάντοτε καὶ τὸν ἐλάχιστον λόγον περὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ εὐεργετουμένων. Ἀνυπολόγιστος δ' ἐστὶν ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν καὶ σπουδαστῶν ἐκείνων εἰς οὓς ἐφάπαξ ἀλλὰ πάντοτε ὡς Στεφάνοβικ γενναιόδωρος προσήρχετο ἀντιλήπτωρ, πολλάκις δὲ πολλοὶ ἰδίᾳ ἐν τῇ ξένῃ διαβιοῦντες καὶ ἀπροόπτως πένητες καταστάντες σπουδασταὶ ἐλάμβανον παρ' ἀνωνύμου γενναῖον βοήθημα εὐλογοῦντες τὸ ὄνομα τοῦ ἄχρι τέλους ἀνωνύμου θέλοντος νὰ διατελῇ μεγαλωνύμου Παύλου Στεφάνοβικ. Ἡ πρὸς τὰ ἄτομα δ' ἐκδηλουμένη τοιαύτη καλοκἀγαθία τοῦ ἀοιδίμου ἦτο πολλῷ μεῖζον, ὅτε προῦκειτο περὶ ἐκπαιδευτικῶν καὶ φιλανθρωπικῶν καθιδρυμάτων, ὁπότε ὑπὸ τὸν αὐτὸν πέπλον τῆς ἀνωνυμίας τὰ μεγαλείτερα ποσὰ παρείχοντο.

Κατέφευγέ τις εἰς τὸν ἀοίδιμον δι' εὐαγές τι καθίδρυμα; ἀντιρρήσεις τινὲς ἐνίοτε κατ' ἀρχάς, ἀναβολή τις ἐπήρχετο, ἀλλ' εἰς τοὺς γνωρίζοντας κατὰ βάθος τὴν καλοκἀγαθίαν τοῦ ἀνδρός, ἦτο βεβαιότατον ὅτι θὰ ἐπετύγχανον τοῦ ποθουμένου καὶ πέραν πολλάκις πάσης αὐτῶν ἐλπίδος. Πολλάκις δὲ, ὅπερ ἦτο καὶ τὸ συγκινητικώτατον, ἐνῷ οἱ ποιησάμενοι τὴν αἴτησιν ὑπελόγιζον ὅτι ἡ ἐκπλήρωσις θ' ἀναβληθῇ ἔτι, ἔβλεπον αὐτὸν τὸν Παῦλον Στεφάνοβικ προσερχόμενον εἰς αὐτοὺς καὶ παρέχοντα γενναιοτέραν τὴν συνδρομὴν διὰ τὸν ἱερὸν σκοπὸν ἢ τὸ εὐαγὲς καθίδρυμα. Πλεῖσται τοιαῦται ἀγαθοεργίαι πρὸς τὰ ἡμέτερα φιλανθρωπικὰ καὶ ἐκπαιδευτικὰ καθιδρύματα, ἐν στενῷ κύκλῳ γνωσταὶ νῦν οὖσαι, κατ' ἀπαίτησιν αὐτοῦ αὐστηρῶς διατυπουμένην σὺν τῷ χρόνῳ φανερούμεναι, τοῦ ἀειμνήστου μὲν τὸ ὄνομα μακαριστότερον θὰ καταστήσωσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν θλῖψιν ἡμῶν ἐπὶ τῇ προώρῳ ἀπωλείᾳ ὀξυτέραν δυστυχῶς θὰ ποιήσωσιν. Ἀλλ' ἐνίοτε παρὰ τὴν θέλησιν αὐτοῦ ἀδύνατον ἦτο νὰ διατηρήσῃ ἀνώνυμον τὴν ἐνέργειαν καθ' ὅσον πολυτάλαντος καὶ ἐξαιρετικὴ οὖσα ὑπὸ τοῦ Παύλου Στεφάνοβικ κατενοεῖτο ἀμέσως ὑπὸ πάντων, ὅτι ἐγίγνετο. Ἐν ταῖς τοιαύταις ἀριζήλοις ἐνεργείαις ἀπὸ ἑπτὰ ἐτῶν ἀριθμεῖται ἡ διὰ δαπάνης εἴκοσι καὶ ἓξ χιλιάδων λιρῶν ἀνέγερσις τοῦ περικαλλοῦς κτιρίου τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Θεολογικῆς Σχολῆς,

ἥπερ καὶ μόνη ὡς κοινωφελέστατον ἔργον θὰ ἐπήρκει νὰ κατατάξῃ τὸ ὄνομα Παύλου τοῦ Στεφάνοβικ ἐν τοῖς μεγάλοις ἐθνικοῖς εὐεργέταις καὶ ἐὰν ἔτι δὲν ὑπῆρχεν ὁ ἐνταῦθα ὑψούμενος ἀξιοπρεπὴς ναὸς τῆς Ἁγίας Τριάδος, δι' ὃν οὐκ ὀλίγα κατέβαλε καὶ νὰ ἀποπερατώσῃ ἐντελῶς ὑπεσχέθη, καὶ ἐὰν ἔτι δὲν ὑπῆρχεν ἡ δαπάνη αὐτοῦ ἐντελὴς ἀποπεράτωσις τοῦ ἐν Παρισίοις ἐθνοπρεποῦς ἱεροῦ ναοῦ. Ἀλλὰ τί λέγω; καὶ ἐὰν ἔτι δὲν ὑπῆρχεν ὁ ἐσμὸς καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἄλλων φιλανθρώπων καὶ φιλοπροόδων μεγάλων ἀγαθοεργιῶν καὶ ἐνταῦθα τε καὶ ἐν ταῖς κλειναῖς Ἀθήναις ὑπ' αὐτοῦ γενομένων.

Ἀλλὰ διατί ἄραγε, Παναγιώτατε Δέσποτα, καίπερ ἀποφεύγων πᾶσαν διαφήμισιν, οὐχ ἧττον οὕτω φιλάνθρωπος καὶ φιλόμουσος ἐδείκνυτο ὁ ἀείμνηστος Παῦλος Στεφάνοβικ; Δὲν ἠδύνατο ἄραγε ὡς ζάπλουτος ἡσύχως νὰ ἐγκαταβιώσῃ καὶ ἀνενοχλήτως ἐν ἀλλογενεῖ μεγαλουπόλει; Οὐχὶ εὐτυχῶς. Ὁ ἀοίδιμος Παῦλος Στεφάνοβικ καὶ θέλων δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ ἐγκαταλίπῃ ἡμᾶς καὶ τοῦτο βεβαίως εἶναι τὸ μεγαλεῖτερον ἐγκώμιον τοῦ ἀνδρός. Ὁ Παῦλος Στεφάνοβικ, πασίγνωστον εἶναι, Παναγιώτατε Δέσποτα, ὅτι ἦτο φιλογενέστατος μέχρι τοιούτου βαθμοῦ θελήσας καὶ κατορθώσας νὰ ἀναπτύξῃ ἐν τῇ ἰδίᾳ καρδίᾳ τὸ ἀξιομίμητον αὐτὸ αἴσθημα ὥστε καίτοι ἐδυσφόρει πολλάκις διὰ τὰ παρ' ἡμῖν ἀντίξοα οὐχ ἧττον οὐδέποτε ἐσκέφθη ν' ἀπομακρυνθῇ τῶν συμπολιτῶν καὶ ὁμογενῶν, ἀλλὰ τοὐναντίον καὶ τοὺς ἀπομακρυνομένους δι' ἀνετωτέραν εὐμάρειαν πλουσίους σφοδρῶς ἐπέκρινε καὶ οὐκ ὀλίγον ἔπειθε νὰ μείνωσιν ἔνθα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐτάχθησαν. Καὶ εἶχε βεβαίως πληρέστατον δίκαιον, Παναγιώτατε Δέσποτα, ὁ ἀοίδιμος οὕτω φιλογενὴς δεικνυόμενος, διότι ἐὰν ἕκαστος διὰ τὸ ἴδιον ἐγὼ προΰκειτο νὰ ζήσῃ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ παρορῶν τὰ πρὸς τοὺς οἰκείους καὶ ἰδίως τὰ πρὸς τὸ Γένος αὐτοῦ καὶ τὴν Ἐκκλησίαν αἰσθήματα καὶ καθήκοντα, ἅπολις μὲν ὁ τοιοῦτος ὑπολογίζεται, οὐδὲν θερμουργὸν αἴσθημα ἐν αὐτῷ ἀναπτύσσεται καὶ τὰ μάλιστα ἀξιοκατάκριτός ἐστιν ἐὰν πρὸ πάντων τὸ Γένος καὶ ἡ Ἐκκλησία χρήζωσι τῆς παρουσίας καὶ συνεργασίας πάντων πρὸς εὐόδωσιν τῶν ἐκπαιδευτηρίων καὶ νοσοκομείων. Εὐτυχῶς ὁ ἀοίδιμος Παῦλος Στεφάνοβικ οὐ μόνον διαρκῶς παρέμενε παρ' ἡμῖν ἀλλὰ καὶ ἐπανακάμπτων ἐνταῦθα μετὰ βραχυχρόνιον σχετικῶς ἀπουσίαν χαίρων συνήθως ἐπανήρχετο, μάλιστα ἐπ' ἐσχάτων, καίτοι ἐκ τῶν προτέρων ἦτο βέβαιος, ὅτι ἀφεύκτως θὰ ἐπεκαλοῦντο πλεῖστοι ὅσοι τὴν γενναίαν αὐτοῦ συνδρομὴν δι' ἐκπαιδευτικοὺς ἢ φιλανθρωπικοὺς σκοπούς. Τὸ μόνον δὲ ὅπερ ἐπόνει ἡ μεγάλη καὶ φιλογενεστάτη καρδία αὐτοῦ ἦτο ὅτι ἂν καὶ δὲν ἔβλεπε τὰ τοῦ γένους ἡμῶν σύμπαντος βαίνοντα πάντοτε αἰσίως, οὐχ ἧττον καὶ μεθ' ὅλην τὴν ζωηρότερον ἐνίοτε ἐκφραζομένην ὑπ' αὐτοῦ ἐπὶ τούτῳ δυσφορίαν, οὐδέποτε μετεχειρίσθη τοῦτο ὡς πρόφασιν μὴ παροχῆς γενναίων βοηθημάτων, ὧν πασίγνωστος, καί τοι ἀνώνυμος, εὐσεβὴς πηγὴ ἐτύγχανε.

Περιορίζομεν τὸν λόγον ἐνταῦθα, Παναγιώτατε Δέσποτα! διότι οὐδεὶς λόγος ἐπικήδειος καὶ ἐκτενέστερος ἔτι θὰ ἠδύνατό ποτε νὰ κατορθώσῃ τὴν ἀπαρίθμησιν τῶν ἀγαθοεργιῶν ἢ νὰ περιγράψῃ τὸ μέγεθος τῆς ἐθνωφελεστάτης φιλογενείας **Παύλου τοῦ Στεφάνοβικ**! ἐπίσης ἀφ' ἑτέρου οὐδεμία ἀτέλεια ἐκφράσεως θὰ ἐπέφερε μείωσιν τῆς ἀξίας τοῦ μεγάλου ἐθνικοῦ εὐεργέτου. Τὸ μεγάτιμον ὄνομα **Παύλου** τοῦ **Στεφάνοβικ** ἀπὸ πολλοῦ ἀναγέγραπται μεταξὺ τῶν ἐθνικῆς εὐγνωμοσύνης ἀπολαυόντων Μεγάλων τοῦ Γένους ἡμῶν Εὐεργετῶν, τῶν Ζωσιμάδων, τῶν Καπλανῶν, τῶν Σινῶν καὶ Ἀρσακῶν, τῶν Ζαριφῶν καὶ Ζαφειροπούλων, τῶν Ζωγράφων, Ἀβέρωφ καὶ Συγγρῶν καὶ τῶν ἄλλων ἐθνικῶν ἡμῶν Μεγάλων Εὐεργετῶν. Πρὸς ζημίαν ἡμῶν ἀνυπολόγιστον ἀπωλέσαμεν ἐφ' ἓν! νῦν τὸν θέλοντα καὶ δυνάμενον παρ' ἡμῖν ἐνταῦθα νὰ προσέρχηται ὁ μεγαλείτερος ἀρωγὸς εἰς πᾶσαν ἐπίκλησιν τοῦ Γένους καὶ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας. Σύ, Παναγιώτατε Δέσποτα, μετὰ τῆς ἐξιδιασμένης ὀξυδερκείας Σου διέγνως τὴν ἄκραν αὐτοῦ φιλογένειαν καὶ πολλὰ ἀνέμενες διὰ τὰ κοινωφελῆ κεδνὰ βουλεύματά Σου παρὰ τοῦ μεγατίμου **Παύλου Στεφάνοβικ**, μεθ' οὗ ἐν τῇ πρώτῃ ἤδη συνεντεύξει ὑποσχέσεις θετικὰς καὶ πρὸς ἀνέγερσιν Βιβλιοθήκης τῆς Θεολ. Σχολῆς ἔλαβες καὶ προθυμότατον εἶδες αὐτόν, τῇ Ὑμετέρᾳ λαοποθήτῳ Παναγιότητι. Σὺ λοιπόν, Παναγιώτατε Δέσποτα, πλεῖον πάντων ἡμῶν ἔχεις ἀνάγκην παραμυθίας ἐπὶ τῇ ῥάγδην ἐπελθούσῃ καταρρεύσει πλείστων ἐλπίδων Σου, πάντοτε ἐθνωφελεστάτων, στηριζομένων εἰς τὸ ἀνεξάντλητον βαλάντιον τοῦ **φιλογενεστάτου Παύλου Στεφάνοβικ.** Καὶ ὅμως ἡμεῖς πάντες, οἱ ἐγγὺς καὶ οἱ μακρὰν κατ' ὀφειλὴν ἀφωσιωμένοι Σοι, παρὰ Σοῦ, Παναγιώτατε Δέσποτα, τοῦ οὕτω σὸν θλιδέντος, τὴν παρηγορίαν ἀναμένομεν. Σὺ ἐπισήμως εὐηγγελίσω ἡμῖν νὰ μὴ ἀποθαρρυνώμεθα καὶ ἐπὶ ταῖς μεγίσταις συμφοραῖς. Διὰ τῆς ἀρωγῆς τοῦ Παναγάθου καὶ οἷς οἶσθα Σὺ τρόποις ἔχεις καὶ θὰ ἔχῃς περὶ σεαυτὸν τοὺς ἐγγὺς καὶ πόρρω λόγῳ τε καὶ ἔργῳ δυναμένους νὰ συνεργασθῶσι καὶ ἐπικουρήσωσι τὴν Ὑμετέραν Θειοτάτην Παναγιότητα εἰλικρινῶς καὶ μετ' αὐταπαρνήσεως ἐν τοῖς κοινωφελεστάτοις βουλεύμασί Σου καὶ οὕτω εἴθε διὰ πολλῶν τοὐλάχιστον νὰ συντελεσθῇ ὅ,τι ἡ μεγάλη καρδία καὶ ἡ πάντοτε γενναιόδωρος χεὶρ τοῦ ἀειμνήστου **Παύλου Στεφάνοβικ** κατὰ μέγα μέρος θὰ ἐπετέλει προθυμότατα. Τοῦτο ἔσεται δι' ἅπαν τὸ χριστεπώνυμον πλήρωμά Σου, Παναγιώτατε Δέσποτα, τὸ κυριώτερον βάλσαμον παρηγορίας ἐπὶ τῇ ἀνεπανορθώτῳ προώρῳ ἀπωλείᾳ τοῦ προκειμένου μεγατίμου ἀνδρός. Ἐπιτελοῦντες δὲ νῦν τὸ ὕστατον καθῆκον πρὸς αὐτὸν ἐπιφωνήσωμεν ἐκ κέντρου καρδίας: Τοῦ φιλανθρώπου, φιλομούσου καὶ φιλογενεστάτου **Παύλου Στεφάνοβικ** αἰωνία ἡ μνήμη! Τοῦ μεγατίμου κτίτορος τῆς Θεολο-

γικῆς ἡμῶν σχολῆς αἰωνία ἡ μνήμη! Τοῦ μεγάλου εὐεργέτου τοῦ Γένους καὶ τῆς Ἐκκλησίας αἰωνία ἡ μνήμη! Γαῖαν ἔχοις ἐλαφράν. Γένοιτο!

Μετὰ τὸν ἀπ' ἄμβωνος ῥήτορα ἔλεξε παῦρα μέν, ἀλλ' ἐκφραστικώτατα ὁ πρόεδρος τοῦ ἑλληνικοῦ προξενικοῦ δικαστηρίου κ. Σ. Παγανέλλης καὶ ἤρξατο ὁ ἀσπασμὸς τοῦ νεκροῦ, τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου πρώτου ἀσπαζομένου αὐτόν, καὶ μετὰ τὸ πέρας ἡ συνοδεία ἐξελθοῦσα διηυθύνθη εἰς τὴν ἀποβάθραν Χαλκηδόνος, ὁπόθεν ὁ νεκρὸς μετακομισθεὶς ἐπὶ τῆς ἀτμακάτου αὐτοῦ *Ordibâγα*, ἧς ἐπέβησαν καὶ οἱ ἐκ τῶν συνοδικῶν σεβασμιώτατοι μητροπολῖται Ἀδριανουπόλεως, Προύσης, Μηθύμνης καὶ Χίου μέλλοντες ἵνα συνοδεύσωσι τὸν νεκρὸν μέχρι τοῦ ἐν Πέραν ναοῦ τῆς ἁγίας Τριάδος, καὶ ρυμουλκουμένη ὑπ' ἄλλης ἀτμακάτου παρακολουθούντων καὶ τινων ἄλλων ἀτμακάτων, ὧν ἐπέβαινον συγγενεῖς καὶ οἰκεῖοι, ἦχθη εἰς τὴν προκυμαίαν τοῦ Γαλατᾶ, ἥτις κατεκλύσθη ὑπὸ χιλιάδων λαοῦ. Ἐκεῖθεν ὁ νεκρὸς κατατεθεὶς ἐπὶ μεγαλοπρεπεστάτης νεκροφόρου ἁμάξης μετεκομίσθη εἰς τὸν εἰρημένον ναόν, ἑκατέρωθεν τῆς ἀπὸ Γαλατᾶ μέχρι τοῦ ναοῦ μεγάλης ὁδοῦ ἀπειροπληθεστάτου ἱσταμένου κόσμου καὶ ἐν συγκινήσει ἀποκαλυπτομένου πρὸ τοῦ φερέτρου τοῦ μεγάλου ἐθνικοῦ εὐεργέτου, πρὸ τοῦ ἐξόχου ἐν τοῖς φιλανθρωπικοῖς αἰσθήμασι συμπολίτου αὐτοῦ.

Ὁ νεκρὸς κατατεθεὶς ἐπὶ ὀκρίβαντος ἐν μέσῳ τοῦ ναοῦ πενθίμως καὶ μεγαλοπρεπέστατα διεσκευασμένου, ἔμεινε καθ' ὅλην τὴν νύκτα, τοῦ ἀρχιμανδρίτου καὶ ἡγουμένου τῆς ἐν Πριγκήπῳ μονῆς τοῦ ἁγίου Νικολάου, ἀγρύπνου διατελοῦντος παρὰ τὸ φέρετρον καὶ εὐχὰς καὶ δεήσεις ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς μακαρίας ψυχῆς τοῦ μεταστάντος ἀναπέμποντος.

Τῇ πρωΐᾳ τῆς Κυριακῆς ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἀνελθὼν εἰς Πέραν, ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ ναῷ κατὰ τὴν λειτουργίαν συγχοροστατούντων καὶ τῶν ἁγίων συνοδικῶν. Ἐν τῷ ναῷ, κατακλυσθέντι ὑπὸ εὐσεβοῦς ἐκκλησιάσματος, παρέστησαν συγγενεῖς καὶ οἰκεῖοι τοῦ ἀειμνήστου **Στεφάνοβικ,** ἔτι δὲ τὰ μέλη τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου καὶ πάμπολλοι ἔγκριτοι ὁμογενεῖς.

Μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν, ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἔψαλε τὸ εἰθισμένον Τρισάγιον ἐν βαθείᾳ κατανύξει μετὰ τῶν ἁγίων συνοδικῶν καὶ εἶτα ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος Χρυσόστομος ἀπήγγειλεν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἄμβωνος τὸν ἐπόμενον γλαφυρὸν καὶ καλλιεπῆ λόγον.

ὦ Ἐπὶ νεκρῷ κατάγαγε δάκρυα, καὶ ὡς δεινὰ πάσχων ἐναρξαι θρήνου· καὶ πίκρανον κλαυθμὸν, καὶ θέρμανον κοπετὸν, καὶ ποίησον τὸ πένθος κατὰ τὴν ἀξίαν αὐτοῦ.

(Σοφ. Σειρὰχ 38, 16).

Ἔπρεπεν ἴσως, Παναγιώτατε Δέσποτα, Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι καὶ λοιπὸν βαρυπενθοῦν ἐκκλησίασμα, ἔπρεπε διὰ τῆς σιγῆς νὰ τιμηθῇ τὸ μέγα καὶ ἐθνικὸν ἡμῶν τοῦτο πένθος καὶ ἡ συμφορά.

Φλεγμαίνει τὸ μέγα τραῦμα· καὶ εἰς στομῶσαν καὶ φλεγμαίνουσαν πληγὴν, καὶ εἰς βαρύτατα ὑπὸ τῆς θλίψεως καὶ τῆς ὀδύνης κεκακωμένας καρδίας, καὶ αὐτὰ ἔτι τὰ ἁπαλώτατα τῶν παρηγορημάτων, καὶ αὐτοὶ οἱ μάλιστα παραμυθητικοὶ καὶ γλαφυρώτατοι τῶν λόγων ὄχληροὶ καὶ ἀνίας προκλητικοὶ καὶ παραίτιοι γίγνονται. Ἀλλ' ἐδῶ εἰς τὴν μεγάλην καὶ θλιβερὰν ταύτην ὑπόθεσιν, ἥτις ἀπορροφᾷ σήμερον τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν καὶ τοῦ Γένους παντὸς τὸ ἐνδιαφέρον, ἐδῶ περὶ τὸ σεμνὸν καὶ εὐλογημένον τοῦτο τοῦ ἀειμνήστου Παύλου Στεφάνοβικ σκῆνος, περὶ τὸ ὁποῖον ὡς ῥεῦμα πλατὺ καὶ πελάγιον περιεχύθη πανταχόθεν καὶ ἐπελάγισε συσσωματωθεὶς εἰς πλήμμυραν πυκνὴν καὶ βαρεῖαν ὁ μυριάνθρωπος δῆμος, ἐδῶ καὶ αὐτὴ ἡ πλέον τολμηρὰ εὐγλωττία, συναντῶσα τόσον μεγάλην καὶ θλιβερὰν ὑπόθεσιν καὶ τόσην καὶ ὑπέροχον ἀρετὴν καὶ ἀξίαν, ὠχριᾷ καὶ ἀποκάμνει, καὶ αὐτὴ ἡ πλέον ἄτολμος καὶ δειλὴ μῶν σιγὴ δὲν δύναται νὰ κρατηθῇ καὶ νὰ κατισχύσῃ καὶ νὰ μὴ κατενεχθῇ εἰς τὰς ἀκατασχέτους ταύτας πηγὰς τῶν δακρύων καὶ τῶν στεναγμῶν μιᾶς ὅλης ὁλοψυρομένης μυριανθρώπου πόλεως.

Καὶ λοιπὸν ἐνάρξασθε μὲν ὑμεῖς, ἀδελφοί μου, θρήνων, καὶ πικράνατε ὅσον δύνασθε τὸν κλαυθμὸν, καὶ θερμάνατε τὸν κοπετὸν, καὶ ποιήσατε τὸ πένθος μέγα καὶ βαρὺ καὶ ἐξισώσατε τὸν κοινὸν ὀδυρμὸν καὶ τὴν θλῖψιν ἀναξίως πρὸς τὸ μέγα τραῦμα, ὅπερ λαμβάνει σήμερον σύμπασα ἡ κατὰ ἀνατολὰς ὀρθόδοξος Ἐκκλησία καὶ τὸ μετ' αὐτῆς ἀναποσπάστως συνδεδεμένον εὐσεβὲς ἡμῶν ἔθνος, ἄρετε δὲ ἐμοὶ μετὰ δέους καὶ σεβασμοῦ ν' ἀνασύρω τὸ μυστικὸν κάλυμμα καὶ τὸν πέπλον, ὅστις ἐκάλυπτε ζηλοτύπως ἀπὸ τῶν ὀμμάτων τοῦ κόσμου μέχρι τῆς ὑστάτης ταύτης ὥρας τὰ ἔνδοξα τοῦ μεγάλου φιλανθρώπου καὶ μεγαλόφρονος καὶ ἀκραιφνοῦς τούτου τύπου τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς ἔργα, καὶ νὰ ἐπιδείξω τὰς καθαρὰς καὶ διαυγεῖς πηγὰς, ἐξ ὧν ἀπέρρευσαν αἱ φιλογενέσταται ἐκεῖναι διαθέσεις τῆς εὐγενεστάτης καὶ ὑπερόχου ταύτης ἐθνικῆς ἡμῶν φυσιογνωμίας. Ἄφετέ με ν' ἀποδώσω σήμερον τὸν λόγον τῶν βεβιωμένων τοῦ ἐνδόξου τούτου νεκροῦ καὶ νὰ ἐξαγγείλω τὸν ἔπαινον αὐτοῦ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ταύτῃ τοῦ λαοῦ καὶ νὰ διηγηθῶ τὴν δόξαν αὐτοῦ εἰς τὰς γενεὰς τὰς ὑστέρας.

Παναγιώτατε Δέσποτα, ὅσον ὀλίγον καὶ ἂν εὐχαριστῇ ἡ γῆ τὸν ἄνθρωπον ὅσον καὶ ἂν εἰς τὸν μακρὰν τῆς χριστιανικῆς ἀληθείας καὶ πίστεως φιλοσοφοῦντα καὶ σκεπτόμενον ἀνθρώπινον λόγον μοιραίως καὶ ἀπαισίως προβάλλεται τὸ ἐρώτημα· ἂν ἀξίζῃ κἂν τὸν κόπον ἡ ἐπὶ τῆς γῆς ἀθλία αὕτη ζωή· ὅσον καὶ ἂν αἱ εὐγενέστεραι τῆς γῆς ψυχαὶ ἠσθάνθησαν βαρέως καὶ ἀσφυκτικῶς τῆς κοσμικῆς ταύτης ζωῆς τὸν φόρτον· τέλεον πάντων ὅσον καὶ ἂν οὐδεὶς σχεδὸν ὑπάρχῃ, ὅστις γνωρίσας τί ἐστι ζωὴ καὶ ἐπίγειος βίος, νὰ μὴ ἐδοκίμασε τὴν πρώρων ταύτην κόπωσιν καὶ τὴν ἀηδίαν καὶ τὴν ἀπογοήτευσιν· ὅμως παρὰ πάντα ταῦτα οὐδεὶς ἄχρι τῆς σήμερον ἠδυνήθη νὰ κωλύσῃ καὶ αὐτὸν τὸν αἰθεριώτατον τῶν βροτῶν καὶ τὸν πνευματικώτατον ἐκ τῶν φιλοσόφων νὰ φέρηται ἀκατάσχετος πρὸς τὸν χοῦν καὶ τὴν σποδὸν, καὶ νὰ ἔχηται ἀναποσπάστως καὶ διὰ παντὸς τρόπου ἀπὸ τῆς γῆς καὶ τῆς ὕλης, ἐξ ἧς ἐπλάσθη καὶ ἐξυμώθη ὅλον τὸ ἡμέτερον φύραμα. Καὶ διὰ τοῦτο βλέπομεν ὅτι βαρὺ καὶ ἀδιαπέραστον κατακαλύπτει πάντοτε τὴν νέφος τοῦ πένθους τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων καὶ πρέχουσι-

ποταμηδὸν τὰ δάκρυα ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ ὁ ψυχρὸς ἱδρὼς τῆς ἀπογοητεύσεως καὶ τῆς ὀδύνης βαθέως ρυτιδοῖ καὶ αὐλακίζει τὰ συνωφρυωμένα καὶ περίλυπα μέτωπα, εὐθὺς ὡς αἰσθανθῶσι πλήττουσαν αὐτοὺς ἢ τοὺς ὁμοίους των τὴν βαρεῖαν δεξιὰν τοῦ θανάτου καὶ σφίγγουσαν καὶ ἀποσπῶσαν αὐτοὺς ἐκ μέσου τῆς γῆς. Ὅσῳ δὲ εὐγενέστερον εἶναι τὸ θῦμα, ὅσῳ πολυτιμότερον εἶναι τὸ θήραμα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐξαπλοῖ τὴν κραταιὰν καὶ ἀναπότρεπτον αὐτοῦ χεῖρα ὁ θάνατος, καὶ ὅσῳ βαθύτερον εἶναι τὸ κενὸν καὶ ἡ ἄβυσσος, ἥτις δημιουργεῖται ἐνώπιον τῶν δακρυβρέκτων ὀμμάτων τῆς ἑκάστοτε ἀποψιλουμένης καὶ ἀπομαζουμένης ἡμῶν γενεᾶς, ἄλλο τόσον παρεκτείνεται καὶ συναναβαίνει καὶ συνεξογκοῦται τὸ μέγεθος τῆς κοινῆς ὀδύνης καὶ τῆς θλίψεως, ἥτις πληροῖ ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον ὅλας τὰς πτυχὰς τῆς μεγάλης τοῦ ἔθνους ψυχῆς καὶ καρδίας. Ἰδοὺ δὲ σήμερον πῶς ἐν ὅλῃ τῇ ἀπαισίᾳ αὐτῆς μορῇ ἐκτυλίσσεται ἐνώπιον τῶν ὀμμάτων ἡμῶν ἡ μεγάλη καὶ θλιβερὰ αὕτη τραγῳδία καὶ ἀλήθεια. Ἰδοὺ ἐκλονίσθη καὶ κατέπεσεν ἀπροσδοκήτως ὅλως εἷς ἔτι στερέμνιος καὶ ἀδαμάντινος στῦλος, συνέχων καὶ συγκρατῶν καὶ ὑποβαστάζων ὁλόκληρον ἐθνικὸν μεγαλεῖον καὶ ἐξασφαλίζων ἀσάλευτον καὶ ὑπερήφανον τὸ καλλιλαμπὲς καὶ καλλιμάρμαρον οἰκοδόμημα τῆς δόξης καὶ τῆς εὐκλείας τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν συμπάσης καὶ τοῦ Γένους παντός· καὶ ὁ ἀπαίσιος τριγμὸς καὶ ὁ κλονισμὸς συνδονεῖ καὶ συνταράσσει ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον ὁλόκληρον τῆς βαθέως πενθηφορούσης Ἐκκλησίας τὸ πλήρωμα, καὶ πληροῖ ὀδύνης καὶ θλίψεως ἀφάτου καὶ αὐτὰς τὰς πλέον μεμακρυσμένας γωνίας καὶ ἐσχατιάς, ἵνα τὸ ἀπορφανισθὲν ἡμῶν Γένος, περικλεὲς καὶ σύγκεντροῦν ἁπάσας τὰς ζωτικὰς αὐτοῦ δυνάμεις, ἀγωνίζεται τὸν βαρὺν καὶ χαλεπὸν τῆς παλινορθώσεως διὰ τοῦ ζωογόνου πυρὸς τῆς θρησκείας καὶ τῶν λαμπρῶν τῆς παιδείας φώτων ἀγῶνα, καὶ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σκάμματος αἰσθάνεται νῦν βαρυθύμως ῥῆγος θανατηφόρον διατρέχον πάντα αὐτοῦ τὰ μέλη, διότι βλέπει ὅτι ὁ εἷς μετὰ τὸν ἄλλον καταπίπτουσιν οἱ συνέχοντες καὶ συγκρατοῦντες τὸ ὅλον οἰκοδόμημα καὶ ἐπὶ κεφαλὴν γωνίας τεθειμένοι στερεοὶ καὶ ἀσάλευτοι οὗτοι στῦλοι.

Ἀδελφοί μου, ἐν μέσῳ τοῦ λιμένος τῶν ἐλπίδων ἡμῶν ἐναυαγήσαμεν· ἐνῷ χρηστόταται καὶ γλυκύταται ἐπ' ἐσχάτων τούτων τῶν χρόνων ἐπτερύγιζον αἱ ἐλπίδες ἡμῶν, καὶ κατὰ τρόπον ὑπερβαίνοντα πάντα θαυμασμὸν καὶ ἄξιον τῆς πανδήμου τοῦ λαοῦ εὐγνωμοσύνης, ἀνεπτεροῦντο διὰ τῆς ποθεινῆς ἀνὰ μέσον τοῦ ὑπάτου τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας Πρωθιεράρχου καὶ τοῦ κορυφαίου τούτου τέκνου τῆς πατρίδος οἰκειώσεως καὶ συνεργασίας αἱ ὡραιόταται καὶ μυχιαίταται εὐχαὶ καὶ προσδοκίαι τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους, πονηρὸς ὀφθαλμὸς καὶ βασκανία ἀπεχθὴς κατὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους ἡμῶν εἰσεκύμασε. Πῶς ἀπεσυλήθη αἴφνης ὁ θησαυρός; πῶς ἀπεγυμνώθη ὁ στολισμὸς τῆς Ἐκκλησίας; πῶς τὸ λαμπρὸν τοῦ Γένους ἡμῶν ἔρεισμα καὶ τῆς γλυκυτάτης ἡμῶν πατρίδος ἡ παρήγορος ἐλπὶς, πῶς τὸ ὑπὸ τὰς μυρίας τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἔθνους εὐχὰς τεθραμμένον εὐγενὲς βλάστημα ἀθρόως ἐκλείπει, καὶ ἐν σκληρᾷ καὶ μαύρῃ ὀρφανίᾳ καταλείπει τοὺς υἱοὺς τῶν πενήτων, τὰ ὀρφανὰ τῆς χήρας, τὰ σεμνὰ τεμένη τῶν Μουσῶν καὶ τὰ ἱερὰ καὶ ἅγια σκηνώματα τοῦ Κυρίου; πῶς ἐν ἑνὶ λόγῳ ἐξέλιπεν ἡ δαψιλὴς καὶ αἰωνία τῶν εὐεργεσιῶν πηγὴ καὶ ἐξηράνθη ὁ μέγας καὶ ἀστείρευτος τῶν χαρίτων ποταμός;

Ὦ τῆς δυστυχοῦς καὶ δυσπαραμυθήτου διὰ τὴν Ἐκκλησίαν ἀγγελίας! Τίς, Παναγιώτατε Δέσποτα, θ' ἀναγγείλῃ εἰς τὸν βαρυπενθοῦντα λαὸν ὅτι ἀπωρφανίσθη διὰ παντὸς καὶ ἀπώλεσε τὸν κοινὸν πάντων τῶν δυστυχούντων πατέρα; Τίς θὰ ἀναγγείλῃ εἰς τὰς πενθούσας Μούσας καὶ εἰς τὰ καλὰ γράμματα καὶ εἰς τὰς ἀπορφανιζομένας ἐπιστήμας καὶ εἰς τὰς κερδώους τέχνας καὶ εἰς τὰς βιοποριστικὰς καὶ πλουτοπαραγωγοὺς ἐπιχειρήσεις καὶ βιομηχανίας, ὅτι ὁ τὰ καλὰ πάντα ὑποβλέπων φθόνος εἶδε μὲ πικρὸν ὀφθαλμὸν καὶ τὰ ἡμέτερα ἀγαθὰ, καὶ ὁ ἐμπεριπατῶν καὶ ἐρημῶν τὴν οἰκουμένην καὶ δι' ἡμῶν ἐμπεριεπάτησε, πλατὺ διανοίξας τὸ ἴχνος τῆς θλίψεως ἐν μέσῳ τῶν εὐχῶν ἡμῶν καὶ τῶν ἐλπίδων; Τίς θὰ ἀναγγείλῃ εἰς τοὺς ἀπειραρίθμους οἰκείους καὶ φίλους, τοὺς ὁποίους προσεπόρισεν εἰς αὐτὸν ἡ εἰλικρίνεια τῆς καρδίας του, ἡ φιλαλήθεια τοῦ στόματός του, ἡ εὐπροσηγορία τῶν τρόπων του, ἡ γενναιοδωρία καὶ μεγαλοψυχία τῆς ψυχῆς του, ἡ εὐκολία καὶ ἐλευθεριότης τῶν χειρῶν καὶ τῶν χαρίτων του, τὸ βαρὺ καὶ δυσύποιστον τοῦτο δεινολόγημα; Τίς τέλος θ' ἀναλάβῃ ν' ἀναγγείλῃ εἰς σύμπασαν τὴν κατ' ἀνατολὰς Ἐκκλησίαν ὅτι ὁ ἀνὴρ ὁ εὐγενὴς τῶν ἀφ' ἡλίου ἀνατολῶν, ὁ ἄμεμπτος, ὁ δίκαιος, ὁ θεοσεβὴς, ὁ ἀληθινὸς, ὁ ἀπεχόμενος ἀπὸ παντὸς ἀδίκου πράγματος, ὁ μέγας φιλάνθρωπος, ὁ θησαυρὸς τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους ὁ ἀνεξάντλητος ἐξέλιπεν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ὅτι ἀπενθοῦσι νῦν αἱ ὁδοὶ Σιὼν, καὶ πλήρης εἶναι ἡ βασιλὶς τῶν πόλεων θρήνου, καὶ κλαυθμὸς ἐν Ραμᾷ ἀκούεται βαρὺς καὶ ἀσίγητος;

Ἀλλὰ κρατήσατε, ἀδελφοί μου, τὰ δάκρυα καὶ τοὺς στεναγμοὺς καὶ λάβετε παραμυθίαν καὶ παρηγορίαν εἰς τὴν καρδίαν. Ἀναλογίσθητε πῶς, ὅτε οἱ παλαιοὶ τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν καὶ φωτοβόλοι λύχνοι καὶ ἥλιοι ἐσβέννυντο εἰς τὸν ἡμέτερον ὁρίζοντα, νέοι φωστῆρες ἀνήπτοντο καὶ ἐφεγγοβόλουν μὲ νέαν λάμψιν θαυμαστικὴν εἰς τὸ στερέωμα· ἀναλογίσθητε πῶς, ὅτε εἷς στῦλος τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν οἰκοδομήματος τρίζων κατέπιπτε, νέοι στῦλοι εἰς τὴν θέσιν τοῦ πρώτου ἀθρόοι καὶ αὖθις ἠγείροντο καὶ τὸν καταπεσόντα ἀνεπλήρουν. Εἶναι νωποὶ ἔτι οἱ χρόνοι, καθ' οὓς τοὺς ἀειμνήστους μεγάλους ἐθνικοὺς ἐκείνους εὐεργέτας, τὸν Ζαρίφην καὶ τὸν Ζαννῆν Στεφανοβίκ καὶ τὸν Ζάππαν, διεδέχοντο ὁ Ζαφειρόπουλος, ὁ Ζωγράφος καὶ ὁ Συγγρὸς, καὶ τούτους πάλιν παρακολουθεῖ ὁ μέγας οὗτος φιλάνθρωπος νεκρὸς Παῦλος ὁ Στεράνοβικ. Καὶ δὲν ἀπέχουσι καὶ αὖθις πολὺ μακρὰν ἡμῶν οἱ καιροὶ, καθ' οὓς ἡ κοινὴ ἡμῶν πατρὶς, ἥτις σήμερον φαίνεται στερουμένη ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ προκειμένου πολυκλαύστου σεπτοῦ νεκροῦ τοῦ τελευταίου μονονουχὶ αὐτῆς κόσμου καὶ τῆς λαμπρότητος, θέλει ἴδῃ καινοὺς οὐρανοὺς καὶ καινοὺς ἡλίους εἰς τὸν ἐκκλησιαστικὸν καὶ ἐθνικὸν τῆς ἡμετέρας φυλῆς βίον.

Παναγιώτατε Δέσποτα, ἡ ἡμετέρα φυλὴ, ἣν πνεύματα καχύποπτα καὶ ἀπαίσια φανταζονται ἀγωνιῶσαν καὶ ἐκπεφυλισμένην καὶ ἐξηντλημένην, καὶ κατὰ τοὺς ἐσχάτους ἔτι τούτους καιροὺς οὔτε ἀδοξότερον πάσης ἄλλης φυλῆς ἔδρασε καὶ ἐμεγαλούργησεν, οὔτε ὀλιγώτερα καὶ ἀγενέστερα πάσης ἄλλης ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς ἐθνότητος παρέσχε καὶ ἐδίδαξε φιλογενείας καὶ μεγαλοψυχίας καὶ μεγαλοφροσύνης ὑψηλὰ καὶ ἔνδοξα πρότυπα καὶ παραδείγματα. Τὸ παρελθὸν αὐτῆς ἐγγυᾶται ἀρκούντως καὶ θὰ τὸ μέλλον της· τὸ δὲ παρὸν εἶναι οὐ μόνον ὁ ἀσφαλέστατος περὶ τούτου μάρτυς, ἀλλ' ἅμα εἶναι καὶ αὐτὸ τὸ σφυρηλατοῦν καὶ κατεργαζόμενον καὶ τὸ παρασκευάζον τὰς νέας ἡμῶν γενεὰς μεγαλοπρεπὲς ἐργαστήριον. Εἶναι λαμπρῶς ἀποδεδειγμένον, ὅτι ὁ πολιτισμὸς τῶν ἐθνῶν δὲν ἐξαντλεῖ τὴν ἰκμάδα τῆς ἐκπολιτιστικῆς αὐτῶν ὑποστάσεως, ἔστω καὶ ἂν παρασκευάζωνται ἔστιν ὅτε ἐν τῇ ζυμώσει ταύτῃ καὶ προϊόντα καὶ

καταστάσεις ἀνισορρόπων ἐφεξαλῶν. Τοὐναντίον μάλιστα ἀκονίζει, λεπτύνει καὶ ἐξευγενίζει τὰ ἰδιοπλαστικὰ στοιχεῖα τῶν ἐπιγόνων γενεῶν, παρ' ὧν ὁ παγκόσμιος πολιτισμὸς δικαίως θ' ἀναμένῃ τὴν ἀμεταπτωτον ἀρχὴν τοῦ αἰωνίου νόμου τῆς τελειοποιήσεως· ὁ νόμος οὗτος τῆς τελειοποιήσεως φέρεται ὑπεράνω τοῦ χρόνου τοῦ μέλλοντος καὶ ὑπεράνω τοῦ γήρατος διὰ τῶν αὐτῶν βεβαίως στοιχείων, ἀλλὰ στοιχείων ἀνωτέρας ἐκπολιτιστικῆς δυνάμεως καὶ ἰδιορυθμίας, ἅτινα ἀναπλάττει ἡ φύσις ἐξ αὐτῆς τῆς ἐργασίας της, ἐξ αὐτῶν τῶν χθεσινῶν αὐτῆς συντριμμάτων. Διότι ἐν τοῖς νόμοις τοῦ Πλάστου ἐτέθη παντοτεινὴ καὶ καθολικὴ ἰσορροπία, ἥτις διέπει τὴν πρόοδον καὶ τὴν παρακμὴν τῶν λαῶν καὶ τῶν ἀτόμων· ὅπως δὲ οὐδὲν ἐν τῷ ὑλικῷ κόσμῳ ἀπόλλυται, οὐδὲν ἐπίσης ἀπόλλυται καὶ ἐν τῷ κόσμῳ τῷ ἠθικῷ. Ἐντεῦθεν, τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος οὐδαμῶς φοβεῖται ὅτι ἐξηντλήθη καὶ ἀπέκαμεν, ὡς μικρόνοι τινὲς καὶ ὀλιγόπιστοι θέλουσι νὰ τὸ ὀνειδίσωσι. Πᾶν τοὐναντίον μάλιστα ἐγκρύπτει ἐν ἑαυτῇ αἰθεριώτερον τὸ πῦρ καὶ μᾶλλον φαεινότερον τοῦ παρελθόντος προμνηστεύεται ἡμῖν εἰς τὴν ἱστορίαν τὸ μέλλον του.

Καὶ ὅσοι μετὰ τηλικαύτην πληθώραν καὶ ἐνάργειαν ἀποδείξεων καὶ γεγονότων φαεινῶν, παρελθόντων τε καὶ παρόντων δὲν πιστεύουσιν εἰς τὸ λαμπρὸν μέλλον τοῦ ἔθνους καὶ τῆς φυλῆς μας, καὶ δὲν ἀτενίζουσι μετ' ἐλπίδων χρυσῶν εἰς αὐτό, καὶ δὲν συνεισφέρουσι τὴν συμβολὴν αὐτῶν ὅπως μίαν ὥραν τάχιον τὸ παρασκευάσωσιν, ὦ! αὐτοὶ δὲν εἶναι ἄξιοι καὶ νὰ τὸ ἴδωσι, δὲν δικαιοῦνται κἂν νὰ ἐπιζήσωσιν οὐδὲ αὐτῆς τῆς παρούσης στιγμῆς, καὶ νὰ χαιρετήσωσι τὴν ὑποφώσκουσαν αὐγὴν τῆς νέας ταύτης ἐποχῆς. Ὁ χείμαρρος τῶν εὐεργετικῶν διὰ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν βουλῶν τῆς θείας προνοίας θέλει παρασύρῃ αὐτοὺς ὡς σκύβαλα ἄχρηστα, τὰ ὁποῖα οὔτε ἠθέλησαν, οὔτε ἠδυνήθησαν, οὔτε ἐγνώρισαν νὰ προΐδωσιν ὅτι ἦτο λίαν ἐγγὺς καὶ εἰς τὰ πρόθυρα τῶν ἡμερῶν μας ἡ ἐθνικὴ ἡμῶν παλιγγενεσία καὶ μετ' αὐτῆς ἡ βασιλεία τῶν εὐγενῶν τούτων πνευμάτων, ὧν τὸ τελευταῖον λείψανον νομίζομεν οἱ ἄνθρωποι, ὅτι θρηνοῦμεν σήμερον ἀπαρηγόρητοι ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ πολυκλαύστου τούτου καὶ προσφιλοῦς ἡμῖν νεκροῦ.

Πᾶν τοὐναντίον μάλιστα, Παναγιώτατε Δέσποτα, ἐγὼ θὰ ἐπεθύμουν νὰ ὠθήσω τὴν περὶ τῆς ζωτικότητος τῆς φυλῆς, εἰς ἣν κυχῶμαι ὅτι ἀνήκω, αἰσιοδοξίαν μου ταύτην μέχρι τῆς ὑπερβολῆς ἐκείνης τοῦ νὰ πιστεύσω, ὅτι ἡ ποθουμένη αὕτη παλιγγενεσία καὶ βασιλεία τῶν εὐγενῶν πνευμάτων καὶ τῶν φιλανθρώπων καρδιῶν δὲν ὑποφώσκει μακρόθεν, ἀλλ' ἐντὸς ἡμῶν τῶν νεωτέρων ὀρθοδόξων ἑλλήνων ἐστὶ καὶ εὑρίσκεται. Καὶ προσέξατε· εἰς χρόνους, κατὰ τοὺς ὁποίους ὡς τὰ πολλὰ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἐπικρατοῦσιν ἀρχαὶ καὶ ἀξιώματα τοῦ βίου ἄλλα παρὰ τὰς χριστιανικὰς ἀληθείας καὶ τὰ ἀξιώματα, καὶ τίποτε ἄλλο δὲν λατρεύεται ἐπὶ τῆς γῆς περισσότερον ἀπὸ τὸν ἐγωϊσμὸν καὶ τὴν λατρείαν τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν εἰς χρόνους, κατὰ τοὺς ὁποίους οἱ ἄνθρωποι ὄχι μόνον ἔπαυσαν τοῦ νὰ εἶναι εὐεργετικοὶ πρὸς τοὺς ἐχθρούς των, ἀλλὰ καὶ σχεδὸν ἀπέμαθον οἱ πλεῖστοι νὰ εἶναι εὐγνώμονες καὶ πρὸς τοὺς εὐεργέτας των, ὅτε θεοποιοῦνται τὰ πάθη τῆς φύσεως καὶ ἐλησμονήθησαν τῆς πίστεως οἱ κανόνες, ὅτε ὄχι μόνον ἐψύγη ἀλλὰ καὶ τέλεον ἀπεσβέσθη εἰς τὰς καρδίας τῶν πολλῶν τὸ πῦρ τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης· τὸ νὰ ἐπιραίνωνται ἔτι καὶ σήμερον εἰς χρόνους τοιούτους πνεύματα τοιαῦτα ὑπέροχα, εἰς τὰ ὁποῖα ἡ ὁλότελα εἶναι ἄγνωστα τὰ ἀγενῆ καὶ ἐπονείδιστα ταῦτα πάθη, ἢ μαραίνονται ἅμα ἀναδιδόμενα διὰ τῆς πνοῆς τῆς ὑψηλῆς αὐτῶν φύσεως, τὸ νὰ θαυμάζωνται παρ' ἡμῖν συχνότατα ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τοιοῦτοι διεθνεῖς σχεδὸν εἰπεῖν καὶ παγκόσμιοι εὐεργέται, οἵτινες ἐν ᾧ γνωρίζουσιν ὅτι μὲ ἀχαριστίαν ἀνταμείβονται ὡς τὰ πολλὰ αἱ φιλογενεῖς καὶ φιλάνθρωποι αὐτῶν διαθέσεις, νὰ μὴ ἀποκάμνωσιν ὅμως ποτὲ εἰς τὴν διάπραξιν τοῦ γενικοῦ καὶ κοινοῦ ἀγαθοῦ, τοῦτο δὲν σᾶς φαίνεται ἡ κρατίστη τῶν πλέον ψηλαφητῶν ἀποδείξεων, ὅτι εἰς τὸ ἔθνος καὶ τὴν φυλὴν ταύτην αἱ λέξεις· ἐθνικὴ κατάπτωσις, μαρασμός, καὶ ἐκφύλισις, διὰ τὰ ὁποῖα συχνάκις κόπτονται καὶ ὀλοφύρονται καὶ ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ῥήτορες καὶ ἀπὸ τῶν στηλῶν τῆς δημοσιογραφίας οἱ κοινωνιολόγοι καὶ ἀπὸ τῶν σπουδαστηρίων αὐτῶν οἱ λόγιοι καὶ σοφοί, ὅτι δέον νὰ διαγραφῶσιν ἅπαξ καὶ διὰ παντὸς ἀπὸ τὰ λεξικὰ τῆς ὡραίας ἡμῶν γλώσσης, καὶ νὰ ἐξοριζωθῶσιν ἀπὸ τῶν καρδιῶν τῶν νεωτέρων ἡμῶν ὀρθοδόξων ἑλλήνων; Τί δαί; ὅσον καὶ ἂν διεστράφη ἐκ τῆς χαλεπότητος τῶν καιρῶν ὁ ἐθνικὸς ἡμῶν χαρακτήρ, ὅσον καὶ ἂν τὸ ἐκκρεμὲς τῆς ἡμετέρας εὐγενοῦς φύσεως διὰ βιαίας πιέσεως ἐξετοπίσθη καὶ δίκην παραπαίοντος τῇδε κακεῖσε φέρεται, ὅμως οὗτος θεωρούμενος εἰς τὴν φυσικὴν καὶ ὑγιᾶ αὐτοῦ κατάστασιν δὲν ἔχει τι ἄλλο νὰ παρουσιάσῃ εἰμὴ αἰσθήματα ἀγάπης, φιλογενείας, φιλοπατρίας καὶ φιλανθρωπίας, καὶ ἂν ἡ ἐξασκουμένη ἐπ' αὐτοῦ βιαία πίεσις κατέπαυε, θὰ ἐπανήρχετο τάχιστα εἰς τὴν ὁμαλὴν καὶ κοινωνικὴν τῶν ἐνδόξων τῶν προγόνων του ἔργων καμπύλην καὶ τροχιάν.

Καὶ μήπως, ἀδελφοί μου, καὶ νῦν ἔτι, οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων, ἐκ τοῦ μεγάλου καὶ φαεινοῦ τούτου παραδείγματος, τὸ ὁποῖον παρέχει ἡμῖν σήμερον ὁ μέγας καὶ μυριόδακρυς οὗτος νεκρός, δὲν νομίζετε ὅτι ὁ νοῦς καὶ ὁ λογισμός ὑμῶν ἀνάγεται εἰς χρόνους ἄλλους, εἰς τοὺς πρώτους ἐκείνους τοῦ χριστιανισμοῦ καιρούς, εἰς τὰς φαεινὰς καὶ λαμπρὰς ἐκείνας ἡμέρας τῆς χάριτος, εἰς τὸν χρυσοῦν τῆς Ἐκκλησίας ἐκεῖνον αἰῶνα, ὁπότε οἱ χριστιανοὶ δὲν εἶχον τὰ ἀγαθά των εἰμὴ διὰ τοὺς πτωχοὺς τῆς Ἐκκλησίας, ὁπότε καὶ τὸ εὐεργετεῖν αὐτὸ δὲν ἐθεωρεῖτο σχεδὸν ἀξιομισθία καὶ ἀρετή, διότι ἐνομίζετο ἁπλούστατον καθῆκον καὶ ἀναπόφευκτος ὑποχρέωσις, καὶ ὅτε ἐνομίζετο ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα τὸ νὰ εἶνέ τις χριστιανὸς καὶ τὸ νὰ εἶνε ἅμα γενναῖος, φιλάνθρωπος καὶ ἐλεήμων;

Δὲν σᾶς φαίνεται, ἀδελφοί μου, ὅτι ὁ μέγας οὗτος φιλάνθρωπος ἀνήκει μᾶλλον εἰς τοὺς εὐκλεεῖς ἐκείνους τῆς Ἐκκλησίας χρόνους, καὶ ὅτι εἶναι δίκαιον νὰ καταλεγῇ μεταξὺ τῶν μεγάλων καὶ προνομιούχων ἐκείνων πνευμάτων, ἅτινα διὰ τῆς ἐλευθερότητος τῶν χειρῶν των ἐπανέφερον τὰς πρώτας τῶν πρώτων χριστιανῶν ἡμέρας; Δὲν σᾶς φαίνεται, ὅτι ὁ Στεφάνοβικ δὲν ἦτο ποσῶς ἀπὸ τὰ μάταια καὶ κοῦφα ὡς τὰ πολλὰ ἐκεῖνα τοῦ νῦν αἰῶνος πνεύματα, τὰ ὁποῖα ἐπαιρόμενα εἰς τοῦ Γένους αὐτῶν τὴν λαμπρότητα καὶ ἐναβρυνόμενα καὶ (τολμῶ εἰπεῖν) τυφλούμενα ἐκ τῆς λάμψεως τοῦ ἀφθόνου αὐτῶν χρυσίου, μόνον καὶ κύριον αὐτῶν νομίζουσι προορισμὸν νὰ σοβῶσιν ὑπερηφάνως διὰ τῆς ἀγορᾶς, ν' ἀπαιτῶσι κατηναγκασμένον σεβασμὸν καὶ θαυμασμὸν παρὰ τῶν περιστοιχούντων αὐτοὺς καὶ τῶν ἄλλων παρατυγχανόντων καὶ ἐν τῇ μέθῃ καὶ τῷ οἴστρῳ τῆς κραιπαλώσης καὶ ἐκδεδιητημένης αὐτῶν πολιτείας νὰ ἐμπαίζωσι καὶ διὰ τοῦ λόγου καὶ διὰ τοῦ βίου των τὰς ἀθανάτους ἡμῶν τῶν πτωχῶν καὶ ἀσθενῶν χριστιανῶν ἀδελφῶν των ἐλπίδας, καὶ ν' ἀναξέωσιν οὕτω τὰς βαθείας πληγὰς τῶν ἡμετέρων παντοδαπῶν συμφορῶν καὶ ἀθλιοτήτων; Ὁ Στεφάνοβικ πᾶν τοὐναντίον ἦτο ὅλος καρδία,

καρδία πληροῦσα καὶ πλημμυροῦσα τὰ ἀνδρικὰ καὶ ὑπερήφανα στήθη του, καρδία εἰς ἓν μόνον κατατείνουσα καὶ ἑνὸς μόνου διψῶσα, πῶς νὰ δυνηθῇ ὄχι ν' ἀναξέσῃ ἀλλὰ νὰ ἐπουλώσῃ εἰ δυνατὸν ὅλας τὰς χαινούσας πληγὰς τῶν ὁμοεθνῶν καὶ τῶν ὁμοφύλων του ἐξ ἴσου ὡς καὶ τῶν ξένων· καρδία γνωρίζουσα νὰ πάσχῃ μετὰ τῶν πασχόντων καὶ γνωρίζουσα ν' ἀγαπᾷ ὁλόκληρον τὸν κόσμον καὶ ἰδίᾳ τὸν κόσμον, τὸν ὁποῖον βαρεῖα καὶ θεήλατος κατεδίωκε συμφορά· ἦτο ἀληθῶς πνεῦμα εὐθὲς καὶ ἀκέραιον καὶ εἰλικρινέστατον, πνεῦμα διαυγές, τοῦ ὁποίου τὸ ἀετῶδες βλέμμα οὐδέποτε ὁ κοιμητὴς τῆς κοσμικῆς ματαιότητος ἐπεσκότισε καὶ ἐθάμβωσε· πνεῦμα, τὸ ὁποῖον οὐ μόνον οὐδέποτε καθ' ὅλον τὸν μακρὸν βίον του παρεσύρθη ὑπὸ τῆς λαίλαπος τῶν ἐπαισχύντων παθῶν τοῦ ἐγωϊσμοῦ καὶ τῆς ἰδιοτελείας τοῦ νοσώδους τούτου βίου, ἀλλὰ πᾶν τοὐναντίον ὑψούμενον ὑπεράνω τῶν κοινῶν καὶ παρὰ τοὺς ἀνθρώπους ὀνομαζομένων τούτων ἐγωϊστικῶν κακιῶν καὶ ἀναρριχώμενον ἐπὶ τῶν ἀκτινοβόλων ὑψωμάτων τῆς πλέον καθαρᾶς καὶ ὑψηλῆς φιλογενείας ἐζήτει διὰ τοῦ διορατικοῦ αὐτοῦ ὄμματος οὐδὲν περισσότερον καὶ οὐδὲν ὀλιγώτερον εἰμὴ νὰ προμαντεύσῃ τὸ μέλλον, εἰς τὸ ὁποῖον σπεύδει, καὶ τὴν θέσιν, ἣν ὑπὸ τῆς θείας προνοίας κέκληται νὰ καταλάβῃ τὸ τόσον παρ' αὐτοῦ ἀγαπηθὲν καὶ εὐεργετηθὲν ἔθνος του· πνεῦμα καὶ καρδία, ἥτις προσέφερεν ἑαυτὴν ὡς εὐπρόσδεκτον θυσίαν καὶ ὁλοκαύτωμα ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ βωμοῦ, ὅστις καλεῖται Ἐκκλησία καὶ ὅστις ὀνομάζεται πατρὶς καὶ ἔθνος.

Καὶ διὰ τοῦτο ἂν ἡ εὐγνωμοσύνη πρὸς τὸν εὐεργέτην καὶ ὁ ἔπαινος πρὸς τὴν ἀρετὴν εἶναι ὁ κατ' ἐξοχὴν εὐγενέστατος φόρος τὸν ὁποῖον δικαιοῦται καὶ ν' ἀπαιτήσῃ ἔτι πεπαρρησιασμένῳ τῷ προσώπῳ ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ μεγαλοφροσύνη τοῦ εὐεργέτου ἀπὸ τῆς εὐγενείας καὶ προθυμίας τοῦ εὐεργετουμένου, τότε τί καὶ πῶς ν' ἀνταποδώσωμεν καὶ ἡμεῖς τὴν εὐγνωμοσύνην μας εἰς τὸν μέγαν τοῦτον εὐεργέτην τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους, εὐεργέτην ὄστις ὄχι μόνον οὐδέποτε τὸν ὀφειλόμενον εἰς τὰς εὐεργεσίας του φόρον τῶν εὐχαριστιῶν μας ἐζήτησεν, ἀλλὰ καὶ ἐπιμελῶς ἀείποτε προσεπάθησε ν' ἀποκρύπτῃ καὶ ἀφ' ἡμῶν αὐτῶν τῶν εὐεργετουμένων, ἀπὸ τῆς ἀριστερᾶς του χειρός, τὸ ἔργον καὶ τὰς προσφορὰς τῆς δεξιᾶς του;

Καὶ ὅμως, ἀδελφοί μου, ὁπουδήποτε τῆς γῆς καὶ παρ' οἱωδήποτε λαῷ ἐτηρήθησαν οἱ εὐγενεῖς καὶ ἀναγκαῖοι πρὸς τὴν διάπραξιν καὶ διαιώνισιν τοῦ κοινοῦ καλοῦ οὗτοι ὅροι· εἰς τὴν εὐεργεσίαν δηλ. ἡ εὐγνωμοσύνη καὶ ὁ ἔπαινος εἰς τὴν ἀρετήν· ἐκεῖ ἐβλάστησε καὶ ἐρριζοβόλησε βαθέως πᾶν εἶδος ἀγαθοῦ καὶ ἐβασίλευσε καὶ ἐγκατέμεινεν ἡ εἰρήνη καὶ ἡ εὐδοκία τοῦ Θεοῦ ἐν τοῖς ἀνθρώποις ἐκείνοις.

Εἶναι ἀληθὲς Παναγιώτατε Δέσποτα, ὅτι ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν ἡμετέρων προγόνων τῶν ἀπωτέρων τε καὶ τῶν ἐγγυτέρων, ἡ εὐτυχὴς καὶ ποθεινὴ αὕτη ἀλληλεγγύη καὶ ἀμοιβαιότης δὲν ἐτηρήθη οὔτε πάντοτε οὔτε πανταχοῦ· ἐκ τοὐναντίον δὲ μάλιστα φαίνεται ὅτι τὸ κώνειον καὶ ὁ ἐξοστρακισμός, ὁ ἀκάνθινος στέφανος καὶ ἡ ἐξορία παρηκολούθουν συχνότατα παρ' ἡμῖν τὴν ἀρετὴν καὶ ἐθημάτιζον κατόπιν τῶν μεγάλων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἔθνους εὐεργετῶν· καὶ ὅμως κατ' ἰδιαιτέραν τῆς θείας προνοίας οἰκονομίαν ἂν ὑπάρχῃ ἔθνος ἐπὶ τῆς γῆς τὸ ὁποῖον μόνον ἢ τοὐλάχιστον πρῶτον ἐξ ὅλων τῶν ἐθνῶν ὕψωσεν, εὐθὺς μετὰ τὴν πρώτην τοῦ πάθους παραζάλην, στήλας ἀθανασίας διὰ τὰ ὑπέροχα πνεύματα καὶ ἴδρυσε πάνθεον εἰς τὴν ἀρετήν καὶ ἐτόνισε παιᾶνας καὶ ἀναξιμόφριγγας ὕμνους εἰς τὴν εὐεργεσίαν. τὸ ἔθνος τοῦτο, τὸ λέγω μετὰ δικαίας ἐθνικῆς ὑπερηφανίας, εἶναι τὸ ἔθνος τὸ ἡμέτερον, εἶναι τὸ ἔθνος τὸ ἑλληνικόν.

Καὶ διὰ τοῦτο εἰς τὸ ἔθνος ἀκριβῶς τοῦτο κατὰ διαφόρους καιροὺς ὁ Θεὸς ὁ ἐπαγρυπνῶν ἐπὶ τῆς διατηρήσεως καὶ τῆς οἰκονομίας καὶ τῆς τύχης τῶν λαῶν, ἤγειρε καὶ κατέπεμψε κατὰ τὸν πλοῦτον τῶν ἀνεξιχνιάστων αὐτοῦ βουλῶν εὐγενῆ τινα πνεύματα καὶ μεγάλας φιλανθρώπους χριστιανικὰς τινας καρδίας, τὰς ὁποίας καὶ κατέστησεν οἱονεὶ ταμειούχους καὶ οἰκονόμους τῶν ἀνεξαντλήτων αὐτοῦ ἀγαθῶν μὲ τὸν ὅρον ὅπως διανείμωσιν ἐν καιρῷ εὐθέτῳ τὸ σιτομέτριον εἰς ἕκαστον ἐκ τῶν δεομένων. Γνωρίζετε δὲ καὶ τίνα φαεινὰ καὶ ἀκτινοβόλα διακριτικὰ γνωρίσματα ἔθηκεν ὁ Θεὸς καὶ ὥρισε, διὰ τῶν ὁποίων τὰ θεόπεμπτα καὶ προνομιοῦχα, οὕτως εἰπεῖν, ταῦτα πνεύματα, οἱ φρόνιμοι οὗτοι τῶν ἀγαθῶν τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τῆς γῆς οἰκονόμοι, ἔμελλον νὰ διακρίνωνται καὶ ὑπερέχωσιν ἀναμέσον τῶν ἀνθρώπων; Ἰδοὺ ταῦτα: ἀγάπη, φιλοπατρία, μεγαλοφροσύνη· ἡ ἀγάπη πρὸς τὸ κοινὸν καλὸν ἔμελλε νὰ εἶναι τὸ μόνον ἀντικείμενον τῶν καθημερινῶν αὐτῶν φροντίδων, ὁ ἔρως πρὸς τὴν πατρίδα, ἡ μόνη φιλοδοξία ἥτις ἔδει νὰ ἀνάπτῃ καὶ νὰ θερμαίνῃ τοὺς στοχασμοὺς καὶ τὰς ἐπιθυμίας των· ἡ δόξα τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τοῦ Ἔθνους ἡ τιμή, ὁ μόνος καὶ κύριος σκοπὸς καὶ τὸ εὐγενέστατον μέλημα ὅλου τοῦ ἐνδόξου σταδίου τῆς ὑπερόχου αὐτῶν βιοτῆς. Καὶ ἀκριβῶς τοὺς μεγάλους τούτους χαρακτῆρας καὶ τὰ γνωρίσματα τοῦ μεγάλου φιλανθρώπου δὲν διακρίνετε, ἀδελφοί μου, καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν εἰς τὴν μεγαλόρροα καὶ ὑπέροχον ταύτην ὕπαρξιν τοῦ Παύλου Στεφάνοβικ; Εἶνε ἀληθὲς ὅτι οἱ μεγάλοι οὗτοι χαρακτῆρες καὶ αἱ ὑψηλαὶ αὗται ἀρεταὶ μετεβιβάσθησαν εἰς αὐτὸν ἐκ διαδοχῆς καὶ διὰ τῆς κληρονομικότητος καὶ τρόπον τινὰ μετελαμπαδεύθησαν εἰς αὐτὸν ὡς τις πολυτιμότατος καὶ προνομιοῦχος κλῆρος ἀπὸ πατρὸς εἰς υἱὸν διά τινος, θὰ ἔλεγέ τις, μυστηριώδους καὶ ἀκαταλήπτου τρόπου διδασκαλίας, καθ' ἣν ὁ οἶκος ἐχρημάτιζε τὸ ἀνώτατον παιδευτήριον πάσης κατὰ Χριστὸν ἀρετῆς καὶ τὸ θαυμασιώτατον σχολεῖον, ἐξ οὗ ἐξεπορεύοντο οἱ ἔνδοξοι τίτλοι καὶ τὰ μεγάλα διπλώματα τῶν μεγάλων τούτων φιλανθρώπων τῆς ἡμετέρας πατρίδος.

Εἶναι ἄλλως τε, Παναγιώτατε Δέσποτα, πασίγνωστον ὅτι ἡ μεγαλοφροσύνη καὶ ἡ ἀρετὴ ὅσον καὶ ἂν δὲν ἔχωσιν ἰδίαν πατρίδα καὶ ὅσον καὶ ἂν βλαστάνωσιν εἰς πᾶσαν γωνίαν καὶ τάξιν καὶ κατάστασιν ἀνθρώπων, ὅμως κατὰ προτίμησιν ριζοβολοῦσι θαυμασιώτατα εἰς τὴν παχυβόλακα γῆν τῶν μεγάλων οἰκογενειακῶν παραδόσεων, καὶ καρποφοροῦσι τοὺς ἀγλαωτάτους αὐτῶν καρποὺς σχεδὸν πάντοτε καὶ ἄνευ ἐξαιρέσεως ὑπὸ τὴν παχεῖαν καὶ δροσοβόλον σκιὰν τῶν γηραιῶν ἐκείνων πλατάνων, αἵτινες ἐπὶ μακρὰν καὶ χρυσῆν σειρὰν ἐτῶν ἐθεράπευον καὶ περιέθαλπον κηὶ παρεμύθουν τάς τε ἰδιωτικὰς καὶ τὰς κοινὰς τοῦ Ἔθνους καὶ τῆς Ἐκκλησίας αὐτῶν ἀνάγκας καὶ συμφοράς.

Καὶ διὰ τοῦτο παρ' ἡμῖν δὲν γνωρίζει τις πότερον νὰ εἴπῃ, ἂν διδακτὴ καὶ διὰ τῆς ἀσκήσεως, ἢ ἐκ γενετῆς καὶ διὰ τῆς κληρονομικότητος κτᾶται ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἔθνει ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ μεγαλοφροσύνη καὶ ἂν γεννῶνται ἢ γίνωνται οἱ μεγάλοι παρ' ἡμῖν φιλάνθρωποι, οἵτινες νομίζει τις ὅτι πέμπονται ἐξεπίτηδες παρὰ τοῦ Θεοῦ, ἵνα ἦναι ὁ στολισμὸς τῆς φιλτάτης ἡμῶν πατρίδος καὶ ἡ δόξα καὶ τὸ καύχημα τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας.

Τοῦτο μόνον εἰς τὸν Παῦλον Στεφάνοβικ εἶναι βέβαιον, ὅτι ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ μεγαλοφροσύνη τοῦ ἀειμνήστου πατρός του

κατέλιπε τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα ὑπομνήματα ἀγαθῶν καὶ γενναίων πράξεων, ὥστε δὲν ἦτο δυνατὸν καὶ αὐτὸς ὁ υἱὸς καὶ κληρονόμος τοῦ ἐνδόξου ἐκείνου ὀνόματος νὰ μὴ ἀναδειχθῇ καὶ τῶν τρόπων τοῦ ἀειμνήστου μέτοχος καὶ τῆς γνώμης καὶ τῆς ἀρετῆς κληρονόμος καὶ ἄξιος κατὰ πάντα, ἵνα ἐρωλκύσῃ εἰς ἑαυτὸν καὶ τοῦ οὐρανοῦ τὴν εὐλογίαν καὶ τῆς γῆς τὰς εὐφημίας καὶ τὸν θαυμασμόν.

Αἱ πράξεις αἱ γενναῖαι καὶ φιλάνθρωποι τοῦ ἐνδόξου υἱοῦ οὐδὲν ἄλλο εἶναι εἰμὴ συνέχεια ἀδιάρρηκτος τῶν ἐνδόξων καὶ τετιμημένων ἔργων, ἅτινα εἰς μνήμην διηνεκῆ καὶ ὡς παράδειγμα τῶν ἐπιγιγνομένων κατέλιπεν ὁ σεπτὸς ἐκεῖνος καὶ ἐνάρετος γέρων, ὁ πατήρ του ὁ ἀείμνηστος Ζαννῆς Στεφάνοβικ.

Ἀλλὰ τίς ἡ ἀνάγκη, Παναγιώτατε Δέσποτα, ν' ἀνασκαλεύω τοὺς τάφους τῶν προκεκοιμημένων καὶ ν' ἀνησυχῶ τὴν ἐπαναπαυομένην ἐν αὐτοῖς κόνιν τοῦ μακαριστοῦ ἐκείνου γέροντος; Τίς πλέον ἡ ἀνάγκη δι' ἡμᾶς ἀκτίνων φωτὸς, ἐρχομένων μακρόθεν, ἀφοῦ ἔχομεν ἀέννατον τὴν πηγὴν λαμπροτάτου φωτὸς εὐγενῶν πράξεων ἔμπροσθεν τῶν ἡμετέρων ὀφθαλμῶν; Ἀρκετὸν ἐγὼ λογίζομαι δι' ἐμαυτὸν ἐὰν μόνον σᾶς εἴπω ὅτι ὁ μέγας υἱὸς δὲν ὑπελήφθη κατ' οὐδὲν τοῦ μεγάλου πατρός του, ὅτι τὰ ἔνδοξα ἴχνη τῶν ἀθανάτων πράξεων τοῦ μεγάλου ἐκείνου φιλανθρώπου ἐθημάτισε καὶ διήνυσε λίαν ἐνωρὶς μὲ μεγάλα βήματα ἡ μεγάλη καὶ ὑπέροχος τοῦ υἱοῦ φυσιογνωμία. Τοῦτο ἀπέδειξεν ὅλος ὁ ἔνδοξος ἑξηκονταετὴς βίος του, τοῦτο ἐζήτησε νὰ μαρτυρήσῃ ὁ ὠχρὸς οὗτος ἐπικήδειός μου λόγος, τοῦτο ἡλίου φαεινότερον καὶ τυρρηνικῆς σάλπιγγος ἠχηρότερον θέλει διαλαλήσει εἰς τὸν τετραμερῆ κόσμον ὁ πολύτιμος φάκελλος τῆς διαθήκης του τὸν ὁποῖον μόνος πρὸς μόνον τὸν Θεὸν ὁ ἀείμνηστος προσωμιλῶν ἐν τῷ βάθει τῆς συνειδήσεώς του καὶ κατὰ τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς χριστιανικῶς πεπλασμένης καρδίας του κατήρτισεν ὁ ἀείμνηστος καὶ κατέθηκεν ἐν ἄλλῃ πρωτευούσῃ, χωρὶς οὐδεὶς τὸ παράπαν μέχρι ταύτης τῆς στιγμῆς νὰ δυνηθῇ ν' ἀνασύρῃ τὸ κάλυμμα τοῦ ἀπορρήτου, ὅπερ περικλείει ἐκεῖνο τὸ πολύτιμον διὰ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Γένος ἔγγραφον τῆς διαθήκης του.

Ἀναμείνατε, ἀδελφοί μου, μικρὸν ἕως οὗ διαπτυχθῶσι καὶ ἀνοιχθῶσιν ἐνώπιον τῶν ἐκπλήκτων τοῦ κόσμου ὀμμάτων αἱ βίβλοι τοῦ μεγάλου τούτου ἐγγράφου καὶ τότε θὰ ἴδητε πῶς ὁ ἀείμνηστος Παῦλος Στεφάνοβικ, θεωρούμενος καὶ ἀπὸ μόνου τοῦ πλούτου τῶν φιλογενῶν αὐτοῦ διαθέσεων καὶ τῶν προσωπικῶν καὶ χριστιανικῶν του ἀρετῶν ὑπῆρξεν ὁ εὐγενέστατος τύπος τῆς ἡμετέρας φυλῆς καὶ ὁ θαυμασιώτατος ἀντιπρόσωπος τῆς μεγάλης ἐκείνης τοῦ ἔθνους ἡμῶν ἀρετῆς, ἥτις καλεῖται μεγαλοψυχία καὶ ὁ εὐσεβέστατος μαθητὴς καὶ μιμητὴς τῆς καινῆς καὶ ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην ὑπερόχου χριστιανικῆς ἀρετῆς τῆς ἀγάπης, τῆς φιλογενείας καὶ τῆς φιλανθρωπίας. Ἐκεῖ ἀκραδάντως πεποίθαμεν, ὅτι θὰ θαυμάσῃ καὶ θὰ ἀποκάμῃ ἐπαινῶν τὸ εὐσυμπάθητον καὶ φιλόπτωχον αὐτοῦ ὁ φιλάνθρωπος· ἐκεῖ θὰ ἐκτιμήσῃ βαθύτερον τὴν ἀκούραστον διὰ τὸ γενικὸν καλὸν καὶ τὸ κοινὸν ὄφελος ἀφοσίωσίν του ὁ φιλόπολις· ἐκεῖ θὰ αἰσθανθῇ θερμότερον τὰς φλόγας τῆς πρὸς τὴν πατρίδα αὐτοῦ ἀγάπης καὶ τοῦ ἔρωτος ὁ φιλόπατρις· ἐκεῖ θὰ χύσῃ δάκρυα εὐγνωμοσύνης τὸ ἔθνος ὁλόσωμον δεχόμενον τὰς ἀνεξαντλήτους του δωρεὰς, καὶ θὰ ράνῃ μύρα εὐόδη εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν ἡ κοινὴ πάντων ἡμῶν Μήτηρ Ἐκκλησία. Ἀναμείνατε, ἀδελφοί μου. Σὺ δὲ, ἀείμνηστε Παῦλε Στεφάνοβικ, ἀναπαύου πλέον τὸν αἰώνιον ὕπνον τῶν δικαίων. Ἴδοὺ σὲ συνοδεύουσι τὰ δάκρυα τῆς ὑπὸ σοῦ ἀνακουφισθείσης πτωχείας, σὲ παρακολουθοῦσιν οἱ ἀλάληται στεναγμοὶ τοῦ ὀρφανοῦ καὶ τῆς χήρας, σὲ τιμῶσιν οἱ ἔπαινοι ὅλων ἀνεξαιρέτως τῶν πολιτῶν· σὲ ἐπευφημοῦσιν αἱ εὐλογίαι τῶν πολλαχῶς παρὰ σοῦ εὐεργετηθέντων, σὲ στεφανοῖ ἡ εὐγνωμοσύνη τοῦ ἔθνους, σὲ καταγλαΐζει ἡ δόξα τῆς Ἐκκλησίας καὶ σὲ καταβιβάζουσιν εἰς τὸν τάφον αἱ ὅσιαι καὶ πανάγιοι χεῖρες αὐτοῦ τοῦ ὑπάτου τῆς Ἐκκλησίας ἀρχηγοῦ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου. Ἀναπαύου, ἀείμνηστε· τοῦ λοιποῦ τὸ μέγα καὶ ἀθάνατόν σου ὄνομα θὰ ἦναι ἡ λαμπροτέρα καὶ τερπνοτέρα τῶν ὁμιλιῶν ἡμῶν ὑπόθεσις καὶ τὸ ὡραιότατον καὶ πλουσιώτατον τῶν ἐπαίνων καὶ τῶν ἐγκωμίων μας διὰ τὴν μνήμην σου ἀντικείμενον. Γένοιτο! Ἀμήν.

Ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τῆς ἁγίας Τριάδος ὁ νεκρὸς μετὰ τῆς αὐτῆς μεγαλοπρεπεστάτης πομπῆς καὶ παρατάξεως μετηνέχθη εἰς τὸ ἐν Σισλῇ νεκροταφεῖον τῆς Ὀρθοδόξου Κοινότητος. Τὴν νεκροφόρον ἅμαξαν παρηκολούθησαν δεκάδες ἄλλαι ἁμαξῶν, τῆς πρώτης τῶν ὁποίων ἐπέβαινεν ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἔχουσα παρ' αὐτῇ τὸν ἐρίτιμον ὁμογενῆ τραπεζίτην Εὐστάθιον Εὐγενίδην καὶ εἶτα ἤρχοντο αἱ τῶν συνοδικῶν ἀρχιερέων, τῶν συγγενῶν καὶ ἄλλων ἐγγρίτων ὁμογενῶν.

Οὕτως ὁ μεγαλόφρων καὶ μεγάθυμος ἐκεῖνος ἀνὴρ, ὅστις ἔζησεν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἔχων ἐστραμμένην ἀεὶ τὴν διάνοιαν πρὸς τὴν εὐκλειαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους, ὁ ἔξοχος ἐν τῷ πλούτῳ τῷ ὑλικῷ ἀλλὰ καὶ ἔξοχος ἐξίσου ἐν τῷ πλούτῳ τῆς φιλογενείας, τῆς φιλοπατρίας καὶ τῆς φιλανθρωπίας, ἐκηδεύθη μεγαλοπρεπῶς, ἀξιωθείς, ὡς ὀλίγιστοι τῶν παρ' ἡμῖν, νὰ συνοδευθῇ μέχρι τοῦ χείλους τοῦ τάφου ὑπό τε τοῦ ὑπάτου ἱθύντορος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἰωακεὶμ τοῦ Γ' καὶ τῆς ἀντιπροσωπείας τοῦ θρηνήσαντος τὴν ἀπώλειαν αὐτοῦ Γένους ἡμῶν.

Τὸν νεκρὸν, μεταβάντες πρὸ τῆς κηδείας εἰς τὸν οἶκον προσεφώνησαν ἐπίσης ἀντιπρόσωποι ἐκ μέρους διαφόρων τῆς πρωτευούσης Σχολῶν καὶ εὐαγῶν σωματείων, ἤτοι ἐκ μέρους τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς ὁ Σχολάρχης Π. μητροπολίτης Σταυρουπόλεως Ἀπόστολος, ἐκ τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς ὁ Π. μητροπολίτης Σάρδεων Μιχαὴλ, ἐκ τοῦ Ἐθν. Ζαππείου Παρθεναγωγείου ὁ πρόεδρος τῆς Ἐφορείας Σ. μητροπολίτης Βάρνης Ἱερόθεος, ἐκ τοῦ Πατριαρχ. Μουσικοῦ Συλλόγου ὁ Γ. Παπαδόπουλος κλπ. Ἐκ δὲ τῶν διαβιβασθέντων συλλυπητηρίων τηλεγραφημάτων παραθέτομεν, ἐλλείψει χώρου, μόνον τὸ τῆς Α. Μ. τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων πρὸς τὸν ἐνταῦθα Ἐπίτροπον Νεαπόλεως Ἀρσένιον, ἔχον ὡς ἑξῆς:

«Ἐγκαρδίως συμμεριζόμενοι μέγα πένθος Ἐκκλησίας καὶ Γένους ἐπὶ τελευτῇ μεγάλου ἐθνικοῦ εὐεργέτου Παύλου Στεφάνοβικ ἐτελέσαμεν σήμερον

ἐπὶ Γολγοθᾶ ἱερὸν μνημόσυνον ὑπὲρ ἀναπαύσεως μακαρίας αὐτοῦ ψυχῆς. Κύριος παραμυθήσοιτο Ἐκκλησίαν καὶ Γένος, ἐγείρειεν αὐτοῖς τέκνα ὁμοζήλα τετελευτηκότος ἀνδρός».

Πατριάρχης Δαμιανός.

ΕΝΘΡΟΝΙΣΤΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

ΤΗΣ Α. Θ. Π. ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ

ΙΩΑΚΕΙΜ τοῦ Γ'.

(τὸ δεύτερον).

Συμφώνως πρὸς τὰ ἀνέκαθεν κρατοῦντα, ὡς πρὸς τὰς μεταξὺ τῶν διαφόρων αὐτοκεφάλων ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν σχέσεις, ἡ Α. Θ. Π., ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἰωακεὶμ ὁ Γ' ἐπέστειλεν ἐσχάτως ἐνθρονιστικὰς ἐπιστολὰς πρὸς τοὺς μακαριωτάτους καὶ σεβασμιωτάτους προέδρους τῶν αὐτοκεφάλων ἐκκλησιῶν: **Ἱεροσολύμων, Ἀλεξανδρείας, Ρωσσίας, Ἑλλάδος, Ρουμανίας, Σερβίας, Μαυροβουνίου** καὶ **Καρλοβιτσίου,** ἀνάλογοι δὲ πατριαρχικαὶ ἐπιστολαὶ ἀπεστάλησαν καὶ πρὸς τὰς ἄλλας ἐν Αὐστρο-Οὐγγαρίᾳ ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας, ἤτοι τῇ ἐν Τρανσυλβανίᾳ καὶ τῇ ἐν Βουκοβίνῃ καὶ Δαλματίᾳ. Ἡ ἐνθρονιστικὴ Πατριαρχικὴ ἐπιστολὴ ἔχει ὡς ἕπεται:

Ἀριθ. πρωτ. 4,612.

Ἀσάλευτον οἰκοδομῆσαι θέλων τὴν Ἐκκλησίαν αὐτοῦ ὁ Θεάνθρωπος Κύριος ἐπὶ πέτραν μὲν ἐθεμελίωσεν ἀρραγῆ, ἀκλινεῖ δ' ὑπήρεισε στύλῳ τῷ τῆς ἑνότητος στερεώσας δεσμῷ, καὶ ταύτην ὡς ἀσφαλοῦς σωτηρίας παρεκτικὴν τῷ οὐρανίῳ Πατρὶ προσευχόμενος ᾐτεῖτο παρακαλῶν ἵνα οὓς ὁ Πατὴρ δέδωκεν αὐτῷ *τηρήσῃ ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἵνα ὦσιν ἕν καὶ ἵνα ὦσι τετελειωμένοι εἰς ἕν.* Τὴν θεόρρητον δ' εὐχὴν μεταδιδοὺς ὁ τῶν ἐθνῶν Ἀπόστολος ἐνετέλλετο τοῖς εἰς Χριστὸν πιστεύουσιν *ἀξίως περιπατεῖν τῆς κλήσεως, ἧς ἐκλήθησαν, σπουδάζοντες τηρεῖν τὴν ἑνότητα τοῦ πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης.* Τῇ αὐτῇ καὶ οἱ θεόφρονες πατέρες στοιχοῦντες ἀπαρατρέπτως καθοδηγίᾳ, θεῖον μὲν δόγμα τὴν τῆς πίστεως ἀνεκήρυξαν ἑνότητα, εἰς μίαν θεσπίσαντες πιστεύειν Ἁγίαν, Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν, σῶμα οὖσαν Χριστοῦ ἐκ μελῶν συγκροτουμένην πολλῶν, θεσμὸν δὲ καὶ παράδοσιν ἡμῖν ἐκληροδότησαν ἱερὰν τὴν πρὸς ἄλληλα τῶν μελῶν κοινωνίαν *ἵνα πᾶν τὸ σῶμα συναρμολογούμενον καὶ συμβιβαζόμενον κατ' ἐνέργειαν ἑνὸς ἑκάστου μέλους, τὴν αὔξησιν τοῦ σώματος ποιῆται εἰς οἰκοδομὴν ἑαυτοῦ ἐν ἀγάπῃ.*

Τοῖς εὐαγγελικοῖς ἑπόμενοι καὶ ἡμεῖς ῥήμασι, τῇ ἱερᾷ τε κατακολουθοῦντες παραδόσει καὶ πόθῳ ἡμῶν πληροῦντες ἐγκάρδιον, *ἄσμενοι δεξιὰν τείνομεν κοινωνίας* καὶ τῆς πνευματικῆς καταρχόμεθα πρὸς τὰ τίμια μέλη τῆς καθόλου ἁγίας τοῦ Χριστοῦ ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας σχέσεως, τὰ ἡμέτερα τάδε ἀδελφικὰ ἀπευθύνοντες γράμματα τοῖς ἐν Χριστῷ ἡμῖν ἀγαπητοῖς καὶ περισπουδάστοις ἀδελφοῖς καὶ συλλειτουργοῖς, τοῖς ἄνωθεν τεταγμένοις προΐστασθαι τῶν ἁγιωτάτων αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, τοῦτο μὲν ἐπὶ τῷ ἀνακοινώσασθαι αὐτοῖς τὴν ἄρτι, ἀρρήτοις τοῦ Θεοῦ βουλαῖς, ἐπελθοῦσαν εὐδοκίαν αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς, τοῦτο δὲ ἐπὶ τῷ σθενῶσαι ἐπὶ μᾶλλον τοὺς αἰσίως ὑπισταμένους δεσμοὺς τῆς φιλαδελφίας καὶ ἑνότητος ἐν τῇ *χάριτι τῇ δοθείσῃ ἡμῖν, ἐπιμελήσασθαι Ἐκκλησίας Θεοῦ ζῶντος, ἥτις ἐστὶ στῦλος καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας.*

Καὶ γὰρ πρὸς ἡμᾶς, ἀπὸ ἑκκαίδεκα ἐτῶν τὴν πνευματικὴν διακυβέρνησιν παρῃτημένους, τὴν μονήρη δὲ καὶ ἀπράγμονα διαίτησιν ἐν τῷ ἁγίῳ τοῦ Ἄθωνος Ὄρει προῃρημένους, ἀδόκητον, μηνὸς Μαΐου λήγοντος, κατέφθασεν ἄγγελμα τὸ τῆς ἐκλογῆς ἡμῶν τὸ δεύτερον ἐπὶ τὸν ἁγιώτατον Ἀποστολικὸν καὶ Πατριαρχικὸν Οἰκουμενικὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως Θρόνον, εἰς διαδοχὴν τοῦ γερασμίου καὶ λίαν ἡμῖν περισπουδάστου ἐν Χριστῷ ἀδελφοῦ, τοῦ Παναγιωτάτου Πατριάρχου πρώην Κωνσταντινουπόλεως κυρίου Κωνσταντίνου, τὴν προεδρικὴν τῆς Ἐκκλησίας ταύτης ἀποθεμένου διεύθυνσιν καὶ εἰς τὸν ἰδιωτικὸν βίον ἀποχωρήσαντος. Μετ' οὐ πολὺ δὲ σεμνῇ ἱερωτάτων Μητροπολιτῶν καὶ ἐντιμοτάτων Συμβούλων πρεσβείᾳ εἰς τὸν ἱερὸν τῆς ἡσυχίας ἡμῶν τόπον διαπεραιωθεῖσα πρῶτον μὲν τὰς συνῳδὰ τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς θεσμοῖς ἐν τῇ Μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ συντελεσθείσας κανονικὰς ψήφους τῆς ἐκλογῆς ἡμῶν ἐπισήμως ἀνεκοινοῦτο, εἶτα δὲ τὸ ἐν τῇ ἐκλογῇ ὁμόφωνον καὶ συμπαγὲς τῆς γνώμης τῶν νομίμων ἀντιπροσώπων τοῦ τε ἱεροῦ κλήρου καὶ τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ προτιθεμένη, ἐμμόνως ἡμᾶς, ἐξ ὀνόματος τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους τῶν χριστιανῶν τοῦ καθ' ἡμᾶς κλίματος, ἐπὶ τὸ ὕπατον τῆς ἐκκλησιαστικῆς πηδαλιουχίας ἀξίωμα μετεκαλεῖτο.

Καὶ οἱοι μὲν ἀθρόως τότε εἰς τὴν διάνοιαν ἡμῶν εἰσέβαλον διαταγμοὶ καὶ τὴν ψυχὴν ἡμῶν στενῶς περιέζωσαν φόβοι, τά τε τῆς προκειτημένης πείρας ἀναπολούντων καὶ τὴν νῦν ὄψιν τῶν κοινῶν τὴν ἡμῖν μὲν οὐκ ἄγνωστον οὖσαν, *κλύδωνι δὲ θαλάσσης ἀνεμιζομένῳ καὶ ρυπιζομένῳ ἐοικυῖαν*, θεωρούντων, οὐκ ἂν ἔχοιμεν ἐξειπεῖν. Ἀλλὰ καὶ οὕτως, ἐξενίκα ἐν ἡμῖν, διταγμῶν καὶ δειλίας ὑπερτέρα, ἡ ἐπὶ Κύριον ἐλπὶς καὶ ἡ συνείδησις τοῦ καθήκοντος τῆς ὑποταγῆς εἰς τὸ θέλημα Αὐτοῦ τὸ ἅγιον, ἐκφανῶς διεδηλωμένον, ὥς γε ἡμῖν ἐδόκει, ἐν τῇ ὁμοθύμῳ γνώμῃ καὶ τῇ ἡμῖν δυσεξηγήτῳ ἀληθῶς προσηλώσει παντὸς τοῦ χριστωνύμου πληρώματος.

Ἐν τῷ πανσέπτῳ τοίνυν καὶ κεντρικῷ τῆς Ἁθωΐτιδος Μοναστικῆς Ἀδελφότητος ναῷ ἱεροτελεστικῶς τὴν θείαν ἀντίληψιν ἐπικαλεσάμενοι καὶ τὸν αὐχένα ὑποκλίναντες καὶ τὸ γόνυ κάμψαντες, ὑπετάγημεν τῷ Κυρίῳ καὶ τὴν τῇ ἀσθενείᾳ ἡμῶν καταπιστευθεῖσαν ἀπεδεξάμεθα ἱερὰν ἐντολήν. Μετ' οὐ πολὺ δέ, ἐν βαθείᾳ ψυχικῇ συγκινήσει τὸν ἐκεῖνον εὐαγῆ ἀπολιπόντες τόπον εἰς τὴν περίβλεπτον βασιλίδα τῶν πόλεων ἀνήχθημεν, ἐν βραχεῖ δὲ χρόνῳ ὕστερον, μετὰ τὴν νενομισμένην τῆς ἀναρρήτεως τελετὴν καὶ τὴν πρὸς Θεὸν εὐχαριστίαν καὶ δέησιν, τῶν δυστρέπτων οἰάκων τῆς ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως ἐπελαβόμεθα, ἕλῃ ψυχῇ καὶ διανοίᾳ εἰς τὰ ἱερὰ ἧς ἐκλήθημεν ὑπουργίας καθήκοντα ἐπιδοθέντες.

Καὶ δὴ ἀπὸ τῆς θεοσώστου ταύτης σκοπιᾶς, ἣν τὸ θεόπνευστον τοῦ Πρωτοκλήτου κήρυγμα καὶ οἱ τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου καὶ πολλῶν ἁγίων Πατέρων κατηγλάϊσαν πολύαθλοι τοῦ Εὐαγγελίου ἀγῶνες, τοῖς περιποθήτοις ἡμῖν ἐν Χριστῷ ἀδελφοῖς ἐπιστέλλοντες, ἐν παρρησίᾳ ὁμολογοῦμεν ὅτι ἐρόδια μὲν ἐπὶ τὴν διακονίαν ταύτην οὐ φέρομεν ἄλλα εἰμὴ σπουδὴν εἰς τὸ *δοκιμάζειν τί τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ τὸ ἀγαθὸν καὶ εὐάρεστον καὶ τέλειον*, καὶ πόθον τοῦ *καλῶς διακονῆσαι τῇ Ἐκκλησίᾳ πρὸς τὴν αὐτοῦ τοῦ Κυρίου δόξαν*, καὶ ἔρεσιν τοῦ ποιμάναι τὸ λογικὸν ποίμνιον κατὰ Χριστόν· *αὐτὸς γάρ ἐστιν ἡ θύρα τῶν προβάτων*. Πρὸ παντὸς δὲ τὴν καλὴν φέρομεν ὁμολογίαν τῆς πίστεως *τὴν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου ὑπὸ Χριστοῦ ὁμολογηθεῖσαν* καὶ τὴν τῶν συναφῶν θείων καὶ ἱερῶν δογμάτων, Κανόνων καὶ θεσπισμάτων, ἐφ' οἷς ὑπὸ τῶν ἱερῶν Ἀποστόλων, τῶν θεοφόρων Πατέρων καὶ τῶν σεπτῶν Οἰκουμενικῶν καὶ Τοπικῶν Συνόδων ὡς ἐπὶ στερρῷ θεμελίῳ ἡ Ἐκκλησία ἐστήρικται καὶ ὡς διὰ χάρακος ἀνυπερβάτου περικεχαράκωται.

Τούτων δὲ πιστῶς ἀντεχόμενοι, δεδιδαγμένοι τε ὅτι *ἡ Ἐκκλησία ὑποτάσσεται μόνῳ τῷ Χριστῷ, ὃς ἐστιν ἡ κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἑαυτὸν παρέδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς, ἵνα αὐτὴν ἁγιάσῃ καὶ ἵνα παραστήσῃ αὐτὴν ἑαυτῷ ἔνδοξον, μὴ ἔχουσαν σπίλον, ἢ ῥυτίδα, ἤ τι τῶν τοιούτων*, σπουδὴν καὶ μέριμναν πᾶσαν ἐξομεν *τηρῆσαι τὴν ἐντολὴν ἀνεπίληπτον, διώκοντες δικαιοσύνην, πίστιν, ἀγάπην, ὑπομονήν, πραότητα, μὴ λογομαχοῦντες εἰς οὐδὲν χρήσιμον ἐπὶ καταστροφῇ τῶν ἀκουόντων, μένοντες ἐν οἷς ἐμάθομεν καὶ ἐδιδάχθημεν* ἵνα *τὴν καλὴν παρακαταθήκην φυλάξωμεν*, ὡς ἐν ἀγαλλιάσει ψυχῆς βλέπομεν τοῦτο θεοφιλῶς πράττοντας τοὺς ἐν ταῖς ἀδελφαῖς Ἐκκλησίαις τὴν ἐπιστασίαν τῶν ψυχῶν ἐγκεχειρισμένους, ἀγρυπνοῦντάς τε καὶ γρηγοροῦντας τοὺς ἐν αὐταῖς προεστηκότας εἰς περιῤῥούρησιν τῶν πιστῶν ἀπὸ πάσης ἐπηρείας τοῦ ἀντικειμένου ἵνα μὴ *ἐκτραπῶσιν ὀπίσω αὐτοῦ*. Τούτου γὰρ μειζόνως χρείαν ἐν τοῖς νῦν καιροῖς οἱ ἐπιστάται ἔχομεν φροντίζειν, ἵνα μὴ *τὸ πνεῦμα τὸ νῦν ἐνεργοῦν κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦ κόσμου τούτου* ἐπιπνεύσῃ τέλεον, ἀντὶ τοῦ *πνεύματος τοῦ ἐκ τοῦ Θεοῦ, ὃ ἐλάβομεν*, καὶ ἵνα μὴ χείμαρρος ἀσεβείας ἐξογκούμενος ἐν ὁρμῇ, παρελκύσῃ τὰ πρόβατα τοῦ Χριστοῦ εἰς ἀπώλειαν, ἢ αὐτὸ ὑποσείσῃ τὸ τῆς ἑνότητος ἔρεισμα, δι' οὗ στερρῶς ὑποβαστάζεται τὸ ὅλον τῆς ἁγίας ἡμῶν Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας πανάρχαιον καὶ ἀμετάτρεπτον σύστημα. Πρὸς τούτους δὲ τοὺς ἀρχῆθεν μὲν ἐν Εὐαγγελίοις ἐνδεδειγμένους, ἐν δὲ τοῖς χρόνοις ἡμῶν ποικίλαις ὄψεσι καὶ μορφαῖς ἐμφαινομένους κινδύνους, τὸν εὐαγγελικὸν τῆς ἐν ἡμῖν ἑνότητος, εἰρήνης καὶ ὁμοφροσύνης προβαλλόμενοι σύνδεσμον, ἰσχυρὸν καὶ τῷ Θεῷ ἀρεστὸν προτάσσομεν ἀμυντήριον.

Ἐν λογισμοῖς τοιούτοις τὰ περὶ ἡμᾶς ἐπαναβλέποντες, κατ' αὐτὴν δὲ τὴν τῆς πανδήμου ἡμῶν ἀναῤῥήσεως ἡμέραν ἐν τῷ πανσέπτῳ καθ' ἡμᾶς Πατριαρχικῷ Ναῷ πρὸς τὸ χριστώνυμον ἐκκλησίασμα ῥήματα ἀγάπης πατρικῆς φθεγγόμενοι καὶ τὰ πρακτέα ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἐκκλησίας προτιθέντες, «πάσης σπουδῆς ἀξίαν ἀπεφαινόμεθα ἐπὶ πᾶσι τὴν μετὰ τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν ἀδελφικὴν ἐπικοινωνίαν καὶ εὐαγγελικὴν συναλλαγήν, ἐπιβαλλομένην δὲ τῇ ἁγίᾳ ταύτῃ Μητρὶ Ἐκκλησίᾳ συντονωτέραν ἀνασκοπὴν τῆς

κανονικῆς ἀλληλεγγύης περὶ τῆς ἐν αὐταῖς θεοσδότου ὑπουργίας, πνεύματι ἁγίῳ, πρὸς τὸ κοινῇ ἀγαθὸν, κατά τε τὸ μέρος καὶ τὸ καθόλου. Προσεπεδηλοῦμεν δ' ὅτι ἡ παλαιτάτη αὕτη ἀρχὴ, ἡ μεταξὺ τῶν ἁγιωτάτων ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν πυκνὴ ἐπικοινωνία, ἡγουμένης τῆς καθ' ἡμᾶς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας τῆς τὸ πρεσβεῖον καὶ τὴν ἡγεσίαν ἐχούσης ἐκ παλαιοῦ, ἀνάγκη ἵνα τηρῆται ὥσπερ ἁγιώτατόν τι λάβαρον ὑψούμενον ἐν αὐτῇ ὅπως ἐκλίπωσιν αἱ κατὰ τόπους λυπηραὶ προστριβαὶ αἱ ἀντιπίπτουσαι ταῖς κανονικαῖς διατάξεσι καὶ τοῖς εὐαγγελικῶς δεδογματισμένοις*».

Ἐπὶ τοιαύταις χρησταῖς εἰς Θεὸν ἐλπίσι, *προσευχόμεθα ἵνα ἡ ἀγάπη ὑμῶν ἔτι μᾶλλον καὶ μᾶλλον περισσεύῃ, ἵνα ὦμεν πεπληρωμένοι καρπῶν δικαιοσύνης τῶν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς δόξαν καὶ ἔπαινον Θεοῦ, στήκοντες ἐν ἑνὶ πνεύματι καὶ μιᾷ ψυχῇ συναθλοῦντες τῇ πίστει τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ μὴ τὰ ἑαυτῶν ἕκαστος σκοποῦντες, ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν ἑτέρων ἕκαστος.* Παρακαλοῦμεν δ' ὑμᾶς *πρῶτον πάντων ποιεῖσθαι δεήσεις καὶ προσευχὰς ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα ἐπισκηνώσῃ ἐφ' ἡμᾶς ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ.* Εἶτα δὲ, ἀδελφικῆς ἡμᾶς ἀξιοῦν συνεργίας ἐν τοῖς ἔργοις τῆς πίστεως καὶ συχνῆς διὰ γραμμάτων ὁμιλίας, ἵνα ἀληθὴς καὶ ἔμπρακτος εἴη ἡμῖν ὁ τοῦ πνεύματος σύνδεσμος ἐπὶ οἰκοδομῇ τῶν ἁπανταχοῦ εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων, τῶν τὴν καθόλου ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν συναπαρτιζόντων. Οὐ παυσόμεθα δὲ καὶ ἡμεῖς ἀσμένως μὲν τὴν ἡμῶν αὐτῶν φιλαδελφίαν καὶ τὴν τῆς περὶ ἡμᾶς ἱερᾶς Συνόδου γνώμην πρόθυμον ἔχοντες συμφράδμονα καὶ συνεργὸν τοῖς ἐν Χριστῷ ἁγίοις ἀδελφοῖς ἐν παντὶ εὐαγγελικῷ αὐτῶν αἰτήματι, διακαῶς δ' εὐχόμενοι καὶ παρὰ τοῦ Μεγάλου ἡμῶν Ἀρχιποίμενος αἰτούμενοι στερεοῦν καὶ στηρίζειν τὴν ἁγιωτάτην ἀδελφὴν Ἐκκλησίαν τὴν ἐν κτλ. κτλ. κτλ. σκέπειν τε τοὺς ἐν αὐτῇ προϊσταμένους καὶ συνεδρεύοντας γερασμίους καὶ καλοὺς ποιμένας, δαψιλεῖς τε καταπέμπειν τὰς ἁγίας Αὐτοῦ δωρεὰς καὶ χάριτας ἐπὶ τὸ κλητὸν καὶ ἡγιασμένον πλήρωμα αὐτῆς, ἵνα, *ὑγιαίνοντες τῇ πίστει, τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ, δικαιωθῶσι διὰ τῆς πίστεως ἐν ἔργοις ἀγαθοῖς τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν κατεργαζόμενοι.* Οὕτω δὲ πάντων ἡμῶν πιστευόντων καὶ διακονούντων, *πλουσίως ἐπιχορηγηθήσεται ἡμῖν ἡ εἴσοδος εἰς τὴν αἰώνιον βασιλείαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ Σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ μόνῳ δόξα καὶ μεγαλωσύνη, κράτος καὶ ἐξουσία εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.*

Ἐν Κ]πόλει, τῇ 28 Ἰουλίου 1901.

Τῆς Ὑμετέρας περιποθήτου ἡμῖν Μακαριότητος καὶ Σεβασμιότητος ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς καὶ πρόθυμος

Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ΙΩΑΚΕΙΜ

* ΣΗΜ. Σ. Ἴδε τὰ σχετικὰ ἐν τῷ ἐνθρονιστικῷ Λόγῳ τῆς Α. Θ. Π., τοῦ Οἰκουμεν. Πατριάρχου, Ἰωακεὶμ τοῦ Γ'., ἐν τῷ τῆς 15 Ἰουνίου 1901, φύλλῳ τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας».

ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ ΚΑΙ ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ

Γ'.

Ὁ ἀναγνώστης θὰ τιμήσῃ πλέον τὰ ἐν τῇ ἀρχῇ ἀναγεγραμμένα τρία κριτικὰ ἀξιώματα ὁρμώμενος ἐκ τῶν ἑφεξῆς παρατηρήσεων. Καθαρίσαντες κριτικῶς, ὅπως εἴπωμεν καὶ ἡμεῖς οὕτω, τοὺς στίχους ἐν Τόμ. Η' σελ. 674—677 τῆς Byz. Zeitschrift ἔγνωμεν ἔπειτα νὰ καθαρίσωμεν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ὅλον τὸ Τυπικὸν ἐν διατριβῇ ἣν ἐστείλαμεν πρὸς τὸν φίλον Krumbacher τῇ 14)26 Ἰουνίου τοῦ 1900 (ἡ ἀντιβολὴ τοῦ κ. Παπαδοπούλου ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ» ἐν τῷ τῆς 7)19 Ἰουλίου 1900 φύλλῳ, ὃ ἡμεῖς τὸ πρῶτον εἴδομεν ἐν τῇ Ἀθωϊτιδι μονῇ τῆς Λαύρας παρὰ τῷ φίλῳ κ. Ἀλεξάνδρῳ τῷ Εὐμορφοπούλῳ τῇ 27 Ἰουλίου). Κατεχωρίσθη δὲ ἡ δευτέρα αὕτη ἡμῶν κριτικὴ ἐκκαθάρισις ἔναγχος ἐν τῷ Γ' Τόμῳ τῆς Byz. Zeitschrift ἐν σελ. 530—534.

Πραγματευόμεθα ἐν τῇ διατριβῇ χωρία 51, εἴδωμεν δὲ νῦν καὶ τὰς εἰς αὐτὰ ἐκ τοῦ χειρογράφου προφερομένας ὑπὸ τοῦ κ. Παπαδοπούλου νέας γραφάς.

Εἶναι αὗται 25· τούτων δὲ 8 ἀναιροῦσιν 8 μεταβολὰς ἡμῶν τάσδε: 1) Σελ. 22 «φησὶ καὶ ἡ **παλαιὰ Γραφὴ**» (Γεδεὼν «φησὶ καὶ ἡ **πρ. διαγραφὴ**», τὸ χειρόγραφον «φησὶ ἡ **πρέσδα Γραφὴ**»· 2) Σελ. 33 «ὅσα καὶ **ὑποκάτωθεν τεθεὶς** ἑτέρου» (Γεδεὼν «ὅσα καὶ... **ὑποτεθεὶς** ἑτέρου», τὸ χειρόγραφον «ὅσα καὶ **ποὺς ὑποτεθεὶς** ἑτέρου»)· 3) Σελ. 33 «τοῖς **αὐτοῖς** μετὰ πλείστης **παραινέσεως**», (Γεδεὼν «τοῖς **αὐτοῖς**, μετὰ πλείστης **παραινέσεως**», τὸ χειρόγραφον «τοῖς αὐτοῖς μετὰ **πλείστην παραίνεσιν**»)· 4 καὶ 5) Σελ. 34 «**οὐ παραγενομένου**» (Γεδεὼν «**παραγενομένου**», τὸ χειρόγραφον «**παρὰ γνώμην**») καὶ «**αὐλικὸν**» (Γεδεὼν «**ἀγελικὸν**», τὸ χειρόγραφον **κελλικόν**)· 6) Σελ. 43 «**δέκα**» (Γεδεὼν «**δὲ καί**», τὸ χειρόγραφον «**δὴ καί**»)· 7) Σελ. «**οὕτω γενήσονται**», (Γεδεὼν «**ταῦτα γενήσονται**», τὸ χειρόγραφον «**ἀνημνήσονται**»)· 8) Σελ. **ταδί**».

49 «ταὐτὰ» (Γεδεὼν «τ' αὐτά», τὸ χειρόγραφον «ταυ-

Αἱ λοιπαὶ **17 νέαι γραφαὶ** εἶναι **17 ἐξ εἰκασίας** γενόμεναι ὑφ' ἡμῶν **διορθώσεις**, αἵδε: 1) Σελ. 22 «παντὸς ἐλευθέραν **ἀρχικοῦ** καὶ πολλάκις καὶ ὀνόματος» (Γεδεὼν **ἀρχικῶς**, τὸ χειρόγραφον **ἀρχικοῦ**)· 2—4) Σελ. 23 «ἐπ' **ἐκκλησίας**» (Γεδεὼν **ἐκκλησίαις**, τὸ χειρόγραφον **ἐκκλησίας**) καὶ «δεῖ γὰρ **εὐχὰς** εὐχαῖς ἀνταμείβεσθαι καὶ πνευματικῶν δώρων **πνευματικὰς** ἀνταποπέμειν τὰς χάριτας» (Γεδεὼν **εὐχαὶ** καὶ **πνευματικάς**)· 5) Σελ. 33 «τύχυτις **ἔνθεν** γένηται» (Γεδεὼν **ἔνθα**, τὸ χειρόγραφον ἔνθεν)· 6) Σελ. 37 «τὴν **δὲ ὀνομαζομένην**»· Γεδεὼν «τὴν **διονομαζομένην**», τὸ χειρόγραφον «τὴν **δ' ὀνομαζομένην**»· 7 καὶ 8) Σελ. 40 «**ἀνάγκαις** συνεσχημένοις — **ἀποταξαμένοις**» (Γεδεὼν **ἀνάγκα**; καὶ **ἀποταξάμενος**, τὸ χειρόγραφον **ἀνάγκαις** καὶ **ἀποταξαμένοις**)· 9) Σελ. 41 «ἵνα—**ἐπιδιῶται**» (Γεδεὼν **ἐπιδιῶναι**, τὸ χειρόγραφον **ἐκδιῶται**)· 10) Σελ. 45 «διὰ τοῦ μοναχικοῦ **ἀμφίου** κλῆσιν μεταλλάξασα» (Γεδεὼν **ἀμαίου** (;;), τὸ χειρόγραφον **ἀμφίου**)· 11) Σελ. 50 «**περιεβαλόμεθα** χιτῶνα» (Γεδεὼν **περιεβαλλόμεθα**, τὸ χειρόγραφον **περιεβαλόμεθα**)· 12) Σελ. 51 "**Αρει σύντροφον** (Γεδεὼν **ἀρεϊσύντροφον**, τὸ χειρόγραφον "**Αρει σύντροφον**)· 13—17) Σελ. 18 **ἐνεχείρισε** (**ἐνεχείρισε**), 20 **αὐεργεσίας**—**ἐπιδειξαμένῳ**» (**ἐπιδεξαμένῳ**), 52 «**ἄχνην** ἀπετιναξάμην» (**ἄχνη**) καὶ «τόπος **ὀπωδονοῦν**» (**ὀπωδονοῦν**), 55 **ἐγκάθησθε** (**ἐγκάθεσθε**). Τὰς 5 ταύτας διορθώσεις ὑπελείξαμεν πάσας ὁμοῦ ἐν σελ. 533—534, ἐμπεῖσαι δὲ αὐτὰς νῦν τὸ χειρόγραφον (**ὀποσόνοῦν**).

Ἐν σελ. 535—539 ἀνεγράψαμεν κατὰ στοιχεῖον λέξεις τοῦ Τυπικοῦ ἄλλοθεν ἀγνώστους ἢ καὶ ὀλίγον γνωστὰς οὔσας· ἐξαιρετέαι νῦν, κατόπιν τῆς ἀντιβολῆς τοῦ κ. Παπαδοπούλου, 6 αἱ ἑξῆς: **ἀλλόπονος** (Γεδεὼν **ἀλλοπόνοις**, τὸ χειρόγραφον **ἀεὶ πόνοις**), **ἀνεπιδέσποτος** (Γεδεὼν **ἀνεπιδέσποτα**, τὸ χειρόγραφον **αὐτοδέσποτα**), **αὐτότμητος** (Γεδεὼν **αὐτότμητα**, τὸ χειρόγραφον **ὠτότμητα**), **ἐποφθάλμιδις** (Γεδεὼν **ἐποφθάλμιδιν**, τὸ χειρόγραφον **ἐποφθαλμίασιν**), **εὐχαριστησις** (Γεδεὼν **εὐχαριστήσεως**, τὸ χειρόγραφον **εὐχαριστίας**), **μυδᾶ** (Γεδεὼν **μυδώντων**, τὸ χειρόγραφον **μυδώντων**).

Τῶν λοιπῶν 26 διορθώσεων ἡμῶν οὐδεμίαν ἀνατρέπει τοῦ κ. Παπαδοπούλου ἡ ἀνάγνωσις.

Δ'.

Ἐὰν ἡ τοιαύτη κριτική, οἵα νῦν τοῖς πᾶσι διὰ τῶν διειλημμένων πρόκειται καταληπτή, ὀνομάζηται «**κριτικὴ δοκιμὴ**» καὶ «**ἀπόπειρα διορθώσεως**», τότε μὰ τὰς Μούσας τὰς σεμνὰς ἡμεῖς ἀγνοοῦμεν ποία καὶ ποτε κριτικὴ δύναται ἐπαξίως νὰ φέρῃ τὸ καλὸν τοῦτο ὄνομα. Ἐκ τῶν 17 τοῦ κ. Παπαδοπούλου ἀναγνώσεων ἐν τῷ ποιήματι τὰς 5 εἴχομεν προευρόντες ἡμεῖς ἐξ εἰκασίας καὶ ἐκ τῶν 25 αὐτοῦ ἀναγνώσεων ἐν τῷ Τυπικῷ τὰς 17 πάλιν εἴχομεν προευρόντες ἐξ εἰκασίας· τῶν 12 πρώτων λοιπῶν 2 ἀνέτρεψαν 2 εἰκασίας ἡμῶν, αἱ δὲ 10 καίπερ ἀληθεῖς οὖσαι δὲν ἀποδεικνύουσι πᾶσαι τὸ κατ' ἔννοιαν ἐσφαλμένον τῶν ἀναγνώσεων τοῦ κ. Γεδεών ἀλλὰ τὸ μὴ ἀληθὲς αὐτῶν. Πάλιν, αἱ λοιπαὶ τῶν ἐν τῷ Τυπικῷ 25, δῆλον δ' ὅτι αἱ 8, ἀνέτρεψαν 8 εἰκασίας ἡμῶν. Ἠστοχήσαμεν ἄρα **10 φοράς**, ἐπετύχομεν δὲ **22 φοράς**. Μὰ τὴν ἀλήθειαν, τοιαύτην κριτικὴν ἡμεῖς θὰ ηὐχόμεθα καὶ ἡμῖν αὐτοῖς συχνοτέραν καὶ τοῖς ἄλλοις οὐ σπανίαν.

Τὸ Τυπικὸν ἕκτον προστίθεται 5 ἄλλοις Ἑλληνικοῖς ἔργοις, ἐν οἷς **διορθώσεις ἡμῶν ἐξ εἰκασίας** γενομένας **ἐνεπέδωσαν ἔπειτα τὰ χειρόγραφα** ἀσφαλέστερον ἀναγνωσθέντα. Τῶν 5 τούτων ἔργων 3 εἶναι ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων, τὸ τρίτον ἡ Ἀριστοτέλους Ἀθηναίων Πολιτεία κατὰ τὸν πολύτιμον Αἰγυπτιακὸν πάπυρον τοῦ Λονδίνου, 2 δὲ Βυζαντιακῶν συγγραφέων, τὸ δεύτερον Φωτίου Πατριάρχου ἐπιστολαὶ κατὰ κώδικα τῆς μονῆς τῶν Ἰβήρων, ἐκδοθεῖσαι ὑπὸ τοῦ κ. Ἀθαν. Παπαδοπούλου αὐτοῦ: παράβαλε «Ἐκκλ. Ἀλήθειαν» 1901 σελ. 208.

Ἐν Θεσσαλονίκῃ

ΠΕΤΡΟΣ Ν. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

Τυπογραφικὰ σφάλματα ἐν «Ἐκκλ. Ἀληθείᾳ» 1901: Σελ. 206: 3, 5 (ἀντὶ **ἀριθμοῖς 3, 5**), μικρότερα (**μακρότεραι**), Byg. (Byz.). Σελ. 207: καθ' αὐτοῦ (**καθ' αὐτοῦ**), φραγγελλῶ (**φραγελλίῳ**), νὰ κωλύσῃ (**ἐπιχειρήσαντα νὰ κωλύσῃ**). Σελ. 208: ἔτι 1898 (**ἔτει 1898**), ἐννάος (**ἀέναος**), μηκέτι (**μηκέτι**), προσηλωνικήσεις (**προσφιλονεικήσεις**). Σελ. 209: καὶ πως (**καὶ πως**), φυτοκόμω (**φυτοκόμῳ**), φραγγελλῶ (**φραγελλίῳ**), τῶν Ρωμαίων (**τὴν Ρωμαίων**), ἑλκύων (**ἑλκύων**). — **Π. Ν. Π.**

Ἐγκύκλιος

Π. Κ. Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς.

Ὑπὸ ἡμερομηνίαν 17 λήξαντος ἀπελύθη τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας ἡ ἑξῆς ἐγκύκλιος πρὸς τοὺς τιμιωτάτους ἐφόρους καὶ ἐλλογ. διευθυντὰς καὶ διευθυντρίας τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κων)πόλεως.

Τιμιώτατοι ἔφοροι καὶ ἐλλόγιμοι διευθυνταὶ καὶ διευθύντριαι τῶν σχολῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἀριθμ. $\frac{\text{Πρωτ. } 4786}{\text{Διεκπ. } 2850}$

Ἀρχομένου προσεχῶς τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1901—1902 ἡ Πατριαρχικὴ Κεντρικὴ Ἐκπαι-

δευτικὴ Ἐπιτροπὴ ἐκ καθήκοντος προνοοῦσα, προάγεται ὅπως ἀνακοινώσηται τοῖς τιμιωτάτοις Ἐφόροις καὶ ἐλλογίμοις διευθυνταῖς καὶ διευθυντρίαις τῶν Σχολῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κων]πόλεως τὰς σχετικὰς ἐπὶ τούτῳ διατάξεις αὐτῆς συνοψιζομένας ἐν τοῖς ἑξῆς:

Α΄] Συνῳδὰ τοῖς κεκανονισμένοις τὰ μὲν μαθήματα ἄρξονται τακτικῶς ἀπὸ τῆς πρώτης Σεπτεμβρίου, τελουμένου ἐπὶ ταῖς ἐνάρξεσι τοῦ νενομισμένου ἁγιασμοῦ, αἱ δὲ ἐγγραφαὶ τῶν μαθητῶν καὶ μαθητριῶν ἀπὸ τῆς 25ης Αὐγούστου, εἰδοποιουμένων διὰ καταλλήλων τοιχοκολλήσεων τῶν γονέων ὅπως σπεύσωσιν εἰς τὴν ἔγκαιρον ἐγγραφὴν τῶν τέκνων αὐτῶν.

Β΄] Αἱ διευθύνσεις τῶν Σχολῶν ὀφείλουσιν ἵν' ἀπαιτῶσι παρὰ τῶν ἐξ ἄλλων Σχολῶν προσερχομένων πρὸς ἐγγραφὴν παίδων τὰ ἐνδεικτικὰ τῆς προόδου καὶ χρηστῆς διαγωγῆς αὐτῶν, ἐνεργοῦσαι πᾶν ὅ,τι πρέπον διὰ τοὺς στερουμένους τοιούτων· ἀπαγορεύεται δὲ ἡ ὑποβολὴ προβιβασθέντων κατὰ τὰς ἐξετάσεις μαθητῶν καὶ μαθητριῶν εἰς δευτέραν ἐξέτασιν ἐπὶ σκοπῷ ὑπερπηδήσεως τάξεως, ὡς καὶ ἡ παραδοχὴ ἀκροατῶν ἐν οἱαδήτινι τάξει τῶν δημοτικῶν καὶ ἀστικῶν Σχολῶν, τῶν ἐν ἑκάστῃ τάξει ἀναγραφομένων μαθημάτων ὑποχρεωτικῶν ὄντων δι' ἅπαντας τοὺς εἰς αὐτὴν ἐγγεγραμμένους παῖδας.

Γ΄] Τὰ προγράμματα καὶ ὡρολόγια τῶν μαθημάτων ὡς καὶ τὰ συμβόλαια τῶν διδασκόντων δέον ἵνα μέχρι τῆς 1ης Σεπτεμβρίου ὧσιν ἀφεύκτως ἐπικεκυρωμένα ὑπὸ τῆς Π. Κ. Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς, προσαγόμενα ἀμφότερα εἰς διπλοῦν καὶ δεόντως ὑπογεγραμμένα, ἀναφερομένων ἐν τοῖς προγράμμασι καὶ τῶν ἐν ἑκάστῃ τάξει διδασκόντων προσώπων· ἡ ἐπι-κύρωσις γενήσεται ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ τῆς οἰκείας Σχολῆς προϋπολογισμοῦ· περὶ τῆς συντάξεως ὡς καὶ τῆς ἐγκαίρου ὑποβολῆς τοῦ ὁποίου ἐγένετο ἤδη μνεία ἐν τῇ ὑπ' ἀριθμ. πρωτ. 3340 καὶ ἡμερ. 24 Ἰουνίου ἐ. ἔ. ἐγκυκλίῳ τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας.

Δ΄] Τὰ ἐπὶ μέρους προγράμματα τῶν Σχολῶν, ἅτινα ὡς γνωστόν, καταρτίζονται ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐν ἰσχύϊ ἀναλυτικῶν προγραμμάτων τῆς Π. Κ. Ἐκπαιδ. Ἐπιτροπῆς, δέον ἵν' ἀναγράφωσιν ἐν ἰδιαιτέρᾳ στήλῃ καὶ οὐχὶ ἐν τῷ τέλει ἑκάστου μαθήματος ἢ ἐν ἑτέρῳ καταλόγῳ τὰ ἐν ἑκάστῃ Σχολῇ ἐν χρήσει διδακτικὰ βιβλία· ἀνάγκη δὲ ἵν' ἀναφέρηται τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως, ἡ ἔκδοσις, ἡ χρονολογία καὶ τὰ λοιπὰ ἀπαραλλάκτως ὡς ἀναγεγραμένα εἰσὶ ταῦτα ἐντῷ ἄρτι ἐκδοθέντι νέῳ Καταλόγῳ τῶν ὑπὸ τῆς Π. Κ. Ἐκπαιδ. Ἐπιτροπῆς ἐγκεκριμένων βιβλίων, οὗ ἀντίτυπον ἐπισυνάπτεται. Δηλοῦται δὲ τοῖς ἁρμοδίοις ὅτι ἐλεύθεροί εἰσιν ἵνα ἐκλέξωσι τὰ καταλληλότερα ἐξ αὐτῶν πρὸς χρῆσιν ἐν ταῖς οἰκείαις αὐτῶν Σχολαῖς, ἐπιτρεπομένης δι' ἀποχρῶντας λόγους τῆς ἀντικαταστάσεως τῶν κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη ἐν χρήσει διδακτικῶν βιβλίων.

Ε΄] Πάντα τὰ ἐν ταῖς σχολαῖς διδακτικὰ βιβλία δέον ἵνα ὦσιν ἐκ τοῦ νέου Καταλόγου τῶν ἐγκεκριμένων τοιούτων ὑπὸ τῆς Ἐκπαιδ. Ἐπιτροπῆς, ἀπαγορεύεται δὲ αὐστηρῶς πᾶν βιβλίον μὴ ἀναγραφόμενον ἐν τῷ εἰρημένῳ Καταλόγῳ, ὡς ἐν τῷ ἀνωτέρω Δ΄ ἐδαφίῳ περὶ βιβλίων διατυποῦται ἐπιποινῇ παύσεως τοῦ πταίσαντος οἱουδήτινος τῶν διδασκόντων, συνῳδὰ ἄρθρῳ τοῦ Κανονισμοῦ.

ΣΤ΄] Ἐκτὸς τῶν εἰδικῶν πάντες οἱ λοιποὶ διδάσκαλοι ἀμφοτέρων τῶν φύλων ἕνεκα διδακτικῶν καὶ παιδαγωγικῶν λόγων δέον ἵνα διδάσκωσιν ἕκαστος ἅπαντα τὰ μαθήματα μιᾶς τάξεως, ἣν διαδοχικῶς θὰ προάγωσιν οἱ μὲν τοῦ Δημοτικοῦ ἀπὸ τῆς Α΄ τάξεως μέχρι τῆς Δ΄ οἱ δὲ τοῦ Σχολαρχείου ἀπὸ τῆς Ε΄ μέχρι τῆς Ζ΄, ὀφείλουσι δὲ οἱ διδάσκαλοι οὗτοι ἵν' ἀναλόγως τῶν τάξεων ἐν αἷς θὰ διδάσκωσι, φέρωσιν ἐξάπαντος καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ οἰκείου ἄρθρου τοῦ Κανονισμοῦ ὁριζόμενα προσόντα, καθ' ἃ καὶ ἐν τῇ ὑπ' ἀριθ. πρωτ. 3701 καὶ ἡμερομ. 10 Ἰουλίου ἐ. ἔ. ἐγκυκλίῳ ἀναφέρεται. Ὅπου δὲ ὁ ἀριθμὸς τῶν διδασκόντων ὑπολείπεται τοῦ ἀριθμοῦ τῶν τάξεων, θὰ συνδυάζηται τὸ ὡρολόγιον κατὰ τρόπον, καθ' ὃν εἷς καὶ ὁ αὐτὸς διδάσκαλος θὰ διδάσκῃ ἀπαραιτήτως τὰ Θρησκευτικά, Ἑλληνικά, τὴν Ἱστορίαν, Γεωγραφίαν καὶ τὰ Φυσικὰ τῆς αὐτῆς τάξεως, τῶν διευθυντῶν τῶν διδασκόντων συνήθως ἐν τῇ ἀνωτάτῃ τάξει δικαιουμένων ἵνα παραλαμβάνωσι καὶ μαθήματα ἐξ οἱασδήποτε τάξεως, ὅταν τοῦτο ἀπαιτῶσι λόγοι ἀναγόμενοι εἰς τὴν κανονικωτέραν λειτουργίαν καὶ ἐποπτείαν τῶν Σχολῶν.

Ζ΄] Οἱ διδάσκοντες ἀμφοτέρων τῶν φύλων ἐν Κοινοτικαῖς Σχολαῖς, πλὴν τῶν εἰδικῶν τῶν ἐπ' ὀλίγας ὥρας καθ' ἑβδομάδα διδασκόντων, ὀφείλουσιν ἵνα παραμένωσιν ἐν τῇ Σχολῇ δι' ὅλης τῆς ἡμέρας, προσερχόμενοι κατὰ τὰ τεθεσπισμένα ἓν τέταρτον τῆς ὥρας τοὐλάχιστον πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν μαθημάτων καὶ ἀποχωροῦντες τὸ ἑσπέρας μετὰ τὴν ὁλοσχερῆ ἔξοδον τῶν μαθητῶν. Ἐὰν δὲ ἐν τῷ ὡρολογίῳ ἔχωσιν ὥρας τινὰς ἐλευθέρας, αὗται θὰ θεωρῶνται ὡς ὧραι ἐργάσιμοι,

ἀφιερωμέναι εἰς τὴν ἐπιτήρησιν καὶ ἐποπτείαν τῶν μαθητῶν ἢ ἄλλην ὑπηρεσίαν τῆς Σχολῆς ἀπαγορευομένου αὐτοῖς ἵν' ἀπέρχωνται καὶ διαμένωσιν ἐκτὸς τῆς Σχολῆς, κατὰ τὰς ὥρας ταύτας. Εἶπε δὲ ὑγιαίνοντες ἐν Κυρίῳ.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 17 Αὐγούστου 1901.

† Ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος **ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ**

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΑΡΠΑΓΗΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΤΗΣ ΑΓ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΣ

Ἐπιστέλλουσιν ἡμῖν ἐκ Πύργου τὰ ἀκόλουθα ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἁρπαγεῖσαν Μονὴν τῆς ἁγίας Ἀναστασίας, περὶ ἧς ἐν προηγουμένῳ ἡμῶν φύλλῳ ἐγράψαμεν (ἔδ. μην. τεῦχος Ἰουλίου).

«Αἱ τελευταῖαι ἐνέργειαι τῶν ἐπιτοπίων βουλγαρικῶν ἀρχῶν πρὸς μονιμοποίησιν τῆς ἁρπαγῆς τῆς ἱερᾶς καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς τῆς ἁγίας Ἀναστασίας εἶναι αἱ ἀκόλουθοι. Ἐν πρώτοις ὡς πρὸς τὴν ὁδὴν ἐπισκευὴν αὐτῆς προέβησαν ἐν τῷ ναῷ εἰς τὸ ἀκατονόμαστον διάβημα ἵνα τὰς ἱερὰς αὐτοῦ τοιχογραφίας, ἡλικίαν δύο καὶ ἐπέκεινα αἰώνων ἀριθμούσας, δι' ἐπιχρίσεως λευκῆς ἀσβέστου καταστρέψωσι πάσας, πλὴν τοῦ ἐν τῷ τρούλλῳ τοῦ ἱεροῦ Παντοκράτορος, ὃν διὰ τὴν ὡς ἐκ τοῦ ὕψους δυσκολίαν δὲν ἀπέσβεσαν. Ἡ πρᾶξις αὕτη εἶναι τοσοῦτον ἄξια κατακρίσεως ὥστε αὐτὴ καὶ μόνη ἀρκεῖ πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ἐσχάτης ἀγροικίας τῶν ἐνεργούντων. Λέγεται μάλιστα, ὅτι οἱ κύριοι οὗτοι μὴ δυνηθέντες νὰ ἀνεύρωσιν ἴχνη βουλγαρικῆς δικαιοδοσίας ἐν τῇ μονῇ καὶ τῷ ναῷ, τοὐναντίον δὲ τὰ πάντα εὑρόντες ῥέροντα ἀνεξίτηλα τὰ ἴχνη τῆς ἡμετέρας ἁπαραχαράκτου ἰδιοκτησίας, προέβησαν εἰς τὸ ἀπονενοημένον τοῦτο κίνημα καὶ ἐτόλμησαν ν' ἀποσβέσωσιν ἐκ τοῦ ναοῦ τοιχογραφίας, ἃς αἰῶνες ὅλοι ἐσεβάσθησαν καὶ διετήρησαν μέχρι τοῦδε εἰς σχετικῶς καλὴν κατάστασιν, ῥεούσας, ἐννοεῖται, τὰ ἴχνη τῆς πολιᾶς ἀρχαιότητος, ἅτινα ἔτι μᾶλλον σεβαστὰς καθιστᾶσιν αὐτὰς εἰς τοὺς δυναμένους πως νὰ κρίνωσι τοιαῦτα ἔργα τέχνης ἔστω καὶ χρόνων παρακμῆς, ἅτινα παρὰ τοῖς ὀπωσδήποτε πεπολιτισμένοις λαοῖς μεγίστης ἀξιοῦνται τιμῆς καὶ ἐξόχου σεβασμοῦ. Καὶ αἱ δεσποτικαὶ δὲ εἰκόνες καὶ πολλὰ ἄλλα τεκμήρια ἐπιγραφῶν καὶ τῶν τοιούτων κατάληλον ἐποίησαν τὴν αὐλὴν ἱεροστολίαν, ἣν διέπραξαν οἱ ἁρπάσαντες ἱερὰν μονὴν ἐξ ὁλοκλήρου καὶ ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἀνήκουσαν, ἀφ' οὗ δὴ καὶ τὰ περιξ πάντα, πλήν τινος χωρίου, κατοικοῦνται ὑπὸ Ἑλλήνων ἀπ' αἰώνων».

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

— *Πατριαρχικαὶ προσρήσεις.*— Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης διὰ τοῦ Μεγάλου Ἀρχιδιακόνου μὲν Λαυρεντίου καὶ Ν. Νικολαΐδου, ἐλεγκτοῦ τῶν ἐκκλησιαστικῶν λογαριασμῶν διεβίβασε τὰς πατριαρχικὰς εὐχὰς καὶ προσρήσεις αὐτοῦ τῇ ἄρτι εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν ἀφικομένῃ εὐγενεστάτῃ χήρᾳ τοῦ ἀειδίμου ἐθνικοῦ εὐεργέτου Στεφάνου Ζαφειροπούλου, διὰ δὲ τοῦ Μεγάλου Πρωτοσυγκέλλου Χρυσοστόμου ἠξίωσε προχθὲς τῇ μὲν ἐκ τῆς πόλεως ἡμῶν εἰς Ἀθήνας ἀναχωρησάσῃ συζύγῳ τοῦ πρωθυπουργοῦ τῆς Ἑλλάδος Θεοτόκῃ τὸ «κατευόδιον», τοῖς κ. κ. δὲ Γκέσωρ, πράκτορι τῆς βουλγαρικῆς ἡγεμονίας ἐνταῦθα καὶ Ἀντωνίῳ Σούρλᾳ, μέλει τοῦ Δ.Ε.Μ. Συμβουλίου, ἐπὶ τῇ προστράτῳ εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν ἐπανόδῳ αὐτῶν.

— *Ἐπέτειος ὀνόματος.*— Ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης διεβίβασε χθὲς τὰς εὐχὰς καὶ συγχαρητήριος αὐτοῦ προσρήσεις τοῖς τὴν ἐπέτειον τοῦ ὀνόματος αὐτῶν ἑορτὴν ἄγουσιν Ἀλεξάνδρῳ Ζωηρῷ πασᾷ, Ἀλεξάνδρῳ Νικούμ, πρώτῳ διερμηνεῖ τῆς ἑλληνικῆς πρεσβείας, Ἀλεξ. Γάγκω. μέλει τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου, Ἀλεξάνδρῳ Παντζίρῃ βέη, διερμηνεῖ τῆς ὀθωμ. Τραπέζης, Α. Μαυρογένει βέη, Α. Μελαχροινῷ ἰατρῷ καὶ Α. Σπανούδῃ ἰατρῷ διὰ τοῦ Μ. Πρωτοσυγκέλλου Χρυσοστόμου καὶ Μ. Ἀρχιδιακόνου Λαυρεντίου· τηλεγραφικῶς δὲ τῇ Α. Π. τῷ μητροπολίτῃ Νεοκαισαρείας Ἀλεξάνδρῳ, τοῖς Ἀλεξάνδρῳ Κωνσταντινίδῃ πασᾷ, βοηθῷ τοῦ νομάρχου Θεσσαλονίκης, καὶ τοῖς ἐν ταῖς Πριγκηπόννησοις Ἀλεξάνδρῳ Φωτιάδῃ καὶ Ἀλεξάνδρῳ Σινιόσογλου.

Αὐτοπροσώπως δὲ ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐπεσκέψατο τὴν Α. Ε. τὸν Ἀλέξανδρον Καραθεοδωρῆ πασᾶν, ἀρχιμεταρρυστὴν τῶν ἀνακτόρων.

— *Ἐπιτροπὴ Πατριαρχικοῦ Ναοῦ.*— Λῆξάσης τῆς χρονικῆς περιόδου τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Πατριαρχικοῦ ναοῦ, ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης διώρισε σήμερον ἐξ ὀρθρικίου Ἐπιτροπὴν συγκειμένην ἐκ τῶν ἀξιοτίμων κκ. Γεωργίου Βογιατζόγλου, Σταύρου Ἰλιάδου, Ἰωάννου Οὐστρουτζόγλου, Προδρόμου Κομβοπούλου, Μιχαὴλ Παπάζογλου καὶ Ν. Α. Νικολαΐδου ἀναδιορισθέντος.

— *Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον.*— Τὸ Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον λαβὸν ὑπ' ὄψει ὅτι πολλαὶ συνεσωρεύθησαν εἰς τὸ Γραφεῖον αὐτοῦ ὑποθέσεις διοικητικῆς καὶ διοικητικῆς φύσεως, ἐνέκρινεν σήμερον ὅπως ἐπί τινα χρόνον ἐργάζηται τὰς Παρασκευὰς καὶ μετὰ μεσημβρίαν ἐπιλαμβανόμενον ἐναλλὰξ δικαστικῶν καὶ διοικητικῶν ὑποθέσεων, τῆς μ. μ. συνεδρίας τῆς προσεχοῦς Παρασκευῆς ὁριστείσης πρὸς θεώρησιν δικαστικῶν ὑποθέσεων.

Ὁ ὑπεύθυνος Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ | ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΚΑ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 7 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1901 ΑΡΙΘ. 36

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ. 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἀρχονται τὴν 1 Ἰανουαρίου
ἀποστελλόμεναι πρὸς τὸν Πρόεδρον ἢ τὸν Ταμίαν.

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Γρεβενῶν ΔΩΡΟΘΕΟΣ (πρόεδρος)
† Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
† Ὁ Ἀρχιγρ. τῆς Ἱ. Συνόδου ΦΩΤΙΟΣ
† Ὁ Μέγας Ἀρχιδιάκονος ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ (ταμίας)
ΧΡ. ΠΑΠΑ-Ἰ-ΩΑΝΝΟΥ (γραμματεύς)

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΙΠΕΡΑΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἡ τελετὴ τῆς νέας Ἰνδικτιῶνος ἐν τοῖς Πατριαρχείοις—Ἐρωτήματα καὶ ἀπαντήσεις—Τὸ ζήτημα τῆς διαθήκης Ἐλισάβετ Καστρησίου—Περὶ τῆς θείας λειτουργίας—Βιβλιογραφίαι—Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά.

Η ΤΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΙΝΔΙΚΤΙΩΝΟΣ

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις.

Μετὰ τῆς προσηκούσης ἐκκλησιαστικῆς εὐκοσμίας καὶ κατανυκτικότητος ἐγένετο τῷ παρελθόντι Σαββάτῳ, 1ῃ Σεπτεμβρίου, ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἡ τελετὴ τῆς εἰσόδου τοῦ νέου ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους, ΙΕ'. Ἰνδικτιῶνος, ἱκανοῦ εὐσεβοῦς ἐκκλησιάσματος παραστάντος. Ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμεν. Πατριάρχης Ἰωακείμ ὁ Γ'. ἐχοροστάτησε κατὰ τὸν ἑσπερινὸν ἐπὶ τοῦ θρόνου, κατὰ δὲ τὴν θείαν λειτουργίαν, τελεσθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Μ. ἀρχιμανδρίτου Ἱεροθέου, συνεχοροστάτησαν τῇ Α. Θ. Παναγιότητι καὶ οἱ σεβασμ. ἅγιοι συνοδικοὶ καὶ παρεπιδημοῦντες μητροπολῖται.

Μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς ἐκκλησίας ἥ τε Α. Θ. Παναγιότης καὶ πάντες οἱ ἅγιοι συνοδικοὶ καὶ οἱ παρεπιδημοῦντες μητροπολῖται, ὡς καὶ οἱ μητροπολῖται πρώην Δρυϊνουπόλεως, πρ. Ἐρσεκίου, πρ. Μεσημβρίας καὶ πρ. Δεβρῶν, ἔτι δὲ οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἁγίων τόπων, οἱ μητροπολῖται τοῦ Ἀντιοχικοῦ Θρόνου Ἀμίδης καὶ Χαλεπίου καὶ ἄλλοι κληρικοὶ ὡς καὶ πᾶσα ἡ πατριαρχικὴ ὑπαλληλία, ἀνῆλθον εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ Μ. Συνοδικοῦ, ἔνθα παρίστατο καὶ ἡ Α. Ε. ὁ ἄρχων Μ. Δογοθέτης Σταυράκης Ἀριστάρχης Βέης. Τῆς εἰθισμένης ἱεροτελεστίας γενομένης ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἀνέγνω τὴν Πρᾶξιν τῆς Ἰνδίκτου καὶ μετὰ τὸ πέρας ταύτης ἔλιξε τάδε:

Σεβάσμιοι ἐν Χριστῷ ἀδελφοί,

«Μίαν καὶ μόνην θερμὴν εὐχὴν, πρὶν ἢ ὑπογράψωμεν τὴν ἱερὰν Πρᾶξιν τῆς νέας Ἰνδικτιῶνος, μίαν καὶ μόνην θερμὴν εὐχὴν ἔχω ν' ἀναπέμψω πρὸς τὸν Ὕψιστον Θεὸν ἡμῶν: ὅπως ἡ χάρις αὐτοῦ φωτίζῃ, συνετίζῃ καὶ καθοδηγῇ ἡμᾶς ἐν τῇ ἐκπληρώσει τῶν ἱερῶν ἡμῶν καθηκόντων συμφώνως πρὸς τὰ συμφέροντα τῆς ἁγιωτάτης ἡμῶν ἐκκλησίας καὶ τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν ἔθνους».

Εἶτα ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὑπέγραψε τὴν Πρᾶξιν μεθ' ὃ καθ' ἱεραρχικὴν τάξιν ὑπέγραψαν ἀκολούθως καὶ πάντες οἱ ἅγιοι συνοδικοὶ καὶ οἱ παρεπιδημοῦντες μητροπολῖται φέροντες εἰς ἕκαστος κατὰ τὴν ὑπογραφὴν ὠμοφόριον καὶ ἐπιτραχήλιον, τῶν χορῶν ψαλλόντων τὰ ἰδιόμελα τῆς ἡμέρας.

Ἐν τέλει ψαλέντος τοῦ πατριαρχ. πολυχρονισμοῦ ἡ Α. Θ. Παναγιότης ηὔξατο πᾶσι τὸ ἐκκλησιαστικὸν ἔτος αἴσιον καὶ μιστὸν πνευματικῆς εὐφροσύνης.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ἤθελε συλλειτουργήσῃ ἀρχιεπίσκοπος αὐτοκέφαλος μετὰ μητροπολίτου ὑποκειμένου πατριάρχῃ, ἢ πατριάρχης μετ' ἀρχιεπισκόπου καὶ μητροπολιτῶν, τίνος ἕκαστος αὐτῶν μνημονεύει;

Οἱ αὐτοκέφαλοι ἀρχιεπίσκοποι λειτουργοῦντες μετὰ μητροπολίτου ὑποκειμένου πατριάρχῃ, οὗτοι μὲν μνη-

μονεύουσι «πάσης ἐπισκοπῆς ὀρθοδόξων», ὁ δὲ μητροπολίτης μνημονεύει τοῦ οἰκείου πατριάρχου.

Μετὰ πατριάρχου λειτουργοῦντες οἱ τοιοῦτοι ἀρχιεπίσκοποι μνημονεύουσι τοῦ πατριάρχου· ὁμοίως καὶ οἱ μητροπολῖται μετὰ πατριάρχου λειτουργοῦντες μνημονεύουσι τοῦ συλλειτουργοῦντος πατριάρχου.

Πατριάρχου εἰς τοὺς τόπους τῶν ἀρχιεπισκόπων παρεπιδημοῦντος καὶ ἱερουργοῦντος σὺν αὐτοῖς, οὗτοι μὲν μνημονεύουσι τοῦ πατριάρχου, ἐκεῖνος δὲ «πάσης ἐπισκοπῆς ὀρθοδόξων».

Τὸ ἀξίωμα «Ἀρχιεπισκόπου» οὐδέν ἐστιν ἕτερον, ἀλλ' ἢ «Μητροπολιτικὸν αὐτοκέφαλον»· ὡς ἐκ τούτου δὲ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ Γ' Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ ἐν τῇ πρώτῃ πράξει ἀναγινώσκομεν «ὁ εὐλαβέστατος καὶ θεοσεβέστατος μητροπολίτης καὶ ἐπίσκοπος τῆς Καρθαγένης Καπραίολος διὰ Βασούλα διακόνου εἶπε».

Εἰδὲ καὶ λέγεται ἐν τίτλῳ Α' διαταγῇ Β' τῶν Νεαρῶν, ὅτι ὁ Ἰουστινιανὸς μείζων ἐστὶ τοῦ μητροπολίτου, τὸ «μείζων» ἐννοεῖται κατὰ τὸ μὴ ὑποκεῖσθαι αὐτὸν πατριάρχῃ.

Οἱ ἀρχιεπίσκοποι εἰς τοὺς πατριαρχικοὺς τόπους συλλειτουργοῦντες μετὰ πατριάρχου, τούτου μνημονεύουσι καθὼς καὶ ἐν τοῖς τόποις αὐτῶν ἐὰν πατριάρχης λειτουργήσῃ καὶ τούτῳ συλλειτουργήσωσι, μνημονεύουσι τοῦ πατριαρχικοῦ ὀνόματος.

Ἐν δὲ ταῖς Συνόδοις· οἷον ἐν μὲν τῇ ἐν Χαλκηδόνι Συνόδῳ ὁ Ἐπιφάνιος ἐπίσκοπος λεγάτος τοῦ Ὀλυμπίου ἐπισκόπου Κωνσταντίας, ἤτοι τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κύπρου ἐκάθησεν ἐν τόπῳ εἰκοστῷ ἐννάτῳ.

Ἐν δὲ τῇ ἁγίᾳ ΣΤ' Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ ὁ λεγάτος τοῦ Κύπρου ἐκάθητο καὶ ὑπέγραψε μετὰ τὸν Καισαρείας καὶ Θεσσαλονίκης.

Ἐν δὲ τῇ ἁγίᾳ Ζ' Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ παρὼν ὁ Κύπρου Κωνσταντῖνος ἐκάθητο καὶ ὑπέγραψε μετὰ τὸν Καισαρείας καὶ Ἐφέσου. Καὶ ταῦτα ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ἐκ πηγῶν ἀρχαίων ἀρκοῦσι.

Κατὰ δὲ τὸ ,,ωοβ" ἐν τρισὶ συνεδριάσεσι τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης Συνόδου, ἤτοι τῇ κθ' Αὐγούστου καὶ τῇ ιϐ' καὶ ις' Σεπτεμϐρίου, τῆς συνελθούσης ἐν τῷ πανσέπτῳ πατριαρχικῷ ναῷ τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου, ἐν αἷς παρεκάθησαν ὅ τε Οἰκουμενικὸς πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ἄνθιμος ὁ ΣΤ' καὶ μετ' αὐτὸν οἱ πατριάρχαι πρώην Κωνσταντινουπόλεως Ἄνθιμος ὁ Δ', Γρηγόριος ὁ ΣΤ' καὶ Ἰωακεὶμ ὁ Β', εἶτα ὁ πάπας καὶ πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Σωφρόνιος καὶ ὁ πατριάρχης Ἀντιοχείας Ἱερόθεος· μετὰ τοῦτον ἐκάθησεν ὁ ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου Σωφρόνιος καὶ ὑπέγραψε κατὰ ταύτην τὴν τάξιν τά τε πρακτικὰ καὶ τὸν συνοδικὸν Ὅρον τὸν καταδικάσαντα καὶ ἀποκηρύξαντα τὸν ἀντευαγγελικῶς εἰσαχθέντα ἐν τῇ ἁγίᾳ ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ φυλετισμὸν καὶ τὰς φυλετικὰς διακρίσεις, καὶ μετ' αὐτὸν ἐκάθησαν οἱ μητροπολῖται Ἐφέσου, Ἡρακλείας, Νικομηδείας καὶ οἱ λοιποὶ κατὰ προηγουμένην συνεννόησιν τῶν πατριαρχῶν μετὰ τῶν μητροπολιτῶν, ὑποχωρησάντων χάριν τιμῆς πρὸς τὸν εἰρημένον ἀρχιεπίσκοπον, ἣν οὗτοι οἰκείᾳ βουλῇ ἐποιήσαντο αὐτῷ, ὅστις λαϐὼν μέρος καὶ ἐν τῇ ἱερᾷ μυσταγωγίᾳ, καθ' ἣν, ὡς οἱ πατριάρχαι οὕτω κἀκεῖνος, ἐμνημόνευσε «πάσης ἐπισκοπῆς ὀρθοδόξων», τῇ τελεσθείσῃ ἐν τῷ εἰρημένῳ ἱερῷ ναῷ, ὑπὸ τῶν συνοδικῶν μητροπολιτῶν, ὧν εἷς ἦν καὶ ὁ γράφων τάδε, Βελεγράδων τότε διατελῶν, καὶ τῶν ἐν ἐνεργείᾳ ἁγιωτάτων πατριαρχῶν, ὁ Κύπρου εἴπετο τῷ πατριάρχῃ Ἀντιοχείας, φέρων ἐπὶ κεφαλῆς μίτραν ὡς οἱ πατριάρχαι, ἀλλ' οὗτοι μὲν ἐν ταῖς χερσὶν ἐϐάσταζον τὰς συνήθεις ἀργυρᾶς ῥάϐδους (πατερίτζας), ἐκεῖνος δὲ ἐκράτει ἀργυρᾶν ῥάϐδον ἰσομεγέθη τῇ πατερίτζᾳ, ἀλλὰ τῆς κορυφῆς αὐτῆς ληγούσης εἰς σφαῖραν διάχρυσον, ἧς ἡ περιφέρεια ἦν περίπου 0,20 τοῦ γαλλικοῦ μέτρου, ἥτις ὑπὸ τοιαύτην κατασκευὴν εἰκονίζει σκῆπτρον, ὅπερ αὐτοκρατορικῇ φιλοτιμίᾳ ἐπετράπη ἵνα φέρῃ ἐν ταῖς ἱεροτελεστίαις ὁ κατὰ καιρὸν ἀρχιεπίσκοπος τῆς «Νέας Ἰουστινιανῆς Κύπρου», ὅστις προσέτι ἔχει καὶ τὸ προνόμιον τοῦ ὑπογράφεσθαι διὰ κινναϐάρεως (κοκκίνης μελάνης), ἀπ' ἐναντίας τοῦ τῆς Α' Ἰουστινιανῆς ἀρχιεπισκόπου ποτὲ Ἀχριδῶν, ὅστις ἐκ προνομίου ὡσαύτως ϐασιλικοῦ τοῦ αὐτοκράτορος Μεγάλου Ἰουστινιανοῦ ἐν ταῖς ὑπογραφαῖς αὐτοῦ ἐχρῆτο πρασίνῃ μελάνῃ, ἤτοι ϐαφῇ χρώματος πρασίνου.

† ὁ Ἀμασείας ΑΝΘΙΜΟΣ.

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΚΑΣΤΡΗΣΙΟΥ

Πρὸς τὴν ἀξιότιμον διεύθυνσιν τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας».

Πρότριτα ἐν τῷ «Ταχυδρόμῳ» ἐδημοσιεύθη εἴδησίς τις ἐκ Ρουμανίας, καθ' ἣν ἡ Βασιλικὴ Ρουμανικὴ Κυϐέρνησις, μέλλει νὰ ἀποδώσῃ εἰς τὴν κοινότητα Θεσσαλονίκης τὸ κληροδότημα Καστρησίου, καὶ ὅτι ἡ κοινότης Θεσσαλονίκης σκέπτεται, ἐὰν τοῦτο γένηται, ἵνα προσαρτήσῃ ἐμπορικὸν τμῆμα εἰς τὸ Γυμνάσιον.

Διὰ τὴν εἴδησιν ταύτην, ἐν πολλοῖς ἀϐάσιμον, καὶ τίς οἶδε τίνος προελεύσεως, ἀλλὰ καὶ πιθανὴν, ἐθεώρησα καλὸν νὰ σημειώσω ὧδε δύο γραμμὰς, ἃς παρακαλῶ νὰ δημοσιεύσητε διὰ τὰ περαιτέρω.

Τὸ κληροδότημα Καστρησίου εἶναι εὐεργέτημα τῆς ἀλήστου μνήμης Ἐλισάϐετ ζυζύγου Καστρησίου Ἡ ἐν λόγῳ Ἐλισάϐετ, ἡ καὶ Σάφτα ὑποκοριστικῶς λεγομένη, κατήγετο ἐξ Ἰωαννίνων ἐκ τῆς οἰκογενείας Γκλάτζα μεταναστευσάσης εἰς Ρουμανίαν κατὰ τὸν προπαρελθόντα αἰῶνα. Τὴν διαθήκην αὐτῆς ὡς ἀκλήρου συνετάξατο κατὰ Μάρτιον τοῦ 1857 ἐν Βουκουρεστίῳ εὑρισκομένη· δεόντως δὲ ἐπικεκυρωμένη παρὰ

τοῦ τότε Μητροπολίτου Οὐγγροβλαχίας Νήφωνος, φέρει ἅμα ὡς μαρτύρων τὰς ὑπογραφὰς τῶν κ. Κ. Νεστορέλη Χερέσκου, Νικολάου Μπαλλιάνου καὶ τοῦ ἐριτίμου ἀνὰ τὸ πανελλήνιον μεγάλου εὐεργέτου Ἀποστόλου Ἀρσάκη τοῦ Ἠπειρώτου. Ἐκτελεστὰς δὲ καὶ πληρεξουσίους τῆς διαθήκης ταύτης «ἄνευ τῆς ἐλαχίστης μεταλλαγῆς» ὡς ῥητῶς φέρεται ἐν τῇ ἐν λόγῳ διαθήκῃ, τὸν πανιερώτατον Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας κ. Νήφωνα (καὶ τὸν κατὰ καιρὸν ἐκλεχθησόμενον Μητροπολίτην, τοὺς διαδόχους τῆς Α. Πανιερότητος) τὸν ἄρχοντα Παχάρνικον κ. Δημήτριον Μπογδανέσκον καὶ τὸν ἄρχοντα Σερδάρην Μιχαὴλ Ξανθόν. Συμπράκτορα δὲ αὐτῇ ἐκ τῶν σεβαστῶν τριῶν μελῶν συντεθειμένῃ ἐπιτροπῇ», τὸν ἐπ' ἀδελφῇ ἀνεψιὸν αὐτῆς ἄρχοντα Σερδάρην Βασιλάκην Πάππαν.

Ἡ ἱερὰ θέλησις τῆς μακαρίτιδος Ἐλισάβετ ἐξετελεῖτο ἐπὶ ὁλόκληρον εἰκοσαετίαν, ἐν ὅσῳ δηλονοῦν ἔζη ὁ Βασίλειος Πάππας. Τούτου θανόντος κατὰ τὸ 1884 ἀγάμου καὶ ἄνευ κληρονόμου αἱ ρουμανικαὶ ἀρχαὶ ἐδήμευσαν τὴν περιουσίαν τῆς ἀοιδίμου Ἐλισάβετ Καστρησίου ὡς δῆθεν ἀδέσποτον. Οἱ τόκοι τῆς σπουδαίας ταύτης περιουσίας ἀνήρχοντο περίπου εἰς 2300 ὀθωμ. λίρας ἐτησίως καὶ δικαιοῦχοι κοινότητες διὰ τῆς διαθήκης ταύτης ἦσαν αἱ κοινότητες Ἰωαννίνων καὶ Θεσσαλονίκης, τὰ μὲν Ἰωάννινα ὡς πατρὶς τῆς ἀειμνήστου εὐεργέτιδος, ἡ δὲ Θεσσαλονίκη ὡς πατρὶς τοῦ συζύγου αὐτῆς. Ἡ ἀντιπροσωπεία καὶ Ἐφορεία τῆς πόλεως τῶν Ἰωαννίνων ἀφ' ἧς ἡμέρας ἔλαβον γνῶσιν τῆς δωρεᾶς ταύτης εἶχον ἀνακηρύξει τὰ δύο Παρθεναγωγεῖα ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς ἐριτίμου γυναικὸς, καὶ θανούσης ταύτης, εἰς μνημόσυνον τῶν ἀρετῶν αὐτῆς καὶ ὡς δεῖγμα εὐγνωμοσύνης τῆς πόλεως πρὸς τὴν ἀλήστου μνήμης γυναῖκα, οὐ μόνον τὴν εἰκόνα αὐτῆς ἀνήρτησαν ἐν ταῖς αἰθούσαις τῶν ὡς εἴρηται Παρθεναγωγείων, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ ὀνόματος αὐτῆς ταῦτα ἐτίμησαν *Ἐλισαβέτεια* ταῦτα ἀποκαλέσαντες, ἐτήσιον δὲ μνημόσυνον ὑπὲρ τῆς ψυχῆς τῆς ἀειμνήστου τελεῖται πρὸς παραδειγματισμὸν καὶ τῶν ἐπιγιγνομένων.

Κατόπιν τῆς ἀναστολῆς τῶν ἐτησίων ἐπιδομάτων παρὰ τῶν ὡς εἴρηται ρουμανικῶν ἀρχῶν, αἱ δικαιοῦχοι κοινότητες Ἰωαννίνων καὶ Θεσσαλονίκης ἐν ἀγαστῇ ὁμονοίᾳ, μὴ ἀνεχόμεναι τὴν πρὸς αὐτὰς γενομένην ἀδικίαν τοῦ ρουμανικοῦ δημοσίου ἐκίνησαν ἀγωγὴν κατ' αὐτοῦ, ἧς ἄγνωστος ἡ ἔκβασις καὶ ἂν δὲν ἀπατῶμαι εἶχεν ἀπολεσθῇ αὖτη πρὸ τῶν ρουμανικῶν δικαστηρίων. Τὸ κινοῦν τὴν περιέργειαν ἑνὸς ἑκάστου ἐστὶ τοῦτο: κατὰ τὴν προκειμένην περίστασιν ἡ διαθήκη τῆς Ἐλισάβετ δὲν ἀφορᾷ μόνον τὰς κοινότητας Ἰωαννίνων καὶ Θεσσαλονίκης, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ ρουμανικὸν δημόσιον, διότι ἡ μακαρίτις διέθηκε πολλὰ καὶ διὰ τὴν θετὴν αὐτῆς πατρίδα ὡς λ. χ. διὰ τὸ ἐν Πλοεστίῳ νοσοκομεῖον καὶ ἄλλα· εἶτα ἐκτελεστὰς καθιστᾷ τὸν πανιερώτατον Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας καὶ τοὺς διαδόχους τούτου, οἵτινες φαίνεται δὲν ἐμελέτησαν ἢ δὲν ἔλαβόν ποτε τὸ κείμενον τῆς ἐν λόγῳ διαθήκης, δι' ἧς ἡ μεγάτιμος καὶ ἐνάρετος αὕτη γυνὴ μετὰ περισκέψεως καὶ φρονήσεως ἀξιοζήλου, σπανιζούσης καὶ εἰς αὐτὸ τὸ ἄρρεν, διέθηκε τὰ κατ' αὐτὴν οὕτως ὥστε, διὰ τὸ συμφέρον αὐτοῦ τούτου τοῦ ρουμανικοῦ δημοσίου καὶ τοῦ ἐκπολιτισμοῦ, ὃν αὐτὸ ὑπισχνεῖται διὰ τῶν νόμων καὶ τῆς παιδεύσεως τοῦ ὑπηκόου, νὰ φανῶσιν ἐπιεικεῖς καὶ αὐστηροὶ ἐκτελεσταὶ τῆς θελήσεως τῆς ἀειμνήστου. Οἱ ἱεράρχαι δὲν δύναμαι νὰ πιστεύσω ὅτι δὲν ἀνέγνωσαν καὶ τὴν τελευταίαν παράγραφον τῆς ἐν λόγῳ διαθήκης, ἐν ᾗ πρὸς τοῖς ἄλλοις φέρεται καὶ ὁ ἀφορισμὸς οὗτος

«ὅστις δὲ τολμήσῃ νὰ προσβάλῃ ταύτην τὴν διαθήκην μου, θέλει ἔχει τὴν κατάραν τῶν ἐν Νικαίᾳ τριακοσίων δέκα ὀκτὼ Πατέρων», ἀλλὰ μόνον τὸ «εἰς τοὺς τρεῖς ἐπιτρόπους, δηλαδὴ εἰς τὸν πανιερώτατον Μητροπολίτην διὰ τὴν ὁποίαν θέλει ἔχει ἀγαθὴν προαίρεσιν νά με μνημονεύῃ, φλωρία ὀγδοήκοντα τὸν καθ' ἕκαστον χρόνον», κτλ. κτλ. κτλ. Καὶ ταῦτα μὲν τὰ κατὰ τὴν διαθήκην τῆς ἀειμνήστου Ἐλισάβετ Καστρησίου· τὸ ἐπ' ἐμοὶ δ' ἐλπίδος ἔχω, ὅτι ὑπὸ τὴν πεφωτισμένην ἡγεσίαν ἐνδόξου κυβερνήτου καὶ εὐκλεοῦς φαναριωτικοῦ βλαστοῦ τοῦ νῦν πρωθυπουργοῦ κ. Δ. Στούρτζα θὰ ἐπανορθωθῇ τὸ γενόμενον ἐν καιροῖς ἀνεπιστρεπτεὶ παρελθοῦσι ἀδίκημα, θίγον ἀμέσως τὸ ἀσθενὲς φῦλον λαοῦ φίλου καὶ συγγενοῦς.

Ἐν Φαναρίῳ, τῇ 5 Σεπτεμβρίου 1901.

† **ὁ Μητροπολίτης Καισάνδρειας ΛΕΟΝΤΙΟΣ.**

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ*

Οὕτω λοιπὸν ὁ θεοφόρος Μ. Βασίλειος, προνοούμενος καλὰ περὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς οἰκοδομῆς τῶν πιστῶν καταστοχαζόμενος, ἐξέδωκε τὴν καθ' ἑαυτὸν λειτουργίαν, οὐχὶ νέαν τινὰ δημιουργήσας καὶ εἰσαγαγών, ἀλλὰ τὴν ὑπάρχουσαν καὶ καθωρισμένην καὶ μέχρις αὐτοῦ λειτουργοῦσαν κατὰ τὰς καιρικὰς ἀνάγκας καὶ περιστάσεις τροποποιήσας καὶ μεταρρυθμίσας. Ἀλλὰ γεννᾶται ἡ ἐρώτησις, ἔπρεπε νὰ μεταβληθῇ ἀρχαία ἀποστολικὴ παράδοσις ὑψηλοῦ ἀξιώματος καὶ βαθυτάτου σεβασμοῦ ἀπολαύουσα; Βεβαίως μεταρρύθμισις, ἀλλοιοῦσα αὐτὴν τὴν οὐσίαν τῆς παραδεδομένης θείας λατρείας, εἶνε ὅλως ἀπαράδεκτος καὶ ἀμέσως θὰ ἀπεκρούετο γενικῶς· πᾶσα ἐκκλησιαστικὴ μεταρρύθμισις ὤφειλε νὰ μὴ θίξῃ καὶ νὰ μὴ ἀλλοιώσῃ μηδὲ κατ' ἐλάχιστον τὰς κυριωτάτας πράξεις τῆς ἀρχαίας λειτουργίας, ἤτοι τὴν προσφορὰν καὶ θυσίαν, τὸν καθαγιασμὸν τῶν προκειμένων δώρων καὶ τὴν μετάληψιν καὶ τὰ τέσσαρα εἴδη τῆς ἀποστολικῆς προσευχῆς, ἤτοι τὰς δεήσεις, τὰς εὐχάς, τὰς ἐντεύξεις καὶ τὴν εὐχαριστίαν· τὸ δὲ κατὰ τὰς καιρικὰς περιστάσεις καὶ ἀνάγκας ἐπεκτείνειν ἢ συντέμνειν τὰς εὐχὰς ταύτας προσήκει τοῖς ἐπισκόποις (Μ. Βασιλ. περὶ ἁγ. Πνεύμ. κεφ. 29. Ἐπιστ. 227). Καὶ ὑπὸ τοῦ Μ. Βασιλείου ἡ μὲν οὐσία ἐτηρήθη ὅλως ἄθικτος, «τὸ εἶδος δὲ τῆς ἱερουργίας συνεσπουδάσθη αὐτῷ» κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Γρηγορίου τοῦ Νύσσης (λόγ. εἰς τὸν Μ. Βασίλειον ἔκδ. Migne σελ. 807). Ἐπέτεμε λοιπὸν ὁ Μ. Βασίλειος τὴν θείαν λειτουργίαν, καὶ τοῦτο μαρτυρεῖ ὅτι ἡ λειτουργία εἶχεν

* Συνέχεια καὶ τέλος ἀπὸ σελ. 321—323.

ἐπ' αὐτοῦ ὡρισμένον καὶ πανταχοῦ ὅμοιον περιεχόμενον, ἐπέτεμε δ' ἐ οὐχὶ ἀπὸ στήθους ἀπαγγελλομένην ἄγραφον λειτουργίαν, ἀλλὰ γεγραμμένην. Ἡ λειτουργία λοιπὸν αὐτοῦ οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ αὐτὴ ἡ ἀρχαία λειτουργία, ἐπιτετμημένη καὶ δογματικῶς ἐξηγημένη καὶ ἀνεπτυγμένη κατὰ τὰς ἀνάγκας τῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλὰ τίνα λειτουργίαν συνέτεμεν ὁ Μ. Βασίλειος; οἱ μὲν ἀρχαιότεροι λειτουργικοί, Γοάρος, Ρενωδῶτος καὶ Δανιὴλ ἐνόμιζον ὅτι ἐπέτεμε τὴν λεγομένην τοῦ Ἰακώβου λειτουργίαν· ἀλλ' οἱ νεώτεροι ἀπέρριψαν τὴν γνώμην ταύτην διὰ δύο λόγους. 1) Ἀφ' οὗ ἑκάστη διοίκησις, καὶ ἐπαρχία πολλάκις, εἶχε τὴν ἰδίαν λειτουργίαν, πρόδηλον καὶ φυσικώτατον ὅτι καὶ ἡ Καισάρεια εἶχε τὴν ἑαυτῆς λειτουργίαν, ἐπομένως ὁ ἀρχιεπίσκοπος Καισαρείας μετερρύθμισε καὶ ἐπέτεμε τὴν λειτουργίαν τῆς ἑαυτοῦ Ἐκκλησίας. Οὐδαμῶς δὲ πρέπει νὰ λησμονήσωμεν ἐνταῦθα, ὅ,τι καὶ ἀνωτέρω εἴπομεν, ὅτι δῆλα δὴ ἅπασαι αἱ ἐπὶ μέρους λειτουργίαι εἶχον τὸν αὐτὸν τύπον, διαφέρουσαι μόνον κατὰ τὴν λέξιν, καίτοι πολλάκις καὶ κατ' αὐτὴν συμπίπτουσι καὶ συμφωνοῦσιν· ἐπομένως καὶ ἡ τῆς Καισαρείας λειτουργία οὐδαμῶς διέφερε τῶν ἄλλων κατὰ τὸν χαρακτῆρα, τὸν τύπον καὶ τὴν καθ' ὅλου ἐξέλιξιν τῆς πράξεως· ἡ μεγάλη ὁμοιότης τῶν κατὰ τόπους λειτουργιῶν παρέσυρέ τινας εἰς τὴν πλάνην, νὰ νομίσωσιν ὅτι ἡ μία λειτουργία εἶνε ἄμεσος καὶ πιστὴ ἀντιγραφὴ τῆς ἄλλης. Ἔπειτα ἡ Ἐκκλησία τῆς Καισαρείας δυσκόλως θὰ ἀπεδέχετο τὴν ἀντικατάστασιν τῆς ἰδίας, συνήθους αὐτῇ λειτουργίας, δι' ἄλλης τινός, καὶ ἂν ἔτι ἡ δευτέρα αὕτη ἦτο κατ' οὐσίαν ὁμοία τῇ πρώτῃ· ἐνῷ καὶ αὐτοὶ δυσκόλως φέροντες τὸ μῆκος καὶ τὴν ἐπὶ πολὺ διάρκειαν τῆς λειτουργίας, ἄνευ ἀντιρρήσεως ἀπεδέχθησαν τὴν ἐπιτομὴν αὐτῆς, προελθοῦσαν ἀπὸ τοιούτου γεραροῦ, θεοσόφου καὶ λίαν περιληπτικοῦ Πατρὸς καὶ ποιμένος αὐτῶν, ἀθίκτου τῆς οὐσίας διατηρηθείσης, καὶ τοῦ καθ' ὅλου διαγράμματος καὶ τύπου ἀπαρασκλεύτου διαφυλαχθέντος. 2) Ποίαν λειτουργίαν τοῦ Ἰακώβου θὰ ἐπέτεμεν ὁ Μέγας Βασίλειος; διότι, ὅτι ἡ σήμερον λεγομένη τοῦ Ἰακώβου λειτουργία δὲν εἶνε ἀρχική τις καὶ πρωτότυπος, ἀλλὰ πολλὰς ὑπέστη προσθήκας καὶ ἀλλοιώσεις καὶ ἀπαραγνώριστον καὶ ἀπαράθραυστον φέρει τὴν σφραγῖδα νεωτέρων χρόνων, καθὼς τοὐναντίον πρόδηλον τὸν τύπον ἀρχαιοτάτων χρόνων ἡ λειτουργία τῶν Ἀποστολικῶν Διαταγῶν. περὶ τούτου οὐδεὶς σήμερον ἀμφιβάλλει, ὁπωσδήποτε μελετήσας αὐτὴν καὶ παρακολουθῶν ταῖς περὶ τὴν λειτουργικὴν γενομέναις νεωτέραις ἐρεύναις καὶ μελέταις· ὅπως ἔχει ἡ λειτουργία αὕτη, ἀδύνατον νὰ ἐχρημάτισεν ὡς βάσις τῆς ὑπὸ τοῦ Μ. Βασιλείου γενομένης μεταρρυθμίσεως τῆς λειτουργίας· ἡ λεγομένη τοῦ Ἰακώβου, ἐπηρεασθεῖσα καὶ αὐτὴ ἐκ τῆς μεταρρυθμίσεως τοῦ Μ. Βασιλείου, ὅλως μετεπλάσθη ἐν τῷ μέρει τῷ μέχρι τῆς Ἀναφορᾶς, καὶ ἡ πρὸ τοῦ καθαγιασμοῦ εὐχὴ τῆς εὐχαριστίας πολὺ συνετμήθη. Πῶς δὲ ὁ Μ. Βασίλειος συνέτεμε τὴν λεγομένην τοῦ Ἰακώβου λειτουργίαν, ἐνῷ ἡ τοῦ Βασιλείου εἶνε ἐκτενεστέρα καὶ κατὰ φράσιν πλουσιωτέρα τῆς τοῦ Ἰακώβου; Οἱ λόγοι οὗτοι καὶ ἄλλοι παραπλήσιοι ἔπεισαν τοὺς νεωτέρους νὰ παραδεχθῶσιν ὅτι ὁ Μ. Βασίλειος μετερρύθμισε τὴν λειτουργίαν τῆς ἰδίας Ἐκκλησίας, τὸ δὲ εἶδος καὶ ἡ ἐξέλιξις τῆς λειτουργίας αὐτοῦ ἀναλογεῖ πρὸς τὴν τῶν Ἀποστολικῶν Διαταγῶν λειτουργίαν, ἥτις ὁμολογουμένως πιστότατα διετήρησε τὸν τύπον τῆς ἀρχαιοτάτης λειτουργίας. Ἡ μεταρρύθμισις τῆς λειτουργίας γενομένη τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Μ. Βασιλείου (330—379) καὶ εἶτα ὑπὸ τοῦ θείου Χρυσοστόμου (347—407), λίαν ἐνωρὶς ἐγνώσθη καὶ διεδόθη, ἀφοῦ ἡ λειτουργία τῶν Νεστοριανῶν (431) καὶ τῶν Μονοφυσιτῶν (451) δὲν συνᾴδει πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἀλλὰ πρὸς τὴν μετερρυθμισμένην λειτουργίαν, καὶ ἡ λειτουργία τῶν Μονοφυσιτῶν Ἰακωβιτῶν (Συριάνων) εἶνε ἐλευθέρα μετάφρασις τῆς ἐκ τῆς μεταρρυθμίσεως τοῦ Μ. Βασιλείου ἐπηρεασθείσης καὶ ἀναπλασθείσης λεγομένης λειτουργίας τοῦ Ἰακώβου. Ἡ λειτουργία αὕτη τοῦ Μ. Βασιλείου, φυλάττουσα ἀπαραποίητον τὸν τύπον καὶ τὸν χαρακτῆρα τῆς ἀρχαίας λειτουργίας, προσλαβοῦσα δὲ εἶδος ἀνάλογον πρὸς τὰς καιρικὰς περιστάσεις καὶ ἀνάγκας τῆς Ἐκκλησίας, οὕτω ταχέως διεδόθη καὶ ἐπεκράτησεν, ἀποδεκτὴ γενομένη ἄνευ ἀντιῤῥήσεως, ὥστε περὶ τὰ 512 ἔγραφεν ὁ διάκονος Πέτρος «quam pene universus frequentat Oriens» ἤτοι ὁλόκληρος σχεδὸν ἡ Ἀνατολὴ τελεῖ αὐτὴν (Epistola ad Fulgentium c. 8. n. 25). Ὁ θεῖος Χρυσόστομος ἔτι μᾶλλον συνέταμε τὴν λειτουργίαν καὶ ταῖς ἀνάγκαις τῆς Ἐκκλησίας προσήρμοσεν· ἀλλ' ἐπειδὴ αὕτη δὲν εἶνε πολλῷ βραχυτέρα τῆς τοῦ Μ. Βασιλείου, διὰ τοῦτο πολλοὶ νομίζουσιν ὅτι αὕτη σὺν τῷ χρόνῳ ὑπέστη πολλὰς προσθήκας, καὶ τοῦτο ἐπιβεβαιοῖ ἡ μεγάλη διαφορὰ τῶν ἀρχαίων αὐτῆς χειρογράφων (Goar Eucologium n. 2. p. 95). Ἡ ἔκδοσις αὕτη τοῦ Χρυσοστόμου, ἐξ Ἀντιοχείας ἐλθόντος, διεδόθη ἀμέσως διὰ τοῦ Νεστορίου παρὰ τοῖς ὀπαδοῖς αὐτοῦ· ἐντεῦθεν ἡ καταπληκτικὴ ὁ-

μοιότης τῆς λειτουργίας τῶν Νεστοριανῶν πρὸς τὴν τοῦ θείου Χρυσοστόμου, καταφαινομένη καὶ ἐν ἄλλοις μὲν πολλοῖς, μάλιστα δὲ ἐν τῷ τέλει τῆς ἐπικλήσεως· διότι τὸ «μεταβαλὼν τῷ Πνεύματί σου τῷ ἁγίῳ» τῆς λειτουργίας τοῦ Χρυσοστόμου, ἐν οὐδεμιᾷ ἄλλῃ λειτουργίᾳ, ἑλληνικῇ ἢ αἰγυπτιακῇ ἢ συριακῇ ἁπάντων, κεῖται μόνον ἐν τῇ τῶν Νεστοριανῶν. Πρὸ τῶν λειτουργιῶν τοῦ Μ. Βασιλείου καὶ τοῦ θείου Χρυσοστόμου, μεγάλων καὶ οἰκουμενικῶν Πατέρων, ὧν ἡ ὀρθοδοξία πάντῃ ἀκηλίδωτος, καὶ ὁ ἀποστολικὸς καὶ ἔνθεος ζῆλος ἀρίδηλος, καὶ ἡ μέριμνα περὶ τῶν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ παραδειγματική, καὶ τὸ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀξίωμα μέγα καὶ ἔξοχον, καὶ ὁ ἔπαινος ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ διὰ πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν (β΄ Κορινθ. 8, 18), αἱ ἄλλαι λειτουργίαι τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν κατὰ σμικρὸν ὑπεχώρησαν, ἐσίγησαν καὶ κατηργήθησαν· τοῦτο δὲ ἐγίνετο οὐχὶ ἀσυνειδήτως καὶ ἀνεπαισθήτως, ἀλλὰ μετὰ λόγου καὶ φρονήσεως· διότι οἱ θεόσοφοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας κατεῖδον ὅτι αἱ δύο λειτουργίαι οὐδὲν μὲν οὐσιῶδες καὶ καίριον τῆς ἀρχαίας λειτουργίας οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον μετέβαλον ἢ ἠθέτησαν ἢ κατήργησαν, προσέλαβον δὲ μορφὴν ἀνάλογον πρὸς τὰς καιρικὰς περιστάσεις καὶ ἀνάγκας τῆς Ἐκκλησίας· διὰ τοῦτο μόναι αὐταὶ ἔλαβον γενικὸν χαρακτῆρα ἐξ ὅλων τῶν ἄλλων κατὰ τόπους λειτουργιῶν, γενόμεναι κτῆμα καὶ ἀγαλλίαμα τῆς ὅλης ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας· διότι αὗται καὶ γνήσιαι ἀποστολικαὶ λειτουργίαι εἶνε καὶ ἀπαστράπτοντας φέρουσι τοὺς δογματικοὺς καὶ θεολογικοὺς ἀδάμαντας τοῦ χρυσοῦ αἰῶνος τῆς Ἐκκλησίας.

Ἀφοῦ οὕτω πως ἐπεκράτησαν καὶ ἐγένοντο ἀποδεκταὶ αἱ δύο αὗται λειτουργίαι, αὐταὶ καὶ μόναι πρέπει νὰ τελῶνται ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ, τὸ δὲ εἰσάγειν λειτουργίαν τινὰ «τῶν ἄλλων τανῦν μὴ εἰθισμένων» ὡς λέγει ὁ ἀοίδιμος Διονύσιος Κλεόπας (Κατηχήσ. Κυριλλ. τόμ. β΄. ἔκδ. Ἱεροσολ. 1868 σελ. 321) καθ' ἡμᾶς εἶνε ἀναχρονισμός, καὶ δὴ καὶ ἄτοπον, ἀφοῦ ἐν διαφόροις συνόδοις καθωρίσθη καὶ ἐνομοθετήθη ὅπως ἡ αὐτὴ τάξις καὶ ὁ αὐτὸς τύπος τῆς λειτουργίας τηρῆται ἐν πάσαις ταῖς Ἐκκλησίαις κατὰ τὴν ὑπὸ τῶν μεγάλων Πατέρων καὶ οἰκουμενικῶν Διδασκάλων, Βασιλείου καὶ Χρυσοστόμου, γενομένην ἐπίσημον καὶ γενικὴν αὐτῆς ἔκδοσιν (Origines sive Antiquitates ecclesiasticae τόμ. 5 σελ. 112, 113 ἔκδ. Halae 1727, πρβλ. Ἱεροῦ Συνδέσμου 1901 σελ. 31). Ἵνα δὲ σαφέστερον καὶ ἀποτελεσματικώτερον γένηται, ὃ λέγομεν, ἀναφέρομεν γεγονός τι τοῦ δωδεκάτου αἰῶνος ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἰσαακίου τοῦ Ἀγγέλου· ὁ ἁγιώτατος Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Μάρκος ἐγγράφως ἠρώτησε τὸν ἁγιώτατον Πατριάρχην Ἀντιοχείας Θεόδωρον τὸν Βαλσαμῶνα, ἄνδρα θεολογικώτατον, ἔμπειρον τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων καὶ διατάξεων καὶ τούτων ἑρμηνευτὴν διαπρεπέστατον. «Αἱ περὶ τὰ μέρη τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ τῶν Ἱεροσολύμων ἀναγινωσκόμεναι λειτουργίαι, **καὶ λεγόμεναι συγγραφῆναι** παρὰ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων Ἰακώβου τοῦ Ἀδελφοθέου καὶ Μάρκου, δεκταί εἰσι τῇ ἁγίᾳ καὶ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ ἢ οὔ;» εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην ἐκεῖνος ἀπεκρίνατο: «Ὁ μέγας Ἀπόστολος Παῦλος, ὁ τῶν ἁγίων Ἐκκλησιῶν τοῦ Θεοῦ ῥήτωρ καὶ διδάσκαλος, Κορινθίοις ἐπιστέλλων, φησίν· Ἀδελφοί, παρακαλῶ ὑμᾶς διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἵνα τὸ αὐτὸ λέγητε πάντες, καὶ μὴ ᾖ ἐν ὑμῖν σχίσματα, ἦτε δὲ κατηρτισμένοι ἐν τῷ αὐτῷ νοΐ, καὶ ἐν τῇ αὐτῇ γνώμῃ (α΄. Κορινθ. 1, 10). Φαμὲν τοίνυν, ὡς οὔτε ἀπὸ θείας Γραφῆς, οὔτε ἀπὸ κανόνος ἐκφωνηθέντος συνοδικῶς ἀνεδιδάχθημεν, ἱεροτελεστίαν ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Μάρκου παραδοθῆναι. Μόνος δὲ ὁ λδ΄ κανὼν τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ τοῦ μεγάλου παλατίου συστάσης ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου φησὶν ὑπὸ τοῦ ἁγίου Ἰακώβου τοῦ Ἀδελφοθέου μυστικὴν ἱερουργίαν συντεθῆναι. Ὁ μέν τοι πε΄. κανὼν τῶν ἁγίων καὶ πανευφήμων Ἀποστόλων, καὶ ὁ νθ΄. κανὼν τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου, ἀπαριθμούμενος τὰ ὀφείλοντα παρ' ἡμῖν πολιτεύεσθαι βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ τῆς Καινῆς, καὶ αὐτὰ δὴ τὰ ἀποστολικά, **ἱερουργίας τοῦ ἁγίου Ἰακώβου ἢ τοῦ ἁγίου Μάρκου μνείαν ὅλως οὐ ποιοῦνται. Ἀλλὰ καὶ ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία τοῦ ἁγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως οὐδόλως ταύτας ἐπιγιγνώσκει. Ψηφιζόμεθα οὖν μὴ εἶναι δεκτὰς ταύτας·** κἂν γὰρ ἐγένοντο, παντελοῦς ἀπραξίας κατεδικάσθησαν, ὡς καὶ ἄλλα πολλά· καὶ δῆλόν ἐστιν ἀπὸ τοῦ πε΄. κανόνος τῶν ἁγίων καὶ πανευφήμων Ἀποστόλων, καὶ τοῦ β΄. κανόνος τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ τοῦ μεγάλου παλατίου συστάσης ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου. Ὁ μὲν γάρ, ὁ ἀποστολικὸς δηλαδή, διορίζεται τὰς τοῦ Κλήμεντος δύο ἐπιστολάς, καὶ τὰς διαταγὰς τῶν ὀκτὼ βιβλίων αὐτοῦ ἀναγινώσκεσθαι μέν, μὴ δημοσιεύεσθαι δέ, διὰ τὰ ἐν αὐταῖς μυστικά· ὁ δὲ θέλει ταύτας μηδὲ ἀναγινώσκεσθαι, διὰ τὸ παρατεθῆναι

αὐταῖς παρ' ἑτεροδόξων πολλά τινα νόθα, καὶ τῆς εὐσεβείας ἀλλότρια. **Διότι, τοῦτο καὶ ὀφείλουσι πᾶσαι αἱ Ἐκκλησίαι τοῦ Θεοῦ ἀκολουθεῖν τῷ ἔθει τῆς νέας Ρώμης, ἤτοι τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἱερουργεῖν κατὰ τὰς παραδόσεις τῶν μεγάλων διδασκάλων καὶ ὁμοστήρων τῆς εὐσεβείας, τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου καὶ τοῦ ἁγίου Βασιλείου»** (Συντάγμ. θείων καὶ ἱερῶν Καν. ἐκδ. Ράλλη καὶ Ποτλῆ· Ἀθήνησι 1854 τόμ. τέταρτος σελ. 447 καὶ 448· πρβλ. τοῦ αὐτοῦ τόμ. δεύτερον σελ. 377 καὶ 378). Ὁ δὲ περικλεὴς διδάσκαλος τοῦ ὀρθοδόξου ἡμῶν Γένους ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις, ὁ φιλόσοφος θεολόγος, ὁ πολὺς Εὐγένιος ὁ Βούλγαρις λέγει: «ἐν τοῖς Ἀποκρύφοις τάσσονται καὶ τὰ ἑξῆς . . . Νς'. Αἱ λειτουργίαι Πέτρου, Μάρκου, Ἰακώβου, καὶ ἡ Ματθαίου ἡ παρὰ τοῖς Αἰθίοψιν ἐν χρήσει οὖσα, εἰ καὶ μηδὲν ἴσως ἄτοπον περιέχουσιν, ἀλλὰ πολλαχόθεν ὡς ψευδεπίγραφοι ἀπελέγχονται» (Εὐγεν. Βουλγάρ. Ἑκατονταετ.-ρίδ. 1857 σελ. 222 καὶ 225). Ἀπόκρυφον λοιπὸν καὶ **πολλαχόθεν ψευδεπίγραφον** ἀπελέγχει καὶ κηρύττει σὺν ταῖς ἄλλαις καὶ τὴν λεγομένην λειτουργίαν τοῦ Ἰακώβου ὁ πολὺς Εὐγένιος· κρίμα, ὅτι δὲν ἐδόθη αὐτῷ ἀφορμὴ νὰ ἐξηγήσῃ ἡμῖν τὸ πολλαχόθεν ψευδεπίγραφον καὶ ἀπόκρυφον τῆς λειτουργίας ταύτης. Ἡμεῖς ἐν προηγουμένῃ ἡμῶν πραγματείᾳ («Ἐκκλ. Ἀληθείας» ἀριθ. 9. 10. 13 ἔτ. 1901) κατὰ τὸ μέτρον τῶν ἀσθενῶν ἡμῶν δυνάμεων διὰ λόγων ὀκτὼ καὶ δέκα κατεδείξαμεν τὸ μὴ γνήσιον, ἀλλ' ὑποβολιμαῖον καὶ ψευδεπίγραφον τῆς λειτουργίας ταύτης· μετ' ἀπορίας δὲ μεγάλης ἠκούσαμεν καὶ ἀνέγνωμεν τὴν ἰδέαν ἀνωνύμου τινὸς ὅτι προσεχῶς «θὰ ἔχωμεν ἐν περὶ πλέον γραπτὸν κειμήλιον τοῦ Ἁγίου Ἰακώβου πρὸς τῇ γνωστῇ καὶ θαυμασίᾳ αὐτοῦ Καθολικῇ ἐπιστολῇ» (Ἱεροῦ Συνδέσμου ἔτ. 1901 ἀριθ. 6 σελ. 71)· ἄλλαις λέξεσιν ὁ Κανὼν τῆς Καινῆς Διαθήκης θὰ αὐξηθῇ κατὰ ἓν ἀπὸ 27 βιβλίων εἰς 28· τῇ ἀληθείᾳ εἴμεθα περίεργοι καὶ ἀνυπόμονοι νὰ ἴδωμεν τὸ ἔκτακτον καὶ μοναδικὸν τοῦτο φαινόμενον ἐν ἀρχῇ τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος. Ἀφοῦ ἡ Καθολικὴ Ἐπιστολὴ αὐτοῦ μέχρι τοῦ τετάρτου αἰῶνος ἐτάσσετο ἐν τοῖς «νοθευομένοις καὶ ἀντιλεγομένοις» (Εὐσ. Ἐκκλ. Ἱστορ. II, 23, 24. III, 25, 3), ἴδωμεν πῶς ἀποδειχθήσεται ἡ γνησιότης ἑτέρου συγγράμματος, ἀποδιδομένου τῷ Ἀδελφοθέῳ, παντελῶς ἀγνώστου τῇ ἀρχαίᾳ Ἐκκλησίᾳ· ἐὰν τοιοῦτό τι παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα ὑποστηριχθῇ, τότε θὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ θέμα τοῦτο, ὅπως λεπτομερέστατα κατὰ τὸ ἐνὸν ἀποδείξωμεν ὅτι ἡ λεγομένη λειτουργία τοῦ Ἀδελφοθέου δὲν ἀνήκει εἰς «τὰς ἀληθεῖς καὶ ἀπλάστους καὶ ἀνωμολογημένας γραφὰς» τῶν ἀποστολικῶν χρόνων (Εὐσεβ. Ἐκκλ. Ἱστορ. III, 25, 6), ἀλλ' εἶνε κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ ἀοιδίμου καὶ σοφωτάτου διδασκάλου Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρεως «ἀπόκρυφος καὶ παλλαχόθεν ψευδεπίγραφος».

Ἐν Ἱεροσολύμοις τῇ 21 Μαΐου 1901.

Γερμανὸς Βασιλάκης
Μ. Ἀρχιδιάκονος τοῦ Α. καὶ Π. Θρόνου τῶν Ἱεροσολύμων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Bischops Sarapion's Prayer Book

Translated from the edition of Dr. G. Wobbermin with introduction, notes and Indices by John Wordsworth d. d. Bischof of Salisbury.

Οὐδεὶς ἀγνοεῖ οἷον φῶς ἐπέχυσαν ἐπὶ τῆς ἀρχαίας καθόλου Ἐκκλησίας αἱ εὐχαὶ τοῦ φίλου τοῦ Μεγάλου Ἀθανασίου Σαραπίωνος, ἐπισκόπου Θμούεως, αἱ ἐσχάτως ἐξ Ἁγιορειτικοῦ χειρογράφου ἐκδοθεῖσαι. Τὸ ἱστορικὸν τοῦτο μνημεῖον τὸ ἐν πολλοῖς ἀνώτερον τῆς Διδαχῆς τῶν Ἀποστόλων καὶ τῆς Κλημεντείου λεγομένης λειτουργίας μεταφρασθὲν εὐθὺς εἰς τὴν Ἀγγλικήν, μετεξέδωκεν ὁ γνωστὸς τοῖς Ὀρθοδόξοις ἐπίσκοπος Σαλισβουρίας, προτάξας σημειώσεις ἱκανὰς διασαφούσας τὰ κατὰ τὸ εὐχολόγιον τοῦτο καὶ τὸν συγγραφέα αὐτοῦ. Καὶ ἡ μὲν μετάφρασις καθόλου εἰπεῖν ἔχει ἄριστα, εἰ καί τινα ἠδύναντο ἀκριβέστερον νὰ ἀποδοθωσι. Τὸ «εἶνα ἐπιδημήσῃ» (Τὸ Ἅγ. Πνεῦμα) ἠδύνατο νὰ μεταφρασθῇ may come = (κατέλθῃ) οὐχὶ δὲ may dwell (or settle) = (κατοικήσῃ ἢ ἐνιδρυθῇ) 73. Ἐν δὲ τῇ εἰσαγωγῇ πραγματεύεται ὁ ἐκδότης περὶ τοῦ προσώπου, τοῦ χαρακτῆρος, τῆς ὀρθοδοξίας τοῦ Σαραπίωνος, περὶ τοῦ ὕρους καὶ τοῦ χαρακτῆρος τῶν εὐχῶν καὶ τῆς καταλληλοτέρας αὐτῶν κατατάξεως καὶ σειρᾶς. Καίτοι δὲ ἐν τῇ ἐρεύνῃ ταύτῃ φαίνεται ἔν τισι ἱστάμενος ἐπὶ ἀλλοτρίου τῆς Ὀρθοδοξίας ἐδάφους καὶ ἐξ ἐπόψεως προτεσταντικῆς κρίνων τὰ πράγματα (ὅρα τὰς παρατηρήσεις αὐτοῦ περὶ τοῦ χρίσματος, ὡς χωριζομένου τοῦ βαπτίσματος 49, περὶ τῶν τιμίων δώρων ὡς ὁμοιωμάτων (likeness) τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου (43) περὶ τῆς Εὐχαριστίας ὡς

οὔσης θυσίας πρὸ τῆς μετουσιώσεως οὐχὶ δὲ μετ' αὐτὴν 45 κ. ἄλλ.), καθόλου ὅμως αἱ παρατηρήσεις αὐτοῦ εἶνε συμβολὴ ἀξιόλογος εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς λειτουργικῆς. Ὀρθότατα ἰδίᾳ ἑρμηνεύει τὸ «*ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι*» τοῦ Σεραπίωνος «ἐν τῇ ἑνότητι τοῦ Ἁγ. Πνεύματος», ὁμοίως δὲ λαμπρῶς ἐξαίρει τοὺς Κυριακοὺς λόγους «*λάβετε φάγετε κτλ.*» ὡς ἱστορικὴν μόνον σημασίαν ἔχοντας, μὴ ἀποτελοῦντας δὲ μέρος τῆς εὐχῆς τῆς καθαγιάσεως, καὶ ὀρθῶς κρίνει τὴν εὐχὴν τῶν κεκοιμημένων καὶ ἐκκομιζομένων, εἰ καὶ ἐκ τῶν γενικῶν λέξεων *ἐκκομίζομαι* καὶ *ἔξοδος* δὲν δύναται νὰ ἐξαχθῇ ὅ,τι θέλει ὁ ἐκδότης, ὅτι ἡ εὐχὴ ἀνεγινώσκετο κατ' οἶκον πρὸ τῆς ἐπικηδείου πομπῆς.

Ἓν τέλει σημειωτέα ἡ εὐσεβὴς καὶ παρὰ τοῖς Διαμαρτυρομένοις κριτικοῖς σπανίζουσα τάσις, ὑφ' ἧς διακρίνεται ὁ ἐκδότης. Χ. Α.

ΔΗΛΩΣΙΣ

Ἐξεπονήθησαν ἐσχάτως ὑπὸ τοῦ κ. Γρηγορίου Καρύδου, διευθυντοῦ τῆς «Βυζαντίδος» δύο διδακτικὰ ἔργα ὑπὸ τὸν τίτλον «**Θρησκευτικὸς Ἀρωγὸς**» καὶ «**Στοιχειώδης διδασκαλία τῆς ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας**». Τὰ πονήματα ταῦτα ὑποβληθέντα πρῶτον τῇ Πατριαρχικῇ Κεντρικῇ Ἐκκλησιαστικῇ Ἐπιτροπῇ ἐνεκρίθησαν μετ' ἐπαίνων πολλῶν, ὡς λίαν πρόσφορα καὶ κατάλληλα, οὐ μόνον διὰ τὴν σπουδάζουσαν νεολαίαν, ἀλλὰ καὶ διὰ πάντα ὀρθόδοξον Χριστιανόν, καθόσον ἐν αὐτοῖς ἐκτίθενται εὐσυνόπτως καὶ σαφῶς αἱ ἀπαραίτητοι παντὶ ὀρθοδόξῳ θρησκευτικαὶ γνώσεις.

Ὅθεν, ἀποφάσει καὶ ἐγκρίσει τῆς ἁγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου, συνιστῶνται θερμῶς ἀμφότερα τὰ χρησιμώτατα ταῦτα διδακτικὰ ἔργα πάσαις ταῖς Ἐφορείαις καὶ ταῖς Διευθύνσεσι τῶν Σχολῶν τοῦ κλίματος τοῦ οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ὅπως εἰσαχθῶσι ταῦτα εἰς αὐτὰς ἐπ' ἀγαθῷ τῆς παιδευομένης νεότητος.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἐπισκέψεις. — Ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐπιβὰς προχθὲς ἀτμακάτου ἰδιαιτέρας ἀνῆλθε τὸν ἄνω Βόσπορον καὶ ἐπεσκέψατο ἐν Βαθυρρύακι τὴν Α. Ε. τὸν πεσσβευτὴν τῆς Ρωσίας Ζηνόβιεν.

Χθὲς ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ὁ ἐρίτιμος ὁμογενὴς τραπεζίτης Εὐστάθιος Εὐγενίδης.

— *Ἐπέτειος ὀνόματος.* — Τῇ παρελθούσῃ Δευτέρᾳ ἦγε τὴν ἐπέτειον τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἑορτὴν ἡ Α. Θ. Π. ὁ ἐν Ἀντιγόνῃ ἡσυχάζων πατριάρχης πρώην Κωνσταντινουπόλεως Ἄνθιμος ὁ Ζ', ὅτε ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἰωακεὶμ ὁ Γ' συνεχάρη αὐθημερὸν διὰ τοῦ Μ. Ἀρχιδιακόνου Δαυρεντίου. Ὁμοίως συνεχάρησαν τῷ ἑορτάζοντι πατριάρχῃ αἱ ΑΑ. ΘΘ. ΠΠ. οἱ πατριάρχαι πρώην Κωνσταντινουπόλεως Νεόφυτος ὁ Η' καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Ε', ἡ Α. Μ. ὁ Πατριάρχης πρώην Ἱεροσολύμων Νικόδημος, οἱ σεβασμιώτατοι ἅγιοι συνοδικοὶ καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἔγκριτοι κληρικοὶ καὶ λαϊκοί.

Ὡσαύτως ἐντολῇ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ὁ Μ. Ἀρχιδιάκονος ἐπεσκέψατο τοὺς ἐκεῖ παραβερίζοντας Ἰωάννην Μαμόπουλον, μέλος τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου, καὶ τοὺς ἐγκρίτους ἀδελφοὺς Λαζαρίδας.

Τὴν ἐπέτειον ὀνοματικὴν αὐτοῦ ἑορτὴν ἦγεν ὡσαύτως ἡ Α. Σ. ὁ ἐκ τῶν ἁγίων συνοδικῶν μητροπολίτης Ἀμασείας Ἄνθιμος, ὃν ἐπὶ τούτῳ ἐπεσκέψαντο ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἰωακεὶμ ὁ Γ' οἱ σεβασμιώτατοι ἅγιοι συνοδικοὶ ἀρχιερεῖς, οἱ παρεπιδημοῦντες μητροπολῖται, οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἁγ. Τόπων καὶ πολλοὶ ἄλλοι κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ φίλοι.

Τηλεγραφικῶς δὲ ἡ Α. Θ. Π. ὁ Πατριάρχης Ἰωακεὶμ συνεχάρη τῷ πανιερωτάτῳ μητροπολίτῃ Πρεσπῶν καὶ Ἀχριδῶν Ἀνθίμῳ.

Ὡμοίως τοῦ ἀξιοτίμου Ζαχαρίου Χατζοπούλου, προέδρου τῆς ἐν Σταυροδρομίῳ Κεντρικῆς Ἐφορείας ἄγοντος προχθὲς τὴν ἐπέτειον τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἑορτήν, ἡ Α. Θ. Παναγιότης διεβίβασε τῷ γεραρῷ πρεσβύτῃ τὰς πατριαρχικὰς αὐτοῦ εὐχὰς καὶ εὐλογίας διὰ τοῦ Μ. Πρωτοσυγκέλλου Χρυσοστόμου.

— *Μ. τοῦ Γ. Σχολ.* — Προχθὲς ἐγένοντο αἱ ἐνάρξεις τῶν μαθημάτων τῆς πρεσβυγενοῦς Πατριαρχ. Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς ἐν μέσῳ ἱκανῆς φιλομούσου ὁμηγύρεως γονέων, κηδεμόνων καὶ ἄλλων λογίων. Τὸν εἰθισμένον ἁγιασμὸν ἐτέλεσεν ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης περιστοιχούμενος ὑπὸ τοῦ σεβασμ. προέδρου τῆς ἐφορείας τοῦ ἀνωτέρου ταύτου παιδευτηρίου ἁγίου Ἀμασείας Ἀνθίμου καί τινων ἄλλων ἁγίων συνοδικῶν.

Μετὰ τὴν ἱεροτελεστίαν ἡ Α. Θ. Παναγιότης διὰ βραχείας καὶ ἐξ ὑπογυίου προσλαλιᾶς τὸ μὲν συνέστησε τῷ καθηγητικῷ συλλόγῳ τὴν αὐτὴν καὶ εἰς τοὐπιὸν ἀγαστὴν ἀφοσίωσιν καὶ ζῆλον περὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ ὑψηλοῦ αὐτῶν καθήκοντος, τὸ δὲ ἀπέτεινε τοῖς μαθηταῖς πολυτιμοτάτας ὑποθήκας καταδείξας τὰς θυσίας, ἃς ὑφίσταται ἡ Σχολὴ χάριν τῆς ἠθικῆς μορφώσεως καὶ τῆς πνευματικῆς αὐτῶν ἀναπτύξεως, καὶ ἀπαιτήσας ὅπως πάντες ὦσι πανταχοῦ καὶ πάντοτε σεμνοὶ καὶ σώφρονες.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐποιήσατο ἐν τῇ βραχείᾳ ταύτῃ προσλαλιᾷ λίαν εὔφημον μνείαν τοῦ ὀνόματος τοῦ τέως ταμίου τῆς ἐφορείας ἀξιοτίμου Νικολάου Φωτιάδου, πολύτιμον συμβολὴν εἰς τὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν τοῦ φυτωρίου παρασχόντος.

Μετὰ τὸν ἁγιασμὸν ὁ Σχολάρχης, πανιερώτατος μητροπολίτης Σάρδεων Μιχαὴλ, ἀπήγγειλε τὴν ἔκθεσιν τῶν κατὰ τὸ λῆξαν σχολικὸν ἔτος, ἐξάρας ἐν αὐτῇ τὰ ὀνόματα τῶν ἀριστευσάντων.

— *Μητροπολῖται Ἡρακλείας καὶ Ἰκονίου.* — Χθὲς ἀποχαιρετίσαντες τὴν Α. Θ. Π. καὶ τοὺς σεβασμ. ἁγίους συνοδικοὺς ἀπῆλθον εἰς τὰς οἰκείας αὐτῶν ἐπαρχίας οἱ σεβασμιώτατοι μητροπολῖται Ἡρακλείας Ἱερώνυμος καὶ Ἰκονίου Ἀθανάσιος προπεμφθέντες ὑπὸ πολλῶν φίλων.

—*Γεῦμα τιμητικόν.*—Ὁ ἐρίτιμος ὁμογενὴς τραπεζίτης κ. Λεωνίδας Ζαρίφης παρέθετο τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ πρὸς τιμὴν τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου γεῦμα, οὗ μετέσχον καὶ ἄλλοι ἔγκριτοι τραπεζῖται καὶ οἰκεῖοι.

—*Μονὴ Πάτμου* — Οἱ ὁσιώτατοι Πατέρες τῆς ἐν Πάτμῳ Ἱ. Σταυροπηγιακῆς Μονῆς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου διʼ ἐπιστολῆς αὐτῶν ἠγγειλαν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτι, ληξάσης τῆς διετοῦς περιόδου τοῦ τέως ἡγουμένου Θεοφάνους, καὶ ἀποχωρήσαντος τούτου κανονικῶς, συνῆλθον εἰς κοινὴν συνεδρίαν καὶ ἐξελέξαντο ἡγούμενον μὲν τὸν ἀρχιμ. Παΐσιον Φερεντῖνον ἐπὶ πολλὰς περιόδους εὐδοκίμως ἱεροκήρυκα καὶ ἱεροδιδάσκαλον ἐν τῇ ἐξαρχίᾳ ταύτῃ διατελέσαντα, ἐκκλησιάρχην τὸν Ἀγαθάγγελον Βάτικαν καὶ συμβούλους τοὺς πανοσιωτάτους Ἀβέρκιον Γέννην, τὸν ἀρχιμ. Κύριλλον Βοΐνην, τὸν Θεοδώρητον Πολυχρονιάδην, τὸν Γεράσιμον Καρύδην, τὸν Θεόκλητον Νικηφοράκην καὶ τὸν Δανιὴλ Μαρκάκην.

Τῆς γενομένης ἐκλογῆς τῶν νέων τῆς Ἱ. Μονῆς ἀρχῶν κυρωθείσης ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς παρελθούσης Τρίτης, ἐνεκρίθη ἡ ἀπόλυσις τοῦ σχετικοῦ ἡγουμενικοῦ γράμματος.

—*Μοναὶ Καμένης καὶ Σπηλαίου* —Τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Δρυϊνουπόλεως ἱερῶν Π. καὶ Σταυροπηγιακῶν Μονῶν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου τῶν ἐπιλεγομένων Καμένης καὶ Σπηλαίου διωρίσθησαν ἡγούμενος μὲν τῆς πρώτης ὁ ἀρχιμανδρίτης Εὐγένιος, ἐπιστάτης δὲ τῆς δευτέρας ὁ πρωθιερεὺς Κώνστας.

—*Μονὴ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου ἐν Παραμυθίᾳ.* — Τῆς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ μὲν Παραμυθίας καὶ Φιλιατῶν κειμένης, ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν δὲ τοῦ μητροπολίτου Δρυϊνουπόλεως διατελούσης ἱερᾶς Μονῆς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου διωρίσθη ἡγούμενος ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς Τρίτης ὁ ἀρχιμ. Βασίλειος Στεφάνου.

— *Ἐκκλησιαστικὸς Μουσικὸς Σύλλογος.* — Εὐχαρίστως μανθάνομεν ὅτι διευθυντὴς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς Σχολῆς τοῦ παρʼ ἡμῖν Μουσικοῦ Συλλόγου διωρίσθη χθὲς ὑπὸ τῆς Ἐφορίας τῆς Σχολῆς ὁ γνωστὸς παρʼ ἡμῖν ἱστοριογράφος τῆς μουσικῆς κ. Γ. Ι. Παπαδόπουλος.

—*Ἱ. Ι. Σοκολώφ.*«*Ὁ Παναγιώτατος Ἰωακεὶμ ὁ Γ΄, Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως*» *Ἱστορικὸν Δοκίμιον τοῦ βίου καὶ τῆς δράσεως αὐτοῦ κατὰ τὴν πρώτην Πατριαρχείαν (1878—1884).* — Ἐν Πετρουπόλει, 1901,— Ἐλήφθη ἐν τῇ τελευταίᾳ ὥρᾳ τὸ ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον εἰς γλῶσσαν ρωσσικὴν κομψότατον τομίδιον, ἔργον τοῦ γνωστοῦ διὰ τὸ θερμὸν αὐτοῦ καὶ εἰλικρινὲς ὑπὲρ τῶν ἐν Ἀνατολῇ ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἐνδιαφέρον ρώσσου Καθηγητοῦ Ἱ. Ι. Σοκολώφ. Τὸ ἔργον εἶνε ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ ἐν Πετρουπόλει θρησκευτικοῦ Περιοδικοῦ «Ὁ Ὁδοιπόρος», τοῦ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἀκαμάτου Ἀλ. Δοπουχήν, Καθηγητοῦ τῆς ἐν Πετρουπόλει Θεολ. Ἀκαδημίας, φέρει δʼ ἐπὶ κεφαλῆς τὴν φωτογραφίαν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος πρὸς ἣν ὁ συγγραφεὺς φαίνεται τρέφων βαθύτατα σεβασμοῦ καὶ ἐκτιμήσεως αἰσθήματα. Θὰ ἐπανέλθωμεν ἐπὶ τούτου προσεχῶς.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΡΑΣΚΟΠΡΕΣΡΕΝΗΣ

Ἀριθ. 3.

Προσκαλεῖται ἡ Βάνκα Τριπκοβίτσα τὰ οἰκιακὰ ἐπαγγελλομένη, ὑπήκοος ὀθωμανὴ ἐκ Πρεσρένης, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς ὅπως τὴν πρώτην Πέμπτην καὶ ὥραν τρίτην τῆς ἡμέρας τουρκιστὶ μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς (31) ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως Ρασκοπρεσρένης αὐτοπροσώπως ἢ διʼ ἀντιπροσώπου, ὡς ἐναγομένη ὑπὸ τοῦ συζύγου αὐτῆς Ἰωαννικίου Ἰωάννου, κατοίκου Ὀραχόβτσας ἐπὶ διαζεύξει· ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει ἡ κατʼ αὐτῆς ἀγωγὴ δικασθήσεται ἐρήμην.

Ἡ παροῦσα κλῆσις δημοσιευθήσεται τρὶς κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένων φύλλων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Τσάριγραδ Γλάσνικ».

Ἐν Πρεσρένῃ, τῇ 22 Ἀπριλίου 1901. 2

Ὁ Πρόεδρος

† **Ὁ Ραϊκοπρεσρένης ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ**

Ὁ Γραμματεὺς

ΝΕΔΕΛΚΟΣ ΣΤΕΠΗΤΣ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΕΛΑΣΣΩΝΟΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Ἀριθ. πρωτ. 40.

Προσκαλεῖται ὁ Ἰωάννης Τοπούζης, καθολικὸς τὸ δόγμα, ὑπάλληλος, ὑπήκοος ὀθωμανός, ὁριώμενος ἐκ Σμύρνης, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς, ὅπως τὴν πρώτην Δευτέραν καὶ ὥραν 7ην τῆς ἡμέρας τουρκιστὶ μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἐλασσῶνος αὐτοπροσώπως ἢ διʼ ἀντιπροσώπου, ὡς ἐναγόμενος ὑπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ Μαρίας Ἱ. Τοπούζη, θυγατρὸς Α. Παπαδοπούλου, χριστιανῆς ὀρθοδόξου, διαμενούσης ἐν Ἐλασσῶνι, ἐπὶ διαζεύξει· ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει ἡ κατʼ αὐτοῦ ἀγωγὴ δικασθήσεται ἐρήμην.

Ἡ παροῦσα κλῆσις δημοσιευθήσεται τρὶς κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένων φύλλων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Νέας Ἐφημερίδος».

Ἐν Τσαριτσάνῃ, τῇ 22 Ἀπριλίου 1901. 2

Ὁ Πρόεδρος

† **Ὁ Ἐλασσῶνος ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ**

Ὁ Γραμματεὺς

ΚΛΕΑΝΘΗΣ Α. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ἡ Διεύθυνσις τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου ἀγγέλλει τῷ δημοσίῳ ὅτι ἐν τῷ καταστήματι τούτῳ γίνονται δεκταὶ παραγγελίαι ἐκτυπώσεως **βιβλίων, ἐκκλησιαστικῶν μουσικῶν βιβλίων, φυλλαδίων, διπλοτύπων, πινάκων, ἀγγελτηρίων, ἐπισκεπτηρίων** καὶ παντὸς εἴδους ἐντύπων εἰς τὴν ἑλληνικήν, τουρκικὴν καὶ τὰς λοιπὰς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας.

Ὁ Διευθυντὴς Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΚΑ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 15 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1901 ΑΡΙΘ. 37

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ . . . 25

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἀρχονται τὴν 1 Ἰανουαρίου
ἀποστελλόμεναι πρὸς τὸν Πρόεδρον ἢ τὸν Ταμίαν.

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Γρεβενῶν **ΔΩΡΟΘΕΟΣ** (πρόεδρος)
† Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
† Ὁ Ἀρχιγρ. τῆς Ἱ. Συνόδου ΦΩΤΙΟΣ
† Ὁ Μέγας Ἀρχιδιάκονος ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ (ταμίας
ΧΡ. ΠΑΠΑ-Ἰ-ΩΑΝΝΟΥ (γραμματεύς)

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. **ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΙΠΕΡΑΣ**

Ἕνεκα τῆς χθὲς ἑορτῆς τῆς Ὑψώσεως τοῦ τιμίου Σταυροῦ, ἡ «Ἐκκλησ. Ἀλήθεια» ἐκδίδοται σήμερον.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Δήλωσις— Ἡ ἐπέτειος ὀνοματικὴ ἑορτὴ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἰωακεὶμ τοῦ Γ'. — Ἐκκλησία καὶ Σχολεῖον — Στατιστικαὶ σημειώσεις Βιβλιολογία — Ἰωάννης Τρόητσκη (Νεκρολογία)— Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά.

ΔΗΛΩΣΙΣ

Ἐν τῇ τελευταίᾳ κοινῇ συνεδρίᾳ τῶν Δύο Σωμάτων ἀπεφασίσθη ἡ ἵδρυσις ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Ἐκκλησιαστικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου ἐπὶ σκοπῷ τῆς συγκεντρώσεως ἐν αὐτῷ τῶν ἐνδε κἀκεῖσε σποραδικῶς κειμένων ἱερῶν κειμηλίων (ἀρχαίων ἱερῶν σκευῶν, εἰκόνων, χειρογράφων, καὶ τ. τ.) καὶ τῆς περισώσεως αὐτῶν ἀπὸ πάσης ἐνδεχομένης φθορᾶς ἢ ἀπωλείας. Πρὸς τοῦτο ἀπολύεται προσεχῶς Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Ἐγκύκλιος πρὸς πάντας τοὺς Σ. Μητροπολίτας καὶ Θ. Ἐπισκόπους καὶ πρὸς τὰς ἱερὰς Μονὰς τοῦ Οἰκουμ. Θρόνου, διακελευομένη τὰ δέοντα γενέσθαι, ὅπως παύσῃ τοῦ λοιποῦ πᾶσα τυχὸν βέβηλος ἱεροσυλία καὶ οἱαδήποτε ἀντιχριστιανικὴ καὶ ἀντεθνικὴ ἀπεμπόλησις τῶν ἱερωτάτων ἐκκλησιαστικῶν κειμηλίων πρὸς κορεσμὸν χαμερπῶν ἀτομικῶν συμφερόντων ἐπὶ ἀνυπολογίστῳ βλάβῃ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ ἐθνικῆς ὁλομελείας. Ἐπὶ τούτῳ δὲ ἐνετάλημεν νὰ δηλώσωμεν προκαταβολικῶς διὰ τοῦ ἡμετέρου φύλλου, ὅτι πᾶσα τυχὸν ἱεροσυλία ἢ ἀπεμπόλησις, καταπατοῦσα ἄντικρυς τὴν περὶ τῶν ἱερῶν κειμηλίων μέριμναν τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας τιμωρηθήσεται αὐστηρότατα, εἴτε ἐκ μέρους κληρικοῦ εἴτε ἐκ μέρους λαϊκοῦ προερχομένη, ἐφαρμοζομένων ἐν σχέσει μὲν πρὸς τοὺς κληρικοὺς τῶν ποινῶν τῆς καθαιρέσεως, ἐν σχέσει δὲ πρὸς τοὺς λαϊκοὺς τῶν τοῦ ἀφορισμοῦ, ἵνα μὴ ἐπαναληφθῶσι τοῦ λοιποῦ αἱ ἀκατονόμαστοι ἱεροσυλίαι καὶ ἀπεμπολήσεις τῶν ἱερωτάτων.

Η ΕΠΕΤΕΙΟΣ ΟΝΟΜΑΤΙΚΗ ΕΟΡΤΗ

ΤΗΣ Α. Θ. Π. ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ

ΙΩΑΚΕΙΜ τοῦ Γ'.

Ἂν τὸ ὀρθοδοξον πλήρωμα πάσης πάντοτε δράττεται εὐκαιρίας πρὸς ἐκδήλωσιν τῶν φιλοστόργων αἰσθημάτων καὶ τοῦ βαθυτάτου σεβασμοῦ καὶ τῆς ἀφοσιώσεως αὐτοῦ πρὸς τὸ σεπτὸν πρόσωπον τοῦ λοριλεστάτου πρωθιεράρχου αὐτοῦ, πρὸς ὃν μετὰ στεργῆς πεποιθήσεως ἀεὶ ἀτενίζει καὶ μετ' ἐνδομύχου χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως ἀπεκδέχεται παρ' αὐτοῦ τὴν ἀνόρθωσιν τῶν μὴ καλῶς παρ' ἡμῖν κειμένων, ἂν εὐφροσύνως ἑκάστοτε ἑνωτιζόμενον τὰς πράξεις καὶ τὰ ἔργα τῆς μεγαλόφρονος καὶ κοινωφελεστάτης δράσεως αὐτοῦ, ἅτινα κατὰ τὸ βραχύτατον ἀπὸ τῆς δευτέρας ταύτης Πατριαρχείας χρονικὸν διάστημα αὐτοῦ ἐπεγένοντο, σπεύδει ὁμοθύμως νὰ καθυποβάλῃ τὰ σέβη αὐτοῦ, ἧτο λίαν φυσικὸν καὶ διὰ πλείονος προθυμίας νὰ δράζηται τῆς εὐκαιρίας τῆς ἐπετείου ὀνοματικῆς ἑορτῆς τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἰωακεὶμ τοῦ Γ', πρὸς ἐκδήλωσιν τῶν αὐτῶν συναισθημάτων.

Σύμπαν ὀθεν τὸ ὀρθόδοξον πλήρωμα φαιδρὸν ἐπανηγύρισε τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ τὴν ἐπέτειον τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ἑορτήν, ἐκφαντορικώτατα ἐκδηλώσαν τὸν βαθὺν σεβασμὸν καὶ τὴν ἀμείωτον ἀγάπην, δι' ἧς περιβάλλει Αὐτὴν καὶ ἀριδήλως ἐπιδεικνύμενον Αὐτῇ υἱικῆς στοργῆς καὶ ἀφοσιώσεως αἰσθήματα.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ ὀνοματικῇ Αὐτῆς ἑορτῇ ἐχοροστάτησε κατά τε τὸν ἑσπερινὸν καὶ τὴν θείαν λειτουργίαν ἐν τῷ πανσέπτῳ πατριαρχικῷ ναῷ, συγχοροστατησάντων αὐτῇ τῶν ἁγίων συνοδικῶν Ἀδριανουπόλεως Κυρίλλου, Ἀμασείας Ἀνθίμου, Ἰωαννίνων Γρηγορίου, Προύσης Ναθαναὴλ, Μηθύμνης Στεφάνου, Βάρνης Πολυκάρπου, Χίου Κωνσταντίνου, Κορυτσᾶς Γερβασίου, Γρεβενῶν Δωροθέου, Λιτίτσης Νικηφόρου, πλὴν τοῦ Σ. Λέρου καὶ Καλύμνου Ἰωάννου παραστάντος ἀλλὰ μὴ συγχοροστατήσαντος διὰ λόγους ὑγείας, καὶ τῶν παρεπιδημούντων μητροπολιτῶν Ἀγκύρας Νικολάου, Ξάνθης Ἰωακείμ, Στρωμνίτσης Σωφρονίου καὶ Κασσανδρείας Λεοντίου. Τὴν θείαν καὶ ἱερὰν λειτουργίαν ἐτέλεσεν ὁ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσύγκελλος Χρυσόστομος μετὰ τοῦ Δευτερεύοντος Παρθενίου. Ἐν τῷ ναῷ παρέστησαν οἱ ἀξιότιμοι σύμβουλοι κκ. Ζήσης Θ. Ζήσης, Ἀλέξ. Γάγκος Ἀντώνιος Σούρλας, Ἰωάννης Κ. Χατζόπουλος, Σόλων Γ. Καζανόβας, Ἐμμανουὴλ Ροκτιβὰν καὶ Ἱπποκράτης Ζαγανιάρης καὶ πλεῖστοι ἄλλοι ἔγκριτοι ὁμογενεῖς.

Τῆς λειτουργίας περατωθείσης ἡ Α. Θ. Παναγιότης διένειμε τῷ πολυπληθεστάτῳ ἐκκλησιάσματι τὸ ἱερὸν ἀντίδωρον. Μετὰ τὴν ἀπόλυσιν δὲ τῆς Ἐκκλησίας ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐξῆλθε τοῦ ναοῦ μετὰ πάντων τῶν ἁγίων ἀρχιερέων καὶ τῶν συμβούλων. Κατὰ τὴν ἄνοδον τῆς Α. Θ. Παναγιότητος διὰ τῆς κλίμακος τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας, οἱ μαθηταὶ τῆς Π. Ἀστικῆς Σχολῆς Μαρασλῆ παρατεταγμένοι ἑκατέρωθεν ἔψαλαν ἐμμελῶς ᾄσμα πρὸς τὴν Α. Θ. Παναγιότητα. Ἐν τῷ Μ. Συνοδικῷ πρὸς τοὺς ἁγίους συνοδικοὺς καὶ τοὺς παρεπιδημοῦσι μητροπολίτας καὶ συμβούλους εἶχον προσέλθει καὶ οἱ ἐν διαθεσιμότητι μητροπολῖται πρώην Δρυϊνουπόλεως, Ἐρσεκίου, Μογλενῶν, Δισκάτης καὶ Μεσημβρίας, οἱ Μητροπολῖται Ἀμίδης καὶ Χαλεπίου, οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἁγίων Τόπων, ἤτοι ὁ σεβασμιώτατος ἅγιος Νεαπόλεως Ἀρσένιος, σὺν τῷ βοηθῷ αὐτοῦ ἀρχιμ. Καλλίστῳ, ὁ τοῦ ἁγίου Ὄρους Γεράσιμος Λαυριώτης, ὁ τοῦ Σινᾶ ὄρους ἀρχιμ. Γαβριὴλ καὶ πάμπολλοι ἄλλοι κληρικοὶ καὶ λαϊκοί. Τότε ὁ πρῶτος τῇ τάξει τῶν ἁγίων συνοδικῶν μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως Κύριλλος προσεφώνησε τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ἐξ ὀνόματος τῶν Δύο Σωμάτων διὰ τῶν ἑξῆς:

Κατὰ τὴν χαρμόσυνον ταύτην ἡμέραν, καθ' ἣν κλῆρος καὶ λαὸς πανηγυρικῶς ἑορτάζουσι τὴν πρώτην ἐπέτειον ὀνοματικὴν ἑορτὴν τῆς δευτέρας Σου Πατριαρχείας διερμηνεῖς κατὰ καθῆκον τῆς ἱεραρχίας γινόμενος εὔχομαι ὅπως μέχρι θανάτου χαρίζηταί σοι ὁ Ὕψιστος ὑγείαν καὶ κραταίωσιν ἐπὶ τοῦ Θρόνου πρὸς δόξαν τῆς Ἐκκλησίας.

Εἰς ταῦτα ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἀπήντησεν ὡς ἑξῆς περίπου:

Εἰ καὶ ὑπερβάλλοντα κρίνω τὰ ὑμέτερα φιλάδελφα αἰσθήματα καὶ τὰ τῶν ἀξιοτίμων συμβούλων παραβάλλων αὐτὰ πρὸς τὴν ἐμὴν ταπεινότητα καὶ ἀνεπάρκειαν, οὐκ ἧττον εὐχαριστῶ ὑμῖν τε τοῖς περισπουδάστοις ἀδελφοῖς καὶ τοῖς ἀξιοτίμοις συμβούλοις. Εἴθε ὁ παράγαθος Θεὸς νὰ παρέχῃ ὑμῖν ὑγείαν καὶ φωτίζῃ ἡμᾶς ὅπως ὑπὸ τὴν κραταιὰν αἰγίδα τοῦ φιλοῦντος ἡμῶν Ἄναχτος καθοδηγῶμεν τὸ ἐμπεπιστευμένον ἡμῖν ποίμνιον συντελοῦντες εἰς ὅ,τι καὶ ἐκλήθημεν.

Ἐφεξῆς προσῆλθον πάντες οἱ πατριαρχικοὶ ὑπάλληλοι κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ καὶ ἐξ ὀνόματος αὐτῶν ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος Χρυσόστομος προσεφώνησε τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ὡς ἑξῆς:

Νῦν ὅτε ἐτέθη ὁ λύχνος ἐπὶ τὸν λυχνοστάτην καὶ ὁ λίθος ὁ ἀκρογωνιαῖος ἐπὶ κεφαλὴν γωνίας, οἱ πατριαρχικοὶ ὑπάλληλοι, ἐξ ὀνόματος τῶν ὁποίων προσέρχομαι ἵνα προσφωνήσω τῇ ὑμετέρᾳ Θειοτάτῃ Παναγιότητι, μίαν καὶ μόνην ἔχουσι νὰ ὑπεβάλωσιν εὐχὴν κατὰ τὴν εὐσημον ταύτην ὥραν, ὅπως ὁ Ὕψιστος διατηρῇ Αὐτὴν ἔντιμον, ὑγιᾶ, μακροημερεύουσαν, ὀρθοτομοῦσαν τὸν λόγον τῆς ἀληθείας καὶ πηδαλιουχοῦσαν τὸ σκάφος τὸ φέρον τὰ ὕψιστα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἔθνους συμφέροντα.

Εἰς ταῦτα ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἀπαντῶσα εἶπεν ὅτι ἐκ τῆς μέχρι τοῦδε πολιτείας τῶν πατριαρχικῶν ὑπαλλήλων μένει κατευχαριστημένος, διότι πάντες μετ' εἰλικρινείας πολλῆς ἐργάζονται καὶ διὰ τοῦτο πάντα τὰ λεχθέντα ὑπὸ τῆς Πανοσιολογιότητός του ἂν καὶ ὑπερβολικὰ εὐχαρίστως ἀποδέχεται εὐχόμενος ὅπως μετὰ τῆς αὐτῆς εἰλικρινείας καὶ ἀφοσιώσεως ἐξακολουθήσωσι πάντες ἐργαζόμενοι καὶ εἰς τοὐπιόν.

Πρὸς τούτοις ὁ ἐκ τῶν πατριαρχικῶν ὑπαλλήλων διευθυντὴς τοῦ Α'. Πατριαρχικοῦ Γραφείου κ. Ι. Δ. Ταντολίδης προσελθὼν τῇ Α. Θ. Π. καὶ ζητήσας τὴν ἄδειαν αὐτῆς ἀπήγγειλεν Ὠδήν, ἧς ἡ κεντρικὴ ἔννοια ἦτο ὑπαινιγμὸς περὶ τῶν κατὰ τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἀνωτέρου κλήρου αὐτῆς ἀνυποστάτων ἐπὶ ἀθρανείᾳ μομφῶν, ἐκφερομένων δημοσίᾳ ὑπό τε ἐπισήμων προσώπων ἑτεροδόξων καὶ ὑπὸ ξένων δημοσιολόγων, καὶ ὧν τὴν δι' ἔργων διάψευσιν ἀναμένει ἡ κοινὴ πεποίθησις ἀπὸ τοῦ πανδήμου φωνῆ ἐκλεχθέντος Πατριάρχου καὶ τῆς περὶ αὐτὸν ἱεραρχίας.

Πλήρης δ' ἐλπίδων περὶ τούτου ὁ ποιητής, προσφωνεῖ τὸ «χαῖρε» τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐν ἑπῳδῇ ἑκάστης

στροφῆς καὶ καταλήγει εἰς δέησιν πρὸς Θεὸν ὅπως στηρίζῃ τὴν Ἐκκλησίαν, ἐνισχύῃ τὸν ἀρχηγὸν αὐτῆς καὶ παρέχῃ αὐτῷ πάντοτε συνεργάτας φερεπόνους καὶ ζηλωτάς.

Μετέπειτα προσῆλθον καὶ διὰ τῶν διευθυντῶν προσεφώνησαν τὴν Α. Θ. Π. οἱ καθηγητικοὶ σύλλογοι διαφόρων Σχολῶν ἤτοι τῆς Θεολογικῆς, τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς, τῆς Ἐμπορικῆς, πρὸς δὲ τὰ προεδρεῖα διαφόρων ἐν τῇ ἀρχιεπισκοπῇ Σωματείων, οἱ προϊστάμενοι καὶ ἱερεῖς τῶν ἐνοριῶν, αἱ Ἐπιτροπαὶ τῶν ναῶν, αἱ Ἐφορεῖαι καὶ πάμπολλοι ἄλλοι.

Καθ' ἅπασαν τὴν ἡμέραν ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐξηκολούθησε δεχομένη τὰς ἐπισκέψεις διαφόρων ἐγκρίτων ὁμογενῶν λογάδων, τραπεζιτῶν, ἐπιστημόνων ἐμπόρων καὶ πλείστων ἄλλων διακεκριμμένων προσώπων, ὧν ἐλλείψει χώρου ἀδυνατοῦμεν νὰ παραθέσωμεν καθ' ἕκαστον τὰ ὀνόματα.

Τῇ Α. Θ. Π. τῷ ἑορτάζοντι πρωθιεράρχῃ συνεχάρησαν τηλεγραφικῶς αἱ ΑΑ. ΘΘ. ΠΠ. οἱ Πατριάρχαι πρώην Κωνσταντινουπόλεως Νεόφυτος ὁ Η'. Ἄνθιμος ὁ Ζ'. καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Ε' αἱ ΑΑ. ΜΜ. οἱ πατριάρχαι Ἀλεξανδρείας Φώτιος, Ἱεροσολύμων Δαμιανός, ὁ πρώην Ἀντιοχείας Σπυρίδων, καὶ ὁ πρώην Ἱεροσολύμων Νικόδημος, ὁ σεβασμ. μητροπολίτης Ἀθηνῶν Προκόπιος, οἱ ὑπὸ τὸν Οἰκουμεν. Θρόνον μητροπολῖται, ἡ Κοινότης τοῦ ἁγ. Ὄρους καὶ πλεῖστοι ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἔγκριτοι ὁμογενεῖς βαθμοῦχοι καὶ λογάδες.

Πρὸς τούτοις ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Π. ἡ Α. Ε. ὁ πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος Ν. Μαυροκορδάτος, τηλεγραφικῶς δὲ καὶ δι' ἰδίων ἀπεσταλμένων συνεχάρησαν ἡ Α. Ε. ὁ πρεσβευτὴς τῆς Ρωσίας Ζηνόβιεφ, αἱ ΑΑ. ΕΕ. οἱ ὑπουργοὶ αἱ ΑΑ. ΜΜ. οἱ Πατριάρχαι τῶν ἀνατολικῶν ἀρμενίων καὶ τῶν καθολικῶν δι' ἰδίων ἐπισκόπων αὐτῶν, οἱ ἐπιτετραμμένοι Σερβίας καὶ Μαυροβουνίου καὶ πλεῖστοι ἄλλοι ἐκ τῶν διπλωματικοῦ σώματος, πρὸς δὲ ὁ σεβασμιώτατος μητροπολίτης Χαλκηδόνος Γερμανός, ὁ σεβασμ. μητροπολίτης Δέρκων τηλεγραφικῶς ἐκ τῆς ἀνὰ τὴν ἐπαρχίαν περιοδείας αὐτοῦ, ἡ Α. Ε. ὁ ἄρχων Μ. Λογοθέτης Σταυράκης βέης Ἀριστάρχης καὶ ἀπειράριθμοι ἄλλοι, ὧν τὰ ὀνόματα ἐλλείψει χώρου παραλείπομεν.

Τῇ ἑσπέρᾳ ἡ Α. Θ. Παναγιότης παρέθηκε δεῖπνον εἰς ὃ παρεκάθησαν οἱ συνοδικοὶ ἀρχιερεῖς, ὁ μητροπολίτης Σάρδεων Μιχαὴλ, οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἁγ. Τόπων καὶ ὁ πρώην σχολάρχης τῆς Θεολογ. Σχολῆς ἀρχιμ. Γερμανὸς Γρηγοριάδης.

Τοὺς ἑορτάζουσιν ὡσαύτως σεβασμιωτάτοις μητροπολίτας Ἐφέσου, Ρόδου, Μελενίκου καὶ Κώου ἡ Α. Θ. Π. συνεχάρη τηλεγραφικῶς.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ καὶ ΣΧΟΛΕΙΟΝ

Ἀφορμὴν λαβόντες ἐκ τῆς προσφάτου ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν σχολικῶν ἐνάρξεων Πατριαρχικῆς Ἐγκυκλίου, ἣν ἡ Α. Θ. Παναγιότης, ὁ σεπτὸς ἡμῶν Πρωθιεράρχης ἐν τῇ ἰδιότητι Αὐτοῦ ὡς Ἀρχιεπίσκοπος Κων]πόλεως ἐν μερίμνῃ ὄντως πατρικῇ ἀξιεπαίνῳ καὶ ἀξιοζήλῳ ἀπέλυσεν ἐπὶ σκοπῷ ὅπως ἐπ''Εκκλησίας ἀναγνωσθῇ ἐν ἅπασι τοῖς ἱεροῖς ναοῖς τῆς ἀρχιεπισκοπῆς, ἐπίκαιρον ἐθεωρήσαμεν νὰ διατυπώσωμεν τὰς ἑπομένας περὶ τῆς σχέσεως μεταξὺ Ἐκκλησίας καὶ Σχολείου παρ' ἡμῖν σκέψεις, ἐξ ἐπόψεως ἰδίᾳ τοῦ μορφωτικοῦ αὐτῶν σκοποῦ, νῦν μάλιστα ὅτε ἡ προσοχὴ πάντων, ὡς ἐκ τῆς ἐποχῆς, ἐντονώτερον συγκεντροῦται περὶ τὰ ἐκπαιδευτικὰ ζητήματα. Τὴν ἀτέλειαν τῶν σκέψεων τούτων ἀφίεμεν νὰ συμπληρώσῃ ἡ πρὸς τὴν σπουδάζουσαν νεολαίαν καὶ τὰς μελλούσας ἐν γένει γενεὰς ἀγάπη τῶν ἑκασταχοῦ Ποιμένων τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίας, εἰς οὓς οἱ σημερινοὶ ὅροι τοῦ ἡμετέρου ἐκκλησιαστικο-κοινωνικοῦ βίου παρέχουσι δικαιώματα ἀμέσου ἐποπτείας ἐπὶ τῶν Σχολείων καὶ τῆς μορφωτικῆς αὐτῶν ἀποστολῆς.

Εἶνε γνωστόν, ὅτι τὸ Σχολεῖον καθόλου παρίσταται ὡς ὁ ἕτερος μετὰ τὸν οἶκον κύριος παράγων, ἐν ᾧ ἀνέκαθεν παρεσκευάζοντο αἱ μέλλουσαι γενεαί, καὶ ἀφ' ὧν πάντοτε ἐξέρχεται κατὰ τὸ πλεῖστον αὐτὴ αὕτη ἡ κοινωνία. Ἐν τῷ Σχολείῳ ἀποκτῶμεν δι' ὅλον τὸν βίον ἡμῶν χρησίμους γνώσεις, ἃς καὶ ἀποκομιζόμεθα ἐξ αὐτοῦ ὡς τινα ἐφόδια καὶ ὅπλα δι' ἅπασαν τὴν περαιτέρω ἡμῶν πορείαν. Ἐν τῷ Σχολείῳ ἐφεξῆς κατὰ τὰς εὐαισθητοτέρας τοῦ βίου ἡμῶν ἡλικίας —τὴν παιδικὴν καὶ νεανικὴν ἐναποτυποῦμεν ἐπὶ τῶν εὐπλάστων εἰσέτι, ὡς ἁπαλὸς κηρός, ψυχῶν διάφορα γενικωτέρου χαρακτῆρος συναισθήματα, ἅτινα καὶ μετ' ἰδιαιτέρας τινὸς ἰσχύος ἐγχαράσσονται ἐν ἡμῖν, μένοντα διαρκῆ καὶ ἀνεξίτηλα. Καὶ ἐν τῷ Σχολείῳ, τέλος, καὶ δὴ τῷ τῆς μέσης καὶ ἀνωτέρας ἐκπαιδεύσεως λαμβάνει τὴν πρώτην καὶ ἰσχυροτέραν διαρρύθμισιν αὐτῆς ἡ βούλησις καὶ ἐν αὐτῷ διενεργεῖται ἡ βαθμιαία πῆξις τοῦ ἤθους καὶ ἡ τοῦ χαρακτῆρος μόρφωσις.

Εὐνόητον λοιπὸν ἐντεῦθεν, ὅτι ἦτο φυσικῶς ἀδύνατον διὰ τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν καὶ Ἐκκλησίαν, ὡς ἐκ τοῦ καθολικοῦ χαρακτῆρος αὐτῶν, νὰ μὴ στρέψωσιν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὴν προ-

σοχὴν καὶ ἐπὶ τοσοῦτον σπουδαίου κοινωνικοῦ παράγοντος, οἷος παρίσταται τὸ Σχολεῖον, οὕτως ἀκριβῶς, ὅπως ἦν δυνατὸν εἰς τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν νὰ μὴ δώσῃ τὰς ἀναγκαίας διαρρυθμιστικὰς ἀρχὰς εἰς τὸν οἶκον.

Ὅθεν καὶ βλέποντες τῷ ὄντι, πῶς ἐνωρὶς ἤδη μεγάλοι τῆς Ἐκκλησίας Πατέρες καὶ Διδάσκαλοι, οἷοι Πολύκαρπος ὁ Σμύρνης, μαθητὴς τοῦ ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου καὶ διδάσκαλος τοῦ ἁγ. Εἰρηναίου, Ἰουστῖνος ὁ φιλόσοφος καὶ μάρτυς, Πάνταινος ὁ ἱδρυτὴς τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἱστορικωτάτης Κατηχητικῆς Σχολῆς, Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεύς, ὁ ἀδαμάντινος Ὠριγένης, Βασίλειος ὁ Μέγας, ὁ συγγραφεὺς τοῦ πρὸς τοὺς νέους ἀθανάτου παραινετικοῦ λόγου, ἵνα εἰς τούτους μόνους περιορισθῶμεν, ἰδιαιτέραν ὅλως ἐπεδείξαντο μέριμναν περὶ τῆς τῶν παίδων ἀγωγῆς, ἀναπτύξεως καὶ μορφώσεως. Οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ ἰδιαίτερος κανὼν τῆς Ζ΄ Οἰκουμ. Συνόδου (ὁ 10ος), ὡς καθῆκον ἀπαραίτητον τῶν κληρικῶν καθόλου θεωρεῖ καὶ τὸ διδάσκειν τοὺς παῖδας καὶ οἰκέτας τὰς θείας Γραφάς, οὐτωσὶ ἐπὶ λέξει διακελευόμενος: **«. . . . μᾶλλον μὲν οὖν ἴτω (ὁ κληρικὸς) πρὸς διδασκαλίαν τῶν παίδων καὶ τῶν οἰκετῶν, ἐπαναγινώσκων αὐτοῖς τὰς θείας Γραφάς· εἰς τοῦτο γὰρ καὶ τὴν ἱερωσύνην ἐκληρώσατο».** Καὶ προφανῶς ἡ Ζ΄ Οἰκουμ. Σύνοδος διερμηνεύει ἐπὶ τοῦ προκειμένου τὸ καθόλου πνεῦμα τῆς τε ἁγ. Γραφῆς καὶ τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ὅσον ἀφορᾷ τὸ καθῆκον τῆς θρησκευτικῆς τῶν παίδων μορφώσεως καὶ τῆς ἐν αὐτῷ συμμετοχῆς τοῦ ἱεροῦ κλήρου. Διότι, ἵνα παραλείψωμεν τὰς γνωστὰς αὐστηρὰς διατάξεις τῆς Π. Διαθήκης ὡς πρὸς τὴν θρησκευτικὴν τῶν παίδων ἀγωγὴν (ἴδε, Δευτερον. 31,12—13 κλπ.), γνωστόν, ὅτι ὁ θεῖος τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας θεμελιωτὴς ἰδιαιτέραν μέριμναν καὶ συμπάθειαν ἐπιδείκνυται ἐν τοῖς ἱεροῖς Εὐαγγελίοις πρὸς τοσοῦτον ἀσθενῆ καὶ πολλῆς ἐπιμελείας δεόμενα ὄντα, οἷα τὰ παιδία καθόλου, προσευχόμενος ἑκάστοτε καὶ ἐπιτιθεὶς τὰς ἀχράντους χεῖρας ἐπ' αὐτῶν, πρὸς δὲ καὶ διδοὺς ἰδιαιτέρας περὶ αὐτῶν συστάσεις τοῖς μαθηταῖς. «Ὃς ἐὰν δέξηται, λέγει, παιδίον τοιοῦτον ἓν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται. Ὃς δ' ἂν σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων, τῶν πιστευόντων εἰς ἐμέ, συμφέρει αὐτῷ, ἵνα κρεμασθῇ μύλος ὀνικὸς ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ καταποντισθῇ ἐν τῷ πελάγει τῆς θαλάσσης . . . Ὁρᾶτε μὴ καταφρονήσατε ἑνὸς τῶν μικρῶν τούτων . . . . . Οὕτως οὐκ ἔστι θέλημα ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ἵνα ἀπόληται εἷς τῶν μικρῶν τούτων (Ματθ. 18, 5—14. 19, 13—15. Πρβλ. Ἐφεσ. 6, 4. καὶ 2 Τιμ. 3, 15).

Γνωστὸν δ' ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς ἡμετέρας ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὁποίαν εὐεργετικὴν ἐπίδρασιν ἐξήσκησεν αὕτη ἐπὶ τῆς καθόλου μορφώσεως τῆς νεολαίας παρ' ἡμῖν, καὶ δὴ ἐν ἀφεγγεστέροις χρόνοις, καθ' οὓς ὡς τὰ πολλὰ οἱ ἱεροὶ ναοὶ ἐχρησίμευον καὶ ὡς διδασκαλεῖα τῶν παίδων, διδασκομένων παρὰ τοῦ ἡμετέρου κλήρου, ὅστις, σημειωτέον καὶ νῦν ἔτι ἔν τισιν ἐπαρχίαις εἴθισται νὰ προσφωνῆται παρὰ τοῦ λαοῦ διὰ τῆς προσηγορίας τοῦ «διδασκάλου». Ἀλλὰ καὶ σήμερον, ὅτε οἱ ὅροι τῆς παρ' ἡμῖν ἐκπαιδεύσεως κατὰ πολὺ εὐτυχῶς ἐβελτιώθησαν, εἰς τὸν καθ' ἡμᾶς ἱερὸν κλῆρον, ἀνώτερον καὶ κατώτερον, καὶ πάλιν ἐπιβάλλεται ὅπως μεριμνᾷ περὶ τῆς ἐν τοῖς σχολείοις σπουδαζούσης νεολαίας διττῶς, ἤτοι ἔνθεν μὲν ἐμμέσως διὰ τῆς ἐνδελεχοῦς καὶ πλήρους πατρικῆς στοργῆς ἐπὶ τῶν σχολῶν ἐποπτείας, ἔνθεν δὲ ἀμέσως διὰ τῆς ἐν αὐτοῖς προσηκούσης διδασκαλίας καὶ ἀναπτύξεως τῶν ζωοπαρόχων ἀρχῶν τῆς ἀμωμήτου ἡμῶν πίστεως. Ἰδίᾳ δ', ὡς ἐκ τῆς ἐπικινδύνου παρ' ἡμῖν τῆς σήμερον ἐπιρροῆς τῶν ποικιλοχρόων θρησκευτικῶν προπαγανδῶν, εἰς τὸν ἡμέτερον κλῆρον ἐπιβάλλεται τὸ ὑψηλὸν καθῆκον τῆς ἀγρύπνου ἐποπτείας ἐπὶ τῆς σπουδαζούσης νεότητος, ἥτις φύσει παρίστησιν ἔδαφος μᾶλλον εὐάλωτον σχετικῶς διὰ τὰ διάφορα τῶν προπαγανδῶν ὄργανα, ὡς καὶ αὐτὰ ταῦτα τὰ προπαγανδικὰ ὄργανα οὐχὶ ἅπαξ ἐν ἐπισήμοις αὐτῶν ἐκθέσεσι διεκήρυξαν καὶ διακηρύττουσι, καθὼς ἐσμεν εἰς θέσιν νὰ γινώσκωμεν. Ἡ παρ' ἡμῖν προπαγάνδα, γινώσκουσα καλῶς, οἵαν σημασίαν ἐνέχει ἡ κατὰ τὸ δυνατὸν εὐρυτέρα ἐπέκτασις αὐτῆς μεταξὺ τῶν ἀντιπροσώπων τῆς νέας γενεᾶς, ἐνταῦθα μάλιστα ἐντείνει τὰς ἐνεργείας αὐτῆς. Κατὰ συνέπειαν, ὁ ἡμέτερος κλῆρος ὡς ἀπὸ καθαρῶς θετικῆς, οὕτω καὶ ἡ ἀπὸ τῆς ἀρνητικῆς ταύτης ἐπόψεως παρίσταται ὡς ὁ κατ' ἐξοχὴν φύλαξ καὶ χειραγωγὸς τῆς σπουδαζούσης νεότητος, ὅσῳ δὲ βαθυτέραν συναίσθησιν ἔχει τοῦ καθήκοντος αὐτοῦ τούτου, τοσούτῳ μείζων ἔσται καὶ ἡ ἐντεῦθεν προκύπτουσα ὠφέλεια.

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Εὐχαρίστως πάνυ δημοσιεύομεν τὰς κάτωθι στατιστικὰς σημειώσεις περὶ τῆς ἐκπαιδευτικῆς καταστάσεως ὁμογενῶν τινων κοινοτήτων τοῦ Πόντου, παρεχομένας παρ' ἀνδρὸς φιλογενεστάτου, φρονοῦντες, ὅτι παρόμοιαι στατιστικαὶ πληροφορίαι, συμβαλλόμεναι τὰ μέγιστα εἰς τὴν ἀκριβεστέραν γνῶσιν τῆς πνευματικῆς τῶν ἐπαρχιῶν καταστάσεως, εὐχῆς ἔργον ν' ἀποστέλλωνται ἑκάστοτε πρὸς δημοσίευσιν καὶ ἐξ ἄλλων ἐπαρχιῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ἀφοῦ ἡ γνῶσις τῆς καθόλου πνευματικῆς καταστάσεως αὐτῶν τοσοῦτον θερμῶς ἐνδιαφέρει τὸ ἡμέτερον ἐνταῦθα πνευματικὸν κέντρον, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον.

Ἡ ἐκπαίδευσις ἐν Τραπεζοῦντι, ἐν Κερασοῦντι, ἐν Κοτυώροις, ἐν Ἀμισῷ καὶ ἐν Πάφρᾳ ἔχει καλῶς καὶ βαίνει βελτιουμένη.

Τραπεζοῦς. Ἐπὶ πληθυσμοῦ ἑλληνικοῦ 12,000 ψυχῶν (ἐν συνόλῳ κάτοικοι 50—52,000) ὑπάρχουσι μαθηταί: ἄρρενες ἐν ἅπασι τοῖς σχολείοις, σὺν τῷ λαμπρῷ φροντιστηρίῳ, 920· μαθήτριαι δὲ 350· διδάσκαλοι 10· διδασκάλισσαι 10.

Κερασοῦς. Κάτοικοι ἐν ὅλῳ 20—22,000. Τούτων Ἕλληνες 11—12,000 (Ὀθωμανοὶ 8000, Ἀρμένιοι 1500). Καζᾶς Κερασοῦντος κάτοικοι 90,000, ὧν Ἕλληνες 28,000 ἐν συνόλῳ. Σχολεῖα:

1) Νηπιαγωγεῖα ἀρρένων δύο.	Παῖδες	230
2) Δημοτικὴ Σχολὴ τετράτακτος	μαθηταὶ	570
3) Σχολαρχεῖον τρίτακτον		
4) Γυμνασιακαὶ τάξεις δύο	»	30
5) Παρθεναγωγεῖον, ἀπὸ νηπιαγωγείου μέχρι α' ἑλληνικοῦ	»	220
Περὶ Σχολείων ἐσωτερικοῦ ἀγνοῶ.		1050

Κοτύωρα. Κάτοικοι ἑλληνικαὶ οἰκογένειαι 800· τουρκικαὶ 200, ἀρμενικαὶ 250. Σχολεῖα, Ἀστικὴ Σχολὴ πλήρης μετὰ α' τάξεως γυμνασίου. Μαθηταὶ (σὺν τοῖς τοῦ συμπεριλαμβανομένου Νηπιαγωγείου) 450. Διδάσκαλοι 11. Παρθεναγωγεῖον μετὰ τριῶν διδασκαλισσῶν· μαθήτριαι 150· φιλομάθεια καὶ εὐφυΐα. Θαύματα ποιοῦσι τὰ νηπιαγωγεῖα εἰς τὴν διάδοσιν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης. Ἀπορία χρηματική, ἕνεκα δαπανῶν πρὸς συντέλεσιν τοῦ νέου ναοῦ ἡ «Ὑπαπαντὴ τοῦ Χριστοῦ». Ἀνάγκη 100—150 λιρῶν. **Προτεστάνται.** Ἐνταῦθα ἐποίησέ τινας προσόδους ὁ προσηλυτισμός. Ἔχουσι σχολεῖον καὶ ναόν, παρὰ τὸν ἡμέτερον ναὸν ἅγιον Γεώργιον. Προσεχώρησαν αὐτοῖς 70 οἰκογένειαι **Γραικῶν** καὶ 50 Ἀρμενίων. Δαπανῶσι πρὸς συντήρησιν 250 λ. Τ. ἐτησίως. Εὐτυχῶς ἀνεκόπη, ὡς φαίνεται, τὸ κακόν. Ἐν τῷ μέλλοντι οὐδεὶς φόβος πλέον, κατὰ τὸν σεβ. Νεοκαισαρείας κ. Ἀλέξανδρον. Ἀλλ' ἡ Μεγάλη Σχολὴ Μερζεφὰν λειτουργεῖ δραστηρίως. Δραστηριώτερον δ' ἐργάζεται τὸ κέντρον ἐν Σμύρνῃ. Ἡ Σχολὴ ἐκείνη τῶν Μερζεφὰν ἔχει 250 μαθητάς, ὧν 50—60 Ἕλληνες.

Ἀμισός. Α' Ἄνω Ἀμισὸς (Καθήκιοϊ). Κάτοικοι 2000, ἀπαξάπαντες Ἕλληνες. Σχολεῖα· 1) Ἀρρεναγωγεῖον ἑπτάτακτον μετὰ τεσσάρων **μόνον** διδασκάλων καὶ 200 μαθητῶν. Παρθεναγωγεῖον μετὰ δύο διδασκαλισσῶν καὶ 90 μαθητριῶν. Στενοχωρία χρηματικὴ μετὰ τὴν πυρκαϊὰν τοῦ 1900.

Β'. Κάτω Ἀμισὸς (Σαμψοῦς). Κάτοικοι 20—22.000, ὧν Ἕλληνες 8000, Τοῦρκοι 10000, Ἀρμένιοι 2000. Σχολεῖα: **Νηπιαγωγεῖον** μετὰ 400 παιδίων. **Δημοτικὴ Σχολὴ** (ἑπτάτακτος, μέχρι τέλους Σχολαρχείου) μαθηταὶ 380. **Ἡμιγυμνάσιον** (μετὰ τριῶν τάξεων) μαθηταὶ 62. **Παρθεναγωγεῖον** ἑπτάτακτον, μαθήτριαι 300. Προϋπολογισμὸς Σχολῆς 1300 λ. Τ.

Πάφρα. Κάτοικοι πόλεως καὶ περιφερείας ὁμοῦ 76,000. Ἕλληνες 25,000, κατοικοῦντες ἐν **ἰδιαιτέροις** χωρίοις ἀποκλειστικῶς. Ἕκαστον χωρίον ἑλληνικὸν ἔχει ἀπαραιτήτως ναόν, ἱερέα καὶ σχολεῖον, ἔστω καὶ στοιχειῶδες. **Ἅπαντες** οἱ Ἕλληνες **τουρκόφωνοι. Πάφρα** πόλις.—Κάτοικοι 12—13000, ὧν 6—7000 Τοῦρκοι, 4000 Ἕλληνες, 1500—2000 Ἀρμένιοι. Σχολεῖα: **Νηπιαγωγεῖον** μετὰ 100—150 παιδίων. **Παρθεναγωγεῖον** πεντάτακτον, μαθήτριαι 80. Ἀστικὴ Σχολὴ ἑπτάτακτος μετὰ 150 μαθητῶν μόνον, ἐνίοτε δὲ καὶ 200. Ἐπιδιδόμενοι ἐνωρὶς εἰς τὴν ἐργασίαν, ἀποσύρονται ἐκ τῶν σχολείων περὶ τὸ 14 ἔτος τῆς ἡλικίας.

Τρεῖς Ἐξαρχίαι τῶν σταυροπηγιακῶν μονῶν Παναγίας (Σουμελᾶ), Ἁγίου Γεωργίου (Περιστερεώτα), Ἁγίου Ἰωάννου (Βαζελῶνος). Ἐπεσκέφθην τὰς δύο πρώτας. Ἔχουσι καλῶς καθόλου. Ἐν τῇ πρώτῃ πλήρης ὁμόνοια, χάρις εἰς τὸ συνετὸν μέτρον τῶν Πατριαρχείων: τοῦ διορισμοῦ εἰς ἡγούμενον (μετὰ τὴν εἰς ἀρχιμανδρίτην χειροτονίαν ἐξ ὀρφικίου) τοῦ κ. Ἰγνατίου Σπινθροπούλου (συγγενοῦς τοῦ πρώην προηγουμένου Χατζῆ Παρθενίου Σπινθροπούλου, ὅστις εἶναι ἡ ψυχὴ καὶ ἡ κίνησις τῆς Μονῆς).

Καὶ ἐν Ἁγίῳ Γεωργίῳ ἐπικρατεῖ τάξις καὶ ὁμόνοια· ὑπάρχει ὅμως φόβος ὅτι αὐτὴ διαταραχθήσεται κατὰ τὴν **ἐπικειμένην** ἐκλογὴν ἡγουμένου, ἀντὶ τοῦ ὑπάρχοντος, ἀξιολόγου μὲν τἆλλα, πλὴν ἀποπληκτικοῦ ἀπὸ τεσσάρων ἤδη ἐτῶν, κ. Ἱερεμίου Δοξοπούλου. Εὐχῆς ἔργον ἂν ἦν, εἰ **διωρίζετο ὁ ἡγούμενος ἐκ τῶν Πατριαρχείων,** λαμβανόμενος μεταξὺ τῶν δύο ἱκανωτέρων, τῶν καὶ ἀξιούντων τοῦτο.

Ἐν Ἁγίῳ Ἰωάννῃ οὐδὲν εἶδον καὶ οὐδὲν οἶδα. **Γενικῶς** ὅμως, διὰ τὰς **τρεῖς** Μονάς, νομίζω ὅτι πρέπει νὰ γένηται τοῖς ἐν αὐταῖς παρακέλευσις πρὸς μείζονα ἐπιμέλειαν τῆς παιδείας κατὰ τὴν περιφέρειαν ἑκάστης. Λειτουργεῖ μὲν αὐτὴ καὶ νῦν καλῶς, ὑπαρχόντων σχολείων καὶ διδασκάλων ἐν **ἅπασι** τοῖς χωρίοις τῆς περιφερείας ἑκάστης, ἀλλ' εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐνταθῇ ἡ προσπάθεια αὐτῶν καὶ ἡ ἐκ τῶν Πατριαρχείων ἐπιτήρησις. Καὶ δή: **πρῶτον** μὲν νὰ ζητηθῇ ἐπειγόντως ἡ ὑποβολὴ δελτίων, περιλαμβανόντων τοὺς κατοίκους (κατὰ χωρίον) **ὀνομαστὶ** ἕκαστον οἰκογενειάρχην, ἢ **στέφανον**, ὡς λέγουσιν ἐκεῖ, τὸν ἀριθμὸν τῶν μελῶν καὶ τὸ φῦλον. Πρὸς δὲ τὸν ἀριθμὸν τῶν μαθητῶν **ὀνομαστὶ**, τὸν διδάσκαλον, τὸν μισθὸν αὐτοῦ καὶ τὴν κατάστασιν τοῦ σχολείου. Λέγω δὲ καὶ ἐπαναλαμβάνω «ὀνομαστί», διότι παρετήρησα ὅτι ἐπικρατεῖ ἡ τάσις νὰ **μεγεθύνωσι** τὸν ἀριθμὸν τῶν ὑπαγομένων εἰς τὰς ἱερὰς μονὰς ἐκείνας ὀρθοδόξων καὶ νὰ αὐξάνωσι τὸν ἀριθμὸν τῶν μαθητῶν.

Δεύτερον δὲ πρέπει νὰ ἐπανέλθωσιν αἱ μοναὶ αὗται εἰς τὸν προορισμόν, ὃν εἶχον καὶ ἐξεπλήρωσαν, ὄντως, ἄριστα κατὰ τοὺς μελανωτέρους χρόνους τοῦ παρελθόντος, ἤτοι νὰ ἐξακολουθήσωσιν οὖσαι ἑστίαι καὶ φάροι τοῦ ἐθνικοῦ βίου κατ' ἐκεῖνα τὰ μέρη, ν' ἀρθῇ δὲ ἡ ὑπεισδύουσα ἰδέα, ὅτι παρῆλθεν ὁ χρόνος, καθ' ὃν εἶχον προορισμὸν πρὸς ἐκτέλεσιν, καὶ ὅτι νῦν μετεβλήθησαν αἱ περιστάσεις καὶ ἡ ἐκ τῶν μονῶν ἐθνικὴ ἐργασία εἶναι ὀλιγώτερον ἀναγκαία. Ἀκριβῶς νῦν δὲν πρέπει ν' ἀφῶμεν τὰς περιστάσεις νὰ μεταβληθῶσιν ἐπὶ τὰ χείρω, διότι **ἐκεῖ ἀκριβῶς** διεξάγεται ἀγὼν μέγας ἐπικρατήσεως. Τίς οἶδε τί ἐπιφυλάσσει τὸ προσεχὲς ἢ τὸ ἀπώτερον μέλλον! Ἀλλὰ διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ἐνισχυθῶμεν ὁ καὶ νὰ εὑρεθῶμεν ἀκμαῖοι κατὰ πάσης ἀντιξόου προσπαθείας ἢ ἐνεργείας!

Ἐν Ἀργυροπούλει (Γκιουμουτζανέ), ὡς ἔμαθον μακρόθεν, ὑπάρχει Παρθεναγωγεῖον πεντάτακτον, ὃ ἐκλήθη νὰ διευθύνῃ ἀπὸ τοῦ νῦν ἡ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως δεσποινὶς Σαπφὼ Κοτρανίδου. Μαθήτριαι 90.

Ἐν Ἐρζερούμ ὑπάρχει ἀρρεναγωγεῖον ὃ ἐκλήθη νὰ διευθύνῃ ὁ ἐκ Τυρολόης δόκιμος διδάσκαλος κ. Κ. Βασιλειάδης. Ἑλληνικαὶ οἰκογένειαι ἐκεῖ 100 ἢ 120.

Τὰς ἀνωτέρω πληροφορίας μου δύναμαι νὰ θεωρῶ ἀκριβεῖς, ἢ κατὰ μείζονα προσέγγισιν ἀκριβεῖς, διότι ἤντλησα αὐτὰς μετὰ προσοχῆς. Κατὰ ταύτας δὲ τὰ τῆς ἑλληνικῆς ἐκπαιδεύσεως ἔχουσι καλῶς ἐν τοῖς παραλίοις ἐκείνοις τοῦ Πόντου καὶ μέχρις ἀκτινός τινος ἀπὸ τούτων, ἐν οἷς σημείοις ἔθιξα ἀνωτέρω. Τί ὅμως γίνεται περαιτέρω ἀγνοῶ. Φαίνεται ὅμως ὅτι ἐκεῖ γίνεται ὀλιγωτέρα ἐργασία, τὸ μὲν διὰ τὴν ἀραιότητα τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τὸ ἀσυμπαγὲς αὐτοῦ, τὸ δὲ διὰ τὴν ἔλλειψιν τῶν δυναμένων ἐνεργεῖν, ὡς ἀκούω.

Τὸ εὐχάριστον τοῦτο μόνον δύναμαι νὰ βεβαιώσω, ὅτι **ἀπανταχοῦ** παρατηρεῖται τάσις πρὸς πρόοδον ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ καὶ ἐν τοῖς γράμμασιν. Ὁπωσδήποτε δέ, καὶ μικρὰ ἔστω, ἐνέργεια δύναται νὰ παραγάγῃ ἄριστα ἀποτελέσματα.

Ἐκ τοῦ Πόντου τῇ 3 Σεπτεμβρίου 1901.

εἷς διαβάτης.

ΒΙΒΛΙΟΛΟΓΙΑ

Ἡ Σερβικὴ ὀρθόδοξος Μητρόπολις Ἐρσεκίου κατὰ τὰ τέλη τοῦ 1900 (μετὰ παραρτήματος), ἐκδιδόντος τοῦ μητροπολίτου Σεραφείμ Πέροβιτς, ὑπὸ Ἰωάννου Μοιτσοβιτς, συμβούλου τοῦ μητροπολίτου, ἐν *Μοστὰρ, 1901*. Σελ. 226, ἐκτὸς τῶν στατιστικῶν πινάκων, (σερβιστί).

Τὸ ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην βιβλίον, ἐκδοθέν, ὡς δεικνύει καὶ ἡ ἐπιγραφή, προνοίᾳ τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου Ἐρσεκίου κ. Σεραφείμ, εἶνε εἶδος ἡμερολογίου, θέμα ἔχοντος τὴν περιγραφὴν τῆς ἐκκλησιαστικῆς διοργανώσεως καὶ καταστάσεως τῆς εἰρημένης Μητροπόλεως. Ὁ ὁλικὸς πληθυσμὸς τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἐρσεκίου κατοίκων κατὰ τὸ ἡμερολόγιον τοῦτο ἀνέρχεται εἰς 288,571, ἐξ αὐτῶν δὲ ὀρθόδοξοι εἶνε 91,509, καθολικοὶ 104,988 καὶ μωαμεθανοὶ 91,623. Διοικητικῶς ἡ μητρόπολις Ἐρσεκίου διαιρεῖται εἰς ὀκτὼ πρωτοπρεσβυτερεῖα (Μοστάρ, Στολάτς, Τρεβίνης, Βιλέτσης, Γάτσκου, Νεβεσίνης, Φώτσας καὶ Τσαϊνίτσης), ὑποδιαιρούμενα εἰς 54 ἐνορίας. Ὁ ὅλος κλῆρος τῆς ἐπαρχίας ἀποτελεῖται ἐξ 66 ἱερέων καὶ 1 διακόνου (56 ἐγγάμων καὶ 11 ἱερομονάχων), ἐξ ὧν 54 ἐφημερεύουσιν ἐν ταῖς ἐνορίαις.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΡΟΗΤΣΚΗ

(Νεκρολογία)

Τὰ θρησκευτικὰ φύλλα τῆς Πετρουπόλεως μετὰ θλίψεως πολλῆς ἀναγγέλλουσι τὸν θάνατον τοῦ διαπρεποῦς καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας καὶ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Πετρουπόλεως Ἰωάννου Ε. Τρόησκη (ἡλικίας 68 ἐτῶν) συμβάντα τῇ 2 παρελθόντος Αὐγούστου. Ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ μεταστάντος καθηγητοῦ κατῆλθεν εἰς τὸν τάφον ἔξοχος τῆς ἐπιστήμης σκαπανεύς, πολυγραφώτατος συγγραφεὺς καὶ πολυχρόνιος πνευματικὸς ὁδηγὸς πολλῶν γενεῶν τῆς σπουδαζούσης ἀκαδημαϊκῆς νεολαίας. Τὰ ἐν Πετρουπόλει θρησκευτικὰ περιοδικὰ θρηνοῦντα τὴν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ ἀοιδίμου καθηγητοῦ ἐπελθοῦσαν ἀπώλειαν ἐν τῷ ἐπιστημονικῷ ρωσσικῷ κόσμῳ ἐξαίρουσι διὰ τῶν τελευταίων φύλλων αὐτῶν τὴν πνευματικὴν ὁρᾶσιν καὶ φιλοπονίαν τοῦ ἀνδρός. Ὁ μεταστὰς ὀρθόδοξος θεολόγος καὶ γνώστης τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας διεκρίνετο διὰ

τὴν τάσιν αὐτοῦ, ὅπως παρακολουθῇ μετ' ἐνδιαφέροντος θερμοῦ τὸν βίον τῶν συγχρόνων χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ μάλιστα τῆς ὀρθοδόξου Ἀνατολῆς, ἣν καὶ περιηγήθη, ὅτε κατὰ τὸ 1886 ἐστάλη ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς ρωσσικῆς Συνόδου ἐπὶ τῇ 25ετηρίδι τοῦ ἐνταῦθα Φιλολογικοῦ Συλλόγου. Παραθέτομεν ἐνταῦθα χάριν τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν βιογραφικάς τινας περὶ τοῦ μεταστάντος πληροφορίας.

Ὁ Ἰωάννης Ε. Τρόητσκη ἐγεννήθη ἐν τῷ χωρίῳ Κράσνογε τοῦ κυβερνείου τῆς Ὀλενέτσκης κατὰ τὴν βόρειον Ρωσσίαν, ἔνθα μετὰ τὴν κατ' οἶκον εὐσεβῆ ἀνατροφὴν αὐτοῦ ἔλαβε πλήρη συστηματικὴν θεολογικὴν παίδευσιν, κατ' ἀρχὰς μὲν φοιτήσας ἐν τῷ Θεολογικῷ σχολείῳ καὶ Σεμιναρίῳ τῆς γενετείρας αὐτοῦ, εἶτα δὲ ἐν τῇ Θεολογικῇ Ἀκαδημίᾳ τῆς Πετρουπόλεως, ἐξ ἧς ἀπεφοίτησε τῷ 1859 μετὰ τοῦ ἐπιστημονικοῦ τίτλου μαγίστρου τῆς Θεολογίας. Τὸ αὐτὸ ἔτος ἐκ τοῦ μαθητικοῦ ἐδωλίου ὁ νεαρὸς μύστης τῆς Θεολογίας προσελήφθη καθηγητὴς τοῦ ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ πατρίδι Σεμιναρίου. Ἀλλ' ἡ ἐνταῦθα δρᾶσίς του δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη. Κατὰ τὸ 1861 ὁ Ι. Τρόητσκη προσεκλήθη ὑπὸ τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας Πετρουπόλεως, ἐν ᾗ τῷ ἐνεπιστεύθη κατ' ἀρχὰς ἡ ἕδρα τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, τὸ δὲ 1863 ἡ ἕδρα τῆς νεωτέρας γενικῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας καὶ κατὰ τὸ 1884 ἡ τῆς Συμβολικῆς. Συγχρόνως δὲ ἀπὸ τοῦ 1874 ἐδίδασκε καὶ ἐν τῷ ἐν Πετρουπόλει Πανεπιστημίῳ τὸ μάθημα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας. Ἐν ἀμφοτέροις τούτοις τοῖς ἀνωτάτοις ἐν Πετρουπόλει παιδευτηρίοις ὁ Ι. Τρόητσκη διὰ τῶν ἐμβριθῶν καὶ πολυειδῶν αὐτοῦ ἐπιστημονικῶν συγγραφῶν ἐτιμήθη ἐπαξίως διὰ τῆς ἀναγορεύσεως αὐτοῦ ὡς τακτικοῦ καθηγητοῦ. Περισπούδαστος θεωρεῖται εἰς τὸ εἶδός της ἡ συγγραφὴ αὐτοῦ «Ἔκθεσις πίστεως τῶν Ἀρμενικῶν Ἐκκλησιῶν, γραφεῖσα ὑπὸ τοῦ Νερσῆ καθολικοῦ ἀρμενίου κατ' ἀπαίτησιν τοῦ θεοφιλοῦς αὐτοκράτορος τῶν ἑλλήνων Ἐμμανουὴλ (Κομνηνοῦ). Ἱστορικὴ καὶ δογματικὴ μελέτη ἐν σχέσει πρὸς τὸ ζήτημα περὶ τῆς ἑνώσεως τῆς Ἀρμενικῆς Ἐκκλησίας μετὰ τῆς Ὀρθοδόξου» (ἐν Πετρουπόλει 1875). Πολλὰ ἔτη ὁ Ι. Τρόητσκη, καθὼ βαθὺς γνώστης τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, ἀφιέρωσεν εἰς τὴν μελέτην τῶν ἐν τοῖς ἀρχειοφυλακείοις τῆς Μόσχας εὑρισκομένων ἑλληνικῶν χειρογράφων. Ἐκ τούτων τά τε ἐκδοθέντα καὶ ἐν τοῖς ἀρχειοφυλακείοις ταξινομηθέντα τῇ ἐπιστασίᾳ αὐτοῦ διεγείρουσι μέγα ἐνδιαφέρον διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Ρωσσικῆς Ἐκκλησίας. Ἐκ τῆς ἱστορικῆς ταύτης ὕλης ἐξεδόθη ὑπ' αὐτοῦ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἡ «Αὐτοβιογραφία τοῦ αὐτοκράτορος Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου». Ἐν γένει δὲ διὰ τῶν συχνῶν ἐπιστημονικῶν αὐτοῦ διατριβῶν ὁ ἀκάματος καθηγητὴς διέχεεν ἄπλετον φῶς εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν παρελθόντων αἰώνων καὶ κατεκόσμει τὰ θρησκευτικὰ περιοδικὰ *Χριστιανικὸν Ἀνάγνωσμα*, καὶ *Ἐκκλησιαστικὸν Μηνύτορα* διὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν αὐτοῦ ἐπιθεωρήσεων, οἷαι αἱ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ὀρθόδοξος Ἀνατολὴ» καὶ «Ἑτερόδοξος Δύσις» κλπ. Τοῦ *Ἐκκλησιαστικοῦ Μηνύτορος* μάλιστα ὁ Ι. Τρόητσκη διετέλει καὶ τακτικὸς συντάκτης ἐπὶ δεκαετίαν (1880–90). Ἀλλὰ καὶ μεταφράσεις ἐπιστημονικῶν βιβλίων οὐκ ὀλίγας ἐξεπόνησε, ἐξ ὧν σημειοῦμεν τὰς ἑξῆς: «Χρονικὰ τοῦ Μεγάλου Λογοθέτου Γεωργίου Ἀκροπολίτου», «Διδασκαλία, καθιδρύματα καὶ τελεταὶ τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας», Κοζλῆφ, ἐπισκόπου Δουργάμσκης, «Χαρακτὴρ τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας» Δζέββα, ἐπισκόπου Λημερίσκης. Ἐπίσης δὲ καὶ πλεῖσται ἐναίσιμοι διατριβαὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἐπεξειργάσθησαν ὑπ' αὐτῶν τῇ ἀμέσῳ χειραγωγίᾳ καὶ ποδηγεσίᾳ τοῦ Ι. Τρόητσκη, αἵτινες ἐκδοθεῖσαι σπουδαίαν παρέχουσι συμβολὴν τῇ θεολογικῇ ἐπιστήμῃ. Ἰδιαίτερον ὅμως κλέος ὁ ἀείμνηστος ἀνὴρ περιεποιήσατο ἑαυτῷ ὡς ἐκκλησιαστικὸς ἱστορικός, διὸ καὶ ἡ φωνὴ αὐτοῦ περὶ ἀρχαίων καὶ συγχρόνων ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων ἐθεωρεῖτο ἀληθὴς αὐθεντία. Τὸν πρὸς τὰς ἱστορικὰς μελέτας ἔνθερμον ζῆλον τοῦ μεταστάντος καθηγητοῦ προσεπιμαρτυρεῖ καὶ ἡ διαθήκη αὐτοῦ, δι' ἧς κληροδοτεῖ τῇ Θεολογικῇ Ἀκαδημίᾳ Πετρουπόλεως ἐκτὸς τῆς πλουσιωτάτης βιβλιοθήκης ἠθοῦ, οὔσης ἀξίας ἄνω τῶν 10,000 ρουβλίων καὶ 2,000 ρούβλια, ὧν οἱ τόκοι διατίθενται πρὸς βράβευσιν τῶν καλλιτέρας κατ' ἔτος ἐναισίμου διατριβῆς τῶν φοιτητῶν τῆς αὐτῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας ἐπὶ θέματος ἱστορικοῦ μετὰ τὴν ὀγδόην οἰκουμενικὴν Σύνοδον.

Ἡ κηδεία τοῦ ἀειμνήστου Ἰωάννη Τρόησκη ἐγένετο μετὰ σπανίας μεγαλοπρεπείας καὶ ἐν μέσῳ ἀπειροπληθοῦς συρροῆς ἐπιστημονικοῦ κόσμου ἐν τῇ ἱερᾷ ἐκκλησίᾳ τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας τῆς Πετρουπόλεως προεξάρχοντος τῆς νεκρωσίμου ἀκολουθίας τοῦ σεβασμιωτάτου μητροπολίτου Πετρουπόλεως κ. Ἀντωνίου. Συμμετέσχον δ' αὐτῆς καὶ ἄλλοι ἐπίσκοποι, ἐν οἷς καὶ ὁ πρύτανις τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας Πετρουπόλεως ἐπίσκοπος Σέργιος, ὡς καὶ ὁ πρωτοπρεσβύτερος καὶ πνευματικὸς τῶν ΑΑ. Αὐτοκρατορικῶν Μεγαλειοτήτων κ. Ι. Γιάνισεφ καὶ πλεῖστοι τῆς πρωτευούσης διαπρεπεῖς κληρικοὶ καθὼς καὶ ἅπας ὁ κλῆρος τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας Πετρουπόλεως. Τὴν ἐκφορὰν παρηκολούθησεν ὁ βοηθὸς τοῦ παρὰ τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ τῆς Ρωσσίας αὐτοκρατορικοῦ Ἐπιτρόπου κ. Β. Δ. Σάβλερ καὶ πλεῖστοι καθηγηταί, φίλοι καὶ συγγενεῖς τοῦ μεταστάντος.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

— *Συνεδρία Δύο Σωμάτων.* — Τῇ παρελθούσῃ Δευτέρᾳ, τὰ Δύο Διοικητικὰ τῆς Ἐκκλησίας Σώματα συνῆλθον εἰς κοινὴν συνεδρίαν ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμεν. Πατριάρχου Ἰωακείμ, ἀπόντων τῶν ἐκ τῶν ἀξιοτίμων συμβούλων Ἐμμανουὴλ Ραπτιβάν, Ἰωάννου Μαμοπούλου καὶ Ἱπποκράτους Ζαγανιάρη. Ἐν τῇ συνεδρίᾳ ταύτῃ, ἐνεκρίθη α) ὅπως ἰδιαιτέρα ἐπιτροπή, συγκειμένη ἐκ τῶν σεβ. μητροπολιτῶν Ἰωαννίνων Γρηγορίου καὶ Κορυτσᾶς Γερβασίου τοῦ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Δ.Ε.Μ. Συμβουλίου κ Ἰ. Μαμοπούλου καὶ τῶν νομομαθῶν Χρυσάνθου Θωμαΐδου καὶ Μιλτ. Καραβοκυροῦ, συντάξῃ σχέδιον διαθήκης, οὗ ἀντίτυπον διαβιβασθήσεται πρὸς πάντας τοὺς μητροπολίτας καὶ ἐπισκόπους, πρὸς δὲ καὶ σχετικὰς περὶ διαθηκῶν ὁδηγίας. Ἐπὶ τῇ βάσει δὲ τοῦ τύπου τούτου θέλουσι τοὐντεῦθεν συντάττεσθαι αἱ διαθῆκαι τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ὁμογενῶν, ἵνα μή, ὡς μέχρι τοῦδε, παρατύπως συνταττόμεναι παρέχωσιν ἀφορμὰς πρὸς ἀκύρωσιν ἐπὶ ζημίᾳ τῶν κληροδόχων· β) ὅπως ἱδρυθῇ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἐκκλησιαστικὸν ἀρχαιολογικὸν Μουσεῖον, ἐν ᾧ θέλουσι φυλάττεσθαι περισυλλεγόμενα τὰ τῇδε κακεῖσε νῦν εὑρισκόμενα ἀρχαῖα ἐκκλησιαστικὰ κειμήλια, ἐπιμελητὴς δὲ τοῦ Μουσείου τούτου διωρίσθη ὁ ἀρχισυντάκτης τῆς «Ἐκκλησ. Ἀληθείας» ἱεροδ. Ἀθ. Πιπέρας γ) ὅπως τὸ Ἐθνικὸν Ταμεῖον ἐπέλθῃ ἀρωγὸν τῷ ἄρχοντι μεγάλῳ Χαρτοφύλακι τῆς Μ. Ἐκκλησίας Μανουὴλ Γεδεὼν δι' ἑκατονταλίρου ἐπιδόματος χάριν τῶν εἰς δευτέραν ἤδη ἔκδοσιν ἐκδιδομένων «Πατριαρχικῶν Πι-

νάκων» αὐτοῦ. Πρὸς τούτοις δὲ ὁ κ. Μ. Γεδεὼν διωρίσθη χρονογράφος τῆς Μ. Ἐκκλησίας, ἀνατεθείσης αὐτῷ τῆς συνταξέως γενικῆς ἱστορίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, τοῦ διορισμοῦ αὐτοῦ ἀνακοινουμένου αὐτῷ διὰ πατριαρχικοῦ Πιττακίου τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἑορτῆς τῆς φιλολογικῆς αὐτοῦ τριακονταετηρίδος.

Κατὰ τὴν αὐτὴν συνεδρίαν προσκληθεὶς ἐνεφανίσθη ἐνώπιον τῶν δύο Σωμάτων ὁ πρό τινος ἐκ Σμύρνης εἰς βασιλεύουσαν ἀφικόμενος, ἄλλοτε δ' ἐκ τῶν φερσπόνων καὶ εὐπαιδεύτων γραμματέων τοῦ Α' Πατριαρχικοῦ Γραφείου καὶ τέως γραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἐφέσου, ἐλλόγιμος κ. Μάρκος Βασιλείου, καὶ ἀνεκοινώθη αὐτῷ ὅτι τὰ Δύο Σώματα ἐπανορθοῦντα ἀδίκημα [προσγενόμενοι αὐτῷ πρὸ δεκαεπταετίας διὰ τῆς παύσεως αὐτοῦ ἀπὸ ζητῆς θέσεως γραμματέως τοῦ Α' Πατριαρχικοῦ Γραφείου, ἀναδιορίζουσιν αὐτὸν ἐν τῇ αὐτῇ θέσει.

Ἐν τῇ αὐτῇ συνεδρίᾳ διωρίσθησαν ἔφοροι μὲν τοῦ ἐν Νεοχωρίῳ τοῦ Βοσπόρου Ζωγραφείου Παρθεναγωγείου οἱ ἐρίτιμοι Εὐστάθιος Εὐγενίδης, Γρίγκο βέης Ἰωαννίδης, Σέργιος Πασπαλλῆς, Ἰωάννης Δρακούλης ἰατρὸς καὶ Ἱπποκράτης Ταυλάριος, κοσμήτειραι δὲ αἱ ἀξιότιμοι δέσποιναι Μαριέττα Ε. Εὐγενίδου, Βικτωρία Ι. Δρακούλη καὶ Εὐφροσύνη Σταύρου.

Πρὸς τούτοις τῆς Α. Θ. Παναγιότητος εἰσηγησαμένης ὅτι ἕνεκα ἐπισωρεύσεως ἐν τῷ Γραφείῳ τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου ὑποθέσεων διοικητικῆς φύσεως ἥττονος ἐνδιαφέροντος καὶ δὴ ἐνοριακῶν, ἀπασχολούμενον τοῦτο περὶ αὐτὰς κατατρίβει πολλὰς αὐτοῦ συνεδρίας, οὕτω δὲ, μὴ ὑπολειπομένου τοῦ προσήκοντος χρόνου, ἀναγκάζεται βραδύτερον τοῦ δέοντος νὰ ἐπιλαμβάνηται τῶν μείζονος ἐνδιαφέροντος καὶ σοβαρωτέρων ὑποθέσεων τοῦθ' ὅπερ ζημιοῖ τοὺς ἐνδιαφερομένους, ἐζητήσατο ὅπως τοὐντεῦθεν ἡ ἐπίλυσις τῶν πρώτων ἀνατεθειμένη τῇ Α. Θ. Παναγιότητι. Τὰ δύο Σώματα οὐ μόνον προθύμως ἀπεδέξαντο τὴν πρότασιν ταύτην τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, ἀλλ' ἐξέφρασαν Αὐτῇ καὶ τὰς εὐχαριστίας καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτῶν ἐπὶ τῇ μετὰ ζηλωτῆς ἐθελοθυσίας ἀναλήψει νέου προσθέτου βάρους πρὸς τοῖς πολυσχιδέσι καθήκουσιν Αὐτῆς.

Ὡσαύτως κατὰ τὴν αὐτὴν συνεδρίαν σκέψεως γενομένης περὶ καθυστερουσῶν τινων πληρωμῶν ὑπὸ τῆς Ἐφορείας τῆς Πατριαρχ. Ἀστικῆς Σχολῆς Μαρασλῆ προερχομένων ἀπὸ τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ νέου κτιρίου, ἐνεκρίθη ὅπως ἡ πρόσφατος χιλιόλιρος δωρεὰ τοῦ ἀειμνήστου μεγάλου ἐθνικοῦ εὐεργέτου Παύλου Στεφάνοβικ πρὸς τὴν Σχολὴν κατατεθῇ εἰς Τράπεζαν καὶ ἡ Σχολὴ νέμηται μόνον τοὺς ἐτησίους τόκους, καταβληθῇ δὲ τῇ Ἐφορείᾳ τοῦ ἱδρύματος ἐκ τοῦ ἐθνικοῦ ταμείου δάνειον 500 λιρῶν πρὸς ἀπότισιν τῶν εἰρημένων ὀφειλῶν.

Τὰ δύο Σώματα ἀντήλλαξαν ὁμοίως σκέψεις καὶ γνώμας περὶ τοῦ ζητήματος τοῦ τόπου τοῦ διὰ τοῦ γενναίου κληροδοτήματος τοῦ ἀοιδίμου μεγάλου ἐθνικοῦ εὐεργέτου Ἀνδρέου Συγγροῦ ἀναγερθησομένου Ὀρφανοτροφείου καὶ τοῦ διὰ τῆς γενναιόφρονος δωρεᾶς τῆς φιλογενεστάτης χήρας Ἑλένης Ν. Ζαρίφη Νοσοκομείου. Περὶ ἀμφοτέρων δὲ τῶν εὐαγῶν ἱδρυμάτων ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἀνεκοίνωσε τοῖς μέλεσιν ὅτι λίαν προσεχῶς θέλουσιν αἰσίως διευθετηθῇ καὶ διακανονισθῇ, γενομένων ἤδη τῶν πρὸς τοῦτο ἀπαιτουμένων διαβημάτων.

—*Θεολογικὴ Σχολὴ Χάλκης.*—Προχθὲς ἐγένοντο αἱ ἐνάρξεις τῶν μαθημάτων τῆς ἐν Χάλκῃ ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς. Τὸν νενομισμένον ἁγιασμὸν ἐτέλεσεν ἡ Α. Θ. Παναγιότης μεταβᾶσα ἐπὶ ἁτμακάτου εἰς Χάλκην ἐν συνοδείᾳ τῆς Ἐφορείας τῆς Σχολῆς καὶ τῶν Σεβ. Προύσης Ναθαναὴλ καὶ Ἀγκύρας Νικολάου.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ἡ Α. Θ. Π. ἐπεσκέψατο ἐν Χάλκῃ τοὺς αὐτόθι ἐρησυχάζοντας πατριάρχας πρ. Κωνσταντινουπόλεως Κωνσταντῖνον καὶ πρ. Ἱεροσολύμων Νικόδημον. Εἶτα δὲ μεταβᾶσα εἰς Πρίγκηπον ἐπεσκέψατο καὶ τὴν εὐγενεστάτην χήραν Ἑλένην Ν. Ζαρίφη ὅπως συνεννοηθῇ περὶ τοῦ ζητήματος τοῦ διὰ τῆς μεγαλοφρονος αὐτῆς δωρεᾶς ἀνεγερθησομένου νοσοκομείου. Τῇ ἑσπέρᾳ ἡ Α. Θ. Π. μετὰ τῆς συνοδείας αὐτῆς ἐπανέκαμψεν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα.

—*Μητροπολίτης Ἡρακλείας.*—Ὁ σεβασμιώτατος μητροπολίτης Ἡρακλείας Ἱερώνυμος τηλεγραφικῶς ἤγγειλε τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτι αἰσίως ἀφίκετο εἰς Χαριούπολιν τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ.

—*Μητροπολίτης Βάρνης.*— Ὁ σεβασμιώτατος μητροπολίτης Βάρνης Πολύκαρπος ἀποχαιρετίσας προχθὲς τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην καὶ τοὺς σεβασμιωτάτους συνοδικοὺς ἀπῆλθε προσωρινῶς, ἀδείᾳ ἐκκλησιαστικῇ, εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ. Ἡ Α. Σ. κατὰ τὴν πρόσκαιρον ταύτην ἀπουσίαν τὴν ψῆφον αὐτοῦ ἔχει ἀνατεθειμένην τῷ ἐκ τῶν ἁγίων συνοδικῶν σεβασμιωτάτῳ ἁγίῳ Χίου Κωνσταντίνῳ.

—*Ἔξαρχία Πάτμου.*— Ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος ἅγιος Ξανθουπόλεως Ἰωάννης, ὃς ἐξαρχιακῶς μετέβη πρό τινος εἰς τὴν ἐν τῇ νήσῳ Πάτμῳ ἱερὰν Μονὴν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, ἐν τῇ πρὸς τὴν ἱερὰν Σύνοδον ἐξαρχικῇ αὐτοῦ ἐκθέσει ἀναφέρων ὅτι τὰ συμφέροντα τῆς εἰρημένης Μονῆς πιθανῶς θὰ καταστήσωσι ἀναγκαίαν καὶ τὴν εἰς Σάμον μετάβασιν αὐτοῦ ἐζητήσατο παρὰ τῆς Ἐκκλησίας τὰ προσήκοντα συστατικὰ γράμματα πρός τε τὴν Α. Γ. τὸν ἡγεμόνα τῆς Σάμου Μιχαλάκην Γρηγοριάδην καὶ τὴν Α. Π. τὸν μητροπολίτην Σάμου Ἀθανάσιον. Ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος ἐνέκρινε τὴν ἀπόλυσιν τῶν αἰτηθέντων γραμμάτων.

—*Μητροπολίτης Νευροκοπίου.*— Τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου Νευροκοπ'ου Νικοδήμου ἀγγείλαντος διὰ γράμματος αὐτοῦ τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτι ὁ ἐκ Πραβίου τῆς ἐπαρχίας Ἐλευθερουπόλεως ὁρμώμενος ἀξιότιμος κ. Χρῆστος Παπουτσόπουλος προσηνέχθη αὐθόρμητος ἵνα ἐξ ἰδίων καταβάλῃ τὴν μισθοδοσίαν διδασκάλου ἐν Νευροκοπίῳ, ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς Τρίτης ἐνέκρινεν ὅπως ἐπιδαψιλευθῶσι τῷ φιλομούσῳ ἀνδρὶ αἱ εὐχαὶ καὶ εὐλογίαι τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τοῖς εὐσεβόφροσι καὶ φιλοπροβδοις τούτοις αἰσθήμασιν αὐτοῦ.

—*Ἐκκλησία Ἱεροσολύμων.*—Μετὰ πολλῆς θλίψεως ἀναγγέλλομεν τὸν θάνατον τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Βηθλεὲμ Ἀνθίμου, Ἐπιτρόπου τοῦ Π. Τάφου ἐν Ἀθήναις, ἐπισυμβάντα ἐσχάτως ἐν τῇ νήσῳ Τήνῳ. Ὁ ἀοίδιμος ἦν εἷς τῶν διαπρεπεστέρων Ἱεραρχῶν τῆς Σιωνίτιδος Ἐκκλησίας.

—*Ἐπισκέψεις.*— Τῇ παρελθούσῃ Τρίτῃ ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμεν. Πατριάρχην ὁ ἐρίτιμος ὁμογενὴς τραπεζίτης Λεωνίδας Ζαρίφης, τῇ Τετάρτῃ δὲ ἡ Α. Ε. ὁ Κωστάκης ἐφένδης Καραθεοδωρῆ.

—*Ἐπισκευαὶ Πατριαρχείων.*— Χάριν τῶν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἐξακολουθουσῶν ἐπισκευῶν ἀπέστειλαν τῇ Α. Θ. Π. τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ ἡ Α. Ε. ὁ Ἀλεξ. Παντζίρης βέης, βοηθὸς διευθυντὴς τῆς ὀθωμ. Τραπέζης λίρ. ὀθωμ. 30, ἡ Α. Ε. ὁ Στέφανος βέης Μουσοῦρος καὶ Σπ. Ζαχάρωφ ἀνὰ 20 καὶ πατὴρ καὶ υἱὸς ἐκ τῆς ἐπαρχίας Σκοπίων λίρ. 10, οἱ ἀδελφοὶ Ἀποστολίδαι λίρας 10 καὶ ὁ ἐρίτιμος ὁμογενὴς τραπεζίτης Κωνσταντῖνος Ἠλιάσκος λ. Τ. 40.

Ὁ Ὑπεύθυνος Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΚΑ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 21 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1901 ΑΡΙΘ. 38

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Ἰανουαρίου
ἀποστελλόμεναι πρὸς τὸν Πρόεδρον ἢ τὸν Ταμίαν.

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Νικοπόλεως **ΔΩΡΟΘΕΟΣ** (πρόεδρος)
† Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
† Ὁ Ἀρχιγρ. τῆς Ἱ. Συνόδου ΦΩΤΙΟΣ
† Ὁ Μέγας Ἀρχιδιάκονος ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ (ταμίας
ΧΡ. ΠΑΠΑ-Ἰ-ΩΑΝΝΟΥ (γραμματεύς)

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. **ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΙΠΕΡΑΣ**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἀνυπόστατα θρυλλήματα—Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐν Ἀθήναις— Βιβλιολογία — † Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης Κοσμᾶς —Βιβλία ἐγκριθέντα ὑπὸ τῆς Π.Κ. Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς —Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Κοινοποιήσεις.

ΑΝΥΠΟΣΤΑΤΑ ΘΡΥΛΛΗΜΑΤΑ

Μετ' ἀπορίας πολλῆς εἴδομεν νὰ κυκλοφορῇ εἰς εὐρωπαϊκά τινα φύλλα ἀπὸ δύο ἤδη μηνῶν περίπου ἡ φήμη περὶ μελετωμένης δῆθεν περιοδείας ἀνὰ τὴν Μακεδονίαν καὶ Ἤπειρον τῆς Α. Θ. Π., τοῦ Οἰκουμ. Πατριάρχου Ἰωακεὶμ τοῦ Γ'. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐν γνώσει ὄντες τοῦ ὅλως ψευδοῦς καὶ ἀνυποστάτου τῆς τοιαύτης φήμης, δὲν ἐθεωρήσαμεν ἀναγκαίαν εἰδικὴν περὶ αὐτῆς διάψευσιν. Ἐπειδὴ ὅμως βλέπομεν ὅτι ἡ φήμη αὕτη ἐπαναλαμβάνεται καὶ αὖθις ἐσχάτως ἐν δυσὶν ἐγκρίτοις γερμανικοῖς φύλλοις, τῇ «Πολιτικῇ Ἀνταποκρίσει» καὶ τῇ «Ἐφημερίδι τῆς Κολωνίας» (ἴδε «Νέαν Ἡμέραν» 15|28 Σεπτεμβρ. ἐ. ἔ.), οὐ μὴν δ' ἀλλὰ καὶ παρακολουθεῖται ὑπὸ σχολίων ὅσον ἀφ' ἑνὸς ἥκιστα δεδικαιολογημένων, τοσούτων ἀφ' ἑτέρου οὐχὶ ἀναξίων προσοχῆς, καθὰ οἰκτρῶς παραγνωριζόντων τὰς ἀρχὰς καὶ προθέσεις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἐθεωρήσαμεν καθῆκον ἐπιβαλλόμενον ἡμῖν ἔκ τε τῆς ἰδιότητος τοῦ ἡμετέρου φύλλου καὶ ἐκ τῆς ἀνάγκης τῆς ἐν τούτῳ διαφωτίσεως, ὅπως κηρύξωμεν ἐπισήμως ὡς πάντη ἀνυπόστατον τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος φήμην, περὶ ἧς ἀποροῦμεν ἀληθῶς, πόθεν ἔλαβε τὴν πρώτην αὐτῆς ἀρχήν. Πασίγνωστον, ὅτι παρὰ τοῖς ἑκάστοτε Οἰκουμενικοῖς Πατριάρχαις οὐδεμία τοιαύτη ὑπάρχει συνήθεια, ἀπὸ αἰῶνος τοὐλάχιστον καὶ πλέον, ν' ἀναλαμβάνωσι δηλονότι περιοδείας ἀνὰ τὰς ἐπαρχίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, προκειμένου δὲ περὶ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, τοῦ νῦν ἰθύνοντος τοὺς οἴακας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ἐσμὲν εἰς θέσιν κατηγορηματικώτατα νὰ διαβεβαιώσωμεν, ὅτι οὔτε εἰς τῆς Α. Θ. Παναγιότητος οὔτε εἰς ἄλλου τινὸς τῶν ἀπαρτιζόντων τὰ Δύο ἀνώτατα παρ' ἡμῖν Διοικητικὰ Σώματα τὸν νοῦν ἐπῆλθέ ποτε παρομοία τις σκέψις.

Ἐφεξῆς ἐν σχέσει πρὸς τὰ ἐπὶ τοιαύτης ἀνυποστάτου φήμης καὶ διαδόσεως ὡς ἐπὶ σαθροῦ θεμελίου στηριζόμενα ἢ ἐξ ἀφορμῆς ταύτης ἐν προφανεῖ ἀγνοίᾳ τῶν πραγμάτων ἐπαγόμενα σχόλια περὶ μελετωμένης δῆθεν «ἰσχυρᾶς προπαγανδικῆς ἐνεργείας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου», ὡς καὶ περὶ συστηματικῆς δῆθεν ἐθνικῆς προπαγάνδας ἀπὸ μέρους τῆς ἱεραρχίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου μεταξὺ τῶν σλαυοφώνων χριστιανῶν τῆς Μακεδονίας. καὶ τ. τ., θεωροῦμεν ἐξ ἴσου ἀναγκαῖον νὰ δώσωμεν τὰς ἑπομένας πληροφορίας διὰ τοὺς μὴ ἐπαρκῶς, ὡς φαίνεται, γινώσκοντας τὰς προθέσεις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἢ ἁπλῶς καλῇ τῇ πίστει δεχομένους πᾶν ὅ,τι ἤθελον διαβιβάσῃ αὐτοῖς οἱ συμφέρον ἔχοντες ν' ἁλιεύωσιν εἰς τεθολωμένα ὕδατα.

Ἡ «Ἐφημερὶς τῆς Κολωνίας» σχολιάζουσα εἴδησιν ἀνταποκριτοῦ τῆς «Πολιτικῆς Ἀνταποκρίσεως» περὶ ἐπισήμου δήθεν κοινοποιήσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου (ποῦ καὶ πότε γενομένης;!), καθ' ἣν ἐν τῇ περιχώρῳ τῆς Καστορίας οἱ κάτοικοι πέντε βουλγαρικῶν χωρίων ἐπέστρεψαν ἐκ τῆς βουλγαρικῆς Ἐξαρχίας εἰς τὸ Πατριαρχεῖον» παρίστησι τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ὡς διεξάγον συστηματικὴν φυλετικὴν προπαγάνδαν μεταξὺ τῶν σλαυοφώνων Χριστιανῶν τῆς Μακεδονίας (Βουλγάρων καὶ Σέρβων). Ἐνταῦθα συμβαίνει πλήρης παρανόησις καὶ διαστροφὴ τῶν πραγμάτων. Οὐχὶ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ἐν ᾧ διὰ τῆς Συνόδου τοῦ 1872 ἐπισήμως κατεδικάσθη ἡ ἀρχὴ τοῦ φιλετισμοῦ ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ, εἶνε τὸ διεργοῦν τὸν ἐθνικὸν προσηλυτισμὸν ἀλλ' οἱ συνορεύοντες τῇ Μακεδονίᾳ σλαυϊκοὶ λαοὶ Βούλγαροι καὶ Σέρβοι. Καὶ οἱ μὲν Σέρβοι εὑρισκόμενοι ἐν Ἐκκλησιαστικῇ μετὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἑνότητι ἐπιζητοῦσιν ἐν ταῖς ἐνεργείαις αὐτῶν ὑπὸ ἐκκλησιαστικὸν τύπον τὴν ἐπέκτασιν αὐτῶν ἐπὶ εὐρυτέρου κατὰ τὸ δυνατὸν ἐδάφους, οὕτως ὥστε αἱ ἐνέργειαι αὐτῶν φέρουσιν ἐπὶ τοῦ προκειμένου καθαρῶς ἐθνικὸν χαρακτῆρα. Ἄλλως ὅμως ἔχει τὸ πρᾶγμα ὡς πρὸς τοὺς σχισματικοὺς βουλγάρους. Οἱ τελευταῖοι οὗτοι πρὸς ταῖς πολιτικαῖς ἐνεργείαις, ἃς διεξάγουσι, παρουσιάζουσι καὶ ἐκκλησιαστικὴν διαμάχην καὶ ἀντίθεσιν ἐν σχέσει πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον. Κατ' ἀμφοτέρων δὲ τούτων ἡ στάσις τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου εἶναι **καθαρῶς ἀμυντική,** κυρίαν δὲ καὶ ἀποκλειστικὴν ἀποστολὴν ἐν ταῖς ἐνεργείαις αὐτοῦ ἀνὰ τὰς χώρας ἐκείνας, ἐν αἷς τὰ ἀντίθετα συμφέροντα τῶν σλαυϊκῶν λαῶν ἀλληλοσυγκρούονται, τὸ Οἰκουμ. Πατριαρχεῖον ἔχει τὴν τήρησιν καὶ ἀποκατάστασιν τῆς ἀληθῶς ἐκκλησιαστικῆς καὶ κανονικῆς τάξεως, ἐπομένως ἡ ἐν τοῖς μέρεσιν ἐκείνοις ἐνέργεια τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου δὲν εἶναι ποσῶς ἐνέργεια **πολιτική,** ἀλλ' ἐνέργεια **καθαρῶς ἐκκλησιαστική,** ἐνέργεια **κανονικῆς διοικητικῆς φύσεως.**

Ἂν δὲ ἑκάστοτε ἐκ τῶν ὑπὸ τὴν ἐξαρχίαν βουλγάρων πολλοὶ ἐπανέρχονται καὶ πάλιν εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας, ἀφ' ἧς πρὸ ἐτῶν διὰ λόγους ἥκιστα ἐκκλησιαστικῆς φύσεως ἀπεσχίσθησαν, τὸ τοιοῦτον οὐδαμῶς δέον νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀποτέλεσμα ἐθνικῆς καὶ φυλετικῆς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐνεργείας, ἀλλ' ὡς ἀποτέλεσμα μεταμελείας αὐτῶν τούτων τῶν ἐπιστρεφόντων βουλγάρων σχισματικῶν, συναισθανομένων τὰ ἄτοπα, εἰς ἃ ἤγαγεν αὐτοὺς ἡ τότε ἀπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐκ λόγων φυλετικῶν ἢ καὶ ἄλλων γενομένη ἀντικανονικὴ ἀπόσχισις. Οὕτω δ' ἐξηγητέα καὶ ἡ ὡς ἀνωτέρω ἀναφερομένη εἴδησις περὶ ἐπανόδου εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον χωρίων τινῶν βουλγαρικῶν τῆς Καστορίας, περὶ ἐπιστροφῆς τῶν ὁποίων εἰ καὶ μηδεμία ἐγένετο τέως ἐπίσημος κοινοποίησις ἀπὸ μέρους τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου, ὑπάρχουσιν ὅμως εἰδήσεις, ὅτι ἐζήτησαν πράγματι τοιαύτην ἐπιστροφήν.

Ταῦτα ἐπὶ τῇ δοθείσῃ εὐκαιρίᾳ, χάριν τῆς ἀληθείας, ἐθεωρήσαμεν ἀναγκαῖον νὰ σημειώσωμεν εἰς ἀπάντησιν τῶν ὡς ἀνωτέρω θρυλλημάτων καὶ διαδόσεων, αἵτινες προδήλως ἔχουσι τὴν ἀρχὴν αὐτῶν δυοῖν θάτερον εἴτε παρὰ προσώπων μὴ ἐπαρκῶς ἐνημέρων, εἴτε παρὰ προσώπων ἐκ προθέσεως καὶ ἀπὸ σκοποῦ διαστρεφόντων τὰ πράγματα.

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ*

«Σταθεὶς δὲ ἐν μέσῳ τοῦ Ἀρείου Πάγου, ἔφη, Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατὰ πάντα ὡς δεισιδαιμονεστέρους ὑμᾶς θεωρῶ· διερχόμενος γὰρ καὶ ἀναθεωρῶν τὰ σεβάσματα ὑμῶν, εὗρον καὶ βωμὸν ἐν ᾧ ἐπεγέγραπτο, Ἀγνώστῳ Θεῷ· ὃν οὖν ἀγνοοῦντες εὐσεβεῖτε, τοῦτον ἐγὼ καταγγέλλω»· οὕτως ἄρχεται τὸ περιλάλητον κήρυγμα τοῦ ἀποστόλου Παύλου δι' οὗ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἀντὶ πάσης ἀπολογίας ἐλέγχει ὡς δεισιδαίμονας τοὺς δικαστὰς αὐτοῦ, κατακρημνίζει διὰ τῆς δυνάμεως τῶν λόγων του τὴν εἰδωλολατρείαν καὶ καταγγέλλει τὸν ἀληθῆ Θεόν, ὃν ἀγνοοῦντες ἐτίμησαν καὶ διὰ σεβάσματος μετ' ἐπιγραφῆς «τῷ ἀγνώστῳ Θεῷ».

Ὅπου ὁμολογουμένως ἡ ἀληθὴς πίστις λείπει, ἐκεῖ ἄρχει κατὰ φυσικὸν νόμον ἡ δεισιδαιμονία, ἥτις ποικίλλει καὶ παραλλάσσει παρὰ τοῖς ἔθνεσι κατὰ τοσοῦτον, ὅσον καὶ αἱ διάφοροι περὶ τῶν θεοτήτων αὐτῶν ἀρχαὶ καὶ δοξασίαι· ἀλλὰ καὶ μεθ' ὅλην τὴν ποικιλίαν καὶ διαφοράν τῆς δεισιδαιμονίας, εἶναι πα-

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 316—318.

ράδοξον τὸ φαινόμενον ἐν τῇ ἱστορίᾳ ὅλων τῶν ἐθνῶν ὅτι ταῦτα ἢ ἐξ ἰδίας πνευματικῆς ἱκανότητος ἢ ἐκ συναφείας καὶ σχέσεως πρὸς ἄλλους λαοὺς ἐγνώρισαν ἀρκούντως τὸν ἕνα καὶ ἀληθῆ Θεόν, ὃν ὁτὲ μὲν νοῦν, ὁτὲ δὲ δύναμιν, ὁτὲ δὲ λόγον ἐκάλουν.

Ἀλλὰ πόθεν ὁρμηθέντες οἱ Ἀθηναῖοι ἀφιέρωσαν τὸν βωμὸν ἐκεῖνον τῷ ἀγνώστῳ Θεῷ; ἔφθασαν ἄρά γε εἰς τὴν γνῶσιν τοῦ ἑνὸς Θεοῦ ἀφ' ἑαυτῶν ἢ ἁπλῶς καὶ τυχαίως ἐπέγραψαν τὸν ναὸν τοῦτον εἰς ἄγνωστον θεότητα, ἤτις ἐὰν τυχὸν ὑπῆρχε, νὰ μὴ θεωρῇ τρόπον τινὰ ἑαυτὴν προσβεβλημένην;

Ἡμεῖς τῷ φωτὶ τῆς ἱστορίας ὁδηγούμενοι, ἀποδεχόμεθα ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον ἤδη γνῶσιν τοῦ ἑνὸς Θεοῦ. Ἐν πρώτοις γνωρίζομεν ἐκ τῆς μαρτυρίας Ἰουστίνου τοῦ φιλοσόφου καὶ μάρτυρος ὅτι ὁ Πλάτων ἐγνώρισε τὰ συγγράμματα τοῦ Μωϋσέως καὶ τὸν Θεὸν αὐτοῦ, ὁ δὲ Ἑκαταῖος ὁ Ἀβδηρίτης ἀφηγεῖται ὅτι, ὅτε ὁ Μ. Ἀλέξανδρος διέταξε νὰ κτισθῇ ναός τις ἐν Βαβυλῶνι, ἐκ τῶν στρατιωτῶν αὐτοῦ μόνοι οἱ Ἰουδαῖοι μεθ' ὅλην τὴν ἐξασκηθεῖσαν βίαν, ἠρνήθησαν νὰ λάβωσι μέρος εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ διὰ τὸν λόγον, ὅτι οὗτος δὲν ἀνῆκεν εἰς τὸν ἀληθινὸν Θεόν, τὸν Ἰεχωβᾶ.

Ἐκ τῶν σχέσεων τούτων τῶν Ἑλλήνων πρὸς τοὺς Ἰουδαίους κατανοοῦμεν ὅτι, οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον ἤδη γνῶσιν τοῦ ἑνὸς Θεοῦ τῶν Ἰουδαίων, οὗτινος ὅμως τὴν οὐσίαν παραγνωρίσαντες, ἤλλαξαν τὴν δόξαν αὐτοῦ ἐν ὁμοιώματι εἰκόνος φθαρτοῦ ἀνθρώπου, καὶ πετεινῶν καὶ τετραπόδων καὶ ἑρπετῶν. (Ρωμ. 1, 21).

Ὅπως δὲ οἱ λοιποὶ ἐθνικοί, οὕτω καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἰδεῶν καὶ ἀρχῶν ὁρμηθέντες ἐλάτρευσαν καὶ ἐσεβάσθησαν τὴν κτίσιν παρὰ τὸν κτίσαντα καὶ προσεκίνησαν τὰ ξύλα καὶ τοὺς λίθους, οἵτινες ἐν ἀρχῇ σημεῖα πρὸς ἀνάμνησιν εὐαρέστου ἢ δυσαρέστου γεγονότος κείμενοι ἐθεοποιήθησαν. «Ἀρχὴ πορνείας, λέγει ὁ σοφὸς Σολομών, ἐπίνοια εἰδώλων, εὕρισις δὲ αὐτῶν φθορὰ ζωῆς. Οὔτε γὰρ ἦν ἀπ' ἀρχῆς, οὔτε εἰς τὸν αἰῶνα ἔσται· κενοδοξίᾳ γὰρ ἀνθρώπων εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον, καὶ διὰ τοῦτο σύντομον αὐτῶν τέλος ἐπενοήθη· ἀώρῳ γὰρ πένθει τρυχόμενος πατὴρ τοῦ ταχέως ἀφαιρεθέντος τέκνου, εἰκόνα ποιήσας τὸν τότε νεκρὸν ἄνθρωπον νῦν ὡς θεὸν ἐτίμησε, καὶ παρέδωκε τοῖς ὑποχειρίοις μυστήρια καὶ τελετάς· εἶτα ἐν χρόνῳ κρατυνθὲν τὸ ἀσεβὲς ἔθος ὡς νόμος ἐφυλάχθη, καὶ τυράννων ἐπιταγαῖς ἐθρησκεύετο τὰ γλυπτά, οἷς ἐν ὄψει μὴ δυνάμενοι τιμᾶν ἄνθρωποι διὰ τὸ μακρὰν οἰκεῖν, τὴν πόρρωθεν ὄψιν ἀνατυπωσάμενοι, ἐμφανῆ εἰκόνα τοῦ τιμωμένου βασιλέως ἐποίησαν, ἵνα τὸν ἀπόντα καὶ παρόντα κολακεύωσι διὰ τῆς σπουδῆς· εἰς ἐπίτασιν δὲ θρησκείας καὶ τοὺς ἀγνοοῦντας ἡ τοῦ τεχνίτου προετρέψατο φιλοτιμία· ὁ μὲν γὰρ τάχα τῷ κρατοῦντι βουλόμενος ἀρέσαι ἐξεβιάσατο τῇ τέχνῃ τὴν ὁμοιότητα ἐπὶ τὸ κάλλιον· τὸ δὲ πλῆθος ἐφελκόμενον διὰ τὸ εὔχαρι τῆς ἐργασίας τὸν πρὸ ὀλίγου τιμηθέντα ἄνθρωπον νῦν σέβασμα ἐλογίσατο· καὶ τοῦτο ἐγένετο τῷ βίῳ εἰς ἔνεδρον, ὅτι ἢ συμφορᾷ ἢ τυραννίδι δουλεύσαντες ἄνθρωποι τὸ ἀκοινώνητον ὄνομα λίθοις καὶ ξύλοις περιέθεσεν» (Σοφ. Σολ. 14, 12 κ. ἑξ.). Ἀλλὰ καὶ μεθ' ὅλην τὴν τυφλὴν πίστιν καὶ ἀφοσίωσιν τῶν ἐθνικῶν εἰς τὰ ἄψυχα εἴδωλα, ἡ περὶ ἑνὸς ἀληθινοῦ Θεοῦ ἰδέα, ὡς εἴπομεν, οὐδέποτε ἐντελῶς ἐσκοτίσθη. Οὕτω λ. χ. ἡ βασίλισσα τῶν αἰθιόπων μεταβαίνει εἰς Ἱεροσόλυμα ἵνα μετὰ τοῦ Σολομῶντος δοξολογήσῃ τὸν ἀληθῆ Θεόν· ἐφεξῆς οἱ λαοὶ τῶν Ἀσσυρίων, τῶν Μήδων, τῶν Περσῶν καὶ οἱ περὶ τὸν Τίγριν καὶ Εὐφράτην προστάσσονται παρὰ τῶν προϊσταμένων καὶ ἀρχηγῶν αὐτῶν νὰ προσκυνῶσι τὸν ποιητὴν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς.

Τὸ δόγμα ὅθεν τὸ περὶ ἑνὸς ἀληθινοῦ Θεοῦ διῆκε φωτεινὸν διὰ τῶν αἰώνων ἐν τῇ συνειδήσει οὐ μόνον τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ ὅλων τῶν ἐθνῶν, μεθ' ὅλην αὐτῶν τὴν κλίσιν πρὸς τὴν εἰδωλολατρείαν. Τὸ δὲ κρίμα αὐτῶν ἔγκειται κατὰ τὸν ἀπόστολον Παῦλον ἐν τῇ παραγνωρίσει τῆς ἀληθοῦς θυσίας τοῦ ἑνὸς Θεοῦ, διότι ἠδύναντο διὰ τῆς θεωρίας τῶν ποιημάτων αὐτοῦ νὰ φθάσωσιν εἰς τὴν γνῶσιν τῆς ἀληθοῦς αὐτοῦ οὐσίας, ἀλλὰ φάσκοντες εἶναι σοφοὶ ἐμωράνθησαν, καὶ ἐματαιώθησαν ἐν τοῖς διαλογισμοῖς αὐτῶν. «Μάταιοι μὲν γὰρ πάντες ἄνθρωποι φύσει, λέγει ὁ προμνημονευθεὶς σοφός, οἷς παρῆν Θεοῦ ἀγνωσία καὶ ἐκ τῶν ὁρωμένων ἀγαθῶν οὐκ ἴσχυσαν εἰδέναι τὸν ὄντα, οὔτε τοῖς ἔργοις προσχόντες ἐπέγνωσαν τὸν τεχνίτην· ἀλλ' ἢ πῦρ ἢ πνεῦμα ἢ ταχινὸν ἀέρα ἢ κύκλον ἀστέρων, ἢ βίαιον ὕδωρ ἢ φωστῆρας οὐρανοῦ πρυτάνεις κόσμου θεοὺς ἐνόμισαν· ὧν εἰ μὲν τῇ καλλονῇ τερπόμενοι θεοὺς ὑπελάμβανον, γνώτωσαν πόσῳ τούτων ὁ δεσπότης ἐστὶ βελτίων, ὁ γὰρ τοῦ κάλλους γενεσιάρχης ἔκτισεν αὐτά . . . . ἐν γὰρ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ ἀναστρεφόμενοι, διερευνῶσι καὶ πείθονται τῇ ὄψει ὅτι καλὰ τὰ βλεπόμενα (Σοφ. Σολ. 23, 1—8).

Ὑπὸ τοιούτων καὶ τοιαῦτα περὶ Θεοῦ φρονούντων περιστοιχούμενος ὁ ἀπόστολος Παῦλος καταγγέλλει ἤδη τὸν ἕνα καὶ ἀληθῆ Θεὸν λέγων: «ὁ Θεὸς ὁ ποιήσας τὸν κόσμον καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῇ, οὗτος οὐρανοῦ καὶ γῆς κύριος ὑπάρχων, οὐκ ἐν χειροποιήτοις ναοῖς κατοικεῖ, οὐδὲ ὑπὸ χειρῶν ἀνθρώπων θεραπεύεται προσδεόμενος τινός, αὐτὸς διδοὺς πᾶσι ζωὴν καὶ πνοὴν καὶ τὰ πάντα». Ὅπως ὁ θεόπτης Μωϋσῆς, οὕτω καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἐξαγγέλλει τὴν ἄπειρον τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἀγάπην καὶ συγκατάβασιν διὰ τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου, καὶ ἐφεξῆς διὰ τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ υἱοῦ καὶ λόγου τοῦ Θεοῦ, ὅτε ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, καὶ ἀπεκαλύφθη τὸ μέγα τῆς εὐσεβείας μυστήριον τὸ κεκρυμμένον

ἀπὸ τῶν αἰώνων καὶ ἀπὸ γενεῶν καὶ ἐφανερώθη ἡ πολυποίκιλος σοφία τοῦ Θεοῦ καὶ ἐγνώσθη ὁ ὑπερβάλλων πλοῦτος τῆς χάριτος καὶ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ.

Περὶ τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου γινώσκομεν ἐκ τοῦ Ἡσιόδου καὶ τοῦ Πλάτωνος, ὅτι οἱ Ἕλληνες οὐδεμίαν σαφῆ ἰδέαν ταύτης ἐκέκτηντο, ἀλλ' ἢ συνέχεον τὸν Θεὸν μετὰ τοῦ κόσμου ἢ ἀπεξεδέχοντο ὡς ὁ Πλάτων νοῦν διατακτικὸν τῆς ὕλης· ἦτο λοιπὸν ἀνάγκη ἀναπόφευκτος νὰ διαλύσῃ πρὸ παντὸς ὁ ἀπόστολος Παῦλος τὰς συγκεχυμένας ταύτας περὶ δημιουργίας τοῦ κόσμου παραστάσεις καὶ διαχύσῃ εἰς τὸν μυθικὸν τῶν Ἑλλήνων κόσμον ἀκτῖνα φωτός, ἵνα μάθωσιν ὅτι ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν οὐκ ἐν χειροποιήτοις ναοῖς κατοικεῖ, οὐδὲ ὑπὸ χειρῶν ἀνθρώπων θεραπεύεται, ὁ διδοὺς τοῖς πᾶσι πνοὴν καὶ ζωὴν καὶ τὰ πάντα».

(ἕπεται τὸ τέλος)

Σωφρόνιος Εὐστρατιάδης
διάκονος

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΣΥΜΒΟΛΙΚΗ
ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ὑπὸ Ἰ. Μεσολωρᾶ.

Τόμος Δεύτερος. Τεῦχος Πρῶτον. Ἐν Ἀθήναις, 1901. Σχῆμα μέγα 8ον, σελ. α—ιστ', καὶ 1—288. Τιμ. δραχμὰς 5.

Ὑπὸ τὸ ὄνομα **Συμβολικὴ** ἐμορφώθη κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους νέα τις θεολογικὴ ἐπιστήμη, μετέχουσα τοῦ τε ἱστορικοῦ καὶ τοῦ συστηματικοῦ τῆς Θεολογίας κλάδου, καὶ ἐνδιατρίβουσα περὶ τὰς δογματικὰς διαφορὰς τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν ἐπὶ τῇ βάσει κυρίως τῶν ἐπισήμων αὐτῶν **συμβολικῶν βιβλίων** (Σύμβολα πίστεως, καὶ Ὁμολογίαι πίστεως), ἐξ ὧν καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς ἐδανείσθη. Ἐπειδὴ δὲ πλήρης ὁμοφωνία μεταξὺ τῶν εἰδικῶς περὶ τὴν νεαρὰν ταύτην ἐπιστήμην ἀσχολουμένων δὲν ἐπεκράτησεν εἰσέτι ὅσον ἀφορᾷ τὸν καθόλου χαρακτῆρα, τὰ ὅρια καὶ τὴν συστηματικὴν διάταξιν τῆς Συμβολικῆς, διὰ τοῦτο ποικιλία τις παρατηρεῖται μεταξὺ τῶν τέως ἐκδεδομένων Συμβολικῆς ἔργων ὡς πρὸς τὰ ὑποδειχθέντα σημεῖα. Οὕτως, ἄλλοι μὲν δέχονται τὸν χαρακτῆρα τῆς Συμβολικῆς καθαρῶς ἀντικειμενικόν, περιοριζόμενον εἰς τὴν ἁπλῆν ἀντιπαράθεσιν τῶν ὑπαρχουσῶν δογματικῶν διαφορῶν μεταξὺ τῶν διαφόρων χριστιανικῶν Ὁμολογιῶν, ἄλλοι δὲ τοὐναντίον ἀπαιτοῦσι τὴν συνύπαρξιν ἐν τῇ Συμβολικῇ, ὅσον τὸ δυνατόν, πλειόνων ἀντιρρητικῶν στοιχείων. Καὶ πάλιν, ἄλλοι περιορίζουσι τὰ ὅρια τῆς Συμβολικῆς μόνον ἐν τοῖς δογματικοῖς ἐκείνοις σημείοις, ἐν οἷς παρατηρεῖται δογματικὴ διαφορά, ἄλλοι δὲ ἐπεκτείνουσι τὰ ὅρια αὐτῆς ἐπὶ πάντων καθόλου τῶν δογματικῶν σημείων, ἅτινα οὕτως ἢ ἄλλως θίγονται ἐν τοῖς συμβολικοῖς βιβλίοις τῶν οἰκείων Ὁμολογιῶν. Τῇ γνώμῃ καὶ ἀντιλήψει τῶν τελευταίων τούτων ἐπὶ τοῦ προκειμένου φαίνεται συνταττόμενος καὶ ὁ συγγραφεὺς τοῦ ὑπ' ὄψιν ἀρτιφανοῦς συγγράμματος τῆς «**Συμβολικῆς τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας**», ὁ φιλοπονώτατος Καθηγητὴς τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου ἐλλογιμ. κ. Ἰ. Μεσολωρᾶς, ὅστις πρῶτος, ὡς γνωστόν, ἐκ τῶν παρ' ἡμῖν θεολογούντων ἐνησχολήθη εἰς τὴν ἔκδοσιν τῶν εἰς τὸ μέρος τοῦτο τῆς Θεολογίας ἀναφερομένων εἰδικῶν μελετῶν.

Καθότι ἤδη κατὰ τὰ ἔτη 1873 καὶ 1893 ἐξέδοτο τὰ κυριώτερα τῶν παρ' ἡμῖν συμβολικῶν βιβλίων, κατὰ τὸ παράδειγμα τῆς ὑπὸ τοῦ Kimmel γενομένης ἐκδόσεως αὐτῶν ὑπὸ τὸν τίτλον «Monumenta fidei ecclesiae orientalis», ἣν ὅμως ἔκδοσιν ἐν πολλοῖς συνεπλήρωσεν. Ἐπὶ τῆς ἐκδόσεως ἐκείνης τῶν συμβολικῶν βιβλίων τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἐπὶ θεμελίων προϋποτεθειμένων, βασίζεται τὸ παρὸν ἔργον τοῦ συγγραφέως, ἐρχόμενον ὡς φυσικὴ συνέχεια αὐτῆς καὶ συστηματικὴ ἐπ' ἐκείνης ἐποικοδόμησις. Τόν τε χαρακτῆρα καὶ τὸν σκοπὸν τῆς προκειμένης συγγραφῆς ὁρίζει αὐτὸς ὁ συγγραφεὺς ἐν τῷ οἰκείῳ προλόγῳ, καὶ δὴ ἐν οἷς γράφει: «Συμπληρωθέντος τοῦ πρώτου τόμου, ἐκδίδομεν νῦν τὸν **δεύτερον τόμον** τῆς Συμβολικῆς ἡμῶν ἐν ᾧ συστηματικῶς ἀναπτύσσομεν τὴν διδασκαλίαν τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας θετικῶς μὲν καὶ ἀπολογητικῶς πως καὶ ἐκεῖ, ὅπου οὐδεμία διαφωνία καὶ διαφορὰ ὑπάρχει πρὸς τὰς λοιπὰς κυριωτέρας Ἐκκλησίας, τ. ἔ. τὴν δυτικὴν καὶ τὴν διαμαρτυρομένην, ἀποφεύγοντες μόνον τὰς δογματικὰς λεπτομερεῖς ἀναπτύξεις καὶ τὰς θεολογικὰς καὶ φιλοσοφικὰς ἀποδείξεις, ἀνηκούσας κυρίως τῇ δογματικῇ, ἐλεγκτικῶς δέ, ὅπου οὐσιώδεις διαφοραὶ ἐν τούτοις ὑπάρχουσι, παραλειπομένου ὅμως τοῦ κειμένου τῶν ὁμολογιῶν τῶν ἑτεροδόξων Ἐκκλησιῶν ἔν τισι ζητήμασιν οὐ μόνον πρὸς οἰκονομίαν χώρου, ἀλλὰ διότι **κυρίως σκοπούμεθα τὴν ἐκ τῶν συμβολικῶν ἡμῶν βιβλίων συστηματικὴν ἔκθεσιν τῆς διδασκαλίας τῆς ἡμετέρας μόνον Ἐκκλησίας**, ἔχοντες βεβαίως ὡς ἀρχήν, ὅτι οὔτε ἡ ψυχρὰ καὶ ἀδιάφορος ἱστορικὴ ἔκθεσις ἀγαθόν, οὔτε ἡ πολεμικὴ δριμεῖα ἀντίθεσις λυσιτελές, ἀλλ' ὅτι ἡ μετ' ἐπιστημονικοῦ ἱστορικοῦ διαφόρου ἀνάπτυξις τῆς ἐκ τῶν ὁμολογιῶν ἀρυομένης πίστεως τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν καὶ ἡ λελογισμένη ἄμυνα τοῦ ὑπὸ τῆς ἱστορίας καὶ τῆς ἀρχαιότητος ὡρισμένου ἡμῖν ἐ-

δάφους εἶνε ἡ μέση ὁδός, ἡ καὶ ἀρίστη καὶ βασιλική».

Ἐκ τοιαύτης ἀρχῆς ὁρμώμενος ὁ συγγραφεὺς τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ἔργου ἐκτίθησιν ἐν τῷ ὑπ' ὄψιν τεύχει τὴν δογματικὴν διδασκαλίαν τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας ἐπὶ τοιούτων οὐσιωδῶν κεφαλαίων, οἷα τά: **Περὶ τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ**, (ὅπου διαλαμβάνονται— ἡ εἰς ἕνα Θεὸν πίστις, ἡ ὕπαρξις τοῦ Θεοῦ, ἡ περὶ Θεοῦ ἔννοια, θεῖα ἰδιώματα ἢ προσόντα, τὸ δόγμα περὶ τῆς ἁγίας Τριάδος, ἡ ἐκπόρευσις τοῦ ἁγ. Πνεύματος ἐκ τοῦ Πατρὸς καὶ ἡ προσθήκη τοῦ filioque.), **Περὶ δημιουργίας τοῦ ὁρατοῦ καὶ ἀοράτου κόσμου** (ὅπου— ὁ Θεὸς δημιουργὸς τοῦ κόσμου, τρόπος καὶ τάξις τῆς δημιουργίας. κλπ.), **Περὶ τοῦ ἀνθρώπου** (ὅπου— ὁ ἄνθρωπος ὡς δημιούργημα τοῦ Θεοῦ, ἀρχικὴ κατάστασις τοῦ ἀνθρώπου, ἁμαρτία καὶ πτῶσις τῶν πρωτοπλάστων, τὸ προπατορικὸν ἁμάρτημα, ἑνότης τοῦ ἀνθρωπίνου γένους), **Περὶ τῆς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ προνοίας καὶ κυβερνήσεως τοῦ κόσμου καθόλου** (ἐν ᾧ— Περὶ προγνώσεως καὶ προορισμοῦ, κλπ.), **Περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ αὐτοῦ ἔργου** (ἐν ᾧ— αἱ περὶ τοῦ προσώπου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ αἱρέσεις, τὸ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ἀπολυτρωτικὸν ἔργον κλπ.), **Περὶ προσοικειώσεως τῆς ἀπολυτρώσεως** (ὅπου— περὶ τῆς χάριτος καὶ τοῦ αὐτεξουσίου τοῦ ἀνθρώπου, περὶ δικαιώσεως καὶ ἁγιασμοῦ, περὶ πίστεως καὶ ἀγαθῶν ἔργων, κλπ.).

Τοῦ κυρίως ἔργου προτάσσεται **Εἰσαγωγὴ** (σελ. 1—82), ἐν ᾗ προεισαγωγικῶς ἐξετάζονται ζητήματα γενικωτέρας φύσεως ἐν τῇ περὶ χριστιανικοῦ δόγματος διδασκαλίᾳ, οἷα: τὸ περὶ χριστιανικῆς θρησκείας καὶ ὀρθοδοξίας, τὸ περὶ θεοπνευστίας τῆς ἁγ. Γραφῆς, τὸ περὶ ἱερᾶς παραδόσεως, καὶ τ. τ.

Βεβαίως οἱ ἀπὸ αὐστηρᾶς συστηματικῆς ἀπόψεως ἐξετάζοντες τὸ ἔργον δύνανται νὰ ἐπιφέρωσιν ἀντιρρήσεις τινὰς ὡς πρὸς τὸν καθόλου χαρακτῆρα αὐτοῦ, οἷον ὅτι, ὡς ἔργον Συμβολικῆς, ὑπερπηδᾷ πολλαχοῦ τὰ οἰκεῖα ὅρια, εἰσερχόμενον εἰς ἔδαφος ἀλλότριον καὶ δὴ τὸ τῆς **Δογματικῆς**, **τῆς Ἐγκυκλοπαιδείας τῆς Θεολογίας** καὶ που καὶ τῆς **Ἀπολογητικῆς**, ὅτι διαλαμβάνει κεφάλαια, ἐν οἷς οὐδεμία ὑρίσταται ἀντίρρησις μεταξὺ τῶν διαφόρων χριστιανικῶν ὁμολογιῶν, καὶ τ. τ. Ἀλλ' ἀπὸ ἄλλης, οὐσιαστικωτέρας, ἀπόψεως οὐδεὶς νομίζομεν θέλει ὀρνηθῇ τὴν χρησιμότητα τοῦ ἔργου, καὶ δὴ μεταξὺ ἡμῶν τῶν ἐν Ἀνατολῇ Ὀρθοδόξων, παρ' οἷς σπάνις σχετικῶς ὑρίσταται ἔργων, κατὰ τὸ δυνατὸν πληρέστερον καὶ ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὰς συγχρόνους δογματικὰς πλάνας ἐκτιθεμένων συστηματικῶς τὴν σχετικὴν διδασκαλίαν τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας.

Ἐν τῇ ἀναπτύξει τῶν ὧν ἅπτεται δογματικῶν ζητημάτων ὁ συγγραφεὺς βασίζεται κυρίως ἐπὶ τῶν παρ' ἡμὶν ἐπισημοτέρων συμβολικῶν βιβλίων, οἷα ἡ Ὁμολογία Μητροφάνους Κριτοπούλου, Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, αἱ ἀπαντήσεις Ἱερεμίου τοῦ Β'., Πατριάρχου Κων]πόλεως, ἡ Ὁμολογία τοῦ Πατρ. Δοσιθέου, ἡ Πέτρου τοῦ Μογιλᾶ, κλπ., τὸ δὲ προσὸν τοῦτο προσδίδει εἰς τὸ ἔργον τοῦ κ. Μεσολωρᾶ ἰδιάζοντα χαρακτῆρα.

Συγχαίροντες θερμῶς τῷ ἐρεπόνῳ Καθηγητῇ ἐπὶ τῷ νέῳ αὐτοῦ τούτῳ ἔργῳ, ἀποτελοῦντι λίαν ἀξιόλογον συμβολὴν διὰ τὴν εἰς ἣν ἀνάγεται νεαρὰν θεολογικὴν ἐπιστήμην, καὶ εὐχόμενοι, ὅπως, ὅσον τάχιον ἴδῃ τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος καὶ τὸ δεύτερον αὐτοῦ τεῦχος, ἐν ᾧ πάντως συνεχισθήσεται ἡ ἐν τῷ πρώτῳ τούτῳ τεύχει διακοπτομένη **περὶ Ἐκκλησίας** δογματικὴ διδασκαλία, συνιστῶμεν ἐκθύμως αὐτὸ τοῖς περὶ θεολογικὰ γράμματα παρ' ἡμὶν ἀσχολουμένοις, καὶ δὴ τοῖς ἐκ τοῦ ἱεροῦ κλήρου, ὡς βιβλίον χρησιμώτατον καὶ ἐπωφελέστατον, μάλιστα ἐν τοῖς ἀφορῶσι τὰς σχέσεις τῆς καθ' ἡμᾶς ὀρθοδόξου Ὁμολογίας πρὸς τὰς ἀλλοδόξους τοιαύτας.

Α. Π.

ΝΙΚΟΠΟΛΕΩΣ ΚΑΙ ΠΡΕΒΕΖΗΣ ΚΟΣΜΑΣ

Λυπηρότατον ἄγγελμα διεβιβάσε τηλεγραφικῶς τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ πρὸς τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην ἡ ἀξιότιμος Δημογεροντία τῆς πόλεως Πρεβέζης· ὁ μητροπολίτης Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης **Κοσμᾶς**, ὃς πρό τινος εἶχε μεταβῆ εἰς τὰ λουτρὰ τοῦ Κάρλσβαδ πρὸς περίθαλψιν τῆς ὑγείας αὐτοῦ ἐπανακάμπτων εἰς τὴν ἐπαρχίαν ἀπέθανεν ἐν τῷ ἀτμοπλοίῳ, τῷ τελοῦντι κάθαρσιν ἐν τῷ λοιμοκαθαρτηρίῳ Κερκύρας. Τὸ σκῆνος τοῦ μεταστάντος ἀπεβιβάσθη ἀμέσως εἰς τὴν πόλιν Κέρκυραν.

Ὁ θάνατος τοῦ ἀοιδίμου μητροπολίτου πολλὴν προὐξένησε λύπην τῇ Ἐκκλησίᾳ, τοῦτο μὲν διότι ἀνηρπάγη ὑπὸ τοῦ θανάτου ἐν ἡλικίᾳ ἔτι ἀκμαίᾳ, τοῦτο δὲ διότι ἡ Ἐκκλησία ἐστερήθη ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ ἱεράρχου εὐπαιδεύτου καὶ δραστηρίου, ἑνὸς τῶν χρηστοτέρων καὶ γενναιοτέρων στρατιωτῶν αὐτῆς.

Ὁ μεταστὰς ἱεράρχης κατήγετο ἐκ Μαλύτου. Διακούσας τὰ ἐγκύκλια μαθήματα ἐν τῇ γενετείρᾳ ἦλθεν εἰς Βασιλεύουσαν καὶ ὑπὸ τὴν πνευματικὴν κηδεμονίαν τοῦ ἀειμνήστου μητροπολίτου Χαλκηδόνος Καλλινίκου διατελῶν εἰσήχθη εἰς τὴν ἐν Χάλκῃ Θεολογικὴν Σχολήν, ἔνθα ἀποπερατώσας τὰς θεολογικὰς αὐτοῦ σπουδάς, διετέλεσεν ἀρχιδιάκονος τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως Χαλκηδόνος καὶ ἱεροκήρυξ τῆς ἐπαρχίας ταύτης. Τῷ 1887 πατριαρχεύοντος τοῦ ἀειμνήστου

πατριάρχου Ἰωακεὶμ τοῦ Δ' συστάσει τοῦ τε κηδεμόνος αὐτοῦ καὶ τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Δέρκων Καλλινίκου διωρίσθη Μ. Ἀρχιδιάκονος τῶν Πατριαρχείων προαχθεὶς κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος εἰς Μ. Πρωτοσύγκελλον.

Μετὰ διετῆ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις δόκιμον ὑπηρεσίαν προήχθη ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα ἐμπιστευθείσης αὐτῷ τὴν πνευματικὴν διακυβέρνησιν τῆς ἐπαρχίας Δρυϊνουπόλεως. Τὴν ἐπαρχίαν δὲ ταύτην ἐπὶ τετραετίαν περίπου θεοφιλῶς ποιμάνας προήχθη εἰς τὸν μητροπολιτικὸν θρόνον Βερροίας καὶ μετὰ τρία ἔτη μετετέθη ἐντεῦθεν εἰς τὴν ἐπαρχίαν Πελαγονίας, ἣν πατρικῶς διῴκησε καὶ ἐποίμανε. Ἀπὸ τοῦ 1899 ἡ Ἐκκλησία ἐνεπιστεύσατο αὐτῷ τὴν πνευματικὴν διακυβέρνησιν τῆς ἐπαρχίας Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης, ἣν καὶ πατρικῶς καὶ θεοφιλῶς ἐξηκολούθει ποιμαίνων, ἀγαπώμενος, καὶ τιμώμενος ὑπὸ τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ.

Ἅμα τῇ θλιβερᾷ ἀγγελίᾳ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐτηλεγράφησε τῷ ἐπισκόπῳ Κερκύρας Σεβαστιανῷ ἵνα μετὰ πάσης τῆς ἐκκλησιαστικῆς μεγαλοπρεπείας καὶ τῆς τάξεως κηδεύσῃ τὸν μεταστάντα ἱεράρχην, τῇ δὲ Δημογεροντίᾳ Πρεβέζης ἵνα μεριμνήσῃ περὶ τῆς ἐξασφαλίσεως τῆς περιουσίας αὐτοῦ, διοριζομένου ὡς ἀρχιερατικοῦ ἐπιτρόπου τοῦ αὐτόθι ἀρχιμανδρίτου Παναρέτου.

Ὁ ἅγιος Κερκύρας τηλεγραφικῶς ἠγγελεν ἤδη τῇ Α. Θ. Παναγιότητι ὅτι ἡ κηδεία τοῦ μεταστάντος ἐγένετο μεγαλοπρεπεστάτη, καὶ δαπάνῃ δημοσίᾳ, ἀποδοθεισῶν τῶν προσηκουσῶν τιμῶν ὑπ' ἀπάσης τῆς φρουρᾶς Κερκύρας, καὶ ὑπὸ τῶν ἀγημάτων τῆς αὐτόθι εὑρισκομένης θωρηκτῆς μοίρας τοῦ βασιλικοῦ ναυτικοῦ.

Αἰωνία ἡ μνήμη τοῦ ἀοιδίμου μητροπολίτου Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης Κοσμᾶ!

Π. Κ. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Τὰ ἑξῆς βιβλία ἐπιθεωρηθέντα ὑπὸ τῆς Ἐκπαιδ. Ἐπιτροπῆς εὑρέθησαν μηδὲν περιέχοντα ἀπᾴδον θρησκευτικῶς, ἠθικῶς καὶ πολιτικῶς, ὡς τοιαῦτα δέ ἐπιτρέπεται ἵνα εἰσαχθῶσιν εἰς τὰς ὀρθοδόξους σχολὰς πρὸς διδασκαλίαν.

Καρύδου Γ. — Θρησκευτικὸς Ἀρωγός, ἐν Κων]πόλει 1901, Πατριαρχικὸν Τυπογραφεῖον.

Καρύδου Γ. — Στοιχειώδης διδασκαλία τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἐν Κων]πόλει 1901, Πατριαρχικὸν Τυπογραφεῖον.

Ξηρουδάκη Φ. — Ἱερὰ Ἱστορία τεύχ. Α' ἔκδ. 6, Β' 4, Γ' 4, 1901 ἐν Κων]πόλει, βιβλ. Ι. Κ. Σεϊτανίδης.

Φαλλιέρου Κ. — Φυσιογνωσία τεῦχ. Β' ἔκδ. 2, 1901 ἐν Κων]πόλει, βιβλ. Ι. Κ. Σεϊτανίδης.

Μοσχίδου Δ. — Ἑλληνικὴ Γραμματικὴ τῆς Ἀττικῆς Διαλέκτου, ἐν Ἀθήναις 1901, ἐκδότ. Γ. Φέξης.

Ζιώγα Κ. — Μαθήματα φυσικῆς πειραματικῆς ἐν Κων]πόλει 1892 ἐκδότ. Ἀδ. Σφύρα.

Κοντογεώργη Δ. — Τὸ πρῶτον βῆμα εἰς τὸ γαλλιστὶ διαλέγεσθαι, ἐν Κων]πόλει, 1895, ἐκδότ. Ἀδ. Δεπάστα.

Κοντογεώργη Δ. — Αἱ πρῶται ἀσκήσεις εἰς τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν ἔκδ. 4 1899, ἐν Κων]πόλει, βιβλ. Δεπάστα—Σφύρα—Γεράρδου.

Μακρίδου Γ. — Συλλογὴ γαλλικῶν ἐκλεκτῶν ἀναγνωσμάτων τόμ. Α' ἔκδ. 2 1900 βιβλ. Δεπάστα—Σφύρα—Γεράρδου.

Μηλιοπούλου Ι. — Ἀναγνωστικὸν τουρκικόν, ἐν Κων]πόλει 1895, ἐκδότ. Α. Γεράρδος.

Λυγιᾶ Μ. — Ἀλφαβητάριον τουρκικόν, ἔκδ. 2 1901 ἐν Κων]πόλει βιβλ. Μαρκοπούλου καὶ Χ'' Ἰωάννου.

(Ἐκ τοῦ Γραφείου)

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

—*Πατριαρχικὴ χαροστασία.*— Ἐπὶ τῇ δεσποτικῇ ἑορτῇ τῆς παγκοσμίου Ὑψώσεως τοῦ τιμίου Σταυροῦ ἡ Α. Θ. Π., ὁ Οἰκουμ. Πατριάρχης ἐχοροστάτησε κατά τε τὸν ἑσπερινὸν καὶ τὴν θείαν λειτουργίαν ἐν τῷ πανσέπτῳ πατριαρχικῷ ναῷ, συγχοροστατούντων αὐτῷ καὶ τῶν σεβασμ. ἀρχιερέων, συνοδικῶν καὶ παρεπιδημούντων.

— *Πατριάρχης Ἱεροσολύμων.* — Μετὰ τὰς γενομένας ἀναγκαίας διατυπώσεις, αὐτοκρατορικῷ διατάγματι ἐπετράπη τῇ Α. Θ. Μ. τῷ Πατριάρχῃ Ἱεροσολύμων Δαμιανῷ, ὅπως ἔλθῃ εἰς βασιλεύουσαν.

—*Ἱερὰ Σύνοδος.*—Τῆς Α. Θ. Παναγιότητος μετὰ τὸ διάλειμμα τῆς Συνόδου μεταβάσης χθὲς εἰς Βόσπορον, ἡ συνοδικὴ συνεδρία ἐξηκολούθησε κατόπιν ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ πρώτου τῇ τάξει τῶν ἁγίων συνοδικῶν σεβασμ. ἁγίου Ἀδριανουπόλεως Κυρίλλου.

—*Ἐκλογὴ μητροπολίτου Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης.*— Τῆς ἐπαρχίας Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης χηρευσάσης ἄρτι ἕνεκα τοῦ θανάτου τοῦ ἀειμνήστου μητροπολίτου αὐτῆς Κοσμᾶ, ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος σκεψαμένη ἐν τῇ τακτικῇ αὐτῆς συνεδρίᾳ τῆς παρελθούσης Τρίτης περὶ τῆς ἐκλογῆς τοῦ καταλλήλου προσώπου διὰ τὴν χηρεύουσαν μητρόπολιν προέτεινεν ὑποψηφίους τὸν σεβασμ. μητροπολίτην Γρεβενῶν Δωρόθεον, τὸν πανιερ. μητροπολίτην Πρεσπῶν καὶ Ἀχριδῶν Ἄνθιμον καὶ τὸν θεοφιλ. ἐπίσκοπον Ἱλιουπόλεως Ταράσιον. Κατελθόντων δὲ τῶν σεβασμ. ἁγίων συνοδικῶν ἐν τῷ πανσέπτῳ πατριαρχικῷ ναῷ καὶ ψήφων κανονικῶν γενομένων ἐξελέγη μητροπολίτης Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης ὁ τέως μητροπολίτης Γρεβενῶν Δω-

ρόθεος, μέλος τῆς ἱερᾶς Συνόδου καὶ πρόεδρος τῆς τὴν α'Ἐκκλ. Ἀλήθειαν» διευθυνούσης ἐπιτροπῆς.

Τῇ Α. Σ. τῷ νέῳ μητροπολίτῃ Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης ἐγένετο αὐθημερὸν τὸ Μ. Μήνυμα καὶ μετὰ τὸ πέρας τῆς συνοδικῆς συνεδρίας ἡ ἐν τῷ ναῷ νενομισμένη τελετὴ τῆς εὐχαριστίας.

Ἡ Α. Σ. ὁ νέος μητροπολίτης Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης ἐξακολουθεῖ δεχόμενος τὰ θερμὰ συγχαρητήρια τῶν πολυπληθῶν κληρικῶν καὶ λαϊκῶν φίλων Αὐτοῦ ἐπὶ τῇ ἐκ μέρους τῆς Μ. Ἐκκλησίας περιτράνῳ ταύτῃ ἐκτιμήσει τῶν περικοσμούντων αὐτὸν ἀγαστῶν προσόντων, ἐπὶ δὲ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ καὶ ἡ σύνταξις τῆς «Ἐκκλ. Ἀληθείας» εὐγνωμονοῦσα διὰ τὸν ἀκραιφνῆ αὐτοῦ ζῆλον, ὃν ὡς πρόεδρος τῆς διευθυνούσης τὸ φύλλον ἐπιτροπῆς ἐπιδείκνυται, καθυποβάλλει αὐτῷ τὰ θερμὰ αὐτῆς συγχαρητήρια καὶ τὰς μυχιαιτάτας εὐχάς.

—*Ἐπισκέψεις.*—Τῷ σαββάτῳ κατῆλθεν ἐκ τοῦ Βοσπόρου πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς Α. Θ. Π. ὁ ἐν τῇ πόλει ἡμῶν παρεπιδημῶν ἐρίτιμος ὁμογενὴς Περικλῆς Ζαρίφης μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ· τῆς Α. Θ. Π. ὅμως εὑρισκομένης ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς ἱερᾶς Συνόδου, ὁ κ. Ζαρίφης ἀφῆκεν ἐπισκεπτήριον.

— Τῇ Δευτέρᾳ ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Π. ἐν συνοδείᾳ τοῦ ἄρχοντος Μ. Λογοθέτου Σταυράκη βέη Ἀριστάρχου ἡ Α. Ε. ὁ Ἀχμὲτ Σαφὴκ ἀρχιγραμματεὺς τῆς Α. Ὑψ. τοῦ ἐπί τινα χρόνον ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει παρεπιδημήσαντος ἀντιβασιλέως τῆς Αἰγύπτου Ἀββᾶς Χιλμῆ πασᾶ ἐγχειρίσας τῇ Α. Θ. Παναγιότητι ἐπιστολὴν τῆς Α. Ὑψηλότητος. Ὁ ἐπίσημος ἀπεσταλμένος τῆς Α. Ὑψ., μετὰ πολλῶν τιμῶν γενόμενος δεκτὸς ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π., διεβίβασεν Αὐτῇ τὸ μὲν τὰς φιλόφρονας προσρήσεις τῆς Α. Ὑψηλότητος τοῦ ἀντιβασιλέως, τὸ δὲ τὴν διαβεβαίωσιν ὅτι ἡ Α. Ὑψ. εὐμενῶς ἀποδεχόμενος πᾶσαν σύστασιν τῶν ἡμετέρων Πατριαρχείων προφρόνως ἑκάστοτε θέλει συντελῇ εἰς εὐόδωσιν τῶν συμφερόντων τῶν ἀφορώντων τὰς ἐν Αἰγύπτῳ καὶ τῇ νήσῳ Θάσῳ χριστιανικὰς ὁμογενεῖς Κοινότητας.

Ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμ. Πατριάρχης ἐπὶ ταῖς προσρήσεσι καὶ ταῖς διαβεβαιώσεσι ταύταις τῆς Α. Ὑψ. ἐκφράσας θερμὰς εὐχαριστίας παρεκάλεσε τὴν Α. Ε. τὸν Ἀχμὲτ Σαφὴκ ἵνα διαβιβάσῃ ταύτας τῇ Α. Ὑψηλότητι.

—Τῇ παρασκευῇ ἐντολῇ τῆς Α. Θ. Π. ὁ Μ. Ἀρχιδιάκονος Λαυρέντιος ἐπεσκέψατο ἐν Πριγκήπῳ τοὺς ἐριτίμους ὁμογενεῖς Κ. Πετρίδην καὶ τὸν ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου Ἰωάννην Χατζόπουλον.

—*Ἐπέτειοι ὀνομάτων.*— Τῇ παρελθούσῃ Παρασκευῇ τῆς Α. Ε. τοῦ ἄρχοντος Μεγάλου Λογοθέτου Σταυράκη βέη Ἀριστάρχου ἄγοντος τὴν ἐπέτειον τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἑορτήν, ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμ. Πατριάρχης ἐπιβὰς ἐκ Φαναρίου ἀτμακάτου ἐν συνοδείᾳ τῶν σεβασμ. ἁγίων συνοδικῶν ἀρχιερέων μετέβη εἰς Νεοχώριον καὶ ἐπεσκέψατο τὴν Α. Ε. συμφώνως πρὸς τὴν κρατοῦσαν παλαιὰν συνήθειαν.

Ἡ Α. Θ. Π. ἐπανέκαμψε κατόπιν διὰ τῆς αὐτῆς ἀτμακάτου μετὰ πάσης τῆς συνοδείας αὐτῆς εἰς Φανάριον.

—Τῷ δὲ ἑορτάζοντι ὡσαύτως ὁμογενεῖ Σταύρῳ Κέπετζη, ἡ Α. Θ. Π. διεβίβασε τὰς συγχαρητηρίους εὐχὰς διὰ τοῦ Μ. Πρωτοσυγκέλλου Χρυσοστόμου.

— Προχθὲς ἡ Α. Θ. Π. τηλεγραφικῶς συνεχάρη καὶ τῷ πανιερ. μητροπολίτῃ Κρήτης Εὐμενίῳ, ἄγοντι τὴν ἐπέτειον τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἑορτήν.

— Χθὲς δὲ ἑορτῇ τοῦ μεγαλομάρτυρος Εὐσταθίου, τοῦ ἐριτίμου ὁμογενοῦς τραπεζίτου κ. Εὐσταθίου Εὐγενίδου ἄγοντος τὴν ὀνοματικὴν ἑορτήν, ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς Πατριάρχης μετὰ τὸ διάλειμμα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου μετέβη εἰς τὸν ἄνω Βόσπορον καὶ ἐπεσκέψατο αὐτοπροσώπως τὸν ἑορτάζοντα ὁμογενῆ.

—*Ἀγγλικανὴ Ἐκκλησία.* — Ὁ τέως ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει πρωθιερεὺς τῆς Ἀγγλικανῆς Ἐκκλησίας αἰδεσιμώτατος Θεόδωρος Δάουλιγκ ἐπισκεψάμενος τῇ παρελθούσῃ Παρασκευῇ ἐν συνοδείᾳ τοῦ ἀγγλομαθοῦς δικηγόρου Μιχαὴλ Θεοτοκᾶ, τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην ἐπέδωκεν αὐτῷ ἰδιόγραφον γράμμα τοῦ σεβασμιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Καντουαρίας καὶ Πρωθιεράρχου πάσης Ἀγγλίας Φρειδερίκου, ἐκφράζοντος πρὸς τὴν Α. Θ. Παναγιότητα τὴν πεποίθησιν ὅτι αἱ μεταξὺ τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ἀγγλικανῆς ὑφισταμέναι ἀδελφικαὶ σχέσεις σφιγκτότερον θέλουσι συνδεθῇ ἐπὶ τῆς εὐκλεοῦς πατριαρχείας Αὐτῆς καὶ ἐπὶ μᾶλλον ἐνισχυθῇ διὰ τοῦ συνδέσμου τῆς ἀγάπης. Συγχρόνως ὁ αἰδεσιμώτατος πρωθιερεὺς, ἅτε μετατιθέμενος ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ ἐν Ἰνδίαις καὶ ἀπερχόμενος ἤδη τῆς πόλεως ἡμῶν ἀπεχαιρέτισε τὴν Α. Θ. Παναγιότητα, ἥτις, ἐκφράσασα αὐτῷ τὰς θερμὰς εὐχαριστίας διὰ τὰς κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα τῆς ἐνταῦθα διατριβῆς αὐτοῦ φιλοτιμότατα καταβληθείσας ὑπ' αὐτοῦ προσπαθείας πρὸς διατήρησιν ἀδελφικῶν μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν σχέσεων, ἐδώρησεν αὐτῷ τὴν φωτογραφικὴν Αὐτῆς εἰκόνα εἰς ἀνάμνησιν.

Τῇ παρελθούσῃ Δευτέρᾳ δὲ ηὐξαντο τῷ αἰδεσιμωτάτῳ πρωθιερεῖ ἀπερχομένῳ τῆς πόλεως ἡμῶν, τὸ κατευόδιον ἐκ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος οἱ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσύγκελλος Χρυσόστομος καὶ ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου Φώτιος, μέλη τῆς πρὸς σύσφιγξιν τῶν μετὰ τῆς Ἀγγλικανῆς Ἐκκλησίας σχέσεων ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ὑφισταμένης Ἐπιτροπῆς.

Τὸ ἀνωτέρω μνημονευόμενον γράμμα τοῦ σεβασμ. Καντουαρίας μεταφρασθὲν ὑπὸ τοῦ κ. Μ. Θεοτοκᾶ καὶ ἀναγνωσθὲν ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τοῦ παρελθόντος Σαββάτου θέλομεν μετὰ τῆς σχετικῆς εἰς αὐτὸ ἀπαντήσεως δημοσιεύσει ἐν τῷ προσεχεῖ φύλλῳ.

— *Μητροπολίτης Δράμας.* — Ἡ ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ χθεσινῇ αὐτῆς συνεδρίᾳ ἐνέκρινεν ὅπως ὁ πανιερώτατος Μητροπολίτης Δράμας Φιλόθεος προσκληθεὶς ἔλθῃ εἰς βασιλεύουσαν καὶ παράσχῃ προφορικῶς πληροφορίας τινὰς σχετιζομένας πρὸς τὰ συμφέροντα τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ.

— *Ἀντιπροσωπεία πατριάρχου Ἀλεξανδρείας.*—Ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τοῦ παρελθόντος σαββάτου ἐνεκρίθη ἵνα δι' ἐπιστολῆς συστηθῇ τῇ Α. Μ. τῷ πατριάρχῃ Ἀλεξανδρείας Φωτίῳ ὁ διορισμὸς εἰδικοῦ αὐτοῦ ἀντιπροσώπου ἐνταῦθα κατὰ τὴν ἀνέκαθεν ἐπικρατοῦσαν τάξιν.

— *Μητροπολίτης Βάρνης.* — Ὁ σεβασμ. μητροπολίτης Βάρνης Πολύκαρπος διὰ γράμματος ἤγγειλε τῇ Α. Θ. Παναγιότητι τὴν εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ αἴσιαν ἄφιξιν.

— *Μητροπολίτης Ἀγκύρας.* — Ἐν ἐγχωρίῳ φύλλῳ ἀνεγράφη πρό τινων ἡμερῶν ὅτι δῆθεν ὁ ἐν τῇ βασιλευούσῃ παρεπιδημῶν πανιερώτατος μητροπολίτης Ἀγκύρας Νικόλαος δι' αἰτήσεως αὐτοῦ πρὸς τὴν ἱερὰν Σύνοδον παρεκάλεσεν ἵνα τὰ ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν ὀφειλόμενα συμψηφισθῶσι μετὰ ποσοῦ, ὅπερ μέλλει νὰ λάβῃ παρ' ἀσφαλιστικῆς τινος ἑταιρίας ζῶν ἢ μετὰ θάνατον. Ἡ εἴδησις αὕτη εἶνε

ἀνακριβής. Τὸ ἀληθὲς ἔχει οὕτως. Ἡ Α. Πανιερότης διὰ μιᾶς μὲν αἰτήσεως ἐζητήσατο ἵνα τὰ εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν καθυστερούμενα αὐτοῦ συμψηφισθῶσι μετὰ ἴσου ποσοῦ, ὅπερ ἔχει λαμβάνειν ἐκ τοῦ Ἐθνικοῦ Ταμείου, δι' ἄλλης δὲ ἀνεκοίνωσε τῇ ἱερᾷ Συνόδῳ ὅτι, ἐλάχιστα τροφεῖα πρὸς τὴν ἐκθρέψασαν Θεολογικὴν Σχολὴν ἀποδοῦναι βουλόμενος, δωρεῖται αὐτῇ εἴτε ζῶν εἴτε θανών, τὸ ποσὸν 400 ἀγγλικῶν λιρῶν, δι' οὗ τυγχάνει ἠσφαλισμένος παρ' Ἀσφαλιστικῇ Ἑταιρίᾳ. Ὥστε ἐν τῇ ὡς ἄνω ἀναγραφείσῃ εἰδήσει τοῦ ἐγχωρίου φύλλου συγχέονται δύο ὅλως διάφοροι ἀπ' ἀλλήλων ὑποθέσεις.

— *Μητροπολίτης Κολωνίας* — Τῷ πανιερωτάτῳ μητροπολίτῃ Κολωνίας Πολυκάρπῳ αἰτησαμένῳ ἄδειαν παρὰ τῆς Ἐκκλησίας ἵνα ἔλθῃ εἰς βασιλεύουσαν πρὸς περίθαλψιν τῆς ὑγείας αὐτοῦ, ἐχορηγήθη τοιαύτη ὑπὸ τῆς ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου ἐν τῇ χθεσινῇ συνεδρίᾳ.

— *Ἐγγραφὴ ἐκλεξίμου εἰς ἀρχιερατείαν.* — Προτάσει τοῦ σεβασμιωτάτου μητροπολίτου Ἰωαννίνων Γρηγορίου ἐνεγράφη ἐν τῷ Καταλόγῳ τῶν εἰς ἀρχιερατείαν ἐκλεξίμων ὁ ἀρχιδιάκονος τοῦ μητροπολίτου Τραπεζοῦντος καὶ καθηγητὴς τῶν ἱερῶν ἐν τῷ ἐκεῖ Γυμνασίῳ Ἀθηναγόρας Ἐλευθερίου.

— *Θεολογικὴ Σχολὴ Χάλκης.*—Τοῦ ἄρτι διορισθέντος καθηγητοῦ τῆς τουρκικῆς γλώσσης ἐν τῇ Ι. Θεολογικῇ Σχολῇ ἔλλογ. Νικολάου Σουλλίδου ὑποβαλόντος παραίτησιν ἀπὸ τῆς θέσεως αὐτοῦ, ἡ ἐφορεία τῆς Σχολῆς διώρισεν εἰς ἀντικατάστασιν τὸν ἐκ Βάρνης ὁρμώμενον δικηγόρον, τρίβωνα δὲ τῆς ὀθωμανικῆς γλώσσης Ἀριστείδην Κρίμλην. Ὁ διορισμὸς οὗτος ὑποβληθεὶς τῇ ἁγίᾳ καὶ ἱερᾷ Συνόδῳ ἔτυχε τῆς ἐγκρίσεως αὐτῆς.

— *Ἐπισκευαὶ τῶν Πατριαρχείων.* — Χάριν τῶν ἐπισκευῶν τῶν Πατριαρχείων ἀπέστειλαν τῇ Α. Θ. Π. τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ αἱ φιλογενέσταται δέσποιναι Ἑλένη Ν. Ζαρίφη λίρ. ὀθωμαν. 100, καὶ ἡ Ἀρτεμισία Πουρναρᾶ φρ. 500.

— *Περιουσία ἀοιδίμου Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης.* — Ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς παρελθούσης τρίτης διωρίσθη ἔξαρχος πρὸς παραλαβὴν τῆς περιουσίας τοῦ ἄρτι ἀποβιώσαντος μητροπολίτου Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης ὁ Δευτερεύων Παρθένιος, ὃς καὶ ἀπέρχεται αὔριον.

— *Ἔξαρχία Μετσόβου.* — Ὁ εἰς βασιλεύουσαν προσκληθεὶς ἔξαρχος Μετσόβου ἀρχιμανδρίτης Βενέδικτος ὑπέβαλε τῇ ἁγίᾳ καὶ ἱερᾷ Συνόδῳ παραίτησιν ἀπὸ τῆς θέσεως αὐτοῦ.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΓΡΕΒΕΝΩΝ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Προσκαλεῖται ὁ Χρῆστος Πούλιου χριστιανὸς ὀρθόδοξος, ὑπήκοος ὀθωμανὸς χαλκεὺς τὸ ἐπάγγελμα τέως κάτοικος τῆς πόλεως Γρεβενῶν νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς ὅπως τὴν πρώτην τετάρτην καὶ ὥραν 4ην τῆς ἡμέρας τουρκιστὶ μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Γρεβενῶν αὐτοπροσώπως ἢ δι' ἀντιπροσώπου ὡς ἐναγόμενος ὑπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ Πανάγιως θυγατρὸς Βασιλείου Χαλκιᾶ χριστιανῆς ὀρθοδόξου τὰ οἰκιακὰ ἐπαγγελλομένης διαμενούσης ἐν Γρεβενοῖς, ἐπὶ διαζεύξει. Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει ἡ κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴ δικασθήσεται ἐρήμην.

Ἡ παροῦσα κλῆσις δημοσιευθήσεται τρὶς κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κων]πόλει ἐκδιδομένων ἐφημερίδων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Νέας Ἐφημερίδος».

Ἐν Γρεβενοῖς, τῇ 6 Σεπτεμβρίου 1901.

Ὁ πρόεδρος 1

† ὁ Ἀρχιερ. Ἐπίτροπος

Πρωτόπαπας ΙΩΑΝΝΗΣ

Ὁ γραμματεὺς

ΧΡ. ΠΑΠΑ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Καλεῖται ὁ Εὐστάθιος Ἰωάννου Ψύχας, ὑπήκοος ὀθωμανὸς, τέως κάτοικος Βλάγκας καὶ ὑπάλληλος ξενοδοχείου ἐν Σιρκετζῆ, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὥραν 8 εὐρωπαϊστὶ πρὸ μεσημβρίας μετὰ τὴν παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ εἴτε αὐτοπροσώπως, εἴτε δι' ἀντιπροσώπου νομίμως διωρισμένου πρὸ τοῦ πνευματικοῦ τῶν Πατριαρχείων Δικαστηρίου, ὡς ἐναγόμενος ὑπὸ τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς Παρασκευῆς Εὐσταθίου Ψύχα, θυγατρὸς Ἀναστασίου Ζαφειριάδου, τὰ οἰκιακὰ ἐπαγγελλομένης καὶ ὑπηκόου ὀθωμανῆς, κατοίκου δὲ Βλάγκας (Μουσάλα μαχαλεσὶ Ἀραπ σοκαγῆ). Προσπιδηλοῦται δ' αὐτῷ ὅτι ἐὰν μὴ ἐμφανισθῇ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ὁριζομένην δικάσιμον, ἡ κατ' αὐτοῦ περὶ διαζεύξεως ἀγωγὴ θεωρηθήσεται ἐρήμην αὐτοῦ.

Ἡ παροῦσα κλῆσις τρὶς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένων φύλλων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Κωνσταντινουπόλεως». 1

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 16 Αὐγούστου 1901.

Ὁ Πρόεδρος

† **Κορυτσᾶς** ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς

ΑΝΘΙΜΟΣ Π. ΟΡΦΑΝΙΔΗΣ

ΔΗΛΩΣΙΣ

Οἱ λαβόντες ἀγγελίας τοῦ «Μουσικοῦ Κόσμου» Ν. Παγανᾶ παρακαλοῦνται ὅπως ἐν τάχει ἐπιστρέψωσιν αὐτὰς πρὸς καταχώρισιν τῶν ὀνομάτων τῶν φιλομούσων συνδρομητῶν.

Ἡ Διεύθυνσις τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου ἀγγέλλει τῷ δημοσίῳ ὅτι ἐν τῷ καταστήματι τούτῳ γίνονται δεκταὶ παραγγελίαι ἐκτυπώσεως **βιβλίων, ἐκκλησιαστικῶν μουσικῶν βιβλίων, φυλλαδίων, διπλοτύπων, πινάκων, ἀγγελτηρίων, ἐπισκεπτηρίων** καὶ παντὸς εἴδους ἐντύπων εἰς τὴν Ἑλληνικὴν, τουρκικὴν καὶ τὰς λοιπὰς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας.

Ὁ Ὑπεύθυνος Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΤΕΥΧΟΣ ΜΗΝΟΣ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ

ΣΥΝ ΤΩ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΩ ΔΕΛΤΙΩ

ΕΤΟΣ ΚΑ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 28 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1901 ΑΡΙΘ. 39

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ. 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Ἰανουαρίου
ἀποστελλόμεναι πρὸς τὸν Πρόεδρον ἢ τὸν Ταμίαν.

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Νικοπόλεως **ΔΩΡΟΘΕΟΣ** (πρόεδρος)
† Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
† Ὁ Ἀρχιγρ. τῆς Ἱ. Συνόδου ΦΩΤΙΟΣ
† Ὁ Μέγας Ἀρχιδιάκονος ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ (ταμίας
ΧΡ. ΠΑΠΑ-Ἰ-ΩΑΝΝΟΥ (γραμματεύς)

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. **ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΙΠΕΡΑΣ**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρὸς τοὺς παρ' ἡμῖν ἐκχυδαϊστὰς τῆς ἁγίας Γραφῆς — Ἐπιστολαὶ πρὸς τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην — Ἱστορικὴ περιγραφὴ τοῦ πρὸ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἐθνικῶν Κανονισμῶν πολιτεύματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως καὶ ὁ Γεροντισμός — Ἡ ἠθικοθρησκευτικὴ κατάστασις τῶν ἐπαρχιῶν — Ἐκκλησιαστικὰ χρονικὰ — Κοινοπαίσεις.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΠΑΡ' ΗΜΙΝ ΕΚΧΥΔΑΪΣΤΑΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΓΡΑΦΗΣ

Διηγοῦνται περὶ τοῦ ἐξόχου Γαλάτου ποιητοῦ Βίκτωρος Οὐγγώ, ὅτι ὅτε ποτέ τις τῶν ὁμοεθνῶν αὐτοῦ, μεταγλωττίσας εἰς στίχους γαλλικοὺς τὰ ἀθάνατα τοῦ Ὁμήρου ἔπη ἔπεμψεν αὐτῷ εἰς ἔγκρισιν τὰ οἰκεῖα χειρόγραφα, ἐλάμβανεν εἰς ἀπάντησιν δριμυτάτην ἐπικριτικὴν ἐπιστολὴν ἐκ μέρους τοῦ ἀγανακτήσαντος ποιητοῦ, ἐν ᾗ περιείχοντο πρὸς τοῖς ἄλλοις αἱ ἑξῆς ἀξιοσημείωτοι ἐκφράσεις: «Πρὸς Θεοῦ ὁ Ὅμηρος ἐν μεταφράσει, καὶ δὴ εἰς στίχους γαλλικούς! Οἱ ἀρειμάνιοι τῆς Τροίας ἥρωες λαλοῦντες εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν σημερινῶν γαλλικῶν σαλονίων!!..» Τὸ λίαν χαρακτηριστικὸν τοῦτο ἐπεισόδιον αὐθόρμητον ἐπείρχετο εἰς τὸν νοῦν τοῦ γράφοντος, μετ' ἀναλόγου, ἐννοεῖται, πρὸς τὸ ἀσέβημα ἀγανακτήσεως, ὅτε ἀνεγίνωσκεν ἐσχάτως ἐν τῇ ἐφημερίδι «Κωνσταντινουπόλει» ἐνδιαφέρουσαν ἐξ Ἀθηνῶν ἀνταπόκρισιν, ἐν ᾗ πρὸς τοῖς ἄλλοις γίνεται λόγος, περὶ πρωτοφανοῦς εἰς τὸ εἶδός της ἀποπείρας μεταφράσεως, ἢ ἀκριβέστερον εἰπεῖν, ἐκχυδαϊσμοῦ τῆς ἁγ. Γραφῆς ἀπὸ μέρους θερμῶν ὑπερμάχων τῆς τῶν μαλλιαρῶν λεγομένων Σχολῆς, ὃν ἐκχυδαϊσμὸν ὁ ἐπιστέλλων δικαίως ἀποκαλεῖ «τόλμημα», προστιθείς, ὅτι οἱ τὸ ἄχαρι τοῦτο καὶ κακόζηλον ἔργον τῆς καταπατήσεως τοῦ ἀθανάτου ἑλληνικοῦ πρωτοτύπου ἀποτολμήσαντες ἀπὸ τῶν στηλῶν ἀθαναϊκῆς ἐφημερίδος, τῆς «Ἀκροπόλεως», Ἀλέξανδρός τις Πάλλης καὶ συντροφία, νομίζουσι μέν, ὅτι μεταφράζουσιν εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ λαοῦ, ἀλλ', ὡς οἱ πολλοὶ ἀντιλαμβάνονται, μεταφράζουσιν «εἰς γλῶσσαν χυδαίαν, καταρρίπτουσαν τὰς ὑψηλὰς τοῦ Εὐαγγελίου ἐννοίας καὶ καθιστῶσαν δυσληπτοτέρας καὶ τὰς ἁπλουστέρας τῶν περιόδων, ὅσας ὁ λαὸς συνείθισε ἀπὸ ἑκατονταετηρίδων ν' ἀκούῃ καὶ ἀποστηθίζῃ, ἀποθαυμάζων τὸ κάλλος καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν αὐτῶν». Ὁ αὐτὸς ἐπιστέλλων παρέχει ἐν εἴδει ὑποδείγματος τοῦ ἀρτιφανοῦς τούτου προϊόντος τοῦ, κρίμασιν οἷς οἶδε Κύριος, ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων τούτων μαστίζοντος τὴν Ἀθηναϊκὴν κοινωνίαν, φιλολογικοῦ βανδαλισμοῦ, τοῦ γνωστοῦ ὑπὸ τὸ ὄνομα μαλλιαρισμός, μαργαρίτας τινὰς ἐκ τοῦ ὅλου ἀριστουργήματος, οὓς ὅμως ἡμεῖς ἐπὶ πολὺ ἀμφεταλαντεύθημεν, ἂν ἤρμοζε νὰ προβάλλωμεν ἐνταῦθα εἰς τὰς ὄψεις τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν, τῆς ψυχικῆς αὐτῶν γαλήνης προδήλως κηδόμενοι. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἐξενίκησεν ἡ ἰδέα, ὅτι ἡ ἱερὰ ἀγανάκτησις εἶνε

αἴσθημα εὐγενές, καὶ ἰδοὺ ὀλίγοι τινὲς ἐκ τῶν πολλῶν τούτων μαργαριτῶν: Τὰ «Ἀβραὰμ ἐγέννησε τὸν Ἰσαάκ, Ἰσαὰκ δ' ἐγέννησε τὸν Ἰακώβ, καὶ τὰ ἑξῆς» μεταφράζονται διὰ τῶν «Ἀβραὰμ ἔκανε τὸν Ἰσαάκ, καὶ Ἰσαὰκ ἔκανε τὸν Ἰακώβ κλπ.», τὰ «οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς τοῦ λαοῦ» μεταφράζονται διὰ τῶν «οἱ πρωτοπαπάδες καὶ διαβασμένοι!», τὰ δὲ ὑψήγορα ἐκεῖνα τοῦ Εὐαγγελίου ρήματα «οὗτός ἐστιν ὁ ῥηθεὶς ὑπὸ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος: Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ» μεταστρέφονται εἰς τὴν βέβηλον χυδαιολογίαν: «αὐτὸς εἶνε ὁ εἰπωμένος μέσο τοῦ Ἡσαΐα τοῦ προφήτη, ποῦ λέει: Φωνὴ ποῦ κάποιος κράζει στὴν ἔρημο, ἑτοιμᾶστε τὸ δρόμο τοῦ Κυρίου, στάξτε τὰ μονοπάτια του!!».

Ἀπέναντι τοιαύτης διαστροφῆς καὶ βεβηλώσεως τοῦ ἱεροῦ πρωτοτύπου φρονοῦμεν ἐπίσης, ὡς καὶ ὁ ἐξ Ἀθηνῶν ἐπιστέλλων, ὅτι ἡ παρ' ἡμῖν ἀνωτάτη ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ ὀφείλει νὰ προβῇ εἰς σύντονα μέτρα, ἐσμὲν δ' εἰς θέσιν νὰ γινώσκωμεν, ὅτι πρώτιστα πάντων ᾐσθάνθη ἱερὰν ἐπὶ τῷ τολμήματι ἀγανάκτησιν ὁ νῦν τοὺς οἴακας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἰθύνων, τὸ ἐταστικὸν ὄμμα τοῦ ὁποίου δὲν διέφυγον τὰ τοῦ διαπραχθέντος ἐγκλήματος· Ἐπειδὴ δ' ὡς εἶναι ἐπόμενον νὰ προσδοκᾷ τις, ἀπέναντι ἑνὸς ἐντόνου μέτρου τῆς καθ' ἡμᾶς ἀνωτάτης ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς δὲν θὰ λείψωσι καὶ ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ αἱ ἐκ μέρους τῶν ἐνδιαφερομένων (ὀλίγων εὐτυχῶς!) φωνασκίαι περὶ ἀποκλειστικότητος δῆθεν τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας καὶ τ. τ. θεωροῦμεν ἐπίκαιρον νὰ παράσχωμεν ἀναγκαίας τινὰς διαφωτίσεις πρὸς τοὺς τὰ τοιαῦτα τολμῶντας, περὶ τοῦ πνεύματος καθόλου, ὑφ' οὗ ἄγεται ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία, στοιχοῦντες τῷ γνωστῷ ἐκείνῳ «**ἢ ἀγνοοῦντας διδάξομεν ἢ κακουργοῦσιν οὐκ ἐπιτρέψομεν**»!

Καὶ ἐν πρώτοις κρίνομεν περιττὸν νὰ τονίσωμεν ἰδιαζόντως ἐνταῦθα τὸ πόσον ἡ ἡμετέρα ὀρθόδοξος Ἐκκλησία εἶνε ἀπηλλαγμένη τῶν ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὑπερβολῶν, τῶν παρατηρουμένων μάλιστα ἐν χρόνοις ἀφεγγεστέροις παρὰ τῇ παπικῇ Ἐκκλησίᾳ, ἥτις οὐ μόνον ἔσπευσε ν' ἀνακηρύξῃ (διὰ τῆς ἐν Τριδέντῳ Συνόδου τὴν λατινικὴν Βουλγάταν ὡς τὸ μόνον αὐθεντικὸν κείμενον τῆς ἁγίας Γραφῆς, οὐ μόνον ἀπηγόρευσε κατὰ διαφόρους καιροὺς τοῖς λαϊκοῖς τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἁγίας Γραφῆς (Ἰννοκέντιος Γ', Κλήμης ΙΑ', Πῖος ὁ Δ', ὁ καὶ ἐξαρτήσας αὐτὴν ἐκ τῆς ἀδείας τῶν ἱερέων, κλπ.) ἀλλ' ἀπέκλεισε κατ' ἀρχὴν καὶ πᾶσαν μετάφρασιν τοῦ λατινικοῦ πρωτοτύπου εἰς ἄλλας γλώσσας, ἐνῷ, ὡς γνωστόν, ἡ λατινικὴ εἶναι καθ' ὁλοκληρίαν νεκρὰ γλῶσσα διὰ τοὺς σημερινοὺς λαούς, μόλις δὲ κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους ὁ Πάπας Πῖος ὁ Η' συνῆνεσε νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν εἰς τὴν γερμανικὴν μετάφρασιν τῆς Βουλγάτας.

Μὴ συμμεριζομένη τὸ τοιοῦτον ἀποκλειστικὸν πνεῦμα τῆς παπικῆς Ἐκκλησίας, ἡ ἡμετέρα ὀρθόδοξος Ἐκκλησία οὐ μόνον ἐπέτρεψεν ἑκάστοτε τὰς αὐθεντικὰς μεταφράσεις τῆς ἁγίας Γραφῆς εἰς τὰς γλώσσας τῶν μὴ ἑλληνοφώνων λαῶν, εἰς οὓς κατὰ διαφόρους καιροὺς μετελαμπάδευσε τὸ σωτήριον φῶς τῆς θείας Ἀποκαλύψεως, ἀλλὰ καὶ τὴν παρὰ τοῦ λαοῦ προσήκουσαν μελέτην τῆς ἁγίας Γραφῆς ἐθεώρησε πάντοτε τὰ μάλιστα συντελεστικὴν πρὸς τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ ἐποικοδόμησιν, καί, ἐνῷ ἀφ' ἑνός, καλῶς ἐννοοῦσα τὴν μεγάλην κατηχητικὴν ἀξίαν τῆς ἀληθοῦς καὶ ὄντως ἀποστολικῆς παραδόσεως, οὐδέποτε μετέπεσεν εἰς τὰς ἐπὶ τοῦ προκειμένου γνωστὰς ὑπερβολὰς τῶν Διαμαρτυρομένων, τῶν τὰ πάντα ἐκ μόνης τῆς ἁγίας Γραφῆς ἐξαρτώντων, ἀφ' ἑτέρου οὐδέποτε διεφώνησεν ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ πρὸς τὸν μέγαν ἐν Πατράσιν ἱερὸν Χρυσόστομον λέγοντά που πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὅτι «τοῦτο πάντων αἴτιον τῶν κακῶν τὸ μὴ εἰδέναι τὰς Γραφάς». Τοιαῦτα δὲ περὶ τῆς διαφωτιστικῆς τῶν ἁγίων Γραφῶν δυνάμεως φρονοῦσα ἀνέκαθεν ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία οὐ διέλειπεν ἑκάστοτε διὰ τῶν κατὰ καιροὺς ποιμένων καὶ διδασκάλων αὐτῆς θέτουσα εἰς ἐνέργειαν πάντα τὰ ὑπὸ τῶν περιστάσεων ἐπιτρεπόμενα μέσα πρὸς μετάδοσιν τοῖς πολλοῖς τοῦ περιεχομένου τῆς ἁγίας Γραφῆς, καὶ οὕτω προέκυψαν παρ' ἡμῖν ἀπ' αὐτῶν τῶν πρώτων ἤδη τοῦ χριστιανισμοῦ χρόνων τοιαῦτα εἴδη τῆς μεταδόσεως τοῦ περιεχομένου τῶν ἁγίων Γραφῶν, οἷα τὰ ὑπομνήματα, αἱ ἑρμηνεῖαι, αἱ σειραί, αἱ γλῶσσαι, αἱ ἑρμηνευτικαὶ παραφράσεις, καὶ τὰ τούτοις ὅμοια.

Καὶ ἐν τοῖς νεωτέροις δὲ χρόνοις, ὅτε ἡ μὲν ἐφεύρεσις τῆς τυπογραφίας διηυκόλυνε τὰ μέγι-

στα τὴν ἀπόκτησιν τοῦ κειμένου τῆς ἁγίας Γραφῆς, αἱ δὲ ἀνὰ τὴν Ἀνατολὴν προτεσταντικαὶ προπαγάνδαι ἓν τῶν κυριωτέρων αὐτῶν μέσων ἐθεώρησαν τὴν εἰς τὰς διαφόρους τάξεις τοῦ ἡμετέρου λαοῦ διάδοσιν τῆς ἁγίας Γραφῆς, καὶ δὴ καὶ ἐν μὴ ἀνεγνωρισμέναις καὶ κατὰ λέξιν μεταφράσεσιν εἰς τὸ λαϊκὸν ἰδίωμα, πολλῶν σκανδάλων τοῖς ἁπλουστέροις αἴτιον γενομέναις, ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία σοφῶς περὶ τῶν ἰδίων τέκνων μεριμνῶσα τὴν δὲ μέσην πάντοτε καὶ βασιλικὴν ὁδὸν τέμνουσα, ἔγνω ὅπως ἐπιδιώξῃ τὴν δι' ἑαυτῆς κατὰ τὸ δυνατὸν εὐρυτέραν διάδοσιν τῶν ἁγίων Γραφῶν παρὰ τῷ λαῷ, μὴ κυρυχθεῖσα κατ' ἀρχὴν ἐναντία μηδὲ κατ' αὐτῶν ἔτι τῶν εἰς τὴν νεωτέραν ἑλληνικὴν μεταφράσεων, πλὴν ὑπὸ τοὺς ἑξῆς δύο ὅρους, ὡς δῆλον γίνεται ἐκ τῆς ἱστορίας τῶν παρ' ἡμῖν ἐμφανισθεισῶν μεταφράσεων· α') ὅπως αἱ μεταφράσεις αὗται, γινόμεναι διὰ τὴν κατ' ἰδίαν χρῆσιν τῶν ἁπλουστέρων, μὴ ὦσιν αὐθαίρετος ἐκχυδαϊσμὸς τοῦ ἱεροῦ πρωτοτύπου, μηδὲ ἀδεξία μετάδοσις, πολλῷ δ' ὀλιγώτερον, διαστροφὴ τῶν ὑψηλῶν αὐτοῦ ἐννοιῶν καὶ β') ὅπως αἱ μεταφράσεις αὗται γίνωνται κατὰ προηγουμένην ἄδειαν καὶ ἔγκρισιν τῆς ἀνωτάτης ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς, καὶ μὴ χρησιμεύωσιν ὡς ὅπλον εἰς χεῖρας τῶν προτεσταντῶν ἢ προτεσταντιζόντων πρὸς παραπλάνησιν τῶν ἁπλουστέρων· Ἐπειδὴ δ' ὡς εἶνε ἐπίσης γνωστὸν ἐκ τῆς αὐτῆς ἱστορίας τῶν τοιούτων παρ' ἡμῖν μεταφράσεων, οἱ ἀνωτέρω ὅροι δὲν ἐτηρήθησαν πάντοτε ἀκριβῶς, διὰ τοῦτο βλέπομεν, ὅτι ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία δυσπίστως διέκειτο ἀρχῆθεν πρὸς τὰς τοιαύτας μεταφράσεις. Ἐντεῦθεν δ' ἐξηγητέον καὶ τοιοῦτον ἐπὶ παραδείγματι ἀντιφατικὸν ἐκ πρώτης ὄψεως φαινόμενον, καθ' ὃ εἷς τῶν Οἰκουμενικῶν Πατριαρχῶν, ὁ ἀοίδιμος Κύριλλος ὁ ΣΤ', κατέκρινε μὲν ἀφ' ἑνὸς τὴν ὑπὸ Μαξίμου τοῦ Καλλιπολίτου γενομένην μετάφρασιν τῆς Καινῆς Διαθήκης, ἅτε δὴ κατανοήσας, ὅτι αὕτη δὲν προήρχετο ἐξ ὀρθοδόξου πηγῆς, ἀλλ' ἐξυπηρέτει δολίους τῶν διαμαρτυρομένων προσηλυτιστῶν σκοπούς, χαρακτηρίσας συγχρόνως αὐτὴν ὡς «ἀδοκίμαστον, ἀκανόνιστον, κακόζηλον καὶ κακόφραστον», ἐπεκύρωσε δ' ἀφ' ἑτέρου τὴν ὑπὸ τοῦ ὀρθοδόξου κληρικοῦ Ἰλαρίωνος, τοῦ μετὰ ταῦτα ἐπισκόπου Τυρνόβου, ἀδείᾳ αὐτοῦ γενομένην μετάφρασιν ἢ μᾶλλον παράφρασιν τῆς Κ. Διαθήκης (1819).

Διὰ ταῦτα καὶ σήμερον, ὅτε διὰ τοιούτων θρασέων τολμημάτων, οἷον τὸ προαναφερθέν, οὐ μόνον τὸ γλωσσικὸν ὕψος τοῦ ἱεροῦ πρωτοτύπου ἀπειροκάλως καταρρίπτεται, ἀλλὰ καὶ τὸ θεόπνευστον αὐτοῦ νόημα παχυλῶς διαστρέφεται παρὰ προσώπων μηδ' ἄκρῳ δακτύλῳ, ὡς ἔοικε, γευσαμένων θεολογικῆς ἐπιστήμης, ἡ παρ' ἡμῖν ἀνωτάτη ἐκκλησιαστικὴ ἀρχή, ἡ ἐμπεπιστευμένη τὴν ἀλώβητον τήρησιν τῶν θεοσδότων Γραφῶν, καθῆκον ἔχει, ἐπαναλαμβάνομεν, νὰ στρέψῃ σύντονον τὴν προσοχὴν αὐτῆς ἐπὶ τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου ζητήματος, καὶ δὴ νὰ τονίσῃ ἔναντι τῶν τὰ τοιαῦτα τολμώντων τὰς ἑξῆς ἀνατιρρήτους ἀληθείας: α') ὅτι ἡ ἑλληνικὴ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, ἡ πρωτότοκος αὕτη θυγάτηρ τῆς Διαθήκης τῆς χάριτος, ἔχουσα τὸ ἐξαιρετικὸν μεταξὺ πασῶν τῶν λοιπῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν προτέρημα, νὰ παραλάβῃ παρὰ τῶν χειρῶν αὐτῶν τῶν Ἀποστόλων τὰς ἁγίας Γραφὰς ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῆς, τῇ ἑλληνικῇ δηλονότι, γλώσσῃ, καὶ δὴ τὴν μὲν Π. Διαθήκην ἐν τῇ κατὰ θείαν πάντως πρόνοιαν γενομένῃ αὐθεντικῇ τῶν Ο' μεταφράσει, τὴν δὲ Κ. Διαθήκην οὕτως, ὡς αὕτη ἀμέσως ἐγράφη παρ' αὐτῶν τῶν θεοπνεύστων αὐτῆς αὐτουργῶν ἐν τῷ πρωτοτύπῳ, πρὸς δὲ εὐτυχήσασα, ἵνα διὰ τῆς καθημερινῆς καὶ ἀδιακόπου διὰ μέσου τῶν αἰώνων χρήσεως τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου πρωτοτύπου εἰσαγάγῃ πλείστας τῶν τε ἐκφράσεων καὶ λέξεων αὐτοῦ μὴ μόνον ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ὑμνογραφίᾳ καὶ φιλολογίᾳ ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ σήμερον παρ' ἡμῖν καθωμιλημένῃ γλώσσῃ, ὀφείλει νὰ μὴ κατακολουθῇ μηδ' ἐν τούτῳ τυφλοῖς ὄμμασι τοῖς παρ' ἄλλοις χριστιανικοῖς λαοῖς γινομένοις, ἀλλὰ ν' ἀπονέμῃ ἀνάλογον τῇ προνομιούχῳ αὐτῆς ἀπέναντι τοῦ ἱεροῦ κειμένου θέσει σεβασμὸν πρὸς αὐτό, ρυθμίζουσα καταλλήλως πρὸς τὴν τοιαύτην προνομιοῦχον θέσιν αὐτῆς τὰς πρὸς τὸ ἱερὸν κείμενον σχέσεις της. β') Ὅτι ὡς ἐκ τῆς ὑποδειχθείσης σχέσεως τοῦ ἑλληνικοῦ πρωτοτύπου πρὸς τὴν κρατοῦσαν σήμερον παρ' ἡμῖν κοινὴν διάλεκτον, δυσκολωτάτη, πολλαχοῦ δὲ καὶ ἀδύνατος, ἀποβαίνει ἡ κατὰ λέξιν ἀκριβὴς καὶ ἄνευ βλάβης τῆς ἐννοίας τοῦ πρωτοτύπου μετάφρασις. γ') Ὅτι τῆς γλώσσης καὶ τοῦ ὕφους καθόλου ἐχόντων κατὰ τὴν κοινὴν ὁμολογίαν τοιαύτην πρὸς τὰ νοήματα ἐν γένει σχέσιν καὶ ἀναλογίαν, οἵαν τὸ ἔνδυμα πρὸς τὰ φοροῦντα

αὐτὸ πρόσωπα, τὸ περιβάλλειν τὰ ὑψηλὰ καὶ σεπτὰ τῆς ἁγίας Γραφῆς νοήματα διὰ λέξεων καὶ φράσεων χυδαίων καὶ πεπατημένων, ὡς διά τινος «ράκους ἀποκαθημένης», ἵνα κατὰ τὸν προφήτην εἴπωμεν, ἀποβαίνει τι τὰ μάλιστα ἐπιβλαβὲς, ἀκαλαίσθητον, ἀηδὲς, καί που καὶ γελοῖον δι' ἣν παρουσιάζει ἀλλόκοτον δυσαρμονίαν μεταξὺ λέξεως καὶ νοήματος, περιβλήματος καὶ περιεχομένου. Εἶναι ὡς νὰ ἐνέδυέ τις ἄρχοντα ἢ βασιλέα διὰ ρακῶν ἐσχάτης ποιότητος (παράβαλε τ' ἀνωτέρω προσαχθέντα παραδείγματα τοῦ ὑπ' ὄψιν ἐκχυδαϊσμοῦ τῆς Κ. Δ.). Καὶ δ') ὅτι, ἀφοῦ κύριος σκοπὸς τῶν ἐπιδιωκομένων νῦν μεταφράσεων παρ' ἡμῖν δέον νὰ ᾖ ἡ κατὰ τὸ δυνατὸν εὐρυτέρα καὶ ἀποτελεσματικωτέρα διάδοσις τῶν ἁγίων Γραφῶν μεταξὺ τῶν παρ' ἡμῖν ἁπλουστέρων, τοῦθ' ὅπερ ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία, ὡς εἴρηται, οὐ μόνον δὲν ἀπαγορεύει ἀλλὰ καὶ διακαῶς εὔχεται καὶ ἐπιποθεῖ, ἀνάγκη νὰ μελετηθῶσιν ἐπισταμένως καὶ ἐξευρεθῶσι τὰ πρὸς τὴν τοιαύτην διάδοσιν, τὰ ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ τούτου σκοποῦ, συντελεστικὰ μέσα, οὐχὶ δὲ νὰ ἐκχυδαΐζηται ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε τὸ σεπτὸν κείμενον τῆς ἁγίας Γραφῆς ἐπὶ ἀνυπολογίστῳ ζημίᾳ τοῦ περιεχομένου αὐτῆς.

Κατακλείοντες τὰς ἐπὶ τῇ δοθείσῃ ἀφορμῇ σκέψεις ἡμῶν ταύτας ἐπίκαιρον θεωροῦμεν νὰ ὑποδείξωμεν ἐνταῦθα, ὁπόσον εἰσὶν ἄξιοι ἐπαίνων μὲν καὶ ἐνθαρρύνσεως ἐκ μέρους τῶν παρ' ἡμῖν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν, μιμήσεως δὲ ἀπὸ μέρους τῶν περὶ τὴν «Ἀκρόπολιν», συμφώνως πρὸς τ' ἀνωτέρω ἐκτεθέντα, οἱ περὶ τὸν θρησκευτικὸν Σύλλογον τῆς «Ἀναπλάσεως», οἵτινες μετὰ πολλῆς τῆς περισκέψεως καὶ μετ' ἀκραιφνοῦς ζήλου ἐργάζονται ἀπό τινων ἐτῶν διὰ παρομοίαν πρὸς τὴν ὑποδειχθεῖσαν ἀνωτέρω τελεσφόρον διάδοσιν τῆς Καινῆς Διαθήκης, χορηγοῦντος τοῦ ἐν Κιέβῳ ἕλληνος ἀρχιμανδρίτου κ· Μελετίου Βαγιανέλλη, διὰ καταλλήλου πρὸς τοῦτο **ἑρμηνευτικῆς παραφράσεως** (ὄχι κατὰ λέξιν μεταφράσεως) ἐν ἀντιπαραθέσει πάντοτε πρὸς τὸ ἱερὸν πρωτότυπον, παρακολουθούσης καὶ τῆς προσηκούσης εἰς ἕκαστον Κεφάλαιον διδακτικῆς Προσευχῆς, ἣ Μελέτης, καὶ ταῦτα πάντα τῇ προηγηθείσῃ ἐγκρίσει τῆς ἀνωτάτης παρ' ἡμῖν ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς. Εὐχῆς ἔργον λοιπὸν καθ' ἡμᾶς, ἂν πάντες οἱ ἔχοντες τὸν αὐτὸν θεοφιλῆ πόθον καὶ τὴν αὐτὴν εἰλικρινῆ πρὸς τὴν ἡμετέραν Ἐκκλησίαν καὶ τὸν ἡμέτερον λαὸν ἀγάπην ἤρχοντο ἐπίκουροι εἰς τὸ ἱερὸν τοῦτο ἔργον, τὸ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἐπευλογηθέν, τοῦ ἐν λόγῳ ἠθικοθρησκευτικοῦ Συλλόγου, ἀνάγκη δὲ νὰ παύσῃ τοῦ λοιποῦ πᾶσα παρομοία πρὸς τὴν τῶν περὶ τὴν «Ἀκρόπολιν» καταπάτησις καὶ βεβήλωσις τοῦ ἱεροῦ κειμένου, καὶ νὰ μὴ καταδαπανᾶται ματαίως καὶ δὴ καὶ ἐπιβλαβῶς καὶ χρόνος καὶ κόπος καὶ χρῆμα, κρεῖττονα πάντα, τὸ ἐπαναλαμβάνομεν μετὰ θλίψεως, πολὺ καλλιτέρας τύχης.

ΣΗΜ. Εἴχομεν γράψῃ τἀνωτέρω, ὅτε ἐπληροφορήθημεν, ὅτι ἡ παρ' ἡμῖν ἀνωτάτη ἐκκλησιαστικὴ ἀρχή, ἡ ἱερὰ Σύνοδος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, προτάσει τῆς Α. Θ. Παναγιότητος συσκεφθεῖσα ἀπεφάσισεν, ὅπως διὰ σεπτῆς πατριαρχικῆς καὶ συνοδικῆς ἐπιστολῆς ἐπιστηθῇ δεόντως ἡ προσοχὴ τῆς ἱερᾶς Συνόδου τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίας ἐπὶ τῆς ὡς ἀνωτέρω βεβήλου καταπατήσεως καὶ διαστροφῆς τοῦ ἱεροῦ κειμένου ἀπὸ μέρους τῶν ἐν Ἀθήναις χυδαϊστῶν, καὶ ληφθῶσι τὰ ἀναγκαῖα μέτρα.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

πρὸς τὴν

Α. Θ. Π., ΤΟΝ ΟΙΚΟΥΜ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΝ

Ἐγκριθέντος ὑπὸ τῆς ἁγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου, ὅπως δημοσιευθῶσιν αἱ πρὸς τὴν Α. Θ. Π., τὸν Οἰκουμ. Πατριάρχην Ἰωακεὶμ τὸν Γ' συγχαρητήριοι ἐπιστολαὶ δύο τῶν ἐγκριτοτέρων Ἱεραρχῶν τῆς ἐν Ρωσσίᾳ ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὧν τὴν παραλαβὴν ἐγκαίρως εἴχομεν ἀναγγείλῃ, παρέχομεν σήμερον ἐν ἀκριβεῖ ἐκ τοῦ ρωσσικοῦ μεταφράσει τὸ κείμενον τῶν ἐπιστολῶν τούτων, μεστῶν εὐαγγελικῆς χάριτος καὶ ἀποπνεουσῶν τὸ ἄρωμα τῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης, ἥτις δέον νὰ χαρακτηρίζῃ τὰς μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν σχέσεις. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ σημειούμεθα, ὅτι ἀμφότεροι οἱ βαθύτατον σεβασμὸν πρὸς τὴν Α. Θ. Π. ἐκφράζοντες ρῶσσοι Ἱεράρχαι εἰσὶν ἄνδρες εὐρείας παιδείας, καὶ ὁ μὲν θεοφιλ. Ἀρσένιος, ὁ καὶ ἐπισκεφθεὶς πρό τινος τὴν Ἀνατολήν, εἶνε ὁ νῦν Πρύτανις τῆς ἐν Μόσχᾳ Θεολογικῆς Ἀκαδημίας, ὁ δὲ θεοφιλ. Ἀντώνιος ὑπῆρξε προκάτοχος αὐτοῦ ἐν τῇ αὐτῇ ὑψηλῇ θέσει, διακρίνεται δὲ διὰ τὴν ἀριστοκρατικὴν αὐτοῦ καταγωγὴν καὶ μόρφωσιν, τὰς ἐξόχους αὐτοῦ κοινωνικὰς ἀρετὰς καὶ τὰς ἐμβριθεστάτας θεολογικὰς καὶ φιλοσοφικὰς συγγραφάς. Ἀμφότεροι οἱ Ἱεράρχαι διακρίνονται καὶ ὡς δεξιοὶ κήρυκες τοῦ θείου λόγου.

Ἐπίσης κατ' ἔγκρισιν τῆς ἱερᾶς Συνόδου δημοσιεύομεν περαιτέρω εὐχαριστήριον ἐπιστολὴν πρὸς τὴν Α. Θ. Παναγιότητα τοῦ ἐσχάτως, ὡς ἐγκαίρως ἐγράψαμεν, διὰ τοῦ τιμητικοῦ ὀρφικίου τοῦ Μ. Ὑπομνηματογράφου τοῦ Οἰκουμ. Θρόνου περιβληθέντος Α. Παπαδοπούλου-Κεραμέως, ἑνὸς τῶν διασημοτέρων ὁμογενῶν βυζαντινολόγων, τιμῶντος ἐν τῇ ξένῃ τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα. Τὴν ἐν τῇ ἐπιστολῇ ἀναφερομένην περισπούδαστον διατριβὴν τοῦ ἐλλογιμωτ. κ. Κεραμέως ἑνὸς τῶν

τακτικωτέρων συνεργατῶν τῆς «Ἐκκλ. Ἀληθείας» ὡς καὶ τὰς ἀπαντήσεις εἰς τὰς προκειμένας ἐπιστολὰς θέλομεν δημοσιεύσει, ἐν προσεχεῖ φύλλῳ.

Α΄.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΟΥΦΑΣ καὶ ΜΕΝΖΕΛΙΝΟΥ

Ἀριθμ. 318 4 Ἰουλίου 1901

Ἐν Οὐφᾷ

Παναγιώτατέ μου αὐθέντα καὶ δέσποτα καὶ οἰκουμενικὲ πατριάρχα, θειότατε, θεοχαρίτωτε, καὶ πᾶν εἴ τί μοι θεῖον καὶ ὑψηλὸν καὶ πρᾶγμα καὶ ὄνομα.

(Τοῦτο ἦν γεγραμμένον ἑλληνιστί).

Ὡς τοῦ ἀνατέλλοντος ἡλίου τὸ φῶς καταυγάζον ταχέως τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, εἰς χαρὰν κινεῖ πᾶσαν τὴν ζῶσαν κτίσιν, οὕτω καὶ ἡ ταχύπτερος περὶ τῆς σῆς ἐπανόδου εἰς τὸν σπουδαιότατον τοῦτον ἐκκλησιαστικὸν θρόνον φήμη ἐποίησεν ἵνα χαρμοσύνως ἀνασκιρτήσωσιν οὐ μόνον ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀλλὰ καὶ πᾶσα ἡ ὀρθῶς πιστεύουσα οἰκουμένη.

Ἐφθάσαμεν ὡς ἀληθῶς νὰ ἴδωμεν οἱονεὶ ἐπανερχομένους τοὺς τιμίους ἐκείνους τῇ χριστιανικῇ καρδίᾳ τῆς ἀρχαιότητος χρόνους, ὅτε ἡ ποίμνη ἐζήτει ἑαυτῇ διδάσκαλον ἄνδρα ἅγιον καὶ ἐγίνωσκε νὰ ἐξευρίσκῃ αὐτὸν ἐν ταῖς ἀπωτάταις ἐρήμοις, ὅτε οἱ τῶν ἐκκλησιῶν ἱεράρχαι ἕτερόν τι δὲν ἐπεζήτουν, ἀλλ' ἢ τὴν τῶν ψυχῶν κοινὴν σωτηρίαν, καὶ, διατελοῦντες κατὰ τὸ σῶμα ἐπὶ τῆς γῆς, δὲν ἄφινον διὰ τοῦ πνεύματος αὐτῶν τὸν οὐρανόν, ὅτε, ξένοι παντὸς γηίνου ὑπολογισμοῦ καὶ φόβου, ἐχώρουν ἡσύχως ὑπὲρ τῆς ἀληθείας εἰς τὴν ἐξορίαν καὶ τὸν θάνατον, καὶ, εὐχόμενοι ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων, ἀνεβόων μετὰ τοῦ Μωϋσέως «εἰ μὲν ἀφεῖς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν αὐτῶν, ἄφες· εἰ δὲ μή, ἐξάλειψόν με ἐκ τῆς βίβλου σου» (Ἐξόδ. 32, 32).

Ἐνομίζομεν μετὰ θλίψεως ὅτι διὰ παντὸς παρῆλθον οἱ χρόνοι ἐκεῖνοι. Ἀλλ' ἰδοὺ καὶ πάλιν μεγαλύνεται ἡ ταπεινόφρων ἁγιότης, ὁ Ἀθανάσιος ἐν θριάμβῳ ἐπανέρχεται εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ὁ ναὸς τῆς Ἀναστασίας ἀντηχεῖ ἐκ νέου ἐκ τῶν λόγων τοῦ θεολόγου Γρηγορίου, ὁ Χρυσόστομος ἐθριάμβευσε κατὰ τῆς μνησικάκου Εὐδοξίας καὶ ἡ ἀγαλλομένη ποίμνη ἀσπάζεται τὰ κράσπεδα τοῦ ἐρημιτικοῦ χιτῶνος αὐτοῦ. Πλουτίζεται καὶ πάλιν ἡ ἱερὰ πρωτεύουσα ἐκ τῆς μεμακρυσμένης ἐρήμου, ἀλλὰ καὶ ἡ ἔρημος ἡ Ἀθωϊτικὴ δὲν πτωχεύει, διότι τὸ πνεῦμά σου, ὦ ἐγκαλλώπισμα τῆς οἰκουμενικῆς Ἐκκλησίας, παραμένει ὡς καὶ πρότερον, ξένον πρὸς τὸν κόσμον καὶ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ, ὡς πρότερον, ἀσπάζεται τὰς ἱερὰς κορυφὰς τοῦ Ἄθωνος, ἀναφερόμενον ἀπ' αὐτῶν πρὸς τὰ ὕψη τῶν οὐρανίων θρόνων ἐν κατανυκτικῇ δοξολογίᾳ τοῦ Λυτρωτοῦ καὶ μετ' ἐνθέρμου εὐχῆς ὑπὲρ τῆς εὐσταθείας τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ ἐκκλησιῶν καὶ τῆς τῶν πάντων ἑνώσεως.

Ἐκεῖ χαίρουσιν οἱ ἅγιοι ἄγγελοι οἱ φύλακες τῶν ἐκκλησιῶν, ἐνταῦθα εὐχαριστοῦντες προσεύχονται οἱ ἄνθρωποι, ὁρῶντες ἐκ τῆς κορυφῆς τῶν ἐκκλησιαστικῶν θρόνων τὸν ἅγιον ἐρημίτην, κάτωθι δὲ ἀκούεται ἡ θλιβερὰ οἰμωγὴ τῶν πειραζόντων δαιμόνων, κατακρημνιζομένων εἰς τὰ τάρταρα διὰ τῆς σῆς ἱεραρχικῆς προσευχῆς καὶ μακρὰν διωκομένων ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας, ὡς ποτε ὁ δεύτερος Ἀθανάσιος, ὁ ἀδάμας ἐκεῖνος τοῦ ὄρους τοῦ Ἄθωνος, ἐδίωκεν αὐτοὺς ἐκ τῆς ἑαυτοῦ μονῆς βοῶντας, οἴμοι, κτείνει ἡμᾶς ὁ Ἀθανάσιος διὰ τῆς προσευχῆς αὐτοῦ.

Ἂς πληθύνηται λοιπόν, Δέσποτα, καὶ ἂς διακοσμῆται ἡ ἀρχιερατική σου ἀρχή. Ἂν ἡ διοίκησίς σου εἶνε μακροχρόνιος καὶ πλουσία κατὰ τὴν ἐξωτερικὴν δόξαν, θὰ πλουτίσῃ πνευματικῶς τὴν οἰκουμένην, ὡς ἡ διοίκησις τοῦ μεγάλου Βασιλείου, διότι ἐν τῇ δόξῃ σου θὰ διδάξῃς τὸ φρυάξαν γένος τῶν ἀνθρώπων τὴν πίστιν, τὴν ταπεινοφροσύνην καὶ τὴν ἐγκράτειαν. Ἂν ἡ διοίκησίς σου εἶνε θλίψεων πλήρης καὶ ἐμποδίων πρὸς πᾶσαν ἐξωτερικὴν μεταρρύθμισιν, τότε, ὁμοίως τῷ Θεοδώρῳ τῷ Στουδίτῃ, ὡς ἐκούσιος μάρτυς, θὰ πλουτίσῃς τὸ πνεῦμα ἡμῶν διὰ τοῦ παραδείγματος θαρραλέας ὁμολογίας καὶ ἐπὶ μακρὸν θὰ πληθύνῃς ἐν τοῖς ἀνθρώποις τὴν εἰς Χριστὸν ἐλπίδα καὶ τὴν καταφρόνησιν τῶν ἐξωτερικῶν ἀγαθῶν.

Ἂς δοξάζηται ἐν σοὶ καὶ ἡ ἑλληνικὴ ἐθνικότης καὶ ἂς πληθύνηται ἐν αὐτῇ καὶ δι' αὐτῆς ἐν τοῖς λοιποῖς ὀρθοδόξοις ἔθνεσι τὸ ἀρχαῖον πνεῦμα τοῦ χριστιανικοῦ καὶ ἐκκλησιαστικοῦ, οὐχὶ δὲ ἐξωτερικοῦ καὶ δικανικοῦ πολιτισμοῦ, καὶ ἂς χαρίζηται αὖτη καὶ πάλιν τοῖς διαφόροις ἔθνεσι κήρυκας τοῦ Εὐαγγελίου, ἐλεγκτὰς τοῦ ψεύδους, διδασκάλους τοῦ τῆς νηστείας ἀγῶνος. Ἐν τούτῳ τῷ εὐγενεῖ καὶ μετ' αὐταπαρνησίας

πρωτείῳ ἂς γνωρίζηται ἡ δύναμις αὐτῆς, ἀντὶ τῶν πολιτικῶν ῥαδιουργιῶν, αἵτινες δυστυχῶς κατέλαβον τὰς ὀρθοδόξους ἐθνότητας κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ἐξομοιώσασαι τὴν κληρονομίαν τοῦ Χριστοῦ πρὸς τοὺς αἱρετικοὺς τῆς Δύσεως, οἵτινες, ἐνῷ τοσοῦτον ὁμιλοῦσι περὶ φιλανθρωπίας, ἐκδηλοῦσιν ἁπλῶς κτηνώδη πάλην διὰ τὸν πλοῦτον τοῦ κόσμου καὶ δίψαν τῶν ἡδονῶν. Τὴν λυπηρὰν ταύτην σῆψιν θὰ ἐκριζώσῃς σὺ, ὡς ἰατρὸς τοῦ ἐξασθενήσαντος ἔθνους, μέγας Μωϋσῆς· σὺ θὰ μετατρέψῃς τὴν ἄμιλλαν ἡμῶν εἰς τοῦτο μόνον, εἰς τὴν ἀπόκτησιν δηλαδὴ τοῦ Χριστοῦ, οὗ ἡ χάρις ἐνεχαράχθη ἐπὶ τῆς ὁσίας σου μορφῆς. Εἰς πάντας τοὺς ὀρθοδόξους χριστιανοὺς θὰ ὑπομνήσῃς διὰ σεαυτοῦ, διὰ τοῦ ἰσαποστολικοῦ βίου σου καὶ τοῦ κεραυνοβόλου λόγου σου, ὅτι εἴμεθα πρώτιστα πάντων υἱοὶ τῆς οἰκουμενικῆς Ἐκκλησίας, νήματα τοῦ ἀῤῥάφου χιτῶνος τοῦ Χριστοῦ, μέλη τοῦ ἀγνοτάτου σώματος αὐτοῦ.

Θλιβεροὶ οἱ χρόνοι ἡμῶν· ἐπληθύνθησαν τὰ πάθη, ἐσκοτίσθη ἡ πίστις. Ἀλλ' οὐδὲν σκότος δύναται νὰ παρεμποδίσῃ τὸν καίοντα λαμπτῆρα καὶ οὐδεμία καιρικὴ πλάνη δύναται νὰ παρακωλύσῃ τὴν ἐνέργειαν τῆς δυνάμεως τῆς χάριτος, ἣν ἐκτήσατο ὁ ἀθλητὴς τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς προσευχῆς καὶ τῆς νηστείας. Θὰ δοξάσῃς καὶ πάλιν τὴν ἁγίαν Ἐκκλησίαν καὶ θὰ ἐπαναφέρῃς τοὺς χρόνους τῶν συνόδων, τοὺς χρόνους τῶν θαυμάτων, τοὺς χρόνους τῆς λήθης ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων τῶν ἐπιγείων φραγμῶν, τοὺς χρόνους τῆς κοινῆς αὐτῶν ἑνότητος ἐν τῇ οἰκουμενικῇ Ἐκκλησίᾳ. Διὰ τοῦ πνεύματός μου ἀκούω «ὡς φωνὴν ὄχλου πολλοῦ μεγάλην ἐν τῷ οὐρανῷ, λέγοντος, Ἀλληλούϊα· ἡ σωτηρία καὶ ἡ δόξα καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ δύναμις Κυρίῳ τῷ Θεῷ ἡμῶν· ὅτι ἀληθιναὶ καὶ δίκαιαι αἱ κρίσεις αὐτοῦ» (Ἀποκ. 19, 1).

Εἴθε αἱ εὐχαί σου νὰ ἐπιτελέσωσι τοῦτο. Παρὰ δὲ τοῦ δούλου σου δέξαι τὸ ὅπλον τοῦτο τῆς προσευχῆς τὸ καλούμενον μάχαιραν τοῦ πνεύματος

Ὁ ταπεινὸς Ἀντώνιος, ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Οὐΐδας καὶ Μενζελίνου.

Β'.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΘΕΟΦΙΛ. ΠΡΥΤΑΝΕΩΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΕΙΑΣ ΜΟΣΧΑΣ.

Μακαριώτατε, Θειότατε, Θεοχαρίτωτε, Παναγιώτατε Ἄρχων καὶ Δέσποτα, Οἰκουμενικὲ Πατριάρχα Ἰωακεὶμ Γ'.

Πρὸς ταῖς ἀπανταχόθεν τοῦ ὀρθοδόξου κόσμου πεμπομέναις πολυαρίθμοις προσαγορεύσεσι παρακαλῶ δέξασθαι καὶ τὴν ἐμοῦ τοῦ ἀναξίου ἐπὶ τῇ τὸ δεύτερον εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον τῆς Μ. Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως ἀναῤῥήσει.

Πρὸς τοῦτο ἐποτρύνουσί με τὰ αἰσθήματα τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς εὐλαβείας, ὧν πεπλήρωται ἡ ψυχή μου, ἀφ' οὗ χρόνου ηὐτύχησα, κατὰ τὴν τὸ παρελθὸν θέρος ἐν Ἄθῳ διατριβήν μου, τυχεῖν τῆς προσωπικῆς γνωριμίας Σου, Παναγιώτατε Δέσποτα, καὶ συλλειτουργῆσαί Σοι κατὰ τὰ ἐγκαίνια τοῦ ναοῦ τῆς τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου Σκήτης.

Ἀπὸ τοῦ χρόνου ἐκείνου πρὸ τῶν νοερῶν ὀφθαλμῶν μου παρίσταται ἡ ἔνθους μεγαλοπρεπὴς ὄψις Σου, ἡ ἀπαυγάζουσα τὸ θεῖον ἐκεῖνο τοῦ Χριστοῦ πνεῦμα, οὗτινος ἐν τῷ δυνατῷ μέτρῳ πληροῦται πᾶσα ἡ ὕπαρξίς Σου. Ὑπὸ τῆς θείας ταύτης ἐμπνεόμενος δυνάμεως ἀφιέρωσας Σαυτὸν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας, τῷ μεγαλείῳ τοῦ Σοῦ πνεύματος ἀναμιμνήσκων τοὺς μεγάλους οἰκουμενικοὺς διδασκάλους Βασίλειον τὸν Μέγαν, Γρηγόριον τὸν Θεολόγον καὶ Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον. Ὡς ἐκεῖνοι καὶ ἡ Σὴ καρποφόρος δρᾶσις ἐν τῇ ὁδῷ αὐτῆς προσέκοψε κωλύμασιν, ἅπερ δ' ὅμως οὐδαμῶς ἐκλόνισαν τὴν ἰσχὺν τοῦ Σοῦ πνεύματος, οὕτω δὲ πολεμούμενος, ἀλλ' οὐχ ἡττώμενος, καταφρονήσας τῶν τιμῶν τοῦ κόσμου, κατῴκησας τὴν τοῦ Ἄθω ἔρημον. Καταλιπὼν τὴν ἐφήμερον δόξαν διὰ μεγάλων ἀγώνων, ἔργων προσευχῆς, νηστειῶν καὶ ἀγρυπνιῶν ἐγένου αὐτόθι τὸ ἀγλάϊσμα τῶν ἐν Ἄθῳ μοναχῶν, τὸ καταφύγιον καὶ τὸ ἔρεισμα οὐ μόνον πολλῶν μοναχῶν, ἀλλὰ καὶ πάντων τῶν ἐπὶ συμβουλῇ καὶ νουθεσίᾳ πλησιαζόντων Σοι. Φυγὼν τὸν κόσμον οὐκ ἔβλεψας εἰς τὰ ὀπίσω, ἀλλ' ἐπὶ τὰ πρόσω πρὸς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ κατευθύνων τὰ βήματα τῆς ἀσκήσεώς Σου. Ἀλλ' ὡς οὐ δύναται πόλις κρυβῆναι ἐπάνω ὄρους κειμένη, οὕτως οὐκ ἐκρύβης

ἀπὸ τῶν ὀμμάτων τῶν τέκνων τῆς Μ. Ἐκκλησίας. Ταῦτα εὑρόν Σε καὶ ἐκεῖ, ἐν τῇ ἐρήμῳ εἰς τὸ γενέσθαι Σε αὐτοῖς διδάσκαλον πίστεως καὶ ὁδηγὸν ἀσφαλῆ ἐν τῇ ὁδῷ τῆς σωτηρίας. Καὶ Σὺ ὡς ὁ μέγας Χρυσόστομος, ὑποτασσόμενος τῷ τοῦ Κυρίου θελήματι ἐν ὀνόματι τῆς πρὸς τὸ διψῶν ἰδεῖν Σε ποίμνιον ἀγάπης καταλείπεις τὴν ἔρημον καὶ πορεύῃ ἀναληψόμενος αὖθις τοὺς οἴακας τῆς διοικήσεως τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας. Γινώσκων ὅτι οὐκ ἀναμένουσί Σε τιμαὶ ἀλλὰ πόνοι καὶ θλίψεις, ὧν κατὰ τὸν παρόντα χρόνον, χρόνον καταπονήσεως τῆς πίστεως καὶ τῆς ἠθικῆς, πλῆθος μέγα λαγχάνει τοῖς λειτουργοῖς τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας. Ἀλλ' ἐκ τοῦ στόματός Σου ἀκούονται ἡμῖν οἱ ἀκόλουθοι λόγοι τοῦ μεγάλου Χρυσοστόμου ἐν παρομοίᾳ ρηθέντες περιπτώσει: Πολλὰ τὰ κύματα καὶ ἰσχυρὰ ἡ καταιγὶς, ἀλλ' οὐ δεδοίκαμεν τὴν κατάδυσιν, ἱστάμεθα γὰρ ἐπὶ τῆς πέτρας. Ταραττέσθω ἡ θάλασσα, καθελεῖν τὴν πέτραν αὕτη οὐ δύναται. Ὑψούσθωσαν τὰ κύματα, καταδῦσαι τὴν ὁλκάδα τοῦ Ἰησοῦ οὐ δύνανται . . . Ὁ Χριστὸς μετ' ἐμοῦ τίνα φοβηθήσομαι; Καὶ ἂν τὰ κύματα ὑψωθῶσιν ἐπ' ἐμὲ, καὶ ἂν ἡ μανία τῶν ἀρχόντων, πᾶν τοῦτο ἐμοὶ ἀράχνιον. **Εἰ μὴ ἐπεῖχέ με ἡ πρὸς Ὑμᾶς ἀγάπη μου** οὐκ ἂν ἠρνούμην πορευθῆναι ὁποιδήποτε τήμερον. Ἀεὶ λέγω **Κύριε γενηθήτω τὸ θέλημά Σου** (Ματθ. VIII 10), οὐχ ὃ θέλει οὗτος ἢ ἐκεῖνος, ἀλλ' ὅ,τι Σύ. Σὺ τὸ ἐμὸν στήριγμα, ἡ ἀκλόνητος πέτρα, τὸ ἀπροσμάχητον κραταίωμα. Ὡς τῷ Θεῷ φίλον, οὕτω γενέσθω. Εἰ δὲ οὗτος βούλεται εἶναί με ἐνταῦθα, χάριν οἶδα αὐτῷ. Ἐπὶ παντὶ αὐτῷ εὐχαριστῶ, ὃ ἂν αὐτῷ ἀρέσκῃ (Τιμ. 37).

Φυλάττοι δὲ ὁ Κύριος τῶν αἰώνων τὴν πολύκαρπον ζωήν Σου ἐπὶ πολλὰ πολλὰ ἔτη. Αὐξάνοι Κύριος τὴν θεοχάρωτον ἰσχύν Σου, ὅπως ἀγάγῃς τὴν πιστευθεῖσαν ναῦν τῆς Ἐκκλησίας εἰς ἤρεμον καὶ γαλήνιον λιμένα καὶ ἀποκαταστήσῃς ἐν τῷ ποιμνίῳ Σου τὴν εἰρήνην καὶ τὴν τάξιν.

Ἐξαιτοῦμαι τὰς ἁγίας Σου εὐχὰς ἐπ' ἐμὲ τὸν ἀνάξιον καὶ τὴν πιστευθεῖσάν μοι ἀνωτέραν Θεολογικὴν Σχολήν.

Ὁ ταπεινὸς **ΑΡΣΕΝΙΟΣ**
ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Βολοκολάμης, βικάριος τῆς μητροπόλεως Μόσχας καὶ Πρύτανις τῆς αὐτόθι Θεολογικῆς Ἀκαδημείας.

Γ'.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ ΚΕΡΑΜΕΩΣ ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝ. ΘΡΟΝΟΥ

Παναγιώτατε καὶ σοφώτατε Πάτερ καὶ Δέσποτα, τὴν Ὑμετέραν Μεγάλην Ἁγιωσύνην προσκυνῶ καὶ τὴν ὁσίαν Αὐτῆς δεξιὰν ἐν πνεύματι κατασπάζομαι, δεόμενος τοῦ παντοδυνάμου Θεοῦ σκέπειν καὶ διατηρεῖν Αὐτὴν ἄνοσον, ἄλυπον, μακρόβιον καὶ διηνεκῶς εὐημεροῦσαν.

Πρὸ ἡμερῶν τινων ἐκ βραχείας ἐπιστρέψας ἐκδρομῆς εὗρον οἴκοι δύο σεπτὰ τῆς Ὑμετέρας Μεγάλης Ἁγιωσύνης ἀπροσδόκητα γράμματα, δι' ὧν αὐθορμήτῳ βουλήσει Αὐτῆς καὶ γνώμῃ τῆς ἱερᾶς Συνόδου κοινῇ περιβάλλομαι τῷ μεγάλῳ τοῦ ὑπομνηματογράφου ὀφφικίῳ τοῦ ἁγιωτάτου ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἀποστολικοῦ τε καὶ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου. Τούτων μὲν οὖν τῶν γραμμάτων ἡ παραυτὰ σύντονος ἀνάγνωσις εἰκότως ἐξ αἰδημοσύνης στενοχωρίᾳ τινὶ περιέσφιγξέ με· ἐγὼ γὰρ οὐδὲν οὐδέποτε βριδεύσεως ἄξιον εὕρισκον ἐν ἐμαυτῷ, ἀλλ' οὐδὲ καὶ ἤκαζον ἄχρις αὐτοῦ τούτου τοῦ Θρόνου τῆς Ὑμετέρας Ἁγιότητος γνωσθῆναι σὺν εὐμενείᾳ τὰ εὐτελῆ πονήματα, ἃ τριακονταετοῦς που βίου περιόδος ἀλγεινὴ παρηγορίας ἢ ἀναψυχῆς ἰδίας ἕνεκεν, ἔξω δὲ καὶ πάσης ἀξιώσεως, ἀναπαρήγαγεν ἐκ συνεχῶν τινων μελετῶν. Ἀλλ' ἐπειδὴ νῦν ταῦτα καὶ στέφεται λαμπρῶς καὶ λόγοις ἐγκωμιάζεται βαθυνόοις ὑπ' ἀνδρὸς τὰ βάθη τῆς διανοίας ἑνὸς ἑκάστου διαγινώσκειν εἰδότος, ἀνδρὸς δὲ μάλιστα τὴν Οἰκουμενικὴν τῆς Ἐκκλησίας Καθέδραν ἐκ θείας κατέχοντος κλήσεως, ἀναγκαίως τὸν αὐτοσυνείδητον ἔλυσα τῆς στενοχωρίας δεσμὸν καὶ πρὸς χαρᾶς ἐμαυτὸν πλήμμυραν ἔτρεψα, εἰς μνήμην οὕτως ἀνακαλέσας τὸν εἰπόντα «εἰς τοῦτο καὶ κοπιῶμεν καὶ ἀγωνιζόμεθα, ὅτι ἠλπίκαμεν ἐπὶ Θεῷ ζῶντι», τῷ εὐαγγελισμένῳ καὶ τὸ «ἡ λύπη ὑμῶν εἰς χαρὰν γενήσεται». Ἐκ τούτου γοῦν, Ἁγιώτατε Πάτερ καὶ Δέσποτα, τὴν Ὑμετέραν Εὐεργετήριον ἐν μεμβράναις Πρᾶξιν εὐλαβῶς ὥσπερ ἡγιασμένην ἠσπάσθην εἰκόνα· ἀνεῦρον γὰρ ἐν αὐτῇ Πατρὸς εὐνουστάτου μεγάλην ἐπιείκειαν, εὐαγγελικῆς πραότητος εἰκόνα καὶ ψυχῆς γενναίας παράστασιν, δυναμένην, ὡς πέποιθα, γενναῖόν τι θάρρος ἐμβάλλειν τοῖς βουλομένοις περὶ τὰ μὴ ῥέοντα

τοῦ ἐπὶ γῆς ἡμῶν ἀσχολεῖσθαι προσκαίρου βίου. Διὸ καὶ περιθωρακίσας ἐμαυτὸν ταῖς οὕτω περιφανῶς ἐγκεχαραγμέναις ἐνθέρμοις εὐχαῖς τε καὶ εὐλογίαις καὶ χάρισι τῆς Ὑμετέρας Πατρότητος ὑπήκουσα κεχαρημένος τῷ θείῳ Αὐτῆς ἐπιτάγματι, καὶ δεξάμενος λοιπὸν εὐγνωμόνως τὸ μέγα καὶ τιμιώτατον ἐκεῖνο πατριαρχικὸν ὀφφίκιον, χάριτας σήμερον ὅτι πλείστας ἐκ μέσης ὁμολογῶ ψυχῆς τῇ ἁγιωτάτῃ θεολέκτῳ Συνόδῳ καὶ τῇ Μεγάλῃ Ὑμῶν Ἁγιωσύνῃ, τοῦ δὲ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ δέομαι κομιστὴν ἐκείνου ἄξιον ἀναδεικνύειν με διαπαντός. Εἰς δὲ πρόχειρον τῆς ἐμῆς εὐχαριστίας ἀπόδειξιν ἐξαποστέλλω σὺν τούτῳ τῷ ταπεινῷ γράμματι δεσμίδας τινὰς βιβλίων, ἅπερ, εἰ καὶ μικρὰ καὶ πάσης ἐστερημένα ἀρετῆς, θερμῶς ἱκετεύω τὴν Ὑμετέραν Ἁγιότητα εὐμενῶς προσδέξασθαι διὰ τὴν ἰδίαν τοῦ Θρόνου Αὐτῆς βιβλιοθήκην· ἐπεὶ δὲ καὶ τὸ μεγαθύμως δεδωρημένον ὀφφίκιον ἀναγκάζει τὸν λαβόντα μὴ τοῖς προτέροις ἀρκεῖσθαι πόνοις, ἀλλὰ καὶ νέους τῷ δόντι προσάγειν εἰς δήλωσιν τῆς ὀφειλομένης αὐτῷ ὑπακοῆς, καθηκόντως ἀπαρχήν τινα τούτων μικρὰν ἀποστέλλω σήμερον εἰς τὴν Ὑμετέραν Πατρότητα, δι' ἐλπίδος ὢν ὅτι καὶ λίαν οὖσα εὐτελὴς γενήσεται παρ' Αὐτῇ δεκτὴ εἰς ἁπλῆν γνωριμίαν παλαιῶν τινων ἐμμούσων ἱερολογιῶν.

Ὁ τῆς Ὑμετέρας Μεγάλης Ἁγιωσύνης
πρόθυμος ἐν Χριστῷ δοῦλος
καὶ υἱὸς εὐγνωμονέστατος
Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΚΕΡΑΜΕΥΣ

Ἐν Πετρουπόλει, 28ῃ Αὐγούστου 1901.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

ΤΟΥ ΠΡΟ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΚΑΝΟΝΙΣΜΩΝ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΚΑΙ Ο

ΓΕΡΟΝΤΙΣΜΟΣ

Τὸ ὀρθόδοξον Πατριαρχεῖον ἀπὸ τῆς ἁλώσεως ἐκέκτητο τὸ δικαίωμα τοῦ ἔχειν παρὰ τῇ ὑψηλῇ Πύλῃ πράκτορας (καπουκεχαγιάδες) χριστιανοὺς, κατὰ τὸ διεθνὲς δίκαιον ὡσφαλισμένους, καὶ τοῦ «ἀναφέρεσθαι εἰς τὴν Κυβέρνησιν περὶ πάσης ὑποθέσεως διὰ τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐξωτερικῶν» καὶ τὸ δικαίωμα «μεσολαβήσεως καὶ παραστάσεως ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ὀρθοδόξου ρωμαϊκοῦ ἔθνους». Καὶ ὁ μὲν πρῶτος ὅρος ἀνεφέρετο εἰς τὰς ἰδιαιτέρας τοῦ Πατριαρχείου πρὸς τὴν Πύλην περιστάσεις καὶ σχέσεις, ὁ δὲ δεύτερος ὁ περὶ μεσολαβήσεως καὶ παραστάσεως ἐφημόζετο διὰ τοῦ δικαιώματος, ὅπερ εἶχεν ἤδη τὸ Πατριαρχεῖον νὰ ἀπαιτῇ τὴν ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν ὅλων τῶν διατάξεων ὅσαι, διὰ τῆς συνθήκης, ἦτοι τοῦ βερατίου τοῦ Πατριαρχικοῦ ἀξιώματος καὶ τῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ, ἀπέδησαν ὑποχρεωτικαὶ ὡς πρὸς τὴν ὑποσχεθεῖσαν ταῦτα ὑψηλὴν Πύλην.

Τῷ 1741 ἐπιμελείᾳ τοῦ μητροπολίτου Ἡρακλείας Γερασίμου «ἐζητήθη ἡ ἔκδοσις χάτι-σεριφίου διατάτ»τοντος ἵνα μὴ γίνηται τις Πατριάρχης, ἂν δὲν ἐρωτηθῇ »ἡ κατάστασίς του καὶ δὲν δώσωσι καλὴν μαρτυρίαν »διὰ τὸν βίον καὶ τὴν διαγωγήν του οἱ πέντε ἀρχιερεῖς, »Ἡρακλείας, Κυζίκου, Νικομηδείας, Νικαίας καὶ Χαλκηδόνος»· ἀλλὰ τότε τοῦτο οὐκ ἐπετεύχθη.

Τῷ 1763 ὁ ἀοίδιμος Σαμουὴλ ὁ Χαντζερῆς, υἱὸς τοῦ Μπασᾶ Γιαννάκη, ἀπὸ μητροπολίτου Δέρκων ἀναβὰς εἰς τὸν οἰκουμενικὸν Πατριαρχικὸν Θρόνον (1763—68 καὶ 1773—74) καὶ εὑρὼν τὸ διοικητικὸν τοῦ Πατριαρχείου σύστημα ἐλαττωματικὸν, ἔσχε τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ ἐπενεγκεῖν εἰς αὐτὸ ἀνάλογον τῇ ἀνάγκῃ καὶ ταῖς περιστάσεσι τροποποίησιν καὶ σχετικήν τινα θεραπείαν.

Καὶ δὴ αἰτησάμενος παρὰ τῆς ὑψηλῆς Κυβερνήσεως «ἔλαβεν αὐτοκρατορικὸν χάττι σερὶφ διατάττον »ὅπως ἡ σφραγὶς τοῦ Πατριαρχείου διαιρεθῇ εἰς τέσσα»ρα τμήματα, ἐξ ὧν τὸ μὲν ἓν νὰ κατέχῃ ὁ Πατριάρ»χης, τὰ δὲ λοιπὰ τρία ἄλλοι τρεῖς ἀρχιερεῖς τῶν ἐγ»κρίτων· καὶ τοῦτο ἵνα μὴ δύνηται πλέον ποτὲ νὰ »σφραγίζῃ κανὲν ἄρζι ὁ Πατριάρχης διὰ ὑπόθεσίν τινα »ἐκκλησιαστικὴν ἢ πολιτικὴν τοῦ Γένους, ἄνευ εἰδή»σεως καὶ συγκαταθέσεως τῆς Συνόδου καὶ νὰ μὴ δύ»νηται ἢ νὰ προδιδάσῃ τινὰ εἰς μητρόπολιν, ἢ νὰ »στείλῃ τινὰ τῶν ἀρχιερέων εἰς τὴν ἐπαρχίαν του χω»ρὶς κοινὴν γνώμην καὶ συνοδικὴν ἀπόφασιν».

Ἔκτοτε πρὸς διοίκησιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἐθνικῶν ὑποθέσεων ἀπαντῶμεν δώδεκα μὲν λαϊκὰ μέλη ἐκ τῶν μᾶλλον εὐϋπολήπτων ὁμογενῶν, σταθερῶν κατοίκων Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἰδίως Φαναριωτῶν, συγκροτοῦντα τὴν λεγομένην Ἐπιτροπὴν τοῦ Κοινοῦ· τοὺς δὲ μητροπολίτας Ἐφέσου, Ἡρακλείας, Κυζίκου, Νικομηδείας, Χαλκηδόνος καὶ Δέρκων σταθερὰ μέλη τῆς ἱερᾶς Συνόδου διαρκῶς ἐν Κωνσταντινουπόλει διαμένοντας καὶ συνεργαζομένους μετὰ τοῦ Πατριάρχου ἐν πάσαις ταῖς ὑποθέσεσι τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους, ἐπιφυλαχθέντος αὐτοῖς τοῦ καθήκοντος καὶ τοῦ δικαιώματος τοῦ ἀπέρχεσθαι ἅπαξ· ὅτε εἰς τὰς ἐπαρχίας αὐτῶν πρὸς πνευματικὴν ἐπίσκεψιν τῶν χριστιανῶν καὶ ἐπανέρχεσθαι εἰς Κωνσταντινούπολιν μετὰ προηγουμένην ἄδειαν τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας.

Εἰς τοὺς εἰρημένους ἀρχιερεῖς, σεβασμιωτάτους

Γέροντας προσαγορευομένους τιμητικῶς (ἡ προσαγόρευσις ἐπεξετάθη βαθμηδὸν εἰς πάντας τοὺς δώδεκα πρωτοθρόνους ἱεράρχας, Γέροντας προσαγορευομένους εἰς τὸ μετέπειτα χάριν τιμῆς), ἀνετέθη ἡ φιλάδελφος μέριμνα τοῦ νὰ ἐφορεύωσι διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις μητροπολίτας καὶ ἐπισκόπους καὶ ἐπιμελῶνται τὰς τούτων καὶ τῶν ἐπαρχιῶν αὐτῶν ὑποθέσεις, συνεννοούμενοι περὶ πάντων τούτων μετὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, τῇ δὲ ἐπιτροπῇ τοῦ Κοινοῦ ἀνετέθη ἡ φροντὶς καὶ ἐπιμέλεια τῶν ὑλικῶν ἐθνικῶν ὑποθέσεων, οἷον ἡ διοίκησις τῶν Ἐθνικῶν Φιλανθρωπικῶν καὶ τῶν Ἐκπαιδευτικῶν Καθιδρυμάτων τοῦ τε ἁγιάσματος τῆς Παναγίας τοῦ Βαλουκλῆ καὶ τῶν τούτοις ὁμοίων ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν συνοδικῶν ἁγίων Γερόντων, δὶς τοῦ μηνὸς ἡ ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος κατὰ τὴν ἀνάγκην εἰς κοινὴν μετὰ τῆς ἐπιτροπῆς συνεδρίασιν συνερχομένων ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Κοινοῦ.

Ἡ ἱερὰ Σύνοδος διατηροῦσα τὴν ἐπίσημον σφραγῖδα ἐχρῆτο ταύτῃ ἐν τῇ μετὰ τῆς Ὑψηλῆς Κυβερνήσεως ἐπισήμῳ ἀλληλογραφίᾳ τοῦ Πατριαρχείου, καὶ ἰδίως ὁσάκις ἐξητεῖτο διὰ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν ἐξωτερικῶν (τοῦ τότε βεϊκτζῆ ἐφένδη) τὴν ἔκδοσιν ὑψηλοῦ αὐτοκρατορικοῦ βερατίου μετὰ τοῦ συνήθως συνοδεύοντος αὐτὸ Ζὰπτ-ἐμρὶ, ὑπὲρ τῆς ἀναγνωρίσεως καὶ τοῦ διορισμοῦ τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ ἀρτίως ὑπὸ τοῦ συνόλου τῶν μητροπολιτῶν τῆς συνόδου ἐκλεγέντος μητροπολίτου, ἢ τὴν ἔκδοσιν μόνου Ζὰπτ-ἐμρὶ ὑπὲρ τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ ἐκλεγέντος διὰ τὴν δεῖνα ἐπισκοπήν, τὴν ὑποκειμένην εἰς τὸν δεῖνα ἢ δεῖνα μητροπολίτην· τοῦθ' ὅπερ ὑψηλὸν ἐπίσημον ἔγγραφον (Ζὰπτ-ἐμρὶ) ἐνσεσημασμένον τῷ αὐτοκρατορικῷ ἐν συμπλέγματι μονογράμματι (τουγρὰ) ἦν κατ' ἔννοιαν ὅμοιον σχεδὸν τῷ ὑψηλῷ βερατίῳ τοῦ οἰκείου μητροπολίτου.

Ἡ ἱερὰ Σύνοδος τῶν ἁγίων Γερόντων ἐφρόντιζε φιλοτίμως νὰ ἀνακουφίζῃ τὸν Παναγιώτατον Πατριάρχην ἐν ὑποθέσεσι σπουδαίαις, καθ' ἃς ἐξητεῖτο διὰ πατριαρχικοῦ τακριρίου ἡ ἀρωγὴ τῆς Κυβερνήσεως, ἀλλ' ἂν ὑπ' αὐτῆς ἀνεβάλλετο, εἴτε οἰκοθεν, εἴτε ἐξ ἀντιπράξεως τρίτου, τὸ δτε ἕκαστος τῶν Γερόντων προσέτρεχεν εἰς τὸν οἰκεῖον φίλον ἐκ τῶν μεγιστάνων τοῦ κράτους καὶ ἐξελιπάρει, ἐντὸς τοῦ δικαίου, τὴν μεσολάβησιν αὐτοῦ καὶ λυσιτελῆ ἐνέργειαν, τούτῳ δὲ τῷ τρόπῳ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εὐκολώτερον ἐπραγματοποιεῖτο πᾶσα αἴτησις τοῦ Πατριαρχείου.

Οἱ σεβάσμιοι Γέροντες ἐγκαίρως κατὰ τὰς ἐποχὰς συνερχόμενοι διένεμον εἰς τὴν ὁλομέλειαν τῶν μητροπολιτῶν καὶ ἐπισκόπων τοῦ οἰκουμενικοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου τὸ ποσὸν τῶν ἐτησίων ζητομοιρίων (ἐκ γρ. 75 χιλ.) ἀντὶ τῶν ἀρχαίων ζητειῶν, τὸ ποσὸν τῶν ἀρχιερατικῶν συνδρομῶν πρὸς τὴν ἱερὰν Θεολογικὴν Σχολὴν (ἐκ γρ. 250 χιλ.), ἔτι δὲ καὶ ἐν πάσῃ νέᾳ πατριαρχείᾳ τὸ ποσὸν, ὅπερ προσεφέρετο τῷ νέῳ Πατριάρχῃ ἐφ' ἅπαξ ὑπὸ τὸ ὄνομα «Πατριαρχικὸν φιλότιμον» (ἐκ γρ. 82 χιλ.), προσδιορίζοντες τὰ ὑφ' ἑκάστου ἀρχιερέως πληρωθησόμενα χρήματα ἀναλόγως τῆς ἐκτάσεως καὶ τῶν εἰσοδημάτων τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ.

Ἡ συνέλευσις τῶν ἁγίων συνοδικῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν ἐπιτρόπων τοῦ Κοινοῦ εἶχεν ἰδιαιτέραν σφραγῖδα τριμερῆ φέρουσαν κεχαραγμένα ἐπ' αὐτῆς κεφαλαῖα τὰ στοιχεῖα $\frac{\text{Κ}\ \Omega}{\Delta\ \Xi}$ (Κώδηξ) καὶ τὰ μὲν δύο τμήματα κατεῖχον οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ λαϊκοὶ ἀνὰ ἕν, τὸ δὲ τρίτον τὸ συνδέον αὐτὰ μετὰ τῆς λαβίδος ὁ γραμματεὺς τοῦ Κοινοῦ.

Ὁσάκις δι' ἐθνικὰς ἀνάγκας ἐδανείζετο τὸ Κοινὸν (τὸ Ἐθνικὸν Ταμεῖον) χρήματα ἐπεδίδετο τῷ δανειστῇ χρεωστικὸν ὁμόλογον, ὅπερ ὑπέγραφεν ὁ Πατριάρχης ὑποσχόμενος τὴν ἔγκαιρον πληρωμὴν τῶν χρημάτων καὶ ἐν αὐτῷ ἐγγυηταὶ μόνοι ὑπεγράφοντο οἱ ἀρχιερεῖς· εἰς τὰς τοιαύτας χρεωστικὰς ὁμολογίας ἐτίθετο καὶ ἡ εἰρημένη σφραγὶς τοῦ Κώδηκος τοῦ Κοινοῦ, ἥτις ἀπαραλλάκτως ἐτίθετο καὶ ἐν ταῖς αὐλικαῖς ὁμολογίαις τῶν ἀρχιερέων, ἃς ἐξέδιδον οὗτοι διὰ τὰ αὐλικὰ χρέη τῶν ἐπαρχιῶν αὐτῶν. Κατὰ πᾶν ἔτος ἐν ὡρισμένῃ ἐποχῇ ὁ Γραμματεὺς τοῦ Κοινοῦ μετὰ τοῦ διαχειριζομένου τὸ Ταμεῖον, ἑνὸς ἐκ τῶν Γερόντων ὄντος πάντοτε, κλείοντες τοὺς ἐτησίους λογαριασμοὺς τοῦ Κοινοῦ διένεμον εἰς τὰ κληρικὰ καὶ λαϊκὰ μέλη τῆς συνελεύσεως ἐκ τοῦ προτέρου ἀνὰ ἓν ἀντίγραφον τοῦ γενικοῦ ἰσολογισμοῦ ἐν περιλήψει μὲν, ἀλλ' εὐκρινῶς δεικνυομένων ἐν αὐτῷ τῶν εἰσόδων καὶ ἐξόδων ἑκάστου κλάδου, πρὸς μελέτην αὐτῶν· ἐν ἡμέρᾳ δὲ τακτῇ συνερχόμενα ἅπαντα τὰ μέλη ἐν συνεδριάσει εἰς τὴν αἰθουσαν τοῦ Κοινοῦ (ἔνθα νῦν συνεδριάζει τὸ Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον), μετὰ ἀκριβῆ ἐξέτασιν καὶ παραβολὴν τοῦ ἐν λόγῳ συνοπτικοῦ ἰσολογισμοῦ μὲ τὰς ἐν τοῖς λογιστικοῖς βιβλίοις πηγὰς τῶν ἐνσόδων καὶ τῶν ἐξόδων ὑπέγραφον ἅπαντα τὰ μέλη τὸ τοιοῦτον γενικὸν ἀπολογισμὸν κατεστρωμμένον ὄντα ἐκ τοῦ προτέρου ἐν τῷ ἐπὶ τούτῳ Κώδικι.

Οἱ δώδεκα πρωτόθρονοι μητροπολῖται, ὁσάκις συνέπιπτε νὰ ἱερουργήσωσιν ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ, ἵσταντο ἐπὶ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου, οἱ δὲ λοιποὶ ἀρχιερεῖς ἐν τοιαύταις ἱεροπραξίαις ἵσταντο ἐπὶ τοῦ παραθρονίου (Γετέκ)· οἱ Γέροντες ὁδεύοντες ἐχρῶντο βακτηρίαις· τοῦτο γὰρ ἀρχαιότατον ἔθος. Τοῦ ἱεροῦ Φωτίου ἐμφανισθέντος ἐνώπιον τῆς καταδικαστάσης αὐτὸν πονηρᾶς συνόδου, ἐν ᾗ παρεκάθηντο καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ πάπα Ρώμης, καὶ στηριζομένου ἐφ' ἧς ἐκράτει βακτηρίας, ἁρπάσθη αὐτὴ ἀπ' αὐτοῦ, ἐντολῇ τοῦ παπικοῦ ἀντιπροσώπου, μὴ ἀνεχθέντος βλέπειν ἐνώπιον αὐτοῦ τὸν ἅγιον δῆθεν μγαλοπρεπούντα τῇ χρήσει τῆς βακτηρίας. Κατ' ἀρχαῖον ἔθος ἐν τῇ ἐπετείῳ ὀνοματικῇ ἑορτῇ τοῦ οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν καὶ τὴν ἐκ τοῦ ἱεροῦ ναοῦ ἄνοδον τῆς Α. Θ. Παναγιότητος καὶ τῶν συγχοροστατη[ι]σάντων ἁγίων Γερόντων καὶ λοιπῶν ἀρχιερέων κα

μετ' ἀνάπαυσιν αὐτῶν ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Συνοδικοῦ, προσερχόμενοι ἀμφότεροι οἱ χοροὶ τῶν ἱεροψαλτῶν τοῦ ναοῦ καὶ ἱστάμενοι μετὰ σεβασμοῦ ἔσωθεν τῆς θύρας ἔψαλλον ἐμμελῶς ὕμνον τινὰ κατάλληλον τῇ ἑορτῇ ἐκ τοῦ προτέρου μελοποιηθέντα ὑπ' αὐτῶν ἐπὶ τούτῳ ἢ καλλιφωνικόν τινα εἰρμόν, εἶτα ἀσπαζόμενοι τὴν δεξιὰν τῆς Παναγιότητός του ἀπήρχοντο.

Τῇ παραμονῇ τῆς ἑορτῆς τοῦ ἁγίου Βασιλείου καὶ τοῦ νέου σωτηρίου ἔτους μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ μεγάλου ἑσπερινοῦ καὶ τὴν ἐκ τοῦ ἱεροῦ ναοῦ εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ἄνοδον τῆς Α. Θ. Παναγιότητος καὶ τῶν συγχοροστατησάντων Αὐτῇ ἱεραρχῶν καὶ μετὰ τὰς συνήθεις φιλοφρονήσεις καὶ ἐπευχὰς προσερχόμενοι πάντες κατὰ σειρὰν ἠσπάζοντο τὴν δεξιὰν τῆς Α. Παναγιότητος. Αὕτη δὲ προσέφερεν ἰδιοχείρως ἑνὶ ἑκάστῳ αὐτῶν ἀνὰ δύο κόκκινα ῥηγωτὰ ῥινόμακτρα τῆς Εὐρώπης καὶ ἀνὰ ἓν μαῦρον καλεμκιὰρ διὰ **κασπαστὶ** τοῦ καλυμμαυχίου τῆς κεφαλῆς. Οἱ σεβασμιώτατοι ἅγιοι Γέροντες κατὰ τὰς μεγάλας θρησκευτικὰς ἡμῶν ἑορτὰς καὶ τὰς ἑαυτῶν ἐπετείους ὀνομαστικὰς, ὑπεδέχοντο τὸν οἰκουμενικὸν Πατριάρχην καὶ τοὺς λοιποὺς ἐπισήμους ἐπισκέπτας των μετ' ἐνδείξεων ἐγκαρδίου ἀγάπης καὶ ἰδίως ὡς ἑξῆς· ἤτοι ἅμα ὡς ἐκαθέζετο ὁ τοιοῦτος ἐπισκέπτης ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς ὑποδοχῆς, προσερχόμενοι οἱ διάκονοι τοῦ ἑορτάζοντος ἤπλωναν ἐπὶ τῶν γονάτων τοῦ ἐπισκέπτου πολύτιμον σάλιον (μάλινον ὕφασμα ἔχον τὰς ἄκρας κεντημένας) καὶ μετὰ τὴν προσφορὰν τοῦ γλυκοῦ καὶ τοῦ καφὲ, ἐθυμίαζον αὐτὸν δι' ἀργυροχρύσου θυμιατηρίου (πουχουρδὰν), καιομένων ἐν αὐτῷ εὐόσμων εἰδῶν, οἷον ὀταγατζίου, χουρσίων καὶ ἑτέρων παραπλησίων ὑλῶν, ἐπιχέοντες ἅμα εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἀρωματώδες ροδόσταγμα, δι' ἐπὶ τούτῳ πολυτίμου δοχείου (γκιουλ-απδάν).

Τοὺς σεβασμιωτάτους Γέροντας ἀπερχομένους εἰς τὴν ἱερὰν ἐκκλησίαν ἢ εἰς ἐπισκέψεις συνώδευον οἱ διάκονοι αὐτῶν πάντοτε· εἰς δὲ τὰ Πατριαρχεῖα εἰσερχομένους, κατερχόμενοι προθύμως ὅ τε μέγας Ἀρχιδιάκονος, ὁ Δευτερεύων καὶ οἱ λοιποὶ πατριαρχικοὶ Διάκονοι, ἐλάμβανον μᾶλλον τιμῆς χάριν ἐκ τῆς μασχάλης καὶ ὑπεβοήθουν αὐτοὺς ἀνερχομένους τὰς ἀναβάθρας μέχρι τῶν αἰθουσῶν τῆς ὑποδοχῆς καὶ τῶν συνεδριάσεων τῆς ἱερᾶς Συνόδου.

Εἴθιζον οἱ ἀείμνηστοι ἅγιοι Γέροντες κατά τινας ἐπισήμους ἑορτὰς, ἢ ἐν τῇ ἐπετείῳ τοῦ ὀνόματος αὐτῶν, προσφέρειν τραπέζας, προσκαλοῦντες τὸν οἰκουμενικὸν Πατριάρχην καὶ ἐκ τῶν συναδέλφων των ἁγίων Γερόντων, οὓς ἂν ἤθελον. Ἐν τῇ τραπέζῃ ὑπηρετοῦντο ὑπὸ τῶν Διακόνων ὀρθίων ἱσταμένων, οἵτινες ἐν ταῖς προπόσεσιν ὑπὲρ ὑγείας τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ δαιτυμόνος ἔψαλλον καλλιφωνικόν τινα εἰρμὸν, καθ' ἣν ἐλάμβανον ἐντολὴν παρὰ τῶν ἑαυτῶν Γερόντων.

Τοῖς δώδεκα πρωτοθρόνοις μητροπολίταις ἐπιστέλλων ὁ Πατριάρχης ὑπεγράφετο «ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς», ἐν ᾧ πρὸς τοὺς λοιποὺς γράφων ὑπεγράφετο «ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς» ἄνευ δηλονότι τῆς προσθήκης τῆς λέξεως «ἀγαπητός». Τὰς τοιαύτας δὲ διακρίσεις κατήργησεν ὁ ἀοίδιμος Πατριάρχης Ἰωακεὶμ ὁ Β' ἐν τῇ ἐφαρμογῇ τῶν ἐθνικῶν τοῦ Πατριαρχείου κανονισμῶν, ἐπιβαλλόντων γενικὴν ἀφομοίωσιν, τῷ 1862.

Πᾶς ἀρχιερεὺς διοριζόμενος εἰς ἐπαρχίαν ὤφειλε νὰ καταβάλῃ εἰς τὸ κοινὸν χρηματικήν τινα ποσότητα ὑπὸ τὸ ὄνομα «φιλότιμον» προσδιοριζόμενον ὑπὸ τῆς ἱερᾶς Συνόδου καὶ τῶν Ἐπιτρόπων τοῦ Κοινοῦ ὡς ἑξῆς: Ἅμα τῷ διορισμῷ ἀρχιερέως εἰς ἐπαρχίαν συνήρχοντο οἱ ἅγιοι Γέροντες καὶ οἱ ἔντιμοι ἐπίτροποι τοῦ Κοινοῦ ἐν τῇ ὡρισμένῃ αἰθούσῃ, οἵτινες ἐκ πείρας ἔχοντες σχετικάς τινας γνώσεις περὶ τοῦ ποσοῦ τῶν ἀρχιερατικῶν εἰσοδημάτων τῆς ἐπαρχίας κυρίων καὶ τυχηρῶν, μετὰ ἀνζήτησίν τινα προσδιώριζον τὴν χρηματικὴν ποσότητα, ἣν ὤφειλεν ὁ ἀρχιερεύς ἐκεῖνος νὰ καταβάλῃ εἰς τὸ ἐθνικὸν Ταμεῖον κατὰ τρεῖς δόσεις ἐντὸς διετίας ἐντόκως πρὸς δώδεκα τοῖς $^0/_0$ τὸ ἔτος, συγχρόνως δὲ προσδιώριζον καὶ τὸν ἐτήσιον ἐκπεσμὸν χρεωλυτικῶς ἐκ τοῦ αὐλικοῦ χρέους τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης.

Πᾶς ἀρχιερεὺς πρὸ τῆς ἀπελεύσεως αὐτοῦ εἰς τὴν ἑαυτοῦ ἐπαρχίαν ὤφειλε νὰ ἐπαφήσῃ δεκάδας τινὰς ἐντύπων γραμματίων (βογιαζίων) αὐλικῶν ὁμολογιῶν ἀνοικτῶν, φερόντων τὴν μεγάλην αὐτοῦ σφραγῖδα καὶ ὑπογραφὴν, ἅτινα ἐχρησίμευον τῷ ἑαυτοῦ Ἐφόρῳ Γέροντι πρὸς ἀντικατάστασιν τῶν ἐν κυκλοφορίᾳ εὑρισκομένων τῇ ὑπογραφῇ τοῦ προκατόχου αὐτοῦ ὁμολογιῶν τοῦ αὐλικοῦ χρέους τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης, πάντοτε μέντοι ἐν γνώσει τῶν Γερόντων καὶ τῶν ἐπιτρόπων τοῦ Κοινοῦ διὰ νόμου ἀποκλείοντος πᾶσαν κατάχρησιν καὶ ἀσφαλίζοντος τὸν ἐκδότην τῶν ἐν λόγῳ βεγιαζίων ἱεράρχην.

Ἐκλεγομένου τινὸς καὶ ἀποκαθισταμένου εἰς ἐπαρχίαν, εἴτε ἐκ νέου, εἴτε ἐκ μεταθέσεως, ἐν ἀνάγκῃ αὐτοῦ χρηματικῇ, ὁ ἔφορος αὐτοῦ ὤφειλεν οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐπροθυμοποιεῖτο νὰ δανείσῃ αὐτῷ χρήματα διὰ τὰς πρώτας ἐκκλησιαστικὰς δόσεις καὶ λοιπὰς συναφεῖς ἀνάγκας αὐτοῦ, οἷον πρὸς πληρωμὴν τοῦ κανονικοῦ φιλοτίμου αὐτοῦ πρὸς τὸν Παναγιώτατον Πατριάρχην, ἀπόδοσιν τῆς πρώτης δόσεως ἤτοι τοῦ ἑνὸς τρίτου τοῦ φιλοτίμου αὐτοῦ εἰς τὸ ἐθνικὸν Ταμεῖον*,

---

* Ὁ γράφων ταῦτα, εἰς Μητροπολίτην Βελεγράδων προχειρισθεὶς τῷ 1855, Φεβρουαρίου 27, προσέφερε ὡς πατριαρχικὸν φιλότιμον τῷ τότε Πατριάρχῃ Ἀνθίμῳ τῷ Ε', γρόσια 60,000 εἰς δὲ τὸ ἐθνικὸν Ταμεῖον προσέφερε 48,000, ἐννοεῖται δὲ ὅτι ἀνάλογα πρὸς τὰς προσόδους τῶν οἰκείων ἐπαρχιῶν ποσὰ κατέβαλον καὶ οἱ λοιποὶ Μητροπολῖται, τῶν ἐπισκόπων προσφερόντων μὲν ἐπίσης εἰς τὸ ἐθνικὸν Ταμεῖον, ἀλλὰ καταβαλλόντων τὸ ἀνάλογον ἀρχιερατικὸν φιλότιμον τῷ οἰκείῳ αὐτῶν Μητροπολίτῃ.

πληρωμὴν τῶν φαμιλιατικῶν τῆς πατριαρχικῆς αὐλῆς, ἀγορὰν καὶ διανομὴν καβαδαντήρων καὶ καφφεζαχάρεων, ἀγορὰν καὶ κατασκευὴν ἀρχιερατικῶν ἀμφίων, ἔτι δὲ καὶ πρὸς προμήθειαν παντὸς εἴδους δώρων, ἅτινα, κατ' ἔθος ἀρχαῖον, ὤφειλε νὰ διανείμῃ ἐν τῇ νέᾳ ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ τοῖς προκρίτοις χριστιανοῖς καὶ τοῖς πολιτικοῖς ἄρχουσι τοῦ τόπου καὶ ἄλλοις ἐκ τῶν σημαινόντων.

Οἱ δανειζόμενοι ἀρχιερεῖς ἀπερχόμενοι εἰς τὰς ἐπαρχίας ὤφειλον, ἵνα, ἐντὸς ὡρισμένου χρονικοῦ διαστήματος, ἐμβάσωσι τὰ τοιαῦτα χρέη των πρὸς τοὺς οἰκείους ἐφόρους καὶ ἐξοφλήσωσιν αὐτά· τούτου δὲ μὴ γενομένου, ὤφειλον οἱ ἔφοροι αὐτῶν νὰ εἰδοποιήσωσιν ἐγκαίρως τὴν ἐκκλησίαν· αὕτη δὲ διὰ πατριαρχικῆς ἢ καὶ συνοδικῆς ἐπιστολῆς, κατὰ τὴν ἀνάγκην καὶ κατὰ τοὺς χαρακτῆρας τῶν τοιούτων ὀφειλετῶν, προέτρεπεν ἢ διέταττεν αὐτούς, ὅπως ἐμβάσωσι πρὸς τοὺς ἐφόρους αὐτῶν τὰ αὐτοῖς παρ' αὐτῶν ὀφειλόμενα χρήματα. Ἐν περιπτώσει δὲ ἀμελείας ἀπεστέλλοντο ἔξαρχοι πρὸς αὐτούς, εἴτε ἐκ τῶν πλησιοχώρων αὐτοῖς ἀρχιερέων, εἴτε ἐκ Κωνσταντινουπόλεως πρὸς εἴσπραξιν τῶν καθυστερουμένων χρημάτων. Οἱ ἔξαρχοι ἐλάμβανον πρὸς τοῖς ὁδοιπορικοῖς καὶ τὰ ἐξαρχικὰ αὐτῶν παρὰ τῶν ὀφειλετῶν ἀρχιερέων, ἔσθ' ὅτε δὲ ἐξ αὐτῶν τινες δύστροποι καὶ ἐπαύοντο καὶ ὑπερόριοι ἀπεστέλλοντο εἰς ἅγιον ὄρος καὶ τὰ Μετέωρα καὶ ἀλλαχοῦ. Οἱ ἔφοροι γέροντες ὤφειλον νὰ καταβάλλωσι διὰ μιᾶς τὰς ἐκκλησιαστικὰς δόσεις τῶν ἐφορευομένων ὑπ' αὐτῶν ἀρχιερέων ἐν ταῖς ὡρισμέναις ἐποχαῖς.

Ἐν περιπτώσει παύσεως ἀρχιερέως τινὸς ἡ ἐκκλησία συνῳδὰ τῷ ἐπὶ τούτῳ συνοδικῷ Τόμῳ μετὰ ἐξέλεγξιν τῶν ὑπ' αὐτοῦ ὀφειλομένων τῷ ἐφόρῳ αὐτοῦ ἐπέβαλλε ταῦτα τῷ διαδόχῳ αὐτοῦ, εἰς ὃν παρεχωροῦντο ἐν καταστίχῳ πρὸς εἴσπραξιν δι' ἴδιόν του λογαριασμὸν καὶ τὰ ἐκ τῆς ἐπαρχίας τυχὸν καθυστερούμενα τῷ παυθέντι· ἐγίνετο δὲ τοῦτο ἐν περιπτώσει ἀποδεδειγμένης ἀδυναμίας τοῦ ὀφειλέτου εἰς πληρωμὴν τῶν τοιούτων χρεῶν αὐτοῦ. Ἐν δὲ τῇ περιπτώσει ἀποδιώσεως τοῦ ὀφείλοντος ἀρχιερέως ἐκποιουμένης τῆς περιουσίας αὐτοῦ, ἐκ τῶν χρημάτων κατὰ πρῶτον μὲν ἐπληρώνοντο τὰ πρὸς τὸ ἐφορικὸν Ταμεῖον ὀφειλόμενα, ὡς προνομιοῦχα, εἶτα δὲ τὰ πρὸς ἄλλους τυχὸν ὑπὸ τοῦ θανόντος χρεωστούμενα· ἀλλ' ἐὰν τὰ τῆς πωληθείσης περιουσίας συναχθέντα χρήματα οὐκ ἐκάλυπτον τὰ τῷ ἐφόρῳ ὀφειλόμενα ἀπεζημιοῦτο οὗτος ἐκ τοῦ ταμείου τοῦ Κοινοῦ εἰς τὴν κυριότητα τοῦ ὁποίου περιήρχοντο τὰ τυχὸν ἐκ τῆς ἐπαρχίας καθυστερούμενα τῷ ἀποθανόντι, ἅτινα ἐπεβάλλοντο τῷ διαδεξαμένῳ τὸν ἀποδιώσαντα ἱεράρχην, ἐπὶ ἐκπτώσει τοῦ ἑνὸς τρίτου ἢ τοῦ ἡμίσεος αὐτῶν λόγῳ κόπου καὶ ἐξόδων αὐτοῦ.

Ἕκαστος τῶν ἀρχιερέων ἦν ἐλεύθερος νὰ ἐκλέξῃ τὸν ἑαυτοῦ ἔφορον, ἕνα ἐκ τῶν Γερόντων, εἰς ὃν ἀνέθετε τὰς ἑαυτοῦ καὶ τῆς ἐπαρχίας του ἐμπιπτούσας ὑποθέσεις.

Ἕκαστος τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἀρχιερέων ἐν πάσῃ περιστάσει καὶ ἀνάγκῃ ἑαυτοῦ καὶ τῆς αὐτοῦ ἐπαρχίας ἀναφερόμενος εἰς τὸν Παναγιώτατον Πατριάρχην καὶ ἐξαιτούμενος τὴν ἐκκλησιαστικὴν πρόνοιαν καὶ ἀντίληψιν, ἔγραφε ταὐτοχρόνως καὶ τῷ ἐφόρῳ αὐτοῦ περὶ τούτου, ὅστις, οὕτω καθιστάμενος ἐνήμερος, ἐπεδίωκε φιλαδέλφως καὶ μετὰ ζηλωτῆς μερίμνης τὴν κατ' εὐχὴν διεξαγωγὴν καὶ ἀποπεράτωσιν τῶν ὑποθέσεων καὶ ἀναγκῶν τοῦ ἐφορευομένου ὑπ' αὐτοῦ.

Τὸ ἐφορικὸν Ταμεῖον παντὸς σεβασμιωτάτου ἐφόρου διατηροῦν ἀνοικτὴν μερίδα ἐν τοῖς λογιστικοῖς βιβλίοις αὐτοῦ δι' ἕκαστον ἐφορευόμενον ἀρχιερέα καὶ ἐγκαίρως ἀποτίον τὰς ἐκκλησιαστικὰς αὐτοῦ δόσεις ἔτι δὲ καὶ διαφόρους ἄλλας κατὰ τὴν ἐντολὴν αὐτοῦ ποιούμενον χρηματικὰς πληρωμάς, κατὰ προηγουμένην συνεννόησιν μεταξὺ ἐφόρου καὶ ἐφορευομένου, ἐλάμβανε παρὰ τοῦ ἐφορευομένου τόκον ὑπερημερίας τὸ μὲν ταμεῖον τοῦ Ἐφέσου, τοῦ Ἡρακλείας, καὶ τοῦ Χαλκηδόνος δεκαπέντε τοῖς ἑκατόν, τὸ δὲ τοῦ Κυζίκου, τοῦ Νικομηδείας καὶ τοῦ Δέρκων εἴκοσι τοῖς ἑκατὸν κατ' ἔτος.

Ἕκαστον ἐφορικὸν Ταμεῖον ἀμοιβαίως ἐπὶ τῷ αὐτῷ τόκῳ ἐδέχετο τὰ κατ' ἐποχὰς χρηματικὰ ἐμβάσματα τοῦ ἐφορευομένου ἀρχιερέως πιστουμένου δι' αὐτῶν εἰς τὴν μερίδα αὐτοῦ. Πᾶν ἐφορικὸν Ταμεῖον ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐν ὡρισμένῃ ἐποχῇ ἀπέτιε τοὺς ἐνιαυσίους τόκους τῶν αὐλικῶν λεγομένων ὁμολογιῶν τῶν ἐφορευομένων ἀρχιερέων, ἔτι δὲ ἐγκαίρως ἐφρόντιζε τὴν ἐξαγορὰν τοιούτων ὁμολογιῶν ἰσοπόσων τοῦ ἀπ' ἀρχῆς, ἀποφάσει τῶν ἐπιτρόπων τοῦ Κοινοῦ καὶ τῆς ἱερᾶς Συνόδου, ὁρισθέντος πρὸς ἐκπτωσιν χρηματικοῦ ποσοῦ ὑπὸ παντὸς ἀρχιερέως, ἐκ τοῦ ὅλου αὐλικοῦ χρέους τῆς ἑαυτοῦ ἐπαρχίας*· τὰς τοιαύτας δὲ αὐλικὰς ὁμολογίας ὤφειλεν ὁ ἔφορος ἢ ὁ διευθυντὴς καὶ γραμματεὺς τοῦ ἐφοριακοῦ Ταμείου, ἵνα, ἐν πρώτῃ συνεδριάσει τῶν γερόντων καὶ τῶν ἐπιτρόπων τοῦ Κοινοῦ, παρουσιάσῃ ὅπως διαγραφῶσιν αὗται ἐκ τοῦ Κώδικος τοῦ Κοινοῦ, ἀκυρωθῶσι καὶ διαρρηχθῶσι δι-δόμεναι αὐτῷ ἐπὶ ἀποστολῇ ἑκάστης τῷ οἰκείῳ ἀρχιερεῖ, ἀπὸ χρημάτων τοῦ ὁποίου ἐξηργυρώθησαν.

Ἕκαστον ἐφορικὸν Ταμεῖον ὤφειλεν, ἵνα, κατὰ πᾶν ἔτος ἐν ὡρισμένῃ ἐποχῇ, κλείσῃ τὸν λογαριασμὸν ἑκάστου ἐφορευομένου, καὶ, ὑπογραφέντα ὑπὸ τοῦ ἐφόρου, ἀποστείλῃ αὐτὸν τῷ ἐφορευομένῳ ἀρχιερεῖ, ὅστις μετὰ ἐξέλεγξιν ἀκριβῆ καὶ παραδολὴν μὲ τὰ ὑπ' αὐτοῦ κρατούμενα βιβλία τῆς μετὰ τοῦ ἐφορικοῦ Τα-

* ΣΗΜ. Περὶ τοῦ αὐλικοῦ τούτου λεγομένου χρέους ἡ Α. Σ. ὁ ἅγιος Ἀμασείας, ὁ φιλίστωρ συγγραφεὺς τῆς παρούσης πραγματείας, ἐκτενέστερον διαλαμβάνει ἐν ἑτέρᾳ αὐτοῦ διατριβῇ, ἣν θέλομεν δημοσιεύσῃ ἐν προσεχεῖ εὐκαιρίᾳ.

μείου δοσοληψίας αὐτοῦ, εἴ γε εἶχε καλῶς ὁ λογαριασμός, ἐπέστρεφε τῷ ἐφόρῳ αὐτοῦ τὸ ἀντίγραφον σὺν τῇ ἰδιαυτοῦ ὑπογραφῇ.

Ἕκαστος ἐφορευόμενος προσέφερεν ἐτησίως τῷ μὲν ἐφόρῳ αὐτοῦ λόγῳ ἐφορικῶν ἓν ποσὸν κατὰ τὴν ἰδιαυτοῦ προαίρεσιν ἀπὸ γροσίων πεντακοσίων ἕως χιλίων, τῷ δὲ γραμματεῖ καὶ διευθυντῇ τοῦ ἐφορικοῦ Γραφείου ἓν ποσὸν ἀπὸ γροσίων διακοσίων πεντήκοντα ἕως πεντακοσίων ὑπὸ τὸ ὄνομα ὑπουργικὰ λόγῳ κόπου καὶ γραφικῆς ὕλης. Τὰ χρηματικὰ ταῦτα ποσὰ κατεχωρίζοντο ἐν τῷ ἐτησίῳ ἰσολογισμῷ τοῦ ἐφορευομένου.

Πᾶς ἐφορευόμενος ἐξ ἐλευθέρας θελήσεως καὶ προαιρέσεως, ἅσθ' ὅτε ἀποστέλλων τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ ἐκ τῶν προϊόντων τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ διὰ τοῦ ἐφόρου του συναπέστελλεν ἐκ τῶν αὐτῶν προϊόντων καὶ τῷ ἰδίῳ ὡς καὶ ἄλλοις φίλοις κληρικοῖς ἢ λαϊκοῖς καὶ συγγενέσιν ἑαυτοῦ.

Ἐξ ἑκάστης ἐκλογῆς ἀρχιερέως, διοριζομένου εἰς ἐπαρχίαν ἐκαρποῦντο οἱ γέροντες μικράν τινα χρηματικὴν ποσότητα εἰς τρεῖς τάξεις. Καὶ ἐκ μὲν τῆς α' τάξεως ἐκαρποῦντο γρόσια 875, ἐκ τῆς β' γρόσια 550 καὶ ἐκ τῆς γ' γρόσια 365 ὑπὸ τὸ ὄνομα τῆς ἀράδας, ὧν τὴν σύναξιν εἰς ἐξ αὐτῶν ἐκ περιτροπῆς ἐπιμελούμενος ἀκολούθως διένεμεν αὐτὰ ἐξ ἴσου τοῖς συναδέλφοις αὐτοῦ κατὰ τριμηνίαν ἢ ἑξαμηνίαν.

Ἐν περιπτώσει χηρείας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου συνερχομένων τῶν ἁγίων γερόντων καὶ τῶν τυχὸν ἐν τῇ πρωτευούσῃ παρεπιδημούντων ἀρχιερέων καὶ τῶν λογάδων τοῦ ἔθνους ἐν τῷ μεγάλῳ συνοδικῷ τῶν Πατριαρχείων, εἰσηγεῖτο ὁ πρῶτος τῇ τάξει τῶν ἀρχιερέων τὴν ἀνάγκην ἐκλογῆς Πατριάρχου· ἡ ἐκλογὴ μετὰ σύντομον συζήτησιν καὶ σκέψιν ἐπραγματοποιεῖτο διὰ κοινῆς γνώμης τῆς συνελεύσεως ταύτης, ὅπως ὁ δεῖνα ἢ ὁ δεῖνα τῶν ἀρχιερέων πληρώσῃ τὸν κενωθέντα θρόνον· καὶ ἐὰν μὲν οὗτος ὁ ὑπὸ τῆς γενικῆς ψήφου ἢ ὑπὸ τῆς πλειοψηφίας ἐτύγχανεν ἐκ τῶν συνεδριαζόντων, ἐλάμβανον αὐτὸν δύο τῶν ἀρχιερέων ἐκ τῶν χειρῶν μετὰ πολλοῦ σεβασμοῦ καὶ ἐνεθρόνιζον εἰς τὴν κόγχην τοῦ Συνοδικοῦ, ἥτις συνήθως ἦν ἡ ἕδρα τοῦ Πατριάρχου· τούτου δὲ καθεζομένου ἀνίσταντο πάντες καὶ ἠσπάζοντο τὴν δεξιὰν αὐτοῦ, εἶτα δὲ δι' ἐνσφραγίστου μαγζαρίου ἀνήγγελλον εἰς τὸν ὑπουργὸν τὴν ἐκλογήν, μεθ' ὃ μὲν ἐκλεγεὶς Πατριάρχης ἀπεσύρετο εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, ἐκ δὲ τῆς ὑψηλῆς Πύλης μετὰ δύο, ἢ τρεῖς ἡμέρας προσήρχετο ἀπεσταλμένος ἀνώτερός τις ὑπάλληλος ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν τεσριφατζῆς· ὑπ' αὐτοῦ δὲ καὶ τῶν ἀρχιερέων συνοδευόμενος ὁ νέος Πατριάρχης ἀπήρχετο εἰς τὴν ὑψηλὴν Πύλην, ὅπου ἐνεφανίζοντο ἅπαντες ἐνώπιον τοῦ Πρωθυπουργοῦ καὶ ὑπουργοῦ τῶν ἐξωτερικῶν· ἀναγνωριζομένου δὲ οὕτω τοῦ Πατριάρχου καὶ πολιτικῶς, ἐπέστρεφον ἅπαντες εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, φέροντες ὅ,τε Πατριάρχης καὶ οἱ συνοδοὶ αὐτοῦ ἀρχιερεῖς τὰ λεγόμενα Καβάδια ἐπ' ὤμων, ἅτινα ἦσαν σχήματος ἐπενδύτου βραχέος, διήκοντος μέχρι τῆς ὀσφύος ἐκ χρυσοϋφάντου ρηγωτοῦ ὑφάσματος, ἅτινα εἶτα ἐπεστρέφοντο εἰς τὴν ὑψηλὴν Πύλην, ὅτε ἐπέστρεφον καὶ οἱ τιμητικῶς συνοδεύσαντες τὴν παράταξιν ἀπὸ τῆς ὑψηλῆς Πύλης μέχρι τῶν Πατριαρχείων ἱκανοὶ στρατιωτικοὶ καὶ πολιτικοὶ ὑπάλληλοι καὶ ἀξιωματικοί. Τούτων οὕτω γενομένων εἰσήρχετο ὁ Πατριάρχης ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ μετὰ τῶν ἀρχιερέων, ἔνθα ἐγίνετο, ὡς καὶ τὴν σήμερον μετὰ τὴν συνήθη ἱερὰν τελετήν, ἡ ἐγκαθίδρυσις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου εἰς τὸν θρόνον αὐτοῦ.

Ἐπὶ δὲ τῆς βασιλείας τοῦ ἀοιδίμου Σουλτάνου Μετζίτ, ἀνανεωθέντος τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν προνομίου τοῦ ἐμφανίζεσθαι τὸν Πατριάρχην ἐνώπιον τοῦ Μεγαλειοτάτου ἡμῶν ἄνακτος, ἐνεφανίσθη πρῶτος εἰς αὐτὸν ὁ ἀοίδιμος Πατριάρχης Μελέτιος Γ' ὁ Πάγκαλος ὁ ἀπὸ Κυζίκου τῷ 1845· τοῦθ' ὅπερ ἔκτοτε ἐξακολουθεῖ γιγνόμενον εὐδοκίᾳ τοῦ Ἄνακτος πρὸς χαρὰν καὶ εὐχαρίστησιν ἅμα καὶ ἱκανοποίησιν τοῦ πόθου τοῦ ρωμαϊκοῦ ἔθνους ἡμῶν, πιστοῦ ὑπηκόου τοῦ κραταιοτάτου λαοφιλοῦς Σουλτάνου, αὐθέντου ἡμῶν.

Ἐν Φαναρίῳ Κωνσταντινουπόλεως, τῇ 13 Αὐγούστου 1901.

† Ὁ Ἀμασείας Ἄνθιμος

Η ΘΙΚΟΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΩΝ ΕΠΑΡΧΙΩΝ

Ἔχομεν ὑπ' ὄψιν πραγματείαν ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον τοῦ ἐν Ἰνδζέσου ἰατροῦ Γ. Εὐγενίδου, ἐν ᾗ διὰ μακρῶν παρέχονται πληροφορίαι περὶ τῆς καθόλου ἠθικοθρησκευτικῆς καταστάσεως τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου καὶ ὑποδείκνυνται σχετικὰ περὶ βελτιώσεως μέσα. Ἰδίᾳ δ' ἐφιστᾶται παρὰ τοῦ ἐπιστέλλοντος ἡ προσοχὴ ἐπὶ τῆς καταστάσεως τῆς θρησκευτικῆς ζωῆς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τοῦ καθόλου ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως ἐν αὐταῖς. Φρονοῦντες ὅτι πληροφορίαι ἐπὶ τοιούτων θεμάτων, παρεχόμεναι παρὰ προσώπων εἰλικρινῶς ἀγαπώντων τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἀφωσιωμένων αὐτῇ, οἷος φαίνεται ὁ ἐπιστέλλων, εἶναι λίαν ἐνδιαφέρουσαι καὶ ὠφέλιμοι διὰ πάντα ποθοῦντα νὰ μάθῃ τί τὸ κακῶς παρ' ἡμῖν κείμενον καὶ βελτιώσεως χρῆζον, δὲν ἐκρίναμεν ἄσκοπον τὴν κατὰ τμήματα δημοσίευσιν ἐν τῇ «Ἐκκλησ. Ἀληθείᾳ» τῆς ἐν λόγῳ πραγματείας, προερχομένης ἀπὸ μέρους εὐσεβοῦς ἐπιστήμονος ἰατροῦ, μετ' ἐνδιαφέροντος καὶ ἀξιομιμήτου ζήλου ἀσχολουμένου ἀπὸ ἐτῶν εἰς τὴν μελέτην τῆς ἠθικοθρησκευτικῆς καταστάσεως τῶν ἡμετέρων ἐπαρχιῶν. Ἐπειδὴ δὲ κατ' αὐτὰς ἡ προσοχὴ ἐντονώτερον εἶναι ἐστραμμένη

εἰς τὰ ἐκπαιδευτικὰ ζητήματα, καὶ ὡς ἐκ τῆς ἐποχῆς ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν γνωστὴν ἐπὶ τῶν ζητημάτων τούτων πρωτοβουλίαν τῆς Α. Θ. Π., τοῦ σεπτοῦ ἡμῶν Πρωθιεράρχου, ἐκρίναμεν καλὸν νὰ παραθέσωμεν σήμερον μέρος τῆς πραγματείας ἀφορῶν τὴν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δημοτικὴν ἐκπαίδευσιν. Νῦν ὅτε ἐν τῇ πρωτευούσῃ τοσοῦτος γίνεται λόγος περὶ καλλιτέρας διαρρυθμίσεως τῆς παρ' ἡμῖν κατωτέρας ἐκπαιδεύσεως, δὲν εἶναι βεβαίως περιττὸν ν' ἀκουσθῇ καὶ φωνή τις ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν. Ἐν τούτοις ὡς πρὸς τὴν προκειμένην πραγματείαν θεωροῦμεν καθῆκον ἡμῶν νὰ σημειώσωμεν, ὅτι ὑπάρχουσι σημεῖα, ἐν οἷς διαφωνοῦμεν πρὸς τὸν ἐπιστέλλοντα, ἢ ἀκριβέστερον εἰπεῖν, ὧν τὴν ἐφαρμογὴν θεωροῦμεν λίαν δυσχερῆ, ἂν μὴ ἐντελῶς ἀδύνατον. Τοιαύτη, ἐπὶ παραδείγματι, ἡ ἀξίωσις τοῦ ἐπιστέλλοντος, ὅπως οἱ μικροὶ παῖδες τῶν δημοτικῶν σχολῶν ἐκκλησιάζωνται καθ' ἑκάστην πρωΐας καὶ ἑσπέρας, ὡς καὶ ἡ ἑτέρα, ὅπως ἐξαλειφθῶσι παντελῶς ἀπό τινων τῶν Σχολῶν τούτων, ἢ ἀπό τινων μόνον τάξεων αὐτῶν, αἱ ἄλλως διδακτικώτατα καὶ κατὰ τὴν γνώμην διασήμων τῆς Ἐκκλησίας Πατέρων διηγήσεις τῶν ἀρχαίων κλασικῶν συγγραφέων, καθὼς καὶ τοσοῦτον ἀναγκαῖαι διὰ τὸν σήμερον βίον γνώσεις, οἷαι αἱ περὶ τὰ φυσικομαθηματικὰ καὶ τὰς ξένας γλώσσας. Οὐχ ἧττον παραθέτομεν τὰ σχετικά, ὅπως ταῦτα ἐκτίθησιν ὁ ἐπιστέλλων, διὰ δύο λόγους: πρῶτον ἐκ σεβασμοῦ πρὸς τὴν ἀτομικὴν αὐτοῦ γνώμην, καὶ δεύτερον, ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ, ὅτι οἱ πρὸς οὓς ἀπευθύνονται αἱ τοιαῦται ἐνδείξεις εἶνε ἁρμοδιώτεροι ἡμῶν νὰ κρίνωσι περὶ τοῦ ἐφαρμοσίμου ἢ μὴ αὐτῶν ἐν ταῖς τῶν ἐπαρχιῶν δημοτικαῖς σχολαῖς, ἅτε δὴ ἀκριβέστερον ἡμῶν γνωρίζοντες τὰς ὑφ' ἃς αὗται λειτουργοῦσι συνθήκας. Καὶ ἤδη, μετὰ τὴν σύντομον ταύτην προσημείωσιν, δίδομεν τὸν λόγον εἰς αὐτὸν τὸν ἐπιστέλλοντα:

Προκειμένου περὶ τῆς βελτιώσεως τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος τῶν χριστιανικῶν ὀρθοδόξων σχολῶν, αὖτη ὑποδεικνύεται ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου τῶν ἐθνῶν ὡς ἑξῆς.

«Οἱ πατέρες ἐκτρέφετε τὰ τέκνα ὑμῶν, ἐν παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ Κυρίου» (Ἐφεσ. στ', 4).

«Ἐὰν ταῖς γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων λαλῶ καὶ τῶν ἀγγέλων, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, γέγονα χαλκὸς ἠχῶν ἢ κύμβαλον ἀλαλάζον. Καὶ ἐὰν ἔχω προφητείαν καὶ εἰδῶ τὰ μυστήρια πάντα καὶ πᾶσαν τὴν γνῶσιν, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδέν εἰμι . . . . Νυνὶ δὲ μένει. Πίστις, ἐλπίς, καὶ ἀγάπη, τὰ τρία ταῦτα· μείζων δὲ τούτων, ἡ ἀγάπη» (Κορινθ. ιγ', 1—14).

Ἆρα κατὰ τὸν Ἀπόστολον τῶν ἐθνῶν, ἀρχὴ καὶ βάσις παντὸς ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος τῶν χριστιανικῶν σχολῶν πρέπει νὰ εἶναι ἡ διδασκαλία τῆς χριστιανικῆς πίστεως, ἐλπίδος καὶ ἀγάπης, ἤτοι ἡ θεωρητικὴ μελέτη καὶ πρακτικὴ ἐξάσκησις τῶν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον χριστιανικῶν καθηκόντων.

Πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ ἱεροῦ τούτου σκοποῦ αἱ ὧραι τῶν θρησκευτικῶν μαθημάτων δὲν πρέπει νὰ ἐλαττωθῶσι κατὰ τὸ δυστυχῶς ἤδη ἐπικρατοῦν σύστημα τῶν καθ' ἡμᾶς σχολῶν, ὅπερ ἐκάλεσε δηλητηριώδες ὁ ἀοίδιμος πρωθυπουργὸς τῆς Ἀγγλίας Γλάδστων λέγων. «Δηλητηριώδες εἶνε πᾶν σύστημα ἐκπαιδεύσεως ἐν ᾧ ἡ καλλιέργεια τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος τίθεται εἰς ὑποδεέστερον βαθμόν».

Καὶ τοιοῦτον δυστυχῶς εἶνε τὸ παρ' ἡμῖν ἤδη ἐπικρατοῦν σύστημα ἐκπαιδεύσεως, καθ' ὃ αἱ ὧραι τῶν θρησκευτικῶν μαθημάτων εἶνε δύο ἢ τρεῖς καθ' ἑβδομάδα, τῶν δὲ ἄλλων μαθημάτων 22—25.

Πρὸς θεραπείαν τοῦ ἠθορθόρου τούτου κακοῦ, αἱ ὧραι τῶν θρησκευτικῶν πρέπει νὰ αὐξηθῶσιν εἰς 12 καθ' ἑβδομάδα, διὰ τῆς χρήσεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας, ἀντὶ τῆς κλασικῆς καὶ μυθολογικῆς, δηλαδὴ οὐ μόνον διὰ τῆς παραδόσεως τῶν θρησκευτικῶν μαθημάτων, τῆς ἱερᾶς ἱστορίας, λειτουργικῆς, ἱερᾶς κατηχήσεως, ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, πρακτικῆς εἴτε θεωρητικῆς, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἱεροῦ εὐαγγελίου, πράξεων τῶν Ἀποστόλων, τῶν καθολικῶν ἐπιστολῶν Πέτρου, Ἰωάννου καὶ Ἰακώβου, τῶν περὶ πίστεως, προσευχῆς, νηστείας, μετανοίας, ἁγίας εὐχαριστίας, ἐλεημοσύνης, παρθενίας, ἱερωσύνης, τῶν κατὰ τῆς εἰδωλολατρείας καὶ ἀπιστίας, περὶ ἐνσαρκώσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ λοιπῶν λόγων τῶν ἐν ἁγίοις πατέρων ἡμῶν Ἀθανασίου τοῦ Μεγάλου, Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καὶ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, οἵτινες ὡς ἀριστουργήματα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας πρέπει νὰ προτιμῶνται τῶν συγγραμμάτων τῆς μυθολογικῆς καὶ κλασικῆς ἐποχῆς, πρὸς ἠθικοθρησκευτικὴν μόρφωσιν τῶν χριστιανῶν ὀρθοδόξων μαθητῶν, κατὰ τὴν ῥητὴν παραγγελίαν τοῦ Ἀποστόλου: «Οἱ πατέρες ἐκτρέφετε τὰ τέκνα ὑμῶν ἐν παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ Κυρίου» (Ἐφεσ. στ', 4).

Ποῦ δὲ θὰ ἐξασκηθῇ ὁ χριστιανόπαις εἰς τὴν σπουδὴν καὶ μελέτην τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας, εἰμὴ ἐν ταῖς ἀστικαῖς σχολαῖς; ὧν ἀποφοιτῶντες οἱ πλεῖστοι τῶν μαθητῶν ἀποχαιρετῶσιν αὐτὰς διὰ τελευταίαν φοράν, καθόσον δὲν πρόκειται νὰ φοιτῶσιν εἰς ἄλλην σχολὴν ἀνωτέρας ἐκπαιδεύσεως, ἀλλὰ ἀμέσως τρέπονται εἰς τὸν κοινωνικὸν βίον πρὸς πορισμὸν τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου. Διότι οἱ πλεῖστοι ἐκ τῶν ἀποφοίτων τῶν προκαταρκτικῶν σχολῶν εἰσὶ προωρισμένοι, ἵνα ἐπιδοθῶσιν ἀμέσως εἰς τὴν ἐξάσκησιν τῶν βιοποριστικῶν τεχνῶν, ἐργαζόμενοι ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν καὶ ὁδηγίαν τεχνιτῶν καὶ μαγιστόρων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπαιδεύτων καὶ βαναύσων καὶ οὐχὶ σπανίως ἀσεβῶν καὶ διεφθαρμένων, δηλαδὴ προδιατεθειμένων, ἵνα σκανδαλίσωσι παρεκτρέποντες

αὐτοὺς τῆς εὐθείας ὁδοῦ καὶ παρασύροντες εἰς τὰ βάραθρα τῆς ἠθικῆς διαφθορᾶς.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, οἱ μέλλοντες ἀποφοιτῆσαι ἐκ τῶν ἀστικῶν σχολῶν, διὰ ποίων πνευματικῶν ὅπλων ὀφείλουσι νὰ εἶναι ὡπλισμένοι καὶ διὰ πόσης παιδείας καὶ νουθεσίας Κυρίου ἐφωδιασμένοι, καὶ πόσον δαψιλεστέρα πρέπει νὰ εἶναι ἡ ἠθικοθρησκευτικὴ αὐτῶν τροφὴ πρὸς ἄμυναν κατὰ τοῦ μέλλοντος πνευματικοῦ λιμοῦ καὶ τῶν παρεπομένων σκανδάλων τοῦ βιοποριστικοῦ σταδίου;

Ἐὰν δὲ τοὐναντίον, οἱ ἀπόφοιτοι οὗτοι ὅλως ἄοπλοι καὶ χωρὶς ἀρκετῶν ἠθικοθρησκευτικῶν ἐφοδίων ἀπολυθῶσιν εἰς τὴν κοινωνίαν, τότε πόσα ἠθικὰ ναυάγια ἔχουσι νὰ θρηνῶσιν αἱ κοινότητες ἐκεῖναι, ὅταν παρακατέθεντο τὴν ἀνατροφὴν τῶν τέκνων αὐτῶν εἰς διδασκάλους ἀκολουθοῦντας σύστημα ἐκπαιδεύσεως δηλητηριώδες, ἐν ᾧ ἡ καλλιέργεια τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος ἐτίθετο εἰς ὑποδεέστερον βαθμόν; Ὅτον δ' ἀφορᾷ τὰ λοιπὰ μαθήματα τῶν ἀστικῶν σχολῶν, οἷον: φυσικά, μαθηματικά, φυσιολογικά, καὶ ξένας γλώσσας, ἐκ τῶν μαθημάτων τούτων, τὰ μὲν πρέπει νὰ παραλείπωνται ἐντελῶς καὶ μάλιστα ἐν ταῖς κατωτέραις τάξεσιν, ἔτι δὲ καὶ ἐν ταῖς ἀνωτέραις ἐκείνων τῶν σχολῶν, ὅσαι ἔχουσιν ἕνα μόνον διδάσκαλον. Ὅλα δὲ ἐν γένει πρέπει νὰ παραδίδωνται συντόμως καὶ περιληπτικῶς, ἵνα δοθῇ εὐκαιρία εἰς τὴν ἀκριβεστέραν καὶ λεπτομερεστέραν διδασκαλίαν τῶν ἱερῶν μαθημάτων. Λόγου χάριν κακούργημα φαίνεται ἡμῖν ἡ διδασκαλία ξένων γλωσσῶν ἐν δημοτικῇ σχολῇ ἐχούσῃ δύο μόνον διδασκάλους, καθὼς δυστυχῶς παρετηρήθη τὸ τοιοῦτον ἐν ταῖς σχολαῖς πολλῶν κοινοτήτων.

Ἐὰν δὲ τὰ οἰκονομικὰ κοινότητός τινος ἐπιτρέπωσι τὴν μισθοδοσίαν τριῶν καὶ τεσσάρων διδασκάλων, τότε μόνον δυνατὸν νὰ ἐπιτραπῇ ἡ σπουδὴ τῆς ὀθωμανικῆς ὡς ἐπισήμου γλώσσης τοῦ κράτους, ἐπὶ τῷ ὅρῳ, ἵνα παραδίδηται αὕτη εἰς τὰς ἀνωτέρας μόνον τάξεις τῆς ἀστικῆς σχολῆς. Ἐπίσης καὶ τὰ ἄλλα μαθήματα, φυσικομαθηματικά, φυσιολογικὰ καὶ ἱστορικὰ πρέπει νὰ παραλείπωνται ἢ συντέμνωνται ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μισθοδοτουμένων διδασκάλων.

(ἕπεται συνέχεια)

Γ. Εὐγενίδης
Ἰατρός

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἐργασίαι Ἱ. Συνόδου. — Ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐν τινι τῶν τελευταίων συνοδικῶν συνεδριῶν εἰσηγήσατο ὅπως ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος διαιρεθῇ εἰς τρία ἰσαμελῆ τμήματα καὶ ἓν ἕκαστον τούτων συνερχόμενον ἰδιαιτέρως κατὰ πᾶσαν Δευτέραν καὶ μελετῶν τὰ αὐτῷ ἑκάστοτε παραπεμπόμενα ἔγγραφα εἰσηγῆται τὴν γνώμην αὐτοῦ ἐπὶ ἑκάστης ὑποθέσεως διὰ πρακτικοῦ, ὑποβαλλομένην κατόπιν ἐν πλήρει συνεδρίᾳ τῆς ἁγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου καὶ ὑπ' αὐτῆς ἐγκρινομένην ἢ μή. Τοῦ μέτρου τούτου τῆς Α. Θ. Παναγιότητος δεκτοῦ γενομένου καὶ ἐφαρμοσθέντος, ὡρίσθησαν διὰ τὰ τρία τμήματα γραμματεῖς οἱ πανοσιολ. ἀρχιμαν. Φώτιος ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, Κ. Βοντζαλίδης νομικὸς Σύμβουλος τῶν Πατριαρχείων, καὶ ὁ ἱεροδ. Γενν. Ἀλεξιάδης ὑπογραμματεύς.

—Ἵδρυσις ἱερατικῶν Σχολῶν. — Ἐν τῇ συνεδρίᾳ τοῦ παρελθόντος Σαββάτου, τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμεν. Πατριάρχου Ἰωακεὶμ, οὗ πασίγνωστος ἡ περὶ ἀνορθώσεως τοῦ ἐνοριακοῦ κλήρου πατρικὴ καὶ διηνεκὴς μέριμνα, εἰσηγησαμένου καὶ προτείναντος, ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος ἐνέκρινε τὴν σύστασιν ἐν διαφόροις τοῦ κλίματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου κέντροις ἱερατικῶν σχολῶν. Ἀποφασισθείσης δὲ τό γε νῦν τῆς ἱδρύσεως δύο τοιούτων, μιᾶς ἐν τῇ ἱερᾷ Μονῇ Βλατέων τῆς ἐπαρχίας Θεσσαλονίκης, καὶ ἑτέρας ἐν τῇ ἱερᾷ Μονῇ τῆς Ζάβορδας τῆς ἐπαρχίας Γρεβενῶν, ἐνεκρίθη ὅπως γραφῶσι τὰ προσήκοντα γράμματα περὶ μὲν τῆς πρώτης τῷ σεβασμ. μητροπ. Θεσσαλονίκης Ἀθανασίῳ, περὶ δὲ τῆς δευτέρας τοῖς σεβασμ. μητροπολίταις Γρεβενῶν, Σισανίου Σεραφείμ, Ἐλασσῶνος Πολυκάρπῳ καὶ Σερβίων καὶ Κοζάνης Κωνσταντίῳ, προσκαλουμένοις ἵνα ὁ μὲν πρῶτος κοινῇ μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν ἐπισκόπων, οἱ δὲ λοιποὶ ἐν συνεδρίᾳ αὐτῶν συνελθωσι καὶ μελετήσαντες καὶ συσκεψάμενοι περὶ τοῦ εὐχερεστέρου τρόπου τῆς λειτουργίας μιᾶς ἑκάστης σχολῆς ὑποβάλωσι τὰς οἰκείας ἐκθέσεις αὐτῶν τῇ Ἐκκλησίᾳ διὰ τὰ περαιτέρω.

—Ἔκφρασις εὐχαριστίας. — Ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος ἐνέκρινεν ὅπως καὶ διὰ γράμματος πατριαρχικοῦ ἐκφρασθῶσιν αἱ εὐχαριστίαι τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὸν ἐπίσκοπον Κερκύρας Σεβαστιανὸν ἐπὶ τῇ μερίμνῃ, ἣν ἐπεδείξατο οὗτος διὰ τὴν ὅσον ἐνεστι μεγαλοπρεπῆ κήδευσιν τοῦ ἀποθανόντος αὐτόθι ἀοιδίμου μητροπολίτου Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης Κοσμᾶ. Προσσημειωτέον δ' ὅτι ἐν τῇ χθεσινῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ ἀνεγνώσθη ἐπιστολὴ τοῦ ἁγίου Κερκύρας ἐν λεπτομερείᾳ ἐκθέντος τῇ Ἐκκλησίᾳ τὰ κατὰ τὴν κήδευσιν τοῦ μεταστάντος ἱεράρχου.

—Ἐκπαιδευτικὴ καὶ Φιλανθρωπικὴ Ἀδελφότης. — Ἡ ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἰωακεὶμ τοῦ Γ' κατὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ πατριαρχείαν συστᾶσα «Ἐκπαιδευτικὴ καὶ Φιλανθρωπικὴ Ἀδελφότης» «Ἀγαπᾶτε ἀλλήλους» ἐξηκολούθησε καὶ μετὰ τὴν ἀπὸ τοῦ Θρόνου ἀποχώρησιν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ἀνυσίμως τὸν σκοπὸν αὐτῆς ἐκπληροῦσα. Ἤδη τῆς Α. Θ Παναγιότητος ἀναλαβούσης τὸ δεύτερον τοὺς οἴακας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Σωματείου συνελθὸν τῷ παρελθόντι Σαββάτῳ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις εἰς συνεδρίαν ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, ὑπέβαλε διὰ τοῦ ἐριτίμου προέδρου αὐτοῦ κ. Εὐσταθίου Εὐγενίδου μακρὰν καὶ λεπτομερῆ ἔκθεσιν ἀφορῶσαν τὴν λειτουργίαν τῆς Ἀδελφότητος ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως μὲν αὐτῆς γενικῶς, εἰδικῶς δὲ ἀπὸ τῆς ἀποχωρήσεως τῆς Α. Θ. Π. μέχρι τοῦδε.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ προέδρου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς ἀδελφότητος ἐριτίμου Εὐσταθίου Εὐγενίδου ἐκτεθέντων τελεσφόρων ἀποτελεσμάτων τῆς εὐεργετικῆς δράσεως αὐτῆς πάνυ εὐαρέστως διατεθεῖσα, ἐπεδαψιλεύσατο αὐτῷ τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς Μ. Ἐκκλησίας ἐπὶ τῇ

καρποφόρως καὶ ἐμφρόνως μέχρι τοῦ νῦν διανυθείσῃ πο-
τοῦ πολλαχῶς χρησίμου τούτου Σωματείου.

Ἐπαρχία Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης. — Ἐν τῇ συνοδι-
υνεδρίᾳ τοῦ πρελθόντος Σαββάτου ἀνεγνώσθησαν τηλεγρα-
ατα ἐκ τῆς ἐπαρχίας Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης ἐκφράζον-
ερμὰς εὐχαριστίας τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην
ντων τῶν ἐπαρχιωτῶν ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ τοῦ νέου μητροπο-
Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης Δωροθέου.

Αὐθημερὸν ὁ σεβασμ. μητροπολίτης Νικοπόλεως καὶ Πρε-
ς ἐν συνοδείᾳ τοῦ κατὰ τὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ τελεταρχήσαν-
σεβασμ. μητροπολίτου Προύσης Ναθαναὴλ ἐπεσκέψατο κα-
ὸ κρατῆσαν ἔθος πάντας τοὺς ἁγίους συνοδικούς.

Μητροπολίτης Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης. — Τῇ π.
ακῇ ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐπεσκέψα-
τὴν Α. Σ. τὸν ἄρτι ἐκλεγέντα μητροπολίτην Νικοπόλεως
Πρεβέζης Δωρόθεον συγχαρεῖσα αὐτῷ ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ καὶ
μένη τὰ εἰκότα.

Δωρεὰ Γρηγορίου Μαρασλῆ. — Τῇ παρελθούσῃ τρίτῃ
όμενος ἐξ Ὀδησσοῦ ὁ ἐλλογιμώτατος ὁμογενὴς Λύσανδρος
ζῆ Κώστα μετὰ τῆς συζύγου αὐτοῦ, ὁ γνωστὸς τῷ καθ'
ς λογίῳ κόσμῳ διὰ τὴν πολυτιμοτάτην αὐτοῦ συμβολὴν
ἀκάματον ἐπιμελητείαν ἐν τῷ ἐθνωφελεστάτῳ ἔργῳ τῆς
άνῃ τοῦ γενναιόφρονος ἐθνικοῦ εὐεργέτου ἐξοχωτάτου Γρη-
ου Μαρασλῆ ἀπὸ πολλοῦ γινομένης ἐκδόσεως τῆς Μαρα-
ίου βιβλιοθήκης, καὶ ἰδιαίτερος γραμματεὺς τῆς Α. Ἐξοχό-
ος, ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Παναγιότητα τὸν Οἰκουμενικὸν
τριάρχην Ἰωακεὶμ ὑποβαλὼν τὰ βαθύτατα σέβη αὐτοῦ.
λόγιος ὁμογενὴς ἐγένετο καὶ κομιστὴς ἱερῶν δώρων, ἀργυ-
καὶ ἐπιχρύσων ἐξαπτερύγων, δωρουμένων τῷ πανσέπτῳ
τριαρχικῷ ναῷ ὑπὸ τοῦ εὐσεβοῦς ἐθνικοῦ εὐεργέτου Γρηγο-
Μαρασλῆ.

Κατόπιν ὁ κ. Χατζὴ Κώστας ἐν συνοδείᾳ τοῦ Μ. Πρωτο-
κέλλου Χρυσοστόμου, προέδρου τῆς Ἐφορείας τῆς Πατριαρ-
ῆς Ἀστικῆς Σχολῆς Μαρασλῆ καὶ τοῦ ἐκ τῶν μελῶν αὐ-
ἐξοχ. Ἀβραὰμ Βαπορίδου ἐρένδη, ἐπεσκέψατο τὴν Σχο-
, καὶ ἀφοῦ ἐξέφρασε τὴν εὐαρέσκειαν αὐτοῦ ἐπὶ τῇ συνῳδὰ
ς παιδαγωγικοῖς κανόσιν ἀνεγέρσει τοῦ περικαλλοῦς τεμέ-
ς, συνεξέφρασε καὶ τὴν ἐλπίδα ὅτι ἡ Σχολὴ σὺν τῷ χρόνῳ
διαση̃σεται διὰ πάντων τῶν ἀναγκαιούντων αὐτῇ διδακτι-
ν μέσων δαπάνῃ τοῦ μεγαθύμου κτίτορος αὐτῆς Γρηγορίου
ρασλῆ χάριν τῆς τελεσφορωτέρας καὶ ἀνυσιμωτέρας αὐτῆς
τουργίας.

— *Ἀπονομὴ ἐκκλησιαστικοῦ ὑφρικίου.* — Προτάσει τῆς
Θ. Π. τοῦ Οἰκουμεν. Πατριάρχου, ἐγκρίσει δὲ τῆς ἁγίας
ἱερᾶς Συνόδου, ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς παρελθούσης Τρίτης ἀπε-
θη τὸ ἐκκλησιαστικὸν ὑφρίκιον «τοῦ Μ. ἀρχιμανδρίτου τοῦ
οικουμεν. Θρόνου» τῷ ἐν Ἁγίῳ Ὄρει λογίῳ, καὶ φερεπόνῳ ἱερο-
κονάχῳ Κοσμᾷ Λαυριώτῃ, ἀποφοίτῳ τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανε-
στημίου, ἐπὶ τῇ πολλαπλῇ καὶ ὠφελιμωτάτῃ δράσει αὐτοῦ
τε τῷ Ἁγίῳ Ὄρει καὶ ἀλλαχοῦ, μετὰ ζηλωτῆς αὐταπαρνη-
ς καὶ ζήλου φιλογενοῦς ἀείποτε ἐργασθέντος καὶ ἐργαζομένου.

— *Ἀκολουθία ἁγίου Θεράποντος.* — Ὑποβληθείσης τῇ
Κ. Ἐκκλησ. Ἐπιτροπῇ πρὸς ἔγκρισιν ἀκολουθίας τοῦ ἁγίου
ράποντος, ἑορταζομένου τῇ 14 Μαΐου, διωρίσθη ὑπ' αὐτῆς
τροπὴ συγκειμένη ἐκ τοῦ Μ. Χαρτοφύλακος τῆς Μ. Ἐκ-
ησίας Μανουὴλ Γεδεὼν, τοῦ Μ. Συγκέλλου Νικοδήμου καὶ
ῦ ἄρχοντος Πρωτοψάλτου Γ. Βιολάκη ὅπως μελετήσῃ ταύ-
ν καὶ ὑποβάλῃ τὴν οἰκείαν ἔκθεσιν.

— *Ἐπέτειος ὀνόματος.* — Ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμεν. Πα-
τριάρχης εὐηρεστήθη τῇ παρελθούσῃ Τρίτῃ νὰ διαβιβάσῃ διὰ
τοῦ Μ. Πρωτοσυγκέλλου Χρυσοστόμου τὰς συγχαρητηρίους
αὐτοῦ εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῇ εὐγενεστάτῃ Εὐφροσύνῃ Λ. Ζα-
ρίφη, ἀγούσῃ τὴν ἐπέτειον τοῦ ὀνόματος αὐτῆς ἑορτήν.

Πρὸς τούτοις ὁ αὐτὸς ἀπεσταλμένος τῆς Α. Θ. Π. διηρώ-
τησε τὰ περὶ τῆς ὑγείας τοῦ ἐριτίμου ὁμογενοῦς τραπεζίτου
Εὐσταθίου Εὐγενίδου, ἐπεσκέψατο δὲ καὶ τὸν ἀξιότιμον κ. Δη-
μοσθένη Εὐγενίδην.

— *Πατριαρχικαὶ προσρήσεις.* — Ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκου-
μεν. Πατριάρχης ηὐξατο τῇ π. τρίτῃ τῷ ἀξιοτίμῳ μὲν κ. Σ.
Κέπετζη, ἀπελθόντι εἰς Ἀθήνας, κατευόδιον διὰ τοῦ Μ. Ἀρ-
χιδιακόνου Λαυρεντίου, τῇ δὲ εὐγενεστάτῃ συζύγῳ τοῦ ἐκ
τῶν μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου ἀξιοτίμου Ἱπποκρ. Ζα-
γαναλάρη τὰς προσρήσεις ἐπὶ τῇ ἐπισκέψει αὐτῆς.

— *Προϋπολογισμὸς τῶν Πατριαρχείων.* — Τὸ Δ. Ε. Μ.
Συμβούλιον ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς παρελθούσης Παρασκευῆς διώ-
ρισεν Ἐπιτροπὴν συγκειμένην ἐκ τοῦ σεβ. μητροπολίτου Μη-
θύμνης Στεφάνου καὶ τῶν ἐριτίμων Ἀλεξ. Γάγκου, Σόλωνος
Καζανόβα καὶ Ἱπποκρ. Ζαγαναλάρη πρὸς κατάστρωσιν τοῦ
προϋπολογισμοῦ τῶν Πατριαρχείων διὰ τὸ 1902.

— *Μητροπολίτης Στρωμνίτσης.* — Προχθὲς ἀπῆλθε κα-
τευθυνθεὶς εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ ὁ πανερώτατος μητροπολί-
της Στρωμνίστης Σωφρόνιος.

— *Ἐπισκέψεις.* — Τῷ π. Σαββάτῳ ἐπεσκέψατο τὴν Α.
Θ. Παναγιότητα ἡ Α. Ε. ὁ Κωστάκης Καραθεοδωρῆς ἐφέν-
της, μέλος τοῦ συμβουλίου τοῦ κράτους, τῇ Δευτέρᾳ ὁ διευθυν-
τὴς τῆς ἐφημερίδος «Σαμπὰχ» Μιχρὰν ἐφέντης ἐν συνοδείᾳ
τοῦ κ. Ν. Σουλίδου ἐφέντη.

— *Ἐπιπλα καὶ σκεύη τῶν Πατριαρχείων.* — Ἐλλείπον-
τος μέχρι τοῦδε κώδικος εἰδικοῦ ἀναγράφοντος πάντα τὰ ἐπι-
πλα καὶ σκεύη τῶν Πατριαρχείων, τὸ Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον
ἐν τινι τῶν συνεδριῶν τῆς παρελθούσης ἑβδομάδος, λαβὸν ἀφορ-
μὴν ἐκ τῆς ἐσχάτως ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ
Πατριάρχου Ἰωακεὶμ τοῦ Γ' γενομένης εἰς σκεύη καὶ ἄμφια
δωρεᾶς, ἐνέκρινεν ὅπως μετὰ τὴν λεπτομερῆ καταγραφὴν πάν-
των τῶν ἤδη ὑπαρχόντων, καταγράφωνται τοὐντεῦθεν καὶ τὰ
λοιπὰ ἀγοραζόμενα ἢ τυχὸν δωρούμενα πρὸς προφύλαξιν αὐ-
τῶν ἀπὸ παντὸς κινδύνου ἀπωλείας.

— *Ἐπισκευαὶ τῶν Πατριαρχείων.* — Ὁ ἐκ τῶν ἐγκρίτων
καὶ φιλογενῶν κατοίκων Ἀϊδινίου κ. Δημοσθένης Χατζηδήμος,
ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει ἐπί τινα χρόνον παρεπιδημήσας, ἐπι-
σκεψάμενος τῷ παρελθόντι Σαββάτῳ τὴν Α. Θ. Π. τὸ
μὲν ὑπέβαλεν Αὐτῷ τὰ σέβη καὶ τὰ συγχαρητήρια ἐπὶ τῇ
τὸ β'. ἐκλογῇ αὐτοῦ ὡς Οἰκουμεν. Πατριάρχου, τὸ δὲ ἐνεχεί-
ρισε τῇ Α. Θ. Π. φρ. χρ. 205 χάριν τῶν ἐπιτελουμένων ἐν
τοῖς Πατριαρχείοις ἐπισκευῶν.

Ὡσαύτως ὁ ἡγούμενος τοῦ ἐν Μόσχᾳ Μετοχίου τοῦ Οἰ-
κουμεν. Θρόνου ἀρχιμ. Ἰάκωβος Βατοπεδινὸς χάριν τῶν ἐπι-
σκευῶν ἀπέστειλε φρ. χρυσᾶ 818,25 προερχόμενα ἐξ ἐράνου τῶν
αὐτόθι κληρικῶν καὶ λαϊκῶν ὁμογενῶν.

Ὁ δὲ ἐν Βραΐλᾳ ἐγκατεστημένος φιλογενέστατος ὁμογε-
νὴς κ. Ὀδυσσεὺς Νεγρεπόντης διὰ γράμματος αὐτοῦ, μεστοῦ
υἱϊκῶν καὶ φιλοστόργων αἰσθημάτων, τεκμηριῶν τὸν βαθὺν
αὐτοῦ σεβασμὸν πρὸς τὴν Α. Θ. Παναγιότητα, ἠγγειλεν ὅτι
ἀναλαμβάνει προθύμως νὰ χορηγήσῃ τὰ ἀναγκαιοῦντα παρ-
κέτα ἐκ ξύλου δρυὸς πρὸς στρῶσιν τοῦ δαπέδου τεσσάρων αἰ-
θουσῶν τῶν Πατριαρχείων.

Ὡσαύτως χάριν τῶν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἐπισκευῶν εὐσεβὴς τῆς Ἐκκλησίας τέκνον ἀπέστειλε τῇ Α. Θ. Π τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ διὰ τοῦ κ. Σ. Παπαδάκη λίρ. ϑϑ. 50.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Καλεῖται ὁ Ἐμμανουὴλ Γεωργίου Μουστάκας, ὑπήκοος ἕλλην, τέως κλητὴρ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Βασιλικοῦ Ἑλληνικοῦ Προξενείου καὶ κάτοικος Γαλατᾶ, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὥραν 2 μετὰ μεσημβρίαν εὐρωπαϊστὶ, μετὰ τὴν παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε δι' ἀντιπροσώπου νομίμως διωρισμένου πρὸ τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Πνευματικοῦ Δικαστηρίου, ὡς ἐναγόμενος ὑπὸ τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς Ἄννης Ἐμμανουὴλ Μουστάκα, θυγατρὸς τοῦ μακαρίτου ὀθωμανοῦ ὑπηκόου Πέτρου Τερλικτσόγλου, διαμενούσης ἐν Σαλματομβρουκίῳ καὶ καὶ τὰ οἰκιακὰ ἐπαγγελλομένης. Προσεπιδηλοῦται δ' αὐτῷ ὅτι, ἂν μὴ ἐμφανισθῇ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ὁριζομένην δικάσιμον ἡ κατ' αὐτοῦ περὶ διαζυγίου ἀγωγὴ ἐκδικασθήσεται ἐρήμην αὐτοῦ.

Ἡ παροῦσα κλῆσις τρὶς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένων φύλλων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Ταχυδρόμου».

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 21 Αὐγούστου 1901.

Ὁ Πρόεδρος 1

† **Κορυτσᾶς** ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς

ΑΝΘΙΜΟΣ Π. ΟΡΦΑΝΙΔΗΣ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΕΛΑΣΣΩΝΟΣ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Ἀριθ. πρωτ. 40.

Προσκαλεῖται ὁ Ἰωάννης Τοπούζης, καθολικὸς τὸ δόγμα, ὑπάλληλος, ὑπήκοος ὀθωμανὸς, ὁρμώμενος ἐκ Σμύρνης, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς, ὅπως τὴν πρώτην Δευτέραν καὶ ὥραν 7ην τῆς ἡμέρας τουρκιστὶ μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἐλασσῶνος αὐτοπροσώπως ἢ δι' ἀντιπροσώπου, ὡς ἐναγόμενος ὑπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ Μαρίας Ἰ. Τοπούζη, θυγατρὸς Α. Παπαδοπούλου, χριστιανῆς ὀρθοδόξου, διαμενούσης ἐν Ἐλασσῶνι, ἐπὶ διαζεύξει· ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει ἡ κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴ δικασθήσεται ἐρήμην.

Ἡ παροῦσα κλῆσις δημοσιευθήσεται τρὶς κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένων φύλλων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Νέας Ἐφημερίδος».

Ἐν Τσαριτσάνῃ, τῇ 22 Ἀπριλίου 1901. 3

Ὁ Πρόεδρος

† **Ὁ Ἐλασσῶνος ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ**

Ὁ Γραμματεὺς

ΚΛΕΑΝΘΗΣ Α. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΓΡΕΒΕΝΩΝ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Προσκαλεῖται ὁ Χρῆστος Πούλιου χριστιανὸς ὀρθόδοξος, ὑπήκοος ὀθωμανὸς χαλκεὺς τὸ ἐπάγγελμα τέως κάτοικος τῆς πόλεως Γρεβενῶν νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς ὅπως τὴν πρώτην τετάρτην καὶ ὥραν 4ην τῆς ἡμέρας τουρκιστὶ μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Γρεβενῶν αὐτοπροσώπως ἢ δι' ἀντιπροσώπου ὡς ἐναγόμενος ὑπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ Πανάγιως θυγατρὸς Βασιλείου Χαλκιᾶ χριστιανῆς ὀρθοδόξου τὰ οἰκιακὰ ἐπαγγελλομένης διαμενούσης ἐν Γρεβενοῖς, ἐπὶ διαζεύξει. Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει ἡ κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴ δικασθήσεται ἐρήμην.

Ἡ παροῦσα κλῆσις δημοσιευθήσεται τρὶς κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κων]πόλει ἐκδιδομένων φύλλων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Νέας Ἐφημερίδος».

Ἐν Γρεβενοῖς, τῇ 6 Σεπτεμβρίου 1901:

Ὁ πρόεδρος 2

† Ὁ Ἀρχιερ. Ἐπίτροπος

Πρωτόπαπας ΙΩΑΝΝΗΣ

Ὁ γραμματεὺς

ΧΡ. ΠΑΠΑ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Καλεῖται ὁ Εὐστάθιος Ἰωάννου Ψύχας, ὑπήκοος ὀθωμανὸς, τέως κάτοικος Βλάγκας καὶ ὑπάλληλος ξενοδοχείου ἐν Σιρκετζῇ, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος. ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὥραν 8 εὐρωπαϊστὶ πρὸ μεσημβρίας μετὰ τὴν παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ εἴτε αὐτοπροσώπως, εἴτε δι' ἀντιπροσώπου νομίμως διωρισμένου πρὸ τοῦ πνευματικοῦ τῶν Πατριαρχείων Δικαστηρίου, ὡς ἐναγόμενος ὑπὸ τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς Παρασκευῆς Εὐσταθίου Ψύχα, θυγατρὸς Ἀναστασίου Ζαφειριάδου, τὰ οἰκιακὰ ἐπαγγελλομένης καὶ ὑπηκόου ὀθωμανῆς, κατοίκου δὲ Βλάγκας (Μουσάλα μαχαλεσὶ Ἀρὰπ σοκαγῆ). Προσεπιδηλοῦται δ' αὐτῷ ὅτι ἐὰν μὴ ἐμφανισθῇ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ὁριζομένην δικάσιμον, ἡ κατ' αὐτοῦ περὶ διαζεύξεως ἀγωγὴ θεωρηθήσεται ἐρήμην αὐτοῦ.

Ἡ παροῦσα κλῆσις τρὶς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένων φύλλων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Κωνσταντινουπόλεως». 2

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 16 Αὐγούστου 1901.

Ὁ Πρόεδρος

† **Κορυτσᾶς** ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς

ΑΝΘΙΜΟΣ Π. ΟΡΦΑΝΙΔΗΣ

Ὁ Ὑπεύθυνος Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.